

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

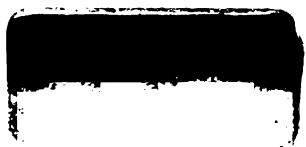
Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

23
11

IOANNES-PETRVS
C A R A F A
THEATINI ORDINIS
C O N F V N D A T O R
A SOCIETATE IESV
DEFENSVS ET ILLUSTRATVS.

JOHNES-RETERS

ADARAD

THEATRIUM

ORDINARIO

VERE ETATIBUS A

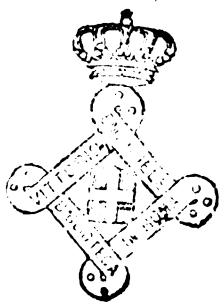
DEPARTMENTE

DE
SANCTISSIMI PONTIFICIS
PAVLI V.
INCVLPATA VITA.
DISQVVSITIONES
HISTORICÆ,

A P. D. FRANCISCO-MARIA MAGIO
CLERICO REGVLARI PANORMITANO,
CLARORVM SCRIPTORVM
E SOCIETATE IESV
TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATÆ.

TOMVS PRIMVS.
SIVE

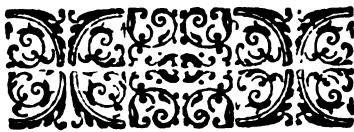
IOANNES-PETRVS
CARAFA.

- I. Theatinus Episcopus *par. I.*
- II. Vnà cum S. Caietano Clericorum Regularium Institutor
par. II. III. IV. & V.
- III. S. R. E. Cardinalis *par. VI.*

VIRGINI DEI MATRI MARIÆ
IMMACVLATE CONCEPTÆ.

Ex Libris S. S. Mariæ

in Campitello

NEAPOLI, Typis Nouelli de Bonis Typog. Archiep. MDCLXXII.

SVPERIORVM FACVLTA TE.

V O T V M ET IVR A M E N T V M

Pro Immaculata Conceptione Beatiss. V. Dei Matris Mariæ
Emissum à singulis PP. Clericis Regularibus Panormi
An. 1666. & Neapoli in Domo Recensus An. 1671.

TA M. voueo, quàm iuro vroni, aus tormentis subire
Omnia, ne admittam in Virgine Crimen Adæ.
Nec loquar ad populum, illam quin sine labe salutem,
Hispanò ut statuunt edere more Patres.
Si quod Opus scribam, voueo laudare Mariam,
Labis Adæ immunem, ut claudat & ornet Opus.
Quaslibet immò Theses, laude hac præeunte, tuebor.
Ducere cum hac. cunctos, claudere & apto, die.
Corde hanc, & vitnam: noctuque diuque deinceps,
Æger, & incolumis, semper in ora geram.
Tum Scapulare, feram Conceptæ Virginis, orans,
Numipe ut, inferni liber ab igne, fruar.

A I A R A D

I. J. ...
M. ...
N. ...
M. ...

VIRGINI DEI MATRIS MARIÆ
IMMACULATÆ CONCEPTÆ

Ex Reg. ...

...

B E A T I S S I M A E
D E I P A R A E M A R I A E
V I R G I N I
S A N C T I S S I M I D . N .
I E S V C H R I S T I M A T R I
I N T A M I N A T A E , I L L I B A T A E ,
I M M A C U L A T E C O N C E P T A E ,

*Quæ Clericorum Regularium, & Theatinarum
Sanctimonialium es Patrona,*

Humillimè Author volumen suum & se ipsum D. D. D.

Vicquid in hoc Opere elaboratis, quicquid meo calamo
vel edidi, vel exscripsi; quicquid typis impressi: & vt
paucis expediam, ac cuncta verbo complectar; quic-
quid habeo, quicquid valeo, quicquid sum ingenium,
animum, mentem, cor, facultates, vires, & corpus; per
Te, Sanctissimi Domini me Iesu-Christi Genitrix, Vni
Deo, ac Venerabili Eucharistia Sacramento, cuius so-
lius Gloriam & Honorem cupio & quaero, dicatum & sacrum esto. Ne-
que enim quicquam me vnequam nisi Dei Gloria impulit ad scribendum,
ad conandum exstimulauit, ac vehementer incendit, vt in Ioannis-Petri
Carafa vitam sedulo exequendam & explicandam incumberem. Nam
supra quam verbis exprimi queat, ipsam colo, veneror, & honoro, ac ferò
quidem in oculis & in corde, quod cum S. Caietano Clericorum Ordi-
nem primus omnium excitauit, & quod plenus fide ac fiducia in Deum
nouum & admirabile vitæ genus veluti deportauit è Cælo, ac in terris
edocuit; instituitque sodales suos, vt Mundi opibus spretis, censibus, red-
ditibus, prædijs ablegatis, nihil omnino quærant, nihil emendicent, ni-
hil curent: sed vni Dei Prouidentia, ac Tibi, quæ es Prouidentia Domina,
abiectionibus ac sollicitudinibus inanimibus, inhiantur. Quod
equidem institutum sic adamo, & amplector, & constitutione expressum
exosculor, & ad dies feliciter traducendos inro modo conducere sic ex-
perior, vt nihil propemodum in hac vita mihi carius, nil iucudius, nil anti-
quius sit, quam nihil possidere, nihil quærere, nihil cupere, nihil à quoquã
velle; & omnia mihi tamen adeò abundè subministrari & affluere, vt ne-
mo vitæ meæ rationes, & hoc secessui destinatum, in quo versor, Ascete-
rium

AD VIRGINEM MARIAM DEIPARAM.

rium nouerit, qui Dei Prouidentiam, & Tuū, ò Domina, mirificè Patrocini-
am non agnoscat. Quod ne dum in hac domo recentius instituta, sed &
inter Turcas, & Arabes, Persas, Armenios, Iberes, Colchos, & Tataros,
cū in Missionē versarer, plures annos expertus sum. Deindè tam Cara-
fæ quàm Thienæo quàm maxime debeo, quòd Ordinem ipsi suum Apo-
stolica Paupertate condecorauerint: & quòd in prima hac Clericorum
Congregatione pro virili conati fuerint (cū impij Nouatores Sacra-
menta & Cærimonias abrogarent) Venerabilis Eucharistiæ Sacramenti
Ministros sic instituere & efformare, vt eius cura & cultus, Templorum
nitor, Diuinorum Mysteriorum frequentia, & Rituum sacrorum peritia
vbiuis locòrum ac gentium augeretur. Carafæ itē vehementissime ob-
strictus sū, quòd Tui Cultus peregre studiōsus, ac Tuę Immaculatę Cō-
ceptionis assertor, cū iussu Pontificis Romanum Breuiarium emenda-
ret, primus illi omnium Officium Conceptionis inseruit. Quin Congre-
gationis Conciliū, vt continuò Pontifici à consilijs esset, in ipsa Vrbe Pre-
fectus pluries Tridentum ad Patres literas dedit, & ab se elucubratos cō-
mentarios misit; vt ne Te Deiparā Virginem sub communi Regula pec-
cati originalis enumerarent, sed ab ea prorsus excluderent: eò quòd An-
gelorum Domina, & Dei Mater futura, singulari prouidentia & gratia
præseruata, omninò pura & immaculata concepta fueris. Quod egregie
præstitit & obtinuit; cū Lutherus, per summam blasphemiam, impiè te-
stari nō erubesceret, se nihil magis odisse, quàm festum Christi Corporis,
Tuęq; illibatę Cōceptionis, Age ergo Sanctissima Dei Mater immaculata,
Domina mea Puritatis & Prouidentię, per Ioannis-Petri Carafæ tam stu-
diosi Clientis Tui virtutes & merita, me & hanc Domum meam, Venera-
bili Eucharistiæ Sacramēto, & purissimo Tuo Cōceptui sacrā, tuere, pro-
tege, & foue, vt quotquot hic Tui Obsequio addicti sumus, labes eluere,
virtutes adipisci, ac ita religiose viuere, & Te nobis adstāte mori possi-
mus, vt æternū decantemus omnes in Cælis:

LAVDE TVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRA-
MENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OM-
NIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA,
PVRITAS, ET IMMACVLATA
CONCEPTIO.

EMINEN-

EMINENTISS. AC REVERENDISS. PRINCIPI
D. PASCHALI ANTONIO
A R A G O N I O .
S. R. E. CARDINALI,
ARCHIEPISCOPO TOLETANO &c.

Clerici Regulares Neapoli Commorantes Felicitatem.

EMINENTISSIME PRINCEPS.

Xcellētissimus Prorex, Segorbiæ & Cardonæ Dux, frater tuus verè germanus, Hæros huius seculi præstantissimus, his diebus à nobis, tanto omniū more ac dolore discessit, ut nemo Nostrum ab eundem illum verè non fleuerit; nemo hodiè non prædicet eius Gesta. Quippè vniuersum Regnum ita communiuit, ita cõdecorauit & auxit; nostrâq; Vrbem Neapolitanam tot mōnimētis insignibus illustrauit, ut facillè diligenterque omnia à nobis enumerari minimè queant: cùm Præsidia, Armarientaria, Nosocomia, Pauperum Hospitia, Puerorum Collegia, Balnea, Religiosorum Virorum ac Sanctimonialium Gynæcea, Asceteria Virginum, & Dei Ecclesias excitauerit. Statuas & Fontes erexit: Vias & Areas explicauit, ornauitque ad delicias: construxitque mirificè maris sinum, in quo Naues atque Triremes tutiùs ac securiùs fido veluti in littore conquiescerent. Ad hæc, ut causas expediant, ac iustiùs sententiam ferant, annua stipendia, quæ Iudicibus antea decrant, assignauit. Neapolitanæ Urbis ac Regni, & multa alia longè distita Propugnacula restaurauit. Militiam & Nobilium Seminarium, ut multò plures milites ad Regni custodiam excubarent, & pauperes nobiles alerentur, annuis prouentibus auxit. S. Ianuarij thecam, vbi eius venerandum Caput & Sanguis diligētius asseruatur, ostijs ac feris argenteis; ac Tempa omnia, ad quæ fideles ex toto terrarū Orbe peregrinationes instituunt, facilioribus vijs, & amplissimis muneribus munificentius exornauit: & ad multa alia vel prægrandes lampades ex argento, vel altarium vestes ex auro textili, vel insigne aliud donariū misit. Sed & præsertim Domum Lauretanam cupiebat inuisere: & cùm per Regni regimen non liceret, ad eam huiusce Operis Auctorem suum ipse Confessarium ac Theologum allegauit, prægrandem globum lapideum asserentem, vbi innumeri smaragdi supra 127. enati conspiciuntur, quos

EMINENTISS. D. D. PASCHALI--ANT. ARAGON.

quos nullus adhuc ritè gemmarius æstimaue rit. Sed & nostro præsertim Clericorum Regularium Ordini multa & illustria beneficia sanè contulit, quæ referre singula longum esset, & admodùm difficile enumerare. Nam præsertim Eremum Theatinam fundauit; opus sanè & admirabile & arduum, & quod multi veluti supra humanas vires ac impossibile etiã viri prudentes arbitrabantur. Verùm ipse indole generosior omnem difficultatem euicit; à Venerabili Matre Nostra, vt eius vitæ compendium innuit, veluti digito præmonstratus. Tum Domum duodecim Sacerdotũ, pro Patrum Theatinorum & omnium Recesu, suo fauore constituit, à Sanctissimo P. N. Clemente X. Diplomate comprobata; apud quem vehementissimè institit, vt primo loco nostri Ordinis Conditorem Caietanum in Sanctorum album ritè referret; ac Conceptæ Virginis Scapularium, quod nostra Mater diuinitus olim acceperat, approbaret: & illud nostri homines, vbiuis locorum ac gentium, vtriusque sexus Christi fidelibus, Religiosis ac sæcularibus, benedicere atque distribuere possent. Neque parum nobis omnibus honorificum fuit, quòd sibi, vt dixi, è nostro Ordine Confessarium, omninò delegerit, quem libenter audiret atq; confuleret; & cuius, pauperibus & egenis, aut suasu, aut rogatu, multa conferret. Quo tamen Sacerdote, cum ipse abscedere debuit, & si percarum haberet, in hac Vrbe dimisso, ne à recens instituto Recesu cupidũ quietis abstraheret, nec Sãctimonialibus Eremicis acceptissimum ministrũ auferret; nullo prorsus instante, rogante nemine, germanum eius fratrem D. Hieronymum Magium, egregium Oratorem, & in Scholasticis disciplinis explicãdis præsertim sacra Theologia celeberrimũ, adscitũ in Confessariũ & Theologũ, tecum in Hispaniam deportauit. Nos verò singulos tot Gratijs Fauoribus atque Beneficijs identidem honestauit, vt nobiscum agre visus fuerit, non vt Princeps ac Prorex, sed vt amantissimus Pater, atque Religiosissimus Theatinorum Hominum & Theatinarũ Virginum Rector ac Moderator. Quæ omnia, Princeps Eminentissime, summatim enumerãuimus, cum tibi plurimũ accepta referri debeant; qui huius Regni olim Prorex, antequàm hinc abires, Toletanæ Ecclesiæ amplissimo Sacerdotio adauctus, & grauissimis muneribus isthic in Hispanijs exornatus, vt Theatinum Ordinem foueret atq; protegeret, & Theatinã Eremũ nostrã, in qua multa aureorum millia flagrantissimè impenderas, numeris omnibus vt absolueret, ipsum fratrem tuum modis omnibus incendiisti. Quocirca cum hæ Disquisitiones Historicę, pro more suo ab Auctore Diuæ Virgini nuncupatæ, communi Ordinis sumptu, ac nostrũ omnium instantia impressæ essent, tuo Nomini inscribendas esse decreuimus, qui Ioannis-Petri Carafæ, vt Animi Dotes habes & Purpuram, ita Virtutes omnes atque præsertim Innocentiam ac Sapientiam imitaris: vt perpetuò apud omnes extarent, erga Te & Fratrem tuum humillimi & gratissimi Theatinorum amoris, studij, & obsequij monumentum.

ILLV-

ILLVSTRISSIMIS AC REVERENDISS.
E CARAFÆO GENERE
ARCHIEPISCOPI
ET EPISCOPI

CLERICORVM REGVLARIVM EX ORDINE ASSVMPTIS,

*Qui cum laude hodie in vtraque Sicilia præsunt,
& Ecclesias administrant.*

Postquam Venerabili Eucharistia Sacramēto, & immaculatè Concepta Virgini Deipara Volumen hoc obsuli, & humillimè consecraui; conuertor ad vos, & vnà omnes in hoc Operis vestibulo veneror, Antistites illustrissimi: qui ex ipso sanctissimi Pauli IV. siue Ioānis-Petri Carafa Genere exorti, & in nostro Theatino eius Ordine à pueris educati, ac Virtutibus & disciplinis exculti, mirum in modum, vtramque Siciliam, vestro hodiè Virtutum fulgore, condecoratis. Ecce hìc, ob omnium oculos, egregium exemplar exponimus, quod vos insigniter ha-

Et enus expressibilis: aut quo Antesignano, vel Duce, ad Virtutem, Famam, ac Gloriam, atq; Beatitudinem, suò incedere ac percurrere ualeatis. Scilicet, in Ioannis-Petri Carafa Gestis, potestis, si lubet, velut in lucidissimo speculo, aut quales sitis, aut quales saltem esse debeatis inspicere, ac penè oculus intueri. Vester enim in quocunque statu Ioannes-Petrus is fuit, ut eius vnus imitatio, aut secularis, aut Clerici, Episcopi etiam, & Religiosi Ordinis Conditoris, aut iterum ad animarum curam extracti, ac insulis exornati, & ad summam dignitatem assumpti, ad omnem quidem perfectionem facile vos euehere ac perducere possit. Quod, si minus mihi fidem habes, Veneta illa ac florentissima Academia, in præfatione de Epistolis Clarorum Virorum, in lucem editis Anno 1559. luculenter attestatur his verbis: Si quis, inquit, vniuersæ Vitæ cursum Pauli Quarti, Põtificis omnium Maximi, atque Optimi, animo percurrerit, ita multa reperiet, atq; ita præclara, in omni genere laudis ab eo gesta, ut inde omnium Virtutum egregia capi documenta facile possint. Quo mirandum non est, si eum omnes boni rectèque intelligentes admirantur, colunt, amplissimis laudibus exornant. Nec dubium est, quin omnes homines, quicunque in omni ætate futuri sunt, non modò Merita illius erga Genus Humanum propè innumerabilia prædicent, atque extollant: verùm etiam pijs & Christianis honoribus afficiant, qui conferri solent in eos, quorum consilij atq; institutis, patefacta in Cælum via est, veræque ac solidæ felicitatis ratio demonstrata. Sic illa. Quàm verò in Vobis ipsa eius Virtutum lineamenta propè resplendant, paucis ex ordine, ad omnium documentum, hìc indicabo.

I.
ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.
D. SIMEONI CARAFÆ
ARCHIEPISCOPO MESSANENSI.

Plendidissimos habuisti natales tuos, ornatissime Antistes, Roccellæ Principis filius, ac Simeonis Cardinalis Aragonij Nepos, cuius nomen geris, & indolem, ac virtutem: nunc Eminentissimi Caroli Cardinalis Carafæ patruus, rebus ubique præclarè gestis eximij ac præstantissimi: cuius apud te habes germanum fratrem D. Fortunatum Carafam, Vicarias curas egregiè subeuntem. Nostroque olim in Ordine, in flore ipso adolescentiæ initiatus, atque cum ingenij laude studia emensus; solita Congregationis munia haud segniter obiisti, tyrociniis deindè temperandis, regendisque domibus haud semel adnotus. Tùm Theatinam Venerabilis nostræ Matris Vrsulæ Congregationem recens in Ordinem adoptatam ea sedulitate ac vigilantia administraisti, vt eius Asceterij Virgines virtutum tuarum recordatione vel hodie plurimum oblectentur. Ea ergo prudentia, grauitateque morum, quàm æuo maturior effulgebas, vt summo etiam Magistratui tacita quadam Ordinis consensione destinareris. Sed cùm regulari disciplinæ strenuè insisteres, Philippi III. Hispaniarum Regis nutu, te Acheruntinæ & Materanæ Ecclesiæ Insulæ rapuere. Vbi narrat disertè Sylos *in hist. par. 3. lib. 5. fol. 166.* quanta fueris cum Ciuium lætitiâ, & honore susceptus. Inde post decemniū Messanam, Nobilissimam planè Urbem translatus, ab anno huius seculi septimo & quadragésimo, Sacerdotio isto ritè ac dignè perfungeris. Quod nostro Messanensi Cœnobio percommodum accidit. Nam veluti beneficium quoddam Sidus, vt Sylos inquit, vilus es Vrbi vniuersæ, ac Theatinæ rei potissimùm illuxisse: honestare institutum omni genere officiorum: in Ecclesiæ curis Nostratum eruditione ac opera vti: statim in mentem elemosynis alijsque extra ordinem beneficentiæ argumentis, fouere inopiam: insigne Templum à fundamentis exstruere: sacra instruere supellectili: ampliorem Domū pari munificentia exædificare. Et ecce rerū exitu cernimus amplissimè cōprobatū, quod Venerabilis Vir è Nostris Iacobus è Stephano, Iberiæ Orientalis Apostolus à Scriptoribus appellatus, olim fore omninò prædixerat. Vix enim eius Ossa Messanam, Goride, ex Iberia ac Colchide, per mille ego maris terræque pericula deportaueram: Vix illi Senatus Mamertinus ac Proceres, pyra exstructa ac sacra æde vndique carminibus ac Elogijs exornata, tùm à Carmelita Excalceato disertè habita oratione, cum lectissimorum musicorum concentu honorificè parentarunt, cùm tui statim accessu Nostrorum Domus extulit caput: & omnem vetustatem sensim exuta cunctam penè Ciuitatē sui splendore magnificentiaque nobilitauit. Quod hic innuo, cùm *10. 2. de sacris Carimonij opusc. 1. disquis. 36. fol. 140.* paulò fusiùs enarrauerim. Cæterum tibi debeo, quòd ad me D. Scipionem Alifiam, istius florentissimæ Urbis & Ecclesiæ Patrium & Canonicū, tua demum epistola destinaueris, ab illustrissimo isto Senatu ad Excellentissimum hunc Proregem Ducem Segorbiæ, D. Petrum Antonium Aragonium allegatum: cui cùm illi honorificè à te scripta referrem, mirificè gratum fuit, adeò insignem virum magnis virtutibus, doctrina, & fama summæ probitatis illustrem, etiam de facie noscere, ac suis fauoribus honestare. P. D. Dominicus Castelli, vir è nostris eruditissimus, mihi eius gesta & merita denarrauerat.

I I.
ILLVSTRISSIMO ET REVERENDIMO D.

D. GREGORIO
CARAE,

OLIM CLERICORVM REGVLARIVM PRAEPOSITO
Generali, deindè Episcopo Cassanensi, nunc Salernitano
Archiepiscopo.

Primus ipse omnium nostrorum Antistitum, hodie, è Carasæ Gête superstitum, iuxta Ordinis seriè, agmen ducis, Illustris, ac Nobilissime Præful: qui ut tuum Carasæ Arboris ramum fuisse primum ac principem eius stirpis non immeritò gloriaris, ita multis planè nominibus prænobilem familiam tuam, & nostram admodum Theatinam Congregationem illustras. Etenim in te certant Generis claritas & Prudentia: vita honestissimè religiosissimèque traducta, & excultum ingenium omnibus disciplinis. Idè cathedris ac suggestis, & (quod perrarò accidit) Domibus etiam regendis admotus, utriusque muneri parem & insigniter idoneum ostendisti. Nam Philosophiam plures annos in Diui Pauli Domo professus, sacram ibidem Theologiam sexennium explicasti, cum interim sacræ etiam eloquentiæ operareris: ineratq; porrò dicenti (ut de te in nostri Ordinis Scriptorum Catalogo testatus est Sylos) ardens quædam atque dictionis efficax vis. Cum autem, præter ingenij facultatem, præclara tibi esset in agendo solertia, ac par communi rei administrandæ sedulitas: admodumque Ordinis Præfecturis, ut dixi, Diui Pauli Coenobium cum insigni laude rexisses, ad vniuersæ Theatinæ rei procuratorem, communi Patrum suffragio euectus, in Romanis Comitibus, renuntiatus fuisti Præpositus Generalis. Quo in munere, ut magis magisque Ordinem promoueres & exornares, osor otij, virtutisque ac Dei Gloriæ cupidissimus, curatos exstimulabas & incendebas, ut in studia incumberent, & ad præclara facinora neruos intenderent ac animos excitarent. Et quanta meherculè beneuolentia, benignitateque me, pro tua singulari humanitate, prosequeris. Si quid verò typis excuderem, quam vultu hilari percurreris, quantisque me stimulis solebas incendere, ut pro ingenioli mei facultate semper nouum aliquid lucubrarem. Sed eo iam munere absolutus, cum rursus Paulinam Domum moderareris, à Philippo Hispaniarum Rege Quarto, Cassanensis Ecclesiæ infulas accepisti: & nunc Salernitanam planè condecoras, ubique præclare gestis, egregiè in tuam spartam intentus. Interim verò nostras sæpe Domos inuisere, præsertim Paulinam, non prætermittis; ac gaudes inter nostrates plures habere Gêriles tuos, & P. D. Antonium Oriliam ex Sorore Nepotem, Domui Diuæ Virginis Lauretanæ Præpositum tuas virtutes, ac præsertim in agendo solertiam & prudentiam imitantem. Nosque tui egregijs ingenij monumentis, quæ quandoque euoluimus, oblectamur. Quæ sunt, ut Iosephus Sylos citato in loco perçenset: *I. In primam secundæ Diui Thome comment. Neapoli apud Octavianum Beltranum 1628. in fol. II. Opusc. Philosophia de Concursu Cause prima cum secundis Neapoli apud Franciscum Sauium 1632. in 4. III. Opuscula Isagogica de nouissimo Vesuij incendio ibidem typis Aegidij Longi 1632. in 4. IV. De Monomachia seu Duello commentar. Roma typis Mascardi 1647. in fol.*

I I I.
ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSMO D.

D. VINCENTIO
CARAFÆ,
EPISCOPO CALVENSI.

Eneror te, illustrissime Antistes, ac plurimum tibi debeo, nō solum quòd in nostra Congregatione educatus, ac insigniter imbutus literis & disciplinis, ad eam nominis celebritatem euaseris, vt te Verbi Dei Pregonem eximium illustriores Italiae Vrbes expeterent, ac instanter efflagirarent; tūm ad tuas disertissimas conciones audiendas ita confluerēt, vt frequentissimè omnes in tui laudem & admirationem adducere videreris: sed & presertim, quòd Ioannis-Petri Carafæ Gentilis tui, nostri Ordinis Confundatoris memoriam, tanta pietate prosequeris, tanto studio colis ac veneraris, vt in eius Gestis discutiendis & deprecandis addictum, non modò plurimum ames, sed (vt mihi metipsi testatus es) iam diu de facie noscere concupiueris. Videoque tantum studium & amorem, atque eximiam pietatem in Ordinem, & in Ioannem-Petrum Carafam tuum, S. Caietanum è nostris quem mirificè colis, tibi graui egritudine decumbenti, impetrata semel & iterum valetudine, rependisse. Quod & illi liberalissimè beneficium insigni donario compensasti. Maeste igitur animo preclarissime Antistes: ac perge, vt facis, Ioannis-Petri Gentilis tui virtutes excolere ac imitari: & eximiam eius fidem ac pietatem in Deum, odium in vitia, flagitia, & hereses, & studium in disciplinas omnes exprimere: vt tui aliorumque omnium Antistitum Carafæorum exemplo, qui per Ioannis-Petri callem incedunt, ac eius omninò vestigia consecretantur, ita Respublica Christiana resplendeat, vt populi certatim ad Dei Cultum, & veram Beatitatem consequendam alliciantur.

I L-

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO D.

D. PETRO-ALOYSIO

C A R A F A E,

EPISCOPO TRICARICENSI.

Ngentium meritōrum tuorum laus, illustrissime ac præstantissime An-
 tistes, ac virtutum planè omnium fama longè hodie latèque diffusa.,
 qua omnium orè ac calamo commendaris, non modò plurimùm no-
 stram Congregationem exornat, è qua ad dignitatem istam euectus
 es; sed & Neapolitanam Urbem, ac Regnum vniuersum conde-
 corat, vbi, cum præcella indole ac mente, clarissimum genus, ac nara-
 tum lucem, & amplissimas Insulas accepisti. Neque enim adeò præstas, quòd illustri do-
 mo natus ex Ansa Marchionibus fueris, Principis Belucderij germanus frater, Petri-
 Aloysij Cardinalis Carafæ, & Tyberij Principis Bisinianorum ex fratre Nepos. Sed
 quòd communis Gentis Carafæ claritudinem magnis adeò virtutibus exornasti, vt
 ferè nemini de te loquar, qui, si nouerit, vel tuam pietatem in Deum, vel prudentiam ac
 dexteritatem in rebus omnibus, vel eruditionem, vel eximiam liberalitatem, & tuam
 animi magnitudinem egregiè non extollat. Verèque diceris ac videris, non tãtùm Ne-
 pos, sed expressa ad vnguem imago Magnæ illius Animæ, Petri-Aloysij Cardinalis,
 quem dixi, futuris planè seculis non tacendi. Qui sanctissimi Pauli Papæ Quarti memo-
 riam tanto studio ac veneratione prosequeretur, vt quicquid de eo tunc Latinè vel
 Italicè scripsit, ferè quotidie non sine voluptate animi lectitaret: adeòque me vel
 eo nomine diligebat, vt ex Vrbe discedere non permiserit: velleque nisi modis omni-
 bus obsticissem, vt aliqua dignitate honestarer. Quin mirum in modum oblectabatur,
 me, cum viri docti quidem adessent, simulato odio in Paulum, cuius insculptam animo
 egregiam sanctitatem ferebat, studiosè de illis interrogare, quæ summæ eius virtuti olim
 Hæretici atque perditæ homines, vel decepti eorundem libellis aliquot Scriptores obie-
 cerant. Et iucundissimum spectaculum erat, ijs qui aderant in exedra vel adstabant, exi-
 mium Cardinalem inspicere, quanta oris alacritate lætitiæque me audiret, elata voce, ac
 totius penè corporis gestu, Pauli Sanctitudinè, contra impiorum hominum inuidiam
 efferentem. Illius ergò Patruj tui, ne dum meritissimè nomen geris, & Insulas induisti,
 sed & lineamenta prope corporis, dotæque animi refers, virtutesque omnes & mores,
 qui sacrum Principem & Antistitem deceât, expressisti. Et vtinam illi diutiùs viuere cõ-
 tigisset: renūtiatus enim fortè fuisset omnisi cõsensu & suffragatione Pontifex Maximus:
 vt ipse tibi ingenuè fassus est Alexander Septimus, qui successerat, cùm eius pedes oscu-
 lareris. Et qualem tunc (Deus bone!) Respublica Christiana experta fuisset, illum sa-
 nè Pontificem, & te intimum in regendis Orbis Fascibus administrum. Ceterùm non
 exscribam quicquid de te disertissimè Sylos edidit in historijs suis. Nam in 10. 2. libro duo-
 decimo laudat sacram in primis eloquentiam, & dictionis dignitatem ac cultum, qua
 vultu gestuque ad grauitatem composito, in præcipuis Italiæ Urbibus, Venetijs, Medio-
 lani, Bononiæ, Parmæ, Neapoli, non nisi cum plausu ac fructu ad populum agere videba-
 ris. Commendatque insigniter innocentiam, & inculpatam morum integritatem, ac
 profusam liberalitatem in pauperes, cùm præsertim Regnum turbæ vndique exagita-
 rent

rent atque diuellerent. Tunc enim ad cō pauperum fouebas inopiam, ac aurum affatim erogabas, vt cūm labori ac tuæ met annonæ non parceres, emotæ plebis impetus, mira constantia, vi linguæ, solertia & contentione perfrigeris. Quam eximiam fidem Catholicus Rex Philippus suis magnificè literis commendauit. Teque Ioannes Austriacus, vt susceptos pro Regia Dignitate labores curasque non exiguas aliquo munere compensaret, dignum putauit, quem aut Syracusanæ aut Montis Regalis in Sicilia Insulæ cohonestarent: deditque ea de re literas in Hispaniam; quæ successu tamen caruere, cūm ea splendida Sacerdotia alijs iam destinata repererint. Ad hæc laudat Sylos in Ecclesia quæ instauranda quæ expolienda à te operam positam non vulgarem: Canonicorum numerum ad eius ordinis Clerique dignitatem amplificandam adauctum: cui omne instrumentum curæ esset, annuo censu Thesaurarium institutum: suis pluteis & armarijs prægrandibus ac splendidis instructum sacrarium: adauctam ex oloferico auroque Ecclesiæ supellectilem: & Deiparæ Puritatis vnà cum S. Caietano & B. Andrea dedicatum Sacellum. Sed *in 10. 3. lib. 8.* cūm tuas iterum laudes excurreret, in Tricaricensis Diœcesis pestilente calamum stitit. Tunc enim non vt plerique citò ac longiùs facessere statuisti; sed qui te Pastorem non mercenarium noueras, perstare, & collato veluti cominùs pede, pugnare terribimo cum hoste, commendataque tibi oues omni ope, ac per summam animi contentionem tueri. Itaque curasti primùm præclaris præceptionibus monitisque ne malo pateret aditus: at ubi hæc minùs processere, grassanti pestilentia nullis non officijs occurristi. Functis vita Curionibus, quòd deessent, qui morientiu conscientias, ac sacra procurarent, operarios numeratis à te stipendijs conduxisti. Missæ deinde sacrificia nec pauca ea quidem celebranda curabas, quæ defunctorum animas expiarent. In ipsa verò Vrbe Tricaricensi, vbi geminum tuo sumptu Nosocomium excitaueras; instituto dierum, vti moris est, omninò quadraginta ad publicam incolumitatem secessu, magnam eius temporis partem Ciues fermè omnes tuis ipse sumptibus aluisti; collato quicquid pecuniarum apud te haberes; argenteaque item supellectili oppignorata. Et vt exemplo esses, facemque alijs præluceres, visus sæpius in Nosocomijs Confessiones excipere; vel adhortando monendoque singulari beneficentia impigrè Ciuitatem excurrere. Quam insignem solertiam cūm populares in te cernerent, collatis vna votis, id decreuere, vt Ciuitatem profanis etiam in rebus administrares. Quod Castrilij Comes Regni Prorex vt inaudiuit, suis te literis appellauit: quas, & duos excitatos tibi lapides, à Canonicis & Ciuibus præclaro testimonio inscriptos in citatis Iosephi Sylos historijs est videre.

V.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. ANTONIO CARAFÆ.
EPISCOPO VXENTINO.

Post peragratas Hispanias, vbi præstantis ingenij documenta non vulgariter dederas in omnibus disciplinis, cūm in S. Mariæ Angelorū Cœnobio sacram Theologiam non sine laude omnium explicares, ac tuo aureo illi Operi de Genio secundam manum imponeres, Censorem te habui, à P. D. Angelo Pistachio tunc Generali Præposito, viroque sanè laudatissimo designatum, vt vnà cum P. D. Hieronymo Carafa, nunc Episcopo Cotronensi, hoc Volumen excuteres, à me tunc temporis absolutum: vt tua relatione constaret, an dignum esset quod typis imprimeretur. Idque

Idque tam sedulo eaque voluptate animi prestitisti, ut nullum finem faceres huiusce Operis ubique deprædicandi. Quod ergo manuscriptum tanto olim studio lætitabas, ac laude prosequeris; nunc typis impressum, ac multis testimonijs & elogijs auctum non dedignaberis subsæcijs horis rursus inspicere, & Gentilis tui, nostriq; Ordinis Cōditoris præclare Gesta ac Merita recognoscere. Interim tibi verò ex animo gratulor, quòd isthic tanta cum sedulitate Pastorem agas, ac tuo muneri incumbas, ut Dei cultū promouere, extirpare vitia, ferere bonos mores, ac gregi tuo strenuè inuigilare non prætermittas. Sed quia laudes tuas erubescis, & ægrè illas admittis, te silentio veneror, ac diurnam tibi vitam ex animo & incolumitatem exoro.

V I.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. HIERONYMO
C A R A F A E
EPISCOPO COTRONENSI.

IT tu quoque, illustrissime & amplissime Præsul, Ictij Ducis frater, ac Neapolitani olim Antistitis, Decij Cardinalis Carafæ Nepos, prænobilem stirpem tuā magnis virtutibus atque promeritis exornasti. Noui ego te iuuenis vix Sacerdotio initiatum Panormi in Ecclesia Sancti Ioseph: audiuique Dominicis festisque diebus, nō sine omnium admiratione qui aderant, magna vi memoriæ ac facundia differentem. Quin habui te socium & collegam, imò Moderatorem ac Ducem ab Urbano VIII. ad expeditionem Ibericā destinatus, ut narrat Sylos suis in historijs *par. 2. lib. 13. pag. 633.* Sed mutato deindè consilio, mihi in Orientalem Iberiam, tibi in Hispaniam, hoc est, Iberiam planè Occidentalem eundum fuit. Quis satis verò exprimere queat, quid in Neapolitanæ Urbis clade, ac pestilitate generosè præstiteris? Quippè cum locum illum, lue infectis deputatum, administrares, quicquid animis perpurgandis, sanandisque corporibus opus erat, tanta industria ac diligentia procurabas, ut & omnium ore commendareris, & quamplurimi acceptam tibi vitam & sanitatem referrent. Eandemque postmodum assidue spartam agere ex caritate solebas, domi erga Religiosos fratres aut ægros aut imbecilles; forisque, in hac vicinia Hispanorum, erga milites & pauperes ægros. Et ego ipse vnus fui qui penè à Medicis desperatus ad eò à te quotidie & assidue recreabar, ut tua sensim industria ac caritate pristinam sanitatem recuperarem. Quod Proregi relatum, testatum multorum oculis, ac Neapoli peruulgatum, eam tibi laudem promeruit, existimationemq; cōciliauit, ut multi exornari cōcupuerint Infula tuū nobile ac meritissimū caput. Cùm iam multò ante Octavianus Carafa, tuus germanus frater inter Præsules Romanos adscitus magni illius Petri-Aloyij Cardinalis Carafæ ædes, & legatos ab eo celsus adeptus esset, Maximi Pontificis Alexandri VII. Vices-gerens. Nunc verò omnino studio in tuam Dioccesin inuigilas, ut pro viribus Dei Cultus adaugeatur. Ideòque magnificè Templum extruis ac exornas: cunctisque animi neruis adniteris, ut in illud Theatinam disciplinam inducas. Pauperes foues, egenos subleuas, cunctisque opem præstas; & ut verè Pater ac Pastor omnium, quemque amplecti non dedignaris. Nec interim præ-

prætermittis nostro Clericorum Regularium Ordini, tuæque Diuæ Mariæ Angelorum Domui, quam insigniter amas, varias subindè eleemosynas, cunctorum memor, & omnibus officiosus atque beneuolus, largiri.

V I I.

ILLVSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.

D. PLACIDO CARAFÆ
ACERRARVM EPISCOPO.

Erba mihi pro dignitate non suppetunt, illustrissime Antistes, ut satis virtutem tuam exprimam & extollam. Nam luce generis, ingenij præstantia, eloquentiæ laude, alijsque dotibus animi sic excellis, vt portò te commendare nisi tui similis erubescat. Cùm ergo ad eam celebritatem ac famam ritè peruaseris, vt te prope omnes in ore, & in oculis ferant; hìc tuum abundè consignasse nomen sufficet, vt quisquis illud legat aut audiat, statim is in tui laudem & ampùssimam commendationè erumpat: præsertim cùm de te in altero tomo Disquisitionum de Pauli Gestis, multis Societatis Iesu, cui percarus es, Scriptorum Elogia exhibiturus. Ne tamen tibi Præfuli adèdò præcellenti solùm exteri plaudant, & virtutum merita canant, dabo hìc quicquid è nostris Ioseph Sylos 10.3. *historiarum lib. 12. pag. 635.* consignauit his verbis: *Placidus Carafa, inquit, Neapolitanus, à pueritia enatauerat vix, cùm dedit Religioni nomen, vniuersumque in Neapolitana Diui Pauli Domo die 6. Iunij 1632. &c. Ab ipsis studiorum rudimentis, viuida erectaque quadam mentis indole spem doctrinæ excitauit non vulgarem: neque conceptam stros ille aui opinionem fefellit. Eò namque eruditionis peruenit, vt grauiores postea disciplinas professus insigni cum laude fuerit: docuitque sacram Theologiam Romæ quinquenniū. Quo in genere studiorum cùm præstare videretur; potiorem sibi nihilominus locum vindicauit publica eloquentia: à qua censeri inter prima Oratorum Nomina inrè meritòque debet. Dictionem certè quæ verborum delectu, quæ peregrina quadam elocutione, quæ sententiarum formis, tropis, splendore, acumine, nescio an aliquis facile exæquauerit. Attemperata deinde stylo pronuntiatio, vt concentu quodam alter alteri respondeat: inuuantque sese mutuò actionis concinnitas & cultus orationis. Quod verò in eo planè mirum, id est in tanto eloquentiæ apparatus ac pompa, frugiferum dicendi genus; vt flores fructus parturiant; conformatis excitanda pietati atque instituendis moribus mundicijs ipsis ac elegantijs. Nulla fermè in Italia præcipua Vrbs est, quæ non illum cum plausu audiuerit. Messana anno voluentis seculi septimo & quadragesimo in primario Vrbsis Templo, eo quidem omnium ordinum assensu declamauit, vt euolutis non dum Quadragesima ferijs, ob signato per honorificè decreto, alterum illi Quadragesima curriculum Senatus destinauerit. Extra Italiã Eleonora Gonzaga Viennam Austria literis officij plenissimis euocauit: dixitque is in Cesarum sacello eximia cum Aula totius admurmuratione: Eleonora præsertim, quæ non absque regia munificentia significatione abire Carafam voluit. Iam quòd Neapoli in Regio sapius Sacello perorasset, nimum est, in quam sui admirationem Neapolitanos Proreges traxerit: qui quidem vt tanto eloquentiæ splendori accederet etiam à dignitate nitore, id in Hispanica Aula curarunt, vt bis à Catholico Rege Episcopus designaretur: semel Motulensis: quam ille Ecclesiam, quòd herere in Ordine apud animum suum statuerat, per modestè recusauit. Verùm Regis iterum munificentia ac iudicio pulsatus, ne lasisse tanti Principis beneuolentiam, ac Diuini etiam Numinis voluntati oblectari videretur; acceptare coactus est Acerrarum sedem, propediem inaugurandus. Præcipuas etiam*

Con-

Congregationis Præfecturâs administravit . Nam Neapoli Regni inspectionem obiit ; & in Divi Pauli Carnobio profuit . Quod ad lucubrations attinet paratum prælo habet Oratorum volumen , ac tum Quadragesima (hoc Anno typis impressas) tum alias per annum habitas conciones , quæ si lucem aspicient , non minimum profectò accedet Italica facultas existimationis ac præj . Sunt verò in manibus .

Oratio de laudibus D. Virginis , fortunandis Catholici Regis armis in Mediolanensi D. Celsi templo dicta , cui titulus : Fortuna armorum Regum Hispaniarum . Mediolani apud Joannem-Petrum Cardium 1652. in 4.

Oratio ad Messanenſes dicta de Mariana Epistola , qua principe apud ipsos studio colitur , cui titulus : Epistola gratiarum actionis , gratulationis , & exhibitionis . Messana apud Hæredes Petri Brea 1647. in 4.

Oratio de laudibus D. Casimiri , Poloniae Regis . Roma apud Manesium 1650. in 4.

Oratio de S. Ignatio Loyola , Neapoli habita in Professorum Soc. Iesu templo . Neapoli apud Fuscum 1662. in 4.

V I I I.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. PAVLO CARAFÆ

EPISCOPO AVERSANO,

OLIM GENERALIBVS IN COMITIIS,

Totius Ordinis Clericorum Regularium Præfidi.

Ræter Domus tuæ claritatem, hoc est Ditiones, Titulos, Purpuras, quæ te omni ex parte abundè condecorât; nullus in nostro Ordine gradus ac penè dignitas fuit, Amplissime ac Nobilissime Præsul, quæ licet immaturus ætate, prudētia ac iudicio grauis ac senex, cū laude nō occupaveris. Nec solū in Vrbe Roma, ac Neapoli, Panormi, & Messanæ, vbi Patrum, quem laudavi primò omnium, Antistitem habes; sed & in Hispania, tuæ virtutis aded radios effudisti, vt suffragatione omnium in Capitulo Generali renuntiatus fueris Præses : eodemque consensu supremam Ordinis Præfecturam adeptus esses, nisi te Insulæ à nobis, post germani & inclyti fratris tui Caroli Cardinalis Carafæ Purpuram, abstraxissent. Nunc verò in Diœcesi, quam administras, ea populis exhibes uirtutum omnium documenta & exempla, vt nemo tuam animi pietatem & prudentiam non extollat: quam præsertim insigniter ostendisti, cū intra sacram ædem festo ac solemnī die scelestissimi ac perditī quidam homines, ferro igne ac robore armati, nullaque Numinis reuerentia tacti in hostes suos irruerunt. Vel cū argenteam Pyxidem, in qua sacrosanctum Iesu Christi Corpus asseruabatur, fures impios ac sacrilegos audiisti, ciborio effracto surripuisse . Tunc enim supplicationibus institutis, & squalido cultu ac luctu cunctis indicto, vt impium aded facinus comploratione omnium compensares, & magis magisque populos ad atrocis aded criminis detestationem incēderes, te cum familia tua lugubri habitu penitus amictum exhibuisti. Cæteriū cū tua omnia præclarè gesta percurrere longum esset, & extra finem mihi propositum euagari; hanc Domum, in qua versor, Recessui destinatam tibi plurimum debere profiteor. Quippè cū me olim ad eam inhabitandam, rogatus à Comite de Pignoranda Prorege D. Augustinus Bozomus, Generalis Præpositus allegasset; tu qui nostrarum Sanctimonialium Ordinarij munere sūgebaris, dū multæ grauesque difficultates obijce-

rentur, & aliquot tam viri quam mulieres eandem domum penitus deserere nollēt; tua statim autoritate, & insigni dexteritate qua polles, singulos expulisti: ac me, & sociū, huc inclusos, tanta quotidie humanitate prosequeris, ut identidem amanter inuiferes, & quæ deerant mira sollicitudine procurares. Immò quòd primariæ ac præstantiores Ecclesiæ me quandoque ad declamandum inuitare ac rogare non dedignentur; & populi ac proceres è superiori loco differentem ad me confluere, qui tot annorum vitæ meæ spatio tacui, quòd nec parem muneri vocem habere nec memoriam arbitrabar; sanè id, præter Conceptæ immaculatè Virginis operam, tuis suasionibus atque cohortationibus adscribendum, quibus olim me compulisti, ut Dominicis festisque diebus sermonem ad Theatinas Virgines, quibus eras ipse Ordinarius, instituerem. Et quidem eodem vel hodie zelo flagras, ut quotquot populos habes, uel à te, uel à disertissimis oratoribus atque concionatoribus instruantur. Quo ardore animi imbutus Sacerdotibus Ecclesiarum beneficia & curas minimè confers, nisi summa priùs diligentia tibi constet eorundem dignitas & præstantia. Præter has uerò uirtutes, quæ te summoperè decorant & exornant; cæ nostro Ordini gratitudinem & obseruantiam præstas, ut inter nostrates sæpe uideri, nostrisque domibus adesse, præsertim Paulinæ, ubi olim religiosa uota conceperas, præsentia, consilio, elemosynis, & omni ope non prætermittas. Meque tibi deuotissimum tanta beneuolètia foues, et honore complecteris, ut quotquot in hac domo eremitica uitam ducimus, Deum Optimum Maximum, et B. Virginem exoramus, ut uitam tibi diuturnam et incolumen largiatur.

I X.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.

D. THOMAE AQUINO-
C A R A F A E,
EPISCOPO SVESSANO.

Vòd in ætatis flore, Illustrissime Antistes, uirtutibus quàm euo maturior, ad Dignitatem istam perueneris, summoperè tibi ac mihi metipsi gratulor. Expertus, quippè olim indolem tuam, cùm te Romæ iuuenem instituerem, id futurum concepi, et in meis de Mensa Disquisitionibus edidi, quod et rei probauit euentus, et tua deindè Virtus apertissimè omnibus indicauit. Cū uerò nō modò Paternū Genus, lōga rectaq; serie ex ipso S. Thomæ Aquinatis Genitore deducas, uetustate ac nobilitate Clarissimum, sed et Materna etiam Carafæorum Prosapia te condecoret, Carafæis Præsulibus addidi Nomen tuum, ut et tu quoque nostri Ordinis Antistiti ac Conditori pompam faceres, et Disquisitiones hæc Historicas illustrares.

IN

IMPRIMENDI OPERIS FACULTAS.

IN Congregatione habita coram Eminentissimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiscopo Neapolitano hab. sub die 20. Octobris 1670. fuit dictum quod Reu. Canonicus Campanilis reuideat, & in scriptis referat eidem Congregationi.

Metellus Talpa Vic. Gen.

*Franciscus Guarinus Soc. Iesu Congreg.
Indicis Secret.*

E M I N E N T I S S. P R I N C E P S.

NON fucato stylo, non eminentis verbis, enarrat historiam Vitæ religiosissimæ, & sanctissimæ memoriæ PAVLI IV. Summi Pontificis, eruditissimus P. D. Franciscus-Maria Magius Clericus Regularis ex Ill. Ordine PP. Theatinorum; sed sincerè, & fideliter, ex selectis, atque excerptis sententijs grauissimorum, & celeberrimorum Virorum Societatis Iesu: quapropter admiratus suam lucubrationem miro ordine, & concinnè contextam, ex altè, & longè effossis sententijs Aliorum, ad tuendam Integritatem, Pietatem, & ardentem Zelum huius Supremi Præsulis Confundatoris sanctissimi, & pijsissimi Instituti Ordinis Clericorum Regularium; autumo ad conticenda ora obtrectantium, quam primùm typis committi posse, vt fit in Amuletum. Neapoli hac die 12. Nouembris 1670.

*Tobias Carolus Campanilis Can. Dep.
Sac. Theol. Collegialis.*

IN Congregatione habita coram Eminentissimo Domino Cardinali Caracciolo Archiepiscopo Neapolitano sub die 14. Nouembris 1670. fuit dictum, quod stante relatione supradicti Memorialis imprimatur.

Metellus Talpa Vic. Gen.

*Franciscus Guarinus Soc. Iesu Congreg.
Indicis Secret.*

IMPRIMENDI OPERIS FACULTAS.

ILLVSTRISSIMO ED ECCELLENTISSIMO SIGN.

Nouello de Bonis Stampatore in questa Fedelissima Città di Napoli, supplicando fà intendere à V. E. come desidera stampare la següete Opera intitolata *Disquisitiones Historicae &c.* del P. D. Francesco Maria Maggio Cherico Regolare. Per tanto supplica l'Eccellenza Sua resti seruita ordinare gli siano concedue le solite Regie licenze, che l'haurà a grazia, vt Deus, &c.

Magnif. Doct. Laurentius Crassus videat, & in scriptis Sua Excell. referat.

Galeota R. Carrillus R. Capiblancus R. Ortiz Cortes R. Valero R.

Prouisum per Suam Excellensiam Neap. die 2. Septembris 1671.

Sebastianus.

I Vssu Excellentiae Vestrae legi Disquisitiones Historicas de Sanctissimi Pauli Papae Quarti inculcata Vita Reu. P. D. Francisci-Mariae Maggio Clerici Reg. Viri Clarissimi: & in hisce Operibus non solum nihil inueni quod Regiae Iurisdictioni aduersetur, sed quicquid inueniri potest in Ordine verae Religionis magna admiratione obseruauit, vnde pro Reipublicae Christianae bono imprimi posse censeo Neap. 1. Februarij 1672.

Excell. Vestrae.

*Deditissimus Seruus
Laurentius Crassus.*

Visa, retrospectiva Relatione imprimatur, & in publicatione seruetur Regia Pragmatica

Galeota R. Carrillo R. Capiblancus R. Ortiz Cortes R. Valero R.

Prouisum per Suam Excell. Neap. die 10. Februarij 1672.

Sebastianus.

Facul-

IMPRIMENDI OPERIS FACULTAS.

Facultas Adm. R. P. Præpositi Generalis.

Opus inscriptum, De PP. Theatinorum Origine & incrementis &c. Disquisitiones Historicæ, à P. D. Francisco-Maria Maggio nostri Ordinis Sacerdote compositum, & ab aliquot Theologis quibus id commisimus approbatum, vt typis mandetur, quoad nos spectat, facultatem cōcedimus. In quorum fidem præsentem dedimus, manu propria subscriptas, & solito nostræ Congregationis sigillo munitas. Romæ &c.

D. Franciscus Carafa Congregationis Clericorum
Reg. Præpositus Generalis.

PP. Theologorum Approbatio.

NOS infra scripti has Disquisitiones Historicas de Patrum Theatinorum Origine & incrementis à P. D. Francisco-Maria Maggio nostri Ordinis viro Eruditissimo peregrinè lucubratas, tanta cum animi voluptate & admiratione perlegimus, vt summis laudibus Auctorem & Opus dignissimum arbitrati, quantocyùs in lucem edi vehementissimè cupiamus. Neapoli in ædibus S. Mariæ Angelorum &c.

D. Hieronymus Carafa S. Th. Prof. nunc Episc. Corronensis.
D. Antonius Carafa S. Th. Prof. nunc Episc. Vxentinus.

Nova PP. Theologorum Censura.

EX commissione Adm. R. P. Generalis perlegimus Vitam sanctissimi Pontificis Pauli IV. Congregationis Nostræ vnà cum S. Caietano Intitutoris, testimonijs Clarissimorum Scriptorum, opera ac studio P. D. Francisci-Mariæ Maggio contextam. Et mirati sumus laboriosissimū & ingeniosissimum Opus, longa temporis diuturnitate, & librorum lectione infatigabili varietateque confectum, ac Eruditissimi Auctoris laudabilem industriam in scribendo, vt tanti Pontificis innocentia ac vitæ sanctitas omni procul dubietate perspecta fieret. Quapropter ne dum ad eiusdem Sanctissimi Pontificis nostræque Congregationis Gloriam, sed ad totius Christianæ Reipublicæ consolationem vt typis mandetur dignissimum existimamus. Datum Neap. die XIII. Decēbris MDCLXX.

D. Carolus de Palma C. R. S. Theol. Profefor.
D. Franciscus-Maria Carafa C. R. S. Theol. Profefor.

Facultas Adm. R. P. Præp. Gen. D. Petri Pauli Nobilionis.

Opus inscriptum, de Sanctissimi Pauli Papæ IV. inculcata vita &c. vt typis mandetur quoad nos spectat facultatē concedimus &c.

D. Petrus Paulus Nobilion. Congr. C. R. Præp. Gen.
D. Antonius Maria Riuanus C. R. Secr.

INDEX

I N D E X
PARTIVM ET DISQVIVITIONVM
HVIVS PRIMI TOMI.

P A R S P R I M A.

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa, antequam, vnà cum
S.Patriarcha CAIETANO, Clericorum Regularium
Ordinem institueret. fol. 1.

D I S Q V I S I T I O P R I M A.

*Carafæa Gens, ante Pauli Pontificatum, obscura ne fuerat, & humili loco nata; an
cuncta ferè Italia Nobilissima? Vndè nam illi Claritas, & Initium obtigit?*
fol. 2.

D I S Q V I S I T I O S E C V N D A.

*Illustriores Antistes, & S.R.E. Cardinales, Comites, Marchiones, Duces, ac Princi-
pes eius familiæ numerentur.* fol. 4.

D I S Q V I S I T I O T E R T I A.

*Quis nam fuit Pauli Auus, & quæ nam eius, ac suæ Genitis, erga Reges suos fide-
tas, ac præclarissimè Gesta?* fol. 22.

D I S Q V I S I T I O Q V A R T A.

*Quam in Paulo Genituram Astrologi olim obseruarunt? Quid de eo Eremita futu-
rum Matri prænuntiauit? Quis illi germanus Frater, & quæ nam Sorores fue-
re?* fol. 26.

D I S Q V I S I T I O Q V I N T A.

*Quomodo sine dolore ac nixu ullo Matris editus fuit? Quæ nam illi Indoles, Virtus,
Educatio, ac complurium Linguarum peritia?* fol. 28.

D I S Q V I S I T I O S E X T A.

*Cùm Patrum Prædicatorum Ordinem iniisset, quomodo extractus est? Verène Do-
minicanum Habitum induit ac gestauit? Verène Casinensium Monachorum
Cænobio nomen dedit? Semper eius vitæ puritas ac pietas qualis fuit? Quæ illi
eruditio literarum?* fol. 29.

DISQVI-

INDEX PARTIVM ET DISQVIVITIONVM.

DISQVIVITIO SEPTIMA.

Quis fuit Oliuerius Cardinalis Carafa eius Patruus, à quo e bibit à puero Paulus Ecclesiasticam disciplinam? fol. 33.

DISQVIVITIO OCTAVA.

Quæ in Io. Petro puero ac iuene Virtutes emicuerunt? Oblatum ne sibi Episcopatum statim arripuit, an alij conferendum curauit? Quo ipse primùm munere functus est? Aut quomodo inauguratus Antistes Theatina incuram se gessit? fol. 35.

DISQVIVITIO NONA.

Quas ipse in Angliam & Hispaniam Legationes obiuit? Promeruit summi ne erga se Pontificis ac Regum amorem? Quomodo ab eisdem, & à Margarita Austriaca in Belgio exceptus est? 37.

DISQVIVITIO DECIMA.

Cur ipsum Pontifex, accersitum Romam, in Vaticanas ades honorificè admisit? Et quod nam in itinere sopiuit incendium? Antonij Cardinalis Carafa eius Nepotis Virtus iurum ac fusiùs explicetur. fol. 39.

DISQVIVITIO VNDECIMA.

Quibus Io. Petrus se se infulis abdicauit? An quòd Sacerdotia recusauerit, ignauia tribuendum? fol. 55.

DISQVIVITIO DVODECIMA.

Quæ Diuini Amoris Sodalitas Romæ tunc erat, ex qua Clericorum Regularium Institutores, Christiani Orbis beneficio, prodierunt? Hi ne primi omnium à Clero fuerunt, qui Religiosum Ordinem excitarent? Quod in eo condendo propositum aut diuinam impulsione & inspirationem habebant? Sylloge omnium, quæ diximus, exponatur. fol. 58.

PARS SECVNDA.

Qualis fuerit IO. PETRVS in condendo ORDINE CLERICORVM REGVLARIVM. fol. 61.

DISQVIVITIO PRIMA.

Quæ conditi cuiusque recens Ordinis causæ censeri debent? fol. 62.

DISQVIVITIO SECVNDA.

Clericorum Regularium Ordo num primò omnium ab Apostolis originem ac initium duxit? fol. 65.

DISQVI-

INDEX PARTIVM ET DISQVIVITIONVM.

DISQVIVITIO TERTIA.

Qualem ergo Paulus Ordinem & Congregationem instituit? Quoue dignius titulo, ob eam institutionem, est honestandus? fol. 66.

DISQVIVITIO QVARTA.

Excitavit Io. Petrus solus ipse ne Ordinem, an cum alijs? & quod, illi eius Ordini, est nomen? fol. 66.

DISQVIVITIO QVINTA.

Quomodo fundata hac à Paulo & S. Caietano Religio dici debet? Illi ne Thienaeus, an Thienese Carafa socium addidit? fol. 67.

DISQVIVITIO SEXTA.

Si Theatinae Congregationis unum Institutorem dicere velim, quis nominandus? aut quomodo cum eo ceteri iure ac merito appellabuntur? fol. 71.

DISQVIVITIO SEPTIMA.

Cur verò in hac Theatina Congregatione, praeter aliorum Ordinum morem, non unus omnino Fundator, sed ex quatuor, duo praesertim insigniores ac praecipui nominantur? Quomodo id dici potest? fol. 72.

DISQVIVITIO OCTAVA.

Constat ex dictis, Caietanum Thienaeum, & Ioannem-Petrum Carafam, vel Confundatores (vbi P. Ioannes Rhò vocat) vel Coinstitutores Theatini Ordinis appellari. Ne insolens ac mirum id videatur; de quonam exemplum haberi potuit, hac in re, quod Nostrates imitarentur? fol. 77.

DISQVIVITIO NONA.

Quale fuit quatuor illis Viris in condenda Congregatione propositum? Quae nomina, Cognomina, & Patria ipsorum? fol. 77.

DISQVIVITIO DECIMA.

Quonam in loco, & priuatione, an solemni & celeberrimo cultu, prima hac Clericorum Regularium Congregatio est instituta? fol. 78.

DISQVIVITIO VNDECIMA.

Ioanni-Petro Clemens VII. in Ordinis Fundatione, quam facultatem indulgit? Qui post eius Ordinem sunt sequuti, quomodo ab illo discriminantur? Num ex Priuilegio acceptum, vt Theatinus Ordo, Clericorum Regularium Congregatio diceretur? S. Ignatius cur Societatem Iesu, suum ipse amplissimum Ordinem nuncupauit? fol. 79.

DISQVI-

INDEX PARTIVM ET DISQUISITIONVM.

DISQUISITIO DVODECIMA.

Clericorum Regularium Ordinum series, ab Apostolorum aeo deducta, vsq; ad Carafa, & Thienai tempus, qui Apostolicum institutum restituere, iterum ac prolixius explicetur. fol. 81.

P A R S T E R T I A.

Qualis fuerit Io. Petrus, in THEATINA, quam à vulgo habuit, Agnominatione; & in Stemmata, Schemateue Habitibus, quod assumpsit. fol. 96.

DISQUISITIO PRIMA.

Num præter Clericorum Regularium Nomen, ab Sede Apostolica ex privilegio acceptum, Nomen aliud huic Ioannis-Petri Ordini inhaesit? fol. 96.

DISQUISITIO SECVNDA.

Si, ex S. Sedis facultate, Ioannis-Petri Religiosi dicti sunt Clerici Regulares; cur alio Nomine nuncupantur? fol. 97.

DISQUISITIO TERTIA.

Pauca illa Clericorum Regularium capita, quæ tunc Romæ (vbi nonnulli putant) Pinciano in Monte latebant, obscura ne erant, an ad eò in luce laudeque omnium, vti Theatinum ipsorum Nomen etiam alijs Religiosis Viris adhaeserit, qui numero multitudineque longè præstabant? Quomodo id Romæ fieri potuit, vbi clarissimè discrimina hominum & Ordinum à cunctis agnoscebantur? fol. 97.

DISQUISITIO QVARTA.

Sed si Theatini Romæ tunc erant, aut Venetijs, aut Neapoli, & iam fines Italiæ nõ excesserant: tanta ne erat ipsorum laus, vti Theatinum ipsorum Nomen, uel extrà Italiam, vbi adhuc ipsi vix non fuerant, audiretur? fol. 98.

DISQUISITIO QVINTA.

In Hispania solùm Patres Societatis Theatini sunt dicti, an etiam in alijs Regionibus? fol. 98.

DISQUISITIO SEXTA.

In paucis aliquot locis, an in multis etiam contigit, Theatinos, Societatis Iesu homines appellari? fol. 99.

INDEX PARTIVM ET DISQVISITIONVM.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quamvis ergo aliter se se ipsi appellari dicerent, Theatinū tamen hoc Nomen passim Societatis Patres à rudibus & pertinacibus populis audiebant: at id in propinquisne solum Italiae Regionibus accidit, an etiam in longè remotis? Quomodo fieri potuit, ut tantilli Ordinis Nomen, qui pauca, uti iam innui, solum capita numerabat, tot Sociorum millibus, hic inde dispersis in tot Mundi Partibus, inhaereret? fol. 99.

DISQVISITIO OCTAVA.

Forstian huius Nominis causa, non tam populi deceptio fuit, qui dedoceri à multis & à Societate ipsa facillimè potuisset; quam vulgi usus, ob Theatini scilicet Episcopi eiusque Ordinis sanctitatem, quemlibet castigatiùs severiùsque viventem, ut dictum est, non aliter appellandi quàm Theatinum? Hæsitat? At qui Mysteria divina frequentant, quomodo vel hodie, sine ulla deceptione, à populo alicubi nuncupantur? fol. 100.

DISQVISITIO NONA.

Theatina hæc agnominatio, Carafa Ordini, in gloriam num in probrum euasit? Et quid nam illa significat? fol. 101.

DISQVISITIO DECIMA.

Si tale obrigit Clericorum Regularium Ordini vel à vulgo inditum fortunatissimū Nomen, an etiam aliquod ipsi Stemma auspiciatissimum assumpserunt. Pro sigillo ac tessera Theatinorum Ordo quid habet? fol. 102.

DISQVISITIO VNDECIMA.

Præter Vestium Colorem, de quo nos infra par. 4. disqu. 2. ex Societatis homine disputabimus: & Barbam, quam Dominus Iesus Christus (uti Theatinorum mos est, Non admodum longam) teste Nicephoro, ex P. Vincentio Bruno è Iesu Societate, gestabat: Christi Habitus in latioribus manicis, & in tunica non aperta cui nam similior & conformior Ordini, dici possit? Quid accidit hac de re fortasse dignum, quod à nobis hic audiatur? fol. 102.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Theatinas Leges, à B. Caietano et Ioanne-Petro institutas, humanone ductui, an divino, adscribere ac referre debemus? Et num verè dicendi sumus habere nos Regulam approbatam? fol. 104.

PARS

111

INDEX PARTIVM ET DISQUISITIONVM.
P A R S Q V A R T A.

Qualis fuerit Io. Petrus in præcipuis aliquot institutis, quæ
vna cum S. Patriarcha Caetano Clericorum Regula-
rium Congregationi præscripsit. fol. 108.

DISQUISITIO PRIMA.

*Cur sodaliuin paucitatem Io. Petrus Ordini suo tantoperè commendauit? Et cur præ-
sertim instituit, vnumquemque Christi Domini Euangelia apud se habere, ac ea
quotidiè meditari? fol. 109.*

DISQUISITIO SECUNDA.

*Cur sancitum in nostro Ordine, vt nigris vestibus creremur; quo vel hodie colore,
à Venerabili M. N. D. Ursula Benincasa instituta, Virgines Theatinae Congre-
gationis operiuntur. fol. 112.*

DISQUISITIO TERTIA.

*Cur in nostra Congregatione statutum fuerit, vt Sacerdos Domni Prænomine ho-
nestaretur. Eandemque cur titulum, Theatinis hodiè Virginibus, ac Eremitis
Sanctimonialibus, impertimur? fol. 114.*

DISQUISITIO QUARTA.

*Facile ne an difficile est iudicare, qui nam Religiosis Ordinibus magis congruus ac
utilis sit, supremus Magistratus (qualis est in Soc. Iesu) perpetuus, an tempora-
rius qualis est Patrum Theatinorum? Num in vno ac in altero aliquid semper
incommodi sustinendum? Cur tertio quoque Anno in Theatino Ordine Generalia
Comitia celebrantur? Quis illis inchoandis indictus locus ac dies? fol. 116.*

DISQUISITIO QUINTA.

*Cur diurnæ nocturnæque Psalmi dispensum Clericorum Regularium Ordinis Con-
ditors instituere? Apostoli Psalmorum Cantum an præscripserunt? Quæ in Reli-
gionibus instituti Cantus est causa? fol. 117.*

DISQUISITIO SEXTA.

*Simplex cantio, qua nos Theatini utimur in Odeo, num Societatis Patribus est in
vsu? Scilicet, in Ecclesijs, cum aliquando psallunt, an ipsi Theatinum morem se-
ctantur? fol. 121.*

DISQUISITIO SEPTIMA.

*Vbi nam fructuosius mente orare debemus: scorsim in cubiculis, num omnes simul
in Templo? Cellula ne, an Templum, ardorem animi, precandi studium, ac vo-*

INDEX PARTIVM ET DISQVIVITIONVM.

lunatis affectum , acuent nobis & excitabunt? fol. 128.

DISQVIVITIO OCTAVA.

Cur præscriptum nostro Ordini Ieiunium in Christi Domini Aduentus? Cur ut quarta semper abstinemus à carnibus, & sexta feria ieiunemus? fol. 130.

DISQVIVITIO NONA.

Erga fidelium defunctorum Animas, quæ purgatorio igne torquentur, Clerici Regulares quid opis, multis in locis, insigni pietate procurant? fol. 137.

DISQVIVITIO DECIMA.

Quale hodie Clericorum Regularium Ordo IMMACULATÆ CONCEPTIONIS CÆRVLEVM SCAPVLARIVM habeat, ac toto planè terrarum Orbe ritè distribuatur, ex gratia & facultate à sanctissimo Patre CLEMENTE X. eisdem Theatinis Patribus attributa. fol. 138.

DISQVIVITIO VNDECIMA.

Clerici Regulares num aliquod Priuilegium habent? Recitentur se quæ à summis Pontificibus acceperunt? Ipso fundatæ Congregationis initio Divini Verbi prædicationi, & Sacræ Theologiæ ac Canonum studijs incumbant? Cur Palla illa particulari pro Hostia in Missæ sacrificio utuntur? fol. 157.

DISQVIVITIO DVODECIMA.

Cur ab Dino Caietano & Ioanne-Petro, Theatinis, iniunctum Apostolicum institutum: nimirum ut censibus prædictis que proscripitis, nihil à quaquam emendicarent? An verè ijs, si Regnum Dei primùm quærant, omnia adycentur? Sacrarum Scripturarum Lora illustrentur, & insigniora aliquot recitentur exempla, quæ promptam Dei Prouidentiam cuiuslibet homini loco & tempori ac facillè representent. fol. 162.

P A R S Q V I N T A.

Qualis fuerit Ioannes-Petrus, quidue præclarè gesserit, ipsis duodecim annis, quos Theatino in Ordine ac Habitu vixit. fol. 188.

DISQVIVITIO PRIMA.

Ioannes-Petrus Capucini Ordinis Fundationem aniuuit, atque prædixit? Cùm uterque Theatinus & Capucinus Ordo conditus est, quot Hæretici ac Perduelles Dei Ecclesiam undique diuexabant? fol. 188.

DISQVI-

INDEX PARTIVM ET DISQUISITIONVM.

DISQUISITIO SECUNDA.

Num inter Camaldulenses adscribi perijt Episcopus Theatinus? Quoniam consilio Ioannes-Petrus et Caietanus Domum aliquam Eremiticam exoptarunt? ut perpetuè in solitudine vitam agerent; num ut suavius aliquando spiritualis vitæ exercitijs, ac diuinæ commentationi vacarent? An id demùm in Ordine ex nostrorum Fundatorum consilio, et Mauris N. D. Ursula Benincasa institutione, peractum est? fol. 193.

DISQUISITIO TERTIA.

Episcopus Theatinus unà cum socijs in Borbonici Exercitus irruptione, et capta Urbis clade quid passus est? Tanta ne eius sanctimonie fama et constantia erat, ut nefarij illi milites ad genua accideret, et is sibi supplices obiurgaret? fol. 199.

DISQUISITIO QUARTA.

Quomodo Episcopus Theatinus unà cum socijs à Venetæ Classis Præfeto susceptus est? Venetijs que in locum accepit? Quam in suo Ordine vitæ rationem seruabat? Cur Diœcesim Veronensem inuisit? fol. 203.

DISQUISITIO QUINTA.

Somaschenfis Congregationis Fundationem Episcopus Theatinus an iuuit? Hieronymo Æmiliano eius Conditori, Viro et nobilitate generis, et vitæ sanctitate clarissimo, num à Confessionibus fuit? Populorum frequentiam an Venetijs ad se traxit? An morum Reformationem induxit? Quid in eo Æmilianus admirabatur? aut quomodo ex eius nutu omninò pendebat? fol. 207.

DISQUISITIO SEXTA.

Num S. Caietanus aliquando Venetijs Insanabiliū Xenodochium excitauit? Num agris in eo S. Franciscus Xaverius inferniuit? Episcopus Theatinus Eremiticam ne vitam ducebat, an multorum saluti, ut diximus, in magna omnium estimatione, prospicere videbatur? Xenodochium illud annostris Ordinis Authores, Conditores agnoscit? Quam bene id ipsum Hieronymus Æmilianus administrauit? fol. 211.

DISQUISITIO SEPTIMA.

Cur S. Ignatius Venetijs Theatinos Patres est alloquutus? Num ab ijs fortassis hospitijs exceptus fuit? Cum Episcopo Theatino an familiariter egit? Quæ animi Dotes ac Dei Dona eundem Episcopum honestarunt? fol. 213.

DISQUISITIO OCTAUA.

Episcopus Theatinus quam vitæ rationem ducebat, voluptuosam an asperam? Quid ipse aliud Venetijs per ea tempora præstitit? S. Ignatius qui Prophetiæ certè dono

non

INDEX PARTIVM ET DISQUISITIONVM.

non caruit, quid de nostro Ordine predicere potuisset? fol. 216.

DISQUISITIO NONA.

Num sacris administrādis, ac Verbi Dei Prædicationi Episc. Theatinus ex instituto vacabat? Eius Ordinem Neapolitana Ciuitas quomodo exoptauit ac petijt? S. Mariae Sapientiae Moniales, à Maria Carafa instituta, acceptis ab Theatino Episcopolegibus, an fuere primæ omnium Neapoli, quæ vultum velarent? fol. 219.

DISQUISITIO DECIMA.

Quomodo Theatinus Episcopus ac S. Caietanus à Pontifice Clemente non sine animo prasagiente iussi fuere, vt Neapolim socios allegarent; & non vnum sed plura etiam domicilia figerent in hac Vrbe? fol. 222.

DISQUISITIO VNDECIMA.

S. Caietanus, à Theatino Episcopo missus, quā nām animi demissione se gessit? Quomodo Neapoli exceptus est? Qualem se Io. Antonio Caracciolo, Oppidano Comiti, opum & reddituum contemptorem ac osorem ostendit? In hac præclara Vrbe quid gessit? Capucinarum Monialium, quarum institutionem suaserat, an Confessiones audiuit? Conciones an ipse ad populum habuit? fol. 224.

DISQUISITIO DVODECIMA.

Quanta fuit Episcopus Theatinus auctoritatis apud S. P. N. Caietanum, qui eū per literas assidue consulbat? Aliquot aliæ eius Epistolæ recitentur. fol. 232.

P A R S S E X T A.

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa in S. R. E. Cardinalium Collegium cooptatus. fol. 263.

DISQUISITIO PRIMA.

Num Io. Petrus Carafa vnquam ad Dignitatem Cardinalitiā aspirauit? Quomodo se gessit euocatus à Paulo Tertio Romam? Statim iter arripuit, an ire recusauit? Præcepto num perrexit à Pontifice adactus? fol. 265.

DISQUISITIO SECVNDA.

Quomodo Io. Petrus Carafa post collatā ei Dignitatem est appellatus? Quas ipse laudes ab omnibus, & quales à sūmis uiris ex animo gratulationes accepit? fol. 268.

DISQUISITIO TERTIA.

Quo Authore S. Inquisitionis Tribunal à Paulo III. est institutum? Carafa ne hodie celebratur, quod supremum hoc de Heresibus iudicium instituerit Cardinalis, & firmauerit Pontifex? Quomodo ob illud est appellandus? fol. 274.

DISQUISITIO QVARTA.

A quonam Cardinalis Carafa Archiep. Neapolitanus creatus fuit? Neapolitanæ Ecclesiæ à Carolo V. Casare an possessum humanissimè obtinuit? Num Iulij Tertiij Summi Pontificis testimonio, constitit esse fabulas, quæ illi maleuoli ac summæ eius integritatis osorēs obijciebant? fol. 276.

DISQUISITIO QVINTA.

Post Tribunal sãctæ Inquisitionis erectum, supremus ipse Quæstor quos habuit Cardina-

INDEX PARTIVM ET DISQUISITIONVM.

dinales Collegas? Eius Iudicij domum ac carcerem ipse primùm ædificauit, ac quibus opus erat instruxit? In Ecclesia Neapolitana quid præstitit? Quomodo ipsis Pontificibus summis, si quid minus rectè fieri uellent, mira constantia, sed cum debita reuerentia, resistebat? Quomodo se gerere in Conclauis solitus erat? fol. 280.

DISQUISITIO SEXTA.

S. Ignatius Io. Petrū Carasam Venetijs an cognouerat? Idemq; Carasa Cardinalis, beneuolo animo, Societatē an iuuit? Num idem Theatinus S. Franciscū Borgiā, Cardinalem fieri cupiebat? Hereticū, qui subdolis artibus in Collegiū se Romanū intruserat, S. Ignatius Cardinali Theatino detectū an consignauit? Romanū ipsū Societatis Iesu Collegium quonam deinde in loco constructum? num in ædibus, quas idem Cardinalis Theatinus inhabitauerat? fol. 283.

DISQUISITIO SEPTIMA.

Num Cardinalis Theatinus hominem decumbentem, uoceque ac sensibus destitutum, & morti proximū, mirū in modū, orans integræ restituit sanitati; reduxitq; deceptū ab Hereticis ad Catholicam Fidem? Cui nam ille sua statim oratione tantum beneficium contulit? fol. 285.

DISQUISITIO OCTAUA.

An Ordinis Patrum Prædicatorum, tūm Eremitarū S. Hieronymi, atq; Germaniæ, Cardinalis Theatinus Protector fuit? Urbis an uisitor? Ungariæ ne Regnum, ac Frisingensem Episcopatum defendit? An Præfectus fuit sacræ Pœnitentiariæ & Congregationis Concilij? Præclare ab eo gesta si quæ sunt alia referantur fol. 288.

DISQUISITIO NONA.

Quanta fuit Cardinalis Carasæ auctoritas apud omnes? Narretur iterum quod Veronæ cū illius Urbis Rectore ac Episcopo Giberto patrauerat. Oratorē in Consistorio quomodo olim ac disertissimè confutauit? An meruit sudorem ut Pontifex propria illi manū detergeret? fol. 294.

DISQUISITIO DECIMA.

Num Cardinalis Carasa Hieronymum Æmilianū, Venerabilem Somasceni Ordinis Fundatorē, Romā euocauit, ut Orphanorum & puellarū domiciliū institueret? Somaschenam deinde Congregationem cur & quomodo cū Theatina coniunxit? Datae ab eo literæ recitentur. fol. 297.

DISQUISITIO VNDECIMA.

Ad Bernardinum Ochinum Cardinalis Carasa num epistolam scripsit, ut ad sanio-rem mentem, Romanamq; Fidem, à qua descuerat, mulcendo ac deterrendo reduceret? An demum Ochinus errores suos eiecit, & in odium fidei interfectus fuit ab Hereticis? fol. 300.

DISQUISITIO DVODECIMA.

Nū Io. Petrus Card. Car. prædictus fuit futurus esse Pōtifex Sūmus? Nū fore ipse se Pōtifcē Romanum prædixit? S. Malachiæ Vaticanis, ac de Pōtifce Angelico, & duodecim Apostolicis Viris, Ursule Benincasæ, ac Catharinæ Palmeris, Theatinarū Virginū Oracula recitentur. Et nū Theatina Sanctimoniales aptiori nomine Regulares Clericæ dici debeant?

AD

AD LECTOREM.

*E*cce tibi, benigne Lector, exhibeo Ioannem-Petrum Carasam, Episcopum, unà cum S. Caietano Clericorum Regularium Ordinis Conditorem, & S. R. E. Cardinalem, non meo sanè calamo, sed à Venerabilis Societatis Iesu Scriptoribus ita affabrè delineatum, ita diligenter expressum, ita ad viuū multorum penicillo & stylo representatū, ut qui cordatus es, neque nodum in scirpo quæris, facile veritatem possis agnoscere, eius virtutum exempla, gesta, & merita confiteri; summa præditum innocentia, ac zelo fidei & sanctitudine insignem, omni quidem honore ac laude ducere dignum; & iniuste ac impie contumelia vel ab Hæreticis, & Hebrais, vel à perditis aut deceptis hominibus aliquando affectum procul dubio existimare. Quicquid de eo Patres Societatis edidere olim in lucem, rotundo charactere describo. Quicquid de meo addo, quicquid ex alijs Scriptoribus assero, diuersa typorum forma subycio, vel ut obscuris ac dubijs lucem feram, vel ut Patrum Societatis dicta confirmem. Nec disquisitionem instituo, quin primùm grauis alicuius Scriptoris verba præponam: unde disquisitionis occasio haberi possit, non nisi Patrum è Societate Iesu testimonijs explicanda: quæ plerunque sine ordine ac fasteatis adduco, ut clariùs rei veritas elucescat. Sed inter Patrum Societatis Elogia, ut iam dixi, typis impressa, nonnullius epistolam assero manuscriptam, qua me vel de Concepta Virginis Scapulario, vel de Vaticinio quodam interrogauit. Et quoniam par est ut responsio petitioni omninò consentiat; quicquid illi rescriptum, rotundis etiam typis impressum est. Quam etiam duxi rationem habendam esse, in aliquot ipsius Ioannis-Petri Carasæ Epistolis, aut Breuibus & Pontificijs Literis euulgandis, quæ bis solùm illis adycio, quæ à Societatis Patribus, vel ab ijs citatis Scriptoribus afferuntur. Forma etiam eadem in lucem edidi, si quid nonnunquam Patres Societatis aut citant, aut ex parte describunt. Iisdemque demum Patribus Societatis attribuo, quicquid ab alijs primò editum, ab ijs iterum est typis impressum. In citandis verò Codicibus, ne dum caput & librum, sed & folium, & quandoque lineam signo, nisi illud ipsum Opus pluries ac diuersimodè impressum extet. Quæ idèò diligenter aduerto, ne quispiam obyciat, fidem me Operis initio pollicitam perfectè nò soluere. De Pauli IV. Pontificatu Disquisitiones adnectere cupiebam, iam mea manu descriptas, ritèque cum laude omnes à Censoribus approbatas. Sed qui sumptum suppeditauit, pro earundem impressione poposcit inducias. Ceterùm, alias meas excusationes, Societatis Iesu Theologi ve. bis subycio, qui sic habet:

P. Franciscus Pellizzarius è Soc. Iesu in præfat. lect. Manualis Regul. sub finem.

Quæcunque assero, Romanæ Ecclesiæ iudicio lubens subiicio: nec detrecto doctorum Virorum censuram, paratus ab ijs corrigi, imò & scripta ipsa retractare, si quid fortè in ijs occurrerit alienum à veritate: homo quippè sum, & hominis est errare. Lector sincero animo causam agar: sine contentionis studio legat, euoluat, corrigat, at vbique memor humanitatis. Meminerit se, quanuis aliàs virum ingenio, doctrina, & rerum experientia præstantem, hominem tamen esse, qui cum aliena errata corrigit, aliorum scripta coarguens, facile possit decipi ac errare: alioqui corror esse conuincetur, nò corrector, quia mordere quàm emendare maluit, ut loquar cum S. Bernardo *epist. 78*. Non dubito quin plura pluribus in hoc nostro *Volumine de Ioanne-Petro* displiceant: sed dapes omnes quantumuis exquisitæ, & apprimè conditæ ac præparatæ omnium saporibus minimè satisfaciunt: quæ enim tibi videtur iucundissima, alteri erit inspidissima. Si quid ergo tibi in hoc Opere displicuerit, fortè alijs mirabiliter placebit: Certè si quid tibi in eo placuerit, Deo Optimo Maximo tribuas velim. Vale.

DISQVI-

PROTESTATIO AVCTORIS.

CVM Sanctissimus D. N. Urbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. Decretum ediderit, idemq; confirmauerit die 5. Iulij 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitatis seu Martirij fama celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quacunque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta, continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quae hactenus sine ea impressa sūt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicauerit, ut nimirum non admittantur Elogia Sancti vel Beati absolute, & quae cadunt super personam, bene tamen ea quae cadunt supra mores & opinionem, cum protestatione in principio, quod ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes Auctorem. Huic Decreto, eiusque confirmationi & declarationi, obseruantia & reuerentia qua par est insistendo, profiteor me haud alio sensu quicquid in hisce Disquisitionibus refero accipere, & accipi ab ullo velle, quam quo ea solent, quae humana dumtaxat auctoritate non autem diuina Catholica Romana Ecclesia, aut S. Sedis Apostolica nituntur: ijs tantummodò exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

S. Ign.

S. Franc. Xav.

Io. P. Carafa.

S. Caiet.

*Præclaræ en Sabolis Patres, Orbisque Magistri:
Unicuique suum fulget in ore iubar.*

*Tessera Crux unis, alijs est Nomen Iesu:
Divinumque omnes Nomen et Omen habent.*

DISQUISITIONVM HISTORICARVM

DE SANCTISSIMI PAVLI PAPAE IV. INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV
TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

P A R S P R I M A.

S I V E

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa, antequam, vnà cum
S. Patriarcha CAIETANO, Clericorum Regularium
Ordinem institueret.

Antiquissimam iuxta, ac nobilissimam Caraffarum familiam, quae nunc in Regno Neapolitano primaria est, Stemma (nobilitatis videlicet insigne) ex Hungaria, originem verò suam ex Russia accepisse, certum est. Cum enim Hungaria Regnum pro stemmate habeat quatuor flumina in campis rubentibus: apparet progenitores Caraffarum antiquius adeò de eo Regno bene meritos extitisse, & ad ipsam Regiae dignitatis maiestatem euectos fuisse, ut posteritas illorum, & secundum dignitatis gradum post Reges ipsos, & insignia etiam Regni, meritò sit consecuta. Quod verò stemma hoc trium fluminum Caraffa nomine appelletur ab Italis, à Polonis verò & Russis Korczak, ea ratio est. Quoniam Duces de Bybel antiquissimi in Russia, & opulentissimi, priusquam Regni Hungariae splendorem adepti essent, pro stemmate Familiae, vas ligneum, quo gens Russorum haecenus in potu utitur, gestarent: insigne nimirum hospitalitatis, & munificentiae argumentum; cum Sarmatae antiquitus, & nunc Roxolani, haud mediocrem virtutem arbitrentur, ut ipse viris strenuis, & bellicosis dignam, & quasi meritò in illa Regni, & soli abundantiam exercendam, hospitalitatem. Familia itaque illa, à Polonis Korczak, ab Italis Caraffa nuncupata, utroque nomine hoc idem genus vas sonat, quod scyphum, seu poculum Latini dicunt. Graeci autem hoc genus poculi appellant, quòd per ansam, siue aurem, capiatur. Antiquos quoque Romanos tali poculo usos fuisse, cum liberalius potare vellent, ex Horatio con-

A

stat.

stat. Nec verò scyphum solum pro stemmate Caraffæ illi Sarmatæ portabant, verùm etiam Canem in medio scyphi. Qui quidem fidei in suos Principes, sagacitatis, industria, laboris, vigilantia, prudentia, & in re militari dexteritatis, documentum erat amplissimum. Magna verò partis Montis Carpati, qui Pannoniã à Sarmatia dividit, illi possessores etiamnum ferè sunt, & optimam partem Russia meridionalis, quæ Rubra modò dicitur, occupant: ita ut de familia Korczakorũ, ipsi Duces Bybelenses viginti milliaria Germanica protensivè, quæ centum Italorũ sunt, possederint antea. Russia enim, quæ Sarmatia est antiquis, ab incolis Sauromatis, id est audacibus, & bellicosis, quòd oculos quasi viperinos haberent, latissima est; multosque non Ducatus solum, sed & Regna sub se habuit, cuiusque pars uniuersa Mosconia est, & Lituanos tributarios antea habuerit. Incolæ ipsius à Græcis Scythæ, Sarmatæ dicti sunt. Lingua vernacula Russi appellari consueuerunt, quòd per uniuersam illam terrarum amplitudinem, in multos Principatus, Ducatus, Regna, dispersi, & quasi disseminati essent. Licet antiquitùs ab uno Principe regerentur. Inter alios fuerunt Duces de Bybel, qui eam oram uniuersam inter Sanum fluiuiũ, & montes Carpatios, quibus Sarmatia Pannoniam Transluaniã attingit, incluso etiam magna ex parte fluuiò Dnester, à Ptolomeo Tyras dicto, obtinebant. Nam Russia ab Oriente duobus fluuijs nobilissimis, Boristhene, & Tanai, clauditur, illisque latissimis & planissimis campis, qui etiam ab Herodoto in expeditione Darij memorantur &c. Simon Bircouius Leopolit. lib. cui tit. Korczak in Regno Russiae &c. fol. 9.

DISQUISITIO PRIMA.

Carafæa Gens, ante Pauli Pontificatum, obscura ne fuerat, & humili loco nata & ancunãta ferè Italia Nobilissima? Vnde nam illi Claritas, & Initium obtigit?

P. Siluester Petrasanãta è Societ. Iesu de Symbolis Heroicis in Elog. Gent. Car. fol. XVII.

I

Etus fama, & à priscis Auis tradita, Originem Carafæorum refert in strenuum quendam Ducem; qui ex prælio victor ad Cæsarem, quem pugnando seruauerat, suo ac hostium sanguine conspersus venit: meruitque, ut idem Cæsar in ipso familiæ decora, simul ore, simul manu æternaret; dum ore videlicet laudans CARAM FIDEM, cognomentum.

CARA FE' composuit; & manu, seu exsertis eius ternis maioribus digitis, cruorem extergens, in thoracis chalybe tesseram illius gètilitiam delineauit. Quod si ita est, tunc primùm insignia Carafæorum, nempè albentes lemnisci tres, in puniceo madore splenduerunt; lineæ profectò, quæ, si tabula, & colores considerentur, indicant, non Apellem aliquem, sed Achillem fuisse inclytæ huius familiæ Conditorem. Sunt, qui huius fami-

familiæ Caput credunt fuisse potiùs Magnatem alium Stirpis Regiæ in Polonia ex Profapia KORCZAC; quæ ibi vox idem sonat, atque in Italico Idiomate CARAFA; hoc est guttum ex vitro, seu cryſtallo. Ex qua familia, quoniam vnus aliquando Pannoniæ Regnum obtinuit, coniungunt euenire potuiſſe, vt Carafæorum Gens inſignia Regni Pannoniæ ideò habuerit, quaſi Maieſtatis Regiæ monumentum. Attamen, & ſi non deest, qui affirmet, proſus ea & Carafæorum inſignia congruere, diſcrimen facit alba tæniola, quæ vel vni parmulæ teſſerariæ additur, vel alteri ſubtrahitur. Ludere par impar quidem videtur inferius Maieſtate; ſi certare tamen fit neceſſè de numeri gloria, ſuffragabitur teſſeræ Carafæorum vetus Poetæ Oraculum:

Numero Deus impare gaudet.

2 Alij Scriptores virum Principem ex Germania in Italiam veniſſe arbitrantur, nomine Sigismundum, & Piſis olim, potenti Etruriæ Vrbe, fuiſſe ſupremum Cæſaris Vicarium, atque adeò fixiſſe ibi larem, & liberos procreaſſe, appellatos ex ipſius nomine Sigismundos. Poſteà aiūt, Stephanum ex eius ſtirpe, virum planè militarem, immiſſe aliò, & perueniſſe ad Regni faſtigium. Cùm enim Inſulam Sardinia à Saracenis liberaſſet, meruit in Comitijs Rex acclamari; Regnumque non adminiſtrauit modò, ſed contulit Riccardo filio. Huic moderatio, aut felicitas Parentis defuit: quo circa Regno exutus Neapolim conceſſit: vbi Henricus Cæſar ſubitis & magnis honoribus eum proſecutus eſt; & ea res conſilium dedit familiam fundandi, compotem poſteà maximorum decorum, Regum affinem, & Reginarum conſanguineam. Demum, neque illud omiſerim, fuiſſe aliquos ea perſuaſione, vt exiſtimarent, vnam Gentem eandemque ſtirpem eſſe Neapoli, CARAFAS, & CARACCIOLOS; cùm exſtent ibi nonnulli ſepulchrales lapides, vtroque eo cognomento inſcripti, vti mox referam. Id ſi eſſet, cumulus ingens nouæ gloriæ, nouæque amplitudinis, ex hoc mutuo nexu generis, vtriſque ex æquo accederet: quia de Caraccioliſ mentio eſt in tabulis ſignatis, dùm imperaret Conſtantinopoli Baſilius Macedo, vertente nimirum à partu Virginis ſæculo IX. & fermè ad eam ætatem pertineat, quòd Eugenius IV. Pontifex Archiepiſcopo Neapolitano mandauerit diſcuſſionem Controuerſiæ *de Iure Patronatus*, vt vocant, fundato annis ante quingentiſ à Petro Caracciolo. At hæc duo præcipua Regni Parthenopæi lumina, cogere ad vnum quaſi iubar, neceſſarium non videtur: ſed potuerunt Carafæ, orti à Sigismundis Piſanis, vti connubia inierant cùm Caracciolis, Magnatibus illius Regni, maternum cognomentum ibi honoratiſſimum, quoniam erant externi, paterno ſuo anteferre, ad promerendum Urbis ac Regni amorem; donec propria ipſorum familia, atque ſucceſſio, ſtabiliretur. Certè ipſe PAVLVS IV. & ante illum Oliuerius Cardinalis, pu-

tarunt, esse magis ad Annalium fidem, si Carafæorum genus duceretur à Sigismundis: quia hi perindè iconem tesserarum rubram habuerunt triplici versu argenteo exarata. Imò, ex iisdem Sigismundis oriundos Caracciolos rubros, quos vocant, credidit idem PAVLVS IV. nàm neque horum signa gentilitia discrepant, nisi quòd sit variatio in capite scutario, ex Regis Roberti dono: qui tesserae suæ colorem cyaneum eis concessit; & hi soli fortasse vnum habuerunt cum Carafis genus, atq; vtramque appellationem ipsis pepererunt.

Quòd si existimare velimus, Familiæ huius exordia ignorari, tanquam Nili fluuiorum maximi: saltem, quia quæ nota sunt illius tempora, magnitudine nunquam caruerunt, transferre mihi liceat ad ipsius Proceres hanc Horatiani Carminis imitationem *lib. 3. Ode 6.*

Damnosa vos non imminuet dies,
 Ætas Parentum, Maior Auis, tulit
 Vos fortiores; mox duros
 Progeniem generosorem.

Paulus IV. Nobilissimi Sanguinis tot ipse Gentiles Proceres habebat, ut planè nesciam, num alia in Italia Gens, ac Profapia, Ditionibus, Honoribus, virisque amplior, quàm Carafia videatur. Scipio Ammiratus in Cornel. Tacit. lib. 3. disc. 1.

DISQVISITIO SECVNDA.

*Illustriores Antistites, & S.R.E. Cardinales, Comites, Marchiones, Duces,
 ac Principes eius familiæ numerentur.*

Idem P. Silvester Petrasanctæ à Societate Iesu ibid. in Epist. dedicat. ad Aloys. Carafam Episc. Tricaricensem postea X. Cardinalem, fol. V. VI. & VII.

3 **S**Cio Carafæ Genti à Scriptore egregio primas deferri, inter familias eorum Nobilium, quos Campanus ager, Orbis terrarum pulcherrimus, non frugibus magis quàm delicijs, alit ac nutrit. Sed enim dùm eiusdem Gentis stemmata considero, egredi fines vnius Regni, veluti angustos, debeo; atque disquirere in Italia vniuersa, num Profapia nobilis alia sit, quæ me adèd in enumerandis decorum, & magnæ fortunæ titulis fatiget. Vt ad Tritauos, vel superiorum ætatum Maiores non eam, inter quos ipsa Maiestas Regia non defuit; sola horum posteritas dabit in censu (præter Episcopos plurimos, Archiepiscopos, Patriarchas, & Apostolicos Legatos) VII. Archiepiscopos Neapolitanos, S.R.E. Cardinales IX. (*addidit Decimum Petrum Aloysium Innocètius,*
 Caro-

Carolus Vndecimus Alexander) & I. Pontificem Maximum: ex Proceribus alijs, Comites LXX. Marchiones XXXII. Duces XLIV. ac Principes XIV. vt tacitus præteream Proreges, Duçtores maximorum Exercituum, Equitum Magistros, Supremos Militarium Ordinum Præsides, Hispaniæ Magnates, Aurei Velleris Equites, & S. R. Imperij Principes, quibus ætas ista non caruit.

Tum vt Stirpem uniuersam percenseat, simulacro Arboris, vti fit, à fol. XXII. & XXIII. per surculos, seu ramalia eius ita disponit.

1 Scriptus in hac arbore primus esto Philippus Caracciolus, appellatus Carafa: qui videlicet, susceptis liberis ex illustri profapia Vxore Caracciola, dederit eisdem generis materni appellationem. Ab hoc autem fumere initium libuit, quia temporis nota in eius obitu re-
perta congruit cum ætate filiorum, & nepotum. Obijt verò anno biscentesimo vigesimo post millesimum. Nec extrà gloriam fuerit, à Philippo exordiri stirpem vnus Gentis, ex qua expectare sit plurimos Alexandros.

2 Bartholomæus I. Carac. Carafa, Baro Ripæ longæ, filius Philippi.

3 Philippus II. Caracciolus Carafa, filius Bartholomæi.

4 Thomas Caracciolus Carafa, filius Philippi II. de quo tumulus hic Neapoli superest in Æde S. Dominici: *Hic iacet corpus quondam Nobilis Viri, Dom. Thomasi Caraccioli, dicti Carafa de Neap. qui obiit Anno Dom. 1332.*

5 Bartholomæus II. Caracciolus Carafa, Thomæ filius; cuius hic alter tumulus Neapoli munia eius honorifica etiam refert: *Hic requiescit corpus Domini Bartholomæi Caraccioli, dicti Carafa de Neapoli, Militis magnæ Regiæ, Reginalisque Curie Magistri Rationalis; qui obiit anno Domini 1362.*

6 Ioannellius Caracciolus Carafa Bartholomæi II. filius.

7 Gurellus Caracciolus Carafa filius primogenitus Ioannelli; per-
carus Regi Vladislao, & magnus eius militiæ Magister. Cuius Præfecturæ ab eo gestæ fit mentio in hoc Epitaphio: *Hic iacet Nobilis, & strenuus Miles, Dominus Gurellus Caracciolus, dictus Carafa de Neapoli, Regni Siciliæ Marefcallus; qui obiit anno Domini 1402.*

8 Antonius Carafa Ioannelli alter filius, & in quo primùm inter-
mitticognomentum Caraccioli animaduerto: fortasse quia vocabulum proprium habuit, cum ob acre consilium, & excogitatissimam prudentiã, Malitia passim appellaretur. Sæpenumerò enim summas, & excessui finitimas virtutes, exprimimus vitiorum appellatione: & fortissimos Viros, audaces; timidos eos, qui sunt maximè circumspecti, interdum nominamus. Ego sanè dùm attentius Viri præstantiam intueor, ab expugnata, & deleta miraculo veræ prudentiæ malitia, eum sic appellatum iudico; fer-
mè glo-

mè gloriosius,quàm olim Heroës alios, vel Africanos,vel Numantinos, ab expugnata deletaque Africa,vel Numantia: quoniam minùs illustris Victoria est,Vrbes expugnare,quàm vitia.Hic Antonius cōstitutus Orator Reginae Ioannæ II.cui semper ab intimis consilijs fuerat, Martinum V.Pontificem Florentiæ conuenit, venerans, vt opitularetur Reginae, obsessæ à Sfortia Magno: qui Duci Andegauensi Regnum vi, & armis quærebat. Tametsi autem Legatio auribus perparum secundis acciperetur, moribus Reginae haud omninò dignis Ecclesiæ Romanæ eiusque Antistitis supremi ope,ac patrocinio; captans nihilominùs prudentissimè momenta idonei temporis, quo sciebat Pontificem interminari Cælestium execrationes Alphòso Aragonum Regi,si premeret diutiùs classe infesta Corsicam Insulam, Beneficiariam Ecclesiæ Romanæ (Genuësis enim eam eripere meditabatur) consilio suo rem eò adduxit, vt Alphonso Rex Pontifici obsequens fuerit, Reginaeque (cui placatus est simul Pontifex) auxilia promiserit,dederitque; adoptionem vicissim ac successionem,& dùm Regina viueret, Principatum Calabriæ arcesq; Regni omnes instar præmij habiturus. Itaque his amplis pollicitationibus,etiam refragante Regio Senatu,Regi Alphonso persuasit,vt Regno Europæ locupletissimo florentissimoque (quod ipse aiebat) vnum utiq; Maris scopulum postputaret. Digna verò res fuit æternis monumentis, & inscripta idè est in eius sepulchro ad Sancti Dominici hoc Tetrasticho:

Auspice me, Latias Alphonso venit in oras,

Rex pius,vt Pacem redderet Ausonia.

Natorum hæc pietas struxit mihi sola sepulchrum:

Carafa dedit hæc munera Malitia.

Liberos habuit,qui perindè ac singuli essent Primogeniti, excepto vno cælibe,& magno Equite Ierosolymitano, propriam successionem cum opibus,ac titulis propagarunt: nam ex primogenito Andriæ Duces, ex altero Duces Adriani, ex tertio Stiliani Principes, ex quarto Nuceriæ Duces,ex sexto Duces Matalunij nati sunt; & hi Trutinæ tessera omnes gloriantur.

9 Bartholomæus Carafa alter filius Philippi II. ducit agmen aliud Carafæorum à Spina. Is cùm à Consilijs fuisset Caroli II. Regis, præfuit insuper Regiæ domui,dùm regnaret Robertus Rex, Romæque Orator Ioannæ I.Reginæ apud Pontificem fuit.

10 Andreas Carafa filius Bartholomæi à Spina Præfectus cubiculo Reginae Ioannæ I.& Ductor vnus alæ Equitum eius;Foroliuij,ac pluriù oppidorum in Regno Dominus,ac Baro.

11 Philippus Carafa alter eiusdem Bartholomæi filius Archiepiscopus Bononiensis,S.R.E.Cardinalis,& Æmiliæ Legatus.

12 Bar-

12 Bartholomæus Carafa item Bartholomæi filius, Barij Archiepisc.

13 Iacobus Carafa Bartholomæi perindè filius, Episcopus Auerfæ.

Qui omnes tres Andreæ fratres germani, euecti ad Ecclesiasticas dignitates, confirmant me magis in illa sententia, vt credam, rectè sumi originem Carafæorum à Sigismundis Pisanis. Nam fit mihi verosimile, Vrbanum VI. Pontificem, vti Philippum Carafam inter Augustos Patres cooptauit, decorauitque eum Æmiliæ Legatione, ita dedisse, tum Bartholomæo Carafæ Barij Archiepiscopatum (nam ex hoc ille, cum Cardinalis nondum esset, appellatus est ad summum Ecclesiæ Principatum) tum Iacobo Carafæ sacram cidarim, & lituum Episcopatus Auerfæ. Hac verò beneficentiæ plurima significatione vsus fuerit ideirò, vt Carafæos ex Patria sua oriundos, & ibi olim Magnates, primis ijs honoribus cõdecoraret. Siquidem Vrbanus VI. natus quidem Neapoli est ex Neapolitana Matre; sed Pater eius fuerat Pisanus. Quin etiam, vt ad honores varios, & ad fastigium Romani Pontificatus ex humili loco perueniret, profuisse illi potuit, quòd Carafæos habuisset Patronos ac Mæcenates. Iam singulatim Antonij & Andreæ subnectam inclytam posteritatem; & eos ambos mihi videor appellare posse cognomento Magnos, tam multos Heroës certatim in annos consequentes procrearunt.

I.

1 Franciscus Carafa Antonij Magni primogenitus, opibus & liberis felix, morum innocentia & sanctimonia clarus, ex prima Vxore Maria Orillia, quam ei Regina Ioanna II. nuptum dederat, Carolum, Oliueriũ, Alexandrum; ex altera coniuge Romana, pro sapia Comitum nobilissima, Hectorem & Fabritium suscepit. Diues admodum fuit, & Baro aliquot oppidorum; sed ditior thesauro virtutum maximarum, quas coluit religiosè aded, vt senium in Claustro exegerit. Ordini enim Sancti Francisci sanctioris ac seuerioris disciplinæ, quarto lapide ab vrbe Neapolitana, domiciliũ exædificarat; vt ibi solo habitu absimilis, cetera ex æquo innocens ac pius, viueret: atque ibidem tranquillissimè defecit.

2 Carolus Carafa Francisci filius, Airolæ Cômes, Marilliani & Mõtis Sarcij Baro.

3 Ioannes Vincentius Carafa filius Caroli Airolæ Comes, & Montis Sarcij Marchio. Is omnibus naturæ, indolis, educationis elegantijs excultus, & ideò singulariter charus Ferdinando, dum erat Princeps Capuæ, eidem postea Regi charior fuit. Deindè quoque Regis Federici animum sibi tam vehementer conciliauit, vt coniugem accipere ab eo veluti Paranymphe meruerit, Cuellam de Ieuara neptem consanguineã Reginæ Isabelle, coniugis eiusdem Regis Federici, cum dote prædiuite ex materna illius hereditate. Item à Rege Federico creatus est Marchio: sed non ita multò post exutus omnibus ditionibus fuit. Etenim sequi studia.

dia Partium, dum armis de Regno Cæsar & Galli decernerent, aliquibus ad præmium, secus verò ad patrimonij ruinam ipsi cessit.

4 Oliuerius Carafa &c. De quo nos in 6. disquisitione dicemus.

5 Alexander Carafa Francisci tertius filius, Neapolitanus Archiepiscopus, in quem trãscriptam eam dignitatem Oliuerius Cardinalis eius germanus frater.

6 Hæctor Carafa Francisci quartus filius, & ab eodem Cardinali Oliuero fratre scriptus Comes Rubrorum. Hic Præfectus Cubiculo simul & Castris Alphonfi Regis II. alter Hæctor in re bellica fuit, tantiq; nominis mensuram rebus gestis egregiè impleuit. Fouit quoque mirum in modum ingenia ætatis suæ, & Neapoli Gymnasium publicum grandi ædificiorum accessione ampliãuit. Quas omnes laudes in eo pietas, quæ comes est veræ nobilitatis, cumulauit. Vt verò eiusdem pietatis extaret monumentum, sacellum elegans extruxit ac dicauit Incunabulis Nati Dei. Ibidem habet tumulum cum hoc Epitaphio: *Hæctor Francisci filius Carafa, Rubrorum Comes, qui Alphonfi II. Neapolitanorum Regis cubiculo exercituique præfuit; cui perpetua fide obsecutus est domi forisque; Christi Incunabula Virgini Matri dedicauit, & monumentum hoc viuus sibi fecit.* Vixerat cælebs, soliusque gloriæ complexum amauerat: idè Fratrem natu quidem minimum, sed successione ac primæ lineæ Carafæorum honore maximum, Comitum Rubrorum, ac patrimonij heredem dixit.

7 Fabritius I. Carafa, Francisci vltimus filius, Rubrorum Comes, Valentiani, Santerami, Turris Græcæ Dominus ac Baro.

8 Antonius I. Carafa, Fabritij primi filius, Comes Rubrorum, Maignanellæ ac Turris Græcæ Dominus, & Baro.

9 Fabritius II. Carafa, Antonij primi filius, Comes Rubrorum, atq; Andriæ Dux, qui hanc Ciuitatem sibi & posteris coemit, vt primus familię furculus in ætates consequentes maiore quàm sola Comitum gloria propagaretur.

10 Ant. II. Car. Fabritij II. filius, Comes Rubr. Dux Andriæ.

11 Fabr. III. Car. Ant. II. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

12 Ant. III. Car. Fabr. III. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

13 Fabr. IV. Car. Ant. III. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

14 Ant. IV. Car. Fabritij IV. filius, Comes Rubr. & Dux Andriæ.

15 Ioannes Vincentius Carafa, alter Fabritij I. filius, Archiepiscopus Neapolitanus, & S. R. E. Cardinalis, electus à Clemente VII. ipso initio Pontificatus, hoc est, quando censetur prima laus noui Principis, optimos eligere.

16 Ioann. Thom. Car. Ant. Primi alter filius, Marchio Santerami.

17 Ioann. Franc. Carafa, Ioannis Thomæ filius, Marchio Säterami.

18 Carolus Car. Ioannis Thomæ alter filius, & Marchio.

19 Franc.

- 19 Franc. Car. Antonij primi tertius filius, Archiepisc. Neap.
- 20 Franc. Car. alter filius Fabritij II. Marchio Bitetti.
- 21 Antonius Carafa, Francisci filius, Marchio Bitetti.
- 22 Fabritius Carafa, Francisci alter filius, Episcopus Bitonti.
- 23 Vincentius Carafa, tertius Fabritij II. filius, Eques Ierosolymitanus, & in eius militiæ illustri Ordine magnus Prior Hungariæ, & Prior item Capuæ. Fuit quoque Chiliarcha Philippi II. in bello Lusitanico, famamque strenui militis sibi comparauerat tum ob defensam aduersus Thraces eorumque classeni Melitensium Insulam, tum ob felices alias expeditiones aduersus eosdem Thraces terra marique. Fuit insuper primus in supremo Regis Consilio, & tandem Ciurliani Comes obiit.

II.

- 1 Thomas I. Carafa secundogenitus Antonij Magni.
- 2 Malitia Carafa, primogenitus Thomæ primi.
- 3 Thomas II. Carafa, Malitiæ primogenitus, Præfectus rei tormentariæ regnante Ferdinando Iuniore.
- 4 Ioannes Bernardinus Carafa, Thomæ II. primogenitus.
- 5 Ioannes Baptista Carafa, Ioannis Bernardini filius.
- 6 Iulius Cæsar Carafa, Ioannis Baptistæ filius, Episc. Ostuni.
- 7 Antonius I. Carafa, Thomæ II. alter filius, Episc. Venafri.
- 8 Rinaldus I. Carafa, Malitiæ secundogenitus, armorum vsu & militari gloria inclytus; quod vulnera accepta corpore aduerso testabantur. Is in bello Neapolitano, cum terni-deni ex Italis, totidem ex Gallis equestri prælio certarunt, inter commilites suos primus, impetu facto, aduersarium strauit, præbentemque supplices manus perduxit victor in castra: hoc egerunt pariter alij, ex virtutis eius æmulatione, atque ad suos, partæ celebri victoria, inter plausus iucundissimos, remearunt. Sed non erat promptior manu quàm consilio Rinaldus; cuius vtique fide, prudentiaque, & sagaci animo, vsi semper sunt Ferdinãdus & Federicus Aragonij Reges, in capiendis deliberationibus iuxta & in eis exequendis: cum nimirum esset is qui auderet agere, quæcunque agenda suaderet. Ideò Ferdinandus Rex ei præmij loco dedit in Calabria oppidum S. Catharinæ cum prouentibus non contemnendis.
- 9 Hieronymus I. Carafa, filius Rinaldi I.
- 10 Rinaldus H. Car. Hieronymi I. filius, Marchio Montis-nigri.
- 11 Hieronymus II. Carafa, Rinaldi II. filius, Marchio Montis-nigri, S. R. I. Princeps, ac Generalis Dux exercitus Regis Catholici: de cuius militari gloria, tum recens fama, tum nostri huius æui Scriptores tam multa referunt, vt ea velle in compendium cogere, sit Viri præstantiam premere iniuriosius, quàm ea gloriosius ad Posteritatis instructionem exprimere. Ideò erit satius de ipso fateri, rebus ab eo præclare gestis

peræquè Scriptorum industriam, & Lectorum auiditatem certatim, cum voluptate tamen perpetua, fatigari.

12 Antonius II. Carafa, Rinaldi I. filius, non sine futuræ magnitudinis præfagio, natus ipso die salutatæ à sidereo Internuntio Virginis; nam anno post trigesimo à Pio V. in eiusdem diei peruigilio scriptus inter Augustos Patres, & creatus S. R. E. Cardinalis fuit. Hunc honorem destinauerat ei pridem Paulus IV. Pontifex gentilis eius: cui Pontifici annum agens sextum ac decimum Antonius, non à secretioribus modò ministerijs, sed etiam à potione fuerat. Certè inter arcana chirographa morientis eiusdem Pontificis nomen Antonij repertum est, insertum nominibus aliorum, quos euehere ille ad Purpuram statuerat: & hoc præmium merebatur iam tum indoles, optimis quæ moribus, quæ litteris, seu Latinis seu Græcis, exulta, Magistrò Gulielmo Sirleto, qui pariter in Cardinales cooptatus est. Sed cum ab obitu Pauli IV. coorta esset ingens tempestas aduersus Carafæos; lares paternos Antonius repetès, otium, non fugam, arripere visus est; agensque animo Alcedonia, vel inter eas ipsas procellas, euoluere sacros codices, itemque aliorum lucubrations ex Graiò idiomate reddere Latinè, statim cœpit. Ut proinde huic eius erudito secessui debeamus translatos Commentarios Theodreti in Dauidis Psalmos, explanationesque aliorum in Moyfis Pentateuchum. Tum verò accidit, ut cum igne fortuito ad lacunaria & tectum vsque pars ædium Marchionis Montis-nigri, apud quem Fratris filium degebat, conflagraret, ipse Antonij Magni Anachoretæ haud se immeritò gestare nomen, sed flammis dominari iusto fermè miraculo patefecerit. Quippe scalis tectum conscendens, ad vndantem incendij vaporè venit: ac de genu implorans diuinam opem, iconem ceream sacri Agni, quam habebat suspensam à pectore, in flammam demisit, atque incendium omne momento extinxit. Sed & pium pignus dein omninò intactum inter fumantes adhuc cineres reperit; quod idè Dyanastæ Montis-nigri seruant adhuc, & venerantur, ob rei admirandæ recordationem. Quin imò alterius ignis, qui animos vrit, à se imperium haberi, ostendit iuuenis castissimus: quando annos agens duos ac vicanos, legensque in lecto mane pium codicem, lucente lychno, feminam non pulchram minùs quàm procacem, pudicitia suæ insidiantem, clamore primùm (si famulos potuisset ianua per fraudem occlusa pessulo admittere) mox desperatis auxilijs, ad normam D. Thomæ Aquinatis, quem semper coluerat, batillo prunis ardentibus referto, & in eius vultum ac sinum coniecto, gloriosè ab se, pudicitia incolumi, abire coegit. Dignus enim uerò, cuius natalem diem, feliciter quouis albo calculo, ipsa Virginalia Magne Deiparæ signauerint; & quem, congruè ad tesseram Familiæ, quodammodo impresserint alia tessera, pariter rubenti candidaque Pudoris & Castita-

stitatis. Cum his itaque virtutibus conscriptus inter Cardinales Diaconos S.R.E. à Pio V. sanctissimo Pontifice, in omnibus Europæ prouincijs audiuit bonarum quarumuis & sacrarum Litterarum Custos; Litteratorum verò Patronus, ac Mæcenas. Præfuit Bibliothecæ Vaticanæ: illamque auxit, tum libris vndique conquisitis, tum nouis Commentarijs, nouisque Operibus. Ea fuerunt Cassiani scripta, expurgata atque illustrata; Epistolæ Summorum Pontificum, sanctorumque Patrum Concilia à mendis vindicata; atque adeò Biblia sacra, exacta ad fidem Codicum vetustissimorum. His deditus occupationibus, quascunque temporis fallendi artes oderat tantoperè, vt diceret subindè, Magnos Viros, præsertim Ecclesiasticos, ijs animum amittere, non remittere. Ceterùm ipse horum studiorum laborumque fructum percipiebat prorsus dissimilem; nempe sanam conscientiam, & ægram valetudinem: ex qua maturiùs decessit, hoc est anno ætatis tertio & quinquagesimo. Vti verò maximè obsequens pauperibus fuerat; memorabili exemplo Alumnos Collegij Maronitarum, quorum fuerat Patronus, scripsit facultatum suarum heredes: vt ijs auxilijs reduces in Patriam ibi Religionem Catholicam certius propagarent; postquam in Vrbe Roma simul eruditionem, simul veram pietatem, didicissent.

13 Troilus Carafa, tertius filius Malitiæ, Episc. Raulli.

14 Baordus I. Carafa, Thomæ I. secundogenitus, Comes Troiæ.

15 Ioannes Aloysius Carafa, Baordi I. filius, Troiæ Comes.

16 Baordus II. Carafa, Ioannis Aloysij filius, Molisij Comes.

17 Albericus I. Carafa, Thomæ I. filius, tertio genitus, ab intimis consilijs Ferdinandi I. Regis, Comes Marilliani, atque Ariani Dux: què Ducis titulum primus adeptus est è stirpe Carafæorum.

18 Ioannes Franciscus Carafa, primogenitus Alberici I. Marilliani Comes, Arianique Dux.

19 Albericus II. Carafa, primogenitus Ioannis Francisci Marilliani, atque Ariani Dux.

20 Franciscus Car. Alber. II. filius, Comes Marill. atq; Ariani Dux.

21 Bernardinus Carafa, alter filius Alberici I. Theati Episcopus, & Patriarcha Alexandrinus.

22 Alphonfus Carafa, filius item Alberici I. Episcopus Nuceriæ, atque Antiochenus Patriarcha.

23 Sigismundus I. Car. etiã ipse filius Alber. I. Comes Môtis Calui.

24 Ioannes Franc. Car. filius Sigismiundi I. Comes Montis Calui.

25 Sigismundus II. Car. filius Ioann. Franc. Comes Montis Calui.

26 Ioannes Baptista I. Carafa, alter filius Ioannis Francisci & Môtis Calui Comes.

27 Ioann. Franc. II. Car. filius Ioann. Bapt. I. Comes Montis Calui.

- 28 Ioann. Bapt. II. Car. filius Ioann. Franc. II. Comes Montis Calui.
- 29 Hieronymus Carafa, alter filius Ioannis Baptistæ I. ac Sepini Dominus, & Baro.
- 30 Franc. II. Car. Hyeron. I. filius, Sepini Princ. ac Binetti Marchio.
- 31 Fabius I. Car. filius Ioann. Franc. II. Comit. Montis Calui.
- 32 Franc. Car. Fabij I. filius, Dux Campi læti.
- 33 Fabius II. Car. filius Francisci, Dux Campi læti.
- 34 Carolus Car. certius filius Ioann. Franc. Episc. Boiani.
- 35 Ioannes Baptista Carafa, vltimus filius Alberici I. Ordinis Melitenis Eques, & supremus Thalassiarcha, functusque etiam Legatione Ordinis sui ad Cæsarem.
- 36 Vinc. Car. alter filius Ioann. Franc. I. Ducis Ariani.
- 37 Hieronymus II. Car. filius Vincentij.
- 38 Diomedes I. Car. Hieronymi II. filius, Dux Gersæ Maioris, & Regni Quæstor supremus.
- 39 Hieronymus III. Carafa, Diomedis I. filius, Gersæ Maioris Dux, & Regni supremus Quæstor.
- 40 Diomedes II. Carafa, filius Ioannis Francisci I. Ducis Ariani, Episcopus Ariani, S. R. E. Cardinalis, ea fama integritatis ac virtutum maximarum, vt Populus Romanus, dum proturbaret in tumultu omnia monumenta Carafæorum, eaque vbique comminueret, ipsius solius insignia, statuasque seruauerit; vsque ad eò sæpenumerò fit, vt non Virtus modò, sed simulacra Virtutis etiam amorem promereantur. Summam animi moderationem professus est Symbolo stateræ, cum ea Epigraphe, *Moderata durans*. Sepultus verò in Ecclesia sanctorum Siluestri & Martini, cuius titulum habuerat, & quam ære suo ornauerat, hoc ibi Epitaphio decoratur:

*Cùm pietas, cùm vera fides, cùm conscia recti
Mens, cùm Religio, cura, timorque Dei,
Cælestem possint animis promittere vitam;
Hanc Superos inter nunc Diomedes habet.*

Meruit præterea in eodem templo à Patribus Carmelitis, inscriptum hoc nobile, seu grati animi eorum, seu liberalitatis proprię, monumentum. *Diomedis Carafæ Presb. Cardin. Arianensi, et huius Ecclesiæ, Viro moribus, virtute, doctrinâ ac sanctimonia exculto, sacrarum Aedium restauratori religiosissimo, qui hoc Templum deformatum, in meliorem faciem, quam dudum fuerat, reduxit; Fratres Carmelita ex Elisei schola oriundi, ob instauratam sui Cænobij partem infimo horto contiguam, nec non ob facta detrimenta, quæ illis ex testamento donauit, ad nominis perpetuitatem, ad integritatis & honoris virtutisque fidem, eius illustrium Carafæ et Ursinæ Familiæ insignia, & hunc insculptum lapidē, plurimis effusis lacrymis, constituerunt: atque vt inde posteri Carmelita, dum agnouerint*

uerint quàm de instituto Carmelitico optimus ille Pater fuerit benemeritus, non obliuiscantur quæ debent; debent autem singula (ita loquuntur) septimana Missã funebrem, & quotannis prid. Id. Augusti, supremi illius diei exequias repetere ac iterare. M.D.LXI. die XIV. Octobris.

III.

1 Antonius I. Carafa, filius tertio genitus Antonij Magni, Ferdinãdo I. Regi testatus fidem suam, domi forisque, partim ex Virtutis huius merito, partim ex pretij representatione sibi posterisque adeptus est Arcem Montis Draconis, cum ea priuatus fuisset Princeps Rossani, reus perduellionis.

2 Aloysius I. Carafa, filius Antonij I. Comes Aliani, Montis Draconis Dominus ac Baro.

3 Antonius II. Carafa, primogenitus Aloysij primi, carus Regi Federico, & ab eo primùm Comes Montis Draconis appellatus. Cum verò ditiones alias acquirens, esset insuper Aliani Comes ex materna hereditate, obtinuit à Cæsare titulum Ducis Montis Draconis. Sed & biennio post, ne deberet Duci Ariani cedere in certamine honoris, nuncupatus est Princeps Stiliani, quod oppidum continebatur in Aliani Comitatu.

4 Aloysius II. Carafa, Antonij II. primogenitus, Princeps Stiliani, Montis Draconis Dux; Aliani, Theani, & Carinolæ Comes; Vir omni apparatu magnæ fortunæ proximus Regibus, & Carolo V. Cæsari apprimè gratus. Cuius augustæ inaugurationi interfuit Bononiæ summo cum familiæ splendore. In prælijs deinde pro eodem Carolo V. Cæsare, & pro Philippo II. Catholico Rege, strenuè aliquoties dimicauit.

5 Antonius III. Carafa, Aloysij II. filius, Stiliani Princeps, Dux Montis Draconis, Comes Aliani, Comes Theani, Comes Fundi, Comes Carinolæ, &c.

6 Aloysius III. Carafa, filius Antonij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Comes Fundi, Comes Carinolæ, &c. Eques Velleris Aurei, vnus ex Magnatibus Hispaniæ, & S. R. I. Princeps.

7 Antonius IV. Carafa, filius Aloysij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Fundi, Carinolæ, &c. ex Magnatibus Hispaniæ, & S. R. I. Princeps.

8 Iosephus Carafa, Antonij IV. filius, Stiliani Princeps, Montis Draconis, Sabionetæ, Traiecti Dux; Aliani, Fundi, Carinolæ Comes, &c. vnusque ex S. R. I. Principibus, & ex Magnatibus Hispaniæ; qui excedens è viuis, cum nondum excessisset è pueris, Annæ sorori dotem maximè opulentam, hoc est, enumeratas eas amplas ditiones, ad primas Italiæ nuptias reliquit.

14 **DE CARAFÆORVM STIRPE.**

- 9 Ioannes Vincentius Carafa, alter filius Aloysij I.
 10 Octavianus Car. filius Ioan. Vincentij, ac Baro Gersæ Minoris.
 11 Eligius Car. filius Octauiani, ac Baro Gersæ Minoris.
 12 Ioannes Bapt. Car. Eligij filius, ac Minoris Gersæ Dux.
 13 Decius Carafa, Octauiani alter filius, primùm Damascenus, postea Neapolitanus Archiepiscopus, Sedis Apostolicæ Legatus ad Hispanum Regem, S. R. E. Cardinalis, & Vir morum Grauitate, Pietate, Religione, Constantiaque in defendenda immunitate ac iurisdictione Ecclesiastica paucis secundus.
 14 Federicus I. Carafa, vnus ex filijs Aloysij I. Marchio sancti Lucidi, oppidorumque aliorum Dominus ac Baro.
 15 Ferdinandus I. Car. filius Federici I. Marchio sancti Lucidi.
 16 Federicus II. Car. Ferdinandi I. filius, sancti Lucidi Marchio.
 17 Ferdinandus II. Car. filius Federici II. Marchio sancti Lucidi.
 18 Marius Carafa, Federici I. alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus, Vir honesti perstudiosus, & grauitatis retinentissimus.
 19 Fabius I. Carafa, Antonij II. filius, Dux Matalunij ex dote vxoris Hieronymæ Carafæ, quæ erat illius ditionis heres.
 20 Lælius Car. primog. Fabij I. Arentij Marchio.
 21 Martius I. Carafa, Fabij I. alter filius, ex Hieronymæ Carafæ matris hereditate Dux Matalunij, ex Lelij fratris verò altera hereditate Marchio Arentij, & Cerreti Comes.
 22 Diomedes I. Carafa, Martij I. filius, Dux Matalunij, Arentij Marchio, Cerreti Comes.
 23 Martius II. Carafa, Diomedis I. filius, Dux Matalunij, Arentij Marchio, Cerreti Comes.
 24 Diomedes II. Carafa, Martij II. filius, Dux Matalunij, Marchio Arentij, Comes Cerreti.
 25 Fabius II. Carafa, Diomedis I. alter filius, Colobræræ Princeps, ex vxore Hieronyma Carafa.
 26 Hieronymus I. Carafa, Antonij II. perindè filius, Castri sancti Laurentij & Castri Noui Dominus ac Baro.
 27 Ioannes Antonius Carafa, Hieronymi I. filius, Dux Laurini.
 28 Hieronymus II. Car. filius Ioannis Antonij, ac Laurini Dux.
 29 Iulius Carafa, Antonij II. pariter filius.
 30 Franc. Car. Iulij filius, Marchio Pulignani.
 31 Antonius III. Car. filius Franc. & Pulignani Marchio.
 32 Scipio Car. filius postremus Antonij II. Morconi Comes.
 33 Antonius IV. Carafa, Scipionis filius, Quaratæ Marchio.

IV. V.

1 Gurellus I. Carafa, quartus Antonij Magni filius, plurimum in Calabria oppidorum Baro.

2 Ioannes Baptista Carafa, quintus Antonij Magni filius, inter Equites Ierosolymitanos Vir illustris.

3 Galeottus Carafa, primogenitus Gurelli I. ea ornatus generis & morum elegantia, vt sponsam obtinuerit, connubio felici, Victoriæ Cantelmam, duarum Reginarum consanguinitate, & in arcto quidem gradu, inclytam Heroïnâ. Consobrîna enim erat Isabellæ, nuptæ Federico Regi, ac simul neptis alterius Isabellæ, quæ nupserat Regi Ferdinando. Ideò Rex Federicus, qui Primores Regni cõpellabat solùm titulo *Magnificis* de Galeotto Carafa in diplomate Regio, quod exstat hodieque ita loquitur: *Federicus Dei Gratia, Rex Sicilia, Ierusalem, &c. Cùm Illustris Eques Galeottus Carafa de Neapoli, Serenissima Regina Consortis nostra carissima Cognatus Consobrînus, & noster amantissimus Camerarius, & Consiliarius fidelis dilectissimus, ab ineunte etate Serenissimo Domino nostro ita integrè, constanter, fideliter seruiuerit, vt nec fides maior, studium, integritas, constantia, nec sedulitas in agendo, nec ulla alia virtus in eo seruitio desiderari aut optari potuerit: idè superioribus annis, superato Regno nostro Sicilia à Gallorum Rege, vt fidem suam ostentaret, quam semper inconcussam Serenissima Domui nostra prestiterat, perditis pro ea seruanda statibus suis, ac omnibus facultatibus, &c.* Prosequitur dein Rex alia Galeotti merita; & propterea quòd ditiones patrimonij proprii vendiderat sponte, vt ei suppeditaret neruum belli, dum Carolus Octauus ex Gallia copias militares per viscera Italiæ in Campaniam traduceret, cõtulit ipsi ac posteris magnum & pulcherrimum Terræ nouæ Comitatum. Super sunt quoque aliquot Epistolæ, exaratae chirographo Isabellæ Reginae ad Victoriæ Cantelmam, coniugem Galeotti, in quibus *illustrem, excellentissimam, & cum primis caram atq; dilectam sororem eam vocat*. Haud diu tamen Galeottus Terræ-nouæ Comes fuit. Nam Federicus mox pulsus est Regno; & ideò ea ditio, vt præmium rei benè gestæ, concessa est Consaluo Magno Duci. Proinde obiit fidei constantia erga Regem affinem, quàm gloria patrimonij clarior; nisi quòd ingens gloria fuerit, ita patrimonium perdidisse.

4 Berlingerus Carafa, Gurelli I. alter filius, ad eò sibi demeruerat animum Regis Federici, vt ab eo creatus sit Præfectus supremus Aulæ; etsi erat superstes Comes Potentiæ, qui Aulam trium Regum antecessorum rexerat: fuit aliquot oppidorum Dominus ac Baro, sed liberis masculis omnino caruit.

5 Gurellus II. Carafa, Galeotti primogenitus, ex matris Victoriæ Cantelmæ præstantia, vel in re angusta parentis, educatus tamquam in opulenta & propemodùm Regia Domo, etsi Comes Terræ-nouæ non fuit,

fuit, quam ditionem à Consaluo Magno Duce Catholicus Rex noluit reperere; Suriani Comes saltem appellatus ab eodem Rege, ob famam in primis atque Virtutem Victoriæ Cantelmæ fuit: quam utique neptē Isabella Regina, Ferdinandi I. Regis vidua, Regi Catholico fratri suo admodum impensè commendarat.

6 Tiberius I. Carafa, Galeotti alter filius, obeunte sine liberis Guallo II. Suriani Comes, ac insuper Dux Catanzaræ; posteaque, rescisso huius vrbs emptæ à Carolo V. Cæsare contractu, Dux Nuceriæ: quem Titulum ab Imperatore, propter fida in eum obsequia, promeruit.

7 Ferdinandus I. Car. Tiberij filius, Suriani Comes Dux Nuceriæ.

8 Alphonfus Car. filius Ferdinãdi I. Comes Suriani, Dux Nuceriæ.

9 Ferdinandus II. Carafa, Alphonfi filius, Comes Suriani, Dux Nuceriæ, qui cum splendore familiæ propemodum Regiæ Neapoli vixit; ita ut Viri plurimi ex prima Nobilitate limen ædium eius frequentarent, egressibus adhærescerent, ac stiparent semper latus eius; essent verò inter illius Ephebos honorarios ingenui nobilesque Adolescentes, & ex ijs nonnulli Crucibus militarium Ordinum insigniti. Quæ res provocare invidiam potuisset, nisi eam ille fortunis, opibus, potentiaque, & in primis magnitudine animi superasset. Fuit quoque Litteratorum hominum Patronus ac Mæcenas, & aliquos eorum magni nominis perquã liberaliter domi aluit.

10 Franciscus Maria Carafa, Ferdinandi II. filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, Vir omnibus elegantijs morum excultus, qui in prima iuventute Prouincias Europæ omnes peregrinabundus lustravit, ac sicuti Hømerus de Vlyffe scripsit,

Qui mores hominum multorum vidit & Vrbes:

ut nimirum summam prudentiam vndique sibi compararet, diuesque artibus animi, ita rediret; quò deinde Militiæ dans nomen (in qua iam Regi Catholico meret Suprenus Magister Equitum) consilio Vlysses, manu Ajax aut Achilles appareret. Religio etiam defensa vsque ad vulnera & sanguinem ab eo fuit; dum Argentinæ pro ea stricto gladio aduersus sectarios plurimos, armatos hastis oblongis & hæresi pertinaci, stetit non sine quodam miraculo fortitudinis, atque auitam fidem vulnerum cruore consignauit.

11 Franciscus Carafa, Francisci Mariæ filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, qui pulcherrimè in Parentis vestigia stimulis gloriæ magnis, tum à virtute, tum à natiua indole, incitatur.

12 Pompeius Carafa, alter Alphonfi filius, Noyæ Dux.

13 Ioannes Carafa, filius Pompeij, & Dux Noyæ.

14 Tiberius Carafa, Ferdinandi I. alter filius, Paulo IV. Pontifici affini suo percharus fuit, & ad Purpuram ab eo designabatur, quam indoles

doles & grauitas morum, & dexteritas spectata in negotijs pluribus, merebantur; nisi maluisset eius Aulæ nuntium remittere, ne videretur particeps consiliorum, quibus ab eo Pontifice indicebatur bellum Philippo Regi. Rex idè muneraturus nobilem eius fidem, Potentiæ primùm, ac dein Cassani Antistitem eum creauit.

15 Petrus Aloysius Carafa, Galeotti tertius filius, Magnus Præses Equitum sancti Lazari, quæ nunc dignitas est penes Allobrogum Duces.

16 Diomedes Carafa, quartus Galeotti filius, Eques Ordinis sancti Iacobi, & ex ingenij elegantissimi commendatione charus in paucis Carolo V. Cæsari; cui & Philippo Regi aliquoties, conscripto suis stipendijs milite, dimicauit: sed & in ludis atque spectaculis, omni apparatu pompæ, ac vibrandæ hastæ seu feriundi Saraceni arte primos semper plausus & prima præmia referebat. Ipse Carolus Cæsar cum eo interdum ludis publicis lancea vel acinace decertauit: accidit verò aliquando lepidè, vt debilitata manu, dum se armis ambo repercuterent, Cæsar ex eo laxamēti genere ad seria Imperij negotia redierit, & vt non ita multò post Diomedes rescriptum gratiæ ab eo petierit. Qui tamen excusauit ioco manū in certamine ab ipso aduersario læsam, quasi stringere stylum nequiret, causa obsignandi quod petebatur. Nimirum has Nobilium artes coluerat in omni ætate, spectaculaque & munera ludorum exhibuerat impensis magnis Neapoli; dum ibi duæ Reginæ, altera Regis Ferdinandi Senioris coniux, altera huius filia, & coniux Ferdinandi Iunioris, cum ipsa Mediolanensi Duce morabantur. His enim Regijs Matronis certatim. Proceres Regni, modò dramatum oblectamenta, modò simulacra præliorum, modò concentus musicos offerebant. Cùm esset prætereà Diomedes prudentia & consilio maximus, bello Neapolitano peracto missus est Orator ad Regem, & tunc Patriæ fidem suam, dotibus alijs præstantis animi consentaneam, satis affatim patefecit. Quinque habuit liberos: primùm quidem Cæsarem Carafam, qui vnicam filiam ex coniuge suscepit, nuptam deinde Comiti sanctæ Seuerinæ, Gentili suo. Neapoli Venetias concessit, & Chiliarcha, diu Reipublicæ stipendia fecit, postmodum secessit Muranum, & ibi vixit in re tranquilla: eaque fuit existimatio de ipsius singulari & antiqua prudentia, vt Senatores plurimi, etsi externis viris rarò arcana communicant, in tribus ipsum adirent, cōfulerentque, veluti Oraculum Politicæ gubernationis. Eadem existimatio fuit de illo apud Hispaniarum Regem, & apud Regem Poloniæ, qui datis amicis litteris suum Affinem in eis ipsum appellabat. Horum idè Regum, ac pariter Magni Ducis Hetruriæ, Ducisque Mantuani Oratores iuebantur cum ipso, de rebus quibusque arduis, cōsultare, priusquã de eisdem in Senatu Veneto agerent. Quin imò ipse Aquileensis Patriarcha, Vir ea ætate primæ sapientiæ, Venerabilesque alij Antistites

C

Eccle-

Ecclesiæ, cum eo idemdem conferebant. Nam religioso simul animo erat, atque idcirco introduxit Venetias S. Francisci de Paula Familiam; quam item magna ex parte facultatum suarum heredem scripsit. Diomedis alter filius fuit Franciscus Carafa, qui cælebs vixit, & fuit Quæstor supremus Regni. Tertius Diomedis filius fuit Ferdinandus Carafa, etiã ipse cælebs, & castitatis amantissimus, sicut & disciplinarum pulcherri-marum; quas vnicè coluit. Idem in negotijs publicis fidem domi, foris verò strenuam operam Patriæ ac Religioni nauavit. Interfuit Classi Ca-tholicæ ad Naupactum, & apprehenso vtraque manu ingenti gladio, in vnam hostium Triremem, grandi bellicæ virtutis exemplo, insilijt; & que potitus, cum prædam omnem aliam sectarentur auidè commilitones, qui ipso Duce atque auspice vicerant, pro se nihil seposuit aut reposcavit, præter Codices nonnullos, Turcico idiomate exaratos; dignus enimue-rò Mineruæ Alumnus, pacisque & belli artibus ex æquo inclytus; atque hi Codices seruantur adhuc in familia, vti clarum ac certum huius ge-minæ virtutis eius monumentum. Quartus filius Diomedis fuit Fabius Carafa; qui in ætatis flore ac robore obiit, cum dedicasset Clero atque Ecclesiæ mores suos, & sancti Angeli sæcularis Abbas esset.

17 Octavius I. Carafa, quintus inter Diomedis filios, sed felicitate & successione nulli eorum postremus. Adoptatus enim ab amita filius atque heres, & compos patrimonij admodum copiosi, aliquot oppida coemit. Philippus II. autem Rex Catholicus, ne iisdem oppidis absque tituli honore potiretur, ob Diomedis Parentis merita, eum Antij Mar-chionem salutavit. Vxorem habuit stirpis Carafæ, ex Comitibus Poly-castri; tantæque fuit auctoritatis Neapoli, vt Nobilibus iuxta & Plebi apprimè charus esset. Notabile illud visum est, cum oborto ingenti tu-multu populus ædes Nobilium diriperet, popularetque, patuisse nihilo-minus vestibulum ædium eius, nec ciues prædabundos, atque ad iniuriã pronos, quidquam intulisse damni, tametsi valuas ædium aliarum cæco furore perfringerent: tam fida custodia fuit, quam ei amor & beneuolē-tia publica posuerunt.

18 Franciscus Carafa, Octauij I. primogenitus, Antij Marchio, & Dux Cercia, Vir tum Neapoli tum Romæ splendore familiæ, & sui ge-neris gloria sumptuosus; simulq; comis & ad promerendū amorē factus.

19 Octavius II. Carafa, Francisci filius, Antij Marchio, & ex æquo heres opum ac laudum paternarum.

20 Carolus Carafa, Octauij II. filius, Antij Marchio, perindè suo-rum Auorum gloriam æmulaturus.

21 Diomedes Carafa, Octauij I. alter filius, Episcopus Tricaricen-sis, Vir ingenij cultissimi, ac singulariter pius; qui dum prima ei decora & munia simul Virtus deposceret, simul Pontifex destinaret, obiit Ro-mæ,

mæ, correptus morbo, cùm venisset ad Apostolorum limina, mortemque adiit otium animæ, ac limen æternitatis. Vt paratas verò & fitas apud ianuam cæli exuias corporis haberet, in sacra æde Virginis Deiparæ, cui à Montibus est cognomentum, & quam obsequentissimè coluerat, voluit sepeliri. Huic verò fratri, & in Episcopatu antecessori, Petrus Aloysius Carafa, Episcopus Tricaricensis, dum erat in Apostolica Legatione, nusquam absens à pietate erga suos, tumulum posuit.

22 Tiberius Carafa, item filius Octauij I. ex gemino & felici ab omni parte connubio, si sola fecunditas adfuisset, primùm Bisiniani, mox etiam Scyllæ Princeps, Dux sancti Marci, Comes Clarimontis, Altimontis, Tricarici, Sinopolis, & Nicoteræ, Velleris aurei Eques, & vnus ex Magnatibus Hispaniæ. Moribus est nobilissimis; est pietate & comitate singulari. Præstitit verò Hispano Regi, in difficillimis temporibus, obsequia Neapoli maxima; eaque læuit alijs, etiam typis publicis, absque inuidiæ metu (qua ipse maior & excelsior est) commemorare. Dicerè, qua sit Neapoli gratia & auctoritate apud omnium ordinum homines: nec filerem etiam, quam de se Madriti Regia vrbe, Romæ verò in eadem Nationum & Orbis Christiani Curia, excitauerit admirationem, tum splendore atque apparatu familiæ, tum præcipuè suimet ac suarum virtutum pompa. Sed cùm hæc prolixiorẽ narrationem iure suo flagitent, mihi volupe interim erit compendio saltem vti, & instar laudum multarum, familiæ vniuersæ decus, ac Regni totius delicias, iteratò eum nominare.

23 Petrus Aloysius Carafa, Octauij primi perindè filius, Philosophiæ ac sacre Theologiæ, Humani Diuinaque Iuris Laurea inornatus, sancti Andreæ Abbas. Hic tribus Summis Pontificibus fidem ac præstantiam animi sui patefecit obsequijs non tacendis: etenim Paulo V. sexennium, in ditione Ferrariensi Prolegatus, Gregorio XV. & Urbano VII. fermè biennium, in præfectura Firmani Principatus, & iam soli Urbano VIII. decennium, in Legatione ad tractum Rheni, & ad Prouincias inferioris Germaniæ seruiuit, Episcopus Ecclesiæ Tricaricensis ab eodem creatus. Colonię primùm, Vrbe celebri, ab originis gloria, & à fama insuper sanctitatis, dein Leodij, ciuitate insigni à Cleri splendore, & à Religionis Romanæ constanti professione, ita vixit, vt perennitas famæ simul atque amoris consecutura sit abitum eius. Neque mirum id videatur, quia Vir est integerrimus, commodissimis moribus, & maximè pius; meritorum verò quàm honorum studiosissimus, & qui, dum conscientiæ soli placet, vel ideò semper omnibus placuit. *Huic S. R. E. Cardinali, nos, in Vrbe, Immaculatæ Conceptionis Scapularium imposuimus.*

24 Carolus Carafa, pariter Octauij I. filius, in Religiosissimam sancti Dominici familiam transcriptus, ac Thomas appellatus, ad huius nominis Angelici præstantiam, ingenti memoria, ingenio acerrimo, & sacre Eloquentiæ miraculo accessit admodum: & tamen in ætatis flore

obijt, breue suorum decus pariter ac diuturnum eorum desiderium.

Pauli IV. ramus hic sequitur, quem in sequenti Disquisitione afferemus.

VII. VIII. IX.

1 Carolus Carafa, primogenitus Andreæ Magni, agmen alterum ducens Carafæorum à Spina, fuit Dominus Foroliuij, & Baro præterea plurium aliorum oppidorum, quibus donatus est tum à Carolo III. Rege, tum ab eius filio Rege Vladislao: nam vtrique Regi ab intimis obsequijs fuerat.

2 Adrianus I. Carafa, Caroli filius, & Foroliuij Baro.

3 Bartholomæus I. Car. filius Adriani primi, & Foroliuij Baro.

4 Adrianus II. Car. filius Bartholomæi primi, & Foroliuij Baro.

5 Ioannes Ant. I. Car. filius Adriani secundi, & Foroliuij Baro.

6 Ioan. Ant. II. Car. alterius cognominis filius, ac Dux Foroliuij.

7 Adrianus III. Car. Ioan. Ant. II. filius, Dux Foroliuij.

8 Bartholomæus Carafa, alter filius Andreæ Magni, Eques Ierolymitanus, & eius Militiæ Magnus Prior in Vrbe Roma; atque aded eiusdem Urbis Romæ Senator; quæ tunc dignitas plerumque Regibus concedebatur.

9 Iacobus I. Carafa, filius quoque Andreæ Magni, Rupellæ, aliorumque oppidorum Dominus, & Baro.

10 Onuphrius Car. Iacobi I. filius, Rupellæ Dom. ac Baro.

11 Iacobus II. Carafa, filius Onuphrij, Baro Rupellæ, ac Generalis Dux Regis Ferdinandi.

12 Vincentius Carafa, Iacobi II. filius, Comes Grotteriæ, Rupellæ Dominus ac Baro.

13 Ioannes Bapt. Car. Vincentij filius, Marchio Castelli Veteris, Comes Grotteriæ, Baro Rupellæ.

14 Hieronymus I. Car. Ioanis Baptistæ filius, Marchio Castelli Veteris, Grotteriæ Comes, Rupellæ Baro.

15 Fabritius I. Carafa, Hieronymi I. filius, Princeps Rupellæ, Rapolæ Dux, Marchio Castelli Veteris, Eques Velleris aurei, & S. R. I. Princeps.

16 Hieronymus II. Carafa, Fabritij I. filius, Rupellæ Princeps, & Castelli Veteris Marchio.

17 Fabritius II. Carafa, Hieronymi II. filius, Rupellæ Princeps, Marchio Castelli Veteris.

18 Carolus Carafa, Fabritij I. alter filius, Vir nobilissimis moribus, Episcopus Auersæ, & duorum Summorum Pontificum, Gregorij XV. ac Urbani VIII. ad Ferdinandum II. Cæsarem, cum potestate Legati à Late-re, Nuntius.

19 Vincent. Car. Fabritij I. perindè filius, Dux Borcellani.

20 Ioan-

20 Ioannes Carafa, Iacobi II. Rupellæ Baronis filius: is prudentia singulari præditus, & gnarus rei bellicæ, vti erat propterea in æstimatione præcipua apud Regem Ferdinandum II. ita electus ab eodem Rege fuit, vt dum vrgebat belli extrema necessitas, duceret Classem Venetorum. Hæc verò sociorum auxilia ita prouidè administravit, vt fateri Rex debuerit, se ipsius opera in primis recuperasse Regnum, quo exutus à Carolo VIII. Rege Galliarum fuerat. Itaque ob rem benè gestam meruit à Rege, cum appellatione Comitum, urbem Polycastri. Eundem Ioannem Federicus alter Rex Oratorem in Pannoniam, ad illius Regni Proceres, misit. Denique Carolus V. Cæsar, cui erat ab intimis Consilijs, proventus maiores pendit eidem quotannis, de ipso Regi ærario, mandauit.

21 Petrus Antonius I. Carafa, Ioannis filius, Comes Polycastri, Vir fuit magni etiam ipse consilij; vnusque è secretiori Regis ac Regni Senatu, prudentiæ suæ aliquoties oracula in eo dispensauit.

22 Ioannes Bapt. Car. Petri Antonij I. filius, Comes Polycastri.

23 Petrus Antonius II. Carafa, Ioannis Baptistæ primogenitus, Comes Polycastri.

24 Federicus Carafa, Ioannis Baptistæ secundogenitus, & ex Petri Antonij fratris obitu sine liberis, Comes Polycastri.

25 Lælius Carafa, filius Federici primogenitus Comes, Polycastri.

26 Fabritius Carafa, filius secundogenitus Federici, cum ex Lælij obitu sola superesset Iulia Carafa, eius filia atque heres, accepta venia connubij à Sede Apostolica, eam fratris filiam duxit, ac fuit pariter Comes Polycastri.

27 Galeottus I. Car. filius item Andreæ Magni.

28 Andreas I. Carafa, Galeotti I. filius, & Vir pari virtutis, ac generis claritate.

29 Galeottus II. Carafa, filius Andreæ II. cuius fidem fortitudinemque erga proprios Reges domi forisque, post eius vtriusque virtutis specimen varium in omni ætate, demum hic tumulus, inuidiam non metuens, posteris refert: *Galeotto Carafa domi ac militia clarissimo, qui pro Regibus Aragonis multa fortiter gessit, vltimoque Ferdinandi Regis I. bello, correptus morbo in Ferentanis iam septuagenarius diem obiit, & Rosaræ Petramalæ mulieri præstantissimæ Andreas Carafa, sanctæ Seuerinæ Comes, Parentibus optimis posuit anno M. D. XIII.*

30 Andreas III. Carafa Galeotti II. filius, Ferdinando I. & successoribus Regibus, in bello præsertim, tam fidus, vt Federicus Rex ei, cum Comitum titulo, dederit Ciuitatem sanctæ Seuerinæ. Prudentia quoque singulari excelluit; atque aded, quamdiu Neapoli absuit Carolus Lanoius Prorex, Gubernacula totius Regni administravit: quam Præfecturam eidem confirmavit Carolus V. Cæsar. Is iuxta urbem Neapolim, in Colle

maxi-

maximarum amœnitatum, exstruxit propemodùm expēsis Regijs suburbanam domum; & sparsit in fundamenta eius trecenta numismata icone sui percussa: quasi ex ære domum eandem fundaret. Ita verò inscripsit vestibulum eius: *Andreas Carafa, sanctæ Seuerinæ Comes, Lucullum imitatus, par illi animo, licet opibus impar, Villam hanc à fundamentis erexit, atque ita sanxit: senes emeriti ea fruuntor, delicati iuuenes & inglorij ab ea arcentor: qui secus faxit, exheres esto, proximiorque succedito.* Sapienter enim uerò æstimauit, deliciarum vsum ætati curis & laboribus fractæ parari, vt inter eas demum respiret: at suum iuuentuti florem esse, suumque robur; nec debere iuuenes otij honesti citiùs quàm præclari negotij fructû carpere inter ignobiles (si præproperæ fuerint) Villarum amœnitates.

31 Nicolaus Car. Galeotti II. alter filius.

32 Galeottus III. Car. Nicolai filius, & Andreæ Patruj, qui sine liberis obiit, heres, sanctæ Seuerinæ Comes.

33 Andreas IV. Car. filius Galeotti III. Comes sanctæ Seuerinæ.

34 Vespasianus Car. Andreæ IV. filius, & sanctæ Seuerinæ Comes.

E clarissima Profapia, illustrium Heroum, ac fortium Virorum parente, prodijt Paulus IV. Anonymus in eius Vita.

DISQUISITIO TERTIA.

Quis nam fuerit Pauli Auius, & quæ nam eius, ac suæ Gentis, erga Reges suos fidelitas, ac præclarissimè Gesta?

Idem P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu, ibidem fol. LXX.

5 **D**omedes Carafa, filius quidem Antonij Magni natu minimus, sed si opes, si gloriam rectè factorum, si Regum amorem spectes, fratribus alijs omnibus antefendus. Is Alphonsum Regem, in omnium rerum eius inclinatione, quando nimirum reuocauerat adoptionē Regina Ioanna, securus est semper fide constanti. Post Reginæ obitum, eidem Regi Neapolim oppugnanti, victoriam, ac Regnum dedit: cum valida enim militum strenuissimorum manu, per aquæ-ductum clam peruadens in ipsam Urbem, propugnatores muri obruncauit, fixitque ibi Regis Aragonei vexillum; & Ciuitatis territæ, atque à se primùm victæ valuas exercitui patefecit. Itaq; si Antonius parens consilio suo Regnum cōparauit Alphōso Regi, id ipsū Regnū Diomedes, filius, manu, & virtute sua, ei redonauit. Ob hæc ingentia merita, creatus est Matalunij, ac Cerreti Comes: sed & auxit ipsius decora Ferdinandus Rex, Alphonsi filius.

Ex

Ex huius sanctiore Senatu cùm esset Diomedes, nunquam Neapoli aberat, quin per literas saltem rogaretur sententiam: tantum verò tribuebat consilij eius idem Rex Ferdinandus, vt postquam ille in extremo senio Aulæ nuncium remiserat, cõuenerit eum Matalunij, de re grauissimi momenti cum ipso consultaturus. Supremam Regiæ militiæ præfecturam mereri maluit, quàm administrare, gnarus fortunam nonnunquam in bellis malè ludere, fortissimosque Duces, euentu, virtuti eorum consentaneo, fraudare. Saltem emeritus ipse instruxit alios, nec tyrones quosque, aut gregarios, sed ipsosmet Duces, & Reges. Certè Alphòsus iunior, dùm Calabriae Princeps erat, imperatas à Rege parente bellicas expeditiones nunquam auspicatus est, nisi Diomede priùs belli Magistro vteretur. Exstant hodieque Opuscula eius, Duci Calabriae inscripta, quæ veteranum quemque possint instruere. Obijt dignus hoc elogio, quod legitur in tumulo eius: *Huic Virtus Gloriam, Gloria immortalitatem comparauit.*

2 Ioannes Thòmas I. Carafa, Diomedis primogenitus, post variũ specimen virtutis militaris, præsertim aduersus Thraces, in bello Hydruntino, Præfectus fuit vniuersis castris à Ferdinando Rege Iuniorè, dum Carolus VIII. Campanum Regnum inuaderet. Et tum superatus quidem in prælio fuit, sed nihil decessit existimationi eius, tam apud Regem Ferdinandum, qui bellorum esse ancipitem aleam satis intelligebat, quàm apud ipsum Carolum VIII. à quo est creatus Eques sancti Michaelis. Mansit verò ei paternus Titulus Comitum Matalunij, & Comitum Cerreti.

3 Diomedes II. Carafa, filius Ioannis Thomæ I. Comes Matalunij, & Comes Cerreti, qui sectatus pacis atque otij honesti pulcherrimas artes, militiæ omnia munia domesticæ tranquillitati postputauit.

4 Ioannes Thomas II. Carafa, Diomedis II. filius, & Auo similior quàm Patri. Is belli peritia & armorum exercitatione clarus, in Regno Neapolitano, in Belgio, & in Insubria fuit. Peculiariter in monomachia tam pedestri quàm equestri, prostrato aliquoties aduersario, famã indeptus fuerat bellatoris nauis strenuique: quo tempore nondum sacræ pariter atque humanæ leges armauerant se contra damnatum eum atque abominatum morem; quemadmodum deinde factum est in Prouincijs ac Regnis Europæ, summo generis humani bono. Diomedes II. Parens, vt generosam indolem in filio, ad gloriosam Auorum æmulationem excitaret extimularetq; hunc eumdem Ioannem Thomam proficisci ad Carolum V. Cæsarem in Belgium voluit, deditque illi, præter familiæ comitatum, asseclas honoratissimos, quibus vtique stipatus, sumptusque magnos dispensans, in ludis & publicis spectaculis, non rarò vni impar Cæsari, ceteris verò maior apparuit. Quin & in ludicra certaminis specie cum ipso interdum Cæsare concurrere meruit; gloriosus nimirum futurus, seu vinceret

ceret in eiusmodi pugna, seu (quod videri optabilius poterat) vinceretur. Tandem cum ex Belgio ad bellum Insubricum venisset, orta singulari rixa, ostendit claro admodum exemplo, eos, qui monomachiam sectantur, ferius citius, vti victimas Martis cadere. Etenim dum eques concurrat cum aduersario, nec alijs armis quam terno, vti præscriperant Duces, acinace, ad manum, ad balthem, & ad ephippium; implicatis & surrectis primo congressu equis, diductisque imi thoracis & femorum ex chalybe iuncturis, locum vulneri aperuit, quod ei vitam cum sanguine hausit. Comes erat Cerreti, superstite adhuc parente Comite Matalunij.

5 Diomedes III. Carafa, Ioannis Thomæ II. filius, in vtramque laudem, armorum ac litterarum, educatus, Philippo II. militauit contra Paulum IV. etsi Auum habuerat Diomedem II. eiusdem Pontificis Patrualem. Quæ ipsius fides, oblita quodammodo generis tam propinqui, Catholico Regi placuit tantoperè, vt eum Matalunij Ducem crearet: sed quia prole caruit, soror eius Hieronyma Carafa, Fabio Carafæ nuptui data, in Principum Stiliani propaginem transtulit titulum Ducis Matalunij, & ditionem eius.

6 Robertus Car. Ioannis Thomæ I. secundogen.

7 Ioann. Bapt. Car. Roberti filius.

8 Ascanius Car. filius Ioann. Bapt.

9 Carolus Carafa, filius Ascanij, Princeps Colubræ: cui absque liberis decedenti, successit fratris filia, Hieronyma Carafa; & cum dote eiusdem Principatus, nupsit Fabio Carafæ, secundogenito Diomedis Ducis Matalunij, ex prosapia Principum Stiliani.

10 Ioannes Antonius Car. Diomedis I. alter filius, ex vxoris dote, quæ erat Victoria Camponesca, fuit Montorij Comes.

11 Ioannes Alphonfus Carafa, Ioannis Antonij primogenitus, Comes Montorij.

12 Ioannes Petrus Carafa Io. Antonij secundo genitus, fuit vnus magni Ordinis Clericorum Fundator; quod facit ad famam sanctitatis &c. De eo nobis in cuncto hoc Volumine agendum est.

13 Ferdinandus Carafa, primogenitus Ioannis Alphonfi, & Montorij Comes.

14 Ioannes Carafa, Ioannis Alphonfi alter filius, Comes Montorij, ac Dux Paliani.

15 Diomedes Car. Ioann. filius, Comes Montorij.

16 Carolus Carafa, Ioannis Alphonfi filius, S. R. E. Cardinalis, Bononiæ Legatus, & functus insuper Legatione ad Henricum II. Galliarum Regem, atque ad Philippum II. Regem Hispaniarum. Hic & Ioannes Dux primùm à Paulo IV. priuati administratione Principatus, deinde à Pio IV. tamquam Maiestatis rei vita exuti fuerunt in Mole Adriani; &

Caro-

Carolo quidem Cardinali intra conclaue ibidem fauces interpressæ atque elisæ, Ioanni verò Duci fractæ sunt ceruices. Sic in eis vidit Roma luctuosum exitum tragœdiæ; qualem habent sæpenumerò nonnulli, quibus nocumento vel infortunio debere adscribi videtur, quòd aliquando fuerint potentes aut felices. Attamen vtrique Pius V. causa iterum discussa, demum famam & honorem restituit: quod integerrimi & sanctissimi Pontificis decretum persuasit multis, magis tempora quàm crimina dedisse consilium, tum animaduersionis ad eò seueræ, tum exempli extremæ calamitatis; quam ambo animo infracto & prorsus Christiano, post magnam potentiam magnamque fortunam, subiuerunt: facti spectaculū grande ijs, qui extra Aulæ sunt aleam; exemplum verò alijs, qui nihilo minus ludere in ea non reformidant.

17 Antonius Carafa, Ioannis Alphonfi perindè filius, Marchio Mōtis belli.

18 Ioannes Car. Antonij filius, Marchio Mirabellæ.

19 Alphonfus Carafa, Antonij alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus, & S. R. E. Cardinalis, adolescens innocentissimis & castissimis moribus, quem Paulus IV. solūm ob eas laudes retinuit penes se, dispulsis ex Vrbe atque Aula fratrum alijs filijs ac nepotibus. Obijt Neapoli, cūm esset ei ætas annorum XXV. flos ipse. Pius V. verò, qui in ipso amauerat dotes animi tam insignes, sepulchrum Neapoli eidem posuit ornatum sectis & versicoloribus lapidibus, cum hac inscriptione: *Alphonso Carafa, S. R. E. Cardinali, Archiepiscopo Neapolitano, adolescenti non minùs virtute sua quàm maiorum splendore claro, Patruī Pauli IV. Pont. Max. religionem integritatemque reuerentiæ sapientia prædito, ut in secundis rebus summam eius temperantiam, in aduersis miram constantiam, omnes laudauerint, Pius V. Pont. Max. posuit. Vixit annis XXV. diebus XV. obiit M. D. LXV. Kalendis Septembris.*

Hætenus ex Petrasæcta de Carafijs, Ioānis-Petri gētilibus, ac propinquis. Cāponescorum verò maternū Genus, ut multi tradunt, è Romanis Imperatoribus originem traxit. Quod Antonius Caracciolus verò simillimum arbitrat. Siquidem, nulli dubium est, Fridericus II. cūm auxit circumcinxitque moenibus Amiternum, in quo ij semper primates, ac Domini florere, quin reliquerit ibi quamplures, tūm Germanias; tūm aliarum Nationum præclarissimos viros, à quibus Vrbs illa Cæsarea incoletur, & celeberrima euaderet. Ita Cyrill. in hist. Aquilæ lib. 1. Camponescorum tamen familiam vetustiore in ea Vrbe, ac Prouincia originem, ac sedem agnoscere, constat ex ipso Cyril. fol. 3. & Casella lib. de Aboriginibus, & Ianigenis fol. 46. Ex quibus Auctoribus satis compertum habemus, Castrum Camponescum, iuxta Aquilam situm, non huic Familie impertisse, sed tulisse ab ea cognomentum. Cæterum, aut Germani, aut Longobardi, aut Brutij extiterint, perpetuò in ea Prouincia celebres ac primates Neapolitano in Regno fuere. Vide Paulum Merulam lib. 4. Cosmograph. Pontanum de Bello Neapolit.

lib. I. *Julium Cæsarem de Sol.* lib. de origine Urbium Italiae, fol. 75. *Platinam* in vita Innocentij VIII. *Julium Roscium* in Elogijs militaribus fol. 17. *Petrum Vincenzi* in hist. de Familia Cantelma fol. 39. & 61. *Abrahamum BZonium* sub Ann. 1524. n. XXXVII. *Ludouicum Donium* in loc. cit. *Et Sylum;* qui par. I. hist. lib. I. fol. 11. de *Ioanne-Petro* demum hæc ait: *Quamuis gemino* veluti in sole *Generis ex æquo ipse apricaretur;* & uterque *Parents,* præter maiorum gloriam, pari etiam morum indole, ac prudentia præditus esset: tamen *Bernardino Cyrillo* sua *Domus præfecto* persæpe postea dicere solitus erat, de *Matris* se magis, quàm de *Patre,* eiusque stemmate gloriari: quod nempè illa è *Vestino Campone* scorum sanguine esset orta; quibus in oris nunquam post hominum memoriam, aut natam heresim, aut eò alicunde inuectam, grassatam constat. Planè illibato ab eo *Cælo oriundum* se meritò iactabat *Carafa,* qui prauas *Nouatorum* opiniones, tam acri eoque implacabili bello insectabatur, quippè qui pugnacissimus impietatis hostis futurus olim erat, debuit ab ea *Regione Maternum Genus* ducere, ubi extiterit semper *Religionis candor* illesus. Vide *Antonium Caracciolum* in *Vita* lib. I. cap. I. fusè de his, ex multorum testimonio, differentem.

Puero geminum Ioannis-Petri Nomen inditum, quòd intra *Octauam S. Ioannis-Baptista,* atque in *Beatissimi Petri* peruigilio lucem hanc primùm aspexisset. Cùmque *Mater* eundem aluo gestans, ut erat moribus sanctissimis, templum in monte, qui *Virginis* dicitur, equo uectæ, religionis causa, præcipiti via conscenderet, monita est à *Religioso quodam Viro* illic habitante, ut pedetentim pergeret, atque ab *uero suo* præcaueret; Fore enim is assererat, ut ex eo *Vir Diuinæ Virtutis,* quique *Summus in Ecclesia Dei Pastor ac Princeps* futurus esset, nasceretur. *Ludouicus Donius D'Attichy,* *Episcopus Aduensis,* in flor. histor. S. Colleg. S. R. E. Card. to. 3. An. C. 1536. fol. 129. n. 11.

DISQUISITIO QUARTA.

Quam in Paulo Genituram Astrologi olim obseruarunt? Quid de eo Eremita futurum Matri prænuntiauit? Quis illi germanus Frater, & quam Sorores fuere?

P. Alexander de Angelis è Societate Iesu in Astrologos Coniectores lib. 4. cap. 46. fol. 265.

3 **I**N Themate Pauli IV. tres fecerunt periti *Honorum Significatores:* Solem peregrinum in Cancro, & domo succedente; Lunam in Aquario, domo cadente; Saturnum Dominum medij Cæli in suo detrimento. De eo mox, ab *Eremita editum, Vaticinium* audiamus.

P. Au-

P. Augustinus Oldoinus de Societate Iesu in Vita ac Gestis Rom. Pontif. lo. cit.

Ioannes Petrus Carafa, Neapolitanus, vel IV. Kal. Iulij Anni 1476. ex Victorello (item ex Caracciolo in Vita M.S. lib. 1. cap. 3. & Castaldo cap. 1.) ex alijs verò 1466. Nobilibus Parentibus, propè Beneventanam Urbem, natus est. Pater ei Ioannes-Antonius notæ spectatæque Virtutis, Diomedis Carafæ Matalunę Comitis filius. Mater Victoria Camponesca: quę Viro suo genere haud impar fuit. Puerog geminum Ioannis-Petri Nomen inditum, quòd intra Octauam S. Ioannis-Baptistæ, atque in Beatissimi Petri peruigilio, lucem hanc primùm aspexisset. Cùmque Mater eundem aluo gestans (vt erat moribus sanctissimis) Templum in Monte, qui Virginis dicitur, equo vecta religionis causa, præcipiti via conscenderet, monita est à Religioso quodam Viro ibi habitante, vt pedetentim pergeret, atque ab vtero suo præcaueret: fore asserens, vt ex eo Vir Diuinæ Virtutis, quique summus in Ecclesia Dei Pastor ac Princeps futurus, nasceretur. *Iosephus Sylos* in histor. par. 1. lib. 8. fol. 320. dixit summæ Virutis Virum, ex Victoria Matris. vtero, edendum esse, Cyno Auxima teste in tract. de laudibus Pauli IV. qui (vti narrant Oldoinus, & Donius) Eremitam inducit, cùm moribus & etate iam grauem, tùm aspectu & incessu, Matronam nobilissimam admonentem, vt ventrem maxime ab offensione atque ab iniurijs vindicaret. Fore enim asserbat, vt ex eo Diuinæ Virutis Vir nasceretur &c. Quamobrè Victoria ipsa, vt Cardinalis Antonius in sua Apolog. & nonnulli alij narrant, sanctis Matrona moribus, dicere solebat, suum filium fore summum Pontificem. Insigniora tamen verba Eremita ille pronuntiasse à BZouio scribitur; quem in altera Pauli vita afferemus, Patrum Predicatorum testimonijs explicata. Pergit Oldoinus, & similiter Donius: Fratrem vnicum & maiorem se natu Ioannem-Alphonsum habuit: Sorores quinque, Mariam scilicet, quæ Christo Regi æterno nupta Sapientiæ Cœnobium Neapoli fundauit, rexitque sanctissimè; Beatricem, Dianam, Elisabetham, Ioannam: quę Nobilibus Viris in Matrimonium datæ, in Leonissam, Carboniam, Tolphiam, & Cantelmiã, illustres Domos migrauere. Quod & tradit Caracciolus in Collectaneis histor. fol. 3.

Fætura tantùm facilis fuit, quantum narrat idem ipse Ioannes-Petrus in literis, quas ad Sororem dedit nona die Mensis Ianuarij An. 1547. (extant in 1. to. fol. 192. hunc in modum: Vos benè scitis, ipse inquit, eò me Matrem meam eiecisse, veluti illud rei nihil ad ipsam pertineret. Tùm solita erat dicere benedicta Anima Matris meæ, non licuisse sibi per tempus, vt Obstetricem opperiretur. Antonius Caracciolus in Vita Pauli IV. lib. 1. cap. 3.

DISQUISITIO QUINTA.

Quomodo sine dolore ac nixu ullo Matris editus fuit? Quae illi Indoles, Virtus, Educatio, ac complurium Linguarum peritia?

Idem P. Augustinus Oldoinus à Societate Iesu ibidem to. 3. col. 323.

4 **T**ERTIÒ Kal. Iulij reparati Orbis non sexagesimo sexto, sed septuagesimo sexto supra millesimum quadringentesimum, regnante Neapoli Ferdinando primo Aragonensi, Sixti IV. Pontificis Maximi anno quinto, summa luce, natus est Ioannes-Petrus, non quidem in Oppido S. Angeli de Scala, vt ait Panuinius: neque in Scala, Vico S. Angeli, vt supra scripsit Auctor Vitæ, sed in Oppido Capriliæ, qui Vicus est in Hirpinis prope Furcas Caudinas, Romanorum clade celeberrimas. Ita vetus fama est, constansque apud Capriliæ Ciues, qui cunabulis hisce nobilitati domicilium inibi in Toparchæ domo ostentant. Ioannis-Petri ortus cõtigit, illucescente aurora, inquit Bzouius: quem Mater Victoria magis effudisse, quàm peperisse visa est, nempè nullum ferè dolorem (aut Nixum, ut ille addit) perpeffa; ita vt priùs infantem ediderit, quàm potuerit Obstetrix ad leuandum puerum accurrisse. [*De hoc miro Ioannis-Petri ortu, sine Matris nixu ac dolore, Iosephus Sylos minimè loquitur. Neque enim in suis historijs hæc minusa studiosè persequebatur, grauioribus dumtaxat intentus. At nobis, qui Pauli vitam adornamus, & cuncta eius Gesta insigniora disquirimus, illud ipsum prætermittere penè piaculum esset: cùm Caracciolus, ac Bzouius, & ex eo Oldoinus minimè prætermiserint: præsertim cùm ipse idem Carafa in sua epistola id apertissimè fateatur; quam nos in Mariæ sororis vita fol. 265. transcribere non omisimus. Pergit deinde Oldoinus:] Fratrem habuit natu maiorem Ioannem Alphonsum, paternæ virtutis opumque hëredem: Sorores omnino quinque; quæ illustribus præcipuè è Neapolitana Nobilitate Viris in matrimonium datæ, præter vnam natu maximam, Mariam nomine: quæ mortales nuptias ac thalamos deprecata consecratam se ritè Deo Sponso voluit: ac in Monasterio Sapiëtix, quod ipsa Neapoli fundauit, vixit, obijtque sanctissimè, dierum ac meritorum plena. Educatus ea cura puer, qua solent Nobiles atque optimi parentes. Illuxere statim in ipsa ingenuæ frontis orisque supra puerum grauitate, magnæ cuiusdam mentis crepuscula: facilitas illi, ac vigor ingenij, & memoriæ vis ingens: vultum egregiè honestabat formabatque germanis velut lineamentis modestia. Potremò ea moribus inerat verbisque festinata maturitas, vt nihil vnquã exciderit nobili puero inelegans aut indecorum. Quæ cùm Pater inspiceret, vt ingenti quidem naturæ accederet par industria, ea confestim præ-*

præsidia atque adiumenta parare studuit, quibus in illa quæ pollicebatur incrementa virtutum, eximia se se indoles explicaret. At enim uerò optimis præceptoribus cum imbuendum puerum tradidisset Pater, præcipuam tamen ille morum Magistram Mariam Sororem habuit: quæ cū fortitum egregiam animam illum animaduertisset, ceu sibi potissimum demandata eius institutionis cura esset; eò animum adiecit, ut ad omnem virtutem fratrem fingeret, pulchramque instillaret illi mentem.

Natus unà cum lacte pietatem ebuisse monstrauit. Puerulus enim Dominicanorum Ecclesiam frequentabat: & Religionis S. Dominici sitientissimus, duodecim annos natus Habitum postulauit; quod ætas tenera à discreta Patrum illorum repulsa obtinere non potuit. Similiter anno quartodecimo, S. Dominici Habitum induere proposuerat. Sed Diuina sic Prouidentia disponente, & ad alium finem illum destinante, vi Parentum, à Claustro, ad quod confugerat, raptus, domum euocatus est: & sub optimis Præceptoribus, artibus Theologiæ, utroque Iure, literisque Græcis, Latinis, Hebraicis, usque ad miraculum eruditus, S. Thomæ Doctrinæ fuit studiosissimus. M. F. Dominicus Grauina in Voce Turt. par. 2. cap. 29. 1. edit. Neapol. fol. 302.

DISQUISITIO SEXTA.

Cum Patrum Prædicatorum Ordinem inisset, quomodo extractus est? Verè Dominicanum Habitum induit ac gessit? Verè Casinensium Monachorum Cænobio nomen dedit? Semper eius vitæ puritas ac pietas qualis fuit? Quæ illi eruditio literarum?

P. Sfortia Palauicinus è Societ. Iesu deinde S. R. E. Card. in Histor. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 5. fol. 127.

5 **F**Vit (Ioannes-Petrus) Magnæ Religionis Princeps, illi in Claustro ineundæ iam à puero studiosus. Vnde quindecim annos natus, Cænobium Fratrum Prædicatorum ingressus, studio institutum illud capeffendi, vi à gentilibus raptus fuit. *Et tamen si iterum id tentauerit, voti compos fieri non permissus. Vnde ergo F. Abrahamus Bæouius hausit, Carasam Dominicanum Habitum induisse? Compendiosa unde Chronica Generalium Magistrorum, Constitutionibus Patrum Prædicatorum adiuncta, non quidem vetera, sed recentissimè iterum in lucem impressa Anno 1650. tradunt Ioannem-Petrum in adolescentia sua Dominicani Ordinis Habitum gessisse aliquot menses? Cur id Veteres ignorarunt? Cur breuibus hisce Chronicis, non id primùm ab Authore, sed postremis hisce temporibus in hac noua editione Constitutionum insertum? Quis id nisi vnus Bæouius adinuenit? Qui nullum tamen Auctorem citat. Ex Bæouio au-*
tem

tem nuper accepit, ac luci tradidit, F. Dominicus Maria Marchesius in suo Diario to. 1. fol. 290. qui Iosephum Sylos impugnat hoc per quàm modestè reijciens. Cur id Alphonsus Ciacconius, aut Cabrera, ex Dominicano Ordine, pratermissi? Cur Dominicus Grauina in voce Turturis par. 2. cap. 29. fol. 302. oppositum inuit? Cur Cardinalis Sfortia è Societate non dixit? Sed nec illud dicere poterat, quod à Veneto Oratore Nauagero non haufit. Nos Bzouium & Marchesium in Vita Mariæ Carafæ, Fundatricis Sapientiæ Monialium, confutauimus: idque alibi diligentissimè excutiemus. Sed hic, qui Vitas & Gesta Romanorum Pontificum iterum adauxit, ac luci dedit, est audiendus.

P. Augustinus Oldonius è Soc. Iesu in addit. ad Ciacconium in Paulo III. loc. cit.

Adolescentulus cum pietatem cum ipso penè Nutricis lacte exuffisset, Dominicanò Ordini nomen dare voluit. At quòd re vera dederit non adiungit. Immò id constantissimè pernegat. Audiamus.

Idem P. Augustinus Oldonius è Soc. Iesu in addit. ad Ciacconium in Paulo IV.

Hicce Sororis adhortamentis pietati animum vsque adeò addixisse visus est puer, vt nihil omnino illi gratius aut iucundius esset, quàm templis immorari, Sacrorù cultu ac fùctionibus oblectari, Religiosos pioq; viros colere; sanctissimis Patrum Dominicanorum, quibuscum assiduè & cum voluptate versabatur, eratque illorum ob paternarum ædium propinquitatem propè contubernalis, moribus illectus eius instituti capessendi consilium inijt. Nunquam tamen, vt scripsit Bzouius alijque, nullo veritatis fundamento innixi, sacrum illum Habitum reuera induit. Neque veritati consonum, quod Constantinus Caietanus Siculus è Casinèsis Monachis Abbas refert, Ioannem scilicet Petrum Carafam, abdicatis Theatinis infulis Casinensù instituto in Monasterio Neapolitano S. Seuerini nomen dedisse. Contra Caietanum est Arnoldus Vuion, accuratus admodum, & Casinensis Scriptor: qui dum sui Ordinis Pontifices adnumerat, in Consaluum Illescam, hominem Hispanum, historiæ Pontificalis, huiusque sententiæ auctorem, in hæc verba insurgit: Sed quàm longè aberret à veritate Illescas, omnibus est manifestum: cum nec vnquam Ioannes-Petrus Carafa Monasterium S. Seuerini vt Monachus fieret, intrauit, nec etiam in matriculis nostræ Congregationis Casinèsis vt talis inscriptus reperiatur. Similiter vana sunt, & à veritate longè distantia, ac nulli vel testimonio, vel traditioni prorsus innixa, quæ Abbas Constantinus de religiosa S. Ignarij per Benedictinos institutione fol. 24. sine vlla hesitatione ceu verissima tradit. Quòd nimirum Theatini non minimùm debere se faciebuntur (sunt eius verba) pro Paulo Quarto Pontifice Maximo, ac B. Caietano, Fundatoribus suis, alijsque eiusdem Religionis Patribus primis à Benedictinis in Monasterijs, presertim Sacri Casini Montis, S. Seuerini Neapoli, S. Pauli Romæ, ac S. Georgij Venetiarum, eruditis: vt non solum Scriptores pro testimonio dicunt, verùm etiam eorundemmet Theatinorum Patrum per manus ducta traditio confirmat.

firmat. *Hactenus Constantinus. De ea inquam eruditione vel traditione, quam dicit, ne quidem verbum vel legi, vel vidi, vel audiui unquam. Quod autem in scholijs ad Galasij Papæ uitam adiecit, à Sylos habes, & à Castaldo, disertissime confutata. Neque enim epera pretium esset hic immorari. Pergit deinde Ioannis-Petri Carafa ingenuam probitatem & admirabiles facultates exprimere*

Card. Sfortia Palauicinus è Soc. Iesu in histor. Concil. Trid. lo. cit. primæ edit. pag. 127.

In omni vita nunquam aut animi candorem commaculare, aut in deuotione tepescere, aut humanis respectibus libertatis Apostolicæ zelum postponere visus est. Habuit in literis eminentiam: cum Græcas propè iuxta calluerit ac Latinas: versatissimus in Diuinis Scripturis: doctus in Theologia: ultra modum peritus in libris illius scientiæ Principis, ex cuius Patria fuit: & à natura accepit admirabilem eloquentiam. *Hæc Cardinalis Palauicinus.*

*Maiorum splendore clarus (Oliuerius) ut propria virtute nobilior fieret, à pueritia literarum studio, ac legalis præsertim facultatis operam nauauit, eoque excellens I. Consultus euasit, ac doctorem infulam promeruit: ac summæ literarum eruditioni, vitæ quoque integritatem virtute ac religione plenam adiunxit. Quamobrè dignitatum atque honorum culmen ascendere meruit. Etenim Canonicus prius fuit Neapolitanæ Ecclesiæ: dein Neap. Archiep. à Pio II. R. Pont. 18. Nouëb. A. 1458. creatus est. --- A Ferdinando verò Aragoneo Neapolitanorum Rege (à quo, ob eximias eius, ac singulares animi dotes, atque virtutes, vnicè diligebatur, ac in primis carus habebatur) S. Regij Consilij Præsidentem creatur: & quamuis Archiepiscopus esset, multos tamen per annos Præsidis supremum Magistratum summa cum laude exercuit, in suo Palatio Archiep. ubi per id temporis S. Consilij tribunal ab eo regebatur. --- Fuit quoque Oliuerius S. Cardinalium Collegio à Paulo II. adscriptus Die Veneris 18. Septemb. An. 1467. Idem Oliu. An. 1471. à Sixto IV. ad eundem Ferd. Regem à Latere Legatus missus est Regni Siciliæ citra & ultra Farum. Cumque idem Pontifex aduersus Turcas animum conuertisset, magnam contra eos Classem expediens, Oliuerium Legatum maritimæ Classi contra Turcas, Ducemque illi præfecit A. 1472. Fuit autem expeditio hæc maximi momenti, in qua centum millia aureorum per Pontificem expensa sunt, & sub Oliuero nonaginta octo triremes militarunt: quarum 24. Pontificis, totidem Ferdinandi Neapolitanorum Regis, 50. Venetorum communibus auspicijs militarunt. At quantis honoribus idem Pontifex, atque Cardinalium Collegium, Oliuerium ex Vrbe cum Classè soluentem complexi & comitati sint, Iacobus Piccolomineus Card. Papiensis in epist. sub dat. Romæ die 29. Maij 1472. ad Cardinalem S. Marci singillatim recenset, hunc in modum: *Hæc, magnis honoribus nostris, summo dolore meo, emisimus Legatum Classis, die quidem solemni Corporis Domini. Mane astante Pontifice, & Patribus, in Basilica Petri operatus est sacris. Vexilla inde triremium ex more benedicta, in**

magna

» magna frequentia hominum, de manu Pontificis sumpsit, & pransus est apud eum.
 » Ad horam 20. nouo exemplo idem Pontifex, comitante Senatu, & Curia, Legatū
 » duxit ad Classē, quæ paulo infra Basilicam Petri, in medio Tyberi subsederat.
 » Ascendit prætoriam, & à puppi ex loco edito benedixit item iriremibus, & Lega-
 » to, & familia, & omni nautica turba. Quibus siue in pralio, siue casu alio vita mi-
 » grantibus, plenam peccatorum remissionem indulxit. Complexus inde Legatum in
 » iriremi, eum dimisit: & ad Vaticanum, occidente in Sole, reuersus est. Neapolim
 » verò cum venisset cum Classe aduersus Turcas proficiscens, magna exceptus est
 » beneuolentia tum à Rege, tum à populo, Oliuerij pastoris studiosissimo &c. A. 1473.
 » Mense Iunio idem Oliuerius in Vrbe residens Herculi Estensi Ferrariae Duci Ro-
 » mam venienti ad suscipiendam Leonoram Aragoneam Ferdinandi Regis filiam
 » nuper sibi nuptam, & per Procuratorem desponsatam, illamque Ferrariam ducen-
 » dam, obuiam iuit, simul cum Ausia de Spuig, patria Valentino, Cardinali Montis
 » Regalis, multisque Episcopis ac Prælati, ut tradit Bernardin. Corius lib. 6. Hist.
 » Mediol. Anno item 1476. Neapolim à latere Legatus à Pontifice directus est, ut
 » Beatricem Aragoneam, eius Ferdinandi Regis filiam, ac Mathie Coruini Vnga-
 » ria Regis Vxorem, ad Virum tum profecturam, Vngariae Regni diademate coro-
 » naret. Quod Oliuerius magna pompa effecit die 15. Septemb. 1476. in templo S.
 » Mariae coronata, ut Iulianus Passer Neapol. in suis Diarijs testatur. Cum que
 » an. 1482. maximi momenti dissidia, ac dissensiones, inter Sixtum IV. Rom. Pont.
 » & eundem Ferdinandum Regem essent exorta, ex quibus bellum inter eos exortum
 » est, & Alphonsus Calabriae Dux, Ferdinandi Regis filius, exercitum in fines Regni,
 » ac prope Oppida ditionis Romanae Ecclesiae aduersus eum Pontificem duxerat, ex
 » quibus acerrima bella, & Italiae totius exagitatio, procul dubio oriri poterant, is Oli-
 » uerius, maxima animi dexteritate, ac summis exantlatis laboribus, motus composuit,
 » & maximam Aragoneae Domus, & ipsiusmet Pontificis, adeptus est beneuolentiā:
 » & ex ea pace fœdus tunc, inter totius Italiae Principes, est secutum. Extat adhuc
 » eius pacis encomium, siue Oratio in Senatu habita ad eundem Oliuerium Cardina-
 » lem. an. 1482. Pontificatus Sixti IV. an. 12. ea die, qua pax concessa est. Quæ qui-
 » dem Oratio in gratiam Pauli IV. Pont. eiusdem Oliuerij Consobrini Nepotis, in lucē
 » denuo edita est Bononiae An. 1557. In ea Oliuerius maximè collaudatur, eò quòd
 » ipse sensu ac sententia, ac summis laboribus, summaque controuersia, ea pax inita
 » sit. Quod Oliuerij prudentiae dumtaxat eius Pacis auctori, ex qua totius Italiae Pax
 » orta est, tribuendum testatur. --- Dein (ut habet Siluester Guarinus Auersanus in
 » suis Diarijs M.S.) Oliuerius A. 1478. Neapolim venit, ut Patriam inuiseret, è
 » qua per viginti annos abfuerat: eaque pompa ac solemnitate exceptus est, ut vix
 » maior potuisset Romano Pontifici exhiberi. Neapolim enim iriremibus vectus cum
 » peruenisset die 27. Aprilis 1498. in Castrum Ovi se recepit: eoque Federicus Rex,
 » ac tota ferè Ciuitas tot eum honoribus affecerunt, ut calamo exprimi nullo pacto
 » queant. Et die 28. eiusdem mensis Neapolim ingressus est, maximis triumphis ac
 » trophæis, superboque apparatu, ac summo Ciuiū gaudio: Rege præsertim ipso Demū
 » usque

usque suam, in Palatium nempe Archiepiscopale comitante. Nullusque repertus est, seu è Magistratu Ordine, seu è Baronibus, Nobilibus, atque Ciuibus, qui ipsum quoque non comitarentur: tanta erat omnium in Oliuerium beneuolentia, qua cum, ob raras eius virtutes, & sanctitatis odorem, quem omnibus per uniuersum terrarum Orbem redolebat, prosequerentur. ---- Io. Petro Carafa eius Consobrino Nepoti prima principia ad summum Pontificatum ascendendi Oliuerius dedit. Is enim cum Io. Petrum conspiceret virum eruditissimum, & sanctissima vita cum esse expertus esset, in domum suam illum excepit: eiusque Oliuerij cessione, Theatine Ecclesiæ Episcopus creatus est die 30. Iulij 1505. à Iulio II. Papa: atque Oliuerij opera Io. Petrus Summis Pontificibus, & Romanæ Curie notissimus euasit, & graui- bus muneribus est cobonestatus. Bartholomæus Chioccarellus in Catalogo Antistit. Neap. Eccl. à fol. 286.

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quis fuit Oliuerius Cardinalis Carafa eius Patruus, à quo ebibat à puero
PAVLVS Ecclesiasticam disciplinam?

Card. Sfortia Palaucinus è Societ. Iesu in Hist. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 7. fol. 129.

2 **C**ardinalis Oliuerius Magnum Romæ Ornamentum. Sed eius lau- des hic audiamus fusiùs enarrantem.

P. Siluester Petrasancta è Societate Iesu S. I. n. 4. fol. XXX. & XXXI.

3 Oliuerius Carafa, Francisci alter filius, & vir doctri- na, honoribus, opibus, fama- que & rebus gestis in sua ætate maximus, annos tri- cenos non excesserat, cum iam erat supremus Præses in sanctiori Se- natu Alphonfi Regis. In Romana dein aula Archiepiscopatum Neapo- litanum, S. R. E. Purpuram, & Episcopatus Albanum, Sabinum, atque Ostiensem, utpotè Sacri Collegij, demum Decanus, indeptus est. Pontifi- catu etiam non caruisset in Comitij Sixti IV. Innocentij VIII. & Alexã- dri VI. nisi Ferdinandus I. Rex, metuens ex ea exaltatione nimiam Cara- fæorum potentiam, intercessisset electioni eius. Cæteroque ea ipsius erant merita erga Regiam Aragonensium Domum, ut ex grati animi significa- tione, vel dum existeret in Purpura, ab iisdem appellatus sit Comes Ru- brorum. Legatus à Latere in maritimam expeditionem contra Ethnicos & Barbaros Asiæ, confœderatis Sixto IV. Rege Ferdinando, ac Republi- ca Venetorum, ex ea redijt Victor, & catenam immanem, reuulsam ex Portu Smyrnenfi, retulit in Urbem Romam; gloriosior ex hac ferri præ- da, quàm olim ex auri torque Manlius. Pendet verò catena eadem ho- dieque in Basilicæ Vaticanæ sacrario, Victoriz illius monumentum. Functus insuper Legationibus alijs, semper successu magno, auctor fuit

E

præ-

præcipuus tùm Pacis inter Sixtum IV. ac Rempublicam Venetam, tùm reconciliationis Alexandri VI. cum Vrsinis, Romanis Proceribus, quorum idem Patronus audiuit. Munificentia propemodùm Regia, Ædes varias Diuorum tam Romæ quàm Neapoli, aut exstruxit, aut ornauit. Romæ quidem in templo S. Laurentij laquearia cyaneo lumine illusa, & auro lita, quod adhuc indicant insignia eius, sumptuosè parauit: & Cœnobium Canoniorum Regularium S. Augustini fundauit, ad Diuam Virginem Pacis tutelarem: vt sileam restauratum magna ex parte Templum Arę Cæli, & alterum Templum SS. Siluestri & Martini, atque adeò Musicum Organum in S. Petri ad Vincula, & Sacellum S. Thomæ Aquinatis in B. Virginis supra Mineruam Æde; monumenta item eius Ecclesiasticæ liberalitatis. Ad hæc, dotes inopum puellarum perpetuas, quas ipse Summus Pontifex in eadem sacra Æde D. Mariæ supra Mineruam distribuit quotannis ritu solenni, plurimas fundauit; grande vtique præsidium pudicitia, quam egestas sæpenumerò prostituit. At Neapoli, sub Ara Principe Maioris Templi, Cellam D. Ianuarij Episcopi, Martyris & Patroni, ex coloratis & sectis marmoribus, cum eleganti concameratione, quam fulciunt nobiles columnę cum signis & cum tessellati operis tabulis, construxit sumptuosè adeò, vt inter structuras Italiae admirandas censeatur. Eius certè operis elegancia famaue inductus est Alexander VI. Pontifex, vt sacra D. Ianuarij Lipsana, ex Montis Virginis Cœnobio, in Cellam eam ornatissimam (à Neapolitano Archiepiscopo, Alexandro Carafa, Oliuerij fratre, ac Pauli patruo) permiserit transferri. Vixit Oliuerius in Purpura annis sex & quadraginta, semper integra, imò verò aucta existimatione apud externos etiam Reges ac Principes; ac potissimùm apud Regem Catholicum. Habuit in censu annuo, è folis prouentibus Ecclesiasticis, aureorum septuaginta millia, quæ olim opes propemodùm patrimonia Regum æquabant; felix, quoniam eas obtinuerit; felicior, quoniam easdem sapientissimè dispensauerit. Obijt anno millesimo quingentesimo vndecimo: & vltimo biennio, vixisse fertur maximè ex forbili auro; nec alio cibo nutrirı decuit eum, qui semper habuerat animam aureã. Sepulchrum denique ibi meruit, vbi ædificauerat D. Ianuario triumphũ. De exstructis, ac exornatis ab Oliuero Templis ac Monasterijs, vide Hieronymũ Garimbertum in 1. parte de vitis ac gestis memorabilibus aliquot Põtificum & Cardinalium lib. 1. cap. 11. Onuphrium Panuinium in vita Sixti IV. Gabrielem Pennorum in histor. Can. Reg. lib. 3. cap. 33. Georgium Vasarium Aretinum in par. 2. Vit. Pictor. Et Bartholomæum Chioccarellum de Archiepiscopis Neapol. in Oliuero. vbi demum hæc ait: Et si pluries Oliuerius proximus fuisset Pontificatus, illumque minimè adeptus esset; attamen tanta semper fuit authoritatis apud Reges & totius Mundi Principes, vt vix Pontificia corona ei deesset. Sed constans fama tunc erat, quòd si Iulio II. superuixisset, ad Pontificatũ facil-

facillimè & proculdubio assumeretur. Audita verò eius morte Iulius, quem dolorè concepisset, hoc Diplomate expressit. Dilecto filio N. Leonardo tit. S. Susannæ Presb. Cardinali Agennensi in alma Vrbe N. Legato, & secundùm carnem Nepoti, & V. fratri Iesue Episcopo Asculano eiusdem almæ Urbis Gubernatori. Dilecte fili, & Venerabilis frater, grauem animi dolorem accepimus audito obitu beatæ memoriæ Oliuerij Episcopi Ostiensis, Cardinalis Neapolitani nuncupati. Erat enim firmissima Sanctæ Apostolicæ Sedis Columna: cuius consilio, utpotè sapientis & optimi Viri, libenter in grauibus rebus utebamur &c. Datum in Arce Mirandulæ Reginenfis Diæcesis sub annulo piscatoris die 24. Ianuarij 1511. Pontificatus nostri A. VIII. Ceterum, occasio cur Ioannes-Petrus Romam, domum Oliuerij se receperit, iter fuit, ab Alexandro Carafa Neapolitano Archiepiscopo, eius Patruo, & Oliuerij Cardinalis germano fratre susceptum: quem Rex Alphonsus II. Aragonius Oratorem ad Alexandrum VI. Pontificem Romanum legauit; vti nos fusiùs in altera Pauli Vita narrabimus.

1 Io. Petrus adhuc puer, pubertatisq; annos vix ingressus, trium principum linguarum Hebraicæ, Græcæ, & Latine latices hausit: ac vitæ integritatem sacrarum literarum cognitioni coniungens, ab Oliuero Card. Carafa, Patruo suo, cuius in epistolis Cardinalis Papiensis frequens & honorifica fit mentio, amplum habuit Sacerdotium: & in Iulij II. Rom. Pontificis gratiam eò usq; inductus, vt in arduis Reip. Christianæ rebus ab hoc ferè neminem audiret. Ludouicus Donius in flor. histor. S. Colleg. S. R. E. Cardinal. to. 3. an. 1536. fol. 130.

DISQUISITIO OCTAUA.

Quæ in Io. Petro puero ac iuvene Virtutes emicuerè? Oblatūne sibi Episcopatum statim arripuit, an alij conferendum curauit? Quo ipse primum munere functus est? Aut quomodo inauguratus Antistes Theatina in cura se gessit?

P. Iulius Nigronus è Societ. Iesu in Histor. Disput. fol. 19. lin. 18.

2 **E**ST qui funebrem eius orationem habuit Ioannes-Paulus Flavianus--qui (in Collect. Ant. Caracc. fol. 118.) Veritatem benè notat. Ioannes-Petrus Carafa, inquit, puer à Patre, Viro Clarissimo tam diligenter, tam piè fuit educatus; vt vix credi possit, quanta præter egregiam indolem, ac prope incredibilem ingenij celeritatem in puero eximiæ virtutis significatio apparuerit. Nullum vnquam is verbum insolens effudit: Nihil vnquam nobili puero indignum egit. In omni actione castè & continenter, vti ferè in perpetua vita, se gessit. Etenim

quantoperè is fuerit optimarum artium studiosus, nihil attinet recensere. Sed illud vnum non præterierim; Quòd dum operam daret nunquam satis laudato Cardinali Oliuero Carafæ, cuius domus semper doctissimis viris referta erat (quod Cato admodùm senex in Senatu, & Cleanthes in seruitute constitutus factitarunt) quàm sæpissimè in angulis libellum aliquem raptim furtimè inspiciebat adolescens. Vt qui intelligebat, vel exiguum in adolescentia laborem, vberimos afferre fructus in senectâ. Quid item illud? Quòd perbenignè sibi à suis oblatum Episcopatum, tantùm abest vt prænsarit; vt non modò apertè recusarit, verùm etiam (quod in maxima laude ducendum est) suo Præceptorì, non sine magna quadam caritate, conferendum curarit. Is præterea dignus habitus est, qui adolescens Catholicum Regem, Summi Pontificis nomine ac iussu, exciperet, in Neapolitanum Regnum aduentantem. Ad Episcopatus autem gradum cùm ascendisset, ita se præbuit, vt nihil vnquam (sicuti verum Episcopum decet) in eo deprehensum sit, quod reprehendi posse videretur. *Hæc ille; quæ iterum, vt Io. Petri Carafa virtus clariùs pateat, inferiùs explicanda.*

I *A Iulio primùm Theatinus Antistes creatus est: tùm in Angliã ad colligendũ, quod vocant, S. Petri denarium, seu vectigal missus: deinde ad Ferdinandum Hispaniarum Regem, apud eum ipsiusque heredem Carolum diu mansit. Cui etiam ita gratus euasit, vt inter eos, qui à secretioribus consilijs ipsi erant, illum cooparit, & Regia Sacello Præfetti seu Archicapellani munus eidem detulerit. Quo sub Carolo Hispaniarum Rege, ac postea Imperatore, vsque ad Hadriani Papa VI. tempora, functus est. A quo etiam Pontifice denuò Romam accersitus, ad corrigendos hominum mores, & restituendam, quæ collapsa in primis videbatur, Cleri disciplinam, incredibili apud eundem Hadrianum gratia floruit, quocum ei ob morum studiorumque similitudinem intima consuetudo, dum in Hispanijs simul degerent, coaluerat. Fuit autem potissimùm Ferdinando Regi Catholico notus, atque percarus. Ad quem Iulij II. Pontificis Maximi nomine salutandum, Neapolim adiit. Vbi postmodùm narrabat Carafa, se tùm primùm Pontificale munus publicè exercuisse: cùm scilicet, vniuerso Clero præeunte, solemnè apparatu Regem excepit: de cuius Regis eximia pietate ac prudentia plurima solebat exempla referre. Qui et Carafa vicissim adeò fuit studiosus, vt suarum Ditionum Administris, ac Ciuitatum Rectoribus, per quas eidem in Angliam ituro transeundum erat, districtè iusserit, vt illum splendidè acciperent hospitio: quod et egregiè præstiterunt. Vnde fortassis ortum est Margareta Austriaca Belgij suprema Gubernatrix Carafa apud se habendi desiderium vehemens: cui ille paruit non inuitus: à qua et multa honoris testimonia reportauit. Quem admodùm et ab Henrico VIII. Anglorum Rege: apud quem triennium commoratus est: et de quo narrabat Carafa, quàm præclara in eo*

vir-

virtutum omnium agnouisset semina; quantumque idem sibi rebusque suis semper fauisset. Fuit sané præclaris animi dotibus præditus Henricus; literatosque, qualis erat ipse, summo in pretio habuit: cum & edito aduersus Lutherum libro, Defensoris Fidei titulum, Leonis X. Diplomate, consequi meruit: ut est apud Historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, ac è nostratibus Gallis Florimundum Remundum Senatorem Burdegalensem, in opere de ortu, progressu, & interitu Hæreseos nostri temporis lib. 6. cap. 4. & 5. nosque ipsi in Cardinali Fischero supra vidimus. Sed posuit ille tres maculas in gloria sua, crudelitatis nimirum, rapacitatis, atque læsciuiæ: deprauatoque eius per mulierem corde, cecidit de Cælo lucifer, qui mane oriebatur; & filius Sion, idest Ecclesiæ, cum esset inclytus, & amictus auro primo, repente ex Electionis vase reputatus est in vas testium, opus manuum figuli. Ludouicus Donius lo. cit. fol. 130.

DISQUISITIO NONA.

Quas ipse in Angliam & Hispaniam Legationes obiuit? Promeruit summæ ne erga se Pontificis ac Regum amorem? Quomodo ab eisdem, & à Margherita Austriaca in Belgio exceptus est?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu lo. cit. in Vitis & Gestis Rom. Pontif. to. 3.

2 **T**rium Principum linguarum, Hebraicæ, Græcæ, & Latinæ, bonarumque omnium disciplinarum, sacrarum literarum in primis latitantes hausit. Romamadiens, ab Oliuero Carafa virtutis & existimatione celebri Cardinali perhumanitè exceptus est, & Iulio II. commendatus, à quo Theatinam Ecclesiam accepit. Tum in Angliam ad colligendum sancti Petri denarium, seu vectigal: deinde ad Ferdinandum Hispaniarum Regem Neapolim missus, ut illum ex Hispanijs illuc accedentem dignis honoribus, Pontificis nomine, exciperet: apud quem, ipsiusque successorem Carolum, diu mansit. Cui etiam ita gratus euasit, ut inter eos, qui à secretioribus consilijs ipsi erant, illum cooptarit, & Regio Sacello Præfetti munus eidem detulerit: quo sub Carolo Hispaniarum Rege ac postea Imperatore, vsque ad Hadriani Papæ VI. tempora, functus est.

P. Silvester Petrasancta in Elog. ac Stem. num. 12. fol. LXIX.

3 Ioannes-Petrus Carafa, Ioannis-Antonij secundogenitus---fuit Episcopus Theatinus, Archiepiscopus primùm Brundusinus ac dein Neapolitanus; præterea Legatus Apostolicus ad Ferdinandum Regem Castellæ, & ad Henricum VIII. Regem Britannicæ. Sed Neapolitanam insulam, post conditum Ordinem, ac S. R. E. Cardinalis, accepit.

P. Ioan-

P. Ioannes Rhò d' Societate Iesu in Apolog. interrog. fol. 268. lin. 28.

4 Audiatur & Hieronymi Magij de eodem Carafa testimonium.

Ioannes-Petrus Caraphus, inquit, vir Neapolitanus, cuius familia in omni Italia cùm vetustate, tùm illustrium virtutum splendore ac opibus, clarissima semper fuit, Græcis, Latinis, atque Hebraicis literis egregiè institutus, pubertatis annos vix ingressus, ab Oliuero Carapho, Patruo, qui Cardinalis erat, est Sacerdotio auctus amplissimo. Is autem cùm à natura adiumenta haberet rerum gerendarum, natusque ad hoc potiùs, quàm ad Sacerdotium videretur, Patruo vix ægrèque obtemperauit. Ille huic persuadebat, non defuturas ei occasiones & campum, in quo vires ingenij sui atque industriæ posset exercere: atque ita eum breuè induxit in Põtificis Maximi gratiam, vt ille & carissimú Io. Petrú haberet, & in rebus arduis Christianæ Reip. neminem præter hunc ferè audiret. Factúq; est, vt deindè eum ad Angliæ Regem Internuncium miserit. Inde verò ad Ferdinandum Catholicum Regem Caraphus migrans, apud eum eiusq; hæredem Carolum, diu mansit. Cui Carolo ita gratus euasit, vt in suorum qui à consilijs erant, cooptarit; eumque Sacerdotio optimo donarit.

P. Iulius Nigronus d' Soc. Iesu in Histor. Disput. fol. 19. lin. 18.

5 Anton. Carafa Card. eius Confanguineus veritatem benè notat.

A Margarita Austriaca, inquit, quæ à Maximiliano Cæsare, Belgio summa cum potestate præfecta fuerat, requisitus, vt ad eam venire ne grauaretur, libenter adijt. Id accidit, postquàm triennium transegisset in Britannia apud Henricum Regem, cui fuit carissimus; narrabatque vicissim de eo Rege Carafa, egregia virtutum semina, & quanta sibi is rebusque suis semper fauerit. Carus admodum fuit & Ferdinando Catholico Regi, quem Neapoli nouit, cùm ad illum Iulij H. Pont. Max. nomine excipiendum, Neapolim adijisset. Dicebat postmodum Carafa, se tùm primum Pontificale publicum munus exercuisse, cùm scilicet toto Clero præeunte, celebri pompa, Regem excepit. Eximia de eius Regis pietate ac prudentia narrare solebat exempla. Ipsiùs verò aded Rex fuit studiosus, vt vltro scripserit suis ministris, Rectoribus Ciuitatum, per quas Carafæ in Angliam ituro transeundum erat, illum splendidè exciperent hospitio. Quod ij profectò præstiterunt egregiè. Inde etiam orta est Margaritæ Austriacæ habendi apud se Carafæ, studium, & petitio.

P. Sfortia Palanicinus S. R. E. Card. d' Soc. Iesu in histor. Concil. Trid. p. 2. lib. 13. cap. 14. fol. 59. dicit

6 Paulum in Aula Ferdinandi Regis Catholici magno in pretio habitum, ob probitatem atque doctrinam---tametsi Carolus successor, qui eum

cum ad Brundusinum Archiepiscopatum nominavit, magis illi semper æstimationem,quàm confidentiam exhibuerit.

1 *Occasione Concilij Lateranensis,quod Leo X.reccens creatus absoluere instituit,se contulit Romam die 2.mensis Februarij An.1513.Verùm in itinere Populonio transiens nactus est opportunitatem & causam Fidei firmitudinem ostendēdi,quam Sacris ipse rebus haberet.Ingens quippe igniscasu illic excitatus, se seque late diffundens, Oppido exitium minabatur: nullaque hominum multitudine vel industria extinguì poterat.Tùm Deo fidens Episcopus,ac nihil pavitans,scalas sibi afferri imperavit:quas parieti incendio propiori admotas conscendens,cercam Divini Agni effigiem,quam collosuspensam ad sui tutelam ferebat,Fidei plenus in voraces flammis coniecit: quæ momento sua ipsa sponçe repressæ prorsus evanuerunt &c. Antonius Caracciolus in Vita lib.1. cap. 7. & ex eo Io. Baptista Castaldus in vita cap.1.*

DISQUISITIO DECIMA.

Cur ipsum Pontifex, accersitum Romam,in Vaticanas ædes honorificè admisit? Et quod nam in itinere sopiuit incendium? Antonij Cardinalis Carafæ eius Nepotis Virtus iterum ac fusiùs explicetur.

P.Sfortia Palauicinus S.R.E.Card.& Societ. Iesu in Histor. Concil. Trid.par.1.lib.2.cap.4. num.1.fol.196.

2 **A**D inducendam Reformationem,duos Viros Hadrianus in Vaticanas Ædes accersuit ex ijs, qui tùm viuerent in his partibus, & maiori in pretio ob probitatem studiosamque prudentiam habebantur:idest, Ioannem-Petrum Carafam, Archiepiscopum Theatinum, Nuncium à Leone in Hispaniam & Angliam missû, vt fœdus cõtra Turcam curaret:& Marcellum Caietanum; non Caietanum Thienæum, qui prædictorum Clericorum Regularium alter est Institutor. *Tunc in itinere præclarum facinus accidit, nequaquam prætereundum: de quo loquitur hunc in modum*

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Paulo III. lo. cit.

3 **A** quo Pontifice denuò Romam accersitus, ad corrigendum hominum mores, & restituendam, quæ collapsa in primis videbatur, Cleri disciplinam, incredibili apud eundem Hadrianum gratia floruit. Apud Margharitam Austriacam Belgij supremam Gubernatricem aliquando commoratus est. Romam item cùm pergeret, Populonij incendium planè ingens offendit, quod toti Oppido exitium minabatur. Tunc Ioannes-Pe-

nes-Petrus scalas afferri, & ad imminentem incendio parietem admoueri iussit. Quas cum ipse nihil veritus ascendisset, fusa primum ad Deum prece, ceream Cælestis Agni effigiem cum Crucis signo in ignem coniecit: qui statim cum ingenti omnium admiratione est extinctus: hodieque sacra illa cera, integra prorsus & illibata inter prunas inuenta ad rei memoriam seruatur. Vt refert Mutius Cranza in descriptione samnij, & Antonius Cardinalis Carafa in Apologia. *At Iosephus Sylos, inquis, in Clericorum Regularium Historijs par. 1. lib. 1. pag. 21. de ea Oppidi conflagratione, & mira ignium extinctione, planè non meminit. Num qui veritati sua descriptione litabat, id omninò commētum existimauerit? Sanè ego amicè Virum, post euulgatū elegantissimum Opus interrogavi, cur silentio egregium adeò facinus obuoluisse? Et quòd id ipsum in Petrasancta de Antonio Cardinali Carafa legerat; se ingenuè putasse respondit, per errorem Iaanni-Petro à nostris Scriptoribus attributum, quòd uni tantum (ut ipse credidit) Antonio Nepoti contigerat. Laudaui ego probi hominis, ingenuique Scriptoris, sinceram quidem mentem ac fidem. Sed quòd Antonium Caracciolum, pientissimum ac eruditissimum illum senem, à quo de Paulo quicquid ipse luci dedit acceperat, tam supini erroris argueret, laudare nequaquã potui. Itaque ut historia veritatem, & virtutem Ioānis-Petri nostri Ordinis Conditoris ostenderem, illum citatum ad Mutium amandauis aliosque subiunxi, qui hoc ipsum disertissimè narrant: & extare etiam vum ceream illam icunculam attestantur. An prudenti Viro ambigendi locus supererat, ut sine nostri Ordinis historiæ iniuria, quicquid ea de re tabulis alij consignarunt, de medio ipse tolleret, deleteretque? An non satiss est quamplurimum Scriptorum auctoritas, & Oppidorum discrimen, ut utriusque rei gesta diuersitas sine errore deprehendatur? His auditis, summopere illi displicuit, doluitque, suæ se Historia, ac Pauli Vita, non aspernabilem gemmam eripuisse. Quod tamen Auctoris integritati, qui non vulgare suo ipse Operi presium fecerit, animi stylique candore, quo Deo viuere ac scribit, est condonandū. Ne quem verò eius silentium & auctoritas quicquam moueat, ut omnes illos Scriptores errasse putet, qui rem, quam dixi, uni tantum Antonio non adscribunt; disertissimi hominis ex Societate Iesu testimonium afferam: quo apertissimè demonstrabo, illud ideò mirum facinus ab Antonio patratum, & incendium extinctum fuisse; quòd à Paulo factum cum illi in mentem venisset; mirificè ipsius animum ad idem in re simili opportunè gerendum, & spem fidemque in Deum risè concipiendam incendit. Insignis planè Orator, quem huc subiicimus, audiatur. Neque enim quenquam pigebit alias Antonij laudes à tanto Viro prolixius enarrari: quòd etiam Pauli IV. mentionem ac laudem in orationem suam haud semel iniecit.*

P. Franciscus Bencius è Soc. Iesu in orat. & carm. in Orat. 21.
in suuere Antonij Carafa Cardinalis fol. 338.

4 Multa enim huic viro supra communem morem, & consuetudinem, diuinitus obtigerunt: ut veniat mihi interdum in mentem vereri,
ne or-

ne ornandi causa fingere videamur: cum contra futurum sit, ut qui Antonij vitam & mores perfectos habent, multa à nobis prætermiffa, ubi peroratum fuerit, iustiffimè conquerantur. Hoc certè, quod paulò antè eram aggressus, relinquendum non est. Oro vos, Auditores, quoniam nõ nihil pertinet ad comprobandos ritus Catholicæ religionis, ut facitis, diligenter attendite. Ego rem ipsam breuiter, & simpliciter explicabo. Septimodecimo Calendas Quintiles, qui dies Vito est & Modesto & Crescentiæ sacer, qua tempestate permagni æstus esse solent, in quamdam ædium partem Dynastæ Montis-Nigri, apud quem eo tempore versabatur Antonius, improviso casu adhæsit ignis, tanta vi, atq; impetu, ut cū iam corripuisset lacunar cubiculi, materiam ad exardescendum aptam, & proxima quæq; populando, anteiret remedia velocitate mali, timendum esset, ne deflagraret domus, & vno incendio concideret vniuersa. Hic, quod in eiusmodi rebus fieri amat, cum consilium darent omnes, periculum sibi sumeret nemo, magno animo, sed maiore in Deum fiducia, Antonius (CVM REDISSET IN MEMORIAM PAVLI QVARTI, A QVO TALE ALIQVID ALIQVANDO FACTVM ACCEPIMVS) scalas miræ longitudinis in parietem poscit: & omnibus mirantibus, veroque vultu, & trepido pectore, tantum ne facinus auderet, neue se in apertum discrimen conijceret, magno opere dissuadentibus, contento cursu, supremos gradus arduo superat ascensu, in tectum peruolat: hic vero, cum miraculo audaciæ obstupefacti viri pauidi steterent, & exanimatæ metu mulieres duplicarent vota, & nihilo secius baccharetur ignis, nec longiùs abesset ab Antonio, flexit ille suppliciter genua ad Deum preces effudens: quas veluti sensisset auditas, diuini plenus ardoris exurgit; sacramq; cælestis agni effigiem, quam habebat ad collum, impreso crucis signo, omnibus inspectantibus, in medios ignes iacit. Mirum dictu, sed verum: quæ indomita dudum furebat, omniaq; sehausturum minitabatur flamma, resedit repente, suaq; sponte sopita primùm, mox etiam extincta est. Auxit religionem Antonius, qui virginali quadam modestia, Dei virtutem extollens, cum fieri negaret posse, ut sacra plaguncula fuisset igni obnoxia, sedulòq; peruestigasset, illam illibatam omnino inter medias prunas, atque integram prorsus offendit: quæ etiam nunc, ad rei memoriam, ab eodem Dynasta sanctè pièq; seruata venerationem habet. Breue factu, Auditores, idemq; breuius dictu, sed quod & inter faciendum, plures habuit admirationis, & nunc etiam inter narrandum, si paulò inspiciatur attentius, non pauciores habere possit laudationis gradus. Fortuito igni absumuntur tecta, flammam ac terrorem latè spargentia, quid terribilius? cunctantibus cunctis, aut dissimulantibus, in præsens periculum per præcipites scalas celeriter contendit Antonius, euadit in summum, quid audacius? proximè accedit in-

cendum, prouolutus in genua intentis Deum oculis, & immoto corpore orat, quid animi securioris? coniecta cerula, quæ alioquî primo statim afflatu colliquefieri posset, pestem absterret validè dominantem, quod maius argumentum pietatis? ex ardentibus adhuc reliquijs, & fauillis parum fideliter extinctis, recipit sacrosanctum pignus, quasi depositum commisisset, quæ clariora indicia constantis religionis? Et quidem in re desperata illud cogitare, Christianæ fuit prudentiæ: audere velle, fortitudinis: nihil timere, conscientiæ: perficere, sanctitatis: puram ceram ne tactam igni, ac ne leui quidem fuligine respersam ex incendio tollere, cognitæ Deo acceptæque virtutis. Vt tantæ rei narratio ademptura sit alteri admirationem, quam tamen breuiter cursimque perstringam: tum quoniam Dei enuntiare opera, & confiteri, valde decorum est, tum etiã, ne qui propter egregiam voluntatem & amorè diuinorum mysteriorum, res eiusmodi sitientibus auribus, & libentibus animis accipiunt, debita voluptate fraudentur. Eo igitur tempore, quo inuicta Antonij virtus in cæcis tenebris eluxit, per illos semper honoratos, & acerbos dies, quibus anniuersario ritu salutis nostræ auctoris mortui ac sepulti memoria renouatur, in quoddam Cœnobium religiosæ familiæ, vt exclusis ceteris, Deo meliùs vacaret, ac sibi, Antonius diuerterat. Exornauerat magnificè, atq; instruxerat, ea scilicet arte, quam didicerat per puerilem oblectationem, textili stragulo, conchyliatisq; peripetasmatis, multo item argento, honorarium monumentum: in quo condita cum esset sacrosancta Eucharistia, plurima face collucens, & custos, de more qui excubaret, relictus, sera iam nocte, cum reliquis discessit in interiorem domum. Hic cum modica cœnula, cibo potuque tenuissimo, procurarent corpora, surgit confestim è mensa Antonius, aliquid animo prælagiente: &, Imus hinc, inquit, in templum: vereor ne sepulcri ornamenta corripuerit ignis, dormiente custode. Nec frustra erat diuinitus iniecta prælagitio: sopitus iacebat excubitor, audacior flamma volitabat, magno quidem damno, sed periculo maiore, nisi Antonio ad tempus occurrente, & hic fuisset excitatus, & illa compressa. Ex quo patuit apertè, hunc ab eo atque illum ignè, non sine ope Diuini Numinis extinctum. Equidem cum de utroq; facto cogito, simulq; amorem incredibilem pulcherrimæ pudicitia, quo Antonius semper exarsit, constituo mihi ante oculos, Dei prorsus beneficio factum videtur, eius vt corpus inuiolatum esset ignibus, cum animus inuictum se præstitisset semper ab omni flamma impuræ libidinis.

5 Declaratû id maximè, iisdè ferè annis, vno atq; altero, quæ proximè subijcientur, exemplis: facit enim vestra nobilitas, vt istam auram benignitatis, quæ iam dudum impleuit vela nostræ orationis, constantem ac perpetuam, dum ex alto inuehar in portum, sperem futuram: cum præcipuè nemo libentiùs audiat laudes aliorum, quàm illi, qui ipsi quoque

lauda-

laudabilia fecerunt. Erat iam Antonius annorum circiter duorum & viginti, eadem semper naturæ bonitate, voluntate, & instituta ratione vitæ, vt quanta ad ætatem, tanta etiam ad probitatem atque doctrinam fieret accessio. Factum est, vt hyemali quodam die, cum multo mane focum famuli accendissent, ad aliaque negotia digressi essent, attentè legens librum, quem cum lumine poposcerat, se teneret in lecto. Hic oblata, an captata occasione, mulier, quam suæ pulchritudinis non pœnitebat, instigante diabolo, hortante libidine, per pseudothyrum in cubiculum clam omnibus ingreditur, & nullum strepitum pede faciente, pessulum ostio obdit: furem diceres thesauro inhiantem: & sanè ita erat: ad lectulum obrepfit propiùs, quàm necesse erat probæ: iamq; adhibebat illecebras prænuntias flagitij, iamq; tendebat impurissimas manus. Quod vbi animaduertit pudentissimus adolescens, indignissimè ferens impudentissimam mulierculæ audaciam, recordatus, quid olim in simili periculo fecisset Bernardus peradolescens, quam potest maxima voce famulos inclamat. Vastum erat cubiculum, & clausum: nemo accurrebat, nemo respondebat, exaudiebat nemo: solus erat ipse, nulla extrinsecùs spes auxilij; intētabat furia teterrimas faces, & rursus diabolus solita arte per præstigijs mulieris sollicitabat Antonium. Quid faceret oppressus, & obsessus, cum ageretur summa rei carissimæ, neque, in tantis difficultatibus, consilij vllius exitum inueniret, & celeritas periculi cogitandi spatium auferret? Excitauit memoriam (nec dubium quin admonitus à Deo) ad cogitationem Thomæ Aquinatis, quem miro semper honore coluit: eumque tacitè veneratus, pulcherrimum ipsius facinus in re præsentis studuit imitari. Cum enim esset camino proximus luculento, repentino impetu, battillum, quem habebat ad manum, implet prunis ardentibus, easque omnes, vt ignem igni restingueret, in vultum ac sinum venificæ violentus effundit: quæ fauilla ac cinere oppleta, non tam dolens suo damno, quàm mœrens non expugnata pudicitia aliena, protinus aufugit: dicerem pudore perfusam, nisi iam illum vel in cogitato scelere perdidisset. Taceat nunc prodiga laudis vetustas: exaggerari non potest huius facti gloria, cum verba non occurrant nisi re ipsa minora. Video locum, in quo similibus exemplis, & contrarijs, afferendis & conferendis, excurreret atque exultaret speciosa cuiuslibet eloquentia: sed quoniam ita res magna est, atque ampla, vt dici pro dignitate non queat, eam in admiratione vestra, Auditores, relinquo, eòque libentiùs prætereo, quòd ad alterum, & par in eodem genere Antonij factum, festinat oratio: quod si item verbis æquare non potero, oro vos atq; obtestor, ipsum vt potiùs à sua magnitudine, quàm à nostra tenuitate, existimandum arbitremini: ex quo etiam à me nihil auferri, sed exponi tantùm omnia simpliciter, intelligere debetis.

6. Victus erat priore prælio dæmon, neque tamen defatigatus, aut fractus: alteram admouit machinam ad arcem demoliendam: credo etiã plures, sed viçtorias studiosè occultabat modestus adolescens, qui suarũ rerum testem atque arbitrum Deum volebat esse, non homines, præclaraque fretus conscientia, non inani gloriæ laborabat, sed solidæ virtuti. Et hæc duo, vti se habuerunt, cognita, non ex ipsius narratione, sed ex aliorum prædicatione, habemus. Vt igitur paucis expediam. Cùm aliquando se in bibliothecam abdidisset, vir quidam cum coniuge perhonestâ facie ac liberali, ad famulos accedit, ad dominum aditum orans: & quoniam neminem vmquam à congressu neq; ianitor neq; negotium absterruit, & erat in miseria multorum perfugium misericordiæ, admisus cùm esset, orationem habet demissam ac supplicem: suam exponit inopiam, vt subueniatur orat: atque, vt est interdum paupertas peccandi magistra, vxorem præsentem offert, qua ipsius concessu ad suum arbitrium abutatur. O lutum, ò tenebræ, ò sordes. Tu ne coniugem tuam, cuius tibi pudicitia, quàm vtriusq; vita carior esse debuit, quasi venalem habuisti? Tu ne, hominum nequissime, castissimas adolescentis aures, tam acerbo conuicio vulnerare non horruisti? Et grauius quidem, Auditores, hoc cõuicium Antonio visum, quàm vt patiens ipsius aures ferre possent: vsq; adeò commotus est, vt malè acceptum verbis hominem vltimum supplicium illi minitans, si reuerti cum tali præmio auderet, exemplò dimiserit: quamquam postea, ne videretur pecuniæ magis, quàm pudicitia pepercisse, per fidelem virum, ac prudentem, misit aureos aliquot nummos, cum seuerissimo interdicto, si non hominis causa, at certè humanitatis. Hoc erat robore animi, hac indole virtutis & continentia, Antonius. Quod si fluuius fuit quispiam, aut esse creditur, qui mari acceptus, non receptus, per falsas aquas, dulces vndas, & suas dumtaxat perpetuo trahens, olei modo supernatet, aut animal, quod medios ignes peruolitet impune, hoc ipse profectò fuit: qui quibus temporibus inuictus à calamitate, de rebus suis aduersis, iisdem etiam integer à libidine, de vitijs egit triumphum: vt qui attentè hoc considerarent, non sperarent solùm, sed planè confiderent, procreatorem mundi Deum, qui ex turbido tranquillum facit, non permisurum diutiùs, vt tanta lux delitesceret in angulo, quæ illustris etiam posset esse, in hac luce Romana. Accedebat mater plenissima pietatis, quæ quotidianis illis, vti diximus, precationibus, pro filio vota faciebat. Quamquam & ipsa quoque inter orandum audire vocem visa est clariorem humana, qua & nominatim compellata, & benè sperare de filio iussa est: neque verò aut huius spes, aut illorum fides, ludibrio fuit. Conuersus enim est orbis Christianæ reipublicæ, atq; ad eius gubernacula admotus, commemorabili vir pietate, & nulli Pontificum secundus, Pius Quintus magnus auunculus tuus, Alexandrine Cardina-

dinalis: qui, cum olim Antonio familiariter fuisset usus, eumque propter admirabiles ipsius virtutes amaret plurimum, eum ad sese per litteras accersit, eiusque causam, cui rectissime confidebat, voluit de iure cognosci, ac diligenter diiudicari: quo experimento singularis Antonij integritas atque innocentia clarius apparuit: ut non tantum invidiae collegerit olim promiscue delatus, quantum nunc meruerit laudis seorsum absolutus. O rerum omnium prepotens, immortalis Dei Fili, Patris veritas, & sapientia, Deus etiam ipse, Christe Maxime, qui, humana natura assumpta, inter mortales vnus est mortalium numero esse voluisti: ut sunt verba omnia tua effata, sapientiaque dicta! Tu, cum homines pietatem doceres, atque ad celestem vitam institueres, admonere solebas, ut quaererent praeter ceteris rebus regnum Dei: facile enim reliqua omnia in cumulum accessura. Oraculum magistri, tum alij persaepe multi, tum etiam Antonius ipse comprobavit: qui cum restitutus esset in pristinam dignitatem, cohortemque Pontificis, suis recte factis, quae omnes virtutis numeros continerent, breui consecutus est, ut summam omnium opinionem, quae erat de ipsius virtute, admiratio superaret: & superior ille discessus optandus fuisse & expectendus videretur, quo carior videlicet omnibus atque expectatior rediret. Cum igitur iam videretur locus virtutibus patefactus, excellensque gloria sua luce depulisset omnem umbram invidiae, maximus idem & sanctissimus Pontifex Pius, qui acerrimo semper fuit iudicio, in deligendis viris, & decernendis honoribus, Antonium virum religiosissimum, prudentissimum, optimum, singulari virtute ac modestia praeditum, amplissimo vestro coetu & concilio, Cardinales illustrissimi, dignum esse iudicavit; cum ferè eo ipso die expleret annum, quo inuentor veritatis & magister vitae Christus Deus incœpit dare hominibus praecepta viuendi. Et intellexit ille tanto honore auctus, quantum oneris impositum sustineret: quam ob rem totum animum, omnem curam, operam, diligentiamque ponendam sibi putabat in amplificatione honoris & gloriae, Christianae religionis: quod nisi ab illis fiat quorum humeris innixa est, altissimum istum gradum honoris summo proximum, plus invidiae, quam dignitatis afferre: hoc què ipsum, quòd Deo auctore cupiebat, eodem adiutore ad eò praestitit, ut cogitatis, dictis, factisque omnibus, formam expresserit veri ac perfecti Cardinalis. Iam verò, quoniam nos, dum summa rerum fastigia persequimur, eum in locum narrationis ordo deduxit, vnde emergere proprijs viribus nullo pacto possumus: ut poetae, cum maius opus mouentes non reperiunt quemadmodum expediant exitum instituti poematis, confugiunt ad Musas, multò veriùs, & iustiùs, in hac magnitudine rerum, & copia, tuum ego sancte Spiritus praesidium, tuam opem, tuum numen appello: tu tibi deditissimum Antonij Cardinalis animum purae religionis veraeque laudis cupiditate incendisti: tu illum ab omnibus alijs cogi-

cogitationibus ad propagationem Christiani imperij contulisti: tu ab illo exoratus in multis tenebris ac tempestatibus clarissimum lumen eius menti prætulisti: vt laudandis ipsius virtutibus, tua etiam beneficia, atq; ad eò te ipsum laudare videamur. Vos quæso, Patres amplissimi, dùm quæ per tres & viginti annos, tot enim Antonius Cardinalis egit exemplum illud virtutis, & quod est summum in rebus humanis, innocentia, summa cum laude gessit, cursim delibò, mecum breuiter recognoscite; dabo operam, quantum in me erit, vt hæc ipsa nec sine ratione prolata, nec sine causa commemorata esse videantur. Ac primùm, pono illud, quod verissimum esse oportet, vestram, Cardinales, dignitatem, vbi à summa discessu est, esse altissimam, atque amplissimam: vt existimare debeatis rem publicam Christianam, cuius vos estis ornamenta dignitatis, & præsidia stabilitatis, in vestram fidem ac tutelam, esse collatam: esse vos, duces quosdã & quasi signiferos populi, esse veluti socios laborum, & ministros Põtifici datos, vt & illi profitis consilio, & omnibus gentibus, quarum non solùm animis, sed etiam oculis seruire debetis, præluceatis exemplo. Vidit hoc Antonius Carafa Cardinalis, eamque ob causam tot annos ita vixit, vt maximè semper Dei gloriam intueretur, ad eamq; vnam, & ad proximorum vtilitatem, quæ non est ab illa seiuncta, omnia dirigeret, ab eoque studio nulla nec difficultate rerum, nec voluptate corporis, nec hominum iniuria demoueretur. Ita factum, vt quò excelsiore erat loco, eò magis eius virtus emineret. Nàm quid dicam de pietate, procreatrice & quasi parente reliquarum virtutum, quæ non nisi à Deo dari potest? cum qua homines viuere student, pro qua mori concupiscunt? quantam in illo fuisse dicendum est, quæ cum eo, & creuit ab infantia, & ab vtero est matris egressa? Nàm si talem taciti admirati estis, pueri, atque adolescentis, cum erat teneritas quædam, qualem in viro fuisse creditis, firmata stirpe virtutis? id præcipuè temporis, quo cui plus datum erat, plus ab eo exigebatur? Quamquam enim est illa de earum genere virtutum, quæ magis conscientia, quàm fama lætantur, vt de ea plura suspicari mente, quàm consequi oratione possimus, & Antonius omnem plausum fugiès popularem, sibi tantùm canebat, & Deo: ex ipsis tamen oculis, ore, vultu, tacita illa imagine mentis, conijciebatur, quàm suavis esset concentus omnium actionum, quàmq; dissimiles & diuersos motus animi & corporis vna regeret conuersio diuinæ voluntatis. Prætermitto, statis quotidie precationibus, Deum orandi, explorandi animi, atq; excolendi, corporis castigandi voluntarijs verberibus, & cilicio interiore per ternos dies singulis hebdomadis, diligentiam: sileatur moderata illa, & non à quærendi, sed à studio placendi Deo profecta in victu vestituq; parsimonia: non dicatur, ne illud quidem, è mensa, immò verò ex ipsis epulis, quibus vesceretur, semper missam partem ad pauperes, quos etiam largiore pecunia

nia sustentabat: vt nullus esset dies, quem amissum iurè cōqueri posset: horum atq; talium facillè patior fieri iacturam. quæ etsi in alijs meritò admiramur, tamen propter facientis personam, quæ in eam consuetudinē erat adducta, magna quidem fatemur fuisse, sed non ita admirabilia videntur: natura enim comparatum est, vt nouitas potiùs rei, quàm magnitudo sit causa admirationis. Ita enim se in rebus omnibus gerebat Cardinalis, vt nec ipsi maleuoli, qui curiosiùs singula scrutantur, inuenirent quid in eo reprehenderent; quæ certè laus à viro Principe abesse non debet. Sic enim cogitate cum animis vestris, Auditores. Priuato quidem homini satis est, errasse non videri, malè agitur cùm eo, qui alijs præsidet, si aliqua quamuis leuis errati suspicione perstringitur. In rudi panno, crassoque vitro, macula etiam magna vix apparet: purpuræ pulchritudinem, & splendorem gemmæ, vel labecula inquinat & infuscat. Si qua peccantur à priuato, eorum pœna culpaque in auctorem redit: si quid aduersum leges committitur ab ijs, quorum lucem accendit Deus, vt luceat hominibus, illud & ipsi turpe est, & alijs perniciosum. Neque enim tam facillè vaporis vitium concipit proximus aër, mox etiam transfundit in animantes, vndè origo pestis, quàm corruptis moribus Principum inficiuntur populi; qui ad eorum exempla se fingunt. Neque tamen ignoro etiam ipsos homines esse: sed illud etiam scio, geri ab illis vicem, atque imaginem Dei: vt cùm externa specie sint similes alijs hominibus, internis animi bonis, & sanctimonia, Deum studeant æmulari: nec minùs dignitate ceteris quàm virtutibus antecellant. Proponant sibi stellarum similitudinem, quæ vocantur errantes (sunt enim & ipsi stellæ) vt, quemadmodum illæ, etsi eadem cæli conuersione cum reliquis mouentur, sua tamen natura, iisdem spatijs cursibusque, diuersum omninò & contrarium motum tenent, sic etiam ipsi, etsi communem agere videantur vitam, sint tamen à vulgò, & nobilitate morum, & viuendi ratione seiuncti. Addam vnum, Auditores, quod ipsum quoq; mihi assentiamini necessè est: Principum benefacta, & virtutes, minùs suspiciuntur, quia debita putantur: vbi vel tantulum declinarunt ipsi ab officij religione, per magnam iniurunt sibi ignominie notam. Sic Solem illuminantem terras quotidie vix attendimus, deficientem interdum defixis oculis intuemur. Neq; est, quod cuiquam imponat spes latendi, in impunita libertate peccandi. Pronuntiatum est Veritatis. Nihil opertum est, quod non reueletur, neq; absconditum, quod non sciatur. Prætereo angorem animi, strepitumque conscientie, qui si non auditur à plerisque, sentitur tamen: interpretes consiliorum, & consciij, vt exprobratores aspiciuntur: ipsimet, quasi augeatur lætitia, si communicetur cum pluribus, narrare gestiunt similibus sui: fumat intereà domus, multaue redolent indicia turpitudinis, & quo premuntur magis, erumpunt tetriora: cæca denique nox aperit flagitia, mu-

ti pa-

ti parietes loquuntur. Quantò Carafa sapientiùs, in cuius domum omnibus patentem, non pedes modo quilibet egenus, si vellet, sed curiosus etiam oculos (quod Liuius Drusus optasse dicitur) inferre posset? Quoniam enim nihil agebat in occulto, quod fieri non posset in oculis multitudinis, nullius timuit importunum interuentum, qui arcana domestica introspiceret: ad eandemque laudem, suos omnes familiares, & inuitabat imperio, & incitabat exemplo. Quod, si quis, quantumuis diligens & ad domesticos vsus necessarius, duriorè se præberet, aut minùs audientè, malebat carere eius vtilitatibus, quàm, ne vnus vitio corrumperetur familia, in periculum venire. Didicerat nempe, eamq; sententiam crebro sermone celebrabat, patrifamilias esse totius domus non solùm facta omnia, sed etiam dicta præstanda: nec satis esse, si ipse sit integer, nisi etiã velit, vt ne sui cuiquam re aut verbo noceant, omni ratione prouiderè: propterea quòd sicuti à domino peccate influit còtagio in domũ, sic etiã à peccato domus infamia in dominũ redundat. Ita in eius ædibus nihil vidisses nisi pium, nisi pudicum, nisi ex optimo more, ac sanctissima disciplina. Ipsum autem numquam offendisses domi, non dico tempus terentem alea, aut pila: nàm huiusmodi lusionibus dicebat Cardinales animũ amittere, non remittere: non languori deditum ac desidia: sed aut colloquentem cum viris doctis & pijs, qui eum vt parentem beneficum venerabantur: aut cum ijs, quibus commissa cura rerum publicarum, de negotijs grauissimis agentem: aut legentem auctores, qui res diuinas humanis litteris tradidere: aut ea scribentem, quæ commendarentur immortalitati: numquam denique otiosum aut vacuum reperisses. Is præfectus libellis supplicibus, quibus quod conceditur, apponitur gratiæ: obsignandis, vigesimum ferè annum: quàm integer rectusq; fuerit in eo munere, propterea minùs arbitror à me dicendum, quia quod laudari debet ab omnibus, non est permittendum vnus tantum laudationi. Illud profectò, omnium sermone celebratum est, nullum ab eo vmquam, ne leue quidem, munusculum acceptum: vt à corruptæ fidei iudicijque non tantum crimine, sed etiam suspicione abeset. Is laborauit omnium maximè (cũ apud ipsum esset ius de quibuslibet rebus referendi) in clarissimo viro- rum cœtu, qui decreta Tridentini Concilij, siqua videntur difficilia, & controuersa, & feliciter expediunt, & fideliter interpretantur: qua in prouincia ita modestè se gessit, atq; prudenter, vt nec quicquam detraxerit moderatio animi de existimatione scientiæ, nec minorem fecerit moderationem animi scientia quæstionum difficillimarum. Vt de quo viro, sacrorum Antistites, vel è remotis regionibus (erat enim celebritate famæ, quæ vires plerumq; capit ex longinquitate locorum, etiam absentibus notus) mirificam præcepissent opinionem, in eo, cùm ad urbem ratione sui officij accederent, maiorem prædicatione virtutem se inuenisse dice-

dicerent: & cognitione expectatio, aures ab oculis vincerentur. Is præfæs fuit & custos bibliothecæ Vaticanæ, qui honos non nisi Cardinali eruditissimo ac sapientissimo tribui solet: quem ipsum honorem ita honestè atque vtiliter obtinuit, vt & bibliothecam auxerit libris vndiq; conquisitis (huc enim transferendum putabat, quicquid vsquam esset egregiū) & ornauerit præclaris commentarijs, quibus ipse, magnas ingenij vires negotiorum mole non onerante, edendis, omniq; cura & studio elucubrâdis, non interfuit solùm, sed etiam præfuit. Huc enim summorum epistolas Pontificum. Huc Cassiani opera emendata, & notis illustrata. Huc publica Patrum concilia, quæ generatim ad omnes pertinent, in pristinam formam redacta. Huc Tridentinum explicatum. Huc sacrosancta Biblia Græcè, ex fide verustissimorum codicum correctâ (& si nondum omnibus hisce operibus extrema manus imposita) è Pontificum auctoritate, vt inferrentur, curauit. Quæ cum omnia sint à suis, & à se plurimùm elaborata (totos enim dies atque noctes, apud eum, atque etiam ab eo, legatur, scriberetur, summa contentione & industria) nemo est quin intelligat Carasæ domum domicilium fuisse doctrinæ, officinamque virtutum. Hinc non ita frequens per Urbem: cum domi sapientiæ studijs attineretur: cum susciperet negotium pro otio, & intermissionis loco arbitraretur esse mutationem laboris. Quod si interdum vrbanam commotionem Tusculano rure distingueret, modicus ille recessus, & rarus, homini non satis firma valetudine, solatio videbatur esse, non voluptati. Neque verò, inter tam multa agenda, & consultanda, ipse, atq; ipsius beneficia omnibus non patebant: aut quisquam erat, qui eius congressum, aut facilitatem sermonis desideraret: quin etiam, cum persæpe præstandi celeritate occuparet tempus optandi, egregiamque erga omnes voluntatē declararet opere, non ostentaret promissis, vt vir demerendis hominibus genitus, vtilitati multis, omnibus admirationi erat. Nulla ferè fuit religionum virorum, aut virginum familia, quæ non eum vt patrem agnouerit: nullus locus pijs operibus destinatus, quin eius beneficio sit plurimùm vsus: vir penè nullus, non Romæ solùm, aut in Italia, sed in toto ferè orbe Christiano, litterarum scientia & doctrina excellens, aut discendi cupidus adolescens, in quem non sint officia profecta à Cardinale tam multa, vt meritò ipse non pietate modò ac litteris excultus, sed piorum quoque & litteratorum bonus parens, & fidelis tutor esse videretur. Video, Auditores, quam in me attentè audiendo conseruatis benignitatem: & eò modestiùs vti debeo, quò maiorem experior. Sed tamen, vestram non vereor aut satietatem in ijs audiendis, quæ libenter auditis, aut defatigationem in rebus recordandis, quibus ille, diuturno licet labore, faciendis non est defatigatus. Neque enim ita sanctè ac laudabiliter viuere incœpit, sed non perseueravit: neque perseueravit quidem, sed non vicit

G

factis

factis sequentibus priora: neque vicit quidem priora sequentibus, sed humanam gloriam expetijt: virtute fuit pro laude contentus, & cum se abderet in benefactis, ipsa etiam benefacta abdere cupiebat. Quo magis æquum est, vt, quoniam vox, & memoria superstitum, est via mortuorum, & ego hac qualicumque oratione, & vos iucunda commemoratione, que etiam eat in posteros, tantam virtutum magnitudinem ab hominum silētio, & obliuione, id est, ab interitu, vindicemus. Et certè cum mors imminet omnibus necessitate naturæ, hoc inter improborum exitum, ac proborum, non ignoramus esse discrimen. Quod eorum fama cum corpore celeriter interit, horum autem æterna est, eoque maior atque illustrior, quòd & dies auget desiderium virtutis, & mors vmbra gloriæ, inuidiã extinguit. Sed vt, vndè digressi sumus, eò reuertamur. Apud Antonium, domi nihil audires quod non laudares, nihil videres quod reprehensum velles: admirareris tamen eius & moderationem in priuatis rebus, & in publicis splendorem: illæ, etsi fuere minùs in scena, tamen cum sunt prolatae laudantur: hæ verò, cum Romam habeant theatrum, incurrunt in omnium oculos, magnoque visentium plausu, & gratulatione, celebrantur. Quis enim est, qui religione locoque inclytam beatorum Ioannis & Pauli ædem, in Cælio Monte, sibi adeundam putet, quin ipso in aditu vestibuloque, magnificentiam suspiciat Carasæ Cardinalis? qui, cum eius templi titulum obtineret, expolitum illud, & ornatum, ac pænè redditum pristinae dignitati, egregijs picturis, non ijs modò, quas euanescentes vetustate, ijsdem coloribus, quibus fuerant, renouauit, sed alijs etiam additis eiusdem artificij, locupletandum locauit. Quod & in alijs templis, quorum tutela ac patrocinium ad eum pertinuit, curauit ita diligenter, vt cum ipsis gratulatus esses, gratias ageres ipso forù patrono. Quamquam præclaram hanc voluntatem, etiam antequam illa indole virtutum, & benefactorum gradibus ascenderet ad fastigium Cardinalis, declarauit Antonius. Simulacrum sanctissimæ Virginis Dei Matris, filij corpus è cruce depositum in sinu gremioque habentis, præclare factum è marmore, excellentissimi manu artificis, qui, & si sua semper opera fastidiosè probauit, vt manum ferè nesciret tollere, hoc ita delectatus est, vt nomen suum minutis litterulis in eo inscribendum existimaret. Hoc igitur simulacrum, quod mirando non fatiamur, in templo Vaticano positum esse scimus omnes: erat aliquot ante annis, in eiusdem templi loco obscuriore: in hanc porrò lucem, vbi nunc est, Antonius, cum adhuc esset ex amplissimo eorum ordine, quorum debito officio ac diligenti cultu sacrorum cærimoniarum celebrantur, transferendum curauit. Ex quo videtis perpetuam fuisse in viro optimo, rerum agendarum ex virtute constantiam.

Ad

Ad quam enim pietatem erat natura factus, voluntate exercitus, consuetudine firmatus, eam, ad religionem diuinam, quoad fieri posset, illustrandam & propagandam, libentissimè conferebat. Sed hæc properates percurrimus, quasi minora: maiora videamus. Quid ni enim appellem maiora, quæ eius religioni ac diligentæ committebantur certatim à Principibus Christianis, à Catholico Rege, ab ipsis etiam Pontificibus, qui maiora quædam negotia aut per illum explicabāt, aut certè non sine illo? Erat videlicet in Antonio acerrima vis quædam animi, & ingenium præstantissimum: ita, cum magnis magna mandentur, grauiora plerumq; ad eius fidem ac prudentiam deferebantur. Et ego, de Antonio cum cogito, magni quidem facio eximiam eis prudentiam, sed multò pluris singularem religionem. Nam etsi talis erat ipse, vt de rebus futuris, quantum consequi humana ratio potest, optimè conijceret, nihil tamen aggressus est vnumquam, quin se ante suppliciter commendaret Deo, & piorum precibus apud Deum. Nouerat quippè rerum omnium initia, quæ benè homines euenire vellent, à bonorum auctore omnium duci oportere: hoc qui faceret, ei nihil contra vtilitatem accidere dicebat, etiam si quid accideret præter opinionem. Addebat idem, vt in re suscipienda æquitatē, & prudentiam, ita etiam in perficienda requiri constantiam, & fidem. Hinc egregia illi libertas, & magnitudo animi, non ignota vobis, Patres amplissimi, in dicenda sententia, in confesso vestro plenissimo sanctitatis, & consilij, in illa arce Regum omnium, & perfugio Nationum. Non ignorabat, in eo qui suscipit aliquam deliberationē, hæc in primis requiri: vt cognoscat quid opus sit facto: vt explicare dicendo possit. vt sit studiosus reipublicæ: denique, vt ne priuati vllius commodi spe, aut incommodi timore ducatur. Qui enim acri est iudicio, & quæ recta sunt nouit, neque explicat tamen oratione, perindè est, atque si nō nosset: hac enim in re infans à non intelligente nihil differt. Qui vtrumque præstare commodè potest, & est non amantissimus reipublicæ, nihil suadere videbitur, quod in commune sit vtile: multò minùs, si quis metuit alicuius offensam, aut omnium vtilitatem non anteponit suæ. Ipse igitur, qui hanc certam optimi consilij normam existimauit esse, perfectamq; rationem, nec quicquam dixit vnumquam, quod tacere, nec tacuit, quod dicere præstitisset: ex quo factum est, vt quod sentiret animo, id vultu promptum haberet, & lingua: æquum scilicet ratus, vt, vbi sentire, quæ velles, ibi etiam quæ sentires, dicere liceret. Ita non tantum bonum virum illum esse crederes, sed etiam magnum. In comitijs autem Pontificijs, vbi maximè declaratur vestra, Cardinales illustrissimi, voluntas, & potestas, quibus ipse quaternis interfuit, quid nisi prudenter, grauius, religiosè, fortiter gessit? quam rem aliam propositam in illis habuit, nisi gloriam diuini nominis, & vtilitatem populi Christiani? Iam de eius spectata in multis ma-

gnisq; rebus integritate, admirabiliq; iustitia (qua interdum etiam si aliqui offenderentur, eos prædicebat futuros postea amiciores) & longum est vobis commemorare, aliquem exitum expectantibus, & non necessarium scientibus, plura reperiri in eo, quæ tacui, nulla ex ijs deesse, quæ dixi. Quid dicam de contemptis rebus humanis, quas aut periculum afferre docebat possidentibus, aut onus? de honorum cupiditate neglecta, quæ quidam solam dixerunt esse senectutis expertem? Semper ille quidem, sed præcipuè extremis hisce temporibus, quibus grauium laborum suorum maximus fructus erat bona conscientia, & mala valetudo, de rebus cælestibus, & de proxima ad illas via ianuaque, id est, de morte cogitabat. Sed quid me flentes aspicitis Maronitæ, qui me vultu appellatis? Etiam, ne tacitos vos relinquam, veremini? non ero ita impius. Rectè clariorem gemitum extulistis. Parentem amisistis. Carafa Cardinalis, vester defensor, propugnator, tutor, custos, patronus, parens fuit. Ille vos à Gregorio Tertio decimo (iucundam cuius Pontificis memoriam Quarto decimus eius cognominis repræsentat) sibi commendatos, quo non benevolentia ac liberalitatis genere profectus est? ille vt institueretur Collegium, vbi optimis imbueremini litteris, ac moribus, effecit. Ille in vobis sustentandis, alendis, ornandis, nullum studij aut officij genus reliquit, vnum illud omnibus opibus viribusque videbatur elaborare, vt & vestrum adiuuaret cœtum, qui Romæ informatur ad Romanam disciplinam, & vestram Nationem Catholicæ semper studiosam religionis, Romanoque subiectam Pontifici, quo duce errari nullo pacto potest, in officio retineret. Itaq; ea semel atque iterum, ipsius ope rogatuque, per Nuntios Apostolicos obita, confirmataque est: eademque opera, sacra veste ac suppellectili instructa templa, eruditi Sacerdotes, larga pecunia, adiuti pauperes, typus deniq; conflatus Chaldaicis litteris, libriq; editi, quorum lectio Catholica addiscentibus mysteria necessaria esset. Quid plura? non ita mater vidua dilexit vnicum suum, vt vos ille amauit vniuersos. Vestro ille, vbi per negotia licuisset, delectabatur alloquio, recreabatur aspectu: in vestra spe quiescebat: quin etiam novos in dies excogitabat beneficiorum gradus, quasi inconstantem putaret amorem, qui non accipit incrementa. Nam illud, quod vltimo testamento, quod est index cuiusq; voluntatis, bonorum suorum vos heredes instituit, non explicari verbis, ne capi quidem mente, aut cogitatione potest. Ergo hoc litteris posteritati que tradetur, hoc celebrabitur per omnes ætates, ac regiones, hoc nulla lingua conticescet: Virum fuisse genere, doctrina, integritate, grauitate, virtute, fide, dignitate præstantem, qui religionis cõferuandæ cupidus ac propagandæ, longinquorum iuuenum & alienigenarum cœtui, certis deuincto legibus, suam non mediocrem reliquerit hereditatem, perpetuò hoc in animis sensibusque penitus affixum manebit,

bit, & insitum: & dùm Maronitarum genus, dùm Urbis Romę nomen ex-
 tabit, Antonij Carafę Cardinalis incredibilis erga vos beneficentia no-
 minabitur. Præcesserit antea deflagratio cęli, atq; terrarum, quàm extin-
 guatur tam insignis facti memoria, aut obliuione deleatur. Conseruate
 vos gratum istum animum, & excitate vestram diligentiam ad Catholicę
 fidei, in vestris terris propagationem: neq; vobis in omni vita tam sit res
 vlla proposita, quàm vt tanti Viri iudicium laudetur à posteris: & ipse,
 qui de cęlo vos spectat, & interest vestris actionibus, se de vobis optimè
 meritum esse lætetur. Et ille quidem in cęlo esse, tùm vita integrè castè-
 que acta, tùm mors sanctè & religiosè obita, persuadet. Cauete enim exi-
 stimetis, Auditores, Carafę Cardinali, quamquam non ita senex est mor-
 tuus, parum enim aberat, quin expleret tertium & quinquagesimum an-
 num, quicquam mali contigisse. Neque enim mors aut immatura homi-
 ni, aut inopinata Christiano potest accidere, aut pio miseranda. Homo
 quippè, vt natus est, à primo statim exortu morti debetur: vir nomine
 animoque Christianus, meditatus semper ac paratus esse debet ad tem-
 pus supremum: at pius quilibet & purus à scelere, non finit vitam, sed
 mortalitatem, cùm excedit è vita. Neque ego te dicam mortuum, Anto-
 ni, quem placidissimo scimus sopitum esse somno: itaque abisse, vt è val-
 le lacrymarum in locum lætitię & exultationis, ab exilio in patriam pro-
 fecturum te esse indicares. Iàm diù videtis, Auditores, tam copioso lau-
 dationis argumento, multa à nobis potius detrahi, quàm quicquam affin-
 gi. Id etiam ex hoc perspiciatis velim, quòd sileo nonnulla, quę præcur-
 risse eius mortem, atque etiam prænuntiasse, dicuntur: non, quòd vera es-
 se non potuerint, sed ne quę iaciuntur post factum, vt dicta facilius, & fi-
 cta impunius, congestisse videamur. Hęc igitur sileo. Ipse enim, ipse, in-
 quam, Antonius, cùm affectum corpus morbo haberet, & sentiret defe-
 ctionem virium, præsensit sibi discessum imminentem. Ergo paucis ante
 obitum diebus, res suas omnes ordinauit: testamentum condidit: præscri-
 psit modicam, & perexiguam funeris pompam. Erga familiares omnes, è
 quibus multi antè erant eius benignitatem experti, itemque erga illa
 Cęlitum templa, & piorum Cœnobia, quę curę illius aliquando fuere
 commissa, largum sese præbuit ac liberalem. Cùmque ingrauesceret vis
 morbi, quę eum in lecto iacere nõ permittebat, sacrosanctum viaticum
 Christiano instituto, & consuetudine poposcit: quod cùm attulisset Sa-
 cerdos, magno vir animo, & constanti in Deum fide, multis audientibus
 viris grauissimis, qui aderant, vt hunc illi honorem haberēt, & lacrymas
 non tenentibus, testificatus est, ei sese Deo, quem animo magis videret,
 quàm cerneret oculis, totum dedere: orare vt abstergeret maculas, quas
 fragilitas humana contraxerat: in eius manibus animam suam positam
 & consecratam esse velle. Vt hac etiam in re, admirabile illud Thomę
 Aqi-

Aquinatis renouarit exemplum. Quòd ipsum fecit, cùm oratione adhuc & mente consisteret. Iàm corpus hominem, iàm vires, nondùm pietas deferebat: cùmque ceteris ex partibus oppressa mens esset, cælum prospectans, & ad Deum euolare cupiens, extremum sensum ad memoriam diuinæ clementiæ, & vocem, ad opem implorandam Dei Matris, quæ adest illo modo morientibus, reseruabat. Compressis deindè faucibus, cū ægrè traheret spiritum, sedens (sedens enim illum efflauit) se paulisper somno dedit, quem cum morte coniunxit: quamquam non sum locutus eo modo quo debui: non est mortuus Antonius, sed dormit. Et animæ quidem Deus virtutum præmia persoluit: corpus autem tempore excitabitur suo, vt, cum quo labores olim & discrimina, cum eodem honores & munera communicentur. Quæ cùm ita sint, Auditores, quoniam Antonius gauisus in vita tam excellentibus suis bonis, fruitur in præsens, frueturque in perpetuum, inter mortales fama, inter cælestes gloria, fructu illo virtutum suarum: lætandum est immortalis eius bono: ad vos autem non consolatio, sed gratulatio potiùs adhibenda est. Quippè, habuistis Cardinalem in vestro concilio, Patres amplissimi, qui cuiuslibet viri gloriam vel æquarit, vel antecesserit. Carafarum gens illustrissima laudare potest è suo genere Principem, in quo sic virtus cum nobilitate certauit, vt nemo posset, vtrum nobilior, an melior esset, iudicare. Roma denique, & Christiana respublica, huius nomine, quem & præsentis habuit æui decus, & superiorum exemplum, gloriabitur. Superest illud vnū, Auditores, vt quem viuum admirati estis, mortuum veneramini, ille vos incitet imitandi cupiditate, & inflammet exemplis. Is enim fuit, vt ad præclara eius studia atq; instituta quilibet impelli debeat. At te, auctor vitæ, ac vita ipsa, Christe Optime, si fidelem administrum tuum, quod es olim pollicitus, ad tua gaudia iàm admisisti, nouaq; addita luce cælum auxisti: si Antonium Carafam Cardinalem, pro vita, quam ducere studuit similè Cælitibus, in eorum numerum transtulisti: obsecramus atq; obtestamur, vt vtamur auxilio eius: vt nostram agat apud te causam, defensoris adductus officio, seù certè amici: neque enim illos negliget in cælo, quos in terris fouebat: vt adiuuet Christianam rempublicam, nunc vt maximè laborantem. Rege tu, ab illo, & à nobis exoratus, maxime Pótifex, & eterne, in hac difficultate rerum ac temporum, consilia & actiones Gregorij Quartidecimi Pontificis optimi, & sanctissimi, cuius nutum veretur orbis Christianus. Da illi vires oneri ac menti pares: conserua menté, quã dedisti. Vt, quemadmodum verum esse intelligimus, quod à te dictum est, benè agi cum eorum animis, qui in corporibus cùm essent, sequuti sunt præcepta benè beatèq; viuendi, ipsorum quoq; precibus adductum te tribuere beneficia hominibus, verissimum esse reperiamus. DIXI.

Is cùm

I *Is cum à publica ac temporali Regnorum administratione, quamvis Ecclesia rebus ex officio consulens, ac sub colore Episcopatus tanquam alter S. Gregorius Magnus ad seculum reductum se videns, & lugens, cogitaret se non nisi agrè Deo & animæ saluti vacare posse, continuisque laboribus ac periculis esse obnoxium, & negotiorum fluctibus expositum, ad ea, quæ Dei sunt, vix posse mentem erigere: memor item oraculi Dominici, quo Mariæ orâti & feriata sortem, Martiæ circa multa satagentis & occupatæ ministerio feliciorum iudicauit: post habitis ciuilibus ac secularibus curis, statuit deinceps in Ecclesiæ sibi commissæ tantum regimen incumbere. Ideoque Theatrem perrexit, ad Gregis custodiam: ad quod fortasse tempus referendum est, quod scribit V. Andreas Victorellus, interfuisse Anno Domini 1513. sessione 6. & 7. Concilij Lateranensis sub Leone X. Sed cum ne illic quidem interna pace & quiete gauderet---Plebiumque ac Principum mores homini solum Deum præ oculis habenti equè displicerent: simul & animo voluens, ne fortè Patruus suus, Cardinalis ille Oliuerius, humano potius affectu, quàm diuinæ motione impulsus, eum ad Episcopale onus ac dignitatem euehi curasset: se quoque, qua erat animi demissione, minus aptum existimans ad Ecclesiæ illius gubernacula tractanda; re prius benè consultâ, atque perpensa, primum se ab Aula hominumque frequentia subtraxit. Tum quæcunque habebat Sacerdotia, ac Brundusinum ipsum Archiepiscopatum, sibi à Cesare tunc delatum dimisit; annuente qui tunc Ecclesiæ Clauum tenebat Clemente VII. Summo Pontifice. Quin etiam facultates suas omnes in egenos distribuit: sicque nudus ad sacrum otium confugit. Et hanc esse ratum veram philosophandi rationem, si quis ad Dei cognitionem & amorem, non nisi terrenis omnibus impedimentis liber ac solutus assurgeret; priuatis in ædibus, procul ab hominum conspectu, in regione Nientis Pincij, aliquando consedit. Ludouicus Donius d' Attichy Episcopus Aduensis loc. cit. fol. 130. & 131.*

DISQVISITIO VNDECIMA.

Quibus Io. Petrus sese infulis abdicauit? An quod Sacerdotia recusauerit, ignauia tribuendum?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Paulo III. lo. cit.

2 **B**rundusinum Sacerdotium suo ditius oblatum recusauit. Immò suo (non abnuente Pontifice Clemente) dimisso, ac facultatibus omnibus in egenos distributis, apud Collem Pincium, à mundanis segregatus curis, Deo se totum dedit: Religiosumq; instituit Ordinem, & in Vaticana Basilica, ante aram principem, cum sodalibus, solemnium votorum nexu se obstrinxit. *Vis plura?*

P. Ioan-

P. Ioannes Rhò è Societate Iesu in interr. apolog. inter. 15. fol. 267.

3 Marij Mattefilani verba, ex libro quem de Guelphis & Gibellinis conscripsit, quem testem grauem esse oportet, in medium adducantur. Igitur Ioannes Petrus Carafa, vt exactiùs quod animo agitauerat, re ipsa perficeret, nullaque cogitationum aut dignitatum humanarum procella posset deinceps mentem subuere, Theatino Episcopatu se liberè abdicauit: atque adscitis aliquot Viris, eiusdem sancti propositi Socijs, ad Contemplationis arborem extendit manum: indeque suaues illos excerpfit fructus, qui vtrò se se ingerunt ijs, qui mundanis soluti sollicitudinibus, cupiunt eiusmodi delitijs saturari. Testantur id, perpetuòque testabuntur, remota à rumoribus loca, ac proindè exercèdæ perfectæ Contemplationi valdè idonea, quæ Vir ille & Veronæ & Venetijs incoluit: quibus adè clarum Religiosæ vitæ morumque specimen dedit, vt inde quisque liquidò nosse poterit, nihil terrenum quicquam habuisse virium ad Carafam ab optimo ee instituto, quod semel cœperat, dimouendum. *Hæc Marius Mattes. par. 2. fol. 42. Romana editionis. Sed s̄ recessus causas fusiùs enarrari cupias, & num id ex ignauia Carafa præstiterit, intelligere; P. Rhò iterum ad eundem, qui ibid. fol. 268. num. 31. sic habet:*

4 Audiatur & Hieronymi Magij de eodem Carafa testimonium.

Quibus rebus cum diù multumque Io. Petrus præfuisset, acque in publica administratione versatus esset, sentiretque se in occupata popularique vita còtinuò prolapsionibus & periculis esse expositum: quin etiã sæpè ex ea mente, quæ ad Deum, hoc est ad primum summumque bonum deuecta esset, in medio ipso cartu, negotiorum fluctibus deiectū iriac obrutum: memor item responsi eius, quod tanquam decretum ex ipsius Domini ore prolatum est, dijudicantis pacatam vitam præstantiorem, sibi que omninò gratiorem esse, quàm quæ curis ciuilibus occuparetur; cogitationem omnem, consiliumque conuertens ad ea onera, quibus grauitè premebatur, statuit commissos suæ fidei populos cura & diligentia pro sua virili gubernare, cetera omnia omittere. Itaque contulit se Theatam: vbi cum multos annos laborasset, vt salutaribus consilijs curationibusque ægrotos de grege suo in salutem reuocaret, idque non sine summa cum dexteritate tum patientia ageret, multa sibi---obiecta sentiebat, quò minùs fungi debito suo munere posset. Quare grauitè, vt par erat, commotus nihil non tentatum reliquit, vt si qua ratione fieri posset, iura sua integra & illæsa seruaret. At tandem cum nequidquam, neque summi Pontificis autoritate---neque suo ipsius ingenio ac gratia proficeret, populorum etiam atque Principum mores stomachans quodammodò, simulque animo voluens, Patrum suum iam pridem non certo iudicio, sed amore potiùs, atque humano animi affectu impulsus, ei Epi-

ei Episcopatum tradidisse, seque iam (quæ eius animi erat demissio) vel propter imbecillitatem ætatis, vel propter exiguum rerum usum minus aptum existimans ad illius gubernationem, re prius bene consultâ ac diligenter considerata, primùm se ab Aula, hominumque frequentia, amouit, deindè quæcunque habebat Sacerdotia repudiauit, atque vt tranquillitatem securitatemque assequi omni ex parte posset, omnia etiam bona sua, partem in propinquos egenos, partem in pauperes ciues erogauit: ita vt nudus penè ad otium perfugerit; existimans vitam beatam, non alia in re positam, collocatamque esse, quàm in veri summique Dei cognitione; ad quam si quis peruenire vellet, omni animi perturbatione vacandum esse, tùm cupiditate & metu, tùm ægritudine & voluptate dicebat. Quo peractò, in eadem ipsa Vrbe Roma vbi tunc erat, se in conctasum & secretum locum contulit, in quo vitam tranquillè cum paucis degebat, Deo vnà in pace silentioque deseruiens. ---- Quo sanè excellenti mirabilique factò, vt quisquis optimus erat, ita maximè permouebatur, excelsamque viri huius virtutem, ingentemque animi magnitudinè laudabat. Porrò quòd hoc temerè non fecisset, vita sanctissimè acta, ætas iam firma, rerum vsus, varia multiplexque doctrina, diligens ac diuturna præparatiò, fidorumque amicorum amantissima consilia satis demonstrabant. Quòd verò non ambitione motus hoc vitæ genus petierit, familiæ nobilitas, diuitiæ, omnium ferè gentium erga ipsum fauor & studia, summa hominis eloquentia, constansque in omni tempore vita, facilè indicabat. Quòd autem non ob naturæ timiditatem aut ignauiam, lucem atq; homines fugerit, multa inditio erant, plurima scilicet & propè infinita pro Republica Christiana, apud vniuersos ferè Orbis Principes, feliciter acta: & (quod caput est) rerum omnium humanarum despicientia, quæ quidem facilè eius insignem animi fortitudinem arguebat. *Hactenus Magius: qui (vt in Collect. fol. 6. Antonius Caracciolus ait) scripsit erudita illa Miscellanea Critica, & de aculeo & tintinnabulis libellos posthumos, Francofurti haud pridem edidos. Porrò cum iam etate & eruditione esset prouectior, & in Clade Cypria, Venetorum Architectus bellicus egregiam pro Christianis nauasset operam, à Turcis captus, & Constantinopolim abstractus, in carcere strangulatus est: vti Arnoldus Manlius in Catalogo scriptorum refert. Hanc verò narratiunculam scripsisse videtur eo tempore, quo varia (Vt Onuphrius narrat) de Carafa vulgus iactabat. Quòd autem hic Caraphus habet, non Carafa, id Magius more suo facit: is enim ipse lib. 2. Miscellaneorum cap. vlt. eadem terminatione nobile hoc cognomen enunciat.*

I Sodalitium, quod sæpe memorauimus, faustè à Diuino Amore nuncupatum, certis quibusdam legibus fundarunt ea mente, vt excitatis ab ea flamma exem-

H

plous

plaque igniculis, rediuvina pietas, cultusque religionis penè conclamatus, Roma renasceretur, & mox per reliquas Italiae Urbes propagaretur. Sodalium numerus statim ad sexaginta quæ infulis, quæ virtutis commendatione, magni nominis ad unum omnes. --- Agnoscimus in hoc Divini Amoris sodalitia Theatina Congregationis primordia: nec à vero ibimus, affirmantes, æternam Numinis Sapientiam, cum egregios eos Viros consociauit, conflavitque Clericorum secularium Societatem, maiori cuidam Instituto, hoc est, Clericorum Regularium Congregationi præiuisse. Enimvero pro ludere ingentibus rebus, cæptisque, ac rudimenta prius ponere magni cuiusque Operis solet Deus. Ios. Sylos in hist. par. 1. lib. 1. pag. 30.

DISQUISITIO DVODECIMA.

Quæ Divini Amoris Sodalitas Romæ tunc erat, ex qua Clericorum Regularium Institutores, Christiani Orbis beneficio, prodire? Hi ne primi omnium e Clero fuerunt, qui Religiosum Ordinem excitarent? Quod in eo condendo propositum aut diuinam impulsionem & inspirationem habebant? Sylloge omnium, quæ diximus, exponatur.

P. Ioannes Rhò de Soc. Iesu de varijs Virt. histor. lib. 1. cap. 1. n. XX. fol. 10.

2 **F**Vit superiori ineunte seculo in Vrbe, quamquam non dùm planè instaurata pietatis libertate, virorum piorum ad S. Dorotheæ, Sodalitium; cuius sanctissimas fuisse leges atque opera; tum quòd ex illo Theatinorum Auctores, tanto cum Ecclesiæ bono, prodierunt, tum præclarum ipsum Amoris Divini, quod optauerunt, nomen abundè testatur.

P. Petrus Antonius Spinellus de Soc. Iesu de Virg. Deip. laud. cap. 40. n. 11. fol. 587.

3 Romæ quædam Sodalitas inter reliquas extitit in Templo S. Dorotheæ, quæ à Divino Amore, cui sodales præcipuè studere satagebant, appellationem acceperat: ad quam complures tum Ecclesiastici tum laici, & in his Prælati, alijque Viri Nobiles conveniebant; spiritualibus operibus vacabant; in meditationibus & exhortationibus exercebantur; ad Sacramenta percipienda crebrius, quàm alij eo tempore facere consueverant, accedere studebant. Ex qua complures; tum vitæ sanctimoniam, tum doctrina illustres prodire: inter quos meritò numerantur quatuor illi, qui religiosissimi Ordinis Clericorum Regularium, quos Theatinos vulgò vocant, Auctores, & Fundatores extitere, Anno Domini 1524. die 14. Septembris, omnes Natione Itali, generis Nobilitate & vitæ sanctitate præstantes; qui **OMNIVM PRIMI**, hac tempestate, Clericorù Regularium Ordinem excitarunt, **VT SVO EXEMPLO ATQVE OPERA CLERVM SÆCVLAREM AD SANCTIOREM VIVENDI RATIONEM, IVXTA SACRORVM CANONVM NORMAM, EXCITARENT.**

P. Sfor-

P. Fortia Palauicinus S. R. E. Card. & Societ. Iesu in Histor. Concil. Trid. par. 2. lib. 24. cap. 10. num. 17. fol. 1043.

4 Adiungere volo vnum Lusitanum, non minùs doctum ac auctoritate præditum virum, Dydacum Payuam, Regis Sebastiani Theologum, varijs in locis laudatum à nobis, ac magis à pretio suorum Operum. Magnæ quidam auctoritatis viri, *inquit in explic. Orthodox. lib. 1. cap. 1.* pietatis ardore accensi, in separatun. quendam & à vulgi consuetudine secretum locum vnà conuenire frequenter solebant, vt precationibus, Sacramentorum frequentationi, pietatis charitatisque officijs sedulo vacarent. Quæ idè Diuini Amoris Sodalitas dicebatur (*Hac autem non sub Clemēte VII. vt loquitur, sed sub Leone X. est instituta*) Quorum exemplo Paulus IV. Pont. Max. qui tùm Ioannes-Petrus Carapha dicebatur, excitatus, eorum se numero aggregauit (*is inter prima illius Sodalitij capita numeratur*) Cùm verò se aliquandiù in illis præclaris operibus cum reliquis exercuisset, ex pijs illis ac religiosis viris quatuor---peculiarè nescio qua Spiritus sancti impulsione incitati, cælestis amoris singulari ardore inflammati, magnoque & iusto dolore commoti, quòd sacer hic noster Clericorum Ordo à primæua sinceritate ac puritate tam turpiter degenerasset, ac magno Ecclesiæ detrimento obsolesceret, egregiam quãdam rationẽ inierunt, qua illius antiquum splendorem, aliqua ex parte reuocare ac conseruare possent. Omnium namque bonis in communem vsum sepositis, vt pro cuiusque necessitate in singulos dispertirentur, rerumque omnium humanarum curis abiectis, se totos diuinis laudibus concinẽdis, rerumque cælestium meditationi tradiderunt; illamque in rebus omnibus viuendi rationem sunt ingressi, quam antiquæ puritati simillimam esse iudicarunt. Quare Presbyteri Regulares appellati sunt. At quoniam Paulus IV. Pont. Max. relicto tunc Episcopatu Theatino, hanc viuendi rationem, MAGNA CVM OMNIVM ADMIRATIONE suscepit, vulgò Theatini omnes dicti sunt. Is tamen inter eos sicut Episcopali dignitate, ita auctoritate, vt par erat, plurimùm semper excelluit, estque vitæ illud Institutum religiosissimum. *Hactenus ex Payua. Cui, vt omnium quæ diximus Sylloge adiiciatur, Bartholomæus Chioccarellus sub an. 1549. ex cathalogo Neapolitanæ Ecclesiæ Antistitum, audiendus. Ioannes-Petrus, inquit, ex illustri Carafia familia Neapolitana ortus, Io. Ant. Mentorij Comitij filius, à tenera etate bonis & ingenuis artibus, sacræ religioeque vitæ institutis se tradidit. Cùmque acris esset ingenij, magna omnium admiratione, doctissimus euasit in omnibus ferè disciplinis, & præsertim sacrarum literarum, linguarum Latina, Græca, & Hebraicæ. Cùmque animum suum non minùs humanis literis, ac grauibus studijs, quàm bonis moribus imbuisset, Canonicatum in maiori Ecclesiæ Neapolitana obtinuit sub Alexandro Carafa Archiepiscopo: vt comperimus in eius Ecclesiæ & Capituli monu-*

22 mentis; in quibus is Io. Petrus An. 1500. maioris Neap. Eccl. Canonicus ac Primi-
 22 cerius appellatur; ¶ An. 1503. Canonicus pariter eius Ecclesie, ¶ Rector Eccle-
 22 siæ S. Mariæ ad secula nuncupatur. Romam verò profectus in Oliuerij Carafa S.
 22 R. E. Card. & Archiep. Neapol. sacrique tunc Collegij Decani Consanguinci sui do-
 22 mum se recepit: qui per id tempus in Romana Curia, & apud ceteros Mundi Prin-
 22 cipes summo loco habebatur. Vbi virtutum ac doctrinæ radijs magis ac magis illu-
 22 strior, à Iulio II, in primordio sui Pontificatus Theatinus Episcopus die 30. Iulij
 22 1505. creatus est, ex resignatione Cardinalis Oliuerij. Paulo post ab eodem Pontifi-
 22 ce A. 1506. Neapolim missus est, ut Ferdinandum Regem Catholicum, ex Hispa-
 22 nijs illuc accedentem, dignis honoribus, Pontificis nomine, exciperet. Dein Lateranese
 22 Concilio sub Leone X. An. 1513. interfuit; in quo inter ceteros excellens habitus est,
 22 ac emicuit. Ab eodem Leone Pontifice Nuncius Sedis Apostolicæ in Angliam ad
 22 colligendum S. Petri vectigal, ex more, missus est. Qui tribus ibi annis expletis, ad
 22 Ferdinandi Catholici Regis Aulam profectus, ad Consilium Regis adscitus est, &
 22 Regij Capellani Maioris V. creatus: quod munus etiam sub Carolo Rege eius Ne-
 22 pore, qui postea Carolus V. Imperator fuit, functus est. Dein ab Adriano VI, qui Io.
 22 Petrum in Hispanijs optime nouerat, quocum ob literarum morumque similitudinē
 22 arctam contraxerat familiaritatem, unā cum Marcello Gazella e Caieta Romā
 22 euocatur: ut eius consilio in Christiana Reipublica Reformatione uteretur--- At cū
 22 Carolus V. Brundusino Archiepiscopatu Io. Petrum exornare emixè exoptaret, suo
 22 longè opulentiore; Io. Petrus magna animi demissione, ne dum illo abstinuit, verum
 22 etiam & Theatinum renuntiavit, & summa modestia in Clementis VII. mani-
 22 bus resignauit; atque in Montem Pincium se conculit, longè ab hominum conspectu,
 22 ut humili casa ac seueriori victu vitam ageret solitariam, ac liberius Dei seruitio
 22 vacare posset: quod exequi diutiùs nequiuit. Paucos enim post annos, cū religiosā
 22 vitam inibi ageret, immani illa Urbis direptione ac depopulatione discedere coactus
 22 Veronam, atque inde Venetias petijt: ubi Clericorum Regularium Religionem insti-
 22 tuit, quos de Nomine Ecclesie, quam is priùs obtinuerat, Theatinos vocauit. Hac
 22 Chioccarellus; qui tamen in Theatino cognomento ab ipsomet Carafa nostro Ordini
 22 attributo plurimùm errat: ut in sequenti Parte discutiemus.

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM; & benedicta
 sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRI-
 TAS, & immaculata CONCEPTIO.

DISQVI.

DISQUISITIONVM

HISTORICARVM

DE SANCTISSIMI

PAVLI PPAE IV.

INCVLPATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV

TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

P A R S A L T E R A.

S I V E

Qualis fuerit IO. PETRVS in condendo ORDINE CLERICORVM
REGVLARIVM.

I. *Theatinorum Patrum Congregatio Anno Christiani Orbis 1524. erecta Institutores habuit quatuor: quorum ea maximè intentio & mens fuit. I. Ut exemplo morum Clericorum, qui virtutis auique inclinatione pessum ibat, emendarent. At visa profectò, & in dies cernitur, restitui passim, ac restorero Clericorum disciplina ubi Regulares Clerici degunt. Exemploque Theatini Ordinis instituta subindè alia Clericorum Regularium familia, eidem operi ac fini peregre insudantes. II. Eam paupertatem excolere, quam Apostoli ipsi inuexere, sanctèque obseruauerunt: quibus nec patrimonia, nec communes census erant: nec stipe emendicata, sed spontanea fidelium pietate victitabant. III. Ut Sacramentorum usum, primitiuorum Clericorum vitu, postliminò reuocarent: ut Lutheri ac Sacramentariorum impietatem, qui in abrogandis sacris, sacrorumque cultu usuque, neruos omnium maximè contendebant, infringere: exploratumque abundè est, Theatinos esse, quibus maximè frequentem mysteriorum usuram acceptam referre debet hæc ætas. IV. Ut Clerici concionandi munus, obsoletum eosaculo, restituerent: cùm hoc Clericorum proprium sit, populos instituere. Et quidem florere iam apud Clericos Verbi Dei disseminandi studium, omnes norant. V. Ut supremo spiritu laborantibus opem ferrent, darentque piissimo in hoc opere Curionibus auxiliarem manum nullo prorsus hominum. statu graduque excluso. Fuere postea è Religiosis Viris eximia huiusæ pietatis præclaro quidem exemplo sectatores. VI. Non modò ut ita morien-*

morientes pijs adhortationibus erigerent; verùm illos etiam, quos publicum supplicium mulctaret. Illamque proinde Albarum Sodalitatem, quæ Neapoli hoc opus curat, ordinarunt. Quocirca fuere semper in eo Linseatorum sodalium censu nostri homines: quibus et ea potissimum cura erat, ut societatem successivè ineuntes instruerent &c. Ioannes Capycius Galeota apud Syl. par. 1. fol. 62.

DISQUISITIO PRIMA.

Quæ conditi cuiusque recens Ordinis causæ censeri debent?

P. Nicolaus Orlandinus in Histor. Soc. Iesu p. 1. lib. 1. n. 2.

2

Voniam novæ Religionis origo describenda proponitur, iurè quærere in hac ipsa velut operis pro-
 lusione quis possit, cur in tanta Religiosorum Or-
 dinum copia, varietate, nobilitate, quibus & tanquã
 adminiculis sustentatur, & tanquam luminibus de-
 coratur Ecclesia; Maieestas tamen illa, cuius spiritu
 totum Ecclesiæ corpus administratur & regitur, no-
 uas in ea familias, novos Ordines suscitet: & tanquam non contenta ve-
 teribus, alia ei præsidia comparet, alios denuò splendores accersat. Ac
 mihi quidem, præter arcana eius sapientiæ consilia, quæ rationum om-
 nium momentis longè præponderant, causæ omninò quatuor in mentè
 veniunt, indicandæ per paucis. Quarum ea Princeps est, ut novæ Satanæ
 machinationes ac technæ, novis item suæ Maieestatis inventis, novis ar-
 tibus eludantur. Excogitarat invidissimus hostis ad extinguendum om-
 nem cultum sacræ Religionis, perdendamque innumerabilem vim ani-
 morum, ut vnum aliquem è Monachorum numero blandè seduceret, te-
 rerrimumque ei suum spiritum inhalaret, per quem toto terrarum Orbe
 sua venena diffundens, tantò certiora suæ nequitia iacula figeret, quan-
 tò nequiores satellitem nactus esset: tantò exploratiùs de religione, de
 cærimonijs, de cœnobitica ac Religiosa vita actum iri consideret, quantò
 venenata eius proles, & longo usu cœnobij, & singulari ostentatione do-
 ctrinæ ad perniciem inferendam videbatur instructior. Nec deerant, ut
 modò significavi, pernobiles in Orbe Christiano familiæ, seu Catholicæ
 doctrinæ præsidij, seu sanctitatis splendore coruscæ, quæ ad eam pestem
 auertendam magno vsui, uti sunt, Ecclesiæ Catholicæ esse possent. Sed,
 ne versutissimi draconis astutia Dei Sapientia videretur inferior, oppo-
 nendæ fuere vicissim novis impiorum cateruis, novæ piorum acies; no-
 vis Diaboli satellitibus, novi Christi Iesu ministri. Quorum ex societate,
 tam præter opinionem, tamque opportunè conflata Religio, satis indi-

cat

cat & vnde, & quorsum ea edita ac procreata sit. Proxima verò nouas cō-
 dēdi familias causa est, vt veterum familiarum studia, quæ interdum ali-
 quid de primis initiorum ardoribus ipsa temporis diuturnitate remit-
 tunt, nouarum acuantur exemplis. Sæpè enim, quæ latebat inclusa virtus,
 æmulationibus laceffita, se prodit; & quæ nullos naçta est æmulos obso-
 lefcit. Vt enim, cūm ex quatuor rerum initijs pugna & certamen exarsit,
 tūm maximè ad diuturnitatem viget incolumitas mundi; sic inter dica-
 tas Deo familias, vbi pia exarserit æmulatio, purissimus Dei cultus &
 vera sanctitas efflorescit. --- Accedit, quòd ex ijs, quæ oriuntur familijs,
 aliæ alias ad excolendam Domini vineam facultates & vires afferunt;
 nec recens oritur disciplina, quæ non singulari aliquo officij munere
 Apostolicæ famuletur Ecclesiæ: vt nullam temerè ac fortuitò, sed sum-
 ma omnes prouidentia ac consilio institutas ac procreatas intelligas, si
 cuiusque vires atque functiones, & quibus quæque sit instructa & orna-
 ta muneribus, animaduertas. Cōsentanea quippè destinatis vsibus Deus,
 velut sua dote singulas locupletat & ornat: singularumque operam ad
 suæ vineæ culturam pro tributis cuique muneribus & donjs adhibet,
 ideòque certis ætatibus ac temporibus nouas creat. --- Verùm ad id ipsū
 docendum, ne illa quidem minùs efficax ratio est, quòd argendis Reli-
 gionum Ordinibus, ipsa quoque, in Ecclesiâ varietas, quæ fons est pul-
 chritudinis omnis, amplificatur & crescit. Nam vt in condendo mundo
 fabricator tanti operis, vt suæ in eo vestigia pulchritudinis adumbraret,
 & de thesauris suis ex illo immensitatis Oceano suppeditaret aliquid, in-
 finitarum eum rerum varietate distinxit: vt ea de causa Græci *κόσμος*,
 Latini lucentem, seu mundum nominarint: sic in Ecclesiæ corpore, quā
 quotidie sibi velut vnicam sponsam exquisitiùs adornat, & nouis quo-
 dammodò spiritibus ad elegantiam expolit, spectabilem quandam
 ex omni Ordinum ac familiarum genere varietatem admiscet. Quæ tan-
 ta, tamque admiranda in omni statu ac natura varietas, non tam quia
 spectabilis ac decora, quam quia peropportuna & sæpè necessaria pro-
 batur, ab summo illo ac sapienti opifice videtur inuenta. Quorsum enim
 ad capiendos humani corporis sensus tam multiplex est reperta varie-
 tas? cur pascendis singulis, singula rerum inuenta sunt genera, colorum,
 sonorum, saporum, odorum, atque tactionum? Quorsum tot animan-
 tium species? tot locorum ac regionum, tot oppidorum tanta descriptio?
 Quorsum tanta in his notis vsitatique naturis formarum generumque
 dissimilitudo? Num ad vniuersi dumtaxat ornatum ac voluptatem, an
 etiam ad multiplicem hominum vsum atque opportunitatem, quorum
 gratia eam, quam dixi, varietatem excogitauit diuina solertia? Nimirum
 naturæ hominum variæ, volūtatesque, tam multa, tamque inter se distan-
 tia ac dissimilia rerum genera requirebant, vt qui re aliqua minùs capi-
 tur

tur & afficitur, ei nunquam in tanta varietate deesset, quod eius mulceret sensum, & velut arrideret palato. Par in disciplinarum multitudine varietatis est ratio, quam idcirco Prouidentia Dei sua in Ecclesia tam est machinata solerter, vt varijs hominum voluntatibus & ingenijs, moribus ac naturis, constitutionibus corporum, atque viribus indulgeret; nec in tanta familiarum copia deesset vnquam, quæ cuique præ cæteris probari posset, & quò suus quemque nutus ac voluntas impelleret. Argumento est, quòd multi, qui se ad certam aliquam disciplinam appulerunt, nunquam se ad aliam forsitan inclinarent, nisi congruentem illam cum suis moribus inuenirent. Quàm multi autem in hac noua minimaque familia societatem inire nobiscum, qui, nisi ea edita in lucem esset, in suis adhuc tenebris permanerent, nec vllum de Religione consilium mentemque susciperent. Nouarum igitur familiarum ortus, in fructu diuinæ ponendus est Sapietiæ, quæ & cuiusq; priuati moribus sensibusque, & vniuersæ Ecclesiæ decori ac pulchritudini, & cæterarum disciplinarum bono atque commodo, & præsentis temporum necessitati opportunatiquè voluit esse prospectum.

I Clericorum Ordines porrò ex Apostolis originem suam traxisse censentur. Vetus enim institutum fuit, vt Clerici bonis, si aliqua haberent, paternis cederent, nihilque suum possiderent, & hanc esse causam, scribit Hieronymus, vt refertur in *cap. Duo. 12. quest. 1.* cur ab ipso Ecclesiæ initio Clericorum capita radi cœperint, vt significaretur, ait ille, temporalium rerum abdicatio, quia victu & vestitu contenti nihil proprium habere debent, sed omnia communia. Et testatur Prosper, vt refertur *cap. Expedis. 12. quest. 1.* Expedire facultates Ecclesiæ communiter possideri, & propriæ perfectionis studio & amore contemni; & idèd quisquis omnibus, quæ habuit, dimissis aut diuenditis, fit rei suæ contemptor, cum Præpositus factus fuerit Ecclesiæ, omnium quæ ipse habet efficitur dispensator. Refert deindè exemplum Paulini & Hilarij, quorum vterque paterna prædia diuendita in pauperum vsus erogauerunt. *P. Joannes Azorius è Societate Iesu in par. 1. Instit. Moral. lib. 13, cap. 11. fol. 1663.*

DISQVISITIO SECVNDA.

*Clericorum Regularium Ordo num primò omnium ab APOSTOLIS
originem ac initium duxit ?*

P. Franciscus Suarez & oc. Slesu to. 4. de Relig. tr. 9. lib. 1. cap. 7. fol. 326.

2 **M**eritò dicere possumus, PRIMAM RELIGIONEM CLERICORVM, AB IPSO CHRISTO FVISSE ET INSTITVTAM ET CONGREGATAM, ac probatam. Satisque verisimile est, Religionem illam non perijsse cum Apostolis, sed continua successione fuisse in eorum successoribus ac discipulis conseruatam. Quod significauit Urbanus Papa in cap. *scimus* 12. *quest.* 1. vbi ait, vitam communem inter Christianos vsque ad sua tempora viguisse, præfertim inter eos, qui in sortem Domini sunt electi, idest, Clericos. Et idem colligitur ex cap. *duo sunt.* cap. *quia.* cap. *dilectissimis.* cum alijs eadem causa & quæstione; vbi inter alia Clemens I. *Epistola* 5. sic inquit: Communis vita omnibus necessária est, & maxime his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. Vndè, in vita Augustini refert Possid. *cap.* 5. factum Presbyterum intra Ecclesiam mox instituisse monasterium, & cum Dei seruis viuere cœpisse secundum modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam. Et *tr.* 10. *cap.* 5. *tradit,* Religionem Clericorum Regularium per se esse Religionem Clericorum, quia directè ordinatur ad eas actiones, quæ in diuinis mysterijs perficiuntur: de qua Religione licet communiter censeatur à Diuo Augustino incœpisse, multi tamen existimant, Augustinum potius fuisse Restauratorem & Reformatorem illius, quæ iam antea erat ab Apostolis deriuata; quod sentit Vincentius in *spec. histor.* & Nauclerus in *Chronographia.*

1 *Primus Religionis Patrum Theatinorum Fundator & Princeps, imò primus Cleri Reformator, vt dicit Sebastianus Verronius in Chron. seu primus Apostolici Ordinis Restitutor, vt dicit Ricordatus in Hist. Monast. die 2. pag. 219. Quæ tanquam Ducem Regularis Cleri insecuti sunt alij Ordines Regularium Clericorum, Societatis Iesu, Barnabite, Somaschi, Ministri infirmorum, Clerici Minores, Ioannes-Petrus ex illustrissima, antiquissima, Heroum insignium splendore, ac opibus, titulis, ac prærogatiuis ad summum cumulata &c. P.M.F. Dominicus Graulina in voce Turt. lo. cit. fol. 301. & 302.*

I

DISQVI-

DISQUISITIO TERTIA.

Qualem ergo Paulus Ordinem & Congregationem instituit? Quomodo dignius titulo, ob eam institutionem, est honestandus?

P. Silvester Petrasancta de Symb. Her. in Elog. S. 6. num. 12. fol. LXX,

2 **I**oannes-Petrus Carafa fuit **VNIUS MAGNI ORDINIS CLERICORVM FVNDA TOR &c. PRIMVS APOSTOLICI CLERICORVM ORDINIS RESTITVTOR.**

I *Sucessere deinde alia Clericorum familia. Sed hi, quod primi, Clerici Regulares peculiari quadam nuncupatione appellantur: Diuina in primis Prouidentiae Assertores; quod nec census possideant, nec ostiatim quarrent; sed praestolentur cū silentio saluare. Dei, fiducia quidem miraculo proxima. Laur. Beyerlin. loc. cit.*

DISQUISITIO QVARTA.

Excitant Io. Petrus solus ipse ne Ordinem, an cum alijs? & quod, illi eius Ordini, est nomen?

P. Nicolaus Ortandinus in Histor. Soc. lib. 1. num. 122. Rom. edit. fol. 34. Antwerp. fol. 26. col. 2.

2 **I**oannes-Petrus Caraffa, cui postea Ecclesiae Catholicae gubernacula diuina detulit Prouidentia & Paulus IV. est appellatus—& **NOBILITATE GENERIS, ET LITTERARVM ERVDITIONE, ET ALIIS DEI MVNERIBVS SPECTATISSIMVS,** Theatino Archiepiscopatu relicto, cum alijs tribus aequè pijs ac nobiles Viris, Clericorū Regularium Ordinem, quos ab Archiepiscopo ceteris clariore Theatinos nominant, recens condiderat.

I *Porrò moliri hoc ipse secum ardentissimè eo tempore capit Carafa, quo id ipsum Caietanum animo peruolutabat; collimabantque impulsore Deo in idem simul institutum ambo: cūque neuter alterius mentem sensumque cognosceret; modum uterque excogitabat, quo res bene cederet. Interea temporis euulgare egregium consilium cepit Thienaeus: statimque sparsus rumor in Episcopi Theatini aures insurrexit, illum de abdicanda Aula cogitare, & condendi noui Clericorum Ordinis*
men-

mentem cum Bonifacio communicasse. Rescivit id vix Carafa: cum ad motis veluti stimulis, ac vehementer incensus, Caietanum ingenti quodam spiritu conuenit. Et, molitum se, ait, iam diu opus: Eandemque Clericorum Regularium Ideam, & concepisse pridem animo, ac tum quidem de ea cogitare, nec ulli adhuc mortalium mentem aperuisse. Nunc verò quando ipse prius ea de re sermonem habuerat, admitti se magni conatus socium prolixè rogabat, ad omnem certè Paupertatis asperitatem, sui que contemptum, vires atque animos suffecturus. Ios. Sylos in hitor. par. 1. lib. 2. pag. 33.

DISQVISITIO QVINTA.

Quomodo fundata hæc à Paulo & S. Caietano Religio dici debet?
Illi ne Thienæus, an Thienæo se Carafa socium addidit?

P. Nicolaus Lancicius in 1. Opusc. de rellè trad. adol. n. 258. fol. 86. col. 2.

2 **C**ongregatio Clericorum, quos Theatinos vocant, sic à—Fundatore Episcopo Theatino, & postea Romano Pontifice Paulo IV. appellata, cum B. Caietano Thienæo, alijsque socijs vitæ sanctitate illustribus instituta, VALDE ECCLESIAE UTILIS, ET IN ITALIAE PRÆCIPVIS VRBIBVS FLORENS, REBVS VBIQVE PRÆCLARE GESTIS, ET MAGNAM DEI GLORIAM PROMOVENTIBVS ILLVSTRISSIMA. Ita Lancicius. Sed quis ipsorum Fundator? quis alter alterius sodalis, & verè socius fuit?

P. Petrus Ribadineira in Vita P. Ignatij Loyolæ lib. 2. cap. 6. fol. 134.

3 **QVI (Ioannes-Petrus) EPISCOPATV THEATINO RELICTO—AD CAIETANVM VICENTINVM SE SOCIVM ADIVNXERAT.** Ita Ribadineira. At id vellem, inquis, inspicere vestri Ordinis Historijs annotatum, non quidem recens in lucem editis, sed multò ante typis impressis, quàm Thienæus Beatorum Syllabo adscriptus esset. Id ubinàm legitur?

P. Ioannes Rhò è Societ. Iesu in Apolog. interrog. pag. 198.

4 Legitur apud Caracciolum Collectaneorum pag. 190. quæ Colonia Vbiorum excusa sunt An. 1612. cum de Caietani causa (hoc est, Apotheosi) Rome agitata non dùm ulli quidquam in mentem venerat. Et hunc plenè Scriptorem P. Rhò pag. 269. disertissimè loqui dicit; & pag. 47. diligentissimum Antiquitatis appellat. Tum pag. 106. minutissima diligentia omnia rimatum fuisse video, inquis, & laudo clari Viri studium laboremque: neque enim aurum colligentes, quàmuis diuite in vena, vel ipsa ramenta negligere conuenit; opera namque maiorum & virtutum exempla, quamuis aliquã-

do in tenui sit labor, quolibet Peruano auro pretiosiora qui colligit, ingens profectò operæ pretium facit. *Sed ante illum Ioannes-Antonius Pratus, S. Caietani Nouitius, quem P. Rhò pag. 46. Optimum Senem vocat, idem tabulis consignauit. Quo circa Caracciolus (vt idem P. Rhò loquitur in fol. 47.) qui eas tabulas vidit, quique sibi Caietani Vitam, opus difficili rerum inquisitione, quæ illum diù tenuit, planè laboriosum fuisse testatur, factum ita describit. Caietanus igitur ea, inquit, quæ secum aliquantisper, molitore Deo, agitauerat, cum Bonifacio à Colle Viro integerrimo amicè communicat. Probat ille, & sancto correptus Spiritu se tam præclaro facinori socium offert. Hanc rem non multò post olfecit Ioannes Petrus Carafa, Episcopus Theatinus, is videlicet, cuius iam gesta retulimus: & qui diù cupiuerat è mundi fluctibus in portum aliquem emergere, vbi primùm percepit instituendi Ordinis rationem atque scopum, exarsit illicò vehementi desiderio ineundi Instituti, quod Monasticæ simul & Clericalis vitæ munera laudesque coniungeret. Itaq; vt nunquam ferè non erat ad virtutum ardua capessenda optimè animatus, Caietanum liberè conuenit, & maiorem in modum ab eo petijt, vt se eiusdem voti compotem faceret. Esse sibi si nò meritum, certè studium par atque ceteris, & similé propemodùm sacri Sodalitij imaginem se concepisse animo, quam non fuerit ausus cuiquam patefacere. Proindè sibi & amico, & Episcopo, & auidè cupienti, non esse saltem postremum in eo optimo facinore locū denegandum. Ille admiratus viri animos & nulli præclaro operi angusta pectora, gratias primùm agere, quòd tantus Antistes pauperum Clericorum vitam adèò cupidè vellet amplecti. Deindè verò (vt Carafæ impetum ardoremque reprimeret) excusare se multis modis, atque difficultates, quæ multæ & grauissimæ certè inerant, opponere; scilicet per sacros Canones, quos Carafa ipse probè nosset, non licere Episcopo, deserto suo & Christi grege, ad Claustra secedere. Videret tempora fortium exemplorum valdè indiga. Proindè ne se intra muros absconderet, qui oppositus esset à Deo murus pro Domo Israel aduersus huius temporis Philisthæos. Pergeret potiùs cum alijs Episcopis ductare Christianas acies, se verò aliosque priuatos homines fineret sub signis contineri inter gregarios milites. His alijsque eiusmodi dùm Carafam Caietanus dehortari nititur, ille, vt erat ingenio præferuidus, & recti consilij, quod semel apprehendisset, tenacissimus, nihilùm his dimoueri difficultatibus, imò magis magisque inardescere. Denique multis verbis vtrò citròque habitis, Carafæ ardor eò processit, vt fixis repente humi genibus, vultu subirato ac propemodùm minaci protestatus fuerit Caietano, se in die Iudicij de sua anima ab eo rationem coram Christo Iudice reposciturum, nisi protinus se è sæculi turbis ad quietam Religiosæ vitæ stationem admitteret. Tùm Caietanus obstupescens Viri constantiam,*

stantiam, facundiam, grauitatem, procubuit & ipse in genua, eumque cōplexus amantissimè; Ego te, inquit, mi Domine nunquam deseram. Iuētis itaque animis viribusque sedulò vestigant, quam ratione, maturè cum Deo id, quod proposuerant, perficerent: mutuisque cohortationibus sese inuicem accendunt. Antequam autem ad rem aggredierentur, Quartum adsciscunt Socium, Paulum videlicet Consiliarium, fidum Carafæ amicum, & antiqua stirpe ac probitate conspicuum. His quatuor veluti basibus ædificium omne nostri Ordinis superstructum est. Atque adèd has quatuor Rosas inter medias humanorum pectorum hyemes, B. Dorothea vt Cæsareæ quondam, tunc Romæ iterum protulit. Cæteri, qui ad triginta octo fuisse referuntur, & si ad primum noui instituti nūcium incaluerant, & se quisq; Socium ineūdo Clericorum Ordini promptè obtulerant, difficultate tamen rei, & arctissimæ Paupertatis voto quod ij quatuor conceperant perterrefacti, refrixerunt. Igitur anno redempti Orbis M.D.XXIV. festo die Inuentæ Crucis à quatuor iam dictis Viris res cœpta est apud Clementem VII. Pont. Max. sedulò agitari. Magnis primùm difficultatibus impediēbatur, plerisque Romanæ Aulæ Proceribus nouum id fore pronunciantibus, Clericos à Monachis, habitu, nuncupatione, nonnullo etiam instituto distinctos, ad instar nihilominus Monachorum, septis Claustris rigidè contineri, & solennibus Christo nuncupatis votis obligatam vitam ducere. Prætereà, non videri, posse eos sese tolerare, nisi aut stipem emendicatò quærent, quod fermè inusitatum Clericis, aut certos census prouentusque sibi compararent, quod nullo modo sibi Patres persuaderi patiebantur. Apostolicam verò illam rationem viuendi ex vltroneis oblationibus, haud prosperè his temporibus successuram, in quæis virtutum cultus & charitas potissimùm, in egenos, adèd refrixisse cernitur, vnoquoque propemodùm quæ sua sunt quærente, non quæ Iesu Christi: Neque etiam facilè impetratu fuit à Sūmo Pontifice, ut Carafæ liceret, relicto Episcopali munere, ad priuatam vitam emigrare. Nouerat enim Pontifex quantum præsidij in eo Viro reperire posset Respub. Christiana; ijs maximè temporibus, quibus præstantes virtute, consilio, pietate homines operæ pretium esset ad gubernacula adhibere, non autem in Claustra aut in solitudines ablegare. His itaque res implicata nodis vix vnquam fuisset expedita, nisi Caietanus in primis, & socij etiam alij strenuè respondissent: Nihil, se, nihil posteros, modò Christo fiderent, Deique Regnum sedulò quærent, de victu cultuque corporis vnquam fore sollicitos. Illud vnum agerent: cætera Christo sponsore adijciendâ nevtiquam se ambigere. Apostolos, primosque Euangelij Sectatores longè infestius pietati, ac Charitati seculum incurrisse: neminem tamen eorum aut fame aut algore consumptum, nisi siquando persecutorum rabies ijscè modis diuites simul & inopes cruciauit.

ciauit. Censu prouentusq; perpetuos quòd plerique alij Ordines retineant, se quidem nequaquam improbare; at inficiari non posse, illud esse perfectius institutum, quod Euangelicam paupertatem impèsius seruat. Diuitias sæpe esse seminarium litium, & perniciem libertatis. Itaque rogare se Purpuratos Patres Sanctissimumque Pontificem, vt faueret instaurationi Clericalis Instituti, quod Apostoli dedicassent, viriq; Apostolici longa serie suo exemplo firmassent. De Theatino Episcopo, sperare se non minus illum Reipuq. Christianæ fore vtilem Clericorum Ordinis parentem, quàm Theatinæ Ecclesiæ præsul extitisset. Neque illum tuendæ Christianæ causæ sese reddere ineptum, quòd Religiosum iniret institutum: sed ipsummet qui antea in acie dimicauerat Primipilus, postmodum veluti de sacra quadam Turri, memorando posteris exemplo, vnà cum socijs, propugnaturum. His alijsque rationibus ea quæ obiecta fuerant diluebant Patres: quibus magnum profectò robur addidit Matthæus Gibertus, celeberrimus ille Veronæ Episcopus, qui quòd apud Clementem gratia, apud Cardinales plurimum auctoritate valebat, Nostros magnoperè iuuit. Et quidem eò diligentius incubuit Gibertus expediendæ rei, quòd percuperet se ijs aggregare, adedòque ea ratione ex Aula se subducere strepitu, atque turbinibus. Verùm sui is laboris fructu votoque potiri non potuit. Abnuerunt enim Patres tantum Præsulem, sibi socium adiungere, quocum Pontificiæ rectionis curas Clementem partiri probè nossent: atque adedò nunquam illum permisurum, vt se destituto rebusque publicis, ad alia se conferret vel optima studia. Ex Episcoporum numero satis sibi fore Carafam, cuius auctoritate, consilio, ope iuaretur. Itaque cùm Inuentæ Crucis festo die res agitari cœpta esset, in Crucis itidem exaltatæ solenni luce faustè confecta est; vt proinde non immeritò Crucis insigne nobis assumpsisse videamur. Erit autem fortassis pretium operæ, si quo modo Quatuor ij Viri ad B. Petri in Vaticano colle Deo sese votis obstrinxerint, breuiter hoc loco narrauero. Clemens VII. cuius iam sæpè meminimus è Medicea Stirpe Pont. Max. vt renascentem Clericorum Regularium Ordinem Apostolica protectione foueret, & sibi, hoc est, Christi Vicario proximè subijceret, iussit Ioanni Baptistæ Bonziano Casertæ Episcopo, & Apostolico Datario, vt Pontificio nomine iam dictorum quatuor virorum solennia Vota exciperet, atque Apostolica auctoritate roboraret. Accesserunt itaque eo festo die Nostri Patres, vnà cum Bonziano ad Ædem augustissimam Vaticanam, vniuerso Clero, ac maxima omnium Ordinum multitudine prosequente; & celebrato à Casertano Episcopo ad Altare Sancti Andree solenni sacrificio, ac cœlesti pane professuris Patribus ritè porrecto, Aram Sancti Petri, quæ eius Templi est primaria ac sacratissima, bini adeunt: ibiq; Clementis VII. Diplomate per Notarium clara voce recitato, pri-

QVOD PRÆCIPVVS FVNDATOR CAIETANVS. 71

to, primus Ioannes-Petrus, tùm Caietanus, deindè alij duo solennia Religionis vota Summo Numini deuotissimè nuncuparunt: quorum formulas singulis autographis descriptas Bonzianus Summi Pontificis nomine recepit, probauitque. Post hæc, quoniam iam dicto Diplomate concedebatur ipsis, vt Præpositum sibi quem vellent eligerent, idcirco, secedentes ij Quatuor Viri parumper ab adstantium cœtu, cùm de ea re inter se aliquantisper deliberassent, in Ioannem Petrum cunctorum suffragia conuenerunt. Ipsum igitur iam designatum electumque primum Clericorum Regularium Præpositum, Caietanus Episcopus, qua pollebat potestate, roborauit atque firmavit.

I Qui (Clericorum Regularium Ordinem) condiderint, quatuor Viri fuere, excellenti virtute, atque insigni Romana in aula existimatione: nempe B. Caietanus Thienæus, Vicentinus, Protonotarius vti aiunt Apostolicus, ex his, quos participantes vocant: Ioannes-Petrus Carafa Neapol. Episc. Theatinus, Paulus Consiliarius Rom. & Bonifacius à Colle Alexandrinus. Ex his præcipui Thienæus & Carafa: & ille quidem in eam deindè Sanctimoniam laudem enasit, vt celebrari publicis honoribus meruerit ab Urbano Pont. VIII. Beatorum (à Clemente verò X. Sanctorum) numero adscriptus: floretque hodieque insigni miraculorum fama cū Neapoli, vbi sacri eius cineres quiescunt, tùm adibi possim; adè vt nihil iam per Italiam frequentius impleretur, quàm Caietani tutela & nomen: indicantque collata ab eo beneficia, infinita propemodum ad tumulum donaria, ac votiua ubique pro parietibus tabula. Laur. Beyerl. in Th. V. Religio fol. 259. & 260.

DISQVISITIO SEXTA.

Si Theatine Congregationis vnum Institutorem dicere velim, quis nominandus? aut quomodò cum eo ceteri iurè ac meritò appellabuntur?

P. Nicolaus Lancicius in 1. Opusc. cap. 19. n. 258. fol. 83.

2 **B.** CAIETANVS THIENÆVS FVNDATOR ORDINIS CLERICORVM REGVLARIVM, & (ceteri) EIVS SOCI.

I Quod ad institutionis negotium, ac præcipuum Fundatoris nomen, re tùm ad Veterum Patrum sensum, tùm ad historiarum fidem maturius examinata, par est, vt illibata Episcopi Theatini laude, suum etiam B. Caietano decus asseratur. Nam

Nam & si Carafa feruentiore quidem studio atque opera id negotij adgubernasset, curassetque impensius surgentis Religionis momenta; tamen qui Apostolico huic Operi insistere, praeclarumque consilium primus aperire, atque euulgare, ac Socios adsciscere coepit, Thienaus fuit: quem & ipsemet conuenit Episcopus Theatinus, ea magni pectoris celsitudine, generosique animi demissione, quam ipsi enarrauimus: omnisque aetas, ac gentium lingua loquentur. Itaque hac de re breuiter statuendum sic censeo: ut inter quatuor eos Viros, Thienaus & Carafa, quippe qui luce Generis, Insulisque, ac celebriori virtute insigniores erant, primarij Conditores fuerint: enimvero è duobus alijs, ut Bonifacius Caietano, ita Consiliarius adhaesit Carafae: ac propterea & si in eo opere prouehendo unà cum alijs summo quidem ardore animi incaluerint, ac simul vota nuncupauerint, proindeque Fundatoris laudem, nomenque demeruerint: tamen illi, praecleari nominis, virtutisque prerogatiua, praecipui. Inter hos vero, cum eandem, uti monuimus, uterque mentem conceperit, ac egregie pro virili quisque parte in ea prouincia infudauerit, nullus profecto alter alteri videtur anteferendus. Nam si infularum ac nominis splendorem, primamque Ordinis Praefecturam, atque egregios in explicandis difficultatibus conatus spectemus, praecipuum huiusce Clericorum Republicae Caput Patremque, Carafam dicemus. Si sparsam euulgatamque inter Romanos Proceres eam excitanda Sodalitatis mentem; primus Familia Auctor Thienaus fuit: ita ut his quidem, quòd Ideam operis proposuit; ille quòd opus ipsum insigni conatu molitus fuerit, velut aequales ac compares praecipuam quisque laudem, ac principem sibi locum vendiceret. Ios. Sylos in hist. par. 1 lib. 3. fol. 69. & 70.

DISQUISITIO SEPTIMA.

Cur verò in hac Theatina Congregatione, praeter aliorum Ordinum morem, non vnus omnino Fundator, sed ex quatuor, duo praesertim insigniores ac praecipui nominantur? Quomodo id dici potest?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Disput. Histor. n. 32. fol. 60.

2 **R**atione diuersa. CAIETANVS FVNDATOR DICITVR, QVIA PRIMVS DE RELIGIONE REFORMATORVM CLERICORVM CONDENDA COGITAVIT: PRIMVS SOCIOS QVÆSIVIT, ET COGERE COEPIT. CARAFA VERO, QVIA SODALIBVS PRIMIS, DIGNITATE, SCIENTIA, ÆTATE, ATQUE AVCTORITATE ANTEIBAT. Quam ob causam, Pontifex, in Literis, & Breuibus, primo loco Carafam nominat: in Professione faciendâ, primus solennia Vota nuncupat: post Professionem, primus à cæteris in præpositum eligitur. *Hactenus P. Iulius Nigronus. Id ipsum verò*

verò quod disertissimus Sylos edidit, multò ante alijs docuere. Legantur Vita ac Gesta Romanorum Pontificum denuò typis impressa à R. P. Augustino Oldoino è Soc. Iesu in Paulo IV. & in addit. Andrea Victorelli, ubi ait:

3 Quidam Ioannem-Petrum Carafam, quidam Caietanum Thienæum, Ordinis Clericorum Regularium Institutorem agnoscunt: alijs ab his, à Bonifacio à Colle, & à Paulo Consiliario Ordinem institutum fatentur. Ego cum ijs sentio, qui duos illos institutores, hos autem Socios appellant. *Et optimam rationem assignat: Nàm Clemens VII. Literas, quibus eundem Ordinem firmavit, ad Ioannem-Petrum Episcopum Theatinum, ad Caietanum Vicentinum Presbyterum, & ad Socios eorum dedit. Hac ille. Litera autè, vel Diplomata, quæ Victorellus, & P. Iulius Nigronius citat, plura fuere. Ego unum & alterum huc subijciam. Et primum quidem, quo Clemens VII. Ordinem comprobavit, hoc fuit.*

Venerabili Fratri, Io. Petro, Episcopo Theatino, & dilecto filio
Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum Socijs
& Successoribus.

C L E M E N S P A P A S E P T I M V S.

Venerabilis Frater, & dilecti Filij salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi Nobis nuper fecistis, quòd Vos, & nonnulli alijs, eiusdem propositi Socij vestri, diuina, vt creditur, inspiratione ducti cupientes, cum maiori animi quiete Deo seruire, & illi magis pro desiderio cohærere posse, tria substantialia religiosæ vitæ, Paupertatis scilicet, Castitatis, & Obedientiæ vota emittere, & sub solito, & communi habitu Clericali in vnum habitantes, & communi ac de communi viuentes, ac Deo humiliter, & deuotè, quantum ipse dederit, seruientes, sub nostra, & Apostolicæ Sedis humili, & immediata subiectione, & speciali protectione, Clericalem vitam ducere decreuistis, supplicareque nobis fecistis, vt de nostræ, atque huius Sanctæ Sedis plenitudine potestatis, solitaque clementia in præmissis benignè annuentes, de ijs, quæ ad huius vitæ propositum conducere, aut quomodolibet expedire videntur, Vobis, socijs, & successoribus vestris prouidere dignaremur. Nos qui omnium Christi fidelium pijs, & honestis desiderijs libenter annuimus, vestrum in hac parte laudabile desiderium plurimùm in Domino commendantes, vestrisque huiusmodi supplicationibus inclinati, Vobis, & cuilibet vestrum, vt quandocumque visum fuerit, positis tria substantialia religiosæ vitæ, vt petitis, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota publicè emittere, & in manibus cuiusque Presbyteri secularis, vel cuiusque Ordinis regularis solemniter profiteri, ac sub solito, & communi habitu Clericali, subq; nomine, ac nuncupatione Clericorum Regularium in communi viuentes, in locis religiosis aut secularibus, prout vobis ab il-

K

lis,

lis, quorum loca ipsa concessum fuerit, seu expedire videbitur, sub Nostra, & Sanctæ huius Sedis Apostolicæ immediata subiectione, & speciali protectione in vnum habitare, atque ex vobis, inter vos singulis annis Superiorem eligere, Præpositum nuncupandum, qui vsque ad triënum, & non vltra confirmari possit, aliosque quoscumque Seculares Clericos, quauis dignitate fulgentes, seu Laicos, qui Deo inspirante, ad huiusmodi vitæ propositum, & communem viuendi modum se conferre voluerit, recipere, & post annuam probationem ad talem trium votorum professionem, in manibus Superioris, seu Præpositi emittendam, ad huiusmodi communem viuendi modum admittere: nec non statuta quæcumque, ordinationes, & Constitutiones de omnibus, & singulis, quæ ad huiusmodi vitæ propositum conducere, moresque, & institutum honestè, & deuotè clericaliter viuendi concernere videbuntur: de Missis præcipuè, & de alijs diuinis Officijs, siue Horis Canonicis, prout vobis melius videbitur, celebrandis, & recitandis, licita tamen, & honesta, rationabilia, & bonis moribus, & sacris Canonibus non contraria, facere, edere, & pro tempore facta edere, corrigere, reformare, & in parte, vel in totum immutare, ac de nouo alia, prout vobis expedire videbitur, instituere, & ordinare, & iuxta illa viuere: quæ postquam à vobis condita, & reformata, instituta, aut immutata, & ordinata, ac Nobis, seu Successoribus nostris exhibita fuerint, Apostolica auctoritate confirmata, & approbata sint, & esse censeantur: & vt omnibus, & singulis priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, indulgentijs, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, indultis, fauoribus, concessionibus, & gratijs spiritualibus, & temporalibus, quibus, potiuntur, & gaudent, aut in futurum poterint, & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses, Congregationes, personæ, & loca eorum, Vos, & loca vestra vt, potiri, & gaudere possitis, quorum tenore præsentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertim haberi volumus; ita vt litteræ Apostolicæ super eisdem priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, concessionibus, & gratijs eisdem concessis, vel pro tempore concedendis, mutatis dumtaxat nominibus, cognominibus, inuocationibus, & diebus, ad libitum expediri possint; perinde ac si illa omnia, & singula, non solum per clausulas generales, sed per eorum tenorem, de verbo ad verbum expressionem, & insertionem fuissent vobis per has nostras litteras, sub hac ipsa die expressa, & specialiter concessa, tenore præsentium ex certa nostra scientia, & ex Apostolicæ plenitudine potestatis, Vobis, ac socijs, & successoribus vestris in perpetuum concedimus, pariter & indulgemus, & ad præmissa omnia, & singula, quibuscumque impedimentis, & contradicentibus a motis, liberam, plenamque auctoritatem, & facultatem elargimur, non obstantibus nomine, dignitate, & officio Episcopali, quæ Ioanni-Petro supradicto per alias nostras litte-

DIPLOMA CLEMENTIS PAPÆ VII. 75

litteras referuauimus, Apostolicisque, & generalibus, aut specialibus constitutionibus, ordinationibus, etiam iuramento, aut quauis alia firmitate roboratis, etiam si qua specialiter, seu de verbo ad verbum exprimenda essent, quæ pro expressis haberi, & quibus quoad effectum præsentium dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, alijsque contrarijs non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die vigesima quarta Iulij M.D.XXXIV.

Iacobus Sadoletus.

4 *Alterum fuit, quo Pontifex emendandi Breuiarij & Missalis libri facultatem indulset nostris Patribus, hunc in modum.*

C L E M E N S P A P A S E P T I M V S.

Venerabili Fratri Io. Petro Episcopo Theatino, & dilectissimis Filijs, Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum Socis, & Successoribus, Clericis Regularibus nuncupatis.

Venerabilis Frater, & Dilecti filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecistis, quòd postquam aliàs vobis Clericalem, & exemplarem vitam, sub emissionem trium votorum substantialium in habitu Clericali ducere, ac in communi, & de communi viuere cupientibus id inter cætera, nec non aliquas super Missis, & alijs diuinis Officijs celebradis ordinationes, & constitutiones, dummodò licitas, honestas, & rationabiles, ac bonis moribus, & Sacris Canonibus nõ contrarias faciendi, & secundum illas easdẽ Missas, & Officia recitandi, & celebrandi cõcessimus; prout in alijs nostris sub Annulo Piscatoris litteris desuper sub die 24. Iunij, Pontificatus nostri anno primo confectis, plenius continetur; vos Religionis, & diuini cultus honore, ac feruore succensi, Missas, & diuina Officia, quibus nunc Sancta Romana Ecclesia vtitur, ad certum modum, vt quidem vobis videtur, decentiorem, sanctorumque Patrum, ac sacrorum Canonum statutis conuenientiorem, magisque aptum profectui celebrantium, & deuotioni audientium excogitastis, quem componere desideratis, Nobis, & Sedi Apostolicæ postea offerendum, vt ex illius inspectione, an publico Ecclesiarum vsui tradendus sit, decernere possimus. Verum; sicut eadem vestra expositio subiungebat, quia non facile ad compositionis huiusmodi effectum, & complementum deuenire posse speratis, nisi per ipsiusmodi continuam per aliquod tempus tractationem, & Officiorum à vobis compositorum recitatione, ex qua & vsu ipso multa à vobis videri, & animaduerti, & animaduersa corrigi, & mutari possent, cupitis propterea, vt experientiam ducem, ac magistram habeatis, Missas, & alia diuina Officia huiusmodi iuxta modum à vobis repertum, & in choris, & in Ecclesijs vestris celebrare, & recitare. Quarè pro parte vestra Nobis fuit humiliter supplicatum, vt vobis id faciendi licentiam ad annum concedere, vosque interim

K 2

sic re-

sic recitantes, & celebrantes à celebratione, & recitatione Missarum, & Officiorum diuinorum iuxtà cōsuetum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ morè facienda, ac à recitatione Officij B. Virginis etiam per vos composita, attenda occupatione vestra, & longiori Officio, interim à vobis celebrando, absoluerè, aliasque desuper vobis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur in te præcipuè, frater Episcopo, sperantes, & confidentes, quòd pro tua doctrina, prudentia, & pietate nihil nisi pium, & Canonicum, laudeque, & Professione vestra dignū in hoc ages, agique à tuis sines; vobis omnibus, & singulis vestrum dumtaxat, vt Missas, & diuina Officia iuxtà modum nouum, per vos excogitatum, & componendum, in choro, & in Ecclesijs vestris per annum dumtaxat à data præsentium computandum celebrare, & recitare ad Dei laudem liberè, & licitè valeatis; interim ad celebrationem, recitationemque Missarum, ac Officiorum huiusmodi iuxtà consuetum Romanæ Ecclesiæ morem faciendam minimè teneamini: nec Officium B. Mariæ, etiã per vos compositum per dictum annum recitare ex præcepto obligemini; sed ab omni alio more aliter celebrandarum Missarum, & recitandorum Officiorum per dictum annum tãtùm prorsus exempti, liberi, & absoluti esse censeamini, auctoritate Apostolica, tenore præsentium concedimus, & indulgemus, ac vobiscum super quouis voto, obligatione, & professione, per vos factis, ad effectum præsentium dispensamus. Volumus autem, vobisque in virtute Sanctę Obedientiæ inhihemus, ne dictū modum, per vos componendum alicui alteri vtendum, & legendum tradatis, antequam ille per vos ad Nos missus, & à nobis, & ab hac Sancta Sede fuerit canonicè approbatus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 21. Ianuarij 1529. Pontificatus nostri anno sexto.

Blosius.

I *Aptari in ipsos (Thienæum & Carafam) iurè poterit, quod de celeberrimo quodam Oratore, eiusque in dictionis præstantia principatu dictum à Tullio olim fuit: Demosthenes, inquit, tibi præripuit, ne esses primus Orator; Tu illi, ne solus. Ita vt Thienæus & Carafa primam sibi in condendo Ordine palmam vicissim præripuerint. Ios. Sylos par. 1. hist. lo. cit.*

DISQVI-

DISQVISITIO OCTAVA.

Constat ex dictis, Caietanum Thienæum, & Ioannem-Petrum Carafam, vel Confundatores (uti P. Ioannes Rhò vocat) vel Coinstitutiones Theatini Ordinis appellari. Ne insolens ac mirum id videatur; de quo nam exemplum haberi potuit, hac in re, quod Nostrates imitarentur?

P. Henricus Sommalius è Soc. Iesu in vita Thomæ à Kempis cap. 8.

2 DE Gerardo Magno, COINSTITVTORE CLERICORVM REGVLARIVM.

I Planè id Naturæ ingenium, atque indoles est, ut adnotavit Plinius, ut prope venenatas herbas, salutare plerumque ferat, quò simul & enatum malum, & ipsam prona manu antidotum propinasse intelligeremus. Id quod eiusdem Naturæ moderator, & auctor Deus, cum in grauissimis Christiana Religionis momentis, tum in huiusce præsertim Ordinis institutione fecisse cernitur. Etenim eodem hoc isto anno institutam confirmatamque ipsam voluit, cum Martinus Lutherus, impius Augustiniani Ordinis, Fideique desertor & transfuga, postquam modestiam omnem speciemque probitatis exuerat, Religiosum habitum personamque dimisit, ut ostenderet adnatum eodem tempore teterrimo veneno præsentissimum remedium. Nempè Theatinorum Patrum, qui primæ eos Clericorum Regularium mores induerunt, ea potissimum mens fuit, ut collapsam sacrorum cultum Religionemque instaurarent; pugnarentque ea Clericorum Reformatorum legione in seculi vitia, quemadmodum Regulares illi Augustini Clerici, & Augustinus ipse in pestilentissimas suorum temporum Hæresum phalanges decertauerat. — Quod & Lutherus ipse intellexit, testatusque est conceptis verbis. Nam cum excitatam Romæ per ea tempora ad Apostolicæ Paupertatis, vitæque normam, eam Clericorum Sodalitatè rescivisset, inclamasse suis fertur: Magnum nobis Romæ paratur Bellum. Ios. Sylos in histor. par. 1. lib. 2. fol. 42. & 43.

DISQVISITIO NONA.

Quale fuit quatuor illis Viris in condenda Congregatione propositum?
Quæ Nomina, Cognomina, & Patriæ ipsorum?

P. Antonius Spinellus è Soc. Iesu de Virg. Deip. laud. cap. 40. n. 11. fol. 587.

2 QVI OMNIVM PRIMI HAC TEMPESTATE CLERICORVM REGVLARIVM ORDINEM EXCITARVNT, VT

VT SVO EXEMPLO ATQVE OPERA CLERVM SÆCVLAREM AD SANCTIOREM VIVENDI RATIONEM, IVXTA SACRORVM CANONVM NORMAM, EXCITARENT; HI FVERE B. CAIETANVS Thienæus Vicentinus, Protonotarius Apostolicus, qui vitæ merito miraculis etiam claruit: Bonifacius à Colle ab Alexandria, Galliæ Cisalpinæ Vrbe: Paulus Consiliarius Romanus: & Ioannes-Petrus Carafa Neapolitanus, Episcopus Theatinus.

I *Exaltata S. Crucis die, in Basilica Principis Apostolorum, supra Aram Maximam, ubi gloriosissima Corpora sanctissimorum Apostolorum Petri & Pauli condita sunt, magna populi atque totius Aula frequentia, quæ hunc Presulem & Socios plurimi faciebat, Votorum professio emissa est. D. Petrus Recordatus, Monachus Casinensis in histor. monast. die 2. fol. 219.*

DISQVISITIO DECIMA.

Quonam in loco, & priuato ne, an solemniter & celeberrimo cultu, prima hæc Clericorum Regularium Congregatio est instituta?

P. Hieronymus Plusus è Soc. Iesu de bono stat. Relig. lib. 2. cap. 28. fol. 404.

2 **P**AULUS IV. Religiosam formam instituit; quam etiam ROMÆ, PVBLICE, IN SANCTI PETRI ÆDE, ADSTANTE EIVS TEMPLI CLERO, MAGNA OMNINO CELEBRITATE, AD APOSTOLORVM CORPORA, vnà cum socijs professus est, editis ijs Votis, quæ solennia sunt omnibus Religiosis. Contigit hoc, Anno 1524. ipsa die, quæ Sanctæ CRVCIS EXALTATIONI dicata est: eaque fuere initia eius, quem dixi, Ordinis; qui deindè quotidianis incrementis non suo tantùm, sed aliorum etiam mortalium bono auctus est, & in dies augetur.

I *Secularis Clerus è sub Leonis X. Adriani VI. & Clementis VII. Pontificatu deuenerat, vt planè illud Oraculum verum esset: Sicut populus sic Sacerdos. Deus tamen benedictus speciali pietate ac prouidentia, vt tanto defectui Ministrorum prospiceret, impulit quatuor seruos suos, vt in Clero primæuum illud Apostolicum Institutum Clericorum Regularium instaurarent. Et hi primi Religiosi homines è Clero fuerunt, antiquæ Observantiæ Discipulorum Christi primi Restitutores. Ideoque facultatem obtinuerunt, vt absolute & antonomastice Clericorum Regularium Cognomento appellentur. Nam qui post ipsos Presbyteri Religiosi sequuntur.*

sequuti sunt, veluti RR. PP. Barnabita, RR. PP. Societatis Iesu, RR. PP. Congregationis Somascha, ac RR. PP. Minores, absolute, tum sine addito Regulares Clerici appellari non possunt. D. Silvester Maurolicus Abbas Cisterniensis in Mari Oceano Religionum fol. 367.

DISQVISITIO VNDECIMA.

*Ioanni-Petro Clemens VII. in Ordinis Fundatione, quam facultatem indul-
sit? Qui post eius Ordinem sunt sequuti, quomodo ab illo discriminan-
tur? Num ex Priuilegio acceptum, vt Theatinus Ordo, Cleri-
corum Regularium Congregatio diceretur? S. Ignatius
cur, Societatem Iesu, suam ipse amplissimum
Ordinem nuncupauit?*

*P. Julius Nigronus in Regul. Comm. Soc. Iesu comment. tit. par. 3. num. 20.
edit. Mediol. fol. 86. & Colon. Agripp. fol. 77.*

A NNO 1524. Clemens Septimus Pont. Max. dedit facultatem
Ioanni-Petro Carasæ Episcopo Theatino, & Socijs, ac poste-
ris eorum, vt emissis publicè ac solenniter tribus vitæ Religiosæ substā-
tialibus Votis, sub solito & communi habitu Clericorum, subque nomi-
ne & nuncupatione CLERICORVM REGVLARIVM in comuni
vitiarent—Per eadem tempora in Oppido Bergomensis agri, cui nomen
est Sommascha, Hieronymus Æmilianus, Patricius Venetus, Congrega-
tionem Presbyterorum instituit, cui pauperum Orphanorum educatio-
nem commendauit; quam nonnisi post multos annos Pius V. in Ordinē
Regularem erexit. Anno 1533. Clemens VII. concessit Bartholomæo
Ferrario, & Antonio M. Zachariæ, tribusque socijs Mediolani degenti-
bus, vt Religiosorū Vota profiteri possent, & sub Ordinarij obedientia,
vitiarent: biennio post à Paulo III. sub Sedis Apostolicæ protectionem
recipiuntur ad quinquennium: & Clerici Regulares nominantur. De-
mum à Iulio II. sub quo profiteri cœperunt, appellati sunt Cle-
rici Regulares Sancti Pauli; quanquam vulgus Barnabitas appel-
lat, quod ad Ecclesiam S. Barnabæ nata sit eorum Congregatio. Quæ om-
nia ex ipsis Pontificijs Cōstitutionibus decerpsi, per quæ Typographo-
rum error apud Rutilium Benzoum corrigendus est. Rauennæ quoque
Anno 1537. Margarita, fœmina sanctitate, miraculis, & dono Prophetiæ
clara, Congregationem Presbyterorum instituit, sub nomine boni Iesu,
quæ adhuc viger, non inde egressura. Meminerunt eius Franciscus Tur-
rianus noster, Paulus Morigia Ordinis Iesuatorum, & Basilius Serenus
Canonicus Regularis Lateranensis; qui tradit, iuuisse ad eius erectionem
Seraphinum Firmanum, Canonicum Regularem. Obtinuisse facultatem
profi-

profitendi multò post à Pio IV. prodit Carolus Tapia Iurifconsultus. Mitto dicere de alijs Clericorum Ordinibus, qui post Societatem nostram constitutam secuti sunt. Clerici Doctrinæ Christianæ, Romæ Anno 1560. sub Pio IV. Clerici Minores Neapoli, & Clerici Ministri infirmorum Romæ sub Sixto V. congregati, atque à sequentibus Pontificibus in cœtù regularem instituti, quòrum mëtionem facit idem Rutilius. *His ita explicatis subdit P. Nigronus: Mihi satis fuit demonstrasse, COACTVM FVISSE B. IGNATIVM COGITARE DE PECVLIARI NOMINE, QUANDO CONGREGATIO, QUÆ DICITVR THEATINORVM, A SEDE APOSTOLICA IAM OBTINVERAT, VT IPSI NVNCVPARENTVR CLERICI REGVLARES SINE ADDITIONE VLLA: & aliæ Congregationes, quæ vel tunc nascebantur, vel paulò ante (Societatem) erant inchoatæ, per aliquod additamentum à PRIMIS CLERICIS REGVLARIBVS differebant; qualia sunt, S. Pauli, De Somaſcha, Boni Iesu. Propterea appellatus est hic noster Ordo Clericorum Regularium, Societas Iesu: qua appellatione, tùm ab antiquioribus (hoc est, PP. Theatinis) tùm ab æqualibus tempore, tùm ab ijs, qui postea sunt secuti, distinguitur. Hactenus Nigronus. Ideòque Anno 1573. Gregorius XIII. etiam suo Diplomate comprobat Institutum Clericorum Regularium Societatis Iesu; & P. Philippus Alegambe suæ Bibliothecæ Societatis faustè auspiciatus est initium, hunc in modum: S. P. Ignatius Loyola, Parens, atque Institutor Ordinis Clericorum Regularium Societatis Iesu. Quem loquendi morem pluries apud ipsos Patres & exteros obseruabis.*

I *Hi quidem egregij Viri dilapsam cùm cernerent communem, regularemque Clericorum vitam, atque eximiam eam Paupertatem, quam Apostoli ipsi, ac succedentes deindè florentis Ecclesiæ Clerici seruauerant, hoc est, quæ neque annuis prouentibus nititur, neque emendicadò uiuit; instaurare illam, ac simul Ecclesiasticorum mores formare, cultumque Diuini Numinis excolire, in animum inducere suum. Successitque egregiè consilium: atque omnium primi Clericorum Regularium institutum, ad Apostolorum omninò normam ac ritum, inuexere iterum in Orbem: ut de ijs Casar Cardinalis Baronius in suis ad Martyrologium Notis die Iunij 29. pronuntiauerit: Clerici Regulares pristinam illam Apostolicam uiuendi formam ex integro redditam piè sanctèque colunt. Laur. Beyerlin. in Theat. V. Religio fol. 260.*

DISQVISITIO DVODECIMA.

Clericorum Regularium Ordinum series, ab Apostolorum evo deducta, usque ad Carafa, & Thienai tempus, qui Apostolicum institutum restituere, iterum ac prolixius explicetur.

P. Julius Nigronus & Soc. Jesu in Reg. comm. tit. par. 3. n. 5.

NON est (*Clericorum Regularium Ordo*) inuentum huius seculi; neque appellatio nouitia. Nam præteritis quoque seculis reperti sunt---Gofridus Monachus in vita S. Bernardi *lib. 4. cap. 4.* narrat ab eo, in Monasterio trium fontium, quod ad Urbem est, illuminatum fuisse cæcum & Clericum ex ijs, qui Regulares nominantur. Ipse S. Bernardus (*in Apol. ad Guill. Abb.*) explicans varietatem, qua circumdata est Regina in vestitu deaurato, commemorat Ordines Religiosorum diuerfos; qui varietatem illam iucundissimam efficiunt: atque inter eos, post Cluniacenses & Cistercienses, numerat Clericos Regulares. Iuo Carnotensis Episcopus, sanctitate doctrinaque præclarus (*in Epist. 213. ad Ioan. Aurel. Episc.*) scribit se consultum: Vtrum Clerici regulariter viuentes Parochias regere possint, & animarum habere custodiam. Ac respõdisse: Nulum in primitiua Ecclesia rectorem animarum constitutum, nisi de communi vita assumptum; atque id multis canonibus probat. Petrus Blesensis (*ser. 32.*) de S. Augustino: Ordinauit etiam regulam Clericorum canonicè degentium; lineam canonicè mediocritatis extendens, vt sapiens architectus, iuxta quam communiter viuerent Apostolicam vitam agentes. His verbis declarat illos Dei seruos, quibuscum viuere cœpit secundum Regulam Apostolicam in Monasterio intra Ecclesiam, vt narrat Possidius (*in vita cap. 5.*) non Monachos fuisse sed Clericos. Atq; hi loci non ab alio notati, præter vltimum, sint satis ad probandum Clericorum Regularium nomen ac genus non esse rem nouam in Ecclesia. Nam plura huc producere supersedeo, quòd ea reseruem ad integram ac plenam huius rei tractationem, quæ Clericorum Regularium Ordinem ad Apostolos refert. Interim legantur Hieronymus Platus (*lib. 2. de bono statu Religionis cap. 23.*) ac Petrus Ribadeneira nostri Ordinis: nec nõ Basilius Serenus Canonicus Regularis Lateranensis amicus meus in Christo (*lib. de priuileg. Canonicorum Regularium*) & Antonius Caracciolus Clericus Regularis in notis ad præfationem constitutionum Ordinis sui; qui non ieiunè tractat hoc ipsum argumentum. *Et quãquam prolixa admodum narratio est: quia tamen omnibus ob insignem Viri eruditionem accepta, ad Apostolicam*

stolicam dignitatem nostro Ordini afferendam plurimum facit; sicuti non grauabor illam exscribere, ita benignè lector inspiciere, aut saltem præterire nõ dedignabitur.

3 Igitur post Apostolos, quos nostri instituti Principes, primosque, secundùm Christum, autores extitisse monstrauius, Clericorum Regularium Ordo à Petro ad Vrbanum vsque Inuiolatus, & propositi sui tenax perstitit. Pater id eiusdem Urbani testimonio, in epistola ad omnes fideles; *Scimus, inquit, vos non ignorare, quia hæctenus visa communis inter bonos Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viget, maxime inter eos qui in sortem Domini sunt electi.* Hæc ille. Interea verò multa claruerunt per Apostolicos viros eo primo Christi sæculo fundata Clericorum Regularium collegia, quorum illud in primis quod Alexãdriæ, Marco institutore, floruit, reticere non debeo: Therapeutas intelligo, de quorù sancta, & penè cœlesti conuersatione, officijs, gradibus, sacrisque ministerijs, proprio volumine tractauit Philo (*de uita conempl.*) & post eum Eusebius (*lib. 2. cap. 17.*) Hieronymus (*Catal. Script. Eccl.*) Cassianus (*coll. 8. c. 5.*) Epiphanius (*har. 29.*) Nilus (*in Ascet. fol. 1.*) Io. Diaconus (*l. 2. vit. S. Greg.*) Nicephorus (*l. 2. cap. 16. fol. 9.*) & recentiores alij, quorù verba hoc loco ponere non est necesse. Sat fuerit scire, per hos Clericos fundatam fuisse Alexandrinam illam celebrem scholam, cui posteriore tempore præfuerunt eruditissimi viri, Pantenus, Clemens, Origenes, Pierius, alijque insequentes. Igitur post Therapeutas, eodem primo seculo recensendi mihi sunt Ignatius, Barnabas, Polycarpus, horumq; socij, atque sectatores, qui regularem sanè vitam obseruasse videntur. Nàm præter illa verba generalia Urbani Papæ à nobis paulò antè recitata, eiusdem Ignatij epistolæ non obscure id significant: inquit enim, Polycarpum alloquens, veluti Cleri Smyrnenfis Principem (*ep. 8.*) *Collaborate vobis mutuo, vnà certate, concurrite, compatimini: vnà ad quietem vos componite, vnà exsurgite, vt Dei dispensatores, assessores, & ministri. Placete illi, cui militatis, à quo stipendia referetis: Nemo vestrum defertor inueniatur.* Hæc certè verba, *Vnà ad quietem vos componite, vnà exsurgite, mutuo collaborate,* regularis vitæ disciplinam indicant. Rursus cum monet eos, ne sint desertores, tametsi videri possit dictum, ne Christi fidem abnegent, nihilominus rectè exponi potest, ne religiosæ vitæ, & votæ Deo fidei sacramentum abijciant; nàm eodem ferè modo loquitur Paulus, de Religiosis viduis adolescentioribus Timotheo scribens (*1. Tim. c. 5.*) *Adolescentiores autem viduas de uita: cum enim luxuriate fuerint in Christo, nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quod de Smyrnenfi dico, id ipsum autumo de Clero, & Presbyterio Antiocheno sub Ignatio Episcopo: quam rem eiusdem Ignatij verba significant *ep. 9. Saluto sanctum Presbyterorum collegium, saluto sacros diaconos.* Et ad Heronem, suum in ea sede successorem; *Saluto, inquit (ep. 10.) diuinis ornatum moribus Presbyterium, saluto sanctos Condiaconos, quibuscum ego sum*

sum & corpore, & spiritu. Inculcat item sæpissimè Ignatius obedientiam, & subiectionem, quam inferiorum ordinum Clerici debent Episcopis, adducitq; exemplum Apostolicorum Diaconorum. *Quid verò, ait (ep. 2.) Diaconi: imitatores Angelicarum virtutum, qui purum, & inculpatum ministeriũ Episcopis exhibent, vt S. Stephanus, B. Iacobo; Timotheus, & Linus, Paulo; Anacleus & Clemens, Petro.* Vt scilicet ex ijs verbis intelligat lector, obedientiam, quam hodièque sacrorum ordinum susceptores, ad præscriptam in libris Pontificalibus formam, spondent suo quisque Episcopo, vestigium esse regularis illius obedientiæ, quam vnà cum ceteris votis, Castitatis scilicet, Paupertatis, primis Ecclesiæ seculis, Clerici nuncupabant. Præerant enim Episcopi suis Clericis, vt religiosis contubernalibus. Cuius antiquæ consuetudinis extitit, diu pòst, insigne exemplum S. Guthberti Lindisfarnensis Episcopi, eiusdemque sui Cleri regularis Præpositi; apud Bedam; & S. Augustini Cantuariensis Episcopi, suum itidem Anglicum. Clerum iure Præpositi regentis, apud S. Gregorium Magnum; de quibus mox dicemus. Neque huic nostræ assertioni de illius primi Ecclesiæ seculi regularibus Clericis obest, quòd Dionysius (*Eccl. Hier. cap. 6.*) Christianam aciem suæ ætatis, in Pontifices, Sacerdotes, Ministros, Therapeutas, & plebem sanctam partiès, videatur secernere Therapeutas, hoc est, Ascetas, siue Religiosos, à Clericis. Nam, sicut non negamus extitisse eo seculo quamplurimos simplices Therapeutas, hoc est, Religiosos viros, nullo insignitos ordine Ecclesiastico, qui proculdubio à Clericis erant distincti; atque de his locutum Dionysium non imus inficias: ita, extitisse etiam eodem seculo, Clericos planè religiosos, qui simul Thrapeutæ essent, & Clerici, id tam certum esse arbitramur, quàm certum est, Apostolos (quod superius probatum est) & Barnabam, quem suorum bonorum solemnem illa apud Lucam (*act. 4.*) abrenuntiatio, paupertatis votum euincit nuncupasse, aliosque innumeros eius æui Clericos, verè fuisse Religiosos. Denique quidquid sit de Dionysianis Therapeutis, certè Alexandrinos illos, à Marco Episcopo institutos, Clericos extitisse, & Philo (*de vita contempl.*) significat, & Eusebius, atque Nicephorus, Philonis interpretes, euidenter affirmant. *Præterea scribit Philo, inquit Eusebius (lib. 2. cap. 17.) quo pacto præsideant inter eos ij quibus Ecclesiastica commissa sunt ministeria: diaconatus etiam, & quæ supra cunctos eminent, Episcopatus præfidentia.* His similia habet Nicephorus. Sed & Clemens, Petri discipulus ac successor, Regulares Clericos, suo, hoc est, primo Euangelij seculo, extitisse, confirmat (*ep. 4.*) his verbis, à Gratiano relatis: *Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maximè his qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, (hoc est, Clericis,) & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt.* Et inferiùs: *Vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligen-*

tes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis. Itaque ab Apostolicis regulis, quas Clemente teste primi illi ex voto seruabant Clerici, dicti sunt Regulares, quotquot deinceps vestigia illorum, nuncupatis Deo votis, institerunt. Seriem igitur cœptam prosequamur.

4 B. Crescens, Pauli discipulus, Gallorum Apostolus, vitæ regularis formam in Gallicanum Clerum primus inuexit: videlicet, vt ex sacro Altari, ministri altaris viuerent, neque aliud quispiam eorum haberet, diceretue suum. Huius religiosi, ac verè Apostolici instituti, vitio succedentium temporum miserè violati, meminit Synodus Moguntina (*can. 9.*) ante 800. annos habita. Vide Turrianum contra Nouatores scribentem, & hanc rem memorantem (*de iur. Ord. lib. 2.*) Itidem fecisse ceteros Apostolorum discipulos, ab ijs in diuersas orbis oras fundandis Ecclesijs amandatos, pro comperto habeo, tum quòd eo tempore, vt acutè notat Sotus *lib. 10. de iust. q. 4. art. 3.* vna omnibus fuerit disciplina, vt quod de Ignatio, Barnaba, Polycarpo, Crescente probatum est, idem dici iurè debeat & de ceteris: tum etiam quòd Clementis & Urbani Pontificum testimonijs nuper allatis id religiosi moris, bona omnia relinquendi, & paupertate vota, de communi Ecclesiæ substantia vitam Episcopo subiectam transigendi, ijs esset seculis in vsu omnibus Clericis. Pergo igitur vterius, & reperio S. Cyprianum Carthaginensem Episcopum idem institutum fuisse sectatum. Nam vt Pontius (*in vita*) scribit, is primùm Neophytus, per omnia Ecclesiastica munia magno suo merito ad sacerdotium peruenit. Sed priusquam eos gradus ascenderet, cum, diuinas litteras peruolutando, didicisset paupertatis, & castitatis præconia, statim vir beatus in earum virtutum amorem exarsit. Ita factum, vt & continentiam tueretur, & distracto patrimonio, facultates omnes in pauperes erogaret: idque teste Pontio adhuc Catechumenus: scilicet vt ante penè cœperit perfectus esse, quàm didicerit. Hinc Cypriano floridæ illæ laudes virginitatis, pudicitia, ac voluntaria paupertatis. Hinc cum ob longam Ecclesiæ pacem Apostolicæ disciplinæ neglectus, Clericos potissimum infregisset, à Cypriano (*lib. de lapsis*) his verbis correpti sunt: *Studebant augendo patrimonio singuli, & obliui quid credentes aut sub Apostolis antè fecissent, aut semper facere deberent, insatiabili cupiditatis ardore ampliandis facultatibus inhiabant. Non in sacerdotibus Religio deuota, non in ministris fides integra, non in operibus misericordia, non in moribus disciplina.* Hæc ille. Atque ad eam ætate Cypriani, seruore Clericorum paulatim remittente, eò peruentum est (quod notat Pamelius *in ep. Cypr. 36.* & Sotus *lo. cit.*) vt non sicut antè, omnis Clerus communem & religiosam ageret vitam, sed in duas classes dispertitus; alijs in communi viuentibus, alijs priuato victu cultuque degentibus; è quibus illi, communi mensa ab Episcopo sustentabantur, his verò singulis, pro cuiusque merito, certa nummorum quantitas, alijs maior,

ior, alijs minor, distribuebatur, vel ciborum demēsum quotidie per sportulantes patres (vt Cyprianus loquitur) mittebatur. Huiusce duplicis Clericorum Ordinis, qui sequenti etiam æuo in Ecclesia perdurauit, testis est in Africa S. Augustinus, sermonibus duobus de communi vita Clericorum: in Gallijs S. Prosper Aquitanicus (*de vita contempl. l. 2. c. 9.*) & in Italia S. Hieronymus, de posteriori Clericorum genere loquens, dum Clericorum luxum suijs epistolis exagitat. Sed de his postea. Interim post S. Cyprianum occurrit S. Lucianus Martyr, Antiochenus, quem D. Basilius vocat *Ascetam* & *Presbyterum*, hoc est, religiosum Sacerdotem, atque adedò regularem Clericum: illa scilicet inter Clericos Monachosque distinctione, quam antiquitus vsurpatam docebimus.

5 Syluester Papa sanctissimus, quem describit Damasus, Clericis copiosis egentes coniunxit, utique in conuictu, & contubernio regulari, iuxta primæuam Ecclesiæ formam: qua diuisis facultatibus, prout cuique opus esset, nemo egens erat inter Christi discipulos, ministrosque. Non multò post vixit S. Eusebius, Episcopus Vercellensis, & Martyr inclytus; ad cuius, pro fide catholica exulis, gloriosum reditum, lugubres vestes, teste B. Hieronymo (*adu. Luc.*) Italia fermè tota deposuit. Is in Ecclesia sua Vercellensi (Clericorum Regularium Monasterium tanta religionis obseruatione constituit, vt proindè à B. Ambrosio (*lib. 10. ep. 82.*) his verbis meruerit commendari: *Primus in Occidentis partibus diuersa inter se Eusebius, sancta memoria, coniunxit, vt & in Ciuitate positus instituta Monachorum teneret, & Ecclesiam regeret ieiunij sobrietate.* Et post aliquot verba: *Hac igitur patientia, in S. Eusebio coaluit vsu monasterij, & durioris obseruationis consuetudine hausit laborum tolerantiam. Nam hac duo in attentiore Christianorum deuotione præstantiora esse quis ambigat, Clericorum officia, & Monachorum instituta?* Clariùs autem S. Maximus Taurinensis (*ser. de S. Euseb.*) eius institutum exponit, laudatque hoc modo: *Nam vt cetera taceam, illud quàm admirabile est, quòd in hac sancta Ecclesia (Vercellensi) eosdem monachos instituit, quos Clericos? atque ijsdem penetralibus sacerdotalia officia contineri, quibus & singularis castimonia conseruatur? ut esset in ipsis uiris contemptus rerum, & accuratio Leuitarum: ut si uideris monasterij lectulos, instar Orientis propositi, iudices si deuotionem Cleri perspexeris, Angelici ordinis obseruatione gaudeas.* Eadem fermè ætate S. Basilius in epistola ad Amphilochem memorat *Τοῖς Κανονικοῖς*, quos fuisse Clericos declarat Balsamo Scholiastes. Id verò nomen ad nos potiùs pertinere, quàm ad Canonicos Regulares, clarum est, si verba Balsamonis *Κανονικῶν Κανονικῶν* Latinè vertantur: sonabunt enim, non, *Clericorum Canonicorum*, sed *Clericorum Regularium*. Idem notatum velim in alij Basilij locis, vbi eorundem meminit. Erant igitur in Cappadocia, Basilij æuo, Clerici Regulares, quos idem Sanctus nò semel instruit monasticis regulis: atque ob id Græcis *Κανονικοῖς*, hoc est, Regulares nuncupati sunt.

6 Ex Oriente ad Gallias conuertamur: quam Prouinciam Clericali monachatu B. Martinum Turonensem Episcopum exornasse, præter testimonium Matthæi Galeni (*lib. de orig. mon. p. 186.*) eruditissimi viri, & Cardinalis Baronij (*ad An. 328.*) Scriptoris Amplissimi, sunt argumenta, quæ probent. Primùm, multorum nomina Monachorum de Martini schola, quos Clericos fuisse testatur Sulpitius, dum memorat, Clarum, & Eusebium Presbyteros, Aurelium Diaconum; rursus Refrigerium Presbyterum; alium item sacerdotem Martini sodalem, & apud Cæsarem Maximum, conuiuiam. Et nisi me coniectura fallit, Clerici fuerunt illi, quos funus B. Martini profecutos Sulpitius refert: *Agebat, inquit, (ep. ad Bassul.) nimirum ante se pastor extinctus greges suos, sanctæ illius multitudinis pallidas turbas, agmina palliata: & aut emeritorum laborum senes (Presbyteros intelligit) aut iuratos Christi in sacramenta tyrones, hoc est, iuniores Clericos, Votis tamen adstrictos.* Denique pergit Seuerus, monasterij à Martino fundati Clericos, Presbyterosque seriatim prodeuntes, describere. Constabat enim è Clericis, vt vidimus, & Presbyteris, cùm alioquin inuitatum fuerit in cœnobijs simplicium Monachorum aliquem habitare Sacerdotem præter vnicum, qui monachis sacramenta ministraret. Vnde in Monasterio Scythico apud Cassianum (*coll. 3. c. 1.*) vnus Paphnutius Presbyter legitur, cui in officio Abbatis, simul & Presbyteri, vnus Daniel successurus ordinatur. Et apud eundem (*coll. 10. c. 1.*) scriptum reperio, quatuor Presbyteros, quatuor Ecclesijs monachorum, singulos singulis præsedisse; ceteris omnibus vtique, neque sacerdotio, neque minorum Ordinum gradu pollentibus, vt potè qui merè Laici essent. Imò aded verum est monachos illius æui fuisse clericatu immunes, vt monasteria plerunque neque vnum Presbyterum intra septa Claustrum secum cohabitatem habuerint, sed dominico die è ciuitate proxima aliquem liturgum accersere soliti fuerint: quod à B. Epiphanio scriptum, (*tom. 2. oper. Hier. ep. 60.*) tradidit glossa Decreti (*incap. Hinc est. 16. q. 1.*) Sanctus etenim Epiphanius excusat se apud Ioannem Episcopum Hierosolymitanum, quòd in monasterio eius diœcesis, ipso inconsulto, Presbyterum ordinasset, asserens illud ipsum Monasterium diu antea caruisse sacerdote: & aded refugere solitos Ascetas eius loci, sacerdotij gradum, vt opus fuerit per vim ordinare vnum ex eis qui tali ministerio aptus iudicatus fuerat à ceteris fratribus. Itaque nulli dubium esse debet, ea ætate diuersa extitisse Monachorum & Clericorum officia. Quod etiam Hieronymus ad Pammachium, & ad Heliodorum, & ad Riparium scribens aperte testatur. Hæc omnia, quæ huc congeessimus testimonia, eò tendunt, vt exploratum compertumque sit Lectoribus, ea monasteria, quæ complures Sacerdotes, altarisque ministros haberent, fuisse Clericorum Regularium collegia, eosque vocatos alicubi Monachos, non quòd à Clericis, vti hodie

die fit, distinguerentur; sed quòd (vti ex Augustino discimus) communè vitam ducerent, & in vnum concordì voluntate conuenirent. Olim quipè longè aliter atque hodie Regulares Clerici à Monachis distinguebātur. Nàm apud priscos ex viris religiosis ij omnes Clerici dicti reperiūtur, qui ad religiosa vota sacros ordines adiūgebant, ac proindè *ιερομναχοι*, Græcè sunt appellati, hoc est, *in sacram militiam adlecti Monachi*: Nunc verò id non est satis, sed opus est prætereà, vt non cucullati, sed Clericali habitu induti procedant. Itaque olim non habitu, sed ordine atque Officio dispersebantur; nunc verò contrà, non Ordine, aut Officio, sed habitu, atque vocabulo distinguuntur. Passim enim tùm Clerici tùm Monachi propemodùm omnes, docent, prædicant, & Sacerdotio insigniti, Sacramenta Eucharistiæ & Pœnitentiæ administrant. At verò Monachi Officiū antiquitùs erat luctus, oratio, silètium, & manuum labor; ijdem autem, quòd nullo insigniti ordine erant, sed merè laici, infimum inter Ecclesiæ ministros locum habebant, vti post Dionysium Areopagitam (Hier. Eccl. c. 7.) qui eos extra cancellos statuit, clarè ostendit ex Concilio Romano, à Syluestro Pontifice celebrato, Greg. (dist. cap. A Subdiacono) his verbis: *Pontifici Presbyter, Presbytero Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono Acolythus, Acolyho Exorcista, Exorcista Lector, Lectori Ostiarius, Ostiario Abbas, Abbat Monachus in omnibus præstet obsequium, siue in publicis, siue in gremio Ecclesiæ.* Super quæ verba scribit Glossator: Loquitur hic Canon secundùm ea tempora, cùm Monachi non erant Clerici, vt infra 16. q. 1. Generaliter. Denique B. Hieronymus, quodnam olim esset inter Clericum Monachumque discrimen, breuiter comprehendit, contra Vigilantium scribens: *Monachus non docentis sed plangentis habet officium, qui vel se vel mundum lugeat, & Domini pauidus præstoletur aduentum.* Indè coepta est olim migratio è Monachismo ad Clericatum. Vndè ortum est prouerbiū, cuius meminit S. Augustinus Epist. 76. ad Aurelium: *Qui non fuit bonus Monachus, non erit bonus Clericus.* Itaque qui ex Monachis in Clerum adsciscebantur, ijs quidem vtriusque vitæ munia coniungere licebat, vti Vercellenses Clericos fecisse, testatur Ambrosius, & ijdem, vt dixi, *ιερομναχοι*, siue, vt Gregorius loquitur, *Monachi Presbyteri* appellabantur, ac proindè Regulares Clerici dici possunt. Clerici quidem, quòd sacris ordinibus essent insigniti; Regulares autem, quòd non secus ac Monachi, districtam religiosi regulis vitam agerent. Eiusmodi igitur, Martini monasterium extitisse ex his quæ diximus, palam est; ac proindè B. Petrus Damianus meritò (10. 2. ser. 57.) appellat B. Martinum Clericorum & Monachorum speculum, vtpotè qui vtriusque vitæ munia, laudesque coniunxerit. His adiungendi sunt, ex Hieronymi Chronico, Aquileienses Clerici, de quibus sic ille scribit: *Aquileienses Clerici quasi Chorus Beatorum habentur.* Hi nimirum, S. Valeriani Episcopi, quem tanto-

perè

perè idem Hieronymus laudat, exemplo, atque doctrina, & S. Chromatij itidem Episcopi confirmati vigili rectione, tantùm profecerunt in studio religiosæ virtutis, vt ad eò insigni elogio promeruerint commendari.

7 Nec præterire debeo Antiochenæ, & Constantinopolitanæ Ecclesiæ Clericos, qui Chrysofomi auctoritate, atque exemplo, è Monasterijs prodierunt, & initiati sacris, magnum ijs Religionibus Christianis incrementum attulerunt. Quocirca Antonius Agellius, vt sacræ Antiquitatis consultissimus, meritò existimabat, Ioannem Chrysofomum inter Regulares Clericos, & Regularium Clericorum Patres, esse adnumerandum. Ipse enim è Monasterio prope Antiochiam ab Hilarione fundato, diuinitus per Flavianum Episcopum euocatus, Ecclesiæ Antiochenæ quatuor annos Diaconus, & duodecim Sacerdos, idest, è Monacho, Regularis Clericus, mirificè administravit, vti Theodoretus, Georgius Alexandrinus, alijque scriptores vitæ eius fusè scripserunt. Formam verò, Regulamque Clericalis vitæ, ex eiusdem Homilia IX. in Epistolam ad Philippenses, elicere possumus: nempè, vt eius ætatis Clericis ab eo institutis, domos sibi proprias exstruere; præter necessaria alimenta, atque indumentata, res superfluas procurare, stipem victumue ostiatim emendicare, nequaquam liceret; sed ex vltro datis muneribus spes illis esset, Deo providente, tolerare vitam, vt seruos Christi decet, frugalem, & moderatam. Venio ad B. Hieronymum Presbyterum, quem & Regularis Ordinis extitisse, & eius ætate in Vrbe potissimum Roma, Clericos aliquot in communi, & ad religiosam formam vixisse, testatur eiusdem Hieronymi aliorumque veterum scripta. Et de sua quidem ipsius regulari professione, tradit in epistola 60. ad Pammachium, sic se à Paulino Antiochiæ Episcopo Presbyterum accepisse, vt Monachismus, hoc est, Deo votis dicata vita, non auferretur. Epiphanius verò (ep. 61.) scribens ad Io. Ierosolymitanum, id ipsum significat: asserit enim nullo modo se ab Hieronymo obtinere potuisse, vt publicè sacrificaret, & animarum curæ intenderet. Hæc de Regulari B. Hieronymi Presbyterio. De alijs autem eius qui Regularibus Clericis, Presbyterisque, satis, opinor, clarè patet ex regularis vitæ institutione, ab Hieronymo scripta ad Nepotianum Clericum, & ex eiusdem defuncti Epitaphio: quibus locis Continentiam, Paupertatem, & Obedientiam, ceteraque clericalis religionis officia, idem Hieronymus miris commendat modis. Nempè (vt aliqua hic adscribam) Obedientiam, quam Episcopo Clerici præstabant ijs verbis ep. 2. ad Nepot. *Esto subiectus, Pontifici tuo, & quasi animæ parentem suscipe.* Paupertatem verò dum narrat, Sacerdotes alienis facultatibus veluti pauperes, sustentari; *Turpe est, ait, ante fores Sacerdotis, Christo crucifixi, & pauperis, & qui cibo quoque vescitur alieno, lictores Consulium, & milites excubare.* Et rursus: *Si autè ego pars Domini sum, & funiculus hereditatis eius, nec accipio partem inter ceteras tribus,*

tribus, sed quasi Levita, & Sacerdos viuo de decimis, & altari seruiens, altaris oblatione sustentor: habens victum & vestitum, his contentus ero, & nudam crucē nudus sequar. Super quæ verba bene notat Scholiastes Victorius, Nepotianum doceri à Hieronymo ea quæ perfecti sunt Clerici; propterea decimis, & oblationibus (quarum loco Sacerdotia, quæ Beneficia vulgus appellat, successerunt) contentum esse debere. Itaque cum iuxta Canones Apostolorum, quos Gratianus (cap. Episcopus & præ. 12. q. 1.) recitat, Episcopis data fuerit potestas dispensandi bona Ecclesiastica Clericis, ceterisque pauperibus, secundum cuiusque necessitatem, & gradum; verisimile est, hunc communis vitæ morem, qui Hieronymi quoque ætate, apud quædam saltem Clericorum collegia, deuotissimè seruabatur, ijs verbis significasse, maximè cum in eadem epistola legatur; *Gloria Episcopi est, pauperum inopiæ providere: Ignominia Sacerdotis est, proprijs studere diuitijs.* Damnat igitur in Religioso Sacerdote proprietatis vitium. Denique castitatis præclara eodem loco dat Clericis documenta: *Ne feminam quampiam absque honesto comite visitent: Ne soli cum eis sedeant: Ne munuscula recipiant: Ne ijs familiariter sese insinuent: Ut suspiciones caueant, & quidquid probabiliter fingi potest, ne fingatur, antè deuitent. Tenui victu, & aspero cultu viuantur, delicias, lepôres, risum, urbanitates fugiant:* hisque similia alia pleraque scribit, quæ continentia thesaurum apta sunt custodire. Vota autem religiosa his verbis non obscure declarat: *Quanto magis delicias, & lepores, quæ in seculi hominibus detestamur, in Monachis, & in Clericis erubescemus, quorum & Sacerdotium proposito, & propositum ornat Sacerdotio?* Vocabulo propositi, firmam mētē, ab eo significatam intellige, iuxta illud Ciceronis offic. lib. 1. *Cato grauitatem suam perpetua constantia roborauit, semperque in proposito susceptoque consilio permansit.* Vnam item Clericis domum communem B. Hieronymus fuisse significat, cum inquit: *Audi fratrem collegio, patrem senio.* Et clariùs: *Inter Presbyteros, & coequales primus in opere, extremus in ordine.* Idem: *Tales habeto socios, quorum contubernio nō infameris. Si lector, si acolythus, si Psalteres te sequitur, non exornentur veste, sed moribus.* Hæc omnia paulò diligentius excerpssi, vt planè cognosci queat, quis fuerit status, quæ religio bonorum illius seculi Clericorum; Bonorum, inquam: iam enim ætate Hieronymi plurimi Romæ, & per Italiam erant Clerici, vix religionis leue vestigium retinentes, seorsum singuli degentes, prædiorum ac Sacerdotiorum redditibus bene nummati, in viduarum hereditates audivissimè inhiantes, pompas, & ceteras seculi vanitates miserè confectates: in quorum deprauatissimos mores B. Hieronymus religiosissimus, & verè Regularis Presbyter, non vno loco validè intorquet stylum 10. 1. ep. 17. 18. 22. 42. 43. & l. 1. in Iovin.

8 Atque id caussæ exitit, cur Augustinus, Hieronymo non admodū posterior, de reformanda Clericorum vita seriò cogitauerit. Ergo in hęc

M

rem

rem intendens vir beatus, primùm, statuit nullum ordinare Clericum, nisi secum vellet habitare, & regulariter conuiuere: ei verò, qui vellet à proposito recedere, Clericatum adimere. At cùm postmodùm experimento didicisset, tantam Clericorum Hipponensis diœcesis multitudinem, communem vitam ægrè tolerare posse, ab ea sententia discessit. *Ecce, inquit, apud Gratian. c. certè 12. q. 1. in conspectu Dei & vestro nullo consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus, & Ecclesia eius, maneam, ubi volunt, & ubi possunt: non eis aufero Clericatum: nolo habere hypocritas.* Itaque ijs quos propositum vitæ sanctioris illexerat, cœperunt, Augustino duce, in vnum congregari, vnanimes habitare in domo Domini, atque (vt Augustini verbis vtar) *pasci ex vno cellario, & indui ex vno vestiario.* Proindè ij, ex his alijsque sanctis regulis, quas seruabant, dicti sunt Regulares: ceteri verò, seculares, veluti regulis soluti, & seculi fluctibus, non absque periculo, propiores, vti ex doctrina S. Isidori notat Concilium Aquisgranense (cap. 101.) Hanc Clericorum nuncupationem & distinctionem tradunt etiam recentiores Canonum Doctores, videlicet Præpositus, Abbas, alijque. Augustini propositum, Clericos suos ad Apostolicæ vitæ cultum reuocantis, imitati sunt in Africa primùm, deindè per omnem ferè terræ ambitum multi: adèd eius regula Clericis lata, sancta & probabilis visa est. Peperit autem hæc sanctissimi Patris Clericorum reformatio, vel ipso adhuc viuente, plurimos sanctos viros, quorum gesta præclara alibi cùm Dei auxilio fusiùs enarrabimus. Hic aliquorum nomina tantummodò recensemus, videlicet, Alipium, Nebridium, Eutropiũ, Possidium, Euodium, Paulinum, Fulgentium, Hilarium, Vincentium, Prosperum----- Contigit itaque primi Augustiniani Monasterij ædificatio, atque adèd Apostolici Ordinis restitutio, anno salutis CCCXCI. Siricij Papæ VII. Theodosij Imp. xij. & vt Sigebertus adnotat (ep. Maced. apud Trullum fol. 10.) post festum Pentecostes.

9 Post quartum Christi seculum floruit in sede Petri S. Innocentius Pontifex, cuius inter cetera, quæ sanctissimè statuit, huiusmodi extat de Regularibus Clericis decretum ep. 7. *Monachis, qui diu morantes in monasterio postea ad Clericatus ordinem pernenerint, non debere eos à priore proposito deuiare.* Iubet videlicet summus hic Pontifex perseuerare eos in voto, ac proposito monasticæ professionis: quod est, esse Clericos Regulares, Ecclesiasticis munijs, prædicationi scilicet, Sacrorum administrationi, & animarum plerunque curæ illigatos. Post plusculos eiusdem seculi annos vixit, scripsitque S. Prosper Aquitanicus, Rhegiensis Episcopus, & Augustinianæ doctrinæ eruditissimus propugnator. Is libro 2. De Vita Contemplatiua (cap. 10.) meminit Clericorum Regularium suo æuo ex oblati viuentium; *De Clericis quidem, inquit (cap. 16.) dicit Spiritus Sanctus: Peccata populi mei comedunt: sed nihil habentes proprium, non peccata sed alimenta, quibus indi-*

indigere, videntur, accipiunt. Et infra: Deo consecratis vtuntur ad necessaria Sacerdotes, vt illis omnibus qui se perfectionis amore, sub vno constituunt, & sua sibi non vendicant, Ecclesia facultates ad hoc ipsum collectæ sufficiant: vt quicquid omnibus occupationibus soluti perficiunt, fructus illius qui vnus pro multis occupatus est, fiat. Atque ita ille: qui solitudines omnium sub se viuentium portat, in Congregatione sua proficiente proficiat, vt sicut illius occupatio facta est omnium suorum fructuosa vacatio: ita omnium discipulorum perfectio gloriosa, magistri honor habeatur, & gloria. Et cap. sequ. Hæc itaque virtus, quæ abstinencia non solum delicatiorum ciborum, sed etiam malorum omnium nuncupatur, cum omnibus omnino necessaria sit, tum maximè illis familiarior, atque coniunctior esse credenda est, quibus, iuxta illud quod in Actibus Apostolorum legitur, factum cor vnum est, & anima vna, diuinæ charitatis igne conflata: & quibus sub vnius ordinatione viuentibus, omnium communia sunt. Si tamen ita eis vna sit vita, sicut sit vna substantia: & nulla sit eis diuersitas animorum, quibus sit unio facultatum: quia ut fieret, & esset animorum sancta coniunctio, necessaria est facultatum iudicata communio. Ceterum quid eis prodest, quod facultates suas abijciunt, qui uoluntates proprias non relinquunt? Cum sit longè prestantius uoluntatibus proprijs abrenunciare, quàm rebus? His verbis S. Prosper, Clericorum communem vitam, & religiosam eorundem paupertatem, castitatem, & obedientiam describit, vt ante nos doctissimus Pamelius obseruauit (in ep. Cy. 66.) Sequitur S. Fulgentius, religiosus & ipse Clericus ex Augustini regula, atque Clericorum Regularium Restitutor eximius, vt ex eius vita, graui & vetere stylo descripta patet, vbi hæc habentur: Comitantibus ergo Monachis, simul & Clericis, Fulgentius ad exilij locum migraturus, magister egregias utriusque professionis, exit, stentibus omnibus laicis, de cathedra honoris ad locum beati certaminis. Et infra: Similitudinem magni cuiusdam monasterij, Monachis, & Clericis adunatis, sapienter effecit: erat quippè eis communis mensa, commune cellarium, communis oratio simul & lectio. Apparent & alia ibi vestigia veteris Clericorum religionis: nempè, obedientia sub Præposito & Abbate, ca. 25. Studiosorum schola, ibid. Clericalis ordinatio, cap. 29. Mutatio habitus per aliquot dies ab ingressu religionis, cap. 4. Cæmeterium commune extrà Ecclesiam, cap. vlt. & huiusmodi alia, quæ apud nos per Dei gratiam vigent. Quod si ibidem legas, S. Fulgentium monastico habitu cultuque vtentem, & Monachum item appellatum: ne ob id eum à Clericis fecernas velim; sed in memoriam reuoca, mi lector, id quod superius non semel dixi, priscos Monachos, non habitu aut nuncupatione distinctos à Clericis, vt hodie distinguuntur, sed ordine, & munere. Itaque ij omnes, qui regularem vitam professi, & ob id etiam Monachi appellati, sacros Ordines suscipiebant, inter Clericos Regulares adnumerandi sunt. Monachi enim vocabulum nihil Clericis officere debere, quin à Monachis propriè dictis, & qui merè laici erant, distinguantur, patet ex Augustino, qui exponens

nens cur ipsemet Regularis Clericus, & Clericorum Restitutor, Monachus tamen appellaretur, inquit, ad Clericos suos scribens (*ser. 1. de vita Cler.*) *Quare nos non appellamus Monachos, cum dicat Psal. Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in unum? unus enim vnus dicitur.* Hæc ille. Dionysius autem Areopagita (*Eccl. Hier. cap. 6.*) idem vocabulum deductum ait, ab vnione cum Deo: quæ quidem Clericis etiam aptissimè conuenit: *Vnde factum est, inquit, ut Diuini nostri Cathegemones (id est Apostoli) sacris eos qui Monasticen sunt amplexi, dignati sint cognominibus; dum partim Therapeutas, partim Monachos appellandos censuerunt, eò quod Deo purè ministrarent, & indiuisi vnique cum eo uinerent.* Non ignoro, τοὺς μοναχοῖς, ab alijs quibusdam nominatos, quòd vitæ vacent solitariæ; ac proindè Philonè (*de vita suppl.*) scripsisse velle, Monasteria dicta esse, quòd ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὰ τῷ Θεοῦ βίη μυστήρια τελεῖται, hoc est, *vbi solitarij sanctæ vitæ mysteriis datis operã;* sed ex hoc ipso satis patere arbitror, vocabulum, τῷ μοναχῷ, indiscriminatim tribui posse, tum Clericis, qui in vnum habitent, & indiuisi vnique cum Deo viuant, tum solitarijs illis Religiosis, qui à mundo seiuncti, diuinis contemplationibus vacant; atque aded, mirum non esse quòd S. Augustinus se, suosque Clericos Regulares, appellauit *Monachos*. Posteris verò sæculis paulatim factum est (quod & hodie perdurat) vt Clerici Regulares à Monachis, fermè non nisi habitu, & nuncupatione distinguantur: quippè cum & Monachi ferè omnes altari ministrarent, & sacramenta non secus ac Clerici Christiano populo dispensent, neque minùs à se ipsis monastici Ordines habitu & regulis discrepent, quàm à Clericis Regularibus. Circa hæc S. Fulgentij tempora scripsit in hæc verba Sozomenus (*l. 6. c. 31.*) *Ecclesiam Rhinocurensẽm eiusmodi ab initio nactam Antistites, Nigri, Dionysij, & Solonis, Episcoporum institutis uti, eamque bonos ac pios viros proferre non desistere: quia etiam Clericis, inquit, illius Ecclesiæ ades sũt communes, communis mensa, alia denique communia omnia.* Lego item in Synodo Constantinopolitana II sub Menna (*act. 3.*) Apamæ Ecclesiam, quæ in Syria posita est, habuisse eo seculo monasterium Regularium, videlicet Clericorum: ita enim eam vocem explicare solet Theodorus Balsamon, vt supra dictum est. Iustus Orgelitanus Episcopus, Iustiniano Cæsari synchronos, inter Religiosorum congregationes admiscet Clericos. Dùm illud Canticorum edisserit; *Vinea floreuit, dederunt odorem suum;* ait; *Congregationes Clericorum, Monachorum quoque, ac Virginum, in Ecclesia proficiunt, & per bonam famam, & conuersationem insonuerunt.* Porro complura huius & posteris seculi Clericorum Regularium instituta Collegia possè hoc loco proferre. Parco autem, & de nostro iure cedere malo, quàm odiosam disputationem aduersus quemquam inire: ne quis Religiosus è suo nos Ordine ad nostrum trahere conueratur.

10 Sequenti item seculo Gregorius Magnus cum Apostolicam

Cle-

Clericorum vitam, qui magno Ecclesiæ malo à vetere disciplina defecerant, instaurare pro virili sua percuperet, scribit ad Angliæ Episcopum, Augustinum, in hæc verba *lib. 10. ep. 31. Quia, inquit, tua fraternitas Monasterij Regulis erudita, seorsum uiuere non debet à Clericis suis, in Ecclesia Anglorum, quæ autore Deo nuper ad fidem perducta est, hanc debet instituere conuersationem, quæ initio nascentis Ecclesiæ fuit Patribus nostris, in quibus nullus eorum, ex his quæ possidebant, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Hæc ille. Quæ & exemplo suo egregiè in Vrbe præstitit: nam eo Pontifice, obseruantissimos Clericos in suam familiam adsciscentes; *italis erat* (Io Diacono teste) *penes Urbem Romam Ecclesia, qualem fuisse sub Apostolis, Lucas; & sub Marco Euangelista, penes Alexandriam, Philo commemorant.* S. Clarus, Viënnensis Abbas, eadem ætate vixit & inclaruit. Eius vitam vetus autor grauius, & sincerè conscripsit. De Clericis verò regularibus hæc habet (c. 2. 10. 2.) *Sur. Porrò in domo maiori SS. Martyrum Apostolicam uitam tenentes, in unumque viuentes plurimi Clerici erant, ita ut turmis dispositis mysteria peragerent. Apud S. Seuerum quoque cætus Clericorum venerabilis. Concluditque: Sic tunc temporis ad gloriam omnipotentis Dei Viënnensis Ecclesia florebat.* Octauo autem seculo, Carolo Magno Imperante, plura sunt habita Concilia, quibus de Clericis ad pristinam communem vitam reducendis serid egerunt Patres; vti videre est in Concilio Turonensi, & Moguntiaco. Proinde in suis Constitutionibus idem Carolus sic sanxit: *capitul. fol. 254. Qui ad Clericatum veniunt, quod nos nominamus Canonicam vitam, volumus, ut illi canonicè, secundum suam regulam omni modo uiuant, & Episcopus illorum regat vitam, sicut Abbas, Monachorum.* Sed eodem Carolo regnante vixit Ledradus Lugdunensis Episcopus, qui ad eundem Carolum ita de se suisque Regularibus Clericis scribit: *Clausuram quoque Clericorum construxi, in quo omnes nunc sub uno conclauis manere noscuntur.* Neque verò hi Clerici, sæculares, vt vocant, erant: Nam ex iam citatis Concilijs constitutionibusque patet, illo æuo in id incubuisse Ecclesiarum Præsules, & Regem ipsum, pijsimum Carolum, vt Clerici Religiosis regulis adstringerentur, quemadmodum priscis Ecclesiæ sæculis adstrictos vixisse sciebant: vt patet ex Concilijs Aquisgr. Francofurt. atque alijs ijs temporibus celebratis. His consentanea postmodum statuere Patres Aquisgranensis Concilij Ludouico Pio celebrati (can. 94.) Prætereà in Ticinense, & Pontigorense, sub Ioanne Bononiense Episcopo (ap. Sigo. de Episc. Bononia) & in Romano, sub Nicolao primo, idem decretum legitur emanasse. Synodus item Augustana, Othone Augustocoacta, circa annum 952. decreuit, Clericos religionem profiteri cupientes, ab Episcopis suis, vt in ea mente persistant, firmandos potius, quàm dehortandos: optantibus scilicet illius Concilij Patribus, vt Clerici ad regularem formam viuerent, Apostolico more.

11 Sequenti seculo floruit B. Iuo Carnotensis, qui Clericorum Regularium Ordinis, quem S. Ioannis Baptistæ Ordinem nuncupauit, institutor fuit. De huius viri sanctitate, eruditione, & præclara in S. Eucharistiam deuotione, vide quæ habet Posseuinus in suo Apparatu. De Origine autem prædicto vide Thomam Vualdensem (10.3. tit. 10. c. 14.) & Valentiam (contr. de indulg.) Sed pergamus ad posteriora tempora. Vixit Innocentio II. Pont. S. Episcopus Malachias. In eius verò præclarissima vita, quam S. Bernardus luculenter enarrat, hæc reperio: *Malachias factus Dunensis Episcopus, confestim more suo curauit adsciscere ad solatium sibi de filiis suis conuētum Regularium Clericorum. Et ecce rursus accingitur, quasi nouus Christi tyro, ad spirituale certamen: rursus induitur arma potentia Deo, sancta paupertatis humilitatem, rigorem discipline cænobialis, ocium contemplantis, orandi assiduitatem.* Et obseruo ab eodē Bernardo in Apologia ad Gulielmum Abbatem, crebrò fieri mentionem Regularium, eosque non Canonicos, sed Clericos appellari, & à Monachis distingui: *Monachi, inquit, & Regulares Clerici sibi inuicem derogare dicantur, quia proprijs ab inuicem obseruantis separantur.* Et non multò post: *Itaque diuersi diuersa accipientes dona, alius quidem sic, alius verò sic: siue Cluniacenses, siue Cistercienses, siue Clerici Regulares, siue etiam laici fideles.*

12 Circa annum verò Domini 1380. Gerardus celebris Doctor Parisiensis, re & cognomine Magnus, Ioannis Rusbrochij pijs cohortationibus incitatus, contempto nominis & generis sui splendore, abiectisque diuitijs, primus eo seculo Dauentriæ instituit Ordinem, quem appellauit Clericorum Regularium. Quo non diu superuiente, Florentius Traiectensis eius discipulus, vir nobilis, & eruditus, secundum formam, quam à Gerardo didicerat, eis viuendi Regulam præscripsit: *Statuitque* (inquit Iodocus Ascensius in *vita Thomæ Camp. c. 9.*) *ut quàmproximè possent, ad Apostolorum, & primæ Christi Ecclesiæ vitam accederent: ita ut in tota Congregatione esset cor unum, & nullus quidquam haberet proprium, nemo Sacerdotia, aut dignitates ambiret: omnes autem castè, & in paupertate viuerent, in eo habitu quem Gerardus instituerat: nempe picea tunica, pallio crassiore, caputio nigro. Nullus stipem emendicatò cogeret: scriptioni & scholis incumberent: Primario Patri ex animo promptèque obedirent: & huiusmodi alia, quæ eo loco Iodocus narrat.* Itaque cum ij nihil proprium possiderent, atque, libello apologetico in Concilio Constantiensi edito, Io. Gerson disertè pronuntiauerit, eos non minùs esse religiosos, alijs qui religionis nomine nuncuparentur, proculdubio tam diuersi censendi sunt à recentioribus quibusdam Sodalibus, quàm nostratibus Clericis vocabulo & instituto propiores. Neque verò mihi quisquam dicat, eos fuisse Canonicos Regulares. Nam Thomas ipse à Kempis apertissimè tradit non Canonicos sed Clericos Regulares extitisse: imò verò idem ipse Thomas cum plures

sculos annos inter hos Clericos Regulares versatus fuisset, ab eis postmodum discedens, institutum Canonorum Regularium professus est, vti de eo Iodocus narrat. Quàm verò egregiam frugem iam dictus Ordo Clericorum Regularium protulerit, gesta virorum ex eo Ordine insignium, quæ memoratus Thomas Kempensis literis mandauit, præclare testantur. Sed & literarum studijs, scriptisque, plurimi inter eos nomen suum, sui que ordinis famam, ad posteros transmiserunt: videlicet (vt aliquot recenseam) Gerardus Sutphanus, scriptor Asceticus: Gabriel Biel, Theologus Tubigenis: Christianus Massæus, insignis Chronographus: Georgius Macropædius, philologus: alijque, quos Autbertus Miræus in suo Chronico cum laude memorat.

13 Denique superiore seculo, cum Adrianus VI. Pont. Max. eiusque successor Clemens VII. Orbem Christianum, Urbemque ipsam Romam, in scitia luxuque ea ætate contaminatam, probis Clericorum moribus, atque exemplis instructam iri cuperent; neque tamen reperire esset inter Ecclesiasticos viros, qui Christianis populis viam ad pietatem, verbo & opere, quasi protenso digito, demonstrarent; grauis proinde eorum animos coquebat cura. Sed tempori succurrit Deus Ecclesiæ suæ. Nam cum tantam Cleri populique iacturam IV. Viri, scilicet Io. Petrus, Caietanus, Bonifacius, & Paulus imò corde commiserarentur, atque identidem reputarent, quo pacto, quæ ratione Ecclesiæ ministri, qui piè purèque Deum colerent, & humanas mentes virtutibus imbuerent, formari, atque ad cœlestem militiam accentuari possent, de Clericorum religiosa sodalitate subijt eorum animos cogitatio. Itaque ad Clerum omnè redintegrandum, & Apostolico spiritu imbuendum Theatinus Ordo institutus est, non quidem vt aliqui putarunt, sub Augustini Regula: non enim Augustino religiosa promissa facit, sed Petrum, post Christum primum Præsidem ac Parentem agnoscit. --- Habes nunc itaque, lector, antiquitatis pleraque monumenta, quibus librata Theatina Religio firma sistit. Ea, vt vides, recto deduximus narrationis filo, non quidem pauca, sed neque omnia. Crebra enim rerum istarum in historijs occurrit mentio. Mihi verò cuncta diligenter excutere neque animus, neque otium fuit. Aliàs fortasse impensius exquiram, atque proferam. Interim, pro instituta breuitate, sat erit proferre quæ Ioannes Mauburnus, Religiosissimus Roseti Auctor (pag. 767.) doctè & solidè scribit: *Non ex incertis auctoritatibus reperimus, quòd Ordo Cl. Reg. sub sanctis Apostolis est institutus, à B. Marco apud Alexandriam dilatatus, à B. Iacobo Ierosolymitano, & Clemente Pont. Romano, ac cæteris Apostolicis viris obseruatus; ab Urbano Papa (†) insigni Martyre decreto reformatus.* Hæc ille: & alia quæ addit complura, à nobis breuitatis studio omittenda. *Hos verò Clericorum Regularium Patriarchas P. D. Carolus de Thomasi basilicè Arbore comprehendit.*

DISQVI-

DISQUISITIONVM
 HISTORICARVM
 DE SANCTISSIMI
 PAULI PAPAE IV.
 INCVLPATA VITA,
 CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV
 TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

P A R S T E R T I A.

S I V E

Qualis fuerit Io. Petrus, in THEATINA, quam à vulgo habuit,
 Agnominatione; & in Stemmata, Schemateue
 Habitus, quod assumpsit.

1 *Clericorum Regularium Ordo, qui Theatini vulgò audiunt &c.* Laur.
 Beyerlinc. in Theatro V. Religio fol. 259.

DISQUISITIO PRIMA.

*Num præter Clericorum Regularium Nomen, ab Sede Apostolica
 ex privilegio acceptum, Nomen aliud huic Ioannis-Petri
 Ordini inhæsit?*

*P. Sfortia Card. Palauicinus è Soc. Iesu in Histor. Concil. Trident.
 par. 2. lib. 14. cap. 9. num. 5.*

2

Aulus MAGNI EXEMPLI ORDINEM
 in matura ætate fundavit; cui, non à proprio
 Nomine quod habebat, sed à rectæ ab eo Me-
 tropolis, quod illum amplectendo dimiserat, No-
 men hæsit. *Hæc Cardinalis Palauicinus. Quod autem
 Theatinum hoc nomen vulgus indiderit, adducta infe-
 rius testimonia iam ostendunt.*

1 A Thea-

1 *A* Theatinis Carafa Infulis inhaesit Clericorum Regulariũ Sodalitio Theatinorum cognomentum, arbitrio profectò vsuque vulgi, nomina persapè suo nutu inscribentis, non quidem ipsius Carafa consentione, ut falsò quidem existimarunt. Nunquam enim Vir modestissimus eam sibi celebritatem indulisset: ut qui Infulas ipsas, ac Sacerdotia abdicauerat; Infularum deinde titulos, umbramque nominis adfectaret retinere, atque in suo Ordine aternari. Verùm, etsi de solo hoc Clericorũ Regulariũ nomine, satis superq; noti sint nostri homines, eoque nos Scriptores passim opellent, ceu per antonomasiam Clerici Regulares: tamen, cum ad quamdam discriminis tesseram, iũ ad magni potissimum Patris memoriam, admisimus vltro Theatinorum appellationem. Ios. Sylos par. 1. lib. 1. fol. 45.

DISQVISITIO SECVNDA.

Si, ex S. Sedis facultate, Ioannis-Petri Religiosi dicti sunt Clerici Regulares; cur alio Nomine nuncupantur?

P. Iulius Nigronus in Reg. Commun. Societ. Iesu par. 3. tit. num. 58. fol. 117.

2 **C**LERICI REGVLARES, qui primi sic appellari permitti sunt ab Apostolica Sede, breuioris sermonis gratia, dicuntur vulgò THEATINI, ex Ioanne-Petro Carafa, Episcopo Theatino.

1 Clerici Regulares Theatini nuncupati, cum primi Presbyterorum Reformationum fuissent, occasionem dederunt, ut qui post ipsos sequuti & instituti sunt, omnes vulgò Presbyterorum Theatinorum Nomine appellentur. Aloysius Contarinus Crucifer in Viridario tit. de origine Religion.

DISQVISITIO TERTIA.

Paucà illa Clericorum Regularium capita, quae tunc Roma (vbi nonnulli putant) Pinciano in Monte latebant, obscura ne erant, an adeò in luce laudeque omnium, ut Theatinum ipsorum Nomen etiã alijs Religiosis Viris adhaeserit, qui numero multitudi- neque longè præstabant? Quomodò id Roma fieri potuit, vbi clarissimè discrimina hominum & Ordinũ à cunctis agnoscebantur?

P. Horatius Torsellinus è Soc. Iesu in Epit. Histor. lib. 10. fol. 574.

2 **P**AUCIS antè annis, Clericorum Regularium Ordo ab Episcopo Theatino, qui deinde Paulus IV. Pontifex fuit, institutus: ab eo-
N
que

que Theatini appellati. Similitudo habitus fecit, vt SOCIETATIS IESV HOMINES vulgò THEATINORVM NOMINE APPELLARENTVR.

1 *Vita (Ioannis-Petri Carafa) & consuetudo quam habuit, exemplaris & reformata adeò fuit, vt quoties aliquis Clericus sui exemplo inter ceteros emineret, is antonomastice Theatinns in Vrbe atque etiam alibi diceretur. Consalvus Illescas Abbas S. Frontonij in Vitis Rom. Pontif. in Paulo IV. fol. 413.*

DISQVISITIO QVARTA.

Sed si Theatini Roma tunc erant, aut Venetijs, aut Neapoli, etiam fines Italia non excefferant; tanta ne erat ipsorum laus, vt Theatinum ipsorum Nomen, vel extrà Italiam, vbi adhuc ipsi visi non fuerant, audiretur?

P. Iulius Nigronus in Reg. Comm. Soc. Iesu. p. 3. tit. n. 20. fol. 86.

2 **H**OS (Clericos Regulares) vulgus, ab Episcopo Theatino prædicto, vocare cœpit Theatinos : QVÆ APPELLATIO IPSIS IN ITALIA ADHÆSIT, NOBIS IN HISPANIA.

1 *Vsus manavit in vulgum, quemque castigatiùs seueriùsque viuentem nõ aliter appellandi, quàm Theatinum. Lucius Camerra de Teate antiquo fol. 43.*

DISQVISITIO QVINTA.

In Hispania solùm Patres Societatis Theatini sunt dicti, an etiam in alijs Regionibus?

P. Franciscus Suarez de Soc. Iesu to. 4. de Relig. tr. 10. lib. 1. cap. 1. n. 4.

2 **R**ELIGIOSI SOCIETATIS IN VARIIS REGIONIBVS A MVLTIS SVNT VOCATI THEATINI.

1 *Nostro Hispano homini Ignatio, eiusque Sodalibus, Theatinum Nomen attributum est. Consalvus Illescas in Vit. Rom. Pontif. lo. cit.*

DISQVI-

DISQVISITIO SEXTA.

In paucis aliquot locis, an in multis etiam contigit, Theatinos, Societatis Iesu homines appellari?

P. Nicolaus Orlandinus in Histor. Soc. Iesu lib. I. n. 122. fol. 134.

2 **F**ACTUM est, vt SOCIETATI, quoque NOSTRÆ, quæ itidem Clericorum Ordo est, nec vestium magno discrimine distinguitur, NOMEN idem THEATINORVM MVLTIS LOCIS ADHÆSERIT.

1 *Theatinorum Cognomentum ab Episcopatu, quem administravit, acceptū; ipsis eius sectatoribus, ac multis alijs Religiosis Viris inhaesit. Anonymus in Vita Pauli IV.*

DISQVISITIO SEPTIMA.

Quamvis ergo aliter se se ipsi appellari dicerent, Theatinū tamen hoc Nomen passim Societatis Patres à rudibus et pertinacibus populis audiebant: at id in propinquisne solum Italiae Regionibus accidit, an etiam in longè remotis? Quomodo fieri potuit, vt tantilli Ordinis Nomen, qui pauca, vti iam innui, solum capita numerabat, tot Sociorum millibus, hic inde dispersis in tot Mundi Partibus, inhaereret?

P. Petrus Ribadineira è Soc. Iesu in Vita P. Ignatij lib. 2. cap. 5. fol. 134.

2 **C**VM Ordo vterque, noster & illorum, Clericorum Regularium sint, eodemque fermè tempore nati, neque habitu valdè dissimiles, populus rudis, externa specie deceptus, ALIORVM NOMEN NOSTRIS IMPOSVIT, ROMÆ PRIMVM, VNDE IN ALIAS DEINDE VRBES INFLVXIT, ET IN REMOTAS ETIAM PROVINCIAS PENETRAVIT.

1 *Vsus manavit in vulgum, unumquemque castigatiùs seueriùsque viuentem non aliter appellandi quàm Theatinum. M. Abrahamus Bzouius Ordinis Præd. sub ann. 1524. n. LXIV.*

DISQUISITIO OCTAVA.

Forſitan huius Nominis cauſa, non tam populi deceptio fuit, qui dedoceri à multis & à Societate ipſa facillimè potuiſſet; quàm vulgi uſus, ob Theatini ſcilicet Episcopii eiusque Ordinis ſanctitatem, Quemlibet caſtigatiùs ſeu-riùsque uiuentem, ut dictum eſt, non aliter appellandi quàm Theatinum? Haſitas? At qui Myſtera diuina frequen- tant, quomodo uel hodie, ſine ulla deceptiõne, à po- pulo alicubi nuncupantur?

P. Fuluius Androtius è Soc. Ieſu in Oper. Spirit. fol. 51.

2 **P**rimum impedimentum: quo per plures quàm maximè ab hoc ſã-cto exercitio remouentur, eſt reſpectus humanus; quì crudeli ad hoc tyranno utitur, quem uocant, Quid dicent? AT (ſi ſepa Celeſti menſa reficiar) THEATINVM ME DEINCEPS APPELLITABVNT. Hac P. Androtius; qui id ipſum affirmat in fol. 53. Viſ id exemplo etiam ut oſtendam: & non homines modò, ſed illud ipſum Nomen uel Cacadæmones uſurpaſſe, ſuperna tamen Dei uirtute ab Sacerdote coactos?

P. Scipio Sgambatus è Soc. Ieſu in relat. Vita S. Franciſci Borgia in additione fol. 327.

3 illa (Chriſti è Cruce pendens) effigies (dixit à dæmone obſeſſus) aliquoties eſt loquuta. Et cui nam loquuta eſſet, cum peteret Exorcista; Vni Theatino, reſpondit dæmon. Tunc ille reprehenuſ, quòd ita reſpondiſſet, coegit, ut diſertè illius Nomen exprimeret, quem appellaue- rat Theatinum. Et habitat in Cælo, reſpondit. Rurſumque à Sacerdote coactus, Borgia, dixit. Et compulſus etiam nomen proprium edicere, Franciſcus, ſubiunxit.

1 Vocabulum Theatinorum uulguſ illis impoſuit, ſiue ab altero è Conditori- bus, Episcopo Theatino, ſiue à ſpectando ſeu contemplando, uel à ſpectabilitate, ſiue etiam ſpectaculo, uel theatro. Enimuerò uerbo Græcis, Latinis ſpectari dignus, clarus, illuſtris, ſpectabilis: θεατός, Spectator; præcipuè ut Paulus in Amphit. Iouis ſummi. Vel ut Cicero lib. 1. de Natura Deorum, Rerum Supernarum atque Celeſtium Contemplator: uel θεατός, Probator & Iudex. Inde Theatini cognomina- ti, quia id habitu, motu, geſtu, in ceſſu aſtriecti moris, oſtenderent quod eſſent: facti ſi- mul theatrum & ſpectaculum mundo & Angelis: facti ſpeculatores illius imagi- nis, in quam uinam omnes transformemur: ſpectabiles ſanctitate, clari innocentia,

illu-

QVĪD THEATINVM NOMEN SIGNIFICET? 101

illustres doctrina: Probatores eorum, qua potiora: Iudices & Censores morum: olim etiam Iudices Orbis, & Assessores omnibus illis, qui omnibus pro Christo relictis, Christum secuti, Iesu Christo supremo Iudici assidebunt. M.F. Abrahamus Bzovius Ord. Prædic. in histor. Eccl. sub ann. 1524. n. LXIV.

DISQUISITIO NONA.

Theatina. hac agnominatio, Carafa Ordini, in gloriam num in probrum evasit? Et quid nam illa significat?

P. Iulius Nigronius & Soc. Iesui tit. Reg. comm. par. 3. num. 58. editionis Mediolanensis fol. 117. Colonia Agrippina 104.

Dicuntur vulgò Theatini ex Iohanne-Petro Carafa, Episcopo Theatino. Quæ Appellatio vulgaris eis cessit in Gloriam, èd quia hæc vox à Græca ducta videtur, siue *θεός*, qua Deus signatur, siue *θεάτιν*, qua Contemplator. Proindè dici videntur quasi DIVINI seu Contemplatores: nec aliena est vtraque à primis eorum sanctis cogitationibus & verbis; quibus contemplantes cælestia, Diuinum Amorem commendabant. *Hæc candidè ac disertè P. Nigronius, cui Lucius Camerra fol. 42. in Teate antiquo sic accini: Vulgaris certe appellatio, sed appositissima, bone Nigroni, nec minus in Illorum gratiam, quàm in Tuorum: utrosque sub eorum infantiam, felici vocis equivocone confundens vulgo (ut in Hispanijs hodieque confundit) uel ex habitu, qui ferè similis; uel ex natali, qui penè idem; uel, ut reor potius, ex sanctè uiuendi norma, qua utrisque communis, utrosque reddidit Christiano Orbi uerè spectandos---Appositissima igitur, immò consultissima, si me uetera monumenta non fallant. Quippè magnus ille Præsul, summus deinde Catholica Ecclesie Pontifex, purissimam vitæ formam hauserat à Theatina Ecclesia: in qua, suo adhuc æuo, primigenia Ecclesie institui, uestigium permanserat. Quod autem Nigronius, ipse sibi plaudens, ad Theatinorum nomenclationem expresserat; ante eum bellè nimis ad Patriæ expressisse mihi uidetur Lucius Patruus, cum ad Patriam conuersus, alicubi sic fermè pangebatur:*

Viue diù THETIDOS Proles, tres namque Sorores
Centum conuoluunt operosis orbibus orbes,
Nobilibus pensis longa vertigine fusum
Contorquunt, numerosa trahunt per lustra senectam,
Et fortunatos producunt fila per annos:
DIVINVMQVE tuum uiuet per sæcula Nomen.

Tum ad etymum & scribendi Theatini Nominis rationem illustrandam subiungit: Plures etymi causas esse potuisse satis constat: factumque indè nos putamus, ut alij nostram Urbem nominauerint Tegeate, alij Theate, idque adspiratum; siue nostratium Marrucinatorum prononciatione, Tiate; nonnulli Theatcm; atque alij de-

mum,

» m̄, quemadmodum Antoninus, Tee. Ex qua voce, siue abbreviata, siue vitiosa, ut
 » Ortelius, & ante eū Sigonius aduertit, inductam Terim, siue Tictim, ex ijs, quæ Ni-
 » ger inter recentiores scripsit, sub barbarissima secula coniectamus. Hactenus ille.

I Cū inuenta Crucis festo die res agitari cœpta esset, in Crucis itidem exal-
 tata solenni luce feliciter confecta est: ut proinde non immeritò Crucis insigne pro
 Stemmate Theatini Patres assumpserint. P. M. Abrahamus Bzouius Ord. Præ-
 dic. sub ann. 1524.

DISQUISITIO DECIMA.

Si tale obigit Clericorum Regularium Ordini uel à vulgo inditū fortunatissimum
 Nomen, an etiam aliquod ipsi Stemma auspiciatissimum assumpse-
 runt? Pro sigillo accessera Theatinorum Ordo quid habet?

P. Iulius Nigronus in Reg. comm. Soc. Iesu p. 3. tit. n. 54.

2 C ongregationi Casinensi, est pro Sigillo Pax; Ordini Minimorum,
 Caritas; Fratibus Minoribus, Brachia S. Francisci decussata,
 & plagis insignia; duæ Columbæ bibentes ex eodem calice simul & se-
 mel, Camaldulensibus; & CRVX, CLERICIS REGVLARIBVS.

I Christum ipsum, Apostolos, & antiquos plerosque Clericos tunicatos & pal-
 liatos veteres pictura & litera referunt. Euthymius certè in illud Ioannis 13. Sur-
 git à cœna, & ponit vestimēta sua: hoc est, inquit, pallium; nam eo solemus exui
 aliquid operis facturi. Eusebius item lib. 7. cap. 14. & Sozomenus lib. 5. testantur
 apud Casaream Philippi, usque ad suam ætatem stetisse aream statuam, quæ præ-
 ferebat Christum Dominum tunica & pallio indutum: eaque posita credebatur à
 muliere sanguinis profluentis ab Iesu liberata. Anton. Caracciolus in notad cō-
 stit. par. 2. cap. 2. S. forma siue genus.

DISQUISITIO VNDECIMA.

Præter Vestium Colorem, de quo nos infra par. 4. disqu. 2. ex Societatis homine
 disputabimus: & Barbam, quam Dominus Iesus Christus (uti Theatinorum
 mos est, Non admodum longam) teste Nicephoro, ex P. Vincentio Bruno è
 Iesu Societate, gestabat: Christi Habitus in latioribus manicis, & in tunica non
 aperta; cui nam similior & conformior Ordini, dici possit? Quid accidit hac de
 re fortasse dignum, quod à nobis hic audiatur?

P. Pau-

P. Paulus Sherlogus d Soc. Iesu to. 3. in Cant. sub ipsum Operis initium.

2 **N**Oueris, Pinciæ veteri in Castello Urbis clarissimæ, floruisse per multos annos, eximiæ sanctitudinis celebri cum rumore & peregregijs argumentis, deuotam conspicuam Virginem, Dominam Marinam de Escouar, quæ hanc vitam cum perenni illa & beata commutauit Anno Redemptionis 1633. nona Iunij luce, cum nouem & septuaginta cum quatuor mensibus numerasset annos. Venerabilis igitur hæc scœmina, cum erga Christi Humanitatem sacrosanctam, Religioso arderet studio, exoptabat nosse, quibusnam indueretur indumentis, quo habitu decentissimi ornatus grauis & perhonesti, dum apud mortales versatus: tandemque votorum compos facta, quam tibi hîc exhibemus Effigiem depingi fecit---- Porro ornatus singularis visus est nonnullis, tum quod camisia ex lino adscribitur, tum quod calcei pedes integrè velent-----tum denique, quod **A REGVLARIVM CLERICORVM VESTITV PRORSVS NON DIFFERAT**--- Quos ob scrupulos ad iustissimum Vallisoletanę Inquisitionis Tribunal delata est; quę doctissimorum Theologorum auditis sententijs, cum nihil venerandæ antiquitati animaduertisset dissonum, indulsit publicè in Templorum altaribus collocari, & ab Orthodoxis maxima cum obseruantia coli. Quo extempore in Hispania solennis reddita est cum sancta Effigie deuotio. *Hæc ille. Inspice apud eundem Authorem Effigiem; in qua videtur laneus Christi Cingulus, & Tunica cum latioribus manicis contexta per totum; de qua, vt P. Julius Casar Bulengerus obseruat, to. 1. lib. 1. cap. 1. fol. 4. S. Ioannes ait, eam fuisse à summa parte ad imam textam. Et iterum, Christi Domini tunicam eo modo textam fuisse tradit, cuiusmodi hodie apud nos texuntur tibialia, quæ à stamine vocitantur. Ita Bulengerus, & addit, Cum tunica & pallio Apostolos orbem peragrassent, vt Christi Domini fidem disseminarent. Quæ nos alibi vberius explicabimus.*

1 *Hanc Regulam Apostolicam [quæ nos scripto traditam Constitutiones vocamus] Theatinis suis præscripsere D. Ioannes Petrus Carafa, & D. Caietanus, primi Religionis Clericorum Regularium Conditores, seu Patriarchæ, imò primi Cleri Reformatores, seu primi Apostolici Ordinis Restitutores, & primi hoc seculo Presbyteri Regulares: quos, tanquam Duces Regularis Cleri, imitati sunt alij Ordines Regularium, Societatis Iesu, Barnabita, Somaſcheni, Ministri infirmorum, Clerici Minores, Scholæ Pia, Congregationis Oratorij, & alij. M. F. Abrahamus Bzouius Ordinis PP. Prædic. sub. ann. 1524. lo. cit.*

DISQVI-

DISQVISITIO DVODECIMA.

Theatinas Leges, à B. Caietano & Ioanne-Petro institutas, humane ductui, an diuino, adscribere ac referre debemus? Et num verè dicendi sumus habere nos Regulam approbatam?

P. Nicolaus Lancicius è Soc. Iesu in Opusc. 17. n. 161. fol. 162. & 163.

2 **E**Xtat Reuelatio facta S. Birgittæ lib. 7. Reu. cap. 20. à Christo Domino, in qua in primis de Regula S. Francisci à se inspirata, deindè de omnibus alijs Ordinibus sic ait: Ita etiam omnes aliæ Regule, quas amici mei incœperunt, & ipsi personaliter tenuerunt, & seruauerunt aliosque eas efficaciter docuerunt, & porrexerunt, non fuerunt dictatæ & compositæ ab ipsorum intellectu, & humana sapientia, sed aspiratione Spiritus sancti-----Quamobrem etiam grato animo colere debemus hunc Dei fauorem. Nam vt ait S. Chrysostomus *f. 8. in Gen.* magnus honor est, dùm Deus legem dat non per aliquem famulum, non per Angelum & Archangelum, sed per se ipsum, duplici honore hominẽ afficiẽs, & quia legem dederit, & quia dederit per se ipsum. *Hactenus Lancicius; eademque de re differit*

P. Nicolaus Orlandinus è Soc. Iesu in hist. Soc. p. 1. lib. 10. n. 62. fol. 234.

3 Rogauit (*Ignatius*) Lainium cùm constitutiones scriberet (à quo non ignorabat Sanctorum vitas, & eorum qui Religiosas aliquando familias disciplinasque fundarunt, studiosè peruolutatas) censeret ne diuinitus earum Auctoribus omnia, quæ ad instituta cuiusque familiæ pertinent, indicata, an præcipua potiùs aliqua & grauiora dùm taxat, relictis cæteris non tam intimis, nec tam grauibus, Patriarcharum Fundatorumque prudentiæ. Cui Lainius sibi videri dixit, Deum Optimum Maximum, vt primum familiarum omnium procreatorem atque parentem, quos ad eas excitandas tanquam ministros & famulos delegisset, ijs grauissima quæque, & cuique disciplinæ intima præmonstrasse. Nam cùm Religiosorum Ordinum institutio non hominum sit inuentum, sed Dei, qui quidem proprium quemdam ab vnoquoque Ordine cultum ac famulatum exigit; relinquatur, vt is etiam hominibus præsignificet atque præmonstret, quæ ab quoque obseruari curarique velit: vt quò sua homines coniectura ac suspitione non possunt, illuc Dei admonitu significationeque perueniãt. Cætera verò, quæ non tam vim naturamque cuiusque

Ordi-

Ordinis,quàm adiuncta quædam, & quasi circumstantias attingunt, eademque pro varietate temporum ac locorum variari mutarique possunt, ea putabat Fundatorum permitti iudicio atque prudentiæ. Quemadmodum in Ecclesia Catholica animaduerti licet, in qua regenda ac temperanda multa huiusmodi Deus suorum Ministrorum Vicariorumque prudentiæ libera atque integra esse voluit: cum tamen ea, quæ sunt præcipua, iam tum ab initio suis Apostolis, & primis illis Ecclesiæ Pastoribus indicarit. Hæc censuit Lainius, cui & se subscribens Ignatius; Sic, inquit, & ego sentio. *Hactenus Orlandinus. Quomodo verò dicendi simus habere nos quoque Regulam à sancta Sede Apostolica comprobata, per doctè disertèque Ioannes-Petrus docuit in literis, ad Gibertum Veronæ Episcopum datis; quæ in 1. tom. Farrag. fol. 52. videri possunt. Qua de re hic audiendus*

P. Julius Nigronus in tit. Reg. comm. Soc. Iesu par. 1. n. 5.

4 Præmittenda est nõ ignota doctrina. Per regulã numero singulari sumptam, à priscis vsque sæculis, significari præcipuè institutum, seu formam viuendi religiosam: non tam à reliquis Christianis Religiosos distinguentem, à quibus per tria vota substantialia satis superque omnes fecernuntur; quàm ab alijs Ordinibus Religiosorum separantem: qui omnes in trium votorum Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ obseruatione conueniunt. Itaque religiosè viuendi præcepta S. Pachomio tradita ab Angelo S. Hieronymus interpretans, regulam nominauit. Formam à S. Basilio Monachis præscriptam S. Benedictus *cap. 73.* regulam appellauit. Quam S. Benedictus postea præscripsit suis, regulam item S. Gregorius Papa *lib. 2. dial. cap. 36.* & S. Bernardus *ser. de S. Benedicto* nuncuparunt. Eodem nomine notarunt formulas à se compositas S. Isidorus, S. Fructuosus, & alij multi, quos referam deinceps. Eadem est significatio in Canonico Iure, cum Innocentius II. regulam S. Benedicti, Basilij, & Augustini nominat: cum Innocentius III. nouas Religiones fieri prohibens, iubet accipi regulam de probatis, ab ijs, qui de nouo religiosam domum erigunt: & Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 2. de regular.* cum præcipit puniri proprietarios iuxta suæ regulæ constitutiones. Regulæ sub hac notione conueniunt illæ definitiones, quas ex S. Isidoro *lib. 6. orig. cap. 6.* Gratianus *c. regulæ d. 3.* colligit: quarum optima mihi cum Vgone Victorino *in reg. S. August. princ.* videtur illa, qua dicitur esse, quæ normam rectè viuendi præbeat. Cui si addas, hominibus Religiosis, erit magis propria, hoc modo: Est præceptio, quæ modum rectè viuendi præbet hominibus Religiosis. Quæ non procul abest à descriptione Guillelmi Parisiensis *l. de virtut. cap. 12.* cui dicitur vel doctrina; vel ars, vel prudentia, qua scitur vel docetur, qualiter sit viuendum professoribus ipsius. Nisi fortè maus breuiorem Innocentij VII. descriptionem *in confirmat. tertij Ord.*

O

S. Dom.

S. Dom. Forma religiosè viuēdi. Ex eadē notione Regulæ denominantur Regulares; quemadmodum à Canone Canonici (vt obseruat Vgo Vi&. *lo. sit.*) Religiosi, qui in Monasterio constituti, iuxtà regularia præcepta SS. Patrum canonicè atque Apostolicè viuunt. De hac ipsa regula sic accepta, vera est doctrina Ioannis Andreæ Iuris Canonici consultissimi relata, probataque à S. Antonino *par. 3. tit. 16. c. 1. §. 4. 5.* quam cum alijs multis sequitur Ioannes Azor noster *10. 1. lib. 13. c. 11.* solere Regulam à Papa probari: proindè hoc à constitutionibus distingui, quòd illæ mutari possunt ab illis, qui parem cum primis constituentibus auctoritatem habēt: Regula verò mutari non potest, nisi per Papam. Quæ distinctio verum habet in illis Ordinibus, qui post Regulam probatam à Papa, Constitutiones condiderunt; non autem in illis, quibus Constitutiones sunt pro Regula: vt docent post S. Antoninum, Angelus de Clauasio *V. Religiosus.* Petrus Sutor *lib. 2. de vita Cartus. 10. 3. cap. 3.* & alij communiter. Quæ limitatio facta est potissimùm propter Ordinem Cartusiensem, qui statutis pro Regula vtitur, vt multi probat idem Petrus Sutor. His positis dico, Nos quoque Regulam habere ab Sede Apostolica, per plures Pontifices summos approbatam——Hic obijciat aliquis, qua ratione dixerim, habere nos Regulam approbatam; quando certum est, vt post Aluarum Pelagium. *lib. 2. de planctu Eccl. cap. 23.* S. Antoninus docuit *par. 3. tit. 16. c. 3. §. 4. 5.* & communiter Doctores, quatuor tantùm esse Regulas ab Ecclesia probatas, Basilij, Augustini, Benedicti, Francisci: nec inter eas nostram numerari, nec vllam ex illis enumeratis esse. Petrus Sutor *lib. 2. tr. 3. c. 3.* sui Ordinis Cartusiensis defendendi studiosus respondit multis ab hinc annis, id commentum esse sine fundamento solido sparsum in vulgu. Tradit enim viuendi formam Cartusianorum à S. Brunone ex doctrina religiosa S. Hieronymi, Cassiani, & S. Benedicti collectam, ore atque vsu traditam discipulis sine scripto, multos annos in Ordine obseruatam, tandem in statutis, quibus pro Regula vtuntur, descriptam, fuisse probatam cum toto eorum viuendi modo ab Alexandro H. & Cælestino H. Pontificibus. Proindè non posse dici tantùm quatuor esse Regulas approbatas: quia eorum forma viuendi primæua cum alijs constitutionibus aggregata, sub appellatione statutorum approbata est. Equidem neque recedendum existimo à communi modo loquēdi Doctorum: neque possum negare plures quàm quatuor esse regulas approbatas. Video Regulam S. Trinitatis ab Innocentio III. probatam fuisse; quod apparet in registro Epistolarum Decretalium ipsius: Regulam Carmelitarum ab Alberto Patriarcha Ierosolymorum compositam, ab Innocentio IV. confirmatam proprio Diplomate.——Nec dubito quin aliæ multæ sint Regulæ probatæ, cum videam in Ecclesia Dei Religiosos Ordines planè diuersos ab illis quatuor, quorum Regulæ probatæ fuerunt, non habitu solum,

lùm, sed etiam institutis: Nequè verò post Decretum Concilij Lateranensis sub Innocentio III. de non instituendis nouis Ordinibus Religioforum, sine permisso & approbatione Sedis Apostolicæ, reuocatum à Concilio Lugdunensi sub Gregorio X. credibile est nouas Regulas sine approbatione fuisse toleratas. Itaque vera est doctrina S. Antonini de quatuor Regulis hoc sensu: Quatuor esse tantùm Regulas approbatas iure communi; siue quarum vel mentio, vel confirmatio, in corpore Iuris Canonici reperitur. Etenim ex Regula S. Basilij Latinè à Ruffino redita Gratianus non vno in loco decreta collegit, tanquam ex octaua Synodo: quod arguit in ea vel approbatam fuisse vel insertam. E Regula S. Augustini multa item excerpfit, & in causam XII, & in alias transtulit. Adde videri probatâ à Gelasio, vbi approbat opuscula S. Augustini, inter quæ Regula numeratur: vt in controuersia cum Casinensibus coram Pio IV. fuit allegatum. Quod pro Regula S. Basilij valere quoque potest, cuius opuscula probantur ab eodem Gelasio. Regulam S. Benedicti, manu ipsius scriptam legisse, laudasse, confirmasse in Synodo quadam S. Gregorius Papa traditur à Casinensibus, ex quodam Priuilegio Monasterij Sublacensis. Eandem approbasse visus est, cum discretionem præcipuam, & sermone luculentam vocauit. Meminit eiusdem Honorius III. in Decretalibus de statu Monachorum. Trium simul S. Basilij, Augustini, Benedicti mentio fit ab Innocentio II. in *x. perniciosam* in decretis. Regulæ Quartæ S. Francisci quanuis approbatio facta per Diploma ab Honorio III non inueniatur in Iure; tamen eius mentio est in constitutione Nicolai III. in libro sexto decretalium, & Clementis V. in Clementinis: Itaque Regula nostra licet nulla de ea sit in Iure Canonico mentio, quia recentior est illo; tamen æquè probata est à Sede Apostolica, atque illæ quatuor, si non magis: quoniam à multis Pontificibus æqualis auctoritatis cum illis antiquis, probata est, & confirmata, præuia consultatione, re bene perpenſa, verbis expressis, & insuper commendata luculenter. Ita P. Nigrorius: *¶ tam de Societate Iesu, quam de Nostro Clericorum Regularium Ordine, alijsque recentioribus, dicta omnia intelligantur.*

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM; & benedicta
sit semper ab omnibus B. MARIE Virginis PVRI-
TAS, & immaculata CONCEPTIO.

DISQUISITIONVM
 HISTORICARVM
 DE SANCTISSIMI
 PAULI PAPAE IV.
 INCVLPATA VITA.
 CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV
 TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA.

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

P A R S Q V A R T A.

S I V E

Qualis fuerit Io. Petrus in præcipuis aliquot Institutis, quæ
 vnà cum S. Patriarcha Caietano Clericorum Re-
 gularium Congregationi præscripsit.

I Apponam hic solummodò sacrum quoddam studium, quod illis & sermo-
 num argumentum, & piarum commentationum materiam, & imitationi exem-
 pla, & scriptioni stylum sufficiebat. Is erat sacrorum Euangeliorum vsus, & con-
 tinua quadam legendi series, ac ordo. Proposuerant namque sibi, vel ab ipso Religio-
 nis exordio, diurna inter pensa, aliquid ex Euangelijs quotidie legere: factaque ab
 Episcopo Theatino quotidiani operis partitione, qua singulis quidem hebdomadis
 vnum ex ijs integrum percurrebant, singulis vero mensibus absoluebant quaterge-
 minum, id impigre perficiebant. Diuisionem hanc scriptam B. Andreae Auellini ma-
 nu, qui hoc forte Maiorum institutum moremque, successionis quodam iure, conti-
 nuabat, inter eiusdem Auellini Commentarios habemus: quam quòd intercidere pia-
 culum sanè esset, illam exscribere decreuimus, quæ sic habet:

M A T T H Æ V S.

Dominica. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
 Fer. II. cap. 8. 9. 10. 11. 12.
 Fer. III. cap. 13. 14. 15. 16. 17.
 Fer. IV. cap. 18. 19. 20. 21.
 Fer. V. cap. 22. 23. 24. 25.

L V C A S.

Dominica. cap. 1. 2. 3. 4.
 Fer. II. cap. 5. 6. 7. 8.
 Fer. III. cap. 9. 10. 11.
 Fer. IV. cap. 12. 13. 14. 15. 16.
 Fer. V. cap. 17. 18. 19. 20. 21.
 Fer.

Fer. VI. cap. 26. 27.
Sabb. cap. 28.

M A R C V S.

Dominica. cap. 1. 2. 3.
Fer. I. cap. 4. 5.
Fer. II. cap. 6. 7. 8.
Fer. IV. cap. 9. 10.
Fer. V. cap. 11. 12. 13.
Fer. VI. cap. 14. 15.
Sabb. cap. 16.

Fer. VI. cap. 22. 23.
Sabb. cap. 24.

I O A N N E S.

Dominica. cap. 1. 2. 3.
Fer. II. cap. 4. 5. 6.
Fer. III. cap. 7. 8. 9.
Fer. IV. cap. 10. 11. 12.
Fer. V. cap. 13. 14. 15. 16. 17.
Fer. VI. cap. 18. 19.
Sabb. cap. 20. 21.

Itaque igitur sacrorum Euangeliorum diuisionem Nostrorum Patrum pietas instituit, tum ut instituti ac propositi sui quotidie admonerentur; tum etiam ut spirantem quandam Saluatoris imaginem ob oculos ad imitandum semper haberent: tum denique, ut qui Crucis asperitatem, ac paupertatem, Christumque imitandum susceperant, qua ueneratione ac studio Euangelia, qua Crucis Christique mysteria continent, prosequerentur, demonstrarent. Et Carafa quidem ad Gibertum scribens, hoc de se quam candidissime testatur: Singularem, inquit, erga Dei mei Euangelium deuotione afficio: quod quidem, qua Dei est in me indulgentia, quoties aut legere contingit, aut audire, intus sorda colliguescere necesse est. Hæc Antonius Caracciolus in Vita M. S. lib. 2. cap. 4. & ex eo Castaldus in Vita typis excusa, cap. 2. tum ex ijs Iosephus Sylos in histor. par. 1. lib. 3. pag. 112.

DISQUISITIO PRIMA.

*Cur sodalium paucitatem Io. Petrus Ordini suo tanoperè commendauit?
Et cur præsertim instituit, unumquemque Christi Domini Euangelia
apud se habere, ac ea quotidie meditari?*

P. Franciscus Ribera è Sac. Iesu in Osea cap. 2.

2

Multum ad incolunitatem omnium Religionum pertinet, præsertimque earum, quæ non suam modò, sed omnium etiam salutem propositam habent, ut pauci in eas admittantur, ijque eiusmodi sint, ut certis argumentis constet, vocari à Deo ad illam Religionem. Indicauit etiam longi temporis usus, nullà esse certiolem ac præsentiolem Religionibus pestem, quàm multitudinem. Nam, quæ dicuntur pestes, & sunt, ambitiones, auaritiæ, voluptates, contentiones, & æmulationes, ex multitudine oriuntur. Ac si quis putat, in magna hominum multitudine, mortificationem,

¶ 6 *CVR NOSTRI EVANGELIA GESTARENT.*

nem, & humilitatem, & pacem, concordiamque animorum, conservari posse diu, id putat, quod neque in hunc diem vsque factum est, neque vnquam fiet. --- At nunc earum (*Religionum*) Moderatores nulla de re magis solliciti esse videntur, quam de sua quisque Religione augenda, & propaganda, deque nouis domibus extruendis: nec quotidiana malorum experientia vnquam admonentur. *Hactenus ex Ribera. Nunc quantum fuerit, erga Christi Domini Euangelia, Ia. Petri, & omnium nostrorum Patriam pietas, audiamus.*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs Virt. histor. lib. 3. cap. 12. fol. 380.

3 Paulus ita venerabatur diuinos illos Codices, vt ea continenter ipse legeret, totisque commoueretur medullis, quasi loquentem audiret Deum: & sodales suos Theatinos, particulis per singulos dies descriptis, diurna versare atque nocturna voluerit manu. Opinor, vt sicut olim Serapion interroganti, Quid ita nudus ageret? Sublato Euangeliorum Codice, respondisse fertur: Hic liber me spoliavit. Ita ipsi quæretibus, Quod ita humana omnia insuper haberent? ad Codicem cui affluuerant, digitum intendentes, dicerent: Hic nos docuit. Ita *P. Ioannes Rhò. Et sanè de lucris, quæ inde sibi Theatini Patres haurirent, hæc diserte Sylos adiecit: Factum porro est, vt assidua illa, ac in orbem redeunte Euangeliorum vice, non modò historia, ac res ipsæ hæterent animo ac memoria, verum etiam dictio ipsa, sententia, ac verba, quibus postea siue loquerentur, siue scriberent, intermicare eorum sermo, aut scripta, quibusdam veluti gemmis videbantur: vt videre est in Thienai & Carasæ aliorumque Patrum literis, & commentarijs. Tunc quòd illa quotidie penè manu gestarent, ita subiungit: Vt designatam eam Euangeliorum partem omninò Patres illi perlegerent, nouum Testamentum assiduò ferè terchant, ac gestabant manibus. Proindeque in antiquioribus è nostris domibus, hoc est, Venetijs, Romæ, Neapoli, pleraque Euangeliorum volumina, parua, quidem vsuque, ac sanctissimorum Senum manu detrita reperta fuere: quorù quod B. Caietani fuit, ac quæ subindè ad Marcum Pasqualinum, Marcellum Maioranam, & Vincentium Messam, Viros in omni virtutum genere laudatissimos, successione quadam hereditaria peruenere, Neapoli in Paulinis adibus, ad posteritatis documentum seruantur: Vis hac in re veterum Christianorum, & Sanctorum exempla?*

P. Ludonicus Cresolius è Soc. Iesu in Mystagogo de Sacrorum hominum disciplina lib. 3. cap. 18. sect. 2. fol. 548.

4 Progressi è Christiani sunt, vt Euangelia, tanquam Verbi Diuini oracula, sibi adoranda ducerent. Id enim illos piè religiosèque fecisse, notat Ioannes Damascenus (*de fid. orth. d. 4. c. 17.*) Quemadmodum, inquit, nec Euangeliei codicis materiam, nec Crucis materiam adoramus, verum id quod per ea exprimitur. Ita Synodi Generales VII. & VIII. docent Euan-

Euangeliorum librum esse adorandum, ea ratione, quod sacratissimas res nobis proponit, vt notat Serarius in Iosue (*l. 1. c. 2. q. 15.*) Hinc Lucius Episcopus in Concilio Carthaginensi vocat sancta & adorabilia Scripturarum verba. Est ea de re Anastasij Romani Pontificis eximie sancti Decretum, quod lubet hic apponere. Sacerdotes, inquit, & ceteri omnes presentes, non sedentes, sed venerabiliter curui, in conspectu S. Euangelij stantes, Dominica verba intentè audiant; & fideliter adorent &c. Accedit ad veteris obseruantie commendationem, quòd pro comite fidoque præsidio, terra marique Euangelium habere voluerint. S. Paulinus (*carm. ad Cyther.*) ait, Martinum nauigantem habuisse Nouum Testamētum, cuius vi & veluti numine à naufragio liberatus fuit. Perpetuò ferebat D. Cæcilia, vt est in eius vita apud Simonem Metaphrasten (*Sur. 22. Nou. 10. 6.*) Etiam in recreatione honesta, ad mensam lusoriam habuit D. Augustinus Euangelium, vndè quantum vtilitatis perceperit, ex illius narratione potest intelligi. Antiqui Rhetores forensium rerum præcepta breuia circumferebant, siue libellos, quos, vt Paulus Ægina prodit (*in præfat.*) nominare consueuerunt suos coambulones: vulgus nostrum. Veni mecum solet dicere. Illis autem sæpe utebantur libellis, in magnis rebus & difficultatibus expediendis, neque minimùm in eis præsidium esse collocatum Pragmatici illi putabant. Sed volumen Euangeliorum longè in omnem partem vtilius esse duxerunt pij viri, vndè & præsidium peterent, & salutarium rerum cognitionem. Ea Theodosius Orbis terræ imperio dignissimus (*ex Niceph. l. 14. c. 3.*) tanta veneratione & amore prosecutus est, vt propria manu literis aureis exquisitè elaboratis descripserit, cū nō modò animi pietate, sed pingēdi quoque artificio polleat. Aureis illis Dei monumentis libens utebatur pro torque & viriolis ad collum, pro armillis ad manus, pro gemmea & radiata corona. Multi sanè Euangelia in sinu, & ad pectus, religionis causa ferebant. Quod prouidisse in sacris Symbolis videtur Sapiens, qui (*prou. 3.*) de sanctissimis Dei legibus ita monet: Circunda eas gutturi tuo. In Hæbreo propriè, Liga eas super colla tua, videlicet ad instar colligantis pēdulum aliquod ex vtraque colli parte, ante pectus, vt semper habeantur præ oculis, quæ verba sunt Caietani locum illum illustrantis. Ita Virgo speciosissima & sanctissima Theophila, semper in gremio diuinam illā Seruatoris historiam gerebat. Quæ cū fuisset in contumeliam Christianæ Religionis ducta in prostibulum, vt eius pudor impiorum hominum libidine violaretur, è sinu eduxit Euangelium, & spe cælestis præsidij corroborata cœpit legere, legendo autem flagitiosorum iuuenum petulantiam arcebat, trophæa pangebatur. Sed præsertim pueri ac mulieres pro amuletis Euangelium ad collum suspendebant. Qua de re ita S. Ioannes Chrysostomus (*hom. 19. ad pop.*) Non cernis, vt mulieres & parui pueri, pro magna custodia,

stodia, collo Euangelia suspendunt, & vbique circumferunt, quocunque abierint? Tu Euangelij mandata & leges mente describas.

I *Fidenter asseuero, Clericorum vestes olim atras fuisse. Non desunt veterū loca, quae id firment. Profectò nemo inficiari potest, olim perfectiori Christianorum vita deditos, & maximè Clericos, pallio vsos; & exempla auctoritatesque suppetunt passim apud Scriptores harum rerum, quas iam superius recensui. At pallium philosophicum & Christianum praesertim nigrū erat &c. Antonius Caracciol. in constit. par. 2. cap. 2. S. color.*

DISQUISITIO SECVNDA:

Cur sancitum in nostro Ordine, vt nigris vestibus uteremur; quo uel hodie colore, à Venerabili M. N. D. Ursula Benincasa instituta, Virgines Theatinae Congregationis operiuntur.

P. Nicolaus Lancicius & Soc. Iesu in Opusc. Spirit. to. 2. opusc. 17. cap. 5. accusat. 2. num. 255. pag. 579. col. 2.

2. **S**oli non sumus: tot myriades Monachorum pullo vestiri colore videmus, viros doctissimos sanctissimosque, & Ecclesiae Dei utilissimos, & omnes ferè per totum Orbem terrarum Clericos, eundem colorem amplexos scimus: ipsi quoque è Clericorum numero licet Regularium. Olim etiam Clerici & Monachi & Moniales, nigris vestiebantur, teste S. Athanasio *lib. de Virgin.* Et S. Augustinus *ep. 199. ad Edictum* indicat fuscam vestem, quam nigellam vocat, fuisse insigne continentiam profitetium. Hinc S. Ioannes Climacus *gr. 7. col. 2.* Religiosum alloquens, ait: [Ipsum quoque indumentum tuum, te ad exercitium luctus hortetur. Omnes enim, qui mortuos lugent, nigris vestibus operiuntur.] Nigra enim vestis, inquit S. Bernardus *l. ad Soror.* insinuat humilitatem mentis. Et Petrus Cluniacensis ad S. Bernardum scribens: Visum est, inquit, magnis Patribus illis, nigrum hūc, de quo agitur, colorem, magis humilitati, magis poenitentiae, magis luctui conuenire. Quibus studijs quia totam Monachi vitam inuigilare oportet, decreuerunt, vt color moribus, vestes virtutibus, qua possent cognatione, iungerentur. Non coruis sed Angelis similes (*ex Sur. to. 6. c. 9. in eorum Vita*) putabant esse nigris indutos S. Gallatton & S. Epistamus Martyres sub Decio Imperatore occisi. Eos, inquit, qui sunt nigro pallio induti, dixit similes Angelis, nimirum, quia se à Mundo separant, & ab his quae sunt mundi: & seruant Virginitatem, & delegerunt habere vitam Christo cōsimilem. Similiter pul-
lam

lam ac fuscam vestem in vsu fuisse Sanctimonialium, scribit S. Hieronymus non vno in loco. Nam *epist.* 23. ad Marcellam sic habet: [Scandalizat quempiam vestis fuscior (idest, nigra) scandalizet Ioannes, quo inter natos mulierum maior nullus fuit: qui Angelus dictus, ipsum quoque Dominum baptizauit: qui camelorum vestitus tegmine zona pellicea cingebatur. Et infra laudans Bræfillam, quæ amisso viro Monachæ vitam profiteri cœperat, Pulla tunica vsam asserit. Et *ep.* 15. ad Marcellā, Tunicam, inquit, fusciolem induta (Virgo Acella) se Domino consecrauit. Et S. Asteriua in secundo Cōcilio Generali Nicæno, de S. Euphemia Martyre Chalcedonensi, coram Iudice stante dixit: Adstabat Virgo pulla veste, & pallio philosophiam professa. Quali veste indutum fuisse S. Anastasium Martyrem, apparet ex eius picta imagine, ab eodem Concilio celebrata, multisque illustrata miraculis: quæ ad hūc diem Romæ, ad aquas Saluias, vnā cum eius Reliquijs, populi venerationi quotannis exponitur videnda. Sanè cum Diuus Paulus Apostolus, iussu Beatissimæ V. Mariæ, traderet Regulam S. Franciscæ Romanæ *l. 4. c. 4.* pro eius Monialibus, iussit vt vestem superiorem portarent ex panno nigro, sicut ad hunc diem portant. *etc.*

3 Sed cur peculiarem, vt alij Monachorum & Mendicantium Ordines, Habitum & cucullas non habemus? Respondeo, quia Clerici sumus, pro talibus à Sede Apostolica recepti, & approbati, & appellati &c. Ided communem toti Clero vbique gentium elegimus, à quo cucullas gestari non decet, & vetitum est in Ecclesiasticis Canonibus. Audi Concilium Aquisgranense sub Stephano Papa S. & Ludouico Pio Imperatore I. celebratum, id vetans quibusdam Clericis, & causam prohibitionis iustam adferens: Reprehensibilem, & Ecclesiastica emendatione dignū apud plerosque inoleuisse comperimus vsum eò quòd, contra morem, Ecclesiasticum cucullas, quibus solis Monachis vtendum est, induant: cū vtique illorum habitus penitùs vsurpare non debeant, à quorum proposito quodammodò distant. Quia sicut indecens est, vt arma militaria more Laicorum gestet: ita nimirum inhonestum est, & valdè indecorum, vt alterius propositi indumenta sibi imponant. Habitus namque singulorum Ordinum idcirco in Ecclesia ab inuicem discreti sunt, vt his visis, cuius propositi sit gestans, vel in qua professione Domino militet, liquidò cognoscatur. Et quia huiuscemodi vsus nulla authoritate approbatus, sed potiùs ab his, qui sanum sapiunt, meritò reprehenditur, & repudiatur, oportet, vt ab hinc ne fiat, penitùs inhibitus sit. Quocircà meritò etiam Vrbanus Secundus Papa *cap. mandamus* 19. q. 3. statuit pœnam, quā subire debet Clericus habitum Monachalem gestans.

I Domni titulum Abbati tribuendum S. Legislator (Benedictus) ait, Abbas, inquit cap. 63. quia vices Christi agere creditur, Dominus, & Abbas vocetur: non sua assumptione, sed honore & amore Christi. Ennodius lib. 3. ep. 4. Cum vestris, inquit, ad Dominum Faustum commendatitius. Repetitque lib. 9. ep. 929. & ep. 30. Dominus Rhodanus. Etiam in feminino: Bene fecisti Domna Agnella. Venantius Fortunatus Dominum Martinum extulit. Gregorius Magnus lib. 1. regist. ep. 6. Dominum Alexandrum, Dominum Theodorum, Domnam Eufriam, Domnam Eudochiam, & Domnam Dominicam, mea pro vice salutari. In precibus Ecclesiasticis, summus Pontifex vocatur Dominus Apostolicus. Lector in Diuino Officio benedictionem petens, dicit: Iube Domne benedicere. Eadem vox occurrit apud Gregorium Turonensem, S. Ododorem, Goffridum Vindocinensem, Petrum Blesensem, aliosque. Recte proinde Molanus lib. 3. de cano. c. 15, Abbatissæ non Domine sed Domnæ dici solent. Obseruat autem Franciscus Iureus not. ad ep. 28. Iuonis, eius ætate Domni prænomen Ecclesiasticis ferè tribui: Domini, secularibus. In Religiosorum familijs idem titulus non tantum Superioribus, sed & alijs assignatur. Vnde Smaragdus ad cap. 63. Reg. Nunc apud nos, inquit, exigitur hodie, vt ipsa paterna reuerentia priores nostri à nobis vocentur Domni. Et Casinenses in declaratorio: Ex antiqua nostra consuetudine, ad differentiam mendicantium, Monachos nostros appellamus Domnos. Clerici Regulares Theatini, aliique Ordinis S. Pauli, Sacerdotes suos eadem appellatione honorant: siue vt Hispani & Itali dicunt Don, Lusitani Dom. Greci quoque in eadem hac voce Syncopen amant. D. Benedictus Hæftenus Ord. S. Ben. Præp. disq. monast. lib. 3. dil. 4. fol. 303.

DISQVISITIO TERTIA.

Cur in nostra Congregatione statutum fuerit, vt Sacerdotes Domni Prænominis honestarentur. Eundemque cur titulum, Theatinis hodie Virgibus, ac Eremitis Sanctimonialibus, impertimur?

P. Iulius Nigronus & Soc. Iesu in Reg. 22. comm. Soc. n. 14. fol. 466.

2 **S** Gregorius honoratos viros ac foeminas, Domnos ac Domnas vocat. S. Martinum Dominum honoris gratia dicunt S. Gregorius Turonensis, Venantius Fortunatus, & alios alij, vt ex emendatis codicibus obseruat Nicolaus Serarius. Ipsum S. Benedictum Petrus Blesensis Domni prænominis decorat: quod in viris dignitate conspicuis eodè seculo nominandis faciebant Iuo Carnotensis, & Goffridus Vindocinensis. Denique in Officio Ecclesiastico, Cantor, quotiescunque Benedictionem

nem

nem petit ab Sacerdote, qui Choro per hebdomadam præsidet; Iube, inquit, Domne benedicere--- Obseruat Franciscus Iuretus, Iuonis ætate, Domni prænomen Ecclesiasticis ferè tribui; Domini, sæcularibus--- Placuit eadem appellatio Clericis Regularibus; qui, vt tradit Antonius Carracciolus, cùm Sacerdotibus scribunt, hoc titulo illos honorant. *Hæc P. Nigronius. Vide eodem de prænomine plura apud Eminentissimum ac doctissimū & amicissimum Cardinalem D. Ioannem de Bona de diuina psalmodia cap. 16. §. 12. n. 5. fol. 385. editionis Parisiensis, sed Romanæ fol. 405.*

I Quod ad præscriptum regiminis tempus attinet, haud satis profectò compertum, quisnam sit in sacris Ordinibus potior ac congruentior Magistratus, perpetuus, an temporarius? In profanis etiam officijs ac præfecturis, nihil inter politicos hac controuersia frequentius. Qui perpetui moderatoris causam tuentur, nihil, aiunt, rei communi infestius, quàm mutare identidem habenas. Tot videlicet induere equos vitia, quot infessores mutant. Ad hæc, cùm adhibita curandis malis remediâ tempus inuet, certè aut manus nunquam morbo admouerit, qui precariò regit, aut minimè persanando sufficet breuis curatio. Quod etiam in causa est, ne temporarius rector aut magna concipiat, aut cæptis strenuò insistat: quando facturum se aliquod operæ pretium à temporis angustia desperet. Quid si longo tandem usu, ac perenni suorum tractatione, singulorum indolem, mores, virtutes probe noscat Princeps, ac proinde ordinare pulcherrimè ab exacta ea notitia Rempublicam possit? Iuuat item non parum ad subditorum obsequium sui Capitis veneratio, quæ sanè non proinde magna in illum, quem cohonestat breuis insula. At enim verò, cùm vna aut altera excepta, Religiosæ familiæ pleræque omnes supremum Magistratum identidem mutant, haud leue quidem argumentum est, istiusmodi religioso corpori perpetuum caput minus congruere. Planè in Regularium cæteribus, vbi perpetua est schola virtutum, atque eruditionis; quædam semper est excellentium hominū copia, ac veluti autumnæ: cur igitur vnus perpetuò præsit vbi multos procurando muneri egregia virtus idoneos facit? Dant præterea animos vices, erigitque atque amplificat maximè virtutem distributus, collatusque in orbem honor. Adde quòd segnior plerumque sit diuturnitate Magistratus. Adrepiit nanque vt fastidium, ita quidam etiam cum fastidio desidia: à quo malo immunis est circumscripta à tempore ac succedanea hæc præfectura: vegeta nimirum semper virtute, viribusque recentibus. Sed neque verendum, ne quæ sensim adnascitur dominationi mentis elatio, ac supercilium, cuiusmodi Rectorem affler: cùm satis modestiæ maneat temporaria ea dignitas, & quòd redigi tandem in ordinem Magistratus debeat. Postremò fauet præsci cui; magnorumque Principatum experientia. *C. P. D. Ioseph Sylos in histor. par. 2. lib. 1. pag. 30.*

DISQUISITIO QVARTA.

Facile ne an difficile est iudicare, qui nam Religiosis Ordinibus magis congruus ac utilis sit, supremus Magistratus (qualis est in Soc. Iesu) perpetuus, an temporarius qualis est Patrum Theatinorum? Num in uno ac in altero aliquid semper incommodi sustinendum? Cur tertio quoque Anno in Theatino Ordine Generalia Comitia celebrantur? Quis illis inchoandis indictus locus ac dies?

P. Paulus Layman de Soc. Iesu in quaest. canon. cap. 17. quaest. 235.

2 **N**ON desunt qui expedire magis existiment, vt Ordinum Prælati in perpetuum instituantur. Sed hanc rem difficile est definire: cùm ex vtraque parte tam commoda quàm incommoda existant.

P. Franciscus Pellizzarius in manuali Regularium to. 2. par. 1. tract. 9. cap. 8. sect. 2. num. 57. fol. 724.

3 In multis Ordinibus statutum est, Capitulum Generale celebrari de triennio in triennium: idque ad similitudinem Conciliorum Prouincialium, quæ in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess. 10. cap. 10.* & Tridentino *sess. 24. cap. 2.* iubentur celebrari vnoquoque triennio: quare quoad hoc, seruandum est in vnoquoque Ordine, quod præscribunt ipsius Constitutiones, maximè Apostolica auctoritate confirmatæ: quæ pro diuersitate formæ regiminis possunt præscribere frequentiore, aut minus frequentiore vsum Capituli Generalis. Quin etiam Innocentius X. constitutione decreuit, vt in Societate Iesu, quolibet Nouennio, cogatur Congregatio Generalis. *Et num. 55. de loco & tempore hac ait:* Sic in constitutionibus Patrum Theatinorum *par. 3. cap. 2. nu. 1.* habetur: Tertio quoque anno, & quotiescunque Patrem Generalem mori, vel quauis alia ratione munus eius contingat deficere, Capitulum Generale, Romæ, in Domo S. Siluestri in Monte Quirinali, celebretur: dies instituta pro eo inchoando est Feria Quinta Hebdomadæ secundæ post festum sanctissimi Paschatis, si tertio vertente anno fiat: vel quam senior Consultorum, sui que Collegæ præscripserint, si mors Patris Generalis, aut eius muneris acciderit abdicatio.

I Que

1 *Qua si sic habent (vt ille docet to. 3. Theol. art. vlt.) profectò Dominicus & Augustinus minùs consideratè in suam uterque familiam psallendi ritum (rem videlicet si Valentia creditur, concionandi, docendique muneri repugnantem) firmis legibus inuexit. Et imprudens Chrysostomus, quem refert Georg. Alexan. in vita, ceteris omnibus negotijs diuinis prætulisse laudes, quibus assidue intererat ad vsque diluculum. Et Ignatius ferè dixerim inertissimus, qui (ex Socr. hist. lib. 6. cap. 8.) raptus in ecstasim Hymnos nobis Antiphonos ex Angelica uisione contradidit. Et primigenia illa (ex Plin. in ep. ad Traianum 97.) Christianorum cohors ignauissima, quã nulla persecutionis procella ac metus ab canendi instituto posuit absterrere. Quin & Hierarchia Dionysij perperam ordinata cap. 5. qua Choro Clerici sacrisque concentibus cernuntur addicti. Et Therapeutæ fútiles, ac immeritò à Philone laudati de vita contempl. par. 3. qui hymnos à se compositos inter sacramysteria stantes intertique promebant. Denique & Apostoli ipsi nimium inconsulti, qui Mundo Euangelij præceptis imbuendo destinati psalmos tamen, & liturgicas preces prolixè promptique cavebant. Hæstas? auctorom aduoco & cito uetustum, magnum, & quem tu uelis nolis magnificias. Is est Proclus Augustæ Urbis Patriarcha, Chrysostomi Anagnostes & successor de tradit. diuinæ Missæ to. 4. Biblioth. SS. Patrum vet. edit. Postquam, inquit, Saluator noster in Cælum assumptus est, Apostoli priusquam per omnem terram dispergerentur, conspirantibus animis, conuenientes, ad totã diem orandiam conuertebantur: & cum multam consolationem, in mystico illo Dominici Corporis Sacrificio positam inuenissent, fusissimè & longa oratione Missam decantabant. Ant. Caracciol. in not. ad constitutiones pag. 55. tertix editionis Parisiensis.*

DISQUISITIO QUINTA.

Cur diurnæ nocturnæque Psalmodia pensum Clericorum Regularium Ordinis Conditores instituere? Apostoli Psalmorum Cantum an præscripserunt? Quæ in Religionibus instituti Cantus est causa?

P. Ioannes Azor è Soc. Iesu in 1. par. instit. moral. lib. 10. cap. 1. quest. 6.

2 **E**X Historijs Ecclesiasticis constat, iam indè ab Apostolorum temporibus, Clericis, certis diei noctisque temporibus, in Ecclesiã venire consueuisse, vt psalmos, preces, hymnosque Deo cantarent.

P. Franciscus Turrianus è Soc. Iesu in not. ad S. Clementem Rom. lib. 1. cap. 14.

3 Cantus psalmorum in Ecclesia est secúdm Apostolicam doctrinam.

P. Fran-

118 AN PSALMORVM CANTVS APOSTOLICVS SIT.

P. Franciscus Suarez de Soc. Iesu to. 2. de Relig. lib. 4. cap. 1.

4 Fuit hæc consuetudo ab initio nascentis Ecclesiæ, tam in Oriente, quàm in Occidente. Nam *in can. 43. & 69.* Apostolorum huius Ritus canendi in Ecclesia mentio fit. Et Clemens Romanus *lib. 8. constitus, cap. 34.* eiusdem consuetudinis meminit.

Card. Robertus Bellarminus de Soc. Iesu to. 3. de Orat. lib. 1. cap. 13.

5 Nunquam in Ecclesia Christiana non fuit laudandi, precandique Deum nocturno tempore: & præterea mane, Hora Tertia, Sexta, & Nona, & ad Vesperam consuetudo.

P. Leonardus Lessius de Soc. Iesu lib. 2. cap. 37. dub. 8. num. 47.

6 Fide tenendum est, hanc formam precandi esse piam & salutarẽ, ac proindè in Ecclesia retinendam: quia iam indè ab exordio Ecclesiæ semper fuit--- & Clemens *lib. 8. constitutionum Apostolicarum cap. 34.* inter traditiones Apostolicas Episcopo & Clero seruandas refert hanc.

P. Iacobus Alvarez de Soc. Iesu to. 3. de inquis. pacis lib. 1. p. 2. c. 7.

7 Vfus canendi sicut vtilissimus, ita & vetustissimus est, & ab antiquo illo Dei populo sumpsit exordium--- In lege autem noua CHRISTVS IPSE CANENDI MOREM INVEXIT.

P. Paulus Sberlogus de Soc. Iesu in Cant. sub ipsum Operis initium.

8 AD PSALLENDEM IN ECCLESIIS BEATISSIMI CHRISTIANÆ PROFESSIONIS ANTISTITES ADHORTANTVR: QVOD EX SERVATORIS SCHOLA DIDICERVNT. *Vis plura? & tibi demonstrẽ adhuc populum Christianum in Ecclesijs ex institutione Apostolica cecinisse?*

P. Cornelius à Lapide de Soc. Iesu in illud Pauli: Cùm conuenitis in Ecclesia vnusquisque vestrum psalmum doctrinam habet.

9 Ex hoc Pauli loco, nota, quòd in Ecclesia primæua HIC ERAT RITVS, ET ORDO SACRORVM, IN SACRIS CHRISTIANORVM CONVENTIBVS, A PAVLO ET APOSTOLIS INSTITVTVS: CANEBANT PSALMOS ETIAM POPVLVS: secundò legebantur Prophetiæ: tertio quidam psalmos & hymnos in laudem, Dei canebant varijs linguis. *Vin' clariùs vt ostendam de psallendi ritu à Christo Apostolos instructos & eruditos?*

P. Endonicus Cresolius de Soc. Iesu in Mystag. lib. 3. cap. 27.

10 ILLAM IN CANTV COELESTIVM IMITATIONEM
DEI

DEI FILIVS, *vt aiebam*, ET DOCTI AB EODEM PRIMI EC-
CLESIAE HEROES IN VSVM INDVXERVNT. Nam post illam
mirificam coenam, & vltimam Seruatoris, praeeunte Domino, sacrum
Hymnum cecinerunt—Deinde vero post suscitationem à mortuis, cū
Pontifex confessionis nostrae Iesus Ecclesiae politiam monitis suis praec-
ceptisque formaret, NON OMISIT DE CANTV DICERE, deque
Symphonia ad iustam laudem & Numiniscultum adhibenda. Quare S.
Augustinus, cū de caerimonijs Ecclesiae disputat; DE HYMNIS qui-
dem ET PSALMIS CANENDIS, ait, HABERE NOS A CHRI-
STO ET APOSTOLIS DOCUMENTA, ET EXEMPLA, ET
PRÆCEPTA. *Vix vix probem Apostolos etiam in custodia cecinisse?*

P. Franciscus de Mendoza de Soc. Iesu in lib. 1. Reg. cap. 2. num. 10. annot. 15. sect. 1. fol. 367.

11 Certè D. Paulus, & Syllas in carcerem coniecti compedum &
vinculorum stridore, tanquam fistularum & organorum sono praeeunte,
diuinas laudes concinebant; nihil ad suam miseriam leuandam, nihil ad
diuinam misericordiam obtinendam accomodatius facturi, quàm si di-
uinas laudes modularentur. *Et cap. 7. num. 14. annot. 28. circa lit. sect. 3. Psal-*
mi, inquit, vt appellat D. Ambrosius sua in eos praefatione, sunt Arma &
Scuta, quibus milites proteguntur; Arma, quibus Hostes impugnantur.
Testis sit Rex Iosaphat, qui aduersus triplicem exercitum progressus, nō
hastas torquendo, sed Psalmos cantando, ita suos hostes labefecit, vt ne
vnus quidem euaderet; ita suos milites seruauit, & ne vnus quidem pe-
riret. 2. par. 20. à num. 21. Vis lucra & causas introducti psalmorum cantus enu-
meremus?

*P. Ludonicus Cresolius de Soc. Iesu in mystag. lib. 3. cap. 27. sect. 2. plura habet,
sed hac carptim excerpfi.*

12 Athanasius cū inuestigat rationes cur Cantus in Ecclesiam
Catholicam sit inductus, hanc primam adfert: vt pro viribus omnique
ope Deum amemus, atque veneremur. Deinde vt moneamur, quemad-
modum è varietate vocum atq; fidiū grata & consentiens oritur sym-
phonia, ita omnes animi motus & actiones in dulcem harmoniam diuinae
legis conuenire oportere, nec debere quemquam esse dissonum sibi, atq;
à se dissidere. Sed Dionysius Areopagita adiungit, Templorum cantu,
animales habitus vt futiliter gestientes, & rationi contrarios aptè & cō-
cinnè componere. Doctissimus Pater Chrysostronus tria quatuorue lu-
cra memorat, quae ex pio Cantu oriuntur. I. Animam expurgare. II. Co-
gitationem in altum extollere. III. Dogmata vera, praecipuaque discere,
& de praesentibus ac futuris philosophari. Pergo aliud emolumentum
adiungere ex S. Ambrosio, qui animaduertit, Cantu pio & expelli malum
spiri-

120 PSALMORVM CANTVS QVAM VTILIS SIT.

spiritum, bonum verò atque diuinum euocari. Neque verò contem-
 dum & illud est, quòd rerum diuinarum concentus mœrentem animum,
 & communium velut miseriarum vndis fluctibusque oppressum, iucunda
 quadam lætitia perfundere & recreare solet. Itaque Alexandrinus Cle-
 mens asserit, psalmodiarum Cantum, & salutare melos, esse veluti quendam
 rithmum ad pugnam videlicet ineundam accommodatum: & Iustinus
 Martyr ait, efficere strenuos bellatores. *Ita Cresolius. Vide Mendoz. 10. 2.
 fol. 195.*

13 *Ob id refert P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu in actis Sanctorum 17.
 Ianuarij pag. 122. S. Antonium spiritum fornicationis pia psalmodia depulisse.
 Et statim, inquit, ad vocem cantantis, phantasma quod videbatur euanuit.
 Idemque Antonius (ut idem narrat pag. 129.) dicere solitus erat: Quoties mini-
 tantes demones vt milites armati scorpionibus, equis, belluis, & varijs ser-
 pentibus circumdederunt me, & domum in qua eram repleuerunt; cùm
 ego è contra psallerem, statim misericordia Christi fugabantur. Sed &
 Psalmodiarum cantum iuuare, vt Dei Providentiam facile experiamur, ex S. Marci
 Eremitæ vita 29. Marij, apud eundem P. Bollandum fol. 780. intelliges, ubi sic
 ait: Cùm autem vespera facta esset, dixit: Frater Serapion, numquid nõ
 tempus est, vt gratiarum actionem, & caritatem consuetam faciamus?
 Ego autem non respondi ei verbum. Qui continuò surgens, & manum in
 Cælum eleuans recitauit psalmum, Dominus regit me, & nihil mihi deerit.
 Tunc conuersus sursum, voce magna dixit: Præpara mensam, fili. Et ait
 ad me: Ingrediamur fili, & suscipiamus cibum, quem Deus misit nobis.
 Ego verò admiratus obstupui, quia vsque id nihil videram in spelunca.
 Ingressis autem nobis, vidi mensam, & duas sellas positas, & panem re-
 centem, delictum & candidum instar niuis, aut floris formosi; & duos
 pisces coctos, & lagana pulcherrima, & oliuas, & daetylos, & salẽ, & po-
 culum plenum aqua dulcissima, ac super mel suauis &c. Sed hæc diuinæ Pro-
 uidentie blandimenta in vltima disquisitione videbimus. Redeo ad psalmodiam.
 Et si petas cur nos stando, & non sedendo in Choro psallamus; pro me respondeat*

P. Iacobus Alvarez è Soc. Iesu to. 2. lib. 9. p. 5. sect. 1. cap. 5. §. situs.

14 Spiritui Ecclesiæ id conformius est.

*Et P. Henricus Sommalinus è Societ. Iesu in Operib. Thomæ à Kempis ab se editis lib. 5.
 de disciplina claustral. cap. 5.*

15 Ibi est Operatio bona & perfecta, cùm corpore stamus, & ore
 cantamus. *Vide ex eadem Societate Iacobum Sirmond. in not. ad Ennod. Ser. 21.
 in 1. Reg. 1. & in cap. 3. Iudic. Suarium to. 2. de Relig. tr. 4. cap. 7. n. 2. Pine-
 dam de rebus Salom. lib. 5. cap. 5. pag. 360. Et Theophilum Raynaudum in
 Acathisto §. 8. ubi ait: Per tempus quo psalmi concinuntur, inualuit vsus
 seden-*

sedendi suffragante Lorino in psalmodiarum proœmio, qui cōfluxit cum Caracciolo, certante pro alio paucorum (scilicet Clericorum Regularium) vsu. Sed reuera cui assentiendum? Patri ne Ioanni Lorino, qui sessionem in Choro doceat atque suadet, Theatinorum Patrum morem impugnans, an P. D. Antonio Caracciolo, qui Theatinum standi in Odeoriticum multis rationibus & Sanctorum Patrum testimonijs probat?

P. Theophilus Raynaudus è Soc. Iesu lo. cit.

16 Hoc non eget longa probatione---Si ergo is qui orat, agit cum Deo, & illum affatur, perspicuum est (non tam benè) congruere, vt in eo opere sedeat. Nam rusticitatis notatur, qui virum honoratum affatur sedens. Et vrbani quisque ad viri honorati occursum a surgit, nec sustinet cum eo ex sella differere. Quantò magis ea obseruantia decet illum, qui Deum affatur? Succedit præsentia Angelorum, qui precantibus comprecantur. Vnde S. Bernardus ser. 7. in cant. increpans quosdam è suis in Dei opere (quod est oratio) negligentibus, vrget præter cetera præsentiam Angelorum: Attendite, inquit, Principes vestros, cum statis ad orandum, vel psallendum: & stete cum reuerentia & disciplina: & gloriamini, quia Angeli vestri quotidie vident faciem Patris. Ita P. Raynaudus.

1 Cantus primitiua Ecclesie modico flexu vocis pronuntianti Psalmos quæ canenti vicinior erat. Renouauerunt hunc Cantum Clerici Regulares. Barth. Gauntus C. R. S. Pauli in Rubr. Breu. sect. 5. cap. 8. num. 14.

DISQUISITIO SEXTA.

Simplex cantio, qua nos Theatini vtimur in Odeo, num Societatis Patribus est in vsu? Scilicet, in Ecclesijs, cum aliquando psallunt, an ipsi Theatinum morem sectantur?

P. Franciscus Sacchinus è Soc. Iesu in hist. par. 2. lib. 2. n. 84. fol. 55.

2 **R**omæ, quæ ad Chorum necessaria erant paratis (anno 1558.) III. Kalendas Octobris, luce S. Michaeli sacra, initium fit cantandi. Dùm disputabatur, quò modorum genere vtendum esset, ipsemet Pontifex, quod antea innuerat, fore sibi gratum significauit, si ABSQ; VARIETATE VOCVM MVSICOQVE CONCENTV, PIE DISTINCTEQVE PRONVTIANTIBVS, QVAM CANENTIBVS PROPIORES, SIMILITER AC THEATINI, simplicem & aptam

aptum ad intelligentiam ac motum populi, Cantum inirent: talisque est initus. Ità P. Sacchinus, qui diceretiam potuisset, quòd tunc Societatis Patres simplici eo vocis tono cecinerint, similiter ac Primitiua Ecclesiasquæ (ex S. Isidoro de Eccl. Offic. lib. 5. cap. 5.) ita psallabat, vt modico flexu vocis faceret psallentem resonare, ita vt pronuntianti vicinior esset quàm canenti. Et de Alexandrino Patriarcho, lib. 10. confess. cap. 33. ita scribit S. Augustinus: Tutius mihi videtur, quod de Alexandrino Episcopo Athanasio sæpe mihi dictum commemini; qui tam modico flexu vocis faciebat sonare lectorem, vt pronuntianti similior esset quàm canenti. Vereque inuenies varios canendi modos tunc detum introductos fuisse; Cùm iam (ex Nicephoro lib. 9. cap. 16.) per tria à Christo nato secula, Simplex Cantus, seù potius Recitatio, nullo modulationis furo permixta, Christi populos nutriuisset. Quocirca, vt à P. Joanne Bollandò ex Societate Iesu habes, in actis Sanctorum Ianuarij fol. 43. S. Fulgentius, Ruspensis Episcopus, summam diligentiam præbuit, ne quis Clericus ambitiosis vestibis ornaretur, ac negotijs secularibus occupatus ab Officio Ecclesiastico diutiùs vageretur; iubens omnes non longè ab Ecclesia domos habere, manibus proprijs hortum colere, psallendi que suauiter aut pronuntianti curam maximam gerere. Hunc verò cantandi modum, quomodo Societas ipsa non una sanctione ritè firmauerit, ostendamus.

S. Ignatius in constitutionum Societatis Iesu par. 6. cap. 3. lit. B.

3 Ordinariè Dominicis & festis diebus (*Vespertinum Officium dici permittitur*) sine Cantu figurato vel firmo, vt vocant, sed tono quodam deuoto, suaui, & simplici: & id in hunc finem, & quatenùs iudicaretur, quòd populus ad magis frequentandas Confessiones, Conciones, & Lectiones moueretur, & non aliter. Eodem tono Officium, quod tenebrarù dici solet, cum suis cærimonijs, in Hebdomada sancta fieri posset.

Et I. Congregatio Soc. Iesu Decr. XL. in M. S. Tit. 2. d. 26.

4 Cùm dicatur in Constitutionibus eodem capite de Cantu Vesperarum, quòd ne Gregorianus quidem esse debeat; an id immutari oporteat nec ne, licèt aliquo in loco dispensetur, vt cum cantu prædicto vel alio dicantur, cùm expedire iudicabitur, vt hætenus Romæ factum est. Responsum est, Constitutiones obseruandas esse in hac parte, nec per Constitutionem nouam ab illis quid diuersum statuendum esse.

Et III. Congregatio in Decreto XXXVI. M. S. 58.

5 Cantus in Ecclesijs Societatis inductus talis sit deinceps, qualem Decl. III. cap. 6. P. S. 4. B. præscribit: nempe deuotus, suaui, & simplex, non figuratus vel firmus &c.

Et Regula Præfetti Ecclesie num. 28.

6 Officia Hebdomadæ sanctæ, & Vesperæ (si hæ dicentur) fiant tono simplici, more Societatis, sine cantu etiam firmo, nisi vbi Generalis Præ-

Præpositus dispensauerit. Id autem, quod de Vesperis dictum est, de Benedictione candelarum, & ramorum intelligatur. *Hæc ibi. Cur uerò ipsi aliquando canant, ac Deum in Odeo similiter laudent, institutaque psalmodiæ causas quas superius indicauimus, nunc iterum à disertissimo Viro uis uberiùs atque prolixius explicari?*

*P. Matthias Fabrus è Soc. Iesu in Opere Conc. tripart. in parte astiuali conc. 8.
Dom. XIII. post Pent. fol. 1049.*

7 Primo (*inquit*) ut toti & modis omnibus, quibus possumus, Deum laudemus. Cùm enim constemus spiritu & corpore, (ut S. Damascenus ait *l. 4. de fide orthod. c. 3.*) decet adorare & laudare Deum non tantùm affectibus, sed uerbis etiam ac uocibus, ut corpus & spiritus, siue ut Dauid ait *Psal. 83. Cor & caro nostra exultent in Deum uiuum*. Et licet nobis oraculum, linguæ totidem & ferrea uox essent, non possemus satis laudare Deum. Vndè *Eccles. 43.* dicitur: *Qui benedicitis Dominum, exaltate illum, quantum potestis, maior enim est omni laude.* Pulchra igitur hæc harmonia est, cùm ore simul & mente Dei laudes canimus; sicut Apostolus *1. Corint. 14.* ait: *Pfallam spiritu (uocem) psallam & mente*. Multò magis adhuc requiritur consonantia morum, ut sine peccato canamus; iuxta id S. Augustini ad *Psal. 148.* *Cùm laudatis Deum, inquit, toti laudate: cæter uox, canet uita, canit facta*; quo modo scilicet debet cantus tactui seu mensuræ congruere. Alioquin tuum ipsius cantum destruis raucedine peccati, ut habet Origenes *homil. 6. in lib. Iud.* ac sicut luscinia frustra canit, cùm ei coruus crocicans obstrepit: ita & qui cum peccato adedque obstrepente sibi conscientia canit. De tali enim Cantore dixit Deus *Amos 6.* *Aufer à me tumultum carminum tuorum, & cantica lyrae tuae non audiam.* q. d. Cantus tuus non nisi tumultus est & strepitus in auribus meis: non delector cantu lyrae vel lyripipij, &c. Obstrepunt etiam cantui sacro, qui sub illo profana cogitant, & desiderant, uti coruus crocicans cadauer. Denique cantus noster esse debet, qualis est cicadæ, quæ, cùm ore caret, pectore canit: *Vnum hoc ex ijs, quæ uiuunt*, inquit Plinius *lib. 11. cap. 26.* *sine ore est. Pro eo quiddam aculcatum, linguis simile & hoc in pectore, quo rorem lambunt. Pectus ipsum fistulosum; hoc canunt.* Pectore igitur canere, non solo ore debemus, eoque cœlestem rorem excipere. Et si ore quis cantare nescit, pectore saltem canat. Sic clamabat & cantabat Moyses ad Dominum, tametsi uox eius non audiebatur, *Exod. 14.* dicente Domino: *Quid clamas ad me?* Sic orabat Anna, cuius labia quidem mouebantur, uox uerò non audiebatur, *1. Reg. 1.*

8 Secundò, Ut reddamus orationem Deo gratiorem, eique uiam ad cor nostrum præparemus; tum quia hilarem datorem diligit Deus, cantus autem hilaritatem orationis & laudis diuinæ indicat; tum quia

qui cantat, vt dicit quidam, *bis orat*, quamobrem & mēdici, qui præ foribus nostris cantant, plus impetrant communiter, quàm qui nuda voce mendicant. Itaque tali laude & oratione, quæ hymno exornatur, Deus quoq; citiùs placabitur. Vndè dixit S. Gregorius *homil. 1. in Ezech.* *Cùm uox Psalmodia per intentionem cordis agitur omnipotenti Deo, iter ad cor preparatur, iuxta psal. 49. Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.* Et Psalm. 67. *Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius: iter facite ei, qui ascendit super occasum.* q. d. per psalmum disponitur homo ad excipiendum Deū in cor suum. Sanè Elisæus iussit sibi adduci psalten ad excipiendum spiritum prophetiæ, & tunc *facta est super eum manus Domini, 4. Reg. 3.* per cantum enim illuminatur animus à Deo, liquefit ad contritionem & amorē Dei. Potuit hoc cantus facer efficere apud homines, cur non etiam apud Deum? Abbas Floriacensis, nomine Thodulphus, cū ob suspicionem coniurationis in Ludouicum Imperatorem in carcerem coniectus esset, obseruabat Imperatoris transitum, & tū per fenestram carceris canere cœpit hymnum illum, quem in carcere composuerat, & Ecclesia in die Palmarum canit: *Gloria laus & honor tibi sit Rex Christe redemptor.* Qui cantus adeò placuit Imperatori, vt mox educi eum è carcere iusserit & Episcopum Aurelianensem fecerit. Baronius anno 835.

9 De Imperatore Theodosio scribit Sozomenus *l. 7. c. 23.* cū is in Antiochenos vehementem iram concepisset: Flauianum Episcopum stipatum aliquot elegantibus pueris, quos accuratè docuerat cantionem quandam lamentabilem, ipsum adijisse. Mox Flauianus inuitatus ad prandium ab Imperatore, causam suscepti itineris exponit, & pro Antiochenis veniam humiliter precatur: sed Imperator tetrico vultu, de hoc negotiandum quidem ait, manere in Antiochenos sententiam. Quare vt saltem pueros suos cantantes audire dignetur orat, moxque impetrat. Qui cū lugubrem & summa arte præparatum cantum voce depromerent, totus immutatur Imperator & lacrymas vix continens, accepta patera Episcopo ait: *Ecce Antiochenis propino in signum beneuolentiæ, pacis, & gratiæ.* Quòd si igitur ex animo & deuotè cantus Ecclesiasticus orationi iungatur, nō dubium quin Deū quoque, pronum ad misericordiam, efficacius emolliat, (vt sic loquar) quàm sola & nuda oratio.

10 Tertio, vt mentem ad Deum faciliùs eleuemus, & tristitiam pelamus. Vndè Isidorus *l. 2. de offic.* ait cantum Ecclesiasticum introductum, vt maior in eo esset ad Deum attentio, solemnitas, & reuerentia diuinæ laudis: & vt excitet animos fidelium in sinceriores deuotionem & pium affectum. Et *lib. 3. de summo bono cap. 7.* ait: *Quamuis dura sint carnalium corda, statim ut psalmi dulcedo insonuerit, ad affectum pietatis animum eorum inflectit.* Et S. Augustinus *l. 10. Confess. cap. 33.* ait approbare se in Ecclesia cantandi consuetudinem, vt per oblectamenta aurium infirmior animus ad affectum

Etum pietatis affurgat. Et l. 9. cap. 6. ait: *Quantum fleui in hymnis & canticis tuis suauesonantis Ecclesie tue uocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis & eliquabatur ueritas tua in cor meum, & ex ea aestuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Facit etiam ad tædium in oratione depellendum. Remiges canere solent teste Cælio Rhodig. l. 9. cap. 10. ad remigandi laborem temperandum. Similiter & qui arât rustici, ut sese ad laborem excitent; facit igitur id ipsum Ecclesia. Vndè chori alternatim canunt, ut se mutuò ad Dei laudem exhortentur: iuxta quod exponit Haymo id Apostoli ad *Ephes. 5. Loquentes uobismetipsis in hymnis, &c.* Ob hanc causam 1. *Esd. 3.* inter Hebræos Babylone redeuntes fuerunt cantores & cantrices ducenti, ad itineris molestiam subleuandam & reducum captiuorum animos exhilarandos. Quin & philomela, ut scribit S. Ambrosius in Hexam. longæ noctis laborem cantus sui suauitate subleuat. Sic Dauid cum adhuc pastor esset in solitudine, paruo psalterio, laudes diuinas decantans, melancholiam pellebat, ut notat S. Hilarius in principio exposit. psalmod. Igitur ut etiam nos exilij nostri mœrorem subindè temperaremus, Ecclesia instituit cantum sacrum.

II Quartò, ut triumphantem Ecclesiam, modo quo possumus, imitemur & repræsentemus. Quare S. Hieronymus in *psalm. 115.* ait: *Sicut martyres laudant Dominum in regione uiuorum: ita monachi, qui die ac nocte psallunt Domino debent habere eandem pietatem Martyrum, siquidem ipsi martyres sunt.* Hæc Hieron. sanctus uerò Bernardus super Cantica scribit. *Nihil in terris ita propriè repræsentat cælestis habitationis statum, sicut alacritas Deû laudantium.* Etenim Isaias c. 6. uidit Angelos cantâtes, qui clamabant alter ad alterum, *sanctus, sanctus, sanctus, &c.* cantu uidelicet reciproco; qualis S. Ignatius martyr, tertius post S. Petrum Antiochiæ Episcopus, aliquando ad vitam beatorum raptus audiuit Deum laudari; qui postea eandem instituit in Ecclesia Antiochena canendi formulam, teste Socrate l. 6. *hist. 8.* Similiter & S. Ioannes *Apoc. 5.* uidit sanctos in cælo habentes cytharas qui cantabant canticum nouum. Ut igitur indicemus nos eorum conciuues esse, eosdem imitamur; & hic eorum cantica quasi in schola addiscimus, uti bis sciamus; quo modo futuræ moniales priùs docentur cantum, quàm religionem ingrediantur, ut in religione sciant, quod tota vita exercent. Vndè in hymno Angelico sub Missa canimus: *Cum quibus & nostras uoces ut admitti iubeas deprecamur, &c.* Cantare igitur in Ecclesia est officium Angelorum; & propterea non erubere etiam viri Principes cantu Ecclesiastico Deum venerari. Theodosius iunior Imperator primo diluculo cum sororibus suis hymnos decantare solitus erat, ut refert Socrates l. 7. cap. 22. Robertus Francorum Rex, festis diebus in monasterijs commorari solebat, choro assistere & cum monachis cantare, ut refert Martinus in Chron. anno 951. Honori sibi

ri sibi ducebant Imperatores isti, quòd sanctos in Cœlo imitari, sequè ipsi iungere & Deum suum laudare possent. Porrò sicut in cantu plures licet & diuersæ voces sint, aliæ alijs semper altiores, omnes tamen optimè consonant, eandemque mensuram obseruant; ita & inter beatos etsi varij sunt gradus meritorum & præmiorum, omnes tamen Deum summa vnanimitate sine inuidia pro suo quisque modulo laudant. Et vt varietas illa vocum, cantum reddit suauiolem: ita varietas meritorum in Cœlo Dei laudem. Quà in re cantus ille nos monet, vt quemadmodùm canendo in Ecclesia concordamus, sic etiam mutuo nos diligendo in vnum cõspiremus; etsi ingenia, officia & status valdè sint diuersi. Voces, fides & fistulæ temperantur vt consonent: sic temperare quilibet & mortificare passiones suas debet, vt in Ecclesia musicam charitatis Deo & Angelis exhibere possit.

12 Quintò, vt beneficia diuina debita cum laude & lætitia decantemus. Patet enim ex sacra Scriptura, celebriora Dei beneficia cum cantu & instrumentis musicis solemniter decantata fuisse. Sic Maria post trãsitum maris rubri & demersum Pharaonem: sic Debora, post prostratum Sifaram: sic Iudith post deuictum Holofernem: Zacharias, B. Virgo, Simeon beneficia Dei hymnis decantarunt. Nos igitur Christiani quia præ omnibus nationibus maxima & frequentissima accepimus Dei beneficia, idè iure merito ea cantu quotidiano & perpetuo celebramus. Peculiariter religiosi & Canonici septies in die laudem Deo dicunt, veluti à laude, quæ septies id die canere perhibentur; vndè Ægyptij diuinam laudè designabant per alaude caput septies in tabula depictum: vt scribit Ioãnes Steph. Durant. de ritibus Ecclesiæ l. 3. c. 3. & 5. Dauid etiam de se ait: *Psal 118. Septies in die laudem dixi tibi*, de quo S. Ambros. l. 3. de virginibus ait: *Si Propheta dicit: Septies in die laudem dixi tibi, qui regni erat necessitatibus occupatus, quid nos facere oportet qui legimus: Vigilate & orate ne intretis in tentationem? Certe solemnes orationes cum gratiarum actione sunt deferendæ, cum à somno surgimus, cum prodimus, cum cibum paramus sumere, cum sumpserimus, & hora incensi, cum denique cubitum imus; sed etiam in ipso cubili, &c.* Hæc ille. Sane antiqui Christiani etiam partem noctis orationi & psalmis tribuebāt. De illis enim scribit Plinius Secundus l. 10. ep. 97. ad Traianum Imp. eos solitos stato die ante lucem conuenire carmenque secum Christo dicere inuicem, hoc est, in choros discretos: Et hinc cantatur Matutinum in memoriam tum Natiuitatis Christi, qui media nocte natus: tum captiuitatis, qui sub noctem captus & ingentes sustinuit cruciatus: tum resurrectionis eiusdem, propter quam peculiariter institutæ sunt laudes. Prima in memoriam deductionis Christi, ad Iudices, & accusationis. Tertia in memoriam cõdemnationis Christi, flagellationis & coronationis. Sexta in memoriam Crucifixionis eius. Nona in memoriam expirationis Christi. Vesperæ

Spere in memoriam depositionis de Cruce. Completorium in memoriam Dominicæ Sepulturæ.

13 Sextò, vt Ecclesiam Catholicam etiam hoc decore ornemus. Si enim Salomon ad ornatum templi & sacrificiorum suorum tot tamque varios instituit Cantores Instrumentistas: quantò magis id pertinet ad Ecclesiæ nostræ decorem? Et si Regiæ domus & aulæ Principum decorantur Musicis, cur non item Basilica & Regia Dei Templum? Decet autem cantus Ecclesiam nostram singulariter, quia in ea Christum in altari presentem habemus. Si Apes Regum suum sonitu circumdant & bombos ac cantum ei cient, teste Aristotele *lib. 10. de animal.* quantò æquius nos Deo & regi nostro carmina accinimus? Quòd si coram Arca Dauid ipsemet lusit in omnibus lignis fabrefactis: quantò rectius id facimus nos, præsertim coram S. Eucharistia? Confundit haud dubiè hic Ecclesiæ decor hæreticos: sicut cantus & laus Dauidis coram arca, vxorem Michol: Sicut cantus sacer Publiæ & sociarum virginum Iulianum Imperatorem Apostatam, vt narrat Eusebius *lib. 6. histor. tripart. cap. 36.* quæ tantò magis eo prætereunte psallebant, quò magis ille id vetabat: præsertim versus illos: *Simulachra gètium, argètum & aurum, opera manum hominum. Et: Exurgat Deus & dissipentur omnes inimici eius.* De Valente Imp. Ariano refert Baron. in Annal. anno D. 370. quòd cum is Cæsareæ Cappodociæ Ecclesiam, cui S. Basilius præerat, vexaturus ingrederetur, ob populi multitudinem, ordinem & diuinam psalmodiam & Basilij venerandam præsentiam obstupefactus sit, ita vt cor eius prorsus emolliretur, & ipse perfectionem remitteret.

14 Septimò, vt hac quasi sancta esca populus alliciat ad diuinorum officiorum & Ecclesiæ frequentationem. Quia enim sensibus maxime trahimur: escam nobis proportionatam Ecclesia proposuit, qua alliceremur ad frequentanda diuina officia. Sanè ad profanam Musicam, ad fidicines & tibicines multi longam viam currunt: & cur non potius ad sacram Musicam venire deberemus? Verùm heu diabolus longè plures habet auditores, quàm Christus, qui tibicines & profanos cantores, vt potè indignos qui audiantur, eiecit è domo. Nimirum vti Israelitæ fastidiebant manna idèò tantùm, quia quotidianum erat & abundans: cæpe contrà & allia Ægypti desiderabant: ita quia istis sæcularibus hominibus stomachus est destructus, non sapit nisi tibia & lyra, quæ vocem ad clamores & pedes ad choreas excitant. Qui musicæ censores, asino illi similes videntur, qui cantum philomelæ improbauit vt potè intricatum & difficilem intellectu: cantum verò cuculi prætulit, velut planum & intelligibilem. Sed quid de his scriptum est? *Esa. 5. Ciuhara & lyra & tympanum & tibia & vinum in conuiujs vestris & opus Domini non respicitis. &c. Propterea dilatauit infernus animam suam & aperuit os suum absque ullo termino, & descendunt fortes eius & populus eius sublimes gloriosiq; eius ad eum.*

I Mul-

1 *Multæ suppetunt rationes, ob quas in Templo potius, quàm in priuata cellula, aut alibi orandum videtur. Et prima attingitur à Tertulliano: quòd videlicet in Templo Deus habet peculiari modo: hoc est, Christus Dominus in augustissimo Eucharistiæ Sacramento. Ant. Caracc. par. 1. const. cap. 8. num. 3.*

DISQVISITIO SEPTIMA.

Vbi nam fructuosius mente orare debemus: seorsim in cubiculis, num omnes simul in Tēplo? Cellula ne, an Templum, ardorem animi, precandi studium, ac voluntatis affectum, acuent nobis et excitabunt?

P. Ludonicus Cresolius è Soc. Iesu in Mystag. lib. 3. cap. 26.

2 **I**N locis Deo dicatis multa sunt, quæ ardorem animi Religiosorum, & precandi studium possint acuerè. In primis aliorum exemplum, quod plurimum in omnem partem valet: locus ipse clarissimis insignibus ornatus, & Religionibus consecratus: Diuorum honoratæ exuuiæ: Cærimonix augustæ: Beatorum mentium communio, & glorianda hominibus societas, ipsa Dei miranda præsentia, maximè in illis venerandis Ecclesijs, vbi Eucharistia seruatur.

P. Ioannes Azor è Soc. Iesu par. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 34.

3 Vt ostendit S. Thomas 2. 2. qu. 8. art. 3. propter Pontificiam consecrationem, & veram Christi in sacrosancto Eucharistiæ Sacramento præsentiam, sacrarum Reliquiarum, & Angelorum præsidium, & certam Dei promissionem credimus, qua dixit *Math. 21.* Domus mea domus orationis vocabitur. Denique ob imitationem, exemplum, & communem orationem, publica Tempa multò ad orandum, & animi & voluntatis affectum excitandum, sunt aptiora, & ad impetrandum quod petitur efficaciora, quàm alia quælibet loca priuata.

P. Franciscus Labata è Soc. Iesu in apparatu Concionator. to. 1. V. Oratio prop. 13.

4 Te decipis, & in magno errore versaris. Nam & si domi orandi facultas datur, fieri tamen non potest, vt domi tam bene ores, quàm in Ecclesia, vbi tot Patres, vbi clamor felici societate excitatus ad Deum refertur. Nec pariter exoras, cum solus Deum obsecras, atque cum Fratribus tuis. Est enim in hoc plus aliquid, nempe concordia, conspiratio, & vnio charitatis.

P. Ioan-

P. Ioannes Lorinus è Soc. Iesu in Aët. cap. 3. ver. 1. §. ad Horam Orationis.

5 Sufficiat Chrysoftomi testimonium, qui in magno errore vèrfari eum affirmat, qui se dicat æquè bene orare extra templum, atque in ipso. *Et Ignatij ad Magnesianos adhortationē adducit, ita scribentis: Omnes ad orandum in idem loci conuenite: sit vna communis precatio, vna mens, vna spes in charitate & fide inculpata in Christum Iesum, quo nihil præstātius est: omnes velut vnus quispiam in Templum Dei conuenite; velut ad vnum altare, ad vnum Sacerdotem, summum Dei ingeniti Iesum Christum.*

P. Iacobus Alvarez è Soc. Iesu to. 3. de inquis. pacis lib. 2. p. 2. c. 1.

6 Multi ex Religiosis, & quidem sapienter, & cum magno fructu animarum suarum, solent ante auroram, aut paulò post, ac vesperi post occasum Solis, cellas proprias relinquere, & ad Templum vt mentaliter orent accurrere: quia tunc Templum non minùs quietum est, quàm cella: & propter realem præsentiam Domini in Sacramento Eucharistiæ existentis, & propter Sanctorum Reliquias & Imagines, & propterea quòd ad orandum deputatur, dignius est & sacratius, vt in eo quæuis Oratio deferatur. Aduersarij quoque nostri multò magis Templum, quàm cellam reformidant, adeòque orantes in eo minùs inquietant. *Tùm Saluatoris exemplum afferens, ait: Christus cùm esset annorum duodecim cum parentibus, orationis & adorationis gratia, ascendit in Templum: ac postea sæpissimè ex eadem causa ad Templum accurrit: & bis ementes & vendentes in Templo, tanquam orationes aliorum turbantes, eiecit. Et Anna Prophetissa, filia Phanuel, per totum tempus viduitatis suæ non discedebat de Templo; ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte & die. Et Petrus & Ioannes ad orandum ascenderunt in Templum.*

P. Ioannes Busæus è Soc. Iesu in Viridario Christ. Virt. V. Oratio cap. 6.

7 Dices: Christus apud Matthæum iussit nos ingredi cubiculū dùm orandum est, & claudere ostium? Respondeo, quòd nõ iubet re vera nos ingredi cubiculum, sed tantùm vanam hominum laudem fugere. *Imò per cubicula Templi Capellas intelligi, quòd ad orandum fideles ex nauis recipere soliti erant, vbi populus frequentissimè aderat, Antonius Caracciolus ne dùm ex S. Paulino, & Cardinali Baronio, sed ex P. Lorino Societatis Theologo in Aët. 10. nam. 9. etiam probat. At S. Franciscus Xauerius vbi nam libentiùs, in Templo, an in suo cubiculo orabat?*

P. Horatius Torfellinus è Soc. Iesu in vita S. Franc. lib. 6. cap. 5.

8 Haud dubius quin Deus in sacris locis, vbi sanctiùs colitur, benigniùs

R

gniùs

gniùs audiret orantes, quotiescunque copia erat, haud paulò libentiùs in sacris orabat ædibus. Itaque vbicunque res ferret, cubiculum sibi querebat proximum Templo, eò se de nocte clam, supplicandi causa, recepturus. Vide P. Suarium to. 3. de Relig. lib. 3. cap. 7. P. Ludouicum Pontanum in prolog. ad medit. P. Alphonsum Roder. à Caracciolo citatum, ac passim alios.

I *Ieiunia ab Ecclesia indicta accuratè custodiamus. Ad dimus Ieiunium Aduentus Domini: & ob præcipuam reuerentiam erga Saluatoris nostri sacratissimã Passionem, ieiunium sextæ cuiusque feriæ. --- Ieiunamus præterea in Vigilia Epiphania, Ascensionis, Pentecostes, & sanctissimi Corporis Christi: in Vigilia Exaltationis S. Crutis, quòd ea die nostra Congregatio sumpserit initium: in Vigilia Natiuitatis & Purificationis sanctissimæ Virginis: in secunda & tertia feriã ante Cineres. Quarta quaque feriã, quia tùm Dominus à Iuda proditus esse perhibetur à carnibus abstinemus. Const. Cler: Regg. par. 2. cap. 3.*

DISQUISITIO OCTAVA.

*Cur præscriptum nostro Ordini Ieiunium in Christi Domini Aduentus?
Cur ut quarta semper abstinemus à carnibus, & sexta
feriã ieiunemus?*

Card. Robertus Bellarminus è Soc. Iesu in controu. to. 4. lib. 2. cap. 20.

2 **A**duentum Domini ieiunio celebrari consueuisse in Romana Ecclesia perspicuum est: tùm ex Innocentio III. Cap. *Consiliũ de obseruatione ieiuniorum*: tùm ex ipso ritu Romani Breuiarij, in quo preces illæ ad singulas Horas ponuntur legendæ in ferijs Aduentus, quæ propriæ sunt eorum dierum, qui ieiunantur. Nũc quarta & sexta feriã abstinentiæ à carnibus, atque ieiunij causam prolixius audiamus.

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in reg. comm. 5. num. 4.

3 *Passionis Christi memoria causa fuit huius sanctæ institutionis, per quam & animus gratus erga Redemptorem ostenditur, & amor excitatur diuinus: & quodammodò Passionis meritum Ieiunantibus applicatur. Docent nos id ex Græcis lib. 5. const. cap. 14. Clemens Romanus: Quarta verò & sexta feriã iussit nos ieiunare: illa quidem propter proditorem, hac verò propter passionem. Abbas Apollo apud Palladium hist. Laus. cap. 52. & refertur à Gratiano inter decreta (de consecr. d. 3. c. ieiunia:) Catholica & generalia ieiunia non licet solvere sine ingenti necessitate. In quarta enim feriã traditur Saluator, & in Parasceue crucifigitur: qui ergo ea soluit, Saluatorem*
vna

vnà tradit & crucifigit. E Latinis S. Augustinus ep. 86. ad Casulanum clarissime: Cur autem quarta & sexta maxime ieiunet Ecclesia; illa ratio redditur, quòd considerato Euangelio, ipsa quarta Sabbati, quam vulgò quartam feriam uocant, concilium reperiuntur ad occidendum Dominum fecisse Iudæi: intermisso autè vno die, cuius vespera Dominus Pascha cum discipulis manducauit, qui finis est eius diei, quem vocamus quintam Sabbati: deinde traditus est ea nocte, que iam ad sextam Sabbati, qui dies Passionis eius est manifestus, pertinebat. Et paulò post: Passus est Dominus, quod nullus ambigit, sexta Sabbati: quapropter ea ipsa sexta rectè ieiunio deputatur: ieiunia quippè humilitatem significant; unde psal. 34. 13. dictum est: In ieiunio humiliabam animam meam. Innocentius Papa 1. ep. 1. ad Decent. cap. 4. At si sexta feria propter Passionem Domini ieiunamus; Sabbatum prætermittere non debemus, quod inter tristitiam & lætitiã temporis illius videtur inclusum. Ex his ceteri recentiores. Neque verò contemnenda est alia causa, quæ referri potest eodem, à Nicolao primo significata, cum ait, Mœstitiã quoque Apostolorum recoli. Quasi verò coniungamus, cū Apostolorum mœrore ac dolore, nostras afflictiones ac mœrorem; & vnà Passionem Christi, Saluatori compatientes, defleamus.-----Primum inuitamentum est, exemplum veterum Religiosorum, qui feria sexta ieiunabant. De Monachis institutis à B. Pachomio in Ægypto, præf. in Reg. B. Pach. Hieronymus: Bis in hebdomada die quarta & sexta Sabbati ab omnibus ieiunatur, excepto Pentecoste. Palladius idem facere Monachos Abbatis Apollo, significat loco supra citato. In Regula S. Benedicti cap. 41. scriptum est: A sancto Pascha vsque Pentecosten ad sextam reficiant Fratres, & ad feram cœnent: à Pentecoste autem tota æstate, si labores agrorum non habent Monachi, aut nimietas æstatis non perturbat, quarta & sexta feria ieiunent vsque ad nonam. Secundum (& tertium) inuitamentum sit exemplum recetium Religiosorum-----Monachis Fontis-Auellanæ B. Petrus Damiani auctor fuit id faciendi. Sed & sextam omni tempore feriam, scribit auctor vite cap. 13. præter paschales, & alios dies solemnes sub eadem tam discipline, quàm abstinentiæ norma, ob reuerentiã Crucis, illis obseruandam adhibuit. Idem in Monasterium Casinense consuetudinem eandem introduxit ex eodem. Scriptore: Denique omnis illius exhortatio adeò cooperante Domino fructificasse dignoscitur, ut insigne illud Casini Montis Cœnobium tanto eam feruore sumpisset, quo præfata omnia inter regularia mandata conseruanda statuisset. Qui in recentissimis constitutionibus habent hoc decretum: Nostræ Congregationis Monachi & Commissi ieiunent per totum annum omnibus diebus Veneris, ob reuerentiã eius diei, in quo Redemptor passus est. Camaldulenses ieiunare feria sexta toto anno scribit Andreas Magnus lib. 1. de Erem. Camald. Et habetur in eorum constitutionibus lib. 1. cap. 41. Cartusianenses in nouis statutis par. 2. cap. 10. num. 1. liberam relinquentes abstinentiam feriæ secundæ & quartæ, obligant suos feria sexta ad abstinentiam, quæ est co-

mestio panis cum sale & aquæ potu. Præmonstratenses (ex *Seruatō in Opt. spec. l. 5. S. uico quinto*) ferie sextæ ieiunium inter substantialia computant. S. Franciscus cum multa alia ieiunia præscribit suis in regula *cap. 3.* tum verò, *Ut feria VI. ieiunare teneatur.* Quod vim præcepti obtinere, ex vi verbi colligit, & definit Clemens V. in eiusdem Regulæ declaratione. Prædicatorum Ordo eandem habet legem *const. d. 1. c. 4. S. 1. 2. Ut etiam tempore Paschali sextis ferijs ieiunetur: ut eo die fratres quadragesimali cibo vescantur: ut non omitatur ieiunium hoc ab iter agentibus tam intus quam extra.* Declaratur item ieiunium sextæ ferie strictioris esse iuris, quam vigiliæ B. Dominici: *si festum de præcepto ceciderit in sextam feriam, possit Superior dispensare ut ovis & laeque vescantur, non ut bis reficiantur.* Denique declarant, eos qui sextis ferijs nolunt abstinere, & nulla obtenta facultate ieiunium solvunt ex gula cum animo perseverandi, *Non excusari à damnabili contemptu.* Regula S. Birgittæ (*cap. 9.*) quæ dicitur à Christo dictata: *In sextis ferijs totius anni ieiunabunt in cibis quadragesimalibus.* Nec dubito quin reliquæ omnes religiose familiæ sextam feriam, vel in ea Passionem Christi, genere aliquo ieiunii venerentur. Quartum inuitamentum ab exemplo sumitur laicorum tam priorum quam posteriorum seculorum, qui feria sexta ciborum aliquam se affligunt abstinencia in Passionis Christi honorem. Cum in Ecclesia primæua generale erat illud, siue præceptum, siue consilium ieiunandi feria quarta & sexta, quis non intelligit, quam multos Laicorum utriusque sexus ea sancta consuetudo comprehenderet? Perspicuè *lib. 1. de off. Eccles. cap. 42. S. Isidorus, & l. de off. c. ult. & in vita Cuthb. Epif. Beda: Præter hæc autem legitima tempora ieiuniorum, omni sexta feria, propter Passionem Domini, à quibusdam ieiunatur.* Quam consuetudinem conuertit in legem in Hispania Synodus Coyacensis anno. 1050. quam refert Cardinalis Baronius ex codice peruetusto Ecclesiæ Cordubensis *to. 11. an. 1050.* Verba sunt hæc: *Mandamus ut Christiani per omnes sextas ferias ieiunent, & hora congrua ciboresciantur.* Theodosius iunior Imperator (ex *Niceph. l. 14. c. 3.*) feria quarta & sexta, quot hebdomadibus ieiunio corpus domabat? B. Petrus Damiani (ex *ep. 89. ad Mon. Cas.*) in magnâ Italiæ partem, *sacram inediam, ut loquitur Hieronymus Rubeus lib. 5. Hist. Rau. & ciborum ieiunitatem die Veneris in honorem Crucis indixit: ac potius antiquitus institutam, & iam ferè obliteratam renocauit.* Qua de re scribentem ipsum Petrum videamus: *Observatio sextæ ferie, dilectissimi, cui vestra sancta deuotio dedicauit, & ieiunij salutaris inediam, & Apostolicorum verberum disciplinam, quot hominum multitudines ad exemplum salutis atraxerit: & tanquam nouella diuina plantationis oliua in exuberantium germinum propagines pullulauerit, testes sunt non modò monasteria vestra, hoc est, quæ suorum gaudent imitari vestigia magistrorum, sed & multitudines Urbium, atque Villarum, quæ se communiter ingerentes atque lætantes, id ipsum plausibiliter arripiunt institutum. Ad eò ut plerique, præ deuotionis ardo-*

ardore concepto, nisi quanto citius huius obseruantia suscipiant regulam, non leuem se reputent propriæ salutis perferre iacturam &c. De S. Elzeario (apud Sur. cap. 10. 27. Septemb.) vitæ Scriptor: Nec consentus erat ieiunijs ab Ecclesia institutis, sed sua sponte sextis ferijs, totoque Dominici Aduentus tempore, & multis alijs diebus, qui festos dies proximè antecedunt, ieiunauit. S. Antoninus ex Ordine Prædicatorum, Archiepiscopus Florentiæ, non ipse modò sexta feria Religionis suæ consuetudinem retinens; Sed familia quoque, scribit Mainardus, in necis Christi memoriam abstinebat. S. Carolus Cardinalis nostris temporibus præscripsit quoque toti familiæ suæ (Ex Gloss. lib. 2. vitæ cap. 3. (ieiunium sextæ feriæ: seruabaturque à cunctis non inuitis. Quin etiã hoc ipso tempore in Regno Poloniæ, & Angliæ, sexta quoque feria ieiunatur ab omnibus Catholicis, ex antiqua consuetudine, & in aliquot Italiæ Prouincijs religio est vulgo eo die lac & oua comedere.

4 Quintum inuitamentum sumetur à miraculis, per quæ Deus sextæ feriæ ieiunium videtur comprobasse tempore Beati Petri Damiani per Italiam illud introducentis. Duas visiones narrant eius vitæ scriptores. Prioris summa hæc est. Pridiè quam decretum de ieiunio sextæ feriæ promulgandum esset in monasterio, Leo Senex Monachus vidit in somnis Monachorum cœtum in albis vestibus cantantem suauissimè, *Dulce lignum, dulces clauos*; panes item nitidissimos mensis appositos in cœnaculo, quos vir quidam venerabilis dixit esse panes, quibus acti sunt in deserto filij Israel, idemque mensam ab Occidente transtulit ad Orientem, vbi erat imago Crucifixi. Quo viso significabatur, Petro ipso interprete, fore vt in honorem Crucis ieiunium institueretur, quod veluti panis suavis esset in Triclinio Monachorum; quod Triclinium quoque esset Crucifixo dedicandum. Posterioris verò hæc. Petrus Monachus aberat, cùm ieiunium hoc institutum est: rediens feria quadam quinta, ignarus rei vidit per somnium se ad prandium à Beato Petro inuitari, & excipi conuiuiam. Postero die veniens in capitulum, & disciplinam noui ritus accepit, & sic allacer factus dixit, *Ecce, Deo gratias, prandium, ad quod me Dominus Petrus Damianus vocauerat.* Narrat aliud visum ipse Beatus Petrus pluribus in locis, (epist. 21. & 123.) in quibus cum ieiunio Sabbati, ieiunium sextæ feriæ commendatur. Senex Eremita Beato Petro irascebatur, quòd ad eò Sabbati ieiunium prædicaret: cupidusque Ierosolymitanæ profectiois, in somnis raptus est Dominico die in illud templū, & post Sanctorum sepulchra ductus est ad sepulchrum Christi à splendido quodam Clerico, qui dixit illi hæc verba: *Tu nudius tertius viuificam crucem, hesternò quoque die sepulturam Dominicam dum ieiunasti, adorasti: ex hoc remoto omni scrupulo dubitatis agnosce, quia & sexta feria crucem, & Sabbato sepulchrum Christi verissimè celebras, & adoras, si prædictos dies orando, & psallendo ieiunas.*

5 Sextum inuitamentum est ex utilitate, quam animæ & corpori tribuit; illi quidem spiritualement, huic verò corporalem. Nam quod attinet ad priorem, hæc abstinencia meritoria est, cum sit actus multarum virtutum à radice charitatis surgentium. Est siquidem actus elicited temperantiæ, sed imperatus à Religione, cum referatur in Crucis, & Passionis Domini honorem, ac reuerentiam, ac proindè quidam est actus adorationis, & cultus: quod optimè declaratum fuit Eremitæ seni in illa visione ad sepulchrum Saluatoris, quam proximè narraui, cum illi dictum fuit, *Dum ieiunasti adorasti*. Deindè satisfactoria est pro peccatis, cum sit carnis afflictiva, & per imitationem passionis Redemptoris applicat abstinencia quodammodò satisfactionem Christi, redditque participem ieiunantem Saluatoris cruciatuum, & dolorum. Hac imbuti spe videbantur illi populi, de quibus B. Petrus Dam. ep. 89. ad Casin. Mon.) *Adeò ut plerique pie deuotionis ardore concepti, nisi quantocyùs huius obseruantia suscipiant regulam, non leuem se reputent propria salutis perferre iacturam: nullatenus ambigentes, quia dum die crucis per corporalem alimentorum se continentiam faciunt, passione Redemptoris in veritate communicant, atque ad Dominicæ resurrectionis gloriam se peruenire non inaniter credunt, dum Christo in Cruce pendente, ipsi quoque sue carnis illecebras per abnegatæ refectiois patibulum crucifigunt.* Clarissimè Sæctus Bernardus (scr. 66. in Cant.) de satisfactione: *Nam et ego interdum abstineo: sed abstinencia mea satisfactio est pro peccatis, non superstitio pro impietate.* Cæterum quod ciborum abstinencia & ieiunium meritum habeant, & satisfactionem, si ritè fiant, multis & benè docet Cardinalis Bellarminus noster, ad quem lectorem mitto. Salubris est etiam corpori, ac bonam valetudinem tuetur. Sæctus Athanasius (l. de Virgin.) id me docet his verbis: *Vides quid faciat ieiunium: morbos sanat, distillationes exsiccat, demones fugat, malasque cogitationes expellit, et mentem nitidiorum reddit, et cor purgatius, et corpus salubrius;* atque id probat ex trium puerorum abstinencia apud Danielem. Post Sæctum Athanasium Beatus Chrysostronus (hom. 1. de ieiun.) inter alias multas laudes ad animum moresque spectantes: *Excitat, inquit, rationem, clarum reddit mentem, alleniatur carnem, fugat nocturnas fæditates, capitis dolores tollit, claros affert et colores et aspectus.* Ratio positionis est, quia per quinque dies (nos per quatuor,) quibus carne vescimur, etsi moderatissimè atque ex regula temperantiæ, tamen quia plerique nostrum vitâ traducunt in otio sanctæ contemplationis, & litterario, hoc est, in sellis, in cubiculis, corpus minimè fatigantes exercitatione laboriosa, quæ malos humores concoquat, & excernat; cruditates gignuntur in stomacho, quæ feriæ sextæ abstinencia decoquantur, & euanescent. Quam ob causâ viris principibus accepi persuasum à medicis, ut semel, bisve singulis hebdomadibus abstineant à cœna, conseruandæ valetudinis gratia. *Sacerdotes Aegypti, Chæremone Stoico auctore, apud Hieron. l. 2. adu. Iou. c. 9. quamquã ab-*
stin-

stinentissimi, bidui, triduique in ediam sustinentes, humores corporis, qui nascuntur ex otio, et ex mansione unius loci, nimia victus castigatione siccabant. Qui Hieronymuseo libro, post Clementem Alexandrinum (l. 2. Pædag. c. 1.) pluribus docet, etiam medicorum testimonio, quantum pro fit corpori castigata victus ratio. Cæsar Augustus, ut est auctor Petrus Damiani (ep. 55. ad Desider.) consilio medicorum usus, Vno semper abstinebat per hebdomada die, ut alleviato corpore posset vegetus et incolumis permanere. Galenus ipse inter medicorum principes numeratus, decima quoque die vice medicinalis auxilij, legitur sibi abstinentiam indixisse, quod refert Petrus Blesensis (ep. 85. ad R. Sarisb.) doctus ac vetus scriptor. Erant L. Senecæ (ep. 69.) tempore, Qui ieiunio interposito, corpus exhaurirent ac purgarent. Quod si corporis amore tantum id illi faciunt, cur non & nos idem libentissimè faciamus commodis animæ, & corporis illecti?

5 Septimum inuitamentum esse potest sanctitas quædam feriæ sextæ, quæ requirit à nobis, ut eam celebremus, atque honoremus ea ratione, quæ diei congruat; non lætitia, ut diem Dominicum, sed mærore, humilitate, corporis afflictatione. B. Petrus Damiani (ep. 21. ad erem. Gamugn.) feriæ sextæ cultor egregius, hoc vitur argumento. Tres isti dies, tres per mysterium continent temporum diuersitates, sexta feria, Sabbatum, & Dominicus dies: ideoque istos inter cæteros dies præcipuè obseruare debemus: duos in carnis castigatione, tertium in spiritualis lætitiæ iucunditate. Sexta quippè feria Dominus in cruce pependit, Sabbato in sepulchro quieuit, die verò Dominica resurrexit. Quasi enim sexta feria est tota hæc vita, in qua nunc tanquam morientes viuimus, & in qua crucem quotidie post Iesum portare iubemur. Subdit postea Sabbato significari tempus illud, quod intercurrit mortem, & iudicium vniuersale; Dominica, vitæ futuræ æternitatem. Sanctitas porrò feriæ sextæ colligitur ex multis capitibus. Primum ex eo, quod Sanctæ Cruci sacra fuerit hæc dies, non modò vetustissima Ecclesiæ consuetudine, quam multis probat allatis Patrum testimonijs, Iacobus Gretserus noster (t. 1. de cruce l. 1. c. 68.) sed etiam voluntate & constitutione Constantini Magni, qui diem Sabbato præcedentem festum & feriatum omnibus esse statuit, vna cum die Dominico, ut Nicephorus lib. 7. cap. 46. prodidit, & significauit Eusebius l. 4. de vita Const. c. 18. Quamquam abstinentiam ab opere seruili non indixit Ecclesia pauperes miserata: retinuit tamen in ea crucis memoriam & passionis; cum toto anno, tum verò potissimum feria sexta hebdomadis maioris. Deindè colligitur ex ieiunio atque abstinentia carniū instituta priscis sæculis à Sanctis Apostolis eo die, quemadmodum docuimus: nec non ex verberatione, quam ieiunio coniungi cupiebat B. Petrus Damiani ep. 89. ad Casin. apud quem Observatio sexta feriæ, ieiunij salutaris in ediam, et Apostolicorum verberum disciplinam continebat. Hac ipsa ætate vide-

mus

mus à pijs viris, feminisque non paucis, nec non à Religiosis, & verò etiã à multis Nostrorum, ieiunium cum verberatione consociari. Cur Sanctus Nicolaus Episcopus, cùm adhuc esset infans in fascijs, non lactebat feria sexta, diuino, vt arbitror, instinctu, nisi propter diei huius sanctitatem? Tertio, sanctitas eadem innotescit ex eo, quòd hoc ipso die Saluator spiritualia quædam beneficia largitur deuotis suis; quasi verò sit illi dies hic æquè charus, ac solent esse Regibus dies anniuersarij natiuitatis & inaugurationis, in quibus exhibent conuiuia, & munera dispartunt. Hinc est, quod tradit Iacobus à Vitriaco Cardinalis in Occidentali historia c. 5. visam à se puellam in cella reclusam in finibus Franciæ & Normanniæ, cilicio tectam ex pellibus asperrimis herinaciorum, nihil prorsus per multos annos comedentem, nihil bibentem; recipientem tamen *Corpus Domini sexta feria ex ore columbæ dicentis sibi: Accipe vitam æternam*. Ludouicus Blosius (*monilis spir. cap. 2.*) de sanctissima Virgine Elizabeth de Spalbeek Dominicam passionem ingenti deuotione quotidie recolente: *Vnde, inquit, & Christus stigmata quinq; vulnerum suorum manibus ac pedibus, & lateri eius verissimè impressit, adeò vt ex ipsis, tamquam à recentibus plagis copiosus sanguis plerumq; efflueret, idq; potissimū sextis ferijs.* Hoc item die S. Borbiniano Episcopo Frisingensi per Tusciã proficiscenti ad limina Apostolorum, Aquila diuinitus piscem detulit in cibum, quo carebat. Atque hac sanctitate permotus B. Franciscus plagis suis à Deo impressis solita non adhibebat lenimenta sexta feria, vt plus doloris pateretur.

I Clerici Regulares-----*sacrum Montem Pietatis, quasi ararium mortuorū, reperere: vbi sibi quiuis post hanc vitam mendico futuro in flammis purgantibus eleemosynam largitur: & leuissima sūpe, quam pro se quisque destinatō confert, ea sacrificiorum procuratur multitudo, vt morientibus infinita propemodū suffragia comparentur. Qui sanctissima erga mortuos pietatis Mons secundas quasq; ferias (velut constitutum tempus, in quo recordemur illarum) Pontificijs etiam dicatas indulgentijs, habet sacras: quibus stante in omnium oculos pro palam sanctissima Eucharistia ferculo, quasi ad propitiatorium stans illic Christus vocat omnes, publicam, vt aiūt, audientiam daturus.* Author anni morientium & mortuorum Tyrnariæ liberalitate Adami Szalckouichs Canonici Strigoniensis editi in hebd. 1. num. 2. fol. 4.

DISQUISITIO NONA.

*Erga fidelium defunctorum Animas, quæ purgatorio igne torquentur,
Clerici Regulares quid opis, multis in locis, insigni pie-
tate procurant?*

P. Ioannes Rhodé Soc. Iesu de varijs virt. histor. lib. 1. cap. 4. num. 1. fol. 64.

2 **H**Orum (*Theatinorum Patrum*) inuentum fuit, Montem, quod Mortuorum ærarium iurè dici potest, constituere, tam magna laude pietatis, quàm multa in egentes Animas ex illo bona redundabūt. Cùm enim pauperum illa æraria quæ Pietatis Montes appellamus, in magna sint fama, cur non immortalis hic mereatur, ex quo suffragiorū, vt Ecclesiæ loqui placuit, veluti aquarum arcanis flammis extinguendis, deriuantur perennitates? Leuissima enim stipe, quam pro se quisque destinatō confert, ea sacrificiorum procuratur multitudo, vt morientibus infinita propemodum suffragia comparentur. Iidem augendæ huic pietati secundas quasque ferias sacras habent, proposita palam diuinissima Eucharistia, breuique ad confluentes sermone: quam exercitationem, vt magis esset frugifera, summi Pontificis solenni indulgentia ornandam censuerunt.

*P. Nicolaus Zucchius Soc. Iesu in praxi vera deuotionis in subsidium animarum,
quæ in purgatorio igne versantur fol. 140.*

3 Cum directione RR. PP. Clericorum Regularium D. Constantia Magalotti Barberina, speculum omnis virtutis Christianæ Nobilitatis, inter alia illustria pietatis hæroicæ monumenta, fundatam cum perpetuo censu reliquit, in ædicula propria Barbarinæ Domus in S. Andreae de Valle, expositionem Diuinissimæ Eucharistiæ, per tres horas, singulis secundis ferijs post prandium: vt coramea, pro animabus Purgatorij, fiat oratio: cùm à Papæ Urbani VIII. fel. mem. Sanctitæ plenariam indulgentiam pro persona qualibet impetrasset: quæ confessa, & vel die Dominica præcedenti, vel eadem secunda feria Communionis Sacramento munita, Sanctissimum expositum in dicta ædicula visitauerit, pro illis benedictis animabus exorans; cum facultate dictam indulgentiam, iuxta propriam intentionem, ad ipsarum quamlibet applicandi. Dicti Patres ob suam ipsorum insignem pietatem, ac iuuandi studium animas cùm viuorum, tum mortuorum, Romæ tam pium opus continuò prouexerunt, Templi ornatu, concionibus, & sacramentis administrandis: innumera cuiusuis

S

con-

conditionis hominum multitudine eò confluente, cum modestia, studioque deuotionis, vt se se ibi viuorum atque mortuorum Domino sistant: ac si ob vtrosque in sanctissimo expositus publicam audientiam & gratiæ signaturam exhibeat. Eandem ij postmodum ad præcipuas Italiæ Vrbes deduxere: & exoptabile esset, iuxtà locorum proportionem, in vniuersam Christianam rempublicam propagari.

1 *Excellentissimus Dux Segorbia à Beatissimo Patre Nostro Clemente benignissimè obtinuit, vt Theatini Patres ubique gentium Immaculatæ Conceptionis Scapulare ceruleum, quod clam primùm ac priuatim tradebant, nunc palam ac publicè omnibus vtriusque sexus Christi fidelibus in Ecclesia distribuere possint: re planè insignem ac singularem. Relatio Legationis Obedientiæ Ducis Segorbiae &c.*

DISQUISITIO DECIMA.

Quale hodie Clericorum Regularium Ordo IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS CÆRVLEVM SCAPVLARIVM habeat, ac toto planè terrarum Orbe ritè distribuatur, ex gratia & facultate à sanctissimo Patre CLEMENTE X. eisdem Theatinis Patribus attributa.

P. Vincentius Fassari è Soc. Iesu in lit. ad P. D. Fr. M. M. Panormi datis ex Tyrocinio eiuſdem Societatis An. 1663.

2 **A**vdio sacrum Reuerentiæ Vestræ Ordinem, ex Venerabilis V. M. Vrsulæ Benincasæ institutionibus accepisse, vt Christi fidelibus immaculatæ Conceptionis Scapularium tradat. Rogo Reuerentiam Vestram, vt me dictæ Matris quàm maximè studiosum, & de immaculata Conceptione fusè scribentem edoceat, quid rei nam sit Scapularium istud? Cur ab illa adinuentum? vel quomodò cælitùs fortasse illi præscriptum fuerit? Nùm priuatim an publicè cuilibet Christi fidei petenti illud distribuatur? Quid piè illud gestantes adipiscântur? Et num de eo Diploma aliquod Pontificium habeatis? &c. *Ita mihi olim amicissimum caput, nostræ Matris institutis & asceterijs promouendis ac excitandis iam flagrantissimo animo addictum, vt me maximè omnium ad scribendum ac luci dandum admirabilem eius vitam impulerit; non vno à se quidem Elogio commendatam. Cui nunc in Calum, vti spero, recepto, cum id sanctissimè acta vita suadeat; ad lectorum meorum documentum, ita respondeo.*

3 *De immaculatæ Conceptionis hoc Scapulario planè loquitur Vir è Clericis Regularibus Dei Matris eruditissimus, P. Hippolytus Morracius: quem P. Theophilus*

philus Raynaudus è Societate Iesu doctissimum, & verè Marianum appellat; & P. Ioannes-Antonijs Velazquez ex eadem Societate de *Maria immaculatè concepta* lib. 4. diff. 6. adnor. i. fol. 345. Virum inter omnes eximia doctrina & pietate in Deiparam excellentem; qui nimirum in *vindic. S. Cathar. cap. 9. de V. Vrsula Benincasa sic ait*: Fuit ex familia S. Catharinæ, atque ex vna & eadem cum S. Catharina stirpe, ac domo, Venerabilis Mater Vrsula Benincasa probatissimæ virtutis, ac notissimæ sanctitatis Virgo, in qua Deus maxima suæ Omnipotentia ac bonitatis indicia partim superiori & partim etiam nostro sæculo ostendit: cuius ortum & sanctitatem ipsa Diua Catharina Senensis longè antè prænuntiauit; dùm aliquando prophetiæ spiritu correpta prædixit, ex sua Domo magnæ Sanctitatis Virginem prodituram, quæ ipsa hæc Vrsula existimatur.--- Hæc autem Vrsula quanto pietatis ardore erga immaculatam Deiparæ Conceptionem exarserit, vix explicet stylus. Hæc templum à fundamentis ex diuina reuelatione in honorem Deiparæ immaculatè Conceptæ ædificauit: & Theatinam Virginum Congregationem ac Eremum sub sanctissime Conceptionis titulo instituit. Hæc ex cælesti monitu intellexit, sigillum suæ Congregationis, & Monasterij, sculpendum cum B. Mariæ Virginis imagine, vt hæc eam immaculatè Conceptam repræsentat; sed cum Puerò Iesu in vlnis, ne vnquam sine Iesu Maria esset: atque supernè monita fuit; statuam eiusdem B. Virginis cum iisdem Conceptionis insignibus esse fabricandam; quæ (*hodie in Neapolitana Urbis principem Patronâ & Tutelarem adscita*) in grauioribus necessitatibus per Neapolitanam Urbem, vt iam accidit, in supplicatione circumferretur. HÆC PARVVLVM ET CÆRVLEVM SCAPVLARE; TANQVAM IMMACVLATÆ CONCEPTIONIS TESSERAM, DEVOTIONIS ERGO, MVLTIS SVA MANV DEDIT PROPRIA SVB VESTE GESTANDVM; IISQVE, QVI ILLVD DEVOTE HABERENT, AC FERRENT, FORE PROMISIT, VT IN VITA ET IN MORTE INSIGNEM DEIPARÆ OPEM EXPERIRENTVR. *Hæc vir ille, digno planè titulo atque Ordine Marianus.*

4 Sed quòd à Christo Domino, Virgineque Deipara, Theatarum Sanctimonialium Mater Scapularium hoc acceperit, toto terrarum olim Orbe distribuendum; in eius vita disquisitionibus explicata fusè narratur par. 4. disq. 10. vbi inter alia legitur à Christo promissum: Vt quicumque seculares, aut Religiosi Viri ac planè mulieres, paruum idem ac cæruleum Scapularium ferrent, Bonorum illorum omnium compotes atque participes essent, quæ, in honorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis: Theatinis Sanctimonialibus Eremicis, se se Dominus collaturum esse promiserat. Et tunc Dei serua inexputabilem Angelorum multitudinem vndique circumspexit, Scapularijs eisdem amictam, itemque mortalium beneficio onustam,

stam, vniuersum terrarum Orbem excurrere, vt ijs promissa munera largerentur, qui istiusmodi Monasteriorum constructionem iuuant, aut parua illa cærulea Scapularia deuotè suscipere, ac induerēt, & ad mortem vsque gestarent; porro ingens à Deo in vita, & in Purgatorio igne leuamen, si piè cum eodem decederent, accepturi. *Quamobrem ijs, qui piè illud efflagitant ac induere volunt, hæc Christi ac B. Virginis verba à Sacerdote denuntiantur: Ecce Salutis Signum, Munimentum in periculis, & Arrha fœderis sempiterni! Accipe fili &c.*

5 *Itaque vbi Theatina Mater viuis excessit, Theatinae Virgines, eius alumnae, eundem ipsæ morem ac institutum sequuta, parua & cærulea Scapularia, post Sacerdotis benedictionem, ijs qui studiosissimè peterent, ac instanter efflagitarent, dono distribuebant: ac multi illa Proreges, ac Proreginae, & viri Principes acceperunt, à quibus insignis hæc pietas (vt in Diplomate, quod inferius referemus, innuitur) delata & introducta est in Hispanias. Quocirca ab erudito olim, & magnæ expectationis adolescente, D. Carolo Loffredo, nunc Melfetæ Episcopo, studiosè cœinnatus est Codex, vt in eum quotquot in posterum Scapularia induerent, ex ordine referrentur. Vbi qui mea manu susceperint, inter alios, recensiti ferè sunt hunc in modum: Maio mense Anni 1648. D. Didacus Garzias de Trasmiera, Quæsitore Apostolico in Sicilia contra prauitatem Hæreticam. Aprili mense Anni 1649. D. Marius Loffredus, Carditi Princeps, & D. Sigismundus eiusdem filius; qui tunc Marchio Montis-fortis, mox Carditi Princeps euasit, insignem Patris prudentiam assequutus. Purificatæ Virginis die, ipse D. Carolus Loffredus, D. Marij Principis filius natus maior, Clericus Regularis, ob doctrinæ & virtutum merita, in sacram Rituum Congregationem adscitus, ac mox (vt dixi) ad Melfetæ Episcopatum euectus. Eodem Anno, die vigesima Mensis Iunij, D. Leonora Capycia, Princeps femina. Tertia Nouembris in Oratorio RR. Patrum Clericorum Regularium Scholarum Piarum, D. Bernardinus Panicola Scælaræ & Raelli Episcopus, 19. Nouembris D. Iulius Caracciolus. Die secunda Mensis Augusti A. 1653. Romæ in Cœnobio S. Petri in vinculis Canonicorum Regularium S. Saluatoris, Eminentiss. Petrus Aloysius Cardinalis Carafa. Vigesima octaua mensis Aprilis A. 1656. in Ecclesia S. Andreæ D. Camilla Vrsina & Burghefia Sulmonæ Princeps. Tertia mensis Maij, D. Io. Baptista Burghesius, eius Nepos & Princeps, ac huius Soror D. Maria Virginia, quæ Principi Farnesio nupsit. Tertia decima eiusdem mensis, D. Constantia Pamphilia ac Ludouisia, Populoniæ Princeps. Die quarta mensis Septembris, D. Didacus Aragonius, Terrenouæ Dux, Philippi IV. Catholici Hispaniarum Regis Orator: qui multis cum lacrymis, post Confessionis & Communionis Sacramentum, Oblationem hanc edidit: *Ego D. Didacus Aragonius me offero & dedo sanctissimæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui sancto: & recipio Scapulare immaculatæ Conceptionis B. Virginis, & B. Patriarchæ Caietani,**

cum

cum proposito vitam meam emendandi, & Domino Deo impensius inseruiendi: ut sub patrocinio eiusdem B. Mariæ semper Virginis, & B. Caietani, in posterum vi-
 uam. Et sicut humiliter peto in Theatinum Ordinem cooptari, ita nunc (tamen si in
 seculari statu & habitu degam) me studio animoque Theatinum esse declaro &c.
 sperans fore, hunc in modum, ut per intercessionem B. Virginis, & B. Caietani, pec-
 catorum meorum exorem veniam: & in Beatorum Patria intra numerum filiorum
 eiusdem Theatinæ Religionis adsciscar. Et die 28. mensis Septembris Anno
 1659. D. Franciscus Turricellus Denalius Eminentissimi Domini Ber-
 nardini S. R. E. Card. Spadæ, Episcopi Prænestini, Generalis Vicarius.
 Eandemque tesseram alij alij subinde è nostris impertierunt: ac præsertim P. D.
 Ioannes-Baptista Lanfranchi, nunc Abellinarum Episcopus, 1655. Februario
 mense tradidit insigni Viro, ac lectissimo planè Principi; Eminentissimo, inquam,
 Francisco-Mariæ Cardinali Brancacio; ne dum purpuræ ac natalium luce, sed &
 doctrina & morum elegantia, ac vitæ integritate clarissimo. Et die 19. mensis Se-
 ptembris Anni 1659. D. Iulio Sauelli Principi Albani ac Venafri: D. Paulo item
 eius filio: germanoque eius fratri D. Bernardino, tunc Abbati Clareuallensi, deinde
 S. R. E. Cardinali. Qui omnes in codicem, quem dixi, relati sunt: cum his Abellinarum
 Episcopum pluries subscriptum obseruo. Mitto quamplurimos seculares viros, atque
 Religiosos multorum Ordinum: ex quorum numero Sanctimonialis in Vrbe fuit,
 cui Nomen Ioanna, in Monasterio S. Iacobi, ex Ordine D. Augustini: quæ, salute
 à Medicis desperata, cum stomachi dissolutione vomitioneque plurimum labora-
 ret: remedijs, quæ nihil sibi profuerant, ablegatis; vix Scapularium poposcit & in-
 duit, cum cibo refecta vomitum inhibuit ac compressit, & euasit incolumis. Admi-
 ratione dignius fuit, quod D. Ioanni-Francisco Spezza, Canonico Prænestino, Com-
 mendatori deinde Ordinis S. Spiritus accidit; & hic cum fide Deum ipsum in re-
 stimonium aduocans enarrabo. Filia illi erat, quæ Romam venire, & Deo se dede-
 re flagrantissime gestiebat. Cumque illi Pater obstaret, mihi venit in mentem nihil
 apius esse, ad illum extimulandum, quàm si Scapularium hoc ceruleum & Thea-
 tinum indueret. Itaque ab eo euocatus ad ianuam, Scapularium mecum attuli, quod
 illi tradere cupiebam. Sed in via mutauis sententiam, quod indignum putarem, Sca-
 pularium illi dare, quod ipse antè non petisset. Quamobrem quod mecum ferebam
 statim occului, nec de eo verbum feci. Sed pro mirum! Canonicus ut me vidit,
 utrumque humi genu deflexit, Conceptæ Virginis aliquod Scapularium à me po-
 scens, quod super se deuotè gestaret; eique ex templo tradidi quod habebam: quo ipse
 amictus filia quod optabat statim indulxit. Cur uerò illud petierit, ex literis Præne-
 stinum ad Vicarium datis, cui ego cogitatum meum aperueram, audiamus: Verif-
 simum est, quod Pater M. de Habitu immaculatæ Conceptionis, & B. P.
 Caietani, dicit. Et cogor ad confusionem meam aperire quod eadem illa
 die mihi antè contigerat, cum in B. P. Caietani ara Missæ sacrificium fa-
 cerem. Post susceptum sacratissimum Christi Corpus, viscera mea persè-
 si omnia veluti liquefieri: sudoreque perfusus oculos clausi. Tunc intus
 in cor-

in corde perspicuè scapulare cæruleum ac nigrum perspexi (tale, vt dixi, mecum habebam, & illi tunc optaueram impertire) cum Imagine Cōceptæ B. Virginis, & B. Caietani. Expleto sacro verebar ne vel imaginatio vehemens, vel imbecillitas capitis sudorem illum ingenerassent. Tūm sacris exutus vestibus, deflexis genibus in sacrario me ad gratias Deo agendum composui: & eam animi defectionem expertus sum, vt me omninò è viuis abiturum putarem. Sed intimè eam dulcedinem habui, qualem in mea vita nunquam perceperam. Conabar illud quicquid rei esset à me repellere: sed repellendo lædebar, & eam voluptatem habebam, quam vt dixi nunquam expertus fueram. Et intimè suauissimam interim vocè audire mihi videbar, ita loquentem: Ne dubites, tuas spes & cogitationes repone sub pallio cælesti & funesto, nam ego tibi ero propitia in cunctis actionibus tuis &c.

6 *Nec prætermittere debeo P. F. Placidum à S. Tereſia Carmelitam Excalceatum, doctrina ac fama probitatis insignem; qui Latine Noſtræ Matris Vrſule Vitam in Belgio luci dedit; ac Teutonice & Gallicè etiam curabat excudi. Ee die nona Auguſti menſis 1659. Bruxellis Scapulare à me popoſcit. his verbis: Maximi beneficij loco reputabo, ſi mihi Scapulare cæruleum mittet immaculatæ Conceptionis, quod vſque ad mortem geſtare propono maxima cum animi mei conſolatione. Idem ardentè exoptat Dominus Michael &c. Et cum reſponſum non accepiffet, ſub anni 1660. initium, ita ſcripſit: Poſt vltimas, quas ad Veſtram Reuerentiam dedi, petebam cum Domino Michaelè Incerts regiſtrari in Confraternitatem Conceptionis immaculatæ: & exigebam vt mitterentur nobis duo Scapularia eiufdem Confraternitatis: & hætenus nihil recepi reſponſi. Suspico, Veſtram Paternitatem infirmari, vel tot occupari negotijs, vt rem hanc fuerit oblitus. Rogo iterum, & enixè rogo, vt mittere dignetur; & idè enixè poſtulat etiã Dominus Michael. His acceptis literis Scapularia ſtatim miſi; quæ ille ſummo animi gaudio & accepit & induit. Mihi enim P. D. Auguſtinus Bozomus, Præpoſitus Generalis, tertia die Februarij menſis A. 1659. facultatem conceſſerat, vt quotquot à me Scapularia ſuſcepiffent, ſpiritualium Bonorum noſtri Ordinis participatione gauderent. Extant litera huius facultatis in libro Confraternitatis immaculatæ Conceptionis, & inter alia hæc habent: Quapropter per has noſtro ſigillo ſignatas literas, quotquot Habitum quem dixi, per aliquem noſtræ Congregationis Præpoſitum, vel per te D. Franciſcæ Maria, qui id à nobis exquiris, vel per alium quemcunque à te deſignatum, piè deuotèque ſuſceperint, ac geſtauerint, & cum eo curauerint ſepeliri, omnes in cariffimorum noſtrorum Fratrum numerum cooptamus: & tam in vita quàm in morte, omnium noſtrorum ſacrificiorum, precum, &c. conſortes eſſe volumus & participes. Per me etiam eandem facultatem accepit Olyſipone P. D. Antonius Ardiſſonius die ſextadecima Februarij Menſis, & P. D. Michael del*

del Pozzo Mediolani, ac deinde Bruxellis F. Placidus à S. Tereſia, qui ſuis literis ita mihi gratias egit: Duas à Veſtra Reuerentia recepi, vnam die 8. Februarij, qua mihi ſcribit, Reuerendiſſ. P. V. Generalem mihi ad veſtram inſtantiam licentiam conceſſiſſe, vt quotquot à me Scapularijs veſtri Ordinis donati fuerint (quæ benedicere potero) omnium bonorum operum participatione fruantur, ac ſi in veſtrum ipſi Ordinem adſcripti eſſent. de quo maximæ beneuolentiæ ſigno, & Reuerendiſſ. D. V. Generali gratias ago quàm maximas corde genuflexus, ab eo ſanctam Benedictionem expoſtulans: & V. Paternitati gratias etiam ago pro tanti beneficij munere impetrato. Quotquot reperiam huius ſacri Scapularij immaculatæ Conceptionis deſiderio accenſos, illos libenter donabo, nomine Reuerendiſſimi V. Generalis &c. *Idem mea manu Scapularium induerunt noſtrarum Theatinarum Virginum Proteſtrices. Nimirum Panormi D. Ioanna Aragonia: unius Terrenouæ Ducis filia, & alterius Coniux, D. Catherina Brancifortia Princeps Petrepretia, & D. Anna Caietana & Moncada Eminentiffimi S. R. E. Cardinalis Moncada Gloſ. Tùm Neapoli Excellentiſſ. Prorex, qui oblationem edidit hunc in modum: Ego D. Petrus-Antonius Ramon Folch olim Aragonius, Segorbix & Cardonæ Dux, ac Neapolis Prorex, antea actæ vitæ meæ peccatorum pertæſus, me dico ac dedico, ex toto corde, ſanctiſſimæ & indiuiduæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui ſancto: ſanctiſſimo ac diuiniſſimo ſacraſſimæ Euchariſtiæ Sacramento: ſanctiſſimæ Virgini Mariæ Magnæ Dominae Noſtræ, ad honorem eius puriſſimæ & immaculatæ Cõceptionis. Et infinitis beneficijs obſtrictum me recognoſcens, quæ è benignis Dei manibus accepi in ſingulos dies, debitas eidem gratias ago: præſertim, quòd ſua Diuina Maietas dignata ſit me deligere, veluti inſtrumentum fundandi ſtabiliédique Neapoli Theatinarum Eremiticolarum Cõnobium, ac Theatinorum Patrum Receſſum ſub titulo Puriſſimæ & Immaculatæ Conceptionis B. Virginis: quam credere & profiteri polliceor; paratus, ſi oporteat, pro ea profundere ſanguinem, vitam & omnes facultates meas elargiri. Et donorum illorum memor, quæ ſua Diuina Maietas omnibus ijs ſe collaturam eſſe promiſit, qui Scapularium immaculatæ conceptionis induerent, illud à meo Confeſſario benediſſimum accipio perpetuò geſtaturus, & retenturus apud me uſque ad obitum meum: vt ita orationum Virginum Eremitarum, & totius Theatini Ordinis veluti vnus ex ipſis, & deuotus B. Caietani filius particeps ſiam. Vt per Dei miſericordiam infinitam, & propter preces & merita tot Dei famulorum, accepta peccatorum meorum venia, & dignè ſemper Sacramentum Cõmunionis percipiens, cuncta eius promiſſa merear aſſequi, tùm in eius gratia viuere & mori, reddere eius manibus animam meam, & æternùm cantare: Laudetur ſanctiſſimum Sacramentum, & benediſſa ſit Puritas, & immaculata Conceptio ſanctiſſimæ Mariæ Virginis. Amen. Cui ſua ſe manu*

manu subscripsit: ac similem Oblationem Proregina edidit eius Coniux, quam huc quoque subijcio.

7 Ego D. Anna à Cruce Fernandez de Corduba me dico hodiè & dedico, toto studio cordis mei, sanctissimæ Trinitati, Patri, Filio, & Spiritui sancto: sanctissimo & diuinissimo Sacramento Altaris, & Beatissimæ Mariæ Virgini, Magnæ Domine meæ. Et humillimè efflagitans peccatorum meorum veniam, offero æterno Patri pretiosissimum Sanguinem Domini mei Iesu Christi, tum Puritatem & immaculatam Conceptionem eius sanctissimæ Matris: quam firmiter credo, & in omni vita mea profitebor; parata millies, si oporteat, pro ea vitam meam & omnes facultates profundere: & infinitas Deo gratias ago pro innumeris beneficijs, quæ ab Diuina Maiestate suscepi: præsertim quòd dignata sit deligere Ducem, & Primum meum vt instrumentum fundandi Neapoli Locum sanctum, Eremi, & Theatinorum Patrum Recessum sub titulo sanctissimi Sacramenti, & immaculatæ Conceptionis B. Virginis: sub qua cupiens militare in cuncta vita mea Deo dicata, pluries institi, vt Conceptionis Scapularium cæruleum Eremicolarum cum tessera Cõgregationis acciperem, vt ita viuere ac mori deberem filia B. Caietani, & V. M. Vrsulæ. Et cum illud ab Theatinis Patribus benedictum acceperim, humillimè posco, veluti vna ex ipsis, habitu, pietate, ac studio Theatina, dictis Sãctimonialibus Eremicolis, & Congregationis Virginibus aggregari, ac cuncto Ordini Theatino subesse: deprecans gloriosum B. Caietanum, B. Andream, & omnes alios huius Ordinis Cælites, vnà cum meis alijs omnibus Aduocatis, præsertim cum meo S. Angelo Tutelari, vt hodiè exhibere velint Oblationem hanc meam, Sanctissimæ Trinitati, ac Beatissimæ Virgini: & mihi suis precibus impetrent, ita dirigere valcam vitam meam, vt singulis momentis ratam volens hanc meam declarationem, præsertim cum Christi Corporis Sacramentum percipio, viuam & moriar, & in manibus Domini mei Iesu Christi, & sanctissimæ Matris eius, reddam animam meam, & æternum canam in Cælis: Laudetur sanctissimum Sacramentum, ac benedicta sit Puritas & immaculata Conceptio sanctissimæ Mariæ Virginis. Hac die 25. mensis Augusti 1670. Ego D. Anna de Corduba totam hanc scripturam confirmo.

8 *Eximia autem hac pietate Dux Segorbiæ non contentus, cum ad præstandam Obedientiam sanctissimo Domino Nostro Clementi Decimo, Caroli Secundi, Catholici Regis Hispaniarum Orator, magna pompa & comitatu Romam se contulisset; mihi Confessario iniunxit, vt re cum P. Prapósito Generali D. Petro-Paolo Nobilione, viro quidem acri iudicio prædico primum communicata, supplicem libellum perscriberem: quem deindè per illustrissimum D. Alexandrum Crescentium, Patriarcham Alexandrinum, Pontificio Cubiculo præfectum, ac Romanum Patricium, non natalium modò luce, sed & omni virtutum laude in Vrbe & Aula flo-*

ren-

rentem, statim exhibuit: eoque petijt, benignèque impetrauit, ut nostræ Sanctimoniales Eremiti iisdem favoribus gratijs & indulgentijs uterentur, quibus Conceptionista Toletani Monasterij perfruuntur: tum ut singulis quintis ferijs, & Sabbatis, duplici vel semiduplici festo non impeditis, Officia Christi Corporis & Conceptionis obirent: & quod Patres Conceptionis Scapularium, priuatim impertiebant, nunc Pontificia auctoritate muniti, cunctis Christi fidelibus publicè, quocunque in loco libèret, illud distribuere possent. Et Diploma quidem hoc fuit:

CLEMENS PAPA DECIMVS.

9 Ad perpetuam rei memoriam. Exponi nobis nuper fecit dilectus filius Nobilis Vir Petrus de Aragonia, Dux Segorbiæ & Cardonæ, Regni Neapolis Prorex, ac Carissimi in Christo filij Nostri, Caroli Hispaniarum Regis Catholici, apud Nos & Sedem Apostolicam Orator, ad præstandam Nobis eiusdem Caroli Regis nomine Obedientiam missus: quòd cum in Ciuitate Neapolitana reperiuntur duo Monialium Monasteria Conceptionis B. Mariæ Virginis Immaculatæ, Curæ & Gubernio Congregationis Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum (vt asseritur) subiecta, quorum Moniales pietatis alijsquæ religiosæ vitæ studijs eximiè florent, bonoque Christi odore de bona conuersatione fragrant, & ex peculiari eorum instituto pro felici Sedis Apostolicæ statu, & sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces assidue fundunt: dictæ verò Moniales favoribus, & gratijs, ac præsertim facultate recitandi singulis quintis ferijs Corporis Christi, & singulis Sabbathis Conceptionis eiusdem B. Mariæ Virginis Immaculatæ Officia respectiue, quibus Moniales Monasterij Conceptionis huiusmodi Ciuitatis Toletanæ, dudum à quòdam Beatrice de Silua fundati (vt pariter asseritur) gaudent, & pariformiter frui, & gaudere posse summo perè cupiant. Ipse verò Dux Prorex, & Orator eiusdem Monialibus opportunè in præmissis à Nobis prouideri, nec non prædictis Clericis Regularibus facultatem benedicendi Scapularia parua cærulei coloris, illaque multis Christi fidelibus pro deuotionis erga Mysterium Conceptionis prædictæ affectu ea gestare cupientibus, quemadmodum in Hispania iam dudum fieri cõsuevit, distribuendi concedi plurimum desiderat. Nos igitur pijs eiusdem Petri Ducis, Proregis, & Oratoris votis hac in re quantum cum Domino possumus fauorabiliter annuere volentes, & tam ipsius, quàm Monialiũ, & Clericorum Regularium prædictorum singulares personas à quibusuis Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, à lure vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum seriè absoluentes, & absolutas fore censentes, supplicationibus dicti Petri Proregis & Oratoris nomine Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, memoratorum

T

duo-

duorum Monasteriorum Neapolitanorum Monialibus præsentibus & futuris, vt ipsæ Officium de Corpore Christi singulis quintis ferijs, & Officium de Conceptione B. Mariæ Virginis immaculatæ singulis Sabbathis cuiuslibet hebdomadæ respectiue, quæ tamen aliquo festo ritus duplicis vel semiduplicis impeditæ seù impedita non fuerint, iuxta Rubricas Breuiarij Romani, & prout Officia huiusmodi in eodem Breuiario continentur, recitare, nec non alijs omnibus & singulis priuilegijs, prærogatiuis, facultatibus, fauoribus, indultis, indulgētijs, & alijs gratijs quibuscunq̃, tam spiritualibus, quàm temporalibus, quibus prædictæ Moniales Monasterij Conceptionis Toletanæ ex concessione Apostolica, ac de Iure, vsu, vel consuetudine, seu aliàs quomodolibet vtuntur, fruuntur, & gaudent, ac vti, frui, & gaudere possunt, & poterunt in futurum, dummodò tamen sint in vsu, nec reuocata, aut sub aliqua reuocatione comprehensa, neque Concilij Tridentini decretis, aut Constitutionibus Apostolicis, vel Regularibus primò dictorum duorum Monasteriorum Institutis aduersentur, pari modo, & absque vlla prorsus differentia, vti, frui, & gaudere liberè & licitè possint & valeant in omnibus & per omnia, perindè ac si illa eis nominatim & expressè concessa reperirentur, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Præterea prædictis Clericis Regularibus Theatinis nūcupatis Scapularia parua carulei coloris huiusmodi benedicendi, illaque Christi fidelibus, sicut præmittitur, distribuendi licentiam & facultatem auctoritate & tonore præsentis tribuimus & impertimur. Decernentes easdem præsentis literas semper firmas, validas, & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac illis ad quos & ad quas spectant, & pro tempore quandocumque spectabūt, in omnibus & per omnia plenissimè suffragari: sicque in præmissis per quoscunq̃ Iudices ordinarios & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, iudicari & definiri debere, ac irritum & inane si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit Monasteriorum & Congregationis prædictorum, alijsque quibusuis, etiam Iuramento confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus; Priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permanentibus ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter & expressè derogamus, ceterisque contrarijs quibuscunq̃. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris die XXX. Ianuarij MDC.

MDCLXXI. Pontificatus Nostri Anno Primo.

I. G. Slufius.

IO Post Diploma susceptum, & Obedientiae munus cum insigni munificentia praestitum, cum Prorex ad Regni administrationem iterum Neapolim redisset, inter S. Caietani solemnia, & publicos honores atque letitias, quibus Neapolitanae Urbis Patronus adscitus est; mandavit Excellentissimus Dux, in Basilica S. Pauli, Regiam (ut inquirunt) Capellam institui, & cunctos Urbis Magistratus adesse: ubi P. D. Greg. Reyna, illarum aedium Praepositus, sacris solemniter operatus (cum ego Pontificij Diplomatis summam, & quid cuique praestandum foret, ut bonorum omnium nostri Ordinis participatione gauderet, alia voce ut potui in tanta hominum frequentia praelegissem) carulea Scapularia benedixit: & ipsi primum Proregi, mox uno eodemque tempore, post nostri Ordinis Sacerdotes, Regio Collaterali eius Magistratui, ac Ciuitatis Septem-Viris, alijsque Dynastis atque Proceribus impertiuit. Quod in Diuae Mariae Angelorum, Assumpta in Calum Virginis die, adstante ipso Prorege, Proregina eius Coniux, & magna nobilium Matronarum multitudo, à P. D. Vincentio del Iudice, illarum aedium Praeposito, accepit. Ne verò Nostri, quam alijs passim impertiebant, ea Conceptae Virginis tessera & deuotione carerent; P. D. Petrus-Paulus Nobilionus, qui pridem (ut dixi) Praepositus Generalis, Ereum ipsam atque Recessum magna animi contentione instituerat, indicta die nona Septembris, post Natæ B. Virginis festum, in Eremitæ Ecclesia, ad quam impedito Prorege, Proregina & magna Nobilium multitudo conuenerat, Scapularia benedixit: quorum ipse primum ab alio è nostris, eius loci (ut vocant) Ordinario accepit: mox cunctis nostrarum aedium Praepositis, Visitatoribus, Patribus, Sacerdotibus, Clericis, Nouitijs, ac Laicis imposuit. Quod Patrum exemplum ad eò seculares ipsos incendit, ut vel Scapularium ipsi peterent; vel si primum induerant, ueluti presentissimum atque pretiosissimum amuletum omnes in posterum aestimarent. Multaeque aliorum Ordinum Sanctimonialia ac Virgines Scapularium hoc accipere vel à me vel ab alijs studiosissime efflagitarunt.

II Sed quia tanta cuiusque ordinis hominum pietas diaboli inuidia carere non poterat; nonnemo cui noua hæc Theatini Ordinis decora & incrementa non arridebant, Scapularium hoc putauit & sparsit, non à Deo vel à Dei Matre concessum, sed à nostris Patribus adinuentum, ac perbellè opportunèque nuper excogitatum, ut S. Caietani honores ac celebritatem augerent; eoque inuenio ad nostri Ordinis aedes sacras solito frequentius subeundas ubique fideles allicerentur. Quod tamen ex Codice, quem habemus, & ex his, quæ hæctenus diximus, ac in lucem edidimus, facile concidit & euauit: nec leue ei planè dedecus intulit, qui rem serebat & adornauerat. Si quis verò adhuc animo hereat: & ut dubitationem abijciat, præter nostræ Matris historias, clariora exigat argumenta, quæ hoc Scapularium Theatinum antiquius hac tempestate, & multis ab hinc annis in usu ac iraditum probent, celeberrimum Monasterium nobilium Monialium Franciscani Ordinis in testimonium aduocamus; unde nostrarum Theatinarum Antistita sumpta est, æquè

genere, ac virtutibus inclita, quæ sic habet: Ego D. Maria Magdalena Vrsina, Præposita Venerabilis Monasterij Theatarum Eremitarum immaculatæ Conceptionis, à meis Superioribus iussa, vt fidem facerem cum iuramento de Habitu seu Scapulari Immaculatæ Conceptionis, quod indui Anno 1648. missum ad me ab R. M. D. Anna Battinella, Virgine Nostræ Theatinæ Congregationis; his literis omnibus attestor, quòd cum in Venerabili Monasterio sanctissimæ Trinitatis ex Ordine P. S. Francisci essem: & mutua necessitudo ac benevolentia nobiscum dictis nostræ Congregationis Matribus intercederet; audita deuotione, quæ erga dictum sacrum Scapulare, nostræ Venerabili Matri Vrsulæ diuinitus traditum habebatur, vehementi tunc desiderio exarsi illud omninò suscipiendi: quod deindè continuò cum omni studio & deuotione gestauimus. Et quòd id verissimum sit, Beatissimam Virginem, ac ipsum Dominum Deum meum in testimoniũ voco. Hac die decima mensis Aprilis A. 1671. in nostro Venerabili Monasterio sacræ Theatinæ Eremi Immaculatæ Conceptionis. Ego D. Maria Magdalena Vrsina supradicta confirmo vt supra. *Cui lectissimæ Virgini, parem genere, virtuteque Moderatricem subiungam, quæ totius Cænobij nomine, has literas sua subscriptione ac etiam sigillo firmavit: Ego Soror Beatrix de Sangro, Abbatissa Monasterij Sanctissimæ Trinitatis Tertij Ordinis S. Francisci Assisiatis huius Urbis, declaro meis hisce literis & attestor, quòd cum nostrum hoc Monasterium, insigne olim studiũ ac deuotionem erga Venerabilis Matris Vrsulæ Benincasæ Congregationem haberet: essetque nobis D. Anna Battinella, illi olim à secretis, carissima, ab eâ relationem accepimus tam de fundada Eremita, quam de Scapulari præscripto Sanctimonialibus Eremitis; & quòd ad honorem immaculatæ Conceptionis Beatæ Virginis, idiplum Scapularium, paruũ tamen, alijs tradebatur. Quamobrem nos eadem deuotione permotæ illud efflagitauimus, missumque suscepimus ab eadem Matre D. Anna, Christi Anno 1648. ipsumque gestauimus: quod & hodie à nostris Monialibus multo in pretio habetur. Et cum ipsa rei veritas ita sit, præsentibus literas feci, propria mea manu subscriptas, ac sigillo nostro obsignatas. Neapoli die 3. Mensis Septembris Anni 1671. Ego Soror Maria Baatrix de Sangro Abbatissa Monasterij Sanctissimæ Trinitatis affirmo vt supra. *Ceterum nostri Ordinis bonorum omnium participatio quid importet, fuisse quidem ac doctè ex eo, quem huc subijcimus, quamquam de alio Scapulario loquitur audiendum.**

*P. Theophilus Raynaudus è Soc. Iesu in Scapulari Mariano illustrato
& defenso cap. 4. to. 7. fol. 257.*

12 Ex natura rei quisquis sacro Cœtui-----infitur, vt Domesticus, vel in eorum asciscitur per adoptionem, gaudet participatione meritorum omnium, & bonorum spiritualium eiusdem Ordinis. Nam de Domesti-

mesticis res est per se euidens. Sunt enim membra veluti nativa, atque cōgenita mystici huius Corporis, quibus succus in Corporis nutrimentum prouisus, per se primò cedit: eiusq; communi sanguine & spiritibus rigantur. De externis autem idem proportione suadetur, ex cooptatione in idem mysticum Corpus; sin minus substantialiter, & quasi per naturā: at per gratiam eorum ad quos attinet consortionis huius accidentariè Beneficium conferre, allegando externos in sacrum Cœtum. Propterea enim literæ quibus hoc beneficium communicatur à quibusdam dicuntur literæ gratiosæ, ab alijs verò literæ filiationis: eò quòd Religio veluti Mater Externū aliquem in filiū adoptet. Qua de re plenè in Hæteroclitis spiritualibus post Thomam Vualdensem. Cooptatio ergo in Cœtū Religiosum infert prærogatiuam insignem participationis bonorum. Ordinis, quæ quanuis ex natura rei consequatur adoptionem in hunc sacrum Cœtum, & transcriptionem in filium & fratrem specialem Deiparæ, de qua proximè superiori capite, hîc tamen seorsim euoluenda est, addita interpretatione iuris humani ab Ordinis legislatoribus constituti per ea (*aut similia*) verba formulæ cooptationis in sodalem: Recipio te ad Confraternitatem nostræ sacre Religionis, & inuestio, ac participem te facio omnium bonorum spiritualium eiusdem Ordinis; in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti &c.

14 Participatio meritorum alicuius Ordinis Religiosi vel spectatur formaliter, vel obiectiue. Dicuntur merita spectari formaliter, cum considerantur prout sunt actiones quædam vel perpeffiones præsentis, quas operans vel patiens, aut is cui iste subest applicat, annuens vt alteri profint, eo modo, quo sub eius beneplacito possunt prodesse. Certum autem est non posse prodesse per modum meriti condigni, ac propriè & simpliciter dicti. Est enim solius Christi, mereri alteri condignè. De quo uis autem puro Viatore, est illud veluti effatum Theologicum: Gratia non fructificat, nisi in proprio solo. Et rogantibus: (vt scitè in hanc rē ait Bunderius *in concertat. tit. 34. art. 21.*) Date nobis de oleo vestro; respondendum est: Emite vobis, ne fortè non sufficiat nobis & vobis. Ita passim & absque ambiguitate tradunt Theologi, siue cum Magistro *in 3. dist. 20.* siue cum D. Thoma *3. p. qu. 19.* Quare merita sacri Cœtus formaliter considerata non possunt ab alio participari, sine interuentu meriti de congruo; quo Iustus vnus vel plures (quales vel multi, vel omnes in sacra familia esse supponuntur) aliquid alteri mereatur, tantùm ex quadã decencia, absque pacto, vel promissione vlla diuina; cui tale præmium sit rependendum. Agnoscunt hoc puri hominis meritum pro alio Gulielmus Parisiensis *tract. de merit. sub finem.* & Scholastici cum Magistro *in 2. dist. 27. & 28.* & cum S. Thoma *1. 2. qu. 11. art. 6.* beneque Suarez *12. de grat. c. 35. n. 2.* Præiuere autem Patres, tribuentes meritis vnus Iusti salutem

tem alterius. V. G. meritis ac precibus S. Stephani, conuersionem S. Pauli: & meritis S. Stephani Grandimontensis, conuersionem peccatoris ad eum obdurati, ut contestaretur se nolle conuerti, & preces pro se in eum finem fufas respueret: id quod eo loco notat Gulielmus Parisiensis. Hunc modum exponendi participationem meritorum Cœtus Religiosi inuenerunt S. Anselmus, atque Suares *10.4.3. par. disp. 55. sect. 5. n. 11*. Admissa porro hac interpretatione participationis meritorum . . . per Sodales Scapularis; dubitare non licet, quin hæc participatio sit insignis prærogatiua. Perpendendum enim quantas fruges bonorum Operum tam cultus tamque pinguis Ager ferat; per tam multos & tam sanctos Dei seruos utriusque Cœtui (*Theatinorum Patrum & Virginum Theatarum*) confertos. Quæ quidem bona Opera quatenus alijs applicata ab ijs ad quos attinet, non possunt non esse eximiæ coram Deo utilitatis. Orationes quoque, in quibus hi Sacri Cœtus sunt assidui, frequenter diriguntur expressè ad bonum Amicorum; in quibus eminent Sodales, & Congreges Ordinis. Nec est prætereundus fructus satisfactorius multorum Operum pœnalia, qui est abdicabilis ab operante, & potest in alium transferri. Et quidem iusta sententiam valdè probabilem, satisfactio vnus Iusti pro alio valet de condigno: & acceptatur à Deo ex pacto, atque ad eum ex iustitia. Quanuis autem aliud sit satisfactio, aliud meritum; tamen hæc satisfactionum applicatio inuoluitur in beneficio participationis meritorum Cœtus Religiosi: quia ea est mens, & potestas concedentium huiusmodi beneficium. Intendunt enim prodesse quantum possunt ijs, quibus eam gratiam præstant. Atqui possunt præsertim illis commodare, hac ratione. Facillimum quippè est dissoluere nomine talium Amicorum, extergendo reatum pœnæ per annumeratam pro eis solutionem: exhibita Deo portione aliqua tot operum pœnalia & maximè satisfactoriorum, quæ assiduè obeunt. Quem enim lateret, quanta sit vbertas sanctarum peccationum, & operum laboriosorum, virtute satisfactiua referentium, in his sacris Cœtibus? Attendantur vel perfunctoriè, vestitus asperitas, chameuniæ, potus cibique parcitas, cilicia, flagellationes-----vigiliæ: & id genus imbonitates, corporis maximè afflictiuæ, atque ad eum valdè satisfactoriæ. Indirectè quoque, frequens meditatio, carnis afflictio est: quia per meditationem contentam atque diurnam, exsuguntur purissimi quique spiritus. Vndè macies, & sensim sine sensu consequens redactio Corporis in seruitutem; nec rarè accisio vitæ, & saltem eius traductio in labore & ærumna. Præ quibus obesitas, & crassitudo (quam ex legis Monachi notam statuit Philippus Abbas *l. de continent. cap. 93. et 94.*) exulat ab his sacris Cœtibus, æquè ac cura carnis in desiderijs. Cùm ergo in beneficio participationis meritorum tam illustrium Cœtum, comprehendantur meritum congruum, & impetratio, ac exolutio reatus per
satisf-

satisfactiones pro alijs, quis adeò cœcutiat, ut non videat, quantis bonis facta sit prærogatiua hæc Scapularis Mariani, in qua excutienda versamur: etiam si quæ dicuntur *Merita*, non nisi formaliter spectentur, ut hætenus fecimus.

14 Sed est, præter istam, alia ratio exponendi participationem meritum Religiosi Ordinis: quæ mihi videtur, & opportunior, & vberior: ut planè exposui in Heterochitis Spiritualibus *par. 2.* tractans anomalias literarum filiationis. Dicebam huius capituli initio, in hac participatione, *Merita* spectari obiectiuè: quia hic non habetur ratio applicationis meritum, factæ nunc pro alio ab operante, qui nõ nisi suas præsentis operationes actu applicare alteri potest. Sed habetur ratio internæ earum, bonitatis, mouentis Deum ad benefaciendum, etiam si vel iam sint transactæ, vel nondum aduenerint, aut cum aduenerunt, non applicentur alteri per operantem. Sic enim Scriptura sæpè memorat, Deum propter Abraham, Isaac, & Iacob, aut propter Dauid seruum suum, idest recolentè eorum sancta opera pridem transacta, misertum esse populo suo. Ac etiã immèritis contulisse vtrò aliquod bonum, intuitu antiquorum illorum, Famulorum suorum, quorum pia opera habet obiectiuè præsentia, & digna agnoscit à quibus permoueatur ad benefaciendum ijs, qui nexi sunt necessitudine cum Seruis illis suis: Eadem ex causa, Philol. *de migr. Abrah. & de sacrif. Abelis.* & post eum S. Ambrosius *l. 2. de Cain. c. 3. & l. 1. de Abrah. c. 5.* alunt, multum prodesse Reipublicæ, quòd sit in ea insignis aliquis Iustus. Et esse valde dignum luctus argumentum, cum Iustus de terra tollitur. Quia boni Ciues per suam præsentiam in aliqua vrbe aut regione, etiam silentes, & nihil tale cogitantes, plurimum commodant oræ, ac regioni in qua versantur, quatenus Deus qui medullas cordium penetrat, & nouit quanto sint erga eam oram affectu, talium amicorum suorum intuitu, indulget aliqua eidem oræ aut ciuitati, quæ alioquì non indulgeret. Eòque spectabat Stilico Comes, cum tanto studio tètabat, S. Ambrosij iacentis obitum, per ipsum S. Ambrosium, auertere. Nõ ignarus, quanto publico damno esset migraturus: & quantæ utilitatis foret Reipublicæ, si exoraret incolatum suum ad tempus aliquod prolongari. Proportionem ergo philosophor de meritis Ordinum---Cum enim tanta sint, & iam pridem fuerint, postque etiam futura sint vera & propriè dicta merita---vtriusque instituti---apud Deum; non est dubium, quin Deus ab illis sanctis operibus obiectiuè sibi semper præsentibus, moueatur ad benè volendum eiusmodi sacris Cœtibus; & ad auertenda ab eis pleraque mala ingruentia, beneuolus inclinetur; ac denique feratur ad opportunã protectionem ijsdem impendendam, etiam cum ad id non interpellatur per actu adhibitas superstitum preces; quibus tale bonum aut talis mali auerrucatio, formaliter & in actu signato expetatur. Eo ipso porrò quod
quis

quis sacro Cœtui per adoptionem conferitur, ius accipit participandi diuinam largitatem toti mystico Corpori collatam, intuitu totius sacri Cœtus, ac meritorum eius.

15 Aiebam autem, hanc obiectiuam participationem meritorum, non esse fructuosiore, & vberiore formalis: quia participatio meritorum formaliter spectatorum, longè minùs patet. Nam neq; ad eum pertinent anteriora merita. Nemo quippè de eis potest disponere ex quo transacta sunt, quando quidem nemo habet thesaurum priuatum satisfactionum suarum penes se asseruatum, & multò minùs meritorum propriè dictorum, quæ in alterum transferri non possunt. Neque etiam pertinet ad eam participationem bona opera futura, quæ non possunt de facto applicari tanquam fructuosa in præsentia; etiam per modum satisfactionis possint applicari antecedenter, vt profutura quo tempore erunt. Imò de satisfactionibus quoque dubium est, an quando sunt actu subsint plenæ dispositioni alterius quàm operantis; ita vt eo tenente, vel non cõsentiente, positiuè, validè fiat translatio valoris satisfactorij in tertium, per Superiorem Operantis, impertientem tertio participationem meritorum; id est satisfactionem subditi, sumptorum formaliter. Quæ omnia, secùs se habent, in participatione obiectiua sanctorum operum, ad quã pertinent & opera præterita, & præsentia, & futura; quæ Deo æquè obijciunt in omni temporis differentia, & illum mouent, vt benè velit Ordini tam benè de se merito tamque feraci sanctorum operum. Et quia is qui donatur beneficio participationis meritorum sacri Cœtus transit aliquatenus in membrum Ordinis, eo ipso id beneficij assequitur vt respergatur rore Hermon descendente in montem Sion. Id est, vt fiat particeps protectionis, ac beneficentiæ, quam Deus dignatur Ordini conferre; intuitu meritorum pro quibus se velut in ære illius Ordinis esse profiteretur, quæ est immensa tanti Domini bonitas, & in nos indulgentia.

16 *Quomodo autè hoc Scapulare B. Virginis sit salutis æternæ signũ, idè P. Raynaudus c. 7. fol. 270. explicat, hunc in modum:* Nunc attingenda obiter sunt spiritualia bona, præ quibus illa alia inferioris ordinis beneficia, vix aliquo sunt loco. Nam vt S. Augustinus, in *Psal. 155. ad v. 1.* pulchrè differit, qualecunque aurum, ac vel si fordens, & plurima excrementia fuligine obsitum, præstantius est plumbo quantumvis defæcato, & perpurgato. Similiter ergo spiritualia Bona ad animæ salutem spectantia, etiam si minuta & tenuia, cùm spectent ad gradum superiorem sunt inadæquabiliter præcellentiora quibusuis bonis temporarijs quantumuis in suo genere pretiosis.

17 Pono porrò, vt exploratum, totam Scapularis efficacitatem ad bonorum spiritualium deuocationem ex eo prodire; quòd si tessera pignus beneuolentiæ, qua B. Virgo piè gestantes huiusmodi vestem comple-

plectitur. Hæc autem benevolentia quantum spiritualium munerum sit ferax, S. Bernardus *Serm. 1. de Assumpt.* mellitissimè attigit, spectato honore, quem Filius Matri debet. Itaque quid non potest apud gratissimam Filium optima Mater? Nihil proinde non exorabit, quod ad salutem hominis pertineat, si beneuolum oculum in aliquem adiecerit. Adijciat autem si qui sint quibus hoc vestimentum salutis curauerit. Vt hoc summæ consolationis argumentum Sodalibus Marianis innotescat, aperienda est radix prima omnium spiritualium bonorum; & huic negotio accommodanda. Docente igitur Apostolo, constat primam radicem boni cuius spiritualis fructuosi ad optatum æternæ gloriæ finem, esse Diuinam prædestinationem. Indè enim vocatio, ex qua iustificatio; ac denique glorificatio, iustificationem, & vocationem obsignas. Quare si constiterit, sacri Scapularis pium vsus, esse signum prædestinationis, eo ipso liquet Scapulare esse signum salutis, & viuam scatebram spiritualis cuiusvis boni, atque adedè verè signum in bonum. Quatenus autem Scapulare Marianum statui possit signum prædestinationis, non omninò liquet. Sed illud est extrà controuersiam, nemini Viatori extra specialem reuelationem, notam esse posse prædestinationem suam, iuxta illud à S. Gregorio 30. *Mor. c. 3 2.* expositum, in hunc sensum. *Numquid nosti ordinem cæli, & pones rationem eius in terra?* Idem tradit alibi *lib. 6. 1. Reg.* expendens illud Ioan. 3. *Spiritus ubi vult spirat: & nescis undè veniat, aut quò vadat.* Nimirum in tanto per hanc viam lubrico, & pugnis assiduis, ac tam multorum conspicua deiectione, omnia in futurum seruantur incerta, vt benè considerat non vno loco sanctus Bernardus. *Ser. 1. Sept. serm. 2. in octau. Pasche serm. 5. in dedic. Eccl.* Nihilominus sana doctrina ex Patribus, ipsisque Scripturis hausta, agnoscit, salua regulari prædestinationis incertitudine, dari quædam verisimilia eius Signa. Eiusmodi præsertim sunt, quæ octo vulgatis beatitudinibus continentur, vt fusè prosequitur Andreas à Vega *lib. 1 2. in Conc. à cap. 1 1. ad 1 9.* His addunt alij, perseuerantiã in semel inito Religioso statu, vt benè monstrant Laurentius Iustinianus *l. de perf. Monast. conuers. c. 7.* ac Hieronymus Platus *l. 1. de bono stat. Relig. c. 3 2.* Eodem pertinet, auditio Verbi Dei, cum interiori affectu coniuncta; quod signum ex multis Scripturis, & Patribus illustrat Michaël Medina *l. 3. paren. c. item 3.* Sed vnum aliud, nemini cæterorum Signorum de aliqua euidencia concedens, censetur esse pietas singularis erga B. Virginem. In quam rem latè, ac benè differit Pelbartus, *in stellario.* & ex eo Spinnellus *in Throno Deip. n. 1 7.* & eruditè (vt omnia) Recupitus *tract. de sign. predest.* Sanè ex affectu quo quis fertur in B. Virginem, inferre licet reciprocum Deiparæ affectum erga addictum sibi clientem: quia Filij imitatione, diligentes se diligit, nec grauatur, imò gaudet, amantes se redamare. Quin etiam sicut Deus ita diligit diligentes se, vt præueniens eorum

dilectionem, anteoccupet voluntatem humanam, & immittat semina, unde dilectio progerminet: ita B. Virgo Amatores suos benevolentia indelita præuenit & anteoccupat, inferens per impetrationem sancta lumina, & pios afflatus, ac benedictiones dulcedinis, sapore vitali (vt Ennodius *Epist. ad Constant.* appellat) perfundentes hominis voluntatem; quo sic permota, velit diligere. Et eo modo se gerit B. Virgo, erga Populum honorificatum; in quo propterea *radicare* dicitur, & *in electis Dei, radices mittere*. Ferunt hoc insignes plerique tituli à nobis digesti in Nomenclatore Mariano----- In ea ergo opella nostra B. Virgo, dicta à Patribus refertur, *ianua* aut *porta Cæli*. Ita Petrus Damiani, Epiphanius Iunior, & Damascenus. Dicta item legitur *fenestra*, apud Chrysostomum atque Fulgentium. Ab alijs, denominata est *Columna flammaea, deducens ad alteram: corona sanctorum omnium, Diarium unicum creaturæ Domini*. Illius, inquam, *creaturæ* cuius primi Christiani erant initium; hoc est, creaturæ ad gloriam, æternam, ante tempora secularia, præelectæ. Aliqua quidem huiusmodi illustrium nominum, delata interdum sunt B. Virgini propter Filium; ita vt dicta sit, v.g. *Ianua cæli*; quia edidit Christum, qui cæli aditum referauit. Non frequenter tamen iidem tituli iuxta Patres, immediatè cadunt in B. Virginem. Nam qui eos deferunt, satis insinuant ex mente sua; aditum ad gloriam, & conscriptionem cuiuscumque Electi in Libro vitæ, in suo gradu & ordine, pertinere ad B. Virginem. Ac proindè ratum esse debet, agnosci à Patribus influxum aliquem moralem B. Virginis in executionem prædestinationis æternæ; nexam cum ipso dilectu ad gloriam, vt executionem cum intentione. Statuendum item est vt ratam, ipsam quoque esse, quæ suo modo, id est impetrando ac exorando, subministrat supplicias omnes quibus Electi deducuntur ad vbertatem domus Dei; ibi inebriandi fonte vitæ, & pane intellectus saginandi. Non dubitauit sanè S. Germanus *Orat. de Zona B.V.* præ ea subministracione assidua, Deiparam denominare *Spiritum & vitam Christianorum*. Quomodo enim corpus nostrum, vitalis signum operationis habet respirationem: ita sanctissimū

» Virginis nomen, quod in suorum ore assidue versatur; vitæ, lætitiæ, auxiliij, non solum est signum, sed etiam ea curat. Id ipsum ferunt quod aliqui Patres tradunt, perire non posse, qui bene affectus fuerit erga Matrem salutis. Adduxi nonnullos ita locutos, in Dypticis Marianis *parte 2. p. 10. n. 37.* quibus nunc addo Laurentium Iustinianum; qui glossans verba illa Christi in Cruce suffixi, ad Matrem, *Mulier ecce Filius tuus*, sic inducit colloquentem Matri Christum: Volo vt illam (Ecclesiam) de cetero in filium habeas, illam tuis orationibus protegas, atque virtutibus auctam ad me perducas. Eidem quoque mandabo, vt te tanquam matrem veneretur, te diligat, ad te confugiât: te inter Deum & se, mediatricem faciat. Te aduocabit in periculis, in dubijs consulat, in necessitatibus implorabit.

bit. Non minùs de te, quàm de me captabit fiduciam. Faciam prorsus vt omnes concurrant ad te, eritque nomen tuum honorabile in omni generatione & progenie. Nemo in tui inuocatione spernetur: nullusque deuotus tibi, à me efficietur alienus. Indissolubili charitatis fœdere te illi, & ipsam copulabo tibi.] Totus locus, sonat quod proposui. Sed expendatur nominatim verba illa. *Nullus tibi deuotus, à me efficietur alienus*. Atqui *non esse à Christo alienum*, est esse cum eo; & accenseri prædestinatis, ad æternam sortem beatitudinis. Quare habere fauentem atque beneuolã hanc diuini ærarij Erogatricem, à qua subsidia electa ad potiendum æterna fœlicitate suppeditentur ad modum prædictum; habere inquam amicam hanc cœlestem thesaurariam, quæ sumptus in cœli Viaticum necessarios liberaliter subministret, hanc cœli iantricem per quam pateant portæ æternales, signum est prædestinationis. Nec verò qualecunque, sed admodum verisimile. Quod autem Sodales Mariani potiantur speciali beneuolentia B. Virginis, conijcere licet ex hoc pignore per ipsammet Deiparam delecto: & ex tot argumentis, quibus iam à multo tẽpore prodidit placere sibi huius Religiosæ Observantiæ tessera, & qui eam vsurpant pro specialibus Filijs à se haberi. Itaque perspicuum videtur Scapulare Marianum insigni illa prærogatiua exornari, quòd sit prædestinationis nota: quia cum sit tessera incensi affectus erga Deiparam, ex seminio per ipsammet iacto excitati, est etiam signum reciprocæ specialis beneuolentiæ, tantæ, matris curaturæ media electa ad salutis æternæ adeptionem, qua est apud Filium gratia, & in dilectos suos benignitate.

18 *Sed ¶ f. 293. cõtra Hæreticos idẽ explicans, ait: In obiecto eius hoc est signo gratiæ & prædestinationis, est præcipuus nodus huius negotij, qui tamen haud difficilè expediendus videtur, dicendo Scapulare Marianũ, esse ex Deiparæ instituto signum salutis, & notam prædestinationis, quatenus gestatio Scapularis eiusmodi, tessera est singularis protectionis B. Virginis, affuturæ Sodalibus, & conciliaturæ media gratiæ singularia, quibus & securiùs seruentur mandata, & tutiùs ad optatum finem beatitudinis pertingatur. Non plus dicitur cum asseritur gestationem Scapularis esse *Signum salutis, ¶ pignus vel notam prædestinationis*. Quid verò solidæ difficultatis circa hoc proferri possit, plusquam aduersus alia signa salutis, & prædestinationis, equidem non video.*

19 Octonarius beatitudinum ab Andrea Vega *lib. 12. in Conc. c. 11.* assumitur pro octuplici nota prædestinationis, & æternæ salutis à Christo proposita. Itaque pauper spiritu, ac mitis, & persecutionem patiens propter iustitiam, pronuntiantur futuri in fine compotes gratiæ, & immunes ab æterno incendio; supponendo semper, quòd communia omnibus mandata seruauerint. Et cum hoc sensu talia dicuntur esse signa salutis, & prædestinationis, nemo succenset. Quàm multa verò alia dicuntur

iuxtà Scripturas habere vim iustificandi, & saluandi, quæ tamen subintelliguntur vim illam suam exertura, si cætera adsint ex natura rei, vel ex diuino instituto necessaria? Sic Rom. 3. dicitur *Arbitramur hominem iustificari per fidem*. Rom. 8. *Spe salui facti sumus*. Tob. 12. *Eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata*. Iacobi 1. *Infitum verbum potest saluare animas vestras*. Hæc & alia id genus, passim in scripturis leguntur, neque tamen (vt benè notauit Bellarm. l. 2. de pœnit. c. 7. ad 5.) vllus est qui indè colligat, solam fidem, aut spem, aut eleemosynam, vel solum verbum, iustificare aut saluare, aut à morte æterna eripere, absque alijs ad eundem finè requisitis. Sed Scriptura sic loquens, vult tantùm significare, prædicta habere vim suam ad illum finem: & eum (quod ad se attinet) aduehere, si cætera non desint. Vt quid ergo aliter statuitur de gestatione Scapularis, cùm dicitur illud esse signum salutis, & prædestinationis. Tantùm enim significatur, eam gestationem piè factam, habere vim suam, vt quis salutem adipiscatur & fiat in eo executio prædestinationis; vt refert Deiparæ promissio, binis reuelationibus patefacta. At nihil singularis Priuilegij habebunt Sodales Mariani, si promissio tantùm ferat, eos potituros salute, si seruent mandata, & piè vitam exigant. Æquè enim Christiani omnes, etiam si Scapulare non gestauerint, si seruent mandata, & piè vitam exigant, saluabuntur: & tanquam verè prædestinati, deducuntur ad montem sanctum vitæ æternæ. Quæ ergo vtilitas Scapularis ad eū finem? Magna planè per omnem modum. Est enim Scapularis gestatio, tesseræ, & pignus vberis gratiæ auxiliatricis, à Deipara Sodalibus suis exorata, cuius interuentu seruabunt mandata, & vitam sancto fine concludent. Et hæc est vis illa specialis, quam agnosci volumus in gestatione Scapularis, iuxtà Deiparæ sponsionem.

19 Fateor me versantem in hoc loco, qui, præ ceteris huius negotij, salebrosus, & impeditus censetur; non posse satis mirari, fuisse & esse qui censere viderentur, hunc modum esse inexpedibilem; cum tamen eius extricatio, ingenijs non anteoccupatis, videatur facillima: nec plus propositis argumentationibus (verius argutationibus) quatiatur; quàm alia quædam sanctorum hominum enunciata, de quibus nemo litem mouet, nemo scandalum patitur. V. G. Sanctus Anselmus l. de excel. Virg. c. 4. in fine. negat periturum qui in B. Virginem fuerit benè animatus. Et similia habent alij quos adducit Franciscus Mendoça in virid. l. 2. flor. sacr. cap. 9. quibus plures addidi in Diptychis Marianis parte 2. punc. 10. n. 37. Hæc, intellecta cum eo condimento quod adhibui circa gestationem Scapularis, à nemine respuuntur: quia tantùm significatur vis alicuius mediij ad obtinenda subsidia, quibus quis, à fine suo non aberret. At nihil aliud dicitur de gestatione Scapularis. Eam item S. Onuphrio factam sponsionè, quam Pachomius in eius actis his verbis consignatam reliquit, à nemine dam-

damnari videmus: [Hæc est postulatio mea, quam impetraui à Domino. Si quis oblationem ob amorem nominis mei, ante conspectum D.N. Iesu Christi, & ad laudem eius immolat: ab omni tentatione Diaboli, & à vinculo prauitatis humane, liber existet; atque cum sanctis Angelis, in regno cœlorum æternæ hæreditatis capax fiet.] Nimirum per subsidia quæ ei exorabo, quibus si obicem non apponat, pollicitationis meæ effectum percipiet. Mutentur pauculæ voces in promissione Deiparæ pro gestantibus Scapulare, & loco *Oblationis ob amorē B. Onuphrij*; dicatur, *Gestatio pia Scapularis, ad honorem Deiparæ*; non erit gutta guttæ similior. Vndè sicut illa B. Onuphrij promissio, innoxia habetur, & à nemine allaturatur, sed piè exponitur: ita par est de promissione Deiparæ, quam excutimus, pronũtiare.

20 **At**exto Corollarium ac superpondium ex Libello, cui titulus doctrina S. Bernardi; qui Libellus etiam si non videtur ipsius S. Bernardi, ex eius tamen dictis studiosè annotatis coagmentatus est, atque aded sua autoritate non vacat. In eo ergo Libello sic præscribens inducitur S. Bernardus. [Cogita Monachum illum, Girardum nomine, qui cum de Dei misericordia ultra modum desperaret; infirmus ad mortem, iacuit per triduum oculis clausis in mentis excessu: & visitatus ab Abbate, oculis apertis ait: Bona est obedientia. Ad tribunal Christi fui, animas Sanctorum vidi, ipsumque facie ad faciem audiui dicentem mihi: Ecce locus tuus, inter Fratres tuos. Nullus tui Ordinis peribit, si ordinem amauerit: aut in morte purgabitur, aut breui post mortem. Salui autem qui de Ordine tuo sunt, aut in Ordine Apostolorum, aut Martyrum, aut Confessorum, sortem accipient. Et hæc dicens, Communionem acceptam discessit.] Quæ glossa, verbis Christi ad hunc Monachum in vitæ margine positum, atque aded veracem, accommodabitur, erit in rem præsentem opportuna.

I *Ista (PP. Theatinorum) Congregatio habet quamplurima & grandissima Priuilegia summorum Pontificum, quæ vix credidissem, nisi ea legissem. Martinus Nauarrus lib. 3. consil. tit. de consecr. Eccl. edit. Romanæ Ann. 1590. vel to. 1. lib. 1. tit. de maiorit. & obed. conf. 9. edit. Venetæ an. 1601.*

DISQVISITIO VNDECIMA.

Clerici Regulares num aliquod Priuilegium habent? Recitentur si quæ à summis Pontificibus acceperunt? Ipso fundatæ Congregationis initio Diuini Verbi prædicationi, & Sacræ Theologiæ ac Canonum studijs incumbabant? Cur Palla illa particulari pro Hostia in Missæ sacrificio vtuntur?

P. Fran-

P. Franciscus Pellizzarius è Soc. Iesu in Manuali Regularium to. 2. par. 1. tract. 9.
cap. 3. num. 128.

2 **A** Pio V. PP. Theatinis anno 1567. 13. Februarij in Bulla *ad im-*
marcescib. conceditur, vt quicumque ingrediuntur eorum Or-
dinem animo profitendi in eo, ante Professionis emissionem, dispensari
possint super irregularitate ex quocunque eorum defectu & impedi-
mento, non tamen ex homicidio voluntario proueniente, aut aliàs quo-
modolibet contracta. *Quod ipse priuilegium explicat. Et tract. 8. cap. 6. sect. 2.*
num. 98. fol. 45 2. Ex Pasqualigo *to. 2. resol. 96. nu. 2.* Hospites *inquit,* Thea-
tinorum, qui intra Conuentum ante susceptionem Habitus Religiosi de-
gunt in via ad Religiosum Habitum suscipiendum; & si iuxtà ipsum Pa-
squaligum non gaudeant eo tempore Priuilegio Canonis, tamen gau-
dent Priuilegio Fori: cùm pertineant ad personas exemptas, vtpotè de-
stinati ad Habitum Religiosum, & existentes in via ad illum recipiendū,
& velut in statu præparationis necessariò præmittendæ iuxtà Ordinis cõ-
stitutiones: sicque sint veluti accessorium respectu Religionis, sine quo
Religio more consueto nequit conseruari: & alioquì Priuilegium
principalis trahitur ad accessorium (v.g. à Domino ad seruum) *cap. quan-*
to de priuil. &c. licet, eod. tit. in 6. quando persona attenditur vt res personæ
priuilegiatæ. Præterquamquòd, si Iudices seculares, aut Episcopi exer-
cerent Iurisdictionem in dictos Hospites, inferrent grauamen Ordini,
eiusque statum turbarent. Quæ ratio sufficit, vt priuilegium fori personæ
exemptæ extendatur ad personas, in quas si exerceatur Iurisdictione, turba-
tur status personæ exemptæ, eique infertur grauamen: vt notant Gratia-
nus *to. 2. discept. forens. cap. 348. num. 4. & 5.* Menoch. *de arbit. cent. vlt. casu*
562. num. 1 2. Carolus de Grass. *de effect. Cleric. eff. 1. num. 150.* Item Pelliz-
zarius *tract. 8. cap. 1. num. 131.* Gregorius XV. *inquit,* die 16. Octobris in
Bulla *in Apostolica,* Theatinorum Priuilegia per quoscunque Romanos
Pontifices ipsis concessa principaliter, aut per communicationem aliarū
Religionum ex certa scientia, & de plenitudine potestatis simpliciter
confirmauit: sicque reualidauit etiam Priuilegia aliàs reuocata, tam illo-
rum propria, quàm aliorum ijs communicata; consequenter etiam ea,
quæ modo supradicto cùm fuissent viuæ vocis oraculo concessa, facta
sunt bullata. Siquidem confirmatio hæc fuit facta sine ijs clausulis: Qua-
tenus tamen sint in vsu, & non sint reuocata seu sub aliquibus reuocatio-
nibus comprehensa, ac sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis
non aduersentur. *Sed tamen aliter hodie se res habet. Item to. 1. tract. 5. nu. 125.*
fol. 621. Priuilegium, *inquit,* Clementis VII. extat in Bullario tom. 1. const.
Clem. VII. in ordine 8. & ita habet: Nos, vt superiores vestri (loquitur
de Patribus Theatinis) cum Clericis & socijs suis, qui supradictis pieta-
tis

tis operibus (intellige de prædicatione Verbi Dei, audientia Confessionum, & sacrae Theologiæ, ac sacrorum Canonum studijs, de quibus superius mentionem fecerat) in studio literarum sacrarum occuparentur, seu infirmitate, aut infirmorum, visitatione & ministerio pro tẽpore præpedirentur, super recitatione diuinorum Officiorum, ad hoc vt ipsi occupati vel impediti certum psalmorum per ipsos superiores eis assignãdorum numerum, non minus 7. aut 6. cum diuisione, ac orationem Dominicam septies, Symbolum Apostolicum bis; grauius autem ægrotantes Orationẽ Dominicã semel, & Salutationẽ Angelicã septies in die recitando, septẽ Horis Canonicis, & toti Diuino Officio satisfecisse cẽsentur: & cũ quibusuis Clericis ac socijs vestris in præueniẽdo, vel postponendo, vel decidẽdo in cõmuni vel speciali Horas Canonicas, ac in breuiãdis ac protelãdis lectionibus. Hæc Clemens. Vbi noto hoc Indultũ, quo ad occupatos in studijs & pijs operibus non debere restringi, sicuti restringit Peyrin. tom. 1. Priuileg. Constit. 28. Leonis X. n. 9. idest, ad casum particulare, in quo, iudicio Superioris, agatur de bono iure præferendo recitationi Diuini Officij, & quo aliàs simpliciter aut vix potest aliter apte cõsuli bono proprio, vel proximi; quanuis enim Priuilegium datum contra ius commune (quale est hoc indultum Clementis) regulariter reputandum sit odiosum in ordine ad interpretationem, adeòque potiùs restringi debeat, quàm ampliari, vt fusiùs ostendit Suar. lib. 8. de leg. cap. 27. num. 5. & eiusmodi Indulta concedantur Regularibus, non ad laxamen, sed ad solamen, & tollendos scrupulos (vt loquitur Peyrin.) & sic iuxtã cap. porro de priuilegijs, videantur strictè interpretanda; Nihilominus præsens Priuilegium Clementis paulò latiore videtur admittere interpretationem, ita vt deseruire possit, non solùm in casu grauissimæ necessitatis, cui aliter vix occurri possit (quod videtur innuere Peyrin.) sed etiam in necessitate graui, quæ iudicio prudentis censeatur sufficiens ad dispẽsandum (quanquam Prælati non debeant hac in re esse nimis faciles, ne alioqui potestas concessa in ædificationem, cedat in destructionem.) Ducor, quòd vrgente necessitate grauissima, in qua solùm videtur Peyrin. concedere vsum huius Priuilegij, licita est omissio Diuini Officij, etiã secluso quocunque Priuilegio, cùm tamen Priuilegia quantumuis derogantia iuri communi ita semper debeant interpretari, vt admittant aliquem fauorem, adeòque non sint inutilia. Præterquamquod Priuilegium derogans iuri communi si sit concessum in fauorem Religionis (quo pacto est concessum hoc indultum Clementis VII.) latè potest & debet interpretari, vt concedit ipsemet Peyrinus super const. 10. Clem. VII. num. 12. ex Suario lo. cit. & colligitur ex leg. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fund. vbi dicitur: Summa ratio est, quæ pro Religione facit. Hæc Pelliçarius; qui alia itẽ Priuilegia adducit, à Rom. Põtificibus hodie reuocata. Constat itaq; nostros

nostros Patres, ipso Religionis initio, Prædicationi Diuini Verbi, ac sacre Theologiæ & Canonum studijs, diligenter incubuisse: quod clarissimè alibi demonstrabimus. Ideòque notat Archiepiscopus Tarentinus in S. Caietani vita fol. 178. de Clericis Regularibus à vulgo etiam usurpatum, quod à P. Francisco Sacchino in Societatis historia par. 2. lib. 2. num. 125. traditum est: Qui doctrinam--nosse cuperet, Theatinos adiret. Sed & alios audiamus.

P. Gabriel de Heneo de Societate Iesu de diuino Missæ sacrificio par. 3. disp. 28. sect. 36. num. 616.

3 Vtuntur autem (Clerici Regulares) ea Palla (super quam ponitur Hostia) ad faciliùs & securiùs colligenda fragmenta. De qua legendus est Antonius Caracciolus in peculiari libello, Andreas Molfesius in lum. mor. tract. 9. c. 11. n. 62. & Iosephus Syl. in hist. to. 2. lib. 9. f. 389. qui eadem introductam ostendunt ex Priuilegio Papæ Clementis VII. qui illam nostris primis Patribus approbauit. Multi deindè viri summi eandem adhibuerunt. Paulus IV. eius Palla auctor, illam & summus Pontifex & Cardinalis adhibuit. Gregorius XV. & Clemens VIII. illam probarunt & usurparunt: & Urbanus VIII. vii refert Andreas Castaldus in praxi lib. 2. sect. 7. cap. 1. admodùm commendauit. Inter Augustos Patres Bernardinus Cardinalis Schoetus, Paulus Cardinalis Aretius, ex nostris, Cardinalis item Antonianus, ex ijs qui sacra Rituum Congregationi præerant, aliique quàm plurimi Præsules & Episcopi in diuinorum studio versatissimi passim usurpare solebant. Neque dissimulandum quòd Ioannes Baptista Tufus, Episcopus Acerrensis testatus persæpe est: Prosperum nempe Vitalianum, Bisiniani Episcopum summa doctrina virum à sanctissimo Pio V. laudatum quòd hac Palla Clericorum Regularium vteretur. Sed & Turiasone, quæ Vrbs est in Aragonia (vt Sylos ait) sacra administrabat Didacus Tespes, Antistes quàm doctrinis quàm probitate conspicuus. Torquebat hunc ea maxime cura, ne quid fragmentorum è sacrificio Missæ deperiret. Videbantur nanque sibi haud ita accurate colligi ea posse, quin diligentiam aliqua effugerent. Cùmque cresceret in dies stimulus, atque acriter vellicaret; perscribere ad Casarem Cardinalem Baronium rem statuit: ratus fore vt vir sapientissimus, aut præsentis aliquo remedio fragmentorum iactura occurreret, aut saltem animum componeret plus nimio auxium. Et Baronius quidem cùm alia quedam in rem opportunè Episcopo significauit; tùm illud addidit per commodam nempe fore Pallam, quam ex laudabili instituto Regulares Clerici uterentur. Quod ubi Antistes re ipsa comprobauit, & adhibuit ipse ritum, & in morem sua in Ecclesia subindè induxit, qui hodieque perdurat. Huius verò Palla opportunitatem atque decentiam, atque Græcorum morem simillimum, & alias item causas huius instituti ritus vide apud Caracciolum, Molfesium, & Sylos; qui Bartholomæum Gauantum refellit comm. in rubr. par. 2. tit. 1. docentem hac Palla solos Clericos Regulares, non verò extraneos, vti posse. Ceterùm num aliud Priuilegium Theatinorum Ordini datum fuit?

P. Ioan-

P. Ioannes Rhò de Societate Iesu in progress. Cleric. Regg. post interrog. 13.
fol. 232. num. 55.

4 Privilegia Societatis (Clericorum Regularium) Ordini communicantur. Porro ita est. Sed si omnia colligere summa fide profitebaris, ac propria Theatinorum Privilegia recensere tibi tadium ingerebat: solaque externorum communicatione contentus eras, cur vir docte non inuisti, Theatinorum Ordini à Clemente VII. in primo ipso Diplomate indultum esse, vel antequam Vaticana in Basilica totius Cleri & omnium prope Ordinum frequentia conderetur: Ut omnibus & singulis Privilegijs, Exemptionibus, Immunitatibus, Indulgentijs, Facultatibus, Libertatibus, Auctoritatibus, Indultis, Fauoribus, Concessionibus, & Gratijs spiritualibus & temporalibus uti possint, quibus potiuntur & gaudent, aut in futurum potentiuntur & gaudebunt Canonici Regulares Lateranenses. Quae idcirco rotundis characteribus hic exhibeo, quod id ipsum Diploma supra recitatum in fol. 74. diligentissime legeras & accusas interrog. XV. pag. 265. n. 3. At nec Privilegia solum, sed & præclara Patrum gesta amice dimiseras, ut vacuis illis paginis, quas satis si libuisset implere poteras, ludibrio haberes, non quidem Theatinam Congregationem (ut reor) sed pacifici certaminis Auctorem, quem plane acerbius impugnabas.

I Hoc dubium mouet Caietanus (num Christus vixerit ex mendicatis) & quia non vacat rem disputare, ad verbum ponam eius sententiam. Dicendum, ait, quod Iesus non fuit mendicus, quia nunquam legitur petisse nisi à Samaritana portum aqua, quod constat non proprie esse mendicare: sed fuit in paupertate mendicorum, quia nihil habebat proprium nisi vestes, ex quo cepit prædicare, iuxta illud: Vulpes foveas habent. Vivebat autem non ex mendicatis, sed ex oblati à deuotis personis, iuxta illud 10. 13. Iudas oculos habebat, & ea quæ mittebantur tollebat. Et Lucæ 8. quod Christo mulieres ministrabant discurrenti prædicando de facultatibus suis. Nec hic beatificat mendicos, ut nominantur, ab actu mendicandi: sed à paupertate mendicorum, quod scilicet non habent unde viuunt de suo. Unde nec Apostolos instituit viuere ex mendicatis, sed ex oblati. Hactenus ex Caietano. Hæc sententia bene intellecta summam & augustam continet perfectionem, dum sic pauperem hominem constituit: sic à curis amandatum, ut etiam ipsam tenent diligentiam humanam mendicandi. Sed totum in Deum translatus, quasi pactione cum illo firmata, ipse tantum curat de diuinis, ac de illis quæ ad Deum pertinent: Deus autem de humanis, & quæ illi sunt necessaria. Hoc profuerit institutum præclara Clericorum Regularium Theatinorum nuncupata Religio: in qua usque ad stuporem miraculumque est videre, quantum sanctissimi illi Patres sui curam abijciunt, quantumque de eis Deus curet: ut si Dòmos, si Ecclesias, si Sacraria seu Sacristias eorum inspicias, nulla diuissima ac sancta altera Religio plus illis abundet; sic ut nec maio-

res possideat Domos, nec præstantiores Ecclesias, nec ditiora Sacraria: ut videat & confundatur Hæreticus, qui de Providentia Dei diffidens eam negat; aut Paupertatem sanctissimam abhorrens contra eam latrat. P. Laurentius de Ponte ex Clericis Regularibus Minoribus in cap. 5. Matth. annot. moral. 63. num. 34. & 35.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Cur ab Diuo Caietano & Ioanne-Petro, Theatinis, iniunctum Apostolicum institutum: nimirum ut censibus prædictisque proscriptionibus, nihil à quoquam emendicaretur? An verè ijs, si Regnum Dei primùm querant, omnia adijcientur? Sacrarum Scripturarum Loca illustrentur, & insigniora aliquot recitentur exempla, quæ promptam Dei Providentiam cuilibet homini loco & tempori ac facile representent.

Card. Sfortia Palanichinus in Vindic. Soc. Iesu cap. 46. fol. 317.

2 **C**Artusiani summum silètiùm adsciuerè, Franciscani Paupertatè, ne commune quidem dominium supellectilis ac ciborum admittentem: Clerici Regulares, quibus Theatinorum est cognomentum, aliam Paupertatis excellentiam, vetitam certè aliquid petere: quò firmior ibi sit vnus Diuinæ Providentiæ fiducia.

P. Franciscus Pellizzarius de Societate Iesu in Manuali Regul. tom. I. tract. 4. cap. 2. sect. 1. num. 2. fol. 261.

3 Addo extare in Ecclesia aliquot Ordines, qui licet neque per sacros Canones sint incapaces ad succedendum Hæreditatibus, Legatis, Donationibus, & Annuis Redditibus; de facto tamen neque in communi neque in particulari possident Annuos Redditus, nec Bona Immobilia, præter Domum, in qua habitant, & locum in quo recreantur: cuiusmodi sunt Clerici Regulares dicti Theatini. Sic Pellizzarius. Vin. Diui Caietani dictum, & ex Evangelio sumptum monitum illustremus?

P. Paulus Sherlogus de Soc. Iesu in Cant. Vol. 2. vest. 1. expl. moral. sect. 4. fol. 55. nu. 94. in illud: Osculetur me osculo oris sui.

4 Cur non osculum manuum potiùs affectat Sponsa? nempe in manibus Dei secularia sunt, & quæ elabuntur. Longitudo dierum (inquit Proverbiorum Author cap. 3. vers. 16.) in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ & gloria. At verò, osculum oris, cum Filius sit, & Filius Sapientia Patris, ipsum quoque osculum sapientiæ & illuminatio est. Postulet igitur priùs,

prius, quod spiritale est, sciens quoniam si æterna caducis præferat, nec etiam perituris fraudandam iri. Nouerat quid huius Epithalamij Poetæ accideret. Obsecraturus Numen, petijt ante opes intelligentiam dictumque ad eum Reg. 3. cap. 3. vers. 11. *Quia postulasti uerbum hoc & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum: sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos: sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi, diuitias scilicet, & gloriam.* Cùm igitur sciret oris esse proloqui atque erudire; manuum dona conferre (nàm rectè Bernardus in præsentem versum ser. 4. in Cant. *Sed enim & os habet Deus, quo docet hominem scientiam, & manum qua dat escam omni carni*) anteposuit muneribus sensum, ac primùm concupiuit mentem. Sed nunquid idèò terrena defuere? haud quaquam sanè: quid enim aut venustum, aut delectabile, quo non abundet Sponsa? nàm eius in gratiam & murenulæ, & torques, & byssina, & auro intexta, & laquearia cypressina, & vnguenta & horti, & vineta, & vt summatim dicam, omnes delitiæ filiorum hominum. Sic locupletata est, cui Regni cælestis prior cura.

5 Significaturus Christus, qua morte esset moriturus: *Et ego, inquit, si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* Ioan. cap. 12. vers. 32. Quid est, *traham ad me ipsū?* Ergo mouebuntur fundamenta terræ, & exurgent, vt Christum eleuatum assequantur? Sequantur à ligno pendentem, & flumina & montes, & quæ in his pascuntur, nec non & Olympus, & ipse etiam Tartarus, quando omnia sanè? Equidem vniuersa Crucifixū adorauerunt, quando ad eius Nomen omne genu procumbit cælestium, terrestrium, infernorū. *Philip. 2. vers. 10.* Sed tamen modò exaltari à terra spiritualiter concipiamus pro eo quod sit, terrenorum curam exuerit: itaque sermo futurus sit de ijs, quorum in Cælis conuersatio est, qui Animi agriculturæ intendunt; qui ad diuina aspirant tantùm: Ergo isti humana amittent ob curam de supernis, & non finiendis? Imò præter Regni æterni possessionem, centuplum quoque accipient, & à fructu frumenti, vini, & olei replebuntur: plus est, trahent ad se met hæc vniuersa. Bernardus serm. 21. in Cantica: *Vndè arbitror illum sermonem, quem dixit de se Unigenitus, videlicet, si exaltatus à terra, omnia traheret ad se ipsum, cunctis quoque eius fratribus posse esse communem, his utique quos Pater præsciuit, & prædestinauit conformes fieri Imagini filij sui, ut sit ipse Primogenitus in multis fratribus.* Et ego igitur si exaltatus fuero à terra (audacter dico) omnia traham ad me ipsum. Nec enim temerariè usurpo mihi, fratres mei, uocem, cuius me induo similitudinem: quod si ita est, non putent diuites huius seculi, fratres Christi sola possidere cælestia, quia audiunt dicentes: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnū Calorum.* Non eos, inquam, aestiment sola Cælestia possidere, quia ea sola audiunt in promissione: *possidens & terrena: & quidem tanquam nihil habentes sed omnia possidentes.*

6 Tribus anni vicibus, vt appareret omne masculinum in conspectu Omnipotentis Dei Israel, iussum ab eodem cap. 34. *Exod. vers. 23.* At quid si interim potens irrumpat hostis, & omnia gladio, flammis, rapina depopuletur? Cur non domi relicta pars, quæ atrocina depellere valeat? Estomanferint cum fæminea turba pueri, & effæti senes, vt monet Bonfrerius ad *vers. 17. cap. 23.* Exodi; sed quantum adiuuamentum est tam fractæ ætatis? Sed vide quid polliceatur statim *uer. 24.* bonum Numen: *Nullus insidiabitur terræ tuæ ascendente te, & apparense in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* Præclare quidem *Nullus*, idest neque domesticus, neque ignotus aliquis, omninò nullus; nec tantùm ab aperta violentia abstinebit, sed neque dolos aut insidias struet: Habe tu curam diuinorum, Gubernatorem rerum sacrificijs & precibus cole. Cæterùm vbi humana velut contempseris, in gratiam Cælestium, & spiritalia caducis prætuleris; ne timeas, neue formides de laribus, de semente, de vtenfiliabus, quæ reliqueris velut absque custode: scuto circumdabit te veritas eius: scapulis suis obumbrabit tibi: non erit, qui conturbet domus quietes; non supellectilem dissipabit quisquam, aut agros vastauerit; nam fortis armatus custoditea, te custodiente mandatum illius, & propterea exeunte de domo tua, & de cognatione tua. Aptè Hieronymus ab Oleastro in præfata Exodi verba: *Ne timeas, ò homo pusilli animi, aliquid tibi sinistri accidere, cum te in operibus occupaueris pietatis: qui enim sollicitus est in his quæ sunt Dei suis, arbitretur Deum erga se & sua sollicitum: ita ut nihil sibi de futurum putet, cum curauerit, quæ sunt Dei sui.* Ac mihi hoc loco suppliciter exorandi videatur Religiosarum Familiarum Antistites, vt subditis iuxta sanctam Paupertatis dispensationem, de requisitis ad vitam in Domino sobriè transigendam prouideant, quò sic omni liberati Temporalium sollicitudine, integrè vacare possint, & videre quàm suavis est Deus, & quò Prælati audaciùs cohibere valeant, ne seculi oneribus se premât, & spiritum suffocent. Expediret autem supra modum hoc obseruari in sacrarum Virginum Gynæceis; quibus cum ad victum & vestitum necessaria supeditarentur, interdicendæ erant mundanæ alloquutiones omnes; quæ si negarentur, magnis itineribus ad supernum brauium tenderent.

7 Missus Elias in Sareptam Sidoniorum, vt pasceretur à muliere vidua, petijt ab ea primùm calicem aquæ frigidæ, deindè & buccellam panis. Illa cum sincerè protestaretur non superesse, nisi quantum pugillus capere possit farinæ, & filium cum Matre alendum esse, subintulit Vates: *Vade & fac sicut dixisti, verumtamen mihi primùm fac de ipsa farinula subcinericium paruulum panem, & affer ad me; tibi autem & filio tuo facies postea.* Reg. 3. cap. 17. vers. 13. Quid est primùm mihi, ò Elia? Nonne vides, tam modicum esse farinæ, vt vix etiam primo satis sit? Atque vt diuisio fiat, num postulabat gratia humanitatis incipiendum esse à possidente?

Intan-

In tanta egestate peregrinis vel secunda tribuisse, lause est, atque magna quidem. Intuere Prophetæ ingenium. Volebat bene esse Viduæ, atque domui eius: sciebat illis, qui principem conatum in Cœlestium diligentia ponunt, superaddi quæ ad corpus spectant: monet igitur vel sub tanta rerum inopia, eleemosynæ, & charitati prima deferenda; velut pronunciet: Quod mihi factura sis, Deo noueris te facturam, nam ego Deum repræfento: Quod si tu anteponas Deum humanæ necessitati, & prius de de eius Prophetæ victu cogites, quàm de tuo, filijue; consequens proculdubio, vt quanquam egestas omnia opprimat, tibi tamen haud defutura sint, quibus famem abigas. Concinnè Rupertus lib. 5. Commètariorum in Reges cap. 7. *Verum tamen vt timere non debeas, vt meritò spem habeas, mihi primum fac subcineritium panem, parvulum.* Bene apposuit, *vt timere non debeas*: quoniam si à Propheta Dei vices gerente, atque idcirco à Deo incipiat, non erit vt metuere debeat: quamobrem subiunxit continuò Vates: *Hoc autem dicit Dominus Deus Israel: Hydria farinae non deficiet, nec lecythus olei minuetur usque ad diem, in qua Dominus daturus est pluuiam super faciem terra.*

8 Benedicebāt Iacob caligans Isaac, & dicebat: *Det tibi de rore Cœli, & de pinguedine terræ abundantiam frumenti & vini Gen. cap. 27. uer. 28.* Cur ab Olympo initium benedictionis? Num quia nobiliora superna? At quæ de terra, super ætheris dono vtilia: nam vini & frumenti maior commoditas, quàm roris, quæ vt plurimum mella parit——Cur non igitur Benedictionis exordium ab ijs, quæ iuuent magis? Sanè, propterea à Cœlo Benedictionem auspicatur Isaac, vt quæ beneficia tellus præstitura sit, ea cumulatissima offerat: nam si continget Olympum prima sibi rapere, & hunc exquiri ante temporalia, denique regnum Dei in principio appeti; adjicientur corporalia abundanter, & torcularia redundabunt, ex hoc in illud. Strenuè Tertullianus lib. 3. cōtra Marcionem prope finem. Denique, ait, *animaduertenda est hinc etiam structura benedictionis ipsius; nam circa Iacob, qui quidem posterioris, & prælatioris populi figura est, idest, nostri prima promissio caelestis est roris; secunda, terrena opimitatis: nos enim primò ad caelestia inuitamur, cum à seculo auellimur, & ita postea inuenimur etiam terrenâ consequuturi: & Evangelium quoque vestrum habet, Quærite primum Regnum Dei, & hæc adjicientur.* At cur nominatim filio rorem Cœli optat, potius quàm grandinem, niuem, spiritum procellarum; nam & hæc quoque glebæ salutaria sunt? Nempè rore designatur Christus: idè Ecclesia ab Isaiaë vaticinio erudita cap. 45. vers. 8. in clamat: *Rorate Cali de super & nubes pluant Iustum.* Quo dicendi genere Concilium Hispalense can. 13. (vt eum in locum obseruarunt Leo Castrius, & Sanchez) velari Christi diuinitatem exposuit: igitur à Christo, à Deo benedicendi initium; præunte Christo, eoque sibi principalia vindicante, replebuntur vbertate campi, atque erunt

erunt gloria & diuitiæ in domo sic facientis .

9 Basilii Magnus in illud Psal. 29. *Domine Deus meus clamaui ad te* &c. *Domine*, inquit, *Deus meus*. Non omnium Deus est Deus, sed eorum propriè, qui caritate sunt ei coniuncti, ut Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob: si enim omnium esset Deus, non utique se iunctim illis testimonium reddidisset quasi aliquid eximium: est itaque vox ista, *Domine Deus meus*, plena affectu fiducia, & conueniens statui Prophetico. At quomodo Basilii asserat: *Non omnium Deus est Deus*. Ergo aliqui fuerint, qui sub Deo non sint, vel erant plures Dij, ad quos pertinuerint creaturæ, neque omnes ad vnum? An non ipsius genus sunt, quæcunque existunt, & in ipso mouentur, ab ipso pendent, sicut in prima emanatione, ita in eiusdem continuatione? Equidem Dei nomen Prouidentia vocabulum est, & quomodo prouidens sic & Deus. Ita concipiamus: sed alia est Prouidentia Dei lata, alia specialis, & amicabile: prima illa contenta est subministrasse, quod sufficiens est tantum: secunda ad vbertatem & delicias largitur. Cùm igitur Basilii affirmat, non omnium esse Deum, loquitur de specialiter prouidente Numine, sic ut subindicet, non in omnes effundere dona sua, siue quæ spiritalia, siue quæ corporea, prodiga magnificentia, sed in illos, qui Abraham, Isaac, Iacob similes extitère. Sed in hoc cur tamen? nimirum hi primùm attendebant ad diuina, auspicabantur à Cælo, quærebant Ciuitatem manentem. Creator autem videns primùm de æthereis sollicitos, adiunxit liberaliter temporalia; & propterea eorum, sed non omnium singulariter Deus. *Hactenus Sberlogus. Vide hoc ipsum argumentum apud P. Didacum de Celada in Iudith cap. 12. num. 31. S. 8. egregiè pertractatum. Sed quia Diuinum hoc institutum plurimum interest explicare, et lectores meos ad spem omnem in Deum rite conijciendam incendi, quem subijcio, quoniam basilicè, ac disertissimè disserit, audiendus.*

P. Henricus Engelgrauè è Societate Iesu in Luce Euangelica par. I. Dominica XIV. post Pentec. fol. 540.

Nolite solliciti esse dicentes: Quid manducabimus? Matth. 6.

10 Exercitum sexcentorum millium virorum, in locum desertum, in sterile ericetum, deductum, illicque per totos quadraginta annos, castrametatos, omni bellico apparatu, omni militari annonâ, omni com meatu destitutos, nec quidquam tam numerosis militum copijs, in summa humani omnis subsidij inopia defuisse, à seculo non est auditum: ac prima fronte commenta censerentur, quæ sacris literis consignata sunt. Etenim Numerorum 1. Moyses ait: *Fueruntque omnis numerus filiorum Israel, qui poterant ad bella procedere, sexcenta tria millia virorum, quingenti quinquaginta; quibus si mulieres cum parvulis annumeres, conficiet populus Hebraicus, ut Salius an. Mundi 2545. n. 165. supputat, facilè tricies cetera*

tena millia hominum. Quis tantæ hominum multitudini, per annos complures de comœatu prospiciet? *Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?* Psal. 77. Quo regius Psaltes profusa Dei in Israelitas beneficia, complexus, appositè ab hoc verbo, *Attendite*, auspicatus est. *Attendite* porrò hic mecum diuinam in mortales prouidentiam, & verissimum illud comprobabitis, quia Psal. 39. *Dominus sollicitus est nostri*. Hæc argumento esse possunt: *Pluit illis manna ad manducandum, & panem cæli dedit eis*. Quis vnquam, aut vsquam panes pluuisse accepit? quod Exodi 16. factitatum, legimus. Psal. 77. *Ecce ego pluam vobis panes de cælo*; quæ via nullus hostium incurfus, comœatum valeat interciperè. At cum flumina desiderarentur & fontes, vndè potus suffecit? Hebræi apud Genebrardum, dicunt hunc panem offæ instar, vna potui feruuisse; quod non simile vero, cum disertè Propheta asserat: *Et eduxit aquam de petra, & deduxit tanquã flumina aquas*. Tenuis hic videri posset comœatus, milites sustentari solo pane & frigida, nullo alio condimento adhibito. Sed rursus attendite, cuiusmodi hic panis fuisse tradatur: Sap. 16. *Angelorum esca, nutriuisti populum tuum, & paratum panem de cælo præstitisti illis, sine labore, domine delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem*.

II Quod si in hoc vno edulio, cuiusuis obsonij sapor, pro voto respondit palato, certè nec his aquis, mellis dulcedinem abfuisse, credendū est. *Salian. an. Mundi 2545. n. 165*. Quid? cum iam cupedias cælestes nauſeantes, carnes exposcerent, ait Moyses, coturnices, non solum demissas in castra fatigatas, ne longius auferrentur, sed vndequaque in circuitu castrorum, itinere vnus diei diffusas, adè vt quacumque ex parte castrorum, quis iter facere veller, spatio diei vnus conferta coturnicum agmina reperiret: quarum immensam multitudinem expressit Dauid, cum has auiculas pluuiæ guttis, & pulueri terræ, & arenæ maris comparauit: *Pluit super eos sicut puluerem carnes, & sicut arenam maris volatilia pennatas: & ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum*; adè vt si singulis familijs attribuas decem coros, in vnus mensis cibum, euadet summa ad quatuor millia millionum coturnicum. *Attendite* hic præter illam copiam, testem diuinæ liberalitatis & potestatis; multiplicem Dei benignitatem in populum querulum, & peruicacem; non dedit pisces, sed carnes quas petierant: non (enim) sunt fraudati à desiderio suo. Nec dedit oues aut boues, vt Moyses suspicabatur, sed aues pingues, & delicijs idoneas, saporis noni ac iucundissimi: nec in vnum diem, ad vnicam cœnam, vt in deserto Sin; sed ad integrum mensem, donec verterentur ingurgitatis in nauſeam: boni autem ijs affatim delectarentur. Denique aucupium dedit non laboriosum, sed facile ac iucundum: volabant enim in aère duobus cubitis altitudine super terram, vt pueruli hac venatione recrearentur. Ita Salianus. Sed parum hoc, de victu abundè prospectum fuisse; insuper omnia

necef-

necessaria suppeditavit. Non opus, ut per familiam hinc fieri assolet, in longas hyemes prospicere de candelis, aut facibus: *Deduxit eos in nube diei, & tota nocte illuminatione ignis.* Ad caelestem hanc faciem noctu incedere, legere, scribere valebant. Nulla secum hic copiosissimus exercitus impedimenta trahebat: non currus, non pontes, non cymbas, aliave adminicula, quibus fossas aut flumina trajcere possent; at ubi eò ventum esset, *interrupit mare, & perduxit eos, & statuit aquas quasi in vire:* sicco pede omnes transierunt.

12 Si quis militares copias lustret, quæ ad 40. annos in campo, sub dio nunquam vestes ponendo, pernoctarunt, vix, dum centone: aut laciniatectos, nudos humeris capite, pedibus, Adamitas dixerit; aliter benignissimus parens filijs suis prospexit, quorum non vestimenta modò, sed ne pilus consumptus est. Deuter. 39. *Adduxit vos quadraginta annis per desertum: non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vestitate consumpta sunt.* Quid? quod amplius est, accrescebant vestes & calcei cum illis, & cum paruulis eorum. Addit Hieronymus, capillos & barbam in deserto non creuisse, lib. 2. ad Iovin. *Gomor, inquit, manna uniuersis etatibus, vna in cibo mensura est. Vestitus pariter non deteruntur: capilli simul non augentur, barba in commune non crescit.* Unde nullis opus tonsoribus, imò nec chirurgis aut medicis aut medicamentis, quia *non erat in tribubus eorum infirmus.* Vbi hæc tanta, tamquam luculenta diuinæ providentiæ ac magnificentæ in contumacem populum testimonia spectamus, etiamnum anxij hærebimus, quibus vitam & sanguinem dedit, quos corpore suo pascit, tot sacros gratiarum fontes aperuit, ne forte aliquid deesse patiantur? post hæc tam larga inexhaustæ bonitatis in nos flumina, nonne iure meritissimo commonet: *Ne solliciti sitis anime vestra, quid manducetis: neque corpori vestro, quid induamini: omnem sollicitudinem proyicientes in eum, quoniam ipse est cura de vobis?* Etenim si argumentum à minori rectè concludat, cum de bobus, de coruis & passeribus, cura sit eis: quomodò eos, quibus hæc omnia seruiunt, quosque vita sua chariores habet, destituere velle formidamus? *Si volatilia* (inquit Hieronymus hinc) *Dei providentia aluntur, qua hodie sunt, & cras non erunt; quanto magis homines, quibus aternitas promittitur?* Quibus anima immortalis est, quos ad imaginem suam cōdidit, quos eapaces fecit gloriæ suæ, quos tam carè redemit. Cuius vim argumenti expendamus.

Respicite volatilia celi, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & pater vester caelestis pascit illa.

13 P. Balthazar Alvarez.-----omnem sollicitudinem in Deum coniecerat hac nixus ratiocinatione: Si quem fidum nactus esses necessariū, qui eote amore complecteretur, ut tuos omnes famulos ac familiares, bysso & holoserico pretiosè conuestiret; non modo de necessarijs prospici-

spiceret, sed splendide, indulgenterque eos haberet, idque in tui gratiâ quia tui sunt. Etiamnum aliqua suboriri posset dubitatio, quin maiora benevolentiae argumeta, amicus ille ubi potuerit, potissimum necessitate quapiam urgente, tibi exhibiturus esset. Deus non modo integerrimus amicus, sed & benignissimus pater, in nostri gratiam candore suo vestit lilia, hortos floribus, arbores fructibus, feras pellibus, volucres plumis: quæ omnia in seruitium nostrum condita sunt: & dubitamus adhuc de paterna Dei cura in nos, ne fortè destituamur? ipsa Sapientia æterna hoc quemuis, nisi à ratione alienum, argumento conuincit: *Respicite volatilia cæli.* Quæ aureè illustrat Antiochenus Antistes: *Si illorum, quæ propter nos crescunt, tantam Deus curam gerit, quanto potius nostri, quos dominos fecit?* Quod ut manifestius fiat, iuuat singularem, in ipsas volucres cæli, Dei Prouidentiam penitus rimari, & admirari. Nidulos suos in deserto, in siluis, in caua arbore, in exesis rupibus, loco ut maximè arcano, & ab omni hominum cœtu remoto, defigere consuevere: quis illic nudo palumbi, aut implumi passerulo ita prospectum arbitretur, ut nihil angoris aut sollicitudinis eos teneat? pluit, grandinat, tonat, fulminat; pulli tuti sunt. Nulla solis siccitas, nulla soli sterilitas, nulla frumenti calamitas, volatilia cæli suo alimento destituit, quia *Pater vester cælestis pascis ea.* vndè nec famem, nec vllam temporum iniquitatem queri norunt. Et populum electum ac prædilectum, in deserto velut volatilia, à paterna Dei manu educatum, fuisse, demirabimur? Elias fugiens persecutionem Iesabelis, errabat per desertum, longè à ciuitatibus & conspectu hominum: quis illi de victu prospexit? Quæro & ego cum Propheta: *Quis preparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant ad Deum, vagantes eò quòd non habeant cibum?* Peculiare quid est in pullis coruorum, quòd à parentibus suis destituantur. S. Thomas docet, *septem diebus negligi à parentibus.* Ex mente Chrysostomi, dicitur coruus propter ingluuiem suos non alere filios; illos verò penuria oppressos, naturali quadam apud Deum voce vii. Aliam causam adlegat Gregorius, quòd ouo exclusos, cum nigredine careant, eos pro suis non agnoscant: *Editis pullis, inquit, escam plenè præbere dissimulant, priusquam plumescendo nigrescant.* Quis ergo desertos à parentibus pascit pullos coruorum? aut vnde viuunt? S. Hieronymus: *Philosophi dicunt, quòd rore viuant pulli coruorum.* S. Chrysostomus dicit, *paruis quibusdam, quæ intra nidum procreantur, bestiolis nutrir.* Vel ut alibi: *Expositis ad aerem pullis, obuolitant animalcula quedam, diuina prouidentia suppeditata, quæ captantes illi, crescunt & aluntur.* Ut ut sit, constat eos nutriri; crescere; plumescere, non alia, quam munifica Dei Prouidentia, qui dat escam pullis coruorum, inuocantibus eum. Vnde hanc D. Lucas conclusionem infert: *Considerate coruos, quia non seminant, neque metunt: quibus non est cellarium, neque horreum, & Deus pascit illos; quanto magis vos?* Quare nemo quidquam demirabitur, si Eliæ in deser-

deserto existenti, dixerit Deus: *Præcepi coruis ut pascant te.* Cuius imperio corui quoque deferebāt ei panem, & carnes mane: similiter panem & carnes vesperi. Hæ rapacissimæ aues omnem hunc comæatum dubio procul absumpsissent in via, nisi illi esset cura de nobis.

14 Parum hoc, per volucres hominem pasci; adijciam & maiora; ipsos cælites ad ministerium nostrum destinavit: etenim dùm Elias egestatem suam securo somno solaretur, adfuit Angelus è cælo dapifer, panem & fontem adferēs. Nunc è siluis in urbem principem Babylonem, pedem referamus, ibique Daniele in lacu ferocium ac famelicorum leonum reuisamus, quorum ut potens Dei manus ora frænarit, potuisset vel solo metu, vel etiam inedia emori, nisi omnem sollicitudinem suam coniecisset in eum, cui Daniel curæ ac cordi erat, ut cælites administrum miserit, qui Abacuc portantem cibos messoribus, arrepto vertice Danieli stitit; quod diuinæ munificentiae prodigium, ne animo excideret, Philippus Boncompagnus Bononiensis, Cardinalis S. Xisti, pro symbolo adlegit, hoc lemmate adiecto: *Si Deus nobiscum, quis contra nos?* Vndè S. Cyprianus hoc diuinæ Prouidentiae singulari prodigio sic incredulos confirmat: *Quando factum est ut iusto possent deesse subsidia vite, cum scriptum sit: Non occidet Dominus fame animam iusti. Elias in solitudine coruis ministrantibus pascitur, & Danieli in lacu ad leonum prædam iussu Regis incluso prandium diuinis apparatur; & tu metuis ne operanti tibi & Dominum promerenti desit alimentum? unde hac incredula cogitatio?*

15 Libro iudicum capite 15. vbi Sampson mandibula asini mille viros trucidasset, defessus, sitiensq; valde, clamavit ad Dominum, & ait: *Tu dedisti in manu serui tui salutem hanc maximam, atq; victoriam; en siti morior.* Vndè illi, vbi sitis, ardor, arena, haustum frigidæ ad manum fuisse arbitramini? *Aperuit itaque Dominus molarem dentem in maxilla asini & egressæ sunt ex eo aqua. Quibus haustis, refocillauit spiritum, & vires recepit.* Vndè & loco nomen fontis, stupendo sanè prodigio, opportunè salientis, inditum est. Hæc dùm in Israelitis, in Sampson, in Elia, in Daniele obstupescimus, occurrat animo, quia non est abbreviata manus Domini; non pauciora, nec minus illustria, in lege noua Redemptor noster Prouidentiae suæ signa monstrauit. Marci 8. *Cum turba multa, quinque millium hominum, citra paruulos, nec haberent quid manducarent, procul ab urbibus, in deserto, vbi nihil suppetebat; nec habent quod manducent hi: iamque ad extremam famem reducti, quia ecce iam triduo sustinent me, & si dimisero eos ieiunos, deficient in via.* Quin ut olim Israelitæ: *Nunquid poterit nobis parare mensam in deserto?* Ita in præsentis: *Vnde illos quis poterit hinc saturare panibus in solitudine?* Et Philippus Ioannis 6. *Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque modicum quid accipiat.* Eiusmodi anxia sollicitudo, hodierna die complurium animos subit, quorum hac misera bellorum tempestate, fami-

familiares querelæ sunt: Quid confert metalis loci toparcham, tot prædiorum dominum nūcupari, tot iugera terræ numerare, cū ex ijs nullus, aut certè exiguus census redundet: cū ex viginti, ex quadraginta millibus annuis, vix centum recipiam? & quid hæc inter tantos? inter tot liberos? inter tot famulos? inter familiam ad eò copiosam? si ciues, si mercatores audieris, hi miseriarum Iliadem pertexunt: commercia vtrò citroque intercidi, aut certè merces militum direptioni prostitui: debita in annos plurimos produci, à paucis persolui, iacturam maximam, emolumentum minimum: numerosam prolem, parum in spe, nihil in re, nihil in penu, nihil in solario, nihil in cauea, nisi forte lecythus olei, pauxillum farinæ: & quid hæc inter tantos? ita anxie exagitentur, qui ignorant, quàm prodigè, quàm prodigialiter Redemptor noster misertus super turbam, in deserto omnes affatim refecerit, pauerit ad saturitatem. Hinc rectè Chrysostomus commonet: *Nisi voluisset conseruare, quod erat, nō creasset; quod autē sic creauit, ut per escam seruetur, necesse est, ut det ei escam, quamdiū vult esse, quod fecit.*

16 Maria illa Ægyptiaca post admirabilem conuersionem, cū vocem hanc cælestem obaudiuisset: *Si transferis Iordanem, inuenies requiem:* quinque panes secum in desertum asportauit, vbi quadraginta septem annis, hoc exiguo pabulo, vt Abbati Zosimæ ipsa ingenuè falsa est, vitam tolerauit; non tam gulæ illecebris, quàm animæ delicijs. Quid mirum? inquit Hugo: *Qui dedit animam quæ magis est, dabit escam quæ minus est. Anima enim plus est, quàm esca.* Qui volet rarissimi portenti instar habeat, Eliam olim à voraci volucris pastum, quasi non talia ac vberiora in lege gratiæ beneficia Paulo præstita: ad quem dum coruus 60. annos dimidium panē attulisset, vbi Antonius Paulum conuenisset, integrū attulit; & vt Hieronymus, *militibus suis Deus duplicauit annonam.* Iam verò quis diuinæ Prouidentiae diffidat, qui Ioannem præcursores Domini locustis & melle siluestri: qui alterum Ioannem solitudinis inquilinum, quatuordecim omnino annos, à nemine mortalium visum, ceruæ lacte (quod & Ægidio accidit) educatum, S. Rochum quotidie à cane panem excepisse, attendat. Hæc & similia expendens Theophylactus: *Christus potuisset afferre in exemplum Eliam, & Ioannem, et meminit auium: vt admoneret nos etiam illis magis brutos esse, si adhuc de Prouidentia Dei erga nos, anxij suspicari velimus; qui fide, eaque diuina qua nulla certior, a seuerat, quia sollicitus est nostri. Et irrefragabili veritati fidem denegamus; cuius rei indignitatem, vt Deo iniuriam, hisce verbis exaggerat Saluianus: O peruersitas! homini ab homine creditur, & non creditur Deo; omnia in rebus humanis spes futurorum agunt: ideò terris frumenta credimus, &c. solus Deus est, de quo desperatur.* Homo committit litem suam causidico, sanitatem & vitam medico, munus obtinendum potenti aulico; cæcus se finit regi à puero, à catello, & homo non

fidit, nec finit se regi à Deo: enimuerò dubitabit an recte dirigatur, an decipiatur, an à benignissimo Patre destituatur. Valet hìc illud Petri Chrysologi: *Homo homini exigua chartula obligatione constringitur: Deus tot ac tantis voluminibus (sacrarum literarum) cauet, & tamen debitor non tenebitur?* ne quis authenticas eius syngraphas requirat.

17 Varia sacrarum literarum testimonia congerit D. Augustinus, de orat. Domin. expendens illud, *Panem nostrum quotidianum: Non potest*, inquit, *quotidianus cibus deesse iusto, cum scriptum sit: Non occidet Dominus fame animam iusti*. Et iterum: *Iunior fui, etenim senui, & nō vidi iustum derelictum, nec semen eius querens panem*. Et iterum: Quærentibus regnum Dei & iustitiam eius omnia promittit apponi; & cùm sint. Dei omnia, habenti Deum nihil deerit, si Deo ipse non desit. Et Christus ipse veritatis testimonium à discipulis suis perhiberi vult, dùm eos percunctatur: *Quando misi vos sine sacco, & pera, & calceamentis, numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt: Nihil*. In his vos ad interpretes remitto. Vni Isaia loco paululùm inhærebo: *Numquid obliuisci potest mulier infan-tem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Etsi illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui*. Arcissimum naturæ vinculum, quo proli parentes adstringuntur, quod summa illa Dei benignitas sæpius in captis etiamnum auium pullis ostendit: experientia enim non semel deprehensum est, passerculos nido subductos, vimineæ caueæ inclusos, à parentibus escam accipere & enutrirì, nec in vinculis derelinqui. *Multis passeribus plaris estis vos*. Et quoniam vult nos Redemptor noster volatilia cæli respicere, inauditum matris in prolem, amoris exemplum capite: An. 1580. Francofurti cū incendium ortum esset, flamma affluit nidum ciconiæ: mater cum esca reuerfa, vt nidum ardere cōspexit, illicò ad flumen vicinum se proripuit: rostrum aqua oppletum in flammam euomit; sed cùm nil efficeret, superuolitare, vnguibus ac rostro ligna decerpere, tandem alis super expansis, vt vel sic flammam suffocaret, se illo & amoris igne, vna cum pullis, tumulauit. Is animus, is amor brutis animantibus, eo affectu suis succurrere proprio suæ vitæ dispendio satagunt: temerarius sit qui ab his benignissimum Redemptorem nostrum, qui animam pro nobis posuit, vllò modo vinci posse in animum inducat. Incendium paupertas est, incendium omnium bonorum vastatio est, & dubitabimus fonti misericordiæ aquas deesse, quibus illud largissimè restinguat? Fuit non ita pridem vnus aliquis captiuus inter Angliæ Martyres, qui ardentissima siti vrebatur, iamque exstinguendus erat, ni qua potus subueniret. Humana spe omni recisa, Pater misericordiarum, qui dat omnibus affluenter, in vinculis non dereliquit eum: sed de repente vsque eò densus cælo imber ingruit, vt eum per clathros, galero excipiens, abundè sitim leuarit. Certè viscera parentum commouentur, vt necessitati filiorum subueniant, & vt mali sint,

sint, norunt bona data dare filijs suis; quanto magis Pater vester celestis? Vndè solerter obseruat Chrysoft. Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis; non autem dixit, Scit Deus, sed, Scit pater vester, ut eos in maiorem spem ducat: si enim pater est, non poteris despiciere filios, cùm nec homines patres hoc sustineant. Dicit autem quoniam his omnibus indigetis: qualis enim est pater, qui sustinet etiam necessaria filijs deesse? Hanc paternam in se misericordiam expertus regius Psalteres, exclamat: *Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se.* Tandem vt pater, imò & mater, in quibus affectus tenerior, obliuisci possit infantem suum, ego tamen, inquit Dominus, tui non obliuiscar. In parentibus hoc accidere posse, Propheta testatur, dicens: *Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.* Et manifesto patet in Agar, quæ puerum in deserto deseruit: *Cùmque consumpta esset aqua,* omni humano auxilio Ismaël destitutus videbatur, sed minimè diuino; *exaudiuit autem Deus vocem pueri;* quam assumens Chrysoftomus: *Nullam,* inquit, *salutis spem iam habenti, suam misericordiam exhibuit, pueri curam gerens.* Quid puero à parentibus inter lustra ac feras deposito, subsidij sperandum erat? nisi fortè patris fidem hìc profuisse, & promisso suo Deū teneri velimus. Sed quid de subulco illo sentietis, de quo mirum illud exstat prodigium. Comates opilio in Sicilia pecora pascens, ab hero cauæ arbori includitur; qui exacto iam anno reuersus, arborem rimatur, Comatem viuum ac validum reperit, atque vna aduertit ex arbore fauum mellis supernè stillare, quo illè id temporis victitabat.

18 Eò necessitatis nemo quisquam vestrum redactus est; vt tamen alicui obtingeret, nec sic de Dei bonitate diffidere, sed rectè sentire deberet: in omni penuria opulentissimum diuinæ prouidentiae penum fiducia pandit; quantum speramus, tantum tenemus, vt rectè Bernardus in illa verba: *Omnem locum quem calcauerit pes vester, vester erit.* sic ait: *Pes vester, spes vestra est: quantum illa processerit, obtinebit.* Quin imò contra spè in spem, & si non habet quod speret, desperet nihil. Illud Maximiliani II. Imp. symbolum sibi vsurpet: *Dominus prouidebit,* qui non deserit speratam in se. *Quare iacta super Dominum curam tuam & ipse te enutriet.* Sed dicet aliquis, *Quomodo hoc verum, cùm multi è fidiſſimis Dei amicis, quos inter Paulus, fame & siti miserè diuexati sint?* Obiectioni occurrit August. in illa verba: *Querite primum regnum Dei, ipsum audite: Cùm autem legamus in fame & siti Apostolum laborasse, non existimemus hìc Domini promissa iitubasse; quandoquidem ista sunt adiutoria, medicus ille cui nos totos commisimus, nouit quando apponat, & quando detrahat, sicut nobis iudicat expedire.* Quod D. Thomas confirmat: *Sicut medicus abstrahit ab infirmo cibum & potum, ut curet eum, sic Dominus, qui habet prouidere, permittit hominem pati, ut curetur.* Quæ rerum humanarum inopiam, quis non videat vberissimam cælestium donorum copiam? *Hactenus Engelgrauo. Sed alium demum adyciamus.*

P. Hie-

P. Hieremias Drexellius & Soc. Iesu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7.

19 Omnia quidem in manu Dei sunt, non malè tamen quispiam dixit, tres claves Deum penes se habere, quas nemini committat : vnam quidem clavem ad promendas pluuias, ventos, niues, & alios eiusmodi partus aeris; clavem alteram ad referenda sepulchra, & reuocandos in vitam mortuos, tertiam ad penu & omne genus alimoniam. Quòd si Deus has promptuarias cellas occludat, quis aperiet? Ergo Deus rerum omnium promus condus: ab ipso impetrandum, quicquid ducendæ vitæ necessarium est. Marcus anachoreta dicere solebat: Qui Deo non fidit in his caducis, quantò minus fidet in alijs æternitatem spectantibus. Et primum argumentum quo Christus in nostram diffidentiam vsus, hoc est: Nonne anima plus est, quàm esca, & corpus plus quàm vestimentum? Hic validissimis argumentis eximit animo sollicitudinem illam pessimam circa vestitum & victum, docetque in alma Dei Providentia vnicè confidendum. Si enim Deus tam providens & liberalis est in ijs, quæ videntur operosiora, cur Deum obliuionis arguimus aut incuriam in ceteris minus operosis? Si corpus dedit, cur vestem neget? qui donat equum, cur subtrahat frenum? Nonne vita pretiosior est quàm id quo alitur vita, & corpus præstantius quàm id quo tegitur corpus? utique. Qui ergo nihil sollicitis, imò nec quidem existentibus nobis in rerum natura, vitam corpusque dedit, dabit procul dubio & ea quibus vita & corpus sunt sustentanda, præsertim cum ipse voluerit vitam corpusque his indigere. Si ergo maiora dedit vltro, declarauit se minora etiam & posse, & velle dare. Dabit autem non quidem otiosis nobis, quos non ad otium creauit, sed vacuis sollicitudine, hanc enim Deus in se vult reijci. Pulchrè Iobus decoruorum coco interrogans: Quis, inquit, præparat coruo escam suam, quando pulli eius clamant vagantes, eò quòd non habeant cibos. Hoc ipsum ab auibus sumptum argumentum ingerens & Christus: Respicite, inquit, volatilia cæli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & pater vester cælestis pascit illa: Nonne vos magis pluris estis illis? Hoc ipsum sæpius inculcans hic è cælo magister: Nonne, inquit, duo passeris asse vaneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timeere; multis passeribus meliores estis vos.

20 Alterum argumentum sumit à brutis animantibus, quæ citra omnem sollicitudinem pascuntur, vt vel in illis discamus amplitudinem divinæ Providentiæ, in quam recumbamus. Hanc enim vt apertissimam faciat, non adducit pastum in deserto Israelem annis quadraginta: non laudat Eliam à coruis nutritum, sed brutas animantes obijcit, idque non leones, vrsos, elephantes, aut alia id genus grandia animalia, quæ & ipsa diui-

diuinitùs pascuntur, sed animalium minima, auiculas, quæ & cùm cantui ferè vacent, & veluti obiter sumant cibum, maximè à sollicitudine liberè videntur. Et homo qui pluris est innumeris auiculis, Deumque non Dominum tantùm, sed & Patrem agnoscit, sic angatur animo?

21 Post demòstratã Dei Prouidentia in auiculas & capillos, quã circa flosculos gerat ostendens: Considerate, inquit, lilia agri, quomodo crescunt: non laborant, neque nent: Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est, sicut vnum ex istis. Si autem fœnũ agri quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit, quantò magis vos minimæ fidei? Videte igitur quàm non solliciti sint agrestes flosculi, de suo, quo triumphant vestitu, nam omnem decorum suum vni Deo referunt acceptum, apertè professi se nihil debere humanæ curæ. Rerum naturam, quæ à Dei Prouidentia est, hominum industria & cura imitari potest, assequi non potest. Adèd vt magnificentissimi Regis Salomonis exquisitus, atque ad miraculum vsque ornatus ac pretiosus cultus, floris contemptissimi elegantiam neutiquam exæquet. Vos iam ipsi iudicate, si Deus vilissimas herbas breui demetendas & in furnum rapièdas tam pulchrè amicit, quantò magis vos, immortalitati à se conditos vestiet, curabitque necessaria, non regendo tantùm corpori, sed si opus sit, etiam ornando. His & tertium quoque argumentũ adnectit Christus, Et: Quis autem vestrum cogitans, inquit, potest adijcere ad staturam suã cubitum vnum? Imò minuet potiùs sollicitudine: nihil hic vllius industria profecerit. Si ergo, inquit Lucas, neque quod minimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis? si rem tantillam vel maxima sollicitudo non promouet, vt scilicet corporis statura non nihil augeat, quomodo corpus in vita seruare poterit quanta vis annonæ opumque congesta copia, nisi adspiret Dei Prouidentia? Inanis & irritus est omnis labor vester, nisi Deus illum prosperet. Huic ergo alendi corporis curam permitte, cui & augendi, quia hoc quàm decentissimè ac suauissimè, vestris curis nil opitulantibus, faciet. Aperit ille manum suam & implet omne animal benedictione.

22 Cùm ergo Deus, quæ ad vitã necessaria, prouideat omnibus, Nam, æqualiter cura est illi de omnibus, qui fit tantam vbique multitudinem esse hominum egentissimorum; videtur Deus res humanas suo fluxui permittere. Mira, mi homo, circa paupertatem hominum, Dei Prouidentia est. Verè Chrysostomus: Non tantùm pauperes diuitibus, inquit, sed hi illis indigent, & magis. Et fingamus duas vrbes, quarum illam soli diuites, hanc pauperes soli habitent, nullum poterit inter has esse commercium: in illa nulli erunt opifices, non operæ mercenariæ, nullus illic sartor, pistor, sutor, nullus faber, institor, agricola; has artes opulenti non factitant, nulli hic serui, ancillæ nullæ. qualis igitur hæc vrbs, si aliena

ope

ope destituatur? In altera sāt erunt eorum qui calceos suant, qui vestes conficiant, qui agros colant, qui sibi denique re modica sufficient. Si omnibus itaque abundè suppeterent ea quæ vitæ sustentandæ sunt, quid demum sequeretur? Interitus omnium opificiorum, operarum fabrilium, artificiorum. Substructiones, nauigationes, aucupia, piscationes, mercaturæ pessum irent: & qui Domini forent, si nulli essent qui seruos se profiterentur? Ita Paupertas conseruat humanam gentem & ornat: Paupertas industrios facit & laboriosos: Paupertas suscitatur artes. Exulet Paupertas penitens ab Orbe, simul bonimores, & Virtutes penè omnes exulabunt. Edere, bibere, ludere, helluari, græcari & pergræcari, primarium erit negotium: Luxum comitabitur luxuria, Diuitias vitia. Vbi rerum omnium abundantia est, ibi plerunque etiam vitiorum. Testantur hoc vberes anni, quibus plenæ potatorum cauponæ, in omne genus turpitudinis & infamæ despumant. Testatur hoc Diluuium cuius principia fuerunt luxus & otium, hinc præmortui pudoris & plena libidinibus vita omnium. En, quanta Dei prouidentia, quæ à lasciuia ad laborem trahit homines paupertate, labor optimos citat. Quicquid vsquam pulchri cernimus, ab ijs elaboratum est, qui pecunia non abundarunt, ideò labores suos vendere coacti sunt.

23 In ipsa porrò paupertate quanta Deus Prouidentia succurrit! Non affliget Dominus animam iusti. Beatus Franciscus coram Assisinate Præsule vili duntaxat linteo tectus: Nunc, inquit, liberrimè dixero. Pater noster qui es in cælis. Idem suis in viaticum dare solitus est illud psalter: Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet. Romano autè Pontifici de alimentis sciscitanti respondit: Matrem quidem habemus pauperem, Religionem, sed patrem ditissimum. Ita prorsus est: hic Pater tanta suos cura & prouidentia complectitur, vt cum humana desunt auxilia, subministret diuina. Vt annonam præstaret Eliæ, suam nobis prouidentiam ingessit. Primò quidem, prophetæ dapiferos iussit esse coruos. *Corui quoque deferebant ei panem & carnes manè, similiter panem & carnes vesperi.* En aues rapacissimæ quæ alioquì commissum sibi comeatum cōsumpsissent in via, nisi obstitisset diuina prouidentia, iam etiam à dapibus sunt, & ad cyathos stant. Deindè hunc ipsum Eliam Deus per pauperulam viduam pavit, cuius omnes facultates erant pugillus farinæ, & parum olei quo vngeretur, non quo vesceretur, & tamen quot farinæ modij, quot libræ olei in paupertino hoc penore latebāt? Tertio cum Elias egettatem suam securo somno solaretur, adfuit alius è Cælo dapifer, Angelus, panem & fontem adferens, vti Habacuc Danieli messorum tulit delicias. Eandem hanc singularem benevolentiam Deus sexcentis alijs suorum amicorum exhibuit, farinam, panes, oleum, vinum, occulta vi augendo, aut cum hæc penitus deessent, insperata gratia submittendo. Et quamuis

uis hæc talia nos ipsi nonnunquam experiamur, nihilominus ingens ubique diffidentia est trepidantium, ne desint vitæ necessaria: cum Iudæis etiamnum vociferamus: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto? Numquid & panem poterit dare? Adhuc Philippi vox auditur: Sed quid hæc sunt inter tantos? tot hominum fami non sufficient ista. O verè minimæ fidei homines! Scit Pater vester quia his omnibus indigetis. Numquid Dei liberalitas nunc quàm olim contractior? *His sacrarum Scripturarum oraculis ab disertissimis hominibus illustratis, ut factis verba commonstrem, illorum mira aliquot exempla subiiciam, qui omnibus humanis auxilijs destituti, Deum implorantes, promptam eius Providentiam ac beneficentiam habuerunt.*

I. Exemplum S. Francisci ex PP. Soc. Iesu Henrico Engelgræve in Luce Euangel. Dom. 14. post Pent. S. IV. & Hieronymo Plato de bono statu Relig. lib. 3. cap. 27.

24 Illustre diuinæ Providentiæ monumentum in S. Francisco ostensum est, tum alias sæpe, tum maximè in generali conuentu Fratrum, quæ is primùm Assisij habuit: quo cum ad quinque millia confluxissent, seuerè omnibus interminatus est, ne de rebus ad corpus pertinentibus solliciti essent, illud Psalmi, quod identidem in ore habebat, suis ingerens: *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Aderat Francisco hæc dicenti S. Dominicus, eique hoc nimio plus visum est, cum vereretur, ne quodammodò Deus tentari videretur, si non tantæ multitudini alimenta pararentur. Nec multò post, ecce ex omnibus finitimis vrbibus & pagis concursus hominum, & iumentorum, omnis generis comæatum, supellectilem, & vasa deferentium. Quis nunc miretur Seraphicum Patrem, dum suos peregrinatum mitteret, non alio viatico instruxisse, quàm illo Davidis versiculo: *Iacta super Dominum auram tuam, & ipse te enutriet?* Nõne hic meritò Pontifici sciscitanti, qui suos aleret, fiducia plenus respondit: *Matrem quidem habemus pauperem (Religionem,) sed Patrem diuitem in calis,* qui ita horum, fratrum dicam an filiorum, curam gerit, ut Cornelius noster obseruarit per vniuersum Orbem facilè cētum myriades, siue millionem capitum vtriusque sexus ex Ordine Seraphico censerit; quorū singulis siue in alimenta & vestes, siue in ædificia, eorumque saltem areã & hortos, minimùm ducentos vel trecentos florenos annuos assignari debere. Qui ad calculum reuocati, conficient ducentos, trecentosue, in annos singulos, florenorum milliones, quibus vbere de cælo, pleno, longè opulentiùs quàm mamilla regum lactentur.

II. Exemplum S. Dominici ex eodem P. Henrico Engelgræve Soc. Iesu lo. cit.

25 Simile quid Dominico accidisse legimus: dum Romæ duo stipè emendicassent, nec micam retulissent, iussit nihilominus omnes ad mensam vacuam conuocari: cui vt accubuere, duo iuuenes, panes mirando-

Z

ris

ris singulis apposuere, incipiendo ab eo qui infimo loco confederat, & vacuo è dolio iussit vinum promi. *Itaque dilectissime* (hortor & te cui res angusta domi est, verbis Damiani) *noli diuersorum casuum muliebriter infortunia formidare, sed spera in Domino & fac bonitatem. Sape nimirum, ubi magis ex humana ratione diffiditur, illic propensius superna clementia subuenitur, & ubi solatium desperamus humanum, diuinum plerumque cernimus adesse præsidium.*

III. Exemplum PP. Prædicatorum, ex P. Hieremia Drexelio Soc. Iesu in Heliotrop. lib. 5. cap. 7. §. 3.

26 Beatus Dominicus sub initium sui Ordinis duos è suis misit, qui alibi locorum concionarentur. Illi sub vesperem & fessi & famelici, sed & tristes gemebant se ignotos ad pauperrimas casas deuenisse, vbi auxiliij nihil sperandum. Hic vnus aliquis occurrens & mœroris causas eliciens: Omnia, inquit, Dei causa deseruistis, magna utique in Deum fiducia, & nunc trepidatis velut omni spe destituti: pecudes Deus pascit, & filios sinet perire fame? Cùm dicto se subduxit. Illi oppidum ingressi, post preces in templo fusas, à Curione inuitati sunt ad cœnam. Sed & alius quispiam interuenit, qui hos ipsos hospitio recipere contendit: hic amicalis inter duos, à tertio demum dirempta est, primæ illic auctoritatis viro, qui & parochum, & alterum hospitij ius offerentem in suas ipse ædes pertraxit, & omnes lautè habuit. Ita Christus suis post toleratos nocte tota labores: Venite, inquit, prandete. Et tamen hæc omnia quandoque nostram nobis diffidentiam non eripiunt. Quicquid rerum suppeditet Deus, egestatem metuimus: inter aquas, aquarum penuriam formidamus: & nisi magna nos rerum abundantia circumfluat, multa nobis defieri credimus. Improba nos identidem cogitatio vellicat: Vbi est quod speras? Cui optimè respondens Augustinus; Spes, inquit, nondum peruenit ad rem; & ouum est aliquid, sed nondum est pullus.

IV. Exemp. B. Petri Regalati Ordinis Minorum ex P. Iôanne Bollandò & Soc. Iesu 30. Martij to. 3. fol. 862. num. 54.

27 In Conuentu cùm Vicarium ageret Regalatus, & signum datū esset conueniendi ad mensam, accessit ad sanctum Præfectus Refectorij: eique indicauit, neque panem neque aliud quidpiam, quod pransuris apponeretur, domi esse. Respondit ille: Quoniam iam datum erat signum, obedirent fratres: fore enim vt prouideret Deus. Dictum factum: iam consuetæ Benedictionis recitabatur formula, cùm dato ad ostium signo, ab it Portarius, mulamque panibus, alijsq; opsonijs onustam reperit, ignarus quis eam adduxisset. Nihil autem moratus tulit ad refectorium quidquid erat: indeque reuertens, vt mulæ quoque pabulum suum daret, nec ipsam,

ipsam, nec vllum eius vestigium reperit: quapropter imputatus miraculo successus est. Anno 1456. sub initium Quadragesimæ Beatus noster in morbum incidit: qua in postrema ægritudine multis prodigijs honoratus fuit. Patiebatur molestissimum ciborum fastidium: idèdque interrogatus à Medico, num alicuius rei appetentia videretur tangi? Coturnicem, inquit, si adesset, comederem. Abit Medicus, & ante portã Conuentus in equum suum conscensurus; coturnicem videt, adèd lassam fatigatamque ab insequente accipit, vt nullo negotio capere eam potuerit, eamque lætissimus ad B. infirmum attulerit. Ille verò manu apprehensam blandè demulcens, & plumas multùm vexatas componens: Auicula, inquit, suauissima: Deus te ab vnguibus inimici eruit, & meis nunc manibus moriere? Minimè verò: vade & lauda eum, qui creauit & liberauit te: Itaque proiectam in aerem permisit auolare.

V. Exemp. cuiusdam filij Regis ex P. Hier. Drexelio Soc. Iesu lo. cit. §. 3.

28 Anno Christiano sexcentesimo quinquagesimo tertio Iudocus, Britonum Regis Rethaelis filius, spreto folio in sacerdotium venit, solitarium vitæ genus amplexus, in Brahic loco riuulis cincto cœnobium & templum condidit. Hic in egenos tam piè effusus fuit, vt quodam die non nisi panis vnicus familiæ superesset: hunc ipsum tamen in quatuor partes secari, & quadram dari mendico iussit. At ille idem mendiculus mutata veste quartùm redijt, & omne penu mendicando abstulit. Hic Ulmarus socius musare & obloqui, atque liberalitati nimix indignari. Iudocus hominem solatus, è cœlesti penore subsidium petere docuit. Paullò post quatuor nauiculæ com meatu onustæ illic appulerunt, & omnem religiosæ familiæ indigentiam subleuarunt. Optimè dixit Augustinus: An putas qui Christum pascit, à Christo non pascitur?

VI. Exemp. S. Brigidæ Virginis ex P. Ioanne Bollandi Soc. Iesu 1. Febr. to. 1. fol. 130. col. 1. num. 81.

29 Religiosi quidam viri ad Brigidam venerunt, & prædicauerunt verbum Dei. Post hæc dixit Brigida, ad cocam suam: Præpara prandium optimum hospitibus. Respondit Coca dicens: Quale prandium dabo eis? Dixit Brigida: Da eis panem & butyrum, & cepas & fercula multa. Respondit ei Coca: Dabo sic; sed tu priùs exi ad Ecclesiam. Nihil enim eorum quæ dixit habuit Coca. Dixitque Brigida ad Cocam: Scopa pavementum coquinæ, & claude eam, & vade ad domum tuam, & ora in ea: & ego ibo in Ecclesiam. Hora autem sexta vocauit Brigida plausu, & dixit illi: Adest tempus vt reficiantur Hospites: vade ad coquinã, & quodcunque inueneris in ea da eis largiter. Tunc illa aperiens coquinam, inuenit omnes escas, quas dixit Brigida: & non defecerunt illæ escæ per

septem dies : & erant sufficientes tam Hospitibus , quàm omni familiæ Brigidæ : & nemo nouit vndè erant illæ escæ , præter Brigidam & Cocam suam.

VII. Exempl. Macrina Ania S. Basilij cum Marito alijsque latentes in solitudine, ex PP. Ioanne Bollandi 14. Ianuarij fol. 953. & Henrico Engel. in Luce Euang. lo. cit.

30 Suauiores quasdam epulas generosi homines (Macrina & coniux) expetebant : vt qui temporis loginquitate fracti ac debilitati essent , ac necessariorum ciborum fastidium contraxissent . Nec idcirco tamen Israelitarum sermonibus utebantur (non enim queruli & murmurantes erant , vt illi cum Ægyptum reliquissent , fameque in deserto premerentur) nimirum solitudine meliorem , sibi que magis exoptandam Ægyptum esse , vt quæ luculentam ijs ollarum & carniū , aliarumque omnium rerum , quas illic reliquerant , copiam subministraret ; nec enim iam qua uerba erant grauis ipsis lateritius labor & argilla videbatur : uerum alia , qui sanctitatem maiorem fidemque sapiebant , loquebantur . Quid enim , dicebant , fieri ne hoc nequit , vt Deus ille miraculorum , qui peregrinum populum & profugum ita copiose in deserto aluit , vt & panem plueret , & aues effunderet , non solum necessarijs , sed etiam deliciaribus cibis eum nutriens : qui mare scidit , solis cursum retardauit , amnem repressit ; aliaque deinde subiungentes quæcunque ab eo olim gesta (solet enim in huiusmodi rebus animus ueteres historias libenter persequi , Deique gloriam ex multis miraculis celebrare .) Idem etiam inferebant , nos quoque pietatis athletas hodierno die lautioribus obsonijs pascat . Feræ multæ , quæ diuitum mensas , quales quondam nobis etiam erant , effugerunt , in his montibus latitant : multæ esculentæ aues supra nos , qui eas expetimus , uolitant : quorum quid omnino est , quod te uel solum annuente , non facile capi possit ? Hæc eorum uerba erant ; ac præda uerborum comes erat , obsonium sponte oblatum , conuiuium nullo labore instructum , cerui è tumulis repente apparentes : quàm magni ! quàm pingues ! quàm ad cædem prompti & parati ! Propemodum eos conijceres , quod non citius uocati essent , molestè ferre . Illi capitem nutu trahebant : hi sequebantur : quo insectante & cogente ? nemine . Quibus equis ? quibus canibus ? quo latratu & clamore uenatico ? quibus iuuenibus uiarum exitus occupantibus , ut uenationis leges postulant ? orationis tantum iustæ que petitionis vinculo constricti . Quis uel nostra uel omnium qui umquam fuerunt memoria talem uenationem capturamque cognouit ? O rem admirandam ! Ipsi prædæ suæ dispensatores erant : quantum uoluntas ferebat detentum est : quod supererat , ad syluas in secundam mensam relegatum est .

VIII.

VIII. Exemplum B. Rogerij Abbatis ex P. Ioanne Bollando Societatis Iesu
4. Ianuarij fol. 184.

31 Ad visitandum infirmum (B. Rogerius Abbas) longè tamen
positum, est misericorditer citatus. Cùm autem pertransiret per quemdã
locum desertum, locum horroris & vastæ solitudinis, hora transierat iam
refectionis. Cùm verò torqueretur Conuersus pariter & seruus, & ambu-
larent tristes, laborem itineris & famis patienter ampliùs non ferentes,
dicunt Abbati: Dùm pergitis ad visitandos infirmos alienos, vos sanos
& domesticos fame perire vultis? Pater autem sanctus nõ iratus, non tur-
batus, sed compassus eorum angustijs respondit: Confidite & nolite tur-
bari, quoniam citò visitabit nos pius & misericors Dominus. Vix autem
verba compleuerat, cùm ecce respicientes à latere dextro, vident domũ
non magnam, ibique eum declinare precantur, donec pane saltem refi-
ciantur & aqua. Ipse verò importunis eorum precibus acquiescens, cum
ipsis pariter ad eandem domum accessit. Requisiuit autem humiliter à
magistro domus illius, si vel pecunia mediãte esset vbi refectioem qua-
lemcumque percipere valerent. Ad cuius vocem cùm responderet Ma-
gister nihil esse paratum ad horam, nisi panem hordeaceum & aquam:
Pater sanctus cibum Apostolicum gratanter acceptans; Afferte, inquit,
quæ habetis in nomine Domini nostri Iesu Christi. Currit igitur ad fon-
tem famulus ipsius Abbatis, vt ad prandium aquam recentem deportet:
eo autem in fontem situlam immergente, in eam intrat piscis miræ ma-
gnitudinis: qui cùm videret eum in situlam palpitantem, citiùs cucurrit,
& omnibus qui in domo erant cum ingenti gaudio demonstrauit. Mirari
pariter & gaudere singuli super pisce, dicentes nunquam vidisse se pi-
scem aliàs in fonte. Quid plura? exenteratur, scinditur, coquitur, coctũs
diuiditur singulis, pro vt cuique opus erat. Interea dùm exultant & epu-
lantur, hospes cum gemitu conqueritur, quia vinum non habet. Ante
Abbatem defertur aqua; quæ ad benedictiones eius, vini meri conuerti-
tur in saporem. Bibunt autem ex eo omnes, & cum magna exultatione
acclamant: Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit mirabilia magna
solus. Benedictus Dominus, qui ad benedictionem serui sui, & glorifican-
dum nomen suum inter nos, hodie miraculum iterauit, quod fecisse legi-
tur in initio seruorum suorum. Surgens igitur à mensa infirmum suum
visitauit: & eo per Dei gratiam sanitati restituto, ipse quoque ab ægri-
tudine sua melioratus ad propria remeauit.

IX. Exemplum S. Theodosij Canobiarcho ex P. Ioanne Bollando Societ. Iesu
9. Ianuarij fol. 633.

32 Dies erat festus, & festorum omnium primus & præcipuus:
ipsum

ipsum, inquam Pascha---Sacrae autem noctis aderat quidem yespera: ijs autem, qui ad eum ventitabant, nihil erat eorum, quæ sunt ad vescendum necessaria, non panis, non oleum, non aliquid aliud erat ex ijs, quæ sunt esculenta. Atque chorus quidem discipulorum ægrè ferebat, ut est verisimile, qui iam erant numero duodecim: ægrè ferebant autem non pro se tantum, sed quòd cum iam non adesset panis, qui offerretur ad sacrificium, erat eis futurum Pascha absque sacrificio, & absque Corpore Christi dies festus celebrandus. Circumsistentes itaque aduersus Magistrum murmurabant, cum causam rationi consentaneam veluti ex re cepissent. Ille verò cum tantum dixisset, Parari oportet sacram mensam; reliquorū autem, inquit, nihil vlli curæ sit. Nam qui olim tot Israelis millia in solitudine, deinde etiam non paruam multitudinem aluit ad satietatem, hic ipse nostri quoque curam gerit, nec est viribus imbecillior, nec ad providendum debilior. Hæc ille quidem dixit: sed quemadmodum eius verba effectum sint quam primùm consecuta, nec spe fraudauerint discipulos, iam iam dicet oratio. Quomodò enim olim ovis in vepribus Sabec adfuit, Abrahæ parata ad holocaustum; ita etiam huic quoque Beato, sole iam terram relincente, accedit quidam par mulorum ducens, per quas afferebatur sarcina variorum alimentorum, convenientium hominibus qui se exercent: & nec aberat quidam ipse sacræ mensæ, qui videtur, & intelligentia percipitur, panis, sed erat vnà cū alijs. Propter quod magis lætati sunt Theodosij discipuli, Christi cultores. Et hoc quidem donum, fuit donum illius precum, quod non ex cælo pluerat, ut prius manna; sed ex terra scaturierat nutibus cælestibus, & aluit non solum sensibilibus, sed etiam spiritualiter, quod ad panem quidem attinet, qui fuit oblarus sanctificationibus. Sic ergo cum simul terrestribus bonis & cælestibus se iucundè satiassent, qui apud ipsum erant, vsque ad sanctam Pentecosten, paullatim discebant, qualis esset illorum Doctor. Et hoc quidem ita se habuit. Quod autem consequitur, illius dico esse fraternū, & similis fidei & spei foetum germanissimum. Vir quidam cuius erant magnæ opes, bonis autem operibus laudem assequi statuerat, suas facultates distribuebat in benedictionibus, & pecuniæ materiã efficiebat animæ salutarem. Is, inquam, cum omnibus alijs, & præcipuè ijs, qui viuebāt ex Christo, & se à mundo remouere, ad Deum autem propè accedere rectè cogitabant, dextera apparuisset iucundissima, ut diuina dicit Scriptura; aut rursus, ut cum Scriptura magis dicam, hortus eius non conclusus, & fons conspectus esset non signatus; solis Theodosij discipulis, per oblivionem aut ignorationem non impertijt beneficentiam; aut fortè etiam Deo in his Sanctum probante aut glorificante. Atque discipuli quidem accedentes, ei exhibebant molestiam, ut & se & illos manifestos redderet diuisori, & magno studio instabant: neque enim se habere, quo deinceps

ceps alantur, qui paucas quidem habebant filiquas, & cùm eæ nonnumquam deficerent, ea quæ restabant ossa coquebant, vt iam dictum est, & eis vtebantur ad famis solatium. Sic ergo illi hominem, qui semper latere studuerat, manifestum fieri cogebant propter pusillum suum & abiectum animum: & eum, qui ad Deum oculos conuertere consueuerat, vrgebant, vt turpiter manus porrigeret hominibus, relicta manu, quæ est aperta, & implet omne animal benedictione, vt qui eam esse angustam vel parcam ac sordidam iudicasset in præsentia. Atque illi quidem erant tristes. Is verò eos sensim admonens: Quis, aiebat, ex ijs qui in Deo confisi sunt, omninò est derelictus? At quis, qui ipsum ad finem vsque sustinuit, non accepit consolationem? Qui inebriat omnem sitientem animam. Hæc nobiscum dicat diuinus Hieremias: Et omnem esurientem implet animam: Qui præparat coruis cibum, & pullis coruorum; vt Iob quoque & diuinum Dauid introducamus simul loquentes. Cognoscamus quantum interest inter humanum studium & diuinam prouidentiam, quæ pertingit vsque ad extrema: & sciemus, quemadmodum ijs etiam, quæ propter Christum lubenter reliquimus, diuina rursus prouidentia abundè & copiosè fruimur. Hæc dixit, & paulò post apparuit quidam, ducens animal onustum. Ibat autem non ad magni Theodosij monasterium; sed scopus quidem erat ei id transire, onus autem in aliquo alio loco deponere. Postquam verò fuit iam propè monasterium, vel inuitum vitum sistit iumentum: cùmque ei flagello multas plagas inculceret, illud erat immobile, non secus, ac si esset saxum. Cùm homo ergo rectè existimasset id non fieri sine Dei numine, mox conuerso ordine, animali vtebatur tanquam duce, & laxato fræno ei permittebat ire, quò eum ferret impetus. Cùm homo sic fecisset, animal confestim nusquam quidem aliò; sed perindè ac si aliquis frænum, cùm à nemine videri posset, traheret & dirigeret, rectà vadit ad monasterium. Quò cùm vir esset ingressus, & inopiam, quæ eos vrgebat maxima, didicisset, & Dei Prouidentia arcanum esset admiratus, quemadmodum scilicet effecisset, vt inopiæ molestia eis esset occasio coronarum, & vt ipse eam solueret molestiam; & quòd ea de causa non parebat animal, eum diuina vocante Prouidentia ad alendas animas, quæ Deo quidem ministrabant, ministrantis autem corporis laborabant imbecillitate. Hæc cùm ille didicisset, duplum præbuit eius elemosynæ, quam primus diuisor dederat. De cetero ergo eius discipuli cessantes ei exhibere molestiam, & esse pusillo & abiecto animo, studebant potius eum imitari, beatumque eum ducebant propter firmam spem & fidem in Deum.

X. Exem.

X. Exemplum S. Alexandri Acoemeti Abb. ex P. Ioanne Bollandi Soc. Iesu
15. Januarij fol. 1023. col. 1. & 2. num. 18.

33 Sanctus ergo cum videret omnes fide suscepta gestientes, Deoque gratias agentes, ait eis: Haec enim lacte estis nutriti; at si quis solidi cibi esse particeps cupit, & perfectus Christianus fieri, vedat possessiones suas, & det pauperibus: nec sollicitus sit de crastino, & habebit thesaurum in caelis. Sed quaerat, iuxta quod scriptum est, regnum caelorum & iustitiam Dei, & haec omnia affatim ei adijcientur. Haec graua & dura visa sunt quibusdam, qui amplas habebant facultates. At Rabbulus discipulus dixit: Non sum ego perfectus Christianus? at qua ratione possum haec facere? Quis enim multitudinem domesticorum meorum nutrit, si id egero? Hic mera fraus est. At si vis, ipso facto id mihi persuade, & me liberosque meos vel die vno sustentare; tum demum credam quae dicis. Si id in vrbe praestare haud vales, quid si in solitudinem exierimus? Respondit B. Alexander: Sume liberos tuos, atque alios quot volueris, & in quampiam illos deduc solitudinem; & si vestri curam non gesserit Dominus, ne mihi deinceps fidem habeas. Rabbulus ait: Id si feceris, exequar vniuersa quae scripta sunt. Assumptis igitur liberis suis, & quot voluit alijs, maxime B. Alexandrum cupiens tentare, in vastam eos solitudinem deducit, nunquam humano, ut videbatur, calcatam vestigio. Cumque die toto iter egissent, sub horam vndecimam substiterunt in medio duorum montium. Et Rabbulus quidem vias circumspiciens ridebat. B. Alexander autem iuxta consuetudinem statim precectioni se dedit. Cumque simul vesperinum hymnum complessent, fiduciae magnanimitatis athletae sui respondit piissimum numen. Misit enim Angelum rustici specie, iumentum agente mundis & calidis onustum panibus, & duabus ollis obsoniorum vtriusque dependentibus, in quibus olera erant & legumina. Tunc B. Alexander Rabbulo dicit: Surge, accipe, & noli incredulus esse. Is vero longo tempore attonitus haesit, ita secum ratiocinans: Vnde in loco deserto rusticus homo tot & tales habuit panes? Et nos quidem toto die incedentes vix in hunc peruenimus locum: omnino igitur ipsum oportet noctu domo discessisse, ut huc tandem hoc tempore perueniret: necesse proinde est, ut hodie panes illi cocti non sint: vnde ergo calidi sunt? Atque haec animo voluens, admirabatur Christi virtutem. Dicit autem ei qui aduenerat: Vnde venis? aut quis te huc misit? Angelus vero: Meus me Dominus misit. Sumptis ergo cibis illum qui rusticus videbatur dimiserunt: qui ad exiguum spatium progressus, subito videri desijt. Suscipientes cum gratiarum actione quae ijs a Domino Iesu missa erant, manserunt isthice nocte. Postridie in urbem reuersi sunt. Rabbulus autem hoc miraculo in fide confirmatus, volens absque vlla distractione diuinæ vacare contemplationi,

quæ

quæ Reip. erant, ei resignat; vxori, quæ eius erant, restituit, & filiabus atque ancillis. Acqueiuit verò vxor viri sui consilio, constructoque monasterio in eo cum filiabus & ancillis Deo toto corde seruiuit. At Rabbulus seruos manu misit, quæ rationi consentanea essent vitæ subsidia ijs largitus; possessiones verò ac vestes diuendens, pretium in pauperes erogauit. Atque in eremum secedens eò assidua exercitatione processit, vt non videretur humano ampliùs corpore circumuestitus, in ieiunijs, vigilijs, precibus perseuerans, & cum Christo indefinenter colloquens, dolens de præterita ignorantia.

Exemplum S. Apollonij Abb. ex PP. Soc. Iesu Ioanne Bollandò 25. Ianuar. tom. 2. fol. 626. num. 13. & Heriberto Rosneido de vit. Patr. lib. 2. fol. 463.

34 Erat in montis spelunca S. Apollo cum quinque alijs fratribus, qui primi fuerunt eius discipuli, cum récenter venisset è solitudine. Cum autem aduentasset dies festus Paschæ, & Dei cultum impleissent, erant esuri ea quæ inueniebantur: erant autem aliquot sicci panes, & quædam olera reposita. Eis autem dixit Apollo: Si sumus fideles, ò filij, & germani Christi filij, petat vnusquisque vestrum à Deo id quod eius animo gratû est ad vescendum. Illi verò ei vniuersum permiserunt, existimantes se esse indignos tali gratia. Cum læto autem vultu orasset, & omnes dixissent, Amen; protinus noctu venerunt in speluncam quidam viri penitus incogniti, qui dicebant se venire à loginqua regione: & omnia ferebant, ea etiam, de quibus ne auditione quidem acceperant, & quæ non nascuntur in Ægypto, horti fructus omnis generis, vuas & mala punica, & ficus & nuces, & omnia intempestiuè: quin etiam quosdam inuentos mellis fauos, & vnam recentis lactis: & nicolaos maximos (*hos placetas interpretantur*) & panes mundos & calidos è regione externa. Ij autem, quia ea attulerant, cum solummodò tradidissent, tanquam missi à viro magno & diuite, protinùs properè recesserunt. Cum autem quæ erant esculenta percipissent, ea illis suffecerunt vsque ad Pentecosten: adè vt ipsi quoque mirarentur, & dicerent, fuisse ea verè à Deo missa. Cum non multò antè tempore fuisset aliquando fames in Thebaide; qui autem ea loca accolebant populi audissent, quòd qui erant apud eum Monachi, præter spem omnem & opinionem quotidie alerentur; vno animo apud ipsum accesserunt eum vxoribus & liberis, simul benedictionem petentes, & alimentum. Is autem nihil veritus, ne cibus ei aliquando deesset, dabat omnibus venientibus, vnicuique quod in diem sufficeret. Relictis autem tribus solis magnis sportis cum panibus, & fame inualecente, iubet sportas afferri in medium, quas ipso die erant esuri Monachi: & audientibus omnibus fratribus, & populi multitudine, dixit magna voce: Non potens est manus Domini hæc implere? Hæc autem dicit Spiritus

Sanctus: Non deficiet panis ex his sportis, donec nouo frumento fuerimus satiati. Et affirmarunt omnes, qui tunc aderant, eis panes suffecisse quatuor menses. Similiter autem & in oleo & frumento: aded vt veniret Satanas, & ei diceret: Num tu es Elias, aut alius ex Prophetis & Apostolis, quod hæc facias? Is autem dixit ipsi: Quid enim non homines, sancti fuerunt Apostoli & Prophetæ, qui hæc nobis tradiderunt? An tùm quidem aderat Deus, nunc autem peregrè est profectus? Potest autem Deus hæc semper facere, & nihil erit quod ipse nõ possit. Si ergo Deus est bonus, cur tu malus? Quid verò non oportet nos quoque dicere ea quæ vidimus? nempè quod fratres ingrediebantur cum sportis, ad mensas panes afferentes, & cùm comederent quingenti fratres ad satietatem, eas rursus plenas accipiebant.

*XII. Exemplum ex P. Hieremia Drexelio d Societate Iesu in Heliotrop.
lib. 5. cap. 7. §. 4.*

35. Mendicum aiunt fuisse, qui vbi manticam iam oppletam, & vnde quaque fartam panibus vidisset, dicere solebat: *Iam spero*. Huic nos mendico simillimi sumus, tùm scilicet speramus cùm in annos plurimos lautè prospectum nobis credimus. Nimirùm tantum spei concipimus, quantum rei præsentis cernimus. Longè aliter Ioannes Alexandrinus Patriarcha, qui per veram fiduciam totus à diuina Prouidentia pèdebat, qua vna re maximis calamitatibus facilem medelam adhibuit. Fuit vt tredecim frumentariæ naues, quarum singulæ decem millia modiorum, capiebant, mergerentur mari. Media ferè pars ciuium Alexandrinorum ingenti hoc damno affecta est: ideò nauæ alijque in Asylum Alexãdriæ confugerunt. Ad quos mox schedulam misit Ioannes, in qua hoc solum, perscripsit: Dominus dedit, Dominus, vt voluit, abstulit. Sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum. Exite filij, nihil ob hoc veriti: Dominus sollicitus erit de crastino. Postero ab hoc die adfuerunt qui optimum Præfulem ob acceptam gladem solarentur: at ille modestè præoccupans, & culpam omnem in se deriuans; Ego, inquit, liberalem me credebam in danda stipe, & forsan ob id elatioris animi fui, iustè igitur amantissimus Pater, filium vanè intumescens corripuit hac clade. Admonet Deus & reuocat clementer, plagas aliquot infligēs, vt ijs admoniti ad nos redeamus, imò ad ipsum. Sed est prorsus idem ipse ille Deus, qui Iobi æuo fuit, æquè potens, æquè misericors, qui non deseret nos. Ita ipsos consolatores suos integerrimus Antistes solatus est. Nec diù fuit, ait Leontius, cùm grande illud damnum duplicato lucro pensatum est, & Ioannes pristinam in egentes liberalitatem repetijt. Diffidentiam certè ac pusillanimitatem in his talibus exhibere, idem penè est, ac dicere: Aut auarus est Deus, aut obliuiosus. Sed
apa-

apage impias has voces . *Haëtenus Drexelius , qui S. V. post aliud exemplum penè exclamans sic ait : Hæc utique credimus : sexcenta talia contingere non nescimus : similia & ipsi experti sumus . Nilominùs tam exigua est sæpe nostra in Diuinam Prouidentiam fiducia , vt nisi marsupia , cistæ , penora , cellæ , horrea , rerum omnium referta sint , animus quoque spe vacuus iaceat . Cùm verò crumenam cernimus numis differtam , hic demum speramus . Omalè oculati : Spes quæ videtur , non est spes . Si autem quod non videmus speramus , per patientiam expectamus . ad Romanos 8. 24. & 25. Ea demùm vera est in Deum fiducia , quando spes in angusto est , & cum rebus arctissimis colluctatur . Egregiè P. Sebastianus Barradas è Societate Iesu tom. 3. lib. 3. cap. 2. illa verba , Nolite timere pusillus grex , sic interpretatur , vt benè in nostrum Ordinem quadrent : O parue , inquit , grex : ò discipuli mei ; ne timueritis egestatem : non deerunt alimenta , aut integumenta ; si solitudinem quærendi hæc abijciatis : Deo fidite ; dabit ille minima , qui dat maxima . Ita Barradas .*

36 *Quæ ideò studiosè collegi, & iam edidi lubenter in lucem, non solum Nostræ Ordinis constitutionem vt illustrarem, sed ut quorundam deceptorum hominũ ignauiam, dictumque refellerem; insipienter existimantium, Theatinum Institutũ tunc optimè processurum, cùm Nostrates in Urbibus Altari deseruiunt, & Diuini Verbi prædicationem exercent, ac Sacramenta pijs populis administrant; non verò cùm sibi ipsis dumtaxat in solitudine vacant, spiritualibus (vt aiunt) exercitijs occupati. Quod nobis à nonnullis obiectum fuit, qui in hoc Sanctissimi Sacramenti & Immaculatæ Cõceptionis Monasterio, deputato Nostrorum secessui, satagebant; vt vel census nobis attribui, vel à Virginibus Theatinis victum subministrari quotidie pateremur. O stulta & vana sententia! Num qui Prouidentiam suam in lilia & in coruos exaggerat; nos Religiosos pascere ea solum conditione promittit, dùm fidelibus populis per verbi Dei prædicationem & Sacramentorum administratione opitulemur? An nõ satis est, quod ipse docet in Euãgelio, & S. P. N. Caietanus in libro suis manibus appposito scriptum habet: quærere videlicet Dei Regnum, & iusticiam eius, vt omnia victui necessaria affatim nobis adjiciantur?*

Laudetur Sanctissimum SACRAMENTVM ; & benedicta sit semper ab omnibus B. MARIÆ Virginis PVRITAS , & immaculata CONCEPTIO.

DISQVIVISIONVM

HISTORICARVM

DE SANCTISSIMI

PAVLI PAPAE IV.

INCVLPATATA VITA,

CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV

TESTIMONIIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C.R.

P A R S Q V I N T A.

S I V E

Qualis fuerit Ioannes-Petrus, quidue præclarè gesserit,
 ipsis duodecim annis, quos Theatino in Ordine
 ac Habitu vixit.

1 *Renatus Chiopinus lib. 3. de sac. Polit. Episcopum Theatinum, Patrum Capucinatorum institutorem & authorem appellat: sed dicere re vera non debuit, nisi directorem atque fautorem. Ant. Caracciol. in vita Pauli IV. lib. 2. cap. 4. & ex eo Ioseph Sylos par. 1. lib. 3. fol. 77.*

DISQVIVISITIO PRIMA.

Ioannes-Petrus Capucini Ordinis Foundationem an iuuit, atque prædixit? Cùm vterque Theatinus & Capucinus Ordo conditus est, quot Hæretici ac Perduelles Dei Ecclesiam undique diuexabant?

P. Ioannes Rhò de Soc. Iesu interrog. 6. de Chronotaxi fol. 94. num. 24. lin. 30.

2

VR (*P. Zacharia*) Bouerio in--historia summa fide ac diligentia versanti non credam?

Quamquam verò Ludouicus (*inquit eruditissimus Bouerius sub Annum 1526. num. XXXVIII. fol. 63.*) de Reformationis propagatione eo tēpore nec dùm cogitaret: Dei tamen Sapientia, quæ illum ad Re-

formationis propagationem; eo nec dùm cogitante, vocauerat; aptum
 illi

illi ad id consilium administravit. Ludouicus itaque Romam versus cum Raphaele iter aggressus, cum in eo tum propter victus inopiam, tum ob conceptos vndique terrores, quibus percellerantur, quamplurima perpeffi fuissent, tandem ad Urbem perueniunt: vbi per aliquot dies, primū Dei opem effusis lacrymis implorant: B. Virginis, ac B. Patris Francisci patrociniū precibus sibi conciliare student: Urbis Ecclesias piē inuisunt: demū totius rei summam diuinæ pietati velut propriam committunt, eamque impensius orant, vt illa actus dirigat, negotium gerat, opus perficiat. Post hæc Ludouicus opportunum tempus obseruans, quo Pontificem adeat: cum enim tot curis implicitum audiret; vt vix post plurimos dies optato se illius aspectu frui posse speraret; accidit, vt in ipso Vaticani Palatio, Domini Papæ Eleemosynarium, virum egregiè pium, insperato sibi occurso obuium haberet: qui vbi illam habitus asperitatem, ac nouam Caputij formam secum paulisper contemplatus fuit; Eremitam esse arbitratus, cum eo de seculi fuga, & rerum omnium contemptu, agere cœpit, Religiosum maximè institutum commendans, in quo vir ab omni rerū humanarū cura solutus, Deo purè ac integrè famulatur. Atque inter hæc de Ioanne-Petro Carafa, Viro ea tempestate pietatis apud omnes commendatissimū dicere exorsus: qui paulò antea Theatino Episcopatu, nec non Brunusij Archiepiscopatu constanter recusato; nouum Presbyterorum Collegium, sub Clericorum Regularium nomine, instituerat: & cum ijs sub monte Pincio, longè ab hominum conspectu, priuatis in ædibus, vitam ducebat: **CÆLESTEM IPSIVS PRVDENTIAM, PIETATEM, REFORMATIONIS ZELVM, AC CETERAS VIRTUTES,** summis laudibus, ad Cælum vsque efferre videbatur. Dùm hæc Eleemosynarius, totus viri illius studio accensus, loqueretur; Ludouicus improuisum sermonem aliū animo perpendens, quasi is non ex hominis sed ex Angeli potiùs ore fluere, eo sibi velut è Cælo viam aperiri visum fuit, qua suis rebus opportunè consulere. Quapropter hanc Viri opportunitatem nactus, eidem sui, atque aliorum animi propositum, Reformationis consilium, ac tandem quid à Pontifice expetat, opportunè aperit. Cui ille: Mihi crede, inquit, neminem tam ad pietatem propensum, tam reformatæ vitæ studiosū, tamque ad huiusmodi Reformationis studia promouenda incensum, quàm Carafam reperiās: qui cum & **PONTIFICI CARVS,** & **OMNIVM OCVLIS ADMIRABILIS** sit, plurimū pia animi tui consilia sua ope iuuare potest. Eleemosynarij cōsilium Ludouicus haud passus est animo excidere: statim ad Carafam conuolat: eique vniuersa, quæ ad propositam Reformationem assequendam ab eo hætenus gesta fuerāt, communicat: opem denique ac consilium eius exposcit, quo & ad Pontificem accedere, & optato Diplomate potiri queat, Porro Carafa;

cūm

cùm vir integerrimæ vitæ esset, ac Regularis Disciplinæ restituendæ studio flagraret: (eam enim ob causam anno 1523. cùm in Hispania, sub Carolo Rege, deindè Imperatore, Magni (vt vocant) Capellani munere fungeretur, ab Adriano VI. Pontifice ad corrigendos hominum mores, & restituendam Cleri disciplinam, Romam accersitus fuerat) PIVM LVDOVICI PROPOSITVM COMMENDAT, CONSILIO ET OPE IUVAT: tantoque erga Reformationis opus, quod VIR PRVDENS A DEO PROFECTVM, ATQVE ALIQVANDO DILATANDVM PRÆSENTIEBAT, studio accenditur; vt non modò faciliorem illi ad Pontificem accessum redderet, verùm & Religiosum Ludouici, ac aliorum propositum apud illum maximè commendaret, & de iusta illorum postulatione secum ageret. Denique tam propenso semper in Capucinorum Reformationem deinceps animo fuit, vt cùm eam in Orbe excreuisse cerneret, ipsius incremento mirum in modum lætatus, se illi quoque quodammodò obstetricatum, fuisse gloriaretur: atque eò factum est, vt cùm primum sub Pauli Quarti nomine, maximis illi vndique meritis suffragantibus, ad Pontificatum ascendit, singulari semper eam benevolentia complexus fuerit. *Hactenus ille: qui, si Reipublice Christianæ statum nosse desideras, in quo ad Dei Ecclesiam subleuandam Theatinorum quidem ac Capucinorum Ordo conditus fuit; sub annum 1524. quo nostra primùm Congregatio exorta est, num. 8. fol. 23. disertissimè hæc ait:*

3 Si quis Ecclesiæ faciem post decimum quintum seculum tantæ vitiorum colluie iterum foedatam, atque immanibus facinoribus turpè contemplatus fuerit, vt postremo Lateranensi Concilio, quod sub Iulio II. & Leone X. non longè ante hunc annum absolutum fuit, palam ab Ægidio Viterbienfi, Augustiniani Ordinis Generali (Conc. Lat. sub Iulio II. ante sess. 1.) in hæc verba declamatum fuerit: *Vidimus Christum in nauicula obdormientem, vidimus ventorum rabiem, Hereticorum furorem in candida veritatis vela irruentem: vidimus malas cupiditates, diram auri atque habendi sitim: vidimus perditam malorum audaciam, aduersus iura, auctoritatem, maiestatem Ecclesiæ seuientem. Vidimus, inquam, vim, rapinas, adulteria, incestus, omnem denique scelerum pestem, ita sacra profanaque miscere omnia, ita in sanctam nauiculam impetum facere, vt penè scelerum fluctibus illa latus dederit, ac prope mersa & pessumdata sit. Cui & alterum Sipontinum Archiepiscopum addere lubet, haud minùs corruptos eorum temporum mores, apud eiusdè Concilij Patres sess. 5. oratione insectantem his verbis: Quod si (vt nonnulli prædicant) finxere quondam Poeta, post Saturni tempora, cùm sensissent in iustitiam à rebus humanis abesse, offensam vitijs hominum recessisse à terra, in Cælumque migrasse, & ad Iouis Regnum se contulisse. Bone Deus, quas nugas, quas fabellas, excogitaturos eos fuisse arbitramur, si nostrorum temporum scelera, si flagitia, si facinora*

tinora, si abiectum Christiana Religionis cultum, si vesanam dominandi libidinē, si nefandam rapiendi licenciam; si inauditā in ijs impietatem, seuitiam, ambitionē, quos pietatis, charitatis, integritatisque exempla esse oportebat, conspicerentur? Cui non id maximè horrendum, ne dùm deplorandum videri debeat? Grassabantur eo tempore in toto ferè terrarum Orbe infani bellorum tumultus: Italiam præsertim Galli & Cæsariani, dùm mutuis se ipsos armis discerpunt, miserè deuastant. Verùm, dùm inter Christianos Reges cruenta bella desæuiunt, hac eadem tempestate in Germania, Thomas Muntzerus incredibilem propè Rusticorum turbam, quæ ad centum supra, quinquaginta millium hominum numerum excreuerat, ad seditiones aduersus Clerum, Principes, ac Magistratus concitat, qui sacras ædes, ac tēpla vastant, Monasteria diruunt, Monachos trucidant, sacra pessumdant, atque omnis generis flagitia patrare non verentur. Porro in tanto Germaniæ luctu, tantaque rerum Italicarum perturbatione; Solymanus Turca rerum opportunitatem nactus, Belgrado Vrbe, Vngariæ propugnaculo, biennio antè expugnata, hoc anno, vt notat Genebrardus in *Chron.* transmissis in Rhodum exercitu, Insula post septimum obsidionis mensē potitur: atque ita quæ antiqua Equitum Ierosolymitanorum sedes fuerat, dùm Christianorum Principum inter se digladiantium frustra auxilia præstolatur; in Turcarum tandem potestatem venit. Denique ita res Christianorum hac tempestate se habebant, vt cædibus ac rapinis omnia plena essent: tantaque proteruorum hominum insolentia percrebuisset, vt apud Italos, Gallos, Germanos, cuncta quotidianis cladibus, bonorum expoliationibus, direptionibus, deprædationibus, sanguine redundarent. At neque his infelicissima hæc Orbis tempestatas tot malis contenta fuit: peiora namque ac grauiora Hæresum inuasionem accessere. Tām enim nouarum Hæresum ferax hæc hominum ætas fuit, totque Hæreticorum monstra, velut effraçtis aspidum pennis Orbi peperit; vt vniuersa tunc Hæresum colluies ab inferis euocata videretur. Vix enim vnā Christiani Orbis partem offendas, quæ circa hæc tempora, aut suum nouorum dogmatum Parentem non protulerit, aut pestifera hac Hæresum tabe contaminari non cœperit. Prima omnium Germania Martinum Lutherum Saxonem ex Incubo natum, vt ferunt (*Cochl. de act. Luth.*) anno 1517. vel vt alij volunt 1520. Hæresum Auctorem prodidit: qui cū primū Vuittembergæ Catholicam Religionem proscribere, ac oppugnare cœpit; mox ex eo tot Hæresum sectæ ebullire, ac velut ex equo Troiano Hæreticorum turmæ prodire visæ sunt, vt totam ferè Germaniam, ac finitimas Regiones mala sobole repleuerint. Post hunc, & Andream Carolstadiū, prius Lutheri Achatem, dein iuratum hostem: & Zuuinglium, à quo Zuuinglianorum secta: & Philippum Malanchtonem, à quo Energistæ, ac Lutherani molles: & Flaccum Illiricum, à quo Lutherani rigidi: & Ioan-

nem

nem Oecolompadium, & Osiandrum, & Anabaptistas, & Libertinos, & Vuestphalistas, Pacimontanos, & plerosque alios vipereos partus, ad sui & Ecclesiæ exitium fudit, à quibus antiqua Germaniæ Fides labefactata, ac multis in locis funditus deleta fuit. Gallia quoque suum non longè post è latebris colubrum eduxit, Ioannem Calvinum, Patria Nouiodunensem: qui ob vitæ improbitatem, ac nefanda scelera, lilio iniustus, Patria pulsus, atque in exilium actus, vix Geneuensem Ecclesiam, Farello indè exturbato, apud Allobroges occupauit: cùm protinùs tot Hæresum venena, quæ tùm à Luthero, tùm à Zuuinglio hausta, sibi velut peculiaria parauerat, cœpit diffundere; vt non modò Gallia, sed & Germania, & Britània, & Scotia, & Hibernia, ac pleræque aliæ Orbis Regiones ea peste computruerint. Ex eo denique, tanquam à venenato Parente, virulenta de indè Richarianorum apud Gallos, Puritanorum & Protestantium apud Anglos progenies disseminata fuit. Per id tempus Hispania suum quoque Mòstrum passa est, Michaelem Seruetum, à quo Seruetianorum lues propagata, adèò Caluini fasciculis conflagrari non potuit, quin plurima loca sua Hæresum tabe infecerit. Neque his Hæresiarcharum portentis Italia hac tempestate libera fuit: quæ & Petrum Vermillium, & Valentinum Gentilem, à quo Valentiniistæ, & Franciscum Stankartum, vndè Stankariani originem duxere, in Orbis perniciem fudit: quamquã neque Hispaniæ neque Italiæ Regio horum venenis, hoc tempore, imbuta fuerit. Deniq; vt his finem imponam; si Polonos adeas; Ioannem à Lasco, Alascorum progenitorem offendas; si Belgas, Iacobum Præpositi, & Georgium David: si Allobroges, Petrum Viretum, novos Hæresum disseminatores obuios habeas, à quibus antiqua Ecclesiæ Fides noua quadam Reformationis specie deformata fuit. Quanquam verò hi Nouatorum & Hæresum duces, quos hætenus recensui, neque simul, neque hoc eodem anno cuncti sua venena propinauerint: sed ex his alij præcesserint, alij hoc anno posteriores fuerint: cùm tamen id ex omnium Historiographorum consensu, certum sit vniuersos non longè ab hoc anno in Orbem emeruisse, ac suos errores euouisse; id nobis ad extremas horum temporum miseras declarandas satis superque esse debet. Quapropter, quæ ex varijs, ac prope innumeris malis, ac calamitatibus, quæ hac tempestate Christianum Orbem diuexarunt, hinc magis indicare, quàm explicare volui, eò tendunt, vt miserrimo ac prope desperato rerum omnium statu Ecclesiam hoc tempore laborasse, omnibus perspectum sit. Iam verò quis infelicissima hæc Orbis tempora tot malis agitata, vel ad supremum rerum diem, ac interitum parari; vel saltem ad maiora ac grauiora mala rapi non existimaret? Porrò hinc ineffabilis illa Dei Sapientia maximè spectanda atque admiranda est, quæ cùm tot in Ecclesiam mala exundare permitteret, vt Petri nauicula penè eorum fluctibus obruta esse videre-

deretur; eò spectare videbatur vt celerius illi opem & auxilium impenderet. Nam, vt Chrysoſtomus *ho. 5 1. in c. 14. Matth. ad initium* ait: *Hoc Deus ſemper facit, vt quando vrgentia mala expulſurus ſit, tunc grauiora & terribilia inducat.* Quamobrem eo factum eſt, vt cum rebus penè deſperatis mederi, extremaque Orbis mala amplioribus bonis delere ſtatuiffet, nouam (primo omnium Theatinorum &) Capucinatorum Reformationem, (ac aliorum item Ordinum institutionem) in Eccleſia excitauerit; qua & vitiorum monſtra à Chriſtiano Orbe expelleret, & antiquam Eccleſiæ faciem ampliori bonorum vſura reſtitueret.

1 *Procurat Ioannes-Petrus Carafa, data ad Paulum Iuſtinianum, Camaldulenſum inſtauratore, Epistoſa, Eremiticam Domum. D. Thomas Caracciolus Archiep. Tarentinus in vita B. Caietani lib. 2. §. 7. fol. 194.*

DISQVISITIO SECVNDA.

Num inter Camaldulenses adſcribi potijt Episcopus Theatinus? Quoniam conſilio Ioannes-Petrus & Caietanus Domum aliquam Eremiticam exoptarunt? vt perpetuò in ſolitudine vitam agerent; num vt ſuauius aliquando ſpiritualis vitæ exercitijs, ac diuina commentationi vacarent? An id demum in Ordine ex noſtrorum Fundatorum conſilio, & Matris N. D. Vrſulæ Benincæſe institutione, peractum eſt?

P. Ioannes Rhò d Soc. Ieſu interrog. XV. n. XIII. fol. 261.

2 **L** Vcæ (*Hiſpani Camaldulenſis in ſua Romualdina Hiſtoria libro 3. cap. 15.*) aliquam indiligentiam deprehendi: neque enim à Paulo (*Iuſtiniano*) ſuos inter Eremitas adſcribi poſtulat Carafa, ſed de ſolitudinis deſiderio, deque tota ſui conſilij ratione loquitur-----*Literas ad eum datas à Paulo Iuſtiniano audiamus.*

I E S V S.

3 Reuerendo Episcopo Theatino, & Venerabilium Fratrum Clericorum Regularium Præpoſito, Frater Paulus, dictus Eremita, in Dei ſeruitute proficere, & ad perfectionis apicem anhelare, atque demum ad æternâ Beatitudinem peruenire. Frater Bernardinus Eremita, cui ad D. Caietanum noſtrum literas dederam, retulit mihi tecum familiariter alloquutum fuiſſe, & inter cetera hoc illi te mandaſſe, vt tuo vtique nomine mihi iniungeret, vt curarem locum aliquem ſolitarium inuenire, in quo congruè cum fratribus tuis poſſis habitare. Quæ ſi ſerid, & ex animi propoſito à te dicta fuerint, non ſatis intelligo: mouet enim me multum.

Bb

ad du-

ad dubitandum: quia res tanti momenti, si hæc erat verè mentis suæ sententia, non pauca hæc verba, sed seriosam epistolam exigebat. Si tamen verè sentis, & hoc est mentis tuæ propositum, valdè gaudeo, & inæstimabili afficio iucunditate. Mihi enim sicut à principio visum est, ita nunc certissimè videtur solitudinem vobis ad tranquillitatem animi acquirendam, & ad perfectionis Religiosæ, & Spiritualis vitæ culmen attingendum, valdè necessariam esse: & si verborum meorum non es oblitus, in hac vestra conuersione ad Dominum, tria vobis solùm optabam. Religionis votum, solitudinis secessum, & separatas in solitudine cellas: quorum primùm multò magis quàm optare potuissem, magnificè & fortiter perfecistis: reliqua duo, si—implere desideratis, locus vobis deesse nequaquam poterit. Nàm in primis nos Eremitæ S. Romualdi Camaldulensis Ordinis in hac Anconitanæ Marchiæ Prouincia, plura solitaria loca satis commoda his, qui angustiis cellulis, & humilibus Oratorijs contenti sunt, habemus. Ex quibus quamcumque vobis magis placuerit, cōcedere parati sumus: siue velitis nobiscum vnà, siue soli in vno habitare. Nos enim non loca, sed seruorum Dei profectum amare, quantum possumus, instituimus: & pro profectū vestro magnum lucrum existimabimus nos consequutos, si vobis ad solitudinem confugere cupientibus, vnum ex locis nostris cum omnibus tam mobilibus, quàm immobilibus rebus, quæ ad illum locum pertinent, accommodare & condonare mereri valebimus. Si verò angusta & humilia satis loca nostra placere vobis non poterunt, sunt in his partibus, & in tota Italia, & ab omnibus derelicta, solitaria loca, vt facile sit, si qualem locum desideratis intellexero, iuxta cordis vestri desiderium, locum vobis solitarium inuenire, & præparare, si iusseritis. Est inter alia quidam in Anconitani Montis vertice amœnus & satis aptus locus, qui ad Anconitanum RR. Cardinalem pertinebat: sed ipse illum R. cuidam D. Nicolao Mauroceno, & socijs Eremitis sine professione concesserat: qui locus nunc omni carere videtur habitatore. Nàm præfatus D. Nicolaus, ob quandam corporis infirmitatem, ad Patriam reuersus est: nec speratur illum ad præfatum locum esse reuersurū: Socij verò eius partim mortui sunt, partim aliam vitæ institutionem susceperunt: qui si vobis placeret, à præfato D. Nicolao, credo, facillè impetraretur; præcipuè si pecunia non multa, quam in cellulis, & alijs habitationibus constituendis expōsuit, redderetur ei. Id etiam fieri sine vlla peccati labe posse, iuris quidam periti, quos consului, asseruerunt. Quare si hæc animo vestro sedet sententia, & continuè elongare vos à tumultibus, & fugere ad solitudinem, & in ea permanere desideratis, etiam integri anni experimento didicistis, quàm parum alijs proficiat, & quàm multum vestræ tranquillitati & perfectioni officiat Urbis commoratio, & propterea ex animo solitudinem optatis, de hac vestra intentione, vestris

ſtris me literis certioſem facite, obſecro, vt & ſolidiùs de hac veſtra intē-
tione gaudere velim, & loca veſtra omnia vobis præparare, vel alia & alia
inquirere, quæ vobis magis placeant, omni ſtudio & diligentia valeam.
Nunc enim quamvis Religioſus ille frater hoc ſine vlla ambiguitate
aſſerat, quia tamen res magni momenti eſt, vix credere id poſſum, niſi de
ipſa ſententia mentis veſtræ veſtras literas legam. Hæc Paulus. *Ex cuius
literis, ſatis patere arbitror, non ſolum Lucae Hiſpani, vt Rhò ipſe notat, indiligen-
tiam; ſed & aliter ſe rem habere, quàm noſtri ipſi Scriptores, Caracciolus in Vita
M. S. lib. 2. cap. 1. Caſtaldus in vita cap. 2. & Sylos par. 1. lib. 1. pag. 25. ex
Lucae Hiſpani verbis in Romualdina Hiſtoria, coniectarant. Quos P. Auguſtinus
Oldoinus & Societate Ieſu ſequutus, in Vitis Romanorum Pontificum cit. 10. ſic habet:
Scio Ioannem-Petrum, antequam de Clericorum Regularium ſodalitio
cogitaret, ad Monachos Camaldulenſes animum adieciſſe ſuum. Amicif-
ſimus cùm eſſet Carafa Paulo Iuſtiniano, qui priſcam Camalduleniſium
viuendi rationem inſtaurauerat, res humanas faſtidians, explicare cum
illo ineundi inſtituti conſilium per literas cœpit. Hæc ille. Sed has literas,
quas & Sylos & Caracciolus citat, ex Camalduleniſium tabulario, nos ſuperiùs re-
cenſuimus, & Theatinum Ordinem inſtitutum ſupponunt. Et per illud aliquod
maius, ad quod à Deo vocatum Lucas Hiſpanus in ſua Romualdina Carafam
dicit, non Ordinem Theatinum mox inſtituendum intelligit, ſed Collegium S. R. E.
Cardinalium, in quem poſteà Carafa inter Auguſtos Patres adſcitus fuit. Quem,
ante inſtitutum Ordinem, de Camalduleniſi ineundo non eſt veriſimile cogitaſſe,
ad Clericalem Ordinem excitandum propenſiori quodam ſtudio diuinitùs euocatu.
Optauit ergo Ioannes-Petrus cum ſuis non inter Camalduleniſes adſcribi, vt Ro-
mualdina Hiſtoriae verba ſonant, cùm id ſomniare & adſtruere ridiculam eſſet:
ſed locum ſeceſſui deſtinatum opportunum habere: non vt perpetuò in ſolitudine
degeret; ſed vt eò, vel ipſe, vel ſocij, cùm liberet, ſe ſe recipere poſſent. Neque enim
Romanam Urbem deſerere cogitabat. Nam in literis, à P. Rhò ipſo Latine redditis,
ita loquitur: Quamquam nobis neceſſarium videatur, in quemcumque ca-
ſum, locum habere in hac terra, in magno nihilominùs deſiderio ſumus
habendi ſolitudinem aliquam in hac vicinia. Scilicet, Vrbi Romæ, in qua cõ-
morari, & fixum domicilium omninò volebant, vicina ſolitudinis, in quam ad tẽ-
pus aliquod expoliendi animi ſtudio ſe recipere ſent, ſummo omnes deſiderio teneban-
tur. Quod diſertè oſtendit & probat Archiepiſcopus Tarentinus ex alterius Cara-
fae Epistoſe verbis, in S. Caietani vita fol. 194. Ab illo verò, quem ſupra citauit
Auctore transcriptas literas, ac latinitate donatas, à fol. 262. vſque ad 266. non
vno quidem in loco corruptas eſſe, multi grauiffimè nec vno quidem indicio ſuſpi-
cantur: vt quem Noſtrates ad tempus ſeceſſum inſtituere amabant, perpetuum illis
ac in omnem vitam appingeret; quaſi à ſe actuoſe vitæ exercitia penitùs ablegaf-
ſent. Sed amabo te, ſi ea verè noſtri Ordinis Cõditorum mens fuerat & voluntas,
cur demum ad perpetuam ſolitudinem tantoperè concupitam minimè commigra-*

runt? Cur non nisi, fundationum initio, ad aliquod tempus, ut dixi, secessum instituere? Videlicet in Monte Pincio, Roma: Venetijs, in Paræcia S. Euphemie: Verone in Hortis Nazarenis: & extra Portam Ianuariam, hic Neapoli. Cur longè aliud institutum amplexi, deindè sibi ades studiosissimè perquirebant, ubi frequentiorem populum opportuniùs excipere possent? Cur toti Congregationi pro instituto omninò mandarunt, ut ubique coactis sodalitatibus sacris, Verbi Dei prædicationi, sacrorum administrationi, & sacra Theologia, Canonum, ac aliarum facultatum studijs diligenter omnes incumbere? Cur Clericalem vitam, iuxta sacrorum Canonum normam, sese profiteri velle, ut non uno Diplomate testatus est Clemens VII. exposuerant? Cur ipsi Hæreses acerbè adèò insectabantur, ut lib. 3. ad ann. 1555. de Ioanne-Petro Carafa, à Cardinali Palauicino laudatus ita scripserit Adrianus? Nouam humilium ac deuotorum hominum Religionem instituit. Qui sanctè viuebant, atque Hæresum persequutores erant acerrimi: quarum oppugnationem, ac Fidei Catholicæ defensionem susceperant: idque eorum solemnitas erat Professio. De Theatinorum Ordine, hæc Adrianus. Perpetua autem ea solitudo, ac vita merè contemplatiua nostris afflictæ, à Carafa & aliorum Patrum nostrorum mente, quàm fuerit aliena, opportunè in alijs disquisitionibus ostēdemus. Sed quam secessui temporario deputatam Domum optabant Venerabiles Dei serui D. Clemens Aloucius, & D. Franciscus Olympius diuiniùs acceperunt, olim Neapoli & ingenti Ordinis incremento, & Urbis ac Orbis beneficio, instituendam. Et hanc Mater Nostra, Theatarum Virginum & Eremiticolarum Fundatrix, nostro Ordini, ex Dei iussu, omninò præscripsit: ut tam in ea degerent, qui Theatarum Sanctimonialium Monasteria administrarent, quàm qui nauare operam cuperent Spiritualibus Exercitijs. Sed tametsi illam cunctis animi neruis studiosissimè procurarint quamplures PP. Præpositi Generales, nimirum D. Matthæus Sanctomangus, D. Ioannes Gonzaga, D. Franciscus Carafa, & D. Augustinus Bozomus, solus ad exitum perducere valuit D. Petrus Paulus Nobilionus: qui multis ex anelatis laboribus, victisque difficultatibus, ut est promouendi Ordinis cupidissimus, Excellentissimo strenuè Proregi Duci Segorbiæ morem gerens, qui nostratum animos modis omnibus incendebat, contra mille demonum oppugnationes ac technas, & Sanctimonialium Eremum absoluit, & nostrorum Patrum secessui deputatam Domum instituit: quam demum Beatissimus Pater Clemens X. ad Excell. D. Petri Aragonij Proregis instatiã, amplissimè cõprobauit: cū Proregis libellum videlicet illi supplicem Illustrissimus Dominus Alexander Crescentius Patriarcha Alexandrinus exhibuisset; qui pluries hanc Domum instituendam curauit: & Diploma Pontificium obtinuit, quale nos petebamus, editum hunc in modum.

C L E M E N S P A P A X.

4 Ad Perpetuam Rei Memoriam. Exponi Nobis nuper fecit dilectus filius Nobilis Vir, Petrus de Aragonia, Dux Segorbiæ & Cardonæ, Regni Neapolis Prorex, ac Charissimi in Christo Filij nostri Caroli, Hispaniarum Regis Catholici, apud Nos & Sedem Apostolicam Orator,
ad præ-

ad præstandam Nobis eiusdem Caroli Regis nomine Obedientiam missus, quod Congregatio Clericorum Regularium Theatinorum nuncupatorum, prope & extrâ mœnia Ciuitatis Neapolitanæ, Domum habet cum Oratorio priuato, à duobus Monialium Monasterijs Eremiti & Congregationis Conceptionis B. Mariæ Virginis immaculatæ nuncupatis, Curæ & Gubernio dictorum Clericorum Regularium (vt asseritur) subiectis, debitè distantem: in qua Clerici Regulares Congregationis huiusmodi Gubernio & Seruitio dictorum Monasteriorum addicti exemplariter & religiosè, ac in maxima à sæcularibus segregatione viuunt. Cùm autem, sicut eadem expositio subiungebat, aliqui alij Clerici Regulares dictæ Congregationis in Domum prædictam, vt ibidem Spiritualia Exercitia quietiùs obire valeant, interdum se recipere posse plurimùm desiderent: Nobis propterea prædictus Petrus Dux, Prorex, & Orator, humiliter supplicari fecit, vt in præmissis opportunè prouidere, & vt infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur ipsius Petri Ducis, Proregis, & Oratoris desiderio hac in re quantum cum Domino possumus fauorabiliter annuere volentes, eumque à quibusuis excommunicationis suspensionis & interdicti, alijsque ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, à Iure vel ab homine, quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, vt præter memoratos Clericos Regulares, Gubernio & Seruitio prædictorum duorum Monasteriorum Monialium nunc & pro tempore respectiue addictos, seu assignatos, alij dictæ Congregationis Clerici Regulares expressè Professi de Superiorum suorum licentia, in Domum supradictam, Spiritualium Exercitiorum huiusmodi obeundorum gratia, se recipere, ibique ad aliquod tempus commorari liberè & licitè possint & valeant, Auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus & indulgemus. Decernentes easdem præsentis literas firmas, validas, & efficaces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, ac illis ad quos spectat & pro tempore spectabit, in omnibus & per omnia plenissimè suffragari: sicque in præmissis per quoscunque Iudices ordinarios & delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores iudicari & definiiri debere, ac irritum & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, nec non quatenus opus sit Domus, Congregationis, ac Monasteriorum prædictorum alijque quibusuis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet con-

con-

concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & singulis illorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis, & ad verbum infertis habentes, illis aliàs in suo robore permanfuris, ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat, specialiter & expressè derogamus, ceterisque contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorè sub Annulo Piscatoris die XXX. Ianuarij MDCLXXI. Pontificatus Nostri Anno Primo.

I. G. Slusius.

5 *Mirari ergo desinat P. Rhò in XV. interrog. fol. 267. neq; nostri actiuos planè Ordinis iniuriam putet, quòd Carafa in Monte Soracte locum optarit; aut quòd Eremitarum Sancti Nicolai appellatione nostri aliquando homines Venetijs inclaruerint. Quin summi Dei consilium, quod summopere nos admiramur, expendat: quippè qui Clericos Regulares sacrorum administrationi, iuxta Canonum normam & rationem, addictos ita uel ab ipsa Ordinis Fundatione & institutione disposuit, ut non solùm actiue uite exercitijs ex instituto uacarent, sed & quandoque etiam ad expoliendum animum in solitudine uersarentur. Neque abs.re, sed Diuinæ Prouidentie stimulo, factum fuit, ut Eremitæ, uel ab ipso Ordinis initio, Clerici Regulares audirent; Theatinas nimirum Sanctimoniales Eremitas, & Eremitas aliquot Patres, in Recessu uersantes, magno totius Orbis beneficio, successu ipsi temporis habituri. Quod hic solùm innuimus, cum id ipsum in Venerabilis Matris Nostræ Ursulæ Benincasæ uita, pluries ac fusiùs exponamus.*

I *Baculo (Paulus Iustinianus) assumpto uiam qua iturus erat, Petro sequente, ingressus est. Cùmque vix triduo Romæ commorati essent: ecce de repente furia ille infernalis, Dux (inquam) Borbonius cum exercitu suo eandem urbem inuasit: quæ (ut nota est historia) capta, direpta, & misere depradata exitit. In ea direptione nemini parcitum est, nec etiam Papæ. Sed ut alios missos faciamus, Patres nostri per manus Teutonicorum capti captiuatiq; sunt: & cum eis Vir Clarissimus Ioannes-Petrus Carafa, Episcopus Theatinus: qui postea Cardinalis factus, & in Papam assumptus, Paulus IV. dictus fuit. Etenim ij cum alijs multis ad Ecclesiam S. Iacobi, quæ Hispanorum dicitur, confugerunt. Sed ut Horatius ait, cantabit vacuus coram latrone uiator. Videbant eos milites in habitu pauperrimo, nihilque habere intelligebant: quo circa eosdem illesos dimittere non sunt diù tergi uersati. Dimiserunt quoque Carafam prædictum, pauperrimum tunc tēporis virum. Hi tres simul (hïc errat) ne iterum in manus militum inciderent, ad mare currunt: inde nauicula uecti in Tusciam deducuntur: hinc denique Venetias terrestri itinere pergere decreuerunt. Vbi relicto Carafa, Patres ad sua festini, per adriaticum sinum, remearunt Eremitoria. Lucas Hispanus Eremita Camaldulensis in Romualdina hist. lib. 3. cap. 15. fol. 135. breui quidem oratione, sed plura circa nostrum Ordinem errata complexus: quæ lector tamen facilè animaduertet ex his, quæ hactenus diximus, aut dicemus.*

DISQVI-

DISQVISITIO TERTIA.

*Episcopus Theatinus unà cum socijs in Borbonici Exercitus irruptione,
 & captæ Urbis clade quid passus est? Tanta ne eius sanctimonie fama
 & constantia erat, ut nefarij illi milites ad genua acciderent,
 & is sibi supplices obiurgaret?*

P. Ioannes Bollandus & Soc. Iesu 8. Februarij fol. 233.

2 **P**aulò id altiùs, repetita rei narratione, sed sine fastidio ac molestia aperiendum. Datus fuerat Ioannes-Petrus ab Iulio II. sub initium Pontificatus Theatinæ Ecclesiæ in Marfis Pontifex: & ad Archiepiscopatû Brundusinum Theatinensi longè opulentiorem apud Clementé VII. à Carolo Cæsare postulabatur. Sed multò maiora in Dei gloriam & animarum lucra animo moliens Carafa, etiam Theatinensi Episcopatu se sponte exiit, summiq; Pontificis arbitrio liberè conferendum permisit: tùm lectis notæ Probitatis & Nobilitatis aliquot socijs, ipso Clemente approbante, anno sui Pontificatus primo, eiusque seculi vigesimo quarto, solemnioribus Religionis Votis Romę nūcupatis, Clericorum Regularium primus Auctō extitit: quibuscum, exiguis ædibus ad montem Pincium conductis, religiosam vitam ducebat. Sed mox annus irruptione turbulentissimus externa vigesimus septimus est subsequutus: cùm Borbonij arma Romanæ Ciuitati superfusa, fœda populatione ac direptione, simul vrbi, simul Religioni vastitatem intulere: vt inter Romanæ Urbis, & sacrorum clades, nulla fortè maior aut turpior numeretur. Erat exercitus penè totus ex Catholicæ Fidei desertoribus, & Pontificiæ Sedis hostibus infensissimis conflatus, quibus studium desæuire per lasciuiam in sacra, & ex Clericorû iniurijs, ac dehonestamētis, voluptas. Vnde sacri homines statim sæuo victori ludibrium, & præcipua materies infestissimæ crudelitatis: Roma in primis miserante cum lachrymis Ecclesiæ Catholicæ Pontificem eiectum, ex sua pulsam Sede vicariam illam veri Numinis maiestatem. Ædes verò sacræ Religiosorumq; Cœnobia militares in casas fœdo spectaculo concessere. Ibi manipulares nulla reuerentia sacri soli, tanquam in ganeo, & fornice, alea, ventre, & omni reliqua fœditate lasciuebant: atque aded vniuersa cruento rapacissimoque milite, summa cum sacrorum iniuria, furente, & funestissimè populante, fœdata, direpta. At ne intra vilia quidem & exigua tecta pauperes nouique Religiosi, de quibus agimus, fuere tuti: ad erogandam siquidem pecuniam à direptore milite compelluntur: idque domestica

ege-

egestate prohibente, indignis probris ac verberibus male accipiuntur, tenui & vili supellectili expoliantur. Quare in tam miserabili & extrema Urbis clade, & rerum omnium direptione, sibi diutiùs Romæ subsistendum non putarunt. Ita P. Bollandus: qui de Roma capta agere, obseruat, Tiliū, Bellaium, Paradinum, Guicciardinum, Sylos, aliosque, & in *Annal. Ecclesiasticis Spondanum ad hunc annum 1527. Vis ea tamen in direptione Theasini Episcopi Zelum & intrepidi ac constantis eius animi virtutem audire?*

P. Ioannes Rhò & Soc. Iesu de uarijs virtutum historijs lib. I. cap. II. fol. 150.

3 Volitabant per Urbem, quam diripuerant, Borbonij exercitus nefarij latrones: & cum sacra omnia atque prophana miscerent, nulla mortalium, nulla Cælitum reuerentia: qui tamen generis erant Hispani, Carafæ cuius celebris erat sanctimonia, obuiam facti, ad genua procidentes, vt sibi bene precari vellet, supplicabant. At ille contracta fronte, ac seuera voce increpitans: Ego ne sacrilegis atque execratis capitibus fausta precatioe benedicam? Ite maledicti in ignem æternum. Tanta in illa gladiatorum licentia, vel inter parricidales ficas, virtutis constantia fuit. Hæc P. Ioannes Rhò. Sed & rerum omnium seriẽ, quod ad nostrum Ordinem spectat, Caracciolus laudatus citatusque ab ipso Ioanne Rhò, vt in fol. 67. vidimus, ita narrat.

4 Scimus quidem vniuersè Ioannem-Petrum Carafam iuuenem & Apostolicum Protonotarium, vnà cum Hectore Vernacia B. Baptistæ Genuensis genitore fundasse Romæ Nosocomium Insanabilium, atque inferuisse Theatinos Patres, & Caietanum maximè, frequenter agrotis--- Accepimus item eos non rarò habuisse sermonem ad populum, Carafam præcipuè & Thienæum, quibus promptior inerat dicendi facultas: atq; cum instate Borbonica irruptione, tum capta iam Vrbe, cunctos ad constantiam tolerantiamque fuisse cohortatos--- In tãta autem rerum acerbitate, qui iam ad duodecim creuerat, posteaquàm veluti ad publicum restinguendum incendium cum propriæ etiam vitæ periculo accurrentes, se parum proficere perspexerunt, in Pincianam Domunculam se ea fini includunt, vt assiduis precibus lacrymisque vel Romæ irata placarent Numina, vel sibi saltem ipsis Lutherianum gladium propediem expectantibus, Martyrij Lauream obtineret: interea verò vitam Martyrio propiorem degere. Nam improuisa clade intercepti, nulloque comœtu instructi, ægerrimè vitam ducebant: pressis videlicet infanda calamitate, aut fugatis Vrbe amicis beneficisque omnibus. Traduntque contigisse nõ semel, vt vnicum cibarium panem inter duodecim Sodales partiti oportuerit. Sæpè quidem in eam domum irruptum est à Barbaris: sed vnica Patres armati pauperie, semper hostes prædonesque impauidè repulerunt. Bis tantum in eos ij, qui auaritiam non poterat, sæuitiam exer-

cue-

cuere.---Inter Germanos autem erat miles quidam, quem Caietanus cū diues esset, hoc est, antequam pro Christo se mundo atque opibus abdicasset, inter gregarios famulos diu habuerat. Is verò, vt è domo Thienæa, atq; Vrbe Vicentia discessit, militiae se dedens, ad suos Germanos Lutheriana hæresi infectos reuersus est: indeque Georgium Franispergium, impiissimum illud hominis monstrum sectatus, in Italiam atque ad eò Romanam venit. Dum Romæ igitur esset, quam tùm Urbem, cæde, direptione, vastitate Borbonicus exercitus magis magisque perditum ibat, olfecit nefarius miles Caietanum Thienæum, herum quondam suum locupletū ad montem Pincium delitescere; ratusque habere eum secum nummos atque opes suas pristinas, spe prædæ illectus, eò vnâ cum aliquot impijs grassatoribus conuolauit. Non fuit opus perfringere ianuam aut domum diruere, indeque protrahere abditos. Patuit illicò humilis ea casa prædonibus, & Patres vtrò processere, non diuite ornati infula, sed habitu vti decebat pauperiem ex voto professos. Obstupuerunt Barbari Saxones primo aspectu: mox latibula opum suspicati, extorquere aurum vi tormentorum parant. Caietanum igitur, cuius imaginarias opes iam animo deuorauerant, semotis, reuinctisque Sodalibus ceteris, adoriuntur: ex eoque primùm quærent, quò retruserit suas opes. Instabat reliquis molestioris, qui Caietano olim fuerat famulatus: & moræ impatiens, iniecta in mitissimum senem impia manu, nisi reuelet aurum, sua supplicia comminatur. Is lenissimis verbis extemplò quod verum erat prodidit; fuisse quondam se, vt vulgò dicunt, diuitem: sed quartum iam annum agi, quòd mutato vitæ instituto, abiectisque fortunis omnibus, religiosam inopiam pro Christo amplecti maluerit, quàm incerto diuitiarum stultè niti. Ad hæc illi frementes, furentesque, & prædam sibi præreptam indignantes, diris & infandis illigatum modis Caietanum infontem variè torquent; compressis scilicet artibus inter arcarum labra, totoque corpore funibus in altum sublato.---Sed non hic fuit ærumnarum finis. Quippe post aliquot dies, etiam ab alijs illuc vsque irrumpentibus, Patres capti, vexati, ludibrio habiti, vincti, abreptique in diuersos fuere carceres. Insignis autem extitit oris vultusq; habitus, atque ad martyrium apparatus, qua Viri illi prædones teterrimos exceperere. Ad sacram Ædiculam omnes vnâ descendunt, eamq; pro temporis opumque angustia diligenter exornant: lampades omnes accendunt tanquam festiuissimum diem celebraturi: ante Aram maximam ad orandum præsens Numen figunt humi genua, & vultu ad pietatem composito, atq; inflexa ceruice (vt victimas crederes) prædonum impetum præstolantur. Mirum dictu! Vidisses eos inter pericula extremi exitij, clamoresque ac gemitus, qui ex immani cæde vndique personabant, corpore immotos, animo impavidos vnâ spirantes sperantesq; cælorum beatam sedem, humana hæc interim, bona, mala; quasi

quasi origini suæ, id est, Deo proximos, despicientes. Porro spectaculum istud aded præclarum, si non amorem aut reuerentiam, certè admirationem aliquam à nefarijs illis militibus elicuit. Quippè vbi irrupere in Ædiculam, nemo ipsorum ausus est sacras eas victimas, tametsi neci vltro expositas, neci dare. Sed posteaquàm aliquantis per attoniti substituerunt, ab vno ex eis præciso fune quo lampades dependebant, lychni pensiles in subiectorum capita deciderunt: ab altero autem iacto in pronam Bonifacij ceruicem lato gladio (quem ille icturn intrepidus excepit) per summum ludibrium diuexati fuere. Ast vbi viderunt impij Sacrorum derisores nihil eos, qui mori pro Christo cupiebant, eiusmodi terricula expauescere, comprehensos victosque & fœdis conuitijs oneratos in diuersas custodias rapiunt. Primùm enim ad B. Iacobi, cui attiguas Ædes ----- acierum Primores occupauerant, dein verò ad Vaticani Palatij angusta quædam cubicula, supra Horologium sita, pertrahunt, diutino & terriore carcere macerandos. Ijs locis dum hostiliter haberentur mirè eluxit velati noctu stellæ excelsa Patrum virtus, & constantia. Nam & Bonifacij tolerantia, & Carafæ magnanimitas, atque incredibilis zelus, & omnium simul non victa aduersitatibus pietas inflexit tandè immanem militum feritatem ad mitiora consilia. Caietanus autem licet longè minore quàm Carafa esset apud illos auctoritate, non desistebat tamen in loco eos admonere, arguere, inque eorum animis religionis igniculos, sceleribus penè iam obrutos, excitare. At nihil aliud consecuti sunt ipse, Carafa, ceteri, nisi vt quos liberè increpantes sustinere non poterant, interiorè in custodiam à se longiùs abegerint. Igitur è Iacobæis Ædibus extractos, in Vaticanum carcerem amandarunt; arbitror, vt tandiu squalore, fameque vexarent, donec ab Episcopo, ceterisque nummorum aliquid exculperent. Ij tamen nihil prorsus, nisi sacrarum precum Breuiarium habebant. Sed faciente Deo, res benè, vtcunq; vertit. Nam quod diuitibus pecunia conferre solet, id pauperibus Clericis vnicum quod iam dixi Breuiarium egregiè contulit. Res hoc modo gesta est. Inuitauerat aliquando Centurio ille, qui Patres conclusos carcere tenebat, Tribunum militum Hispanorum (vt mutudè muli scabunt) ad lautum conuiuium, quod in Vaticano, supra Horologium apparauerat. Accedit itaq; inuitatus, ad conditam diem atque horam. Et dum mensa instruitur, ecce audire sibi videtur è proximo cubiculo (id clausum, quia carcer, erat) susurrum quemdam mutudè psallentium hominum, & Diuinum Numen exorantium. Tum ad hospitem conuersus quærit, quinàm hominum illi sient. Hospes, spernentis in modum: Sunt Clerici, inquit, aliquot, pars nostræ prædæ. Rogat Tribunus, vt secernere eos faciat. Ille morem gessit: & referato carceris ostio, videt iste matura ætate ac moribus viros adedè compositè & grauitè preces Deo soluentes, vt Sanctorum cœtum sibi

sibi aspicere videretur. Et reuerà Paulum, opinor, atque Sylam referèbāt, itidem in custodia Philippenſi, laudibus Deum celebrantes. Hoc adeò præclaro ſpectaculo commotus Tribunus, indignatusque homines eximè probos in tanta mala proiectos, petijt enixè à Centurione ne eos diutiùs detineat. Videri ſibi prorsus innoxios, qui religioſos ritus, pietatemque diuini cultus etiam in carcere tuerentur. Cùm autem Centurio obſtinatior rem in tempus aliud differret, multis vtrò citroque habitis ſuper ea re verbis; Ego, inquit Tribunus, nihil profectò apud te cibi ſumã, niſi hos extemplò liberos, quò volunt, abire ſinas. Tandem igitur Centurio, partim ne ſubrutiæ aſperitatis notaretur, partim quòd nulla ſpe lucri, pauperes Chriſti ſeruos, vinc̄tos ibi haberet, reſeratis foribus, educit atque dimittit. Patres, gratijs Centurioni, & Tribuno in primis actis, è Vaticano ad Tyberinam ripam rectà abeunt. *Hac ille in collect. à fol. 201. vsque ad 211.*

I *Quo tempore alma Vrbe à--- militibus Carolo Borbonio duce capta, Pontificeque Maximo in mole Hadriani obſeſſo, cùm omnia paſſim ad militum libidinẽ peſſum agerentur, placuit Deo, qui ſuorũ curam nunquam deſerit, iuxta illud Pſal- tis: Non vidi iuſtum dereliçtum; Virum ſanctiſſimum quaſi Diuinae Prouidentie Nube relictum, & muro vallatum, per medias belli flammæ, armatorumque acies ac enſes tranſeuntem, ſaluam atque incolumem Oſtiam perducere: quem etiã ad locum Auguſtino Amulio, Venetæ Classis Præſectò, paucis poſt diebus appellente, ab ipſo benignè & liberaliter acceptus eſt tùm ibi, tùm Venetijs. Ludouicus Donius D'Attichy, Epiſc. Aduenſis in flor. hiſt. Cardinal. tom. 3. ann. 1536. fol. 131.*

DISQVISITIO QVARTA.

Quomodò Epiſcopus Theatinus vnà cum ſocijs à Venetæ Classis Præſectò ſuſceptus eſt? Venetijs quem locum accepit? Quam in ſuo Ordine vitæ rationem ſeruabat? Cur Diœceſim Veronenſem inuiſit?

P. Ioannes Rhò è Soc. Ieſu in Apolog. interrog. 9. n. 10. fol. 143. lin. 29.

2 **A** Vdiendus hìc eſt (*laudatus ſupra in fol. 57.*) Hieronymus Magius. Accidit, inquit, vt Vrbe ab Hiſpanis militibus capta, Pontificeque Max. in Arce obſeſſo, omnia Romę ad militum libidinem paſſim ſubuerterètur, ita vt qui hoſtium manus effugeret, is Dei beneficio ereptus, non humano conſilio diceretur. Qui quidem Deus, proptereà quòd Iuſtorum hominum, ſuique ſine fuco & fallacijs amantium procurationem curamque ſuſcipit, eoſque perire nullo modo ſinit, Virum ſanctiſſimum,

quasi nube tectum, per medias Urbis flammam, mediosque crudelissimorum atque armatorum oculos transeuntem saluum atque incolumem. Ostiam perduxit. Quem planè ad locum Augustino Amulio Venetæ Classis Præfecto, paucis post diebus appellente, ab ipso hilari animo liberaliterque exceptus est, Venetiasque deuectus.

3 Qua in Vrbe, datus est ei certus ac celebris locus est, vbi cum pauculis quibusdam cum nobilitate tum morum elegantia doctrinaque insignibus socijs se recepit, sumpto prius vno eodemque omnes vestitu, qui honestissimus esset. Deindè, si qui in eorum societatem admitti cuperent, difficulter admittebantur, nec nisi facta prius diligenti de vita & moribus inquisitione, deque præcipua causa, qua mouebantur hoc vitæ genus expetere. Pueri verò, propter ætatis imbecillitatem, statim excluderentur: neque vllus precibus aut lacrymulis locus erat. Regula autem ijs Sodalibus exposita eiusmodi erat, vt erga Deum, tota mente, toto spiritu, tota anima colerent pietatem: erga virtutem, diligentia, exercitatione, assiduitateque sanctitudinem seruarent: erga proximum, misericordia, feruore, studioque diligenti charitatem diligerent, castè viuerent. A iure iurando omnique mendacio abstinerent, diuitias negligenter, Paupertatem ex voto profiterentur. Voluptati resisterent. Gloriam vni Deo concederent. Benevolentiam inter se maximè colerent. Æqualitatem continuo tenerent. Victum denique & vitam communem haberent. Quodque omnium admirabilius est, cum nihil certi haberent ad vitam alendam (omnis enim eorum spes in Deo posita erat) si quid à quoquam eis donaretur, quo famem quotidie pellerent, non plus acciperent, quàm quod ad vitæ vsum necessitatemque sufficeret, reliquum omne in pauperes distribuerent. Atque ita sola spe sustentati vitam debebant, quippè qui ex omnibus hominibus pauci & soli essent, qui diuitias & fundos repudiâtes virtute ditissimi haberentur. Omnemque suam spem & cogitationem in vno Deo sitam esse fixamque volebant. *Hac ille. Sed Episcopus Theatinus an Veronam concessit?*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Paulo III. lo. cit.

4 A Cæsarianis militibus Urbem diripientibus male habitus Veronam primò deindè Venetias profectus est. *Et*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

5 Lustrat (Io. Matthæo Giberto Episcopo absente, Clementis VII. hortatu) Diocesim Veronensem. *Et Clementis literæ (vbi refert Vghellus in Giberto Episcopo) sic habebant.*

C L E M E N S VII. &c.

6 Venerabili fratri Ioanni-Petro Episcopo Theatino Sal. & Apost. bc-

bened. Quia gratus nobis euenit Venerabilis fratris Io. Matthæi Episcopi Veronen. reditus, p̄iaque in ægritudine nostra visitatio, indè colligimus, quòd eodem tempore alleuari paulatim ad incolumitatem regressi fuimus; quod fraternitati tuæ libenter significamus, quippè quam credimus pro tua in nos beneuolentia tam esse in nostra conualescentia, quàm in infirmitate dolutam, cuius etiam precibus apud Deum adiutos esse confidimus, vt hoc ab eo salutis corporis munus impetrari mereremur. Porro nos tam affecti beneficio præter alia innumerabilia, quæ nobis eiusdem Dei clementia concessit, vt si qua in re possumus grati ei esse teneamur. In pristinas cogitationes, & curas relabimur semper animo nostro infixas, pacem inter Christianos Principes conciliandi, quod quando Nuncijs & literis parum profecimus, nos ipsi expedire, nulloque aut labori vel personæ nostræ propriæ parcere statuimus, vt nihil intentatū relinquamus. Qua in re cum tam personæ nobis dicti Episcopi Veronensis ministerium sit futurum, quantum tua fraternitas non ignorat, cumq; suo more nobis inseruendi cupidum solùm suæ Ecclesiæ deferendi rationem non nihil retrahat; Nos qui eius opera in negotio tam pio & salutari vti omninò decreuimus, gaudemus nobis oportunam tuæ fraternitatis nunc personæ præsentiam offerri, in cuius DOCTRINA, PRVDENTIA, & RELIGIONE, plurimùm spei & fiduciæ, idem Episcopus meritò reponit; qui sanè, vt scis, ita AVCTORITATE & PROBITATE TVA conuiescit, vt longè meliùs in sua Ecclesia actum iri putet, si per te, quàm si per ipsum regatur. Itaque, nos pro nostro officio vniuersis Ecclesijs debito, nostrisque muneris existimantes, vt idem Episcopus nobis & vniuersali Ecclesiæ inseruiens, non sit interim de sua sollicitus, fraternitatem tuam omni amore hortamur, Apostolica etiam auctoritate illam regendi, vt Dei in primis nostraque deindè causa, onus dicti Episcopi te præcipuè colentis, suscipere velis. Nullibi enim, aut gratius nobis præbere obsequium, aut tui amantiori, quàm sit ipse Episcopus, operam dare poteris. Nec dubitamus, quin quod tua spontè facere iam cepisti, sicut audiuius, id etiam libentiùs prosequaris nostra hortatione accedente; qui sanè cupidè expectamus, pergratumque à te habituri sumus, vt & tui amantissimi, & nobis carissimi hominis curam subeas Veronensis Ecclesiæ, & Diœcesis habeas in salute animarum commendatarum, Clerum illius regas, mores dirigas, Cultui Diuino studeas, omnia denique SAPIENTER & PRO TVO MORE gubernes verbo, & prædicatione excites salutari, quos opera & exemplo aliàs vitæ prouocasti. Nos intereà erga te, & tuos &c. (*Hic quod ad nostrum Ordinem spectat, prætermisit Vghellus.*) qui debemus, nec vnquam à nobis quicquid in Domino poterimus, nostram benignitatem desiderari sinemus, sicut nunc fecimus, quòd ipso Episcopo pro vobis petente, quædam vobis libera-

lissi-

liffimè concessimus, quæ tamen VESTRIS MERITIS, NOSTROQ; DESIDERIO, LONGE INFERIORA IVDICAMVS. Datum Romæ &c. *At quomodo Episcopus Theatinus contumacem Veronæ Rectorem, cum Gibertus adesset, ad eius pedes, sua increpatione, ac admirabili oris maiestate, prostravit?*

P. Iulius Nigronus & Soc. Iesu in Histor. Disp. fol. 19. lin. 18.

7 Antonius Car. Cardinalis eius Consanguineus veritatē bene notat. Cū aliquando Veronæ, *inquit*, apud Gibertum Episcopum, sibi amicissimum, diuersaretur, Venetus quidam Patritius Urbis illius Præfectus, Excommunicationis absolutionem, in quam nefarijs actibus inciderat, in domo Episcopi, aut in Æde sacra, petere, & solenni ritu obtinere detrectabat. Immò vix in animum induxerat, vt quocunque loco Episcopo per Urbem eunti occurrisset, absolutionem flagitaret. Contigit autem vt eo loco publicè occurrerint, quo Carafa rei conscius intererat. Hic igitur aduentanti Prætori obuiam factus, terribili obtutu, voceque, Heustu, *inquit*, flecte hîc genua: & ab Episcopo tuo veniam pete. Quibus ille terribus verbis extemplò paruit. Solebatq; postea fateri, se Episcopi Theatini perculsum imperio ad eam demissionem petendæ veniæ deuenisse. *Hæc Card. in coll. fol. 148. Idemque narrat*

P. Ioannes Rhò & Soc. Iesu de varijs virtutum historijs lib. 1. cap. 11. nu. 1. fol. 150.

8 Quum Veronæ Giberti Episcopi latus clauderet, occurrissetque Urbis Reçtor, qui ab ingenita superbia Episcopo se sistere, absolutionēque nescio cuius nexus Christiano more petere abnuebat (*Carafa*) Episcopum Apostolico verbo monuit, Increpa eum durè; mox facto gradu, ea sermonis grauitate hominem obiurgauit, vt dicentis Maiestate victus, ad Giberti pedes, pacem ac veniam precaturus acciderit, liberè postea confessus, Episcopi Theatini vim se non potuisse sustinere. *Ita Ioannes Rhò à quo laudatus Caracciolus fol. 112. de fixo Venetijs domicilio hæc habet.*

9 Venetijs autem primò in Æde S. Euphemix, mox ad B. Gregorij paulisper substitère. Hic verò die Exaltatę Crucis eiusdem anni 1527. coactus grex paruus sibi Pastorem Caietanum elegit, dignum vtique Theatini Episcopi successorem. Et strenuè quidem se gessit in eo munere Caietanus, partesque omnes boni Præsulis expleuit. Nam industria, labore, constantia præire cunctis: suauitate morum, modestia, misericordia nulli non obsequi: contigitque, quod est rarissimum, vt illi nec facilitas auctoritatem, nec seueritas amorem diminuerit. Denique spectatissima viri exempla magnam certè vim habuere ad omne virtutum genus suorum animis instillandum. Accidit autem, dùm essent Venetijs, Pestilitas illa, & quæ perpetua eius est comes, siue subsequa, fames, ex incredibili

bili annonæ exorta charitate, quæ anno 28. suprâ sesquimillesimum, Italiam atq; Europã penè vniuersam depopulata est. Et ea tempestate, plurima Patrum & Caietani inprimis benignitas in pauperes, qui Venetias miselli & palabûdi turmatim cõfugerât, enituit. Mirâ Theatini PP. vicissim Dei Prouidentiam, & nullo mundi æstu arefcentem charitatis fontẽ sunt experti. Quippè quòd Vrbe Roma extrusos, Venetias petere oportuit, aduersitas visa est, sed beneficium fuit. Venetiæ enim eo anno longè minùs quàm reliquæ Italię Vrbes annonę charitatem famemq; senserût. Itaq; qui nihil à quoquam petendo, nihil ipsi certorum censuum habendo, vitare decreuerant, & magna profectò si Romæ perstitissent, præmedi rerum inopia fuerant, iidem, moderãte rem Numine, Venetias, hoc est, in tutam ab his calamitatibus Ciuitatem destinantur: vt summo Patenti deinceps liberè fiderent, & sollicitudinẽ omnem (vti Princeps eius Ordinis Petrus monet) in Deum proijcerent; quoniam ipsi cura est de nobis.

1 *Apud Ædem S. Nicolai Tolentinatis (Ioannes-Petrus Carafa) non sine magna Sanctitatis & Doctrinæ opinione, aliquot annos egit. Onuphrius Panuinius in Vita Pauli IV.*

DISQVISITIO QVINTA.

Somaschensis Congregationis Foundationem Episcopus Theatinus an iuuit? Hieronymo Æmiliano eius Conditori, Viro & nobilitate generis, & vita sanctitate clarissimo, nam à Confessionibus fuit? Populorum frequentiam an Venetijs ad se traxit? An morum Reformationem induxit? Quid in eo Æmilianus admirabatur? aut quomodo ex eius nutu omninò pendeat?

P. Augustinus Oldoinus è Societate Iesu in Vit. Romanorum. Pontif. in addit. Andr. Victorel. lo. cit.

2 **V**T SOMASCHENSIS CONGREGATIO INSTITVERE-
TVR (Io. Petrus Carafa) AVXILIO FVIT: & Hieronymũ
Æmilianum illius Ducem sanctimonia celebrem mirificè dilexit. *Et*

P. Julius Nigronus è Soc. Iesu in histor. disp. num. 69. fol. 99.

3 Hieronymus Æmilianus, institutor Congregationis Clericorum Regularium de Somascha, Venetijs, in sua conuersione SPIRITVALEM DVCEM ELEGERAT CARAFAM. *Sed rem prolixiùs audiamus.*

P. Ioan-

P. Ioannes Bollandus & Soc. Iesu 3. Febr. fol. 233. num. 60.

4 Auctus est Hieronymus per id tempus non ignobili spiritualis vitæ Magistro. Is fuit Ioannes-Petrus Carafa, VIR ET DOCTRINARVM OMNIVM INSIGNI LAVDE FLORENS, ET MAGNÆ INTEGRITATIS, PIETATISQVE FAMA ILLVSTRIS: qui postea in Cardinalium Collegium à Paulo Tertio lectus, eiusque Ordinis princeps, Marcelli Secundi Pontificatum excipiens, Paulus IV. mutato de more nomine appellari voluit. HVIVS OPERA ET CONSILIO VTEBATVR ASSIDVE HIERONYMVS: EIQVE TANTVM DEFEREBAT, NIHIL VT EO INCONSVLTO MOLIRETVR-----Igitur (*Episcopus Theatinus ac Socij posteaquàm se Romanæ Urbis cladi subduxerant*) Veneti Oratoris ab Vrbe discedentis benignitatem nacti, anni sub exitum, cum eo Venetias commigrarunt: conductisque ædibus ad S. Nicolai Tolentinatis, anno ineunte vigesimo octauo, domicilium posuerunt; vbi fuit Carafa ad annum ferè trigesimum sextum, quo à Paulo III. sui item Pontificatus anno tertio, Cardinalis honore inauguratus est.

5 Vt primùm Doctrinæ & Pietatis Nouorum Religiosorum Fama latius per Urbem manare cœpit, MVLTORVM AD EOS FACTVS CONCVRSVS, multis Religiosi instituti probata est disciplina, ardenter etiam expetita, & suscepta: PLVRIMORVM CIVIVM, PATRVM OPERA ET STUDIO, CASTIGATVS VITÆ LVXVS, ET MORVM LICENTIA. (*Non ergo Patres vt Eremitæ perpetuò in solitudine versabantur: sed Verbi Dei Prædicationi, ac sacris Confessionibus incumbebant.*) Nec serò ista ad Hieronymi aures deferuntur: qui vt erat proborum studiosissimus, facilè ad eos se confert, Caraffæque consuetudine maximè delectatus cœpit Religiosas ædes frequentare; nec molestus erat Ioanni-Petro creber Hieronymi accessus, nec inutilis Hieronymo: ille enim hominis nobilitatem tanto cum pietatis ardore coniunctam suspiciebat & admirabatur: Hieronymus vicissim in Caraffa VNIVERSA HVMANÆ DIVINÆQVE SAPIENTIÆ ORNAMENTA CVM SVMMA VITÆ INTEGRITATE NON SINE ADMIRATIONE VBIQVE COMMENDABAT ET PRÆDICABAT: multaque in animæ & salutis suæ commodum spiritualisque profectus vberiore fructum semper è congressu probatissimi hominis hauriebat. Itaque venit illi in mentem, ad sanctiora maioraque pietatis studia informadum Ianni-Petro se tradere: quippè nihil in spiritualis vitæ progressu regendarum animarum Moderatore peritissimo antiquius habebat; qualisei Carafa videbatur, è cuius nutibus, veluti certo diuinæ Voluntatis Interprete, totus penderet, seque & sua componeret vniuersa
pro-

propterea quòd, certa lege sibi indixerat iampridem, nihil vt proprio statueret arbitrio, neuè in rerum spiritualium vsu, suo fallaci sensu, & inexperto vteretur doctore, ne hac vna via, occultis dæmonum fraudibus facilis pateret aditus. Quod pium & prudens animi decretum adèd religiosè tota vita seruauit, vt ne pietatis quidem opera, in scio & inconsulto conscientia moderatore, aggrederetur: siue quòd adèd illi in omnibus proprij sensus esset suspecta libertas: siue quòd sciret, quòd minus de nostro imperata res habet, eò cumulatiori mercede meritum compèfari. Igitur, vel priore Magistro destitutus, vel quòd vtriusque operam perutilem sibi existimaret, è Caraffa quaesuit, vt se se rerum spiritualium doctrina instruendum susciperet; de se, & de rebus suis, ex Dei Gloria animæque salute, liberè statuere vellet: id sibi pergratum fore. Non grauatè prouinciam suscepit Caraffa, ex eo fertili solo vberem frugum copiam se breui collecturum (quod postea rei euétus comprobauit) coniciens; & quod liberaliter sponderat, pari postea fide ac religione persoluit.

6 Sæpius actum est inter eos de diuinis rebus, de proximorù salute procuranda, de corruptis eius ætatis moribus sanandis, de nouo certoque vitæ genere deligendo; quibus frequentissimis colloquijs, ad strenuè in vinea Domini laborandum, quotidie magis inflàmabatur Hieronymus; nec contemnendos in rerum spiritualium exercitatione progressus ostēdebat, quibus in dies eius spiritus pietasque Caraffæ amplius probabatur. Nunquam tamen illum suo nouo Ordini adiungendum curauit; forte, quia communicato cum eo animi sui consilio, intelligeret hominem ad alia omnind, sed tamen Christianæ Reipublicæ proximorumque salutis perutilia, à Deo vocari; ac proinde cum eum maximi faceret, quotidieque ad pietatis progressum vrgeret; interiori tamen religione prohibebatur, ne ad ingressum recentis Religionis illum sollicitaret. Quin etiam Caraffæ auspicijs & consilijs, Hieronymum ad pauperum derelictorum curam animum applicuisse, adèd certa & constans eorum opinio fuit, qui ab eodem Hieronymo in partem laboris socij electi fuerant; vt anno ab eius obitu decimo à Ioanne-Petro Caraffa Cardinali, hoc vno maxime nomine, cum suo Ordine Congregationis vnionem postularint, quòd scilicet eius auspicijs, illorum operum essent fundamenta iacta, & quòd ad eos Hieronymum ipse destinasset---

7 Mirificè autem temporum progressu tanta illa Ioannis-Petri & Hieronymi animorum consensio, voluntatumque conspiratio, apud vtriusque Ordinis alumnos processit, velut à radice mutuæ charitatis vigor ad ramos transmissus; vt non minoribus beneuolentiæ vinculis, hæ duæ familiæ modò vinciantur, quàm ipsa ambarum Religionum capita fuerint amoris & charitatis necessitudine copulata. Qui verò primus Pa-

trum Theatinorum locus à Hieronymo Venetijs est frequentatus, is postea Somaschenis PP. vsui & cómodo maximè fuit. Nã ad eius Seminarij administrationẽ, quod Ioannes Triuifanus Patriarcha, magno sanè Venetæ Ecclesiæ nõ solùm ornamento, sed fructu excitauerat, Patribus illis ab eodem Veneto Patriarcha vocatis, ad idque amplissimis ædibus apud Sancti Hieremiæ conductis, vbi annos fermè viginti, eoque amplius Seminarium substitit, nullum interim erat publicæ Ecclesiæ, nullum Religiosæ sepulturæ ius, sed domestico Sacello ad quotidiana & priuata Sacrificia vtebantur. Itaq; à Patribus per id tempus, qui decessissent, ad S. Nicolai Patrum Theatinorum Religioso funere efferebantur: vbi longo linteatorum Patrum ordine, cantu, & funalibus occurrente, perhonorificè excepti, sacrisque Ecclesiæ precibus, & cærimonijs expiati, intra domesticum Cœmeterium, eodem sacro vestium & luminum apparatu, cantuque comitante, condebantur. Vt quasi iam tùm videretur Hieronymus filijs deinceps in societate procreandis, sepulturæ locum indicare, & viam aperire, commodissimum sanè locum: vt ijdem vita defuncti apud eos conquiescerent, quibuscum animorum summa coniunctione concordissimè vixerant. Sed de Caraffa non semel mentio redibit. *Itaque nihil Carafa inconsulto peragebat Æmilianus: vt iterum narrat idem P. Bollandus fol. 273. hunc in modum.*

7 Cùm postea in disciplinam etiam Caraffæ se tradidisset, ita ab eius nutu pendeat, vt, **EO INCONSULTO NE LEVISSIMA QUIDEM ATTENTARET.** Ad tantæ virtutis specimen indicandum, hoc vnum subiiciam, ex quo de cæteris prudens lector coniecturam faciat. Cùm Salodij Stephanus Bertazzolus, Hieronymo audiente, aliquot capita ex S. Augustini meditationibus perlegisset, magno pietatis ardore Hieronymum ea lectio compleuerat: vt libellum apprimè vtilem & fructuosum vehementer laudaret commendaretque. Ea res Stephanum impulit, vt librum Hieronymo muneris loco offerret; sed gratum dantis animum multa humanitate collaudans Hieronymus, gratiæ omninò remittebat: verùm cunctantem ad accipiendum cùm alter precibus percelleret ardentius, annuit tandem Hieronymus, seque oblatum munus hac conditione admissurum spondit, **SI DATIS EA DE RE AD CARAFAM LITERIS, ET IPSE CONSENSISSET:** ne videlicet quicquam in sanctæ Obedientiæ iura ea de causa peccasse videretur. *Quocirca accidit quod P. Turtura lib. 3. cap. 6. & P. Bollandus fol. 251. n. 23. habet his verbis:*

8 Quàm multa verò & omnium æstimatione maiora in rem communem gesserit eo tempore (*Mediolani*) Hieronymus facilè quæ subiiciam testabuntur. Nãm ipse Dux, cùm Ioannes-Petri Caraffæ opera, è cuius nutu hominem plurimùm pendere didicerat, existimaret Hieronymum ad ea

ad ea pietatis studia Mediolanum destinatum, datis ad Carafam literis humanissimis per suum Internuntium apud Rempubicam Venetam, tum commorantem, ei gratias egit quammaximas, quòd hominem Mediolanum allegasset, tam magno totius Ciuitatis bono: quam gratiarum actionem minimè sibi debitam ingenuè fatetur Carafa. *Ut in literis ad S. Caietanum datis inferius est videre. Hactenus ex P. Ioanne Bollandò; qui in suo commentario de Hieronymo Aemiliano Bossium citat: qui item in Carafa Hieronymum admiratum fuisse narrat; HONORVM CONTEMPTVM, ZELVM SANCTÆ FIDEI ET ANIMARVM, ET CVM PLE- RISQVE ALIIS VIRTVTIBVS PRVDENTIAM MAXIMAM: ¶ ad nostros Patres termatim Venetiarum populos undique confluisse.*

1. *Venetijs cùm priùs esset---maximè studuit vt Græcos à Schismate, & Hebræos à perfidia reuocaret: cùmque id faceret, cum Græcis Græcè, & cum Hebrais Hebraicè, disertissimè loquebatur; cùm per vniuersum Orbem integritatis ac doctrinæ specimen omnibus præberet. Barthol. Chioccarell. de Archiepiscop. Neapol. fol. 329.*

DISQVISITIO SEXTA.

Num S. Caietanus aliquando Venetijs Insanabiliũ Xenodochium excitauit? Num agris in eo S. Franciscus Xauerius inseruiuit? Episcopus Theatinus Eremiticam ne vitam ducebat, an multorum saluti, vt diximus, in magna omnium existimatione, prospicere videbatur? Xenodochium illud an nostri Ordinis Authores, Conditores agnoscit? Quàm bene id ipsum Hieronymus Aemilianus administrauit?

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 239. num. 18.

2. **V**enetijs insigne Pietatis Opus excitatum fuerat eius Caietani Thienensis Vicentini opera, qui postea Romæ cum Ioãne-Petro Carafa, Clericorum Regularium Parens & Auçtor fuit: eoque in Religioso Ordine non obscura Sanctitatis laude decessit. Nosocomium scilicet, in quo potissimùm fouerentur inter ægrotos ij, quos vel insanabilis morborum vexaret iniquitas, vel membrorum debilitas incurabili dehonestatamèto notaret. Proindè loco, insanabilium Valetudinario nomen factum; feruentibusque (vt nouis in operibus solet) admodùm initijs, perbellè aliquandò opus processit. *Ita P. Bollandus: notatque, sub huius capituli finem, S. Franciscum Xauerium, in hoc Valetudinario, ægris operam-*

nauasse, atque vlcerosi saniem exuxisse: *ut scribit P. Horatius Turfelinus in eius vita lib. 1. cap. 5. Sed praterea Venetijs Carafa quid egit?*

*P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. apolog. in progress. Ord. fol. 217.
multis pratermissis hæc notat:*

3 Carafa Venetijs in magna celebritate arbiter conscientiarum.
Sorori Mariæ Author est condendi Monasterium Neapoli.
Cum Episcopo Paulano Nuncio apud Venetos dissidium Reipublicæ,
& Archiducis Ferdinandi arbiter componit.
Scribit de modo à Republica in beneficijs tenendo.
Pro Græcis reuocandis à Schismate laborat. *Et*
Insanabilium Nosocomij Caietanus & Carafa ab illius Gubernatoribus
(olim in Vrbe) Protectores constituuntur, *his tabulis.*

4 Quoniam ita à natura comparatum est, vt res omnes, quorum cõ-
filio & imitatione initium habuere, eorundem fauore & protectione
maximè gaudeant, augeantur, & conseruentur; hancque fortunam valdè
recipiant res illæ, quæ diuinis vsibus aut ministerijs addictæ per bonos
& verè Christianos homines sanctissima acceperunt adiumenta; ea propter
Nos Gubernatores Hospitalis Pauperum vlceratorum incurabilium D.
N. Iesu Christi Venetiarum, perspectam & benè cognitam habentes pro-
bitatem humanitatemque RR. in Christo Patrum Io. Petri Carafæ Epi-
scopi Theatini, & Caietani de Thienensium Clericorum Regularium ad præ-
sens in Romana Curia commorantium, quorum opera, integritate, do-
ctrina, & exemplo ad Christi opera fuimus prouocati, nos subindè cõmo-
nentium miseris & valetudinarijs pauperibus nõ deesse, quòd tùm nostra
tùm aliena deuotio per antedictos RR. PP. Apostolorum vices in terris
gerentes inflammentur; pro comperto habentes, obsequium istud, quod
in D. N. Iesum Christum nõ minùs reuerenter quàm fideliter exercemus
ne dum protectionis tutelam perpetuam, verùm etiam alacris eiusdem
& sanctæ defensionis suscepturum dignitatem, ob illustre tam Christiano-
rum & Sãctissimorum Patrum electorum patrociniũ, eaq; Protectio
augendæ fidelium huius Urbis pietati mirũ in modum sit profectura: spõ-
te & omni meliori modo, quo potuimus, & efficacius valere potest, elegi-
mus, fecimus, & solemniter constituimus, ac vigore huius præsentis pu-
blici instrumenti, eligimus, facimus, & constituimus Nostros & præfati
Hospitalis ac in eo degentium Procuratores, Defensores, Cõseruatores,
& Protectores principales & speciales &c. *Hactenùs illi. Sed S. Pater Igna-
tius cur Theatinos Patres adiuit?*

1 *Insanabilem Nosocomium, quod exacta temporum calamitates et clades labefactauerant, pristinae pietati ac splendori perinde (Carafa) restituit, ac si denuò ipse excitasset. Id quod memorat incomparabilis sanctitatis femina, Baptista Vernacia, Hectoris filia, in ea quam ad Gasparem Canonicum Regularem Epistolam dedit---Hoc in Nosocomio vero simile putat Caracciolus Episcopum Theatinum quadam postea cum S. Ignatio Loyola, Societatis Iesu institutore amicitia initiatum. Quo item tempore et cum alijs e Nostratibus spectatis viris egisse familiariter Venetijs Ignatium pro comperto habemus. Ioseph Sylos in histor. par. 1. lib. 4. fol. 136.*

DISQUISITIO SEPTIMA:

Cur S. Ignatius Venetijs Theatinos Patres est alloquutus? Num ab ijs fortassis hospitio exceptus fuit? Cum Episcopo Theatino an familiariter egit? Quae animi Dotes ac Dei Dona eundem Episcopum honestarunt?

P. Ioannes Rhò de Soc. Iesu interrog. 4. fol. 66. nu. 1.

2 **Q**uærebatur nimirum Ignatius Xenodochium aliquod de more, in quod se reciperet: voluitque in illud ADITVM IMPETRARE AB ALIQUO SCILICET VESTRVM (PP. Theatinorum) QVI ID PER EA TEMPORA CVRABAT. Nam hospitem eum apud vos ad Diui Nicolai fuisse, ægrè admodum, animum, vt credam, induco. *Hæc P. Ioannes Rhò. Quanquam hospitio exceptum esse, est qui admittat, imò gratias agat. Scilicet,*

P. Iulius Nigronus de Soc. Iesu in Regul. Comm. tit. par. 3. fol. 11. editionis Colon. Agrip. 1617.

3 Nos omnes illi (S. Nicolai PP. Theatinorum) Cœnobio multum debemus: quod Parètem nostrum in alieno solo peregrinantem tam benignè humaniterque tractauerit. *Ita P. Nigronus. At de S. Ignatio, cum Theatino (de quo agimus) Episcopo, quid dicendum? Num alter alterum mutuò se viderunt, habuèreque consuetudinem, aut colloquium?*

P. Nicolaus Orlandinus in hist. Soc. Iesu lib. 1. nu. 122. fol. 34. citatus à P. Ioanne Rhò interrog. 21. fol. 350.

4 **EGIT INTER ALIOS FAMILIARITER (Ignatius) CVM IOANNE-PETRO CARAFA, cui postea Ecclesiæ Catholicæ gubernacu-**

nacula Diuina detulit prouidentia, & Paulus IV. est appellatus. *Mox animi ornamenta subiungens, inquit: IS ET NOBILITATE GENERIS, ET LITERARVM ERVDITIONE, ET ALIIS DEI MVNERIBVS SPECTATISSIMVS, priusquàm vsu aliquo consuetudineque mores calleret Ignatij, falsis criminationibus adductus, vt erat in his, quæ ad Orthodoxam Fidem pertinent, SEVERVS ET ACER IN PRIMIS CENSOR, minùs eius fauere causæ, in ea quam diximus, suspicionis procella visus est. Cùm verò falsæ illæ criminationes, per summam inuidiam à Diabolo exortæ, Diui Ignatij Sanctitudinem ac Gloriam augeant, non imminuât; recitetur, quæ fuerint, ne quispiam Theatini Episcopi imprudentiæ adscribat, quòd (vt par fuisset) statim ipse, ad eò Sancti Viri causæ, non fauerit.*

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in vita P. Ignatij lib. 2. cap. 6. fol. 135.

7 Quidam vel maleuolentia suffusi, vel falsa persuasione decepti, sparserunt, fugitium illum esse: in Hispania non semel vinctum in custodia fuisse: igni tradita combustaque ipsius statua profugisse: ne Parisiis quidem licuisse homini viuere: ex qua etiam Vrbe fugiens suæ salutis consulisset. Demum eò processum est, vt res in iudicium sit adducta; diligenterque in eius vitam atque mores inquisitum. At quoniam mendacio res tota nitebatur, facilè concidit. *Sed ad Carasæ & aliorum nostrorum Patrum Zelum vt redeamus, huc facit*

P. Mathias Fabrus è Soc. Iesu in Opere conc. tripart. in part. astiuali in Dom. Pent. conc. 8. fol. 420. editionis Antuerpiensis.

8 Sunt Viri Sancti ac Religiosi Ordines à fundamentis erecti, quos opposuit Deus nouis Hæresiarchis. Quemadmodùm enim natura serpentes è cauernis suis ante prorepere non patitur, quàm Fraxinus eis inimicissima florere incipiat, vt contra venenatos morsus antidotum inde nobis parare queamus: nec priùs eiusdem arboris florem decutit, quàm illi iam in latibula sua se absconderint; sic Deus nunquam finit prodire ab inferis Hæresin, quin eodem tempore insignem aliquem Sactum quasi plantam producat, cuius vitæ succo contra pestiferum eius venenum præseruare nos possimus. Talis fuit S. Ignatius Loyola Societatis Iesu Fundator, qui octo annis post Lutherum natus annis decem post eundem obiit: arbor fertilissima præsentissimorum remediorum contra toxicum Lutheri--- *Talis arbor etiam fuit Io. Petrus Carasa, & S. Caietanus, qui Luthero proxime adnatus est. Anno videlicet à Virginis partu octuagesimo supra millesimum quadringentesimum: tres scilicet non amplius ante annos, quàm publica illa Religionis fax, vt Sylos ait, malo, quodam austro aurigante, ad morum perniciem lueatq; in Orbem est inuectus: qui etiam eodem prorsus anno 1524. Religiosam vestem induit, cùm suam exiit Martinus Lusherus; & vnà cum illo propè vitam finiuit:*

quippe

quippe inter utriusque obitus diem sex solum mensium spatium intercessit. Sed de S. Caietano in duodecima parte prima disquisitione dicemus. Fertilissima itaq; unà cum Societate Iesu, alijsque Religiosis Familijs, arbor fuit (ut Fabrus sicco tamen ore subiungit) Ordo Clericorum Regularium, quos Theatinos vocant, institutus Anno 1524. Haëtenus ille. Vin' de Ioannis-Petri Carafæ Zelo contra Hæreticos longiorem tamen orationem audire?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in Histor. Disputat. fol. 17. lin. 18.

9 Antonius Carafa Card. eius consanguineus veritatem bene notat. Zelo, inquit, fidei permotus (non solū) in Hæreticos quosq; vehementiùs efferebatur, sed etiam in tria alia hominum genera, Hebræos, Apostatas, Simoniacos: sui que sancti odij in eiusmodi pestes atque pernicies Christiani Orbis egregia, quoad vixit, edidit exempla; quippè qui vel tunc cum priuatam vitam Venetijs ageret, Hæreticos infectatus est acerrimè; monuitque Venetæ Reip. Moderatores, nulla propemodum alia ratione, posse eam Remp. ruere, quàm prouocata in se Dei ira, si ad Hæreses conuiuèrent. Itaq; cum cuiuspiam Hæresis detegeretur, protinus ad Carafam, priuatum licet hominem, accurrebatur; nimirum, vt in Hæresis postulatum inquireret, puniendumque Magistratibus traderet. Et cum aliquando Patauij degeret, sua auctoritate effecit, obtinuitque, vt Hæreticus quidam insignis è Ciuitate pelleretur. *Hæc ille. * Sed illud ipsum Nofocomium, à S. Caietano conditum, Hieronymus Æmilianus, cum eius curæ ac studio demandatum fuisset; quàm egregiè ac diligenter, quoue exercitationum corporaliū atque spiritalium ordine administrauit?*

* Quod hoc loco num. 10. per Typographi erratū impressum est, supra in Disquisitione 6. ponendū erat.

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu loc. cit. fol. 239. nu. 18. & 19.

10 Igitur qui valetudinario præerant, viri & pietate & genere planè nobiles tot animarū periculis, & egrorū incōmodis maximè anxij, egregiè etiam Hieronymi charitate & vitæ ratione perspecta, nihil habuere antiquius, quàm vt salutaris loci procurationem ad eum deferrēt. Homine itaq; enixè obsecrāt, vt conductis orbis in Valetudinarij ædes satis amplas, eo in loco, & pauperibus simul, & ægris operam suam nauet--- Non irrita fuere nobilium virorum vota. Hieronymus quippè in omnem de proximo bene merendi occasionem imminens, prouinciam nō detrectauit: sed postulatis cumulatè satisfactorius quò inuitabatur, breui se contulit: ac veluti optatam à Deo charitatis palæstram adeptus, laxatis ardori habenis, ad ægros sanosque iuandos, suas curas vigiliasque, studiofiùs quàm antea, contendit. Orphaniseo in loco eadem erat, quæ antea viuendi disciplina, idem opificiorum labor, orationum ardor, numerus autem multis capitibus auctior. Cum infirmis & miserè iacentibus multus erat Hieronymus: singulos inuisebat, humanissimè solabatur, cibos appo-

apponebat & ministrabat: nec illos è strato tollere, brachijs gestare, tetrumque foetorem perferre grauabatur. Eratq; hoc ferè quotidianæ charitatis pensum, ægrorum lectos sternere, corporum sordes purgare, quifquillas è pauimento verrere, abiectiora munera obire. Nec corporum modò, sed animarum curationi maximè instabat: vt enim miserrimo cuique assidebat, ita illum suæ salutis admonebat; pijs colloquijs ægritudinis molestiã leuabat: in supremo vitæ discrimine Christianis adhortationibus viam munire studebat; quò egrotantis animus paratior venienti Domino occurreret: maximè sollicitus ne quem sacra Cõfessione in expiatu aduentantis mortis horror inuaderet: ijsq; in extremo iam agone laborantibus ita assiduus erat, vt sorbitiunculas, & pharmaca sua manu præberet, minutum cibum in os infereret, apud eosdem nocturnas duceret excubias, quò singulis momentis ingruentibus periculis præsentì celeritate subueniret. Quæ omnia quàm eximio ægrorum bono, & totius Venetæ Ciuitatis admiratione ab Hieronymo præstarentur, testes illi ipsi grauissimi viri Valetudinarij Curatores, qui tam multa, & tam honorifica cum laude de Hieronymi virtute (sed haudquaquam vero maiora) vbique prædicabant, vt Hieronymum vehementer tæderet, puderetque.

I *Cùm nihil certi (Theatini Patres) haberent, ad vitam alendam, si quid à quoquam eis donaretur, quo famem quotidie pellerent, non plus acciperent, quàm quod ad vitæ usum necessitatemque sufficeret; reliquum omne in pauperes distribuerent: atque ita sola spe sustentati vitam debebant: quippe qui ex omnibus hominibus pauci & soli essent, qui diuitias & fundos repudiantes, virtute ditissimi haberentur; omnemq; suam spem & cogitationem in vno Deo fixam esse fixamq; volebant. Ex quibus percipere poteris, Lector, quæ cunabula, qui spiritus, quanta circa Deiculum primorum illorum virorum extiterit, Theatino Duce, Religio: quàm viuida ac feruens ad inuicem charitas, puritatisq; ac paupertatis zelus. Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Aduensis in flor. Card. to. 3. fol. 131. n. VI.*

DISQUISITIO OCTAUA.

Episcopus Theatinus quam vitæ rationem ducebat, voluptuosam an asperam? Quid ipse aliud Venetijs per ea tempora præstitit? S. Ignatius qui Prophetiæ certè dono non caruit, quid de nostro Ordine prædicere potuisset?

P. Adamus Contzen è Soc. Iesu in Euang. cap. 6. Matth. vers. 16. quæst. 1. S. 3. fol. 128.

2 **V**IXIT ILLE, ante Pontificatum, SANCTE; ET VT PAVLVS APOSTOLVS, IN IEIUNIIS MVLTI--VIXERAT
PAV-

PAVLVS (siue Ioannes-Petrus, Episcopus Theatinus) ante Pontificatum PARCE, ET DVRE, MORE PAVLI EREMITÆ. Sed & de aliorum gestis hæc

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

3 Benignè Caietanus fouet famelicos Venetijs. Caietanus Veronã excurrit: summa paupertate vitam tolerat: Capituli & Episcopi diffidia componit. Euocantur (Patres) Neapolim. Laudatusque à P. Ioanne Rhò Caracciolus lib. 2. cap. 7. & ex eo par. 1. lib. 4. Sylos (omnia carptim refero) hæc habent. Excitauerat Venetijs turbas Græcorum gens, visumque ad eò ingens, ac dignũ non perfunctorio remedio malum, ut consuli Pontificem oportuerit, atque à suprema ea potentia ac vi telum impetrare, quo monstra conficerentur. Etenim pro concione scriptisque corrupta scisseque fidei dogmata publicè impudenterque disseminabant. Idque Theatini Episcopi Zelo à Clemente VII. demandatum: qui integro eo temporis spatio, quo Venetijs egit ijs fidei quæstionibus, malisque refecandis, si quæ adnasci cerneret, incumberebat. Concionatores præsertim, qui facile aut orationis illecebra, cultuque, aut inconditis clamoribus vulgus occupant, admirabili quodam Zelo, curaque intentiore audiebat: quorum eloquentia ubi clandestini quid veneni instillare sibi videbatur, mirum qua ope nitentur, ut aut ab ea caueret populus, aut longè lucis illa ablegaretur. Accidit hoc sub id tempus non semel: illud præcipuè, quod in Apologia ad Nauagerium narrat Antonius Cardinalis Carafa. Nam cum Hæreticus quidam declamator Patauij, magna quidem hominum frequentia plausuque fermocinaretur, cognouit illicò corruptam hominis faciendam Episcopus Theatinus, qui eò fortè excurreret; fucumque imperitis ac catholicis auribus teterrima ab ea dictione fieri: eòque grauiorem fidei morumque iacturam pertimescebat, quòd ab ea Patauini Gymnasijs, ingeniorumque celebritate, cresceret doctrinæ existimatio, & robur. Ergò re ad inclytum Venetorum Senatam delata, tum apud ipsos Patauinos Ciues, egregio ardore animi perorata, eo nisu adlaborauit, desudauitque, ut expulsus tandem ille Lutheri admissarius ab ea Ciuitate ac Prouincia fuerit. Hoc item anno alteram imposuit prouinciam Carafæ Pontifex, quæ ut honorificam de eo, eiusque in agendis rebus prudentia Pontificis opinionem confirmauit: ita non minimum addidit Theatinæ sodalitati nominis, quòd vix dùm nata, ceu matura iam æui ac disciplinæ ad aliorum Religiosorum cætus cõponendos ac temperandos adhiberetur. Instituerat Iacobus Pauonus, vir quidem egregij Spiritus, Eremitarum Sodalitium, à Dalmatia nuncupatum, sub Regula tutelaque S. Hieronymi, Christi anno post seculum quintumdecimum quarto & vigesimo. Sed extincto citius optimo Parente, ut qui integras suasque non dùm vires diuturnitate vsuque Ordo acquisuerat, timeri illi casus cœpit: & iam remitti rigor, neruique obseruantia, & quædam obtentæ imbecillitati permitti videbantur. Quare supplicatum Pontifici, ut presenti ope consuleret: qui quòd omnia sibi de Carafæ studio ac labore pollicebatur, datis ad eum literis iussit, ut hanc sibi destitutam à Patre sobolem adoptaret; com-

E e

ple-

plexusque ex animo negotium, figat ipse, refingatque leges ad nutum, ac sua prudentia normam. Ad hæc Clemens Episcopo Theatino, Caietano ac socijs iniunxit, ut decentiorem in formam Missalem librum, Breuiarium, ac B. Virginis Officium cōcinnarent. Quod Diploma habes supra in fol. 75. Anno item 1530. Episcopus P. D. Bonifacium à Colle Neapolim allegauit, germanæ Sorori, Mariæ Carafæ, præsentem opem laturum, ut ritè illa Sapientiæ Monasterium, ad Theatini Episcopi amissim ac normam, instituere posset. Anno item 1531. quendam fratrem Baptistam acri quidem epistola asperius obiurgauit atque perstrinxit: quòd qui diu cum laude vixerat, & asceticos quosdam libros ediderat, & Vicentina illius Sodalitatis alumnos ad pia opera extimulauerat, suæ deindè professionis oblitus, non sine graui piorum mærore uitã ducebat Religioso homine indignã. Hactenus uel ex Caracciolo, uel ex Sylo, qui quod nos paucis innuimus prolixè ac multis exponit. Sed S. Ignatius, Diuini Numinis fulgoribus illustratus, quid de nostro Venetijs Ordine vaticinari tunc potuisset?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. XI. fol. 129. num. XIII.

4 Altricem Episcoporum familiam futuram---amplificãdam multa alumnorum celebritate per Italas Vrbes, magno earum emolumento: claros habituram Oratores, Viroscque doctos, qui libris in lucem editis Rempublicam literariam illustrarent. Potuit de Carafæ Purpura, & Pontificatu, deque rebus eius è Repub. gestis. Potuit de Scoti, & Arezj Cardinalium laudatissimorum dignitatibus, ac virtutibus. Potuit de Ioannis Marinoni, atque Andreæ Auellini duorum absolutissimorum domesticæ ac frugiferæ alijs sanctimonix exemplorum claritate. Potuit de Templorum magnificentia, & cultu mundissimo: de suffragiorum, quibus defunctorum animis, secunda quaque feria, vtilem opem fertis, celebritate: de Colchica, siue Mingreliana (& Indica item) expeditione, ad reuocandas ad Petri caulas errantes ouiculas paucis ante annis suscepta. Potuit de Collegij propagandæ Fidei administratione recens suscepta---Potuit de Antonino Diana, celeberrimæ famæ Theologo: de Agellio, & Ghislerio, illustribus Diuinarum literarum interpretibus: de Tolosis, Pontanis, Myrthis, Iustinianis, Filingerijs, Gilibertis, Passerinis, Denticis, Casertis; qui superiore, aut etiam nostra ætate, eloquentiæ gloria floruerunt: de Guindacijs, Antinorijs, Baldellijs, Marinis, qui nunc apud vos dominantur in suggestibus: deque Bozomo mihi amicissimo, qui quintum iam annum, Mediolani, in summa amplissima Æde, iubente Cæsare Montio, Cardinale Archiepiscopo, cui gratissimus est, cōcionem frequentissimã, per æstiuas ferias, beata quadã detinet faciãdia. Potuit de Stephano Mediceo, ciue meo, ac Patriæ ornamento singulari, quem proximis Comitijs ob perspectam virtutem prudentiamque iterũ Præpositum Generalem fecistis---Potuit de Aloysio Nouarino, vestri Ordinis eruditissimo, ac
totius

totius sacrae atque prophanæ antiquitatis scientissimo. Potuit de Paulo Aresio, Ciue meo, Episcopo Derthonensi, viro extra inuidiæ iactum, virtutum magnitudine, atque multiplici sapientia collocato, multa prædicere. Ita P. Ioannes Rhò. *Sed mitto ego S. Caietani Patris mei Vaticanium, quod P. Andreas Mendus in Crisi de Societate Iesu S. 12. num. 134. innuit: & Carafa Vaticanium addo, quod in par. 1. lib. 4. pag. 132. Sylos edidit hunc in modum. Quo tempore Venetijs agebat Carafa, Contarenis quàm familiarissimus, eorumque à Confessionibus, natam in ipsorum domo puellam, atque impetrasse ab eo Parentes, ut è sacro illam fonte susciperet: cumque de Nomine ageretur, ac iam animo auita quedam appellatio sedisset rogasse ceu futurorum prisci Carafam, ut Concordiã nominarent: futurum namque, ut numerosior ab ea Soboles, ac Nepotum series existeret, qui singulari quodam concordie exemplo, opum, domus, & quod caput est, animorum communionem, nexuque, diu viuerent. Id quod perinde accidit, enatis à Concordia Contarena filijs ac subinde nepotibus: qui insigni cum germanitatis laude, communi diuitijs patrimonio, eademque in domo, unanimes habitarunt. Et commemorare hæc de Carafa sine magna virtutis admiratione Franciscus Contarenus non potuit: addiditque plura cum in Rempubl. Venetam, tum in suam domum eius merita. Hactenus Sylos.*

I Etenim temporum illorum corruptela, quod proprium fuisse constat Episcoporum & Clericorum, ut Prædicationis munus exercerent, Monachis, & Fratribus Religiosorum Ordinum relictum ferè erat, ita ut à Clericis id existimaretur alienum: & prout audiuisse me puerum à meo recolo Magistro, propè, ad miraculum uisi sunt (Theatini Patres) qui primi ex Clericis in pulpitis, eoque magis, quod peculiare ipsorum super caput in Clericali birreto Crucis gestarèt signum, & super pelliceo essent induiti, quod item proprium Clericorum est indumentum, in sanguine Agni ad Crucis Christi signum dealbatum; quouè significarent, se quidem enixos ut induitos se exhiberent Dominum Iesum Christum, quem prædicabant. Mich. Ghisler. in. prælud. doct. sac. lib. 6. part. 2. cap. 15.

DISQUISITIO NONA.

Num sacris administrãdis, ac Verbi Dei Prædicationi Episc. Theatinus ex instituto vacabat? Eius Ordinem Neapolitana Ciuitas quomodo exoptauit ac petijt? S. Mariae Sapientiæ Moniales, à Maria Carafa instituta, acceptis ab Theatino Episcopo legibus, an fuere primæ omnium Neapoli, quæ vultum velarent?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in hist. disput. nu. 72. fol. 196.

2 **Q**uoniam nihil est simul factum, & perfectum, Anno 1533. iisdem (Theatini Patres) Pontifici Clementi VII. qui Ordinem confir-

marat, significant se decreuisse VACARE PRÆDICATIONI VERBI DEI, AVDIENTIÆ CONFESSIONVM, SACRÆ THEOLOGIÆ, ET SACRORVM CANONVM STVDIIS, AD SVARVM, ET ALIORVM CHRISTI FIDELIVM ANIMARVM PROPECTVM. Pontifex annuit eorum Votis, per Diploma relatum à Cherubino Laertio. *Hac Nigronus. Et tamen quod à Clemente priuilegium impetrarunt, non prima eius facultatis cōcessio, sed concessæ olim confirmatio fuit. Propterea inquit*

P. Ioannes Rhò d Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 217.

3 Anno Seculi 29. (*Theatini Parres*) Priuilegia duo à Clemente Septimo obtinuerunt. *Neque tamen explicat, quæ nam fuerint, fortassis quòd in XV. interrog. fol. 269. tradit Nostros ex instituto audiendis olim Confessionibus non vacasse. Et tamen in primo illo Diplomate dato die 21. Ianuarij Mēsis Anno 1529. ita asserit Clemens VII. Vobis Clericis Regularibus Autoritate Apostolica tenore presentium cōcedimus & indulgemus, vt Superiores vestri, Præpositi nuncupati, pro tempore existentes, cum Clericis Socijs vestris dispensare possint super recitatione Diuinorum Officiorum. Cuius dispensationis causam assignat, quòd nimirum occuparētur, In prædicatione Verbi Dei, audientia Confessionum, Sacræ Theologiæ, & Canonum studijs. Ita Clemens. Vide Caracciolum, Tufum, Sylum, Peregrinum, & alios. Neapolitanam expeditionem, max audiamus.*

P. Iulius Nigronus d Soc. Iesu in Histor. Disput. nu. 33. fol. 61.

4 Anno 1532. (*Ioannes-Petrus Carafa*) rogatur à Ciuitate Neapolitana per literas, vt Socios mittat Neapolim. *Et literæ quidem, vt Sylos habet, ita fuere: Ioanni-Petro Carafæ, Episcopo Theatino. Erecti à præclara, quam adornasti, Seculi fuga, atque ab ea, quam instituisti, vitæ ratione, per sepe ad te scribere animus fuit, vt ad Dei primùm Gloriam, tum ad huius Urbis solatium fructumque, quæ, ceu mater amantissima, tantum sibi filium magnificè gratulatur, ea hinc virtutum exempla disseminares, quæ sparsa alibi pulchrè iam sobolescunt. Nunc verò quia Oppidi Comes ardore animi, ingentique in sodalitem vestram zelo excitatus, opportunum quendam locum, vbi Diuina procurari, atque vrgeri insignis vestra disciplina possit, extruendum curauit: impèsius precamur, vt Ciuitati huic tuæ eo te beneficio beneuolum, pronumque exhibeas; quod ad proximorum vtilitatem, diuinumque honorem, efflagitamus: nec abnuerit profectò quisquam vestrum suæ hinc probitatis vestigia consignare, vbi Apostolorum Princeps Petrus monumenta suæ dignitatis ac nominis relinquere, non est dedignatus. Locus quidem propè mœnia per commodus, amplius, salubri Cœlo, longè à fori vulgique strepitu,*

pitu, ut quibus est veræ sapientiæ cultus ad cor, sectari hinc illam atque excolere pulcherrimè possitis. Nostræ te deuotioni propitiû pollicemur. Cum Titonio, quem nuper spectatæ quidem probitatis virum inter vos excepistis, adlegare huc libeat saltem duos, succedentque mox alij, Deo dante, ut possit Vrbs hæc Thesauros suos in Cælo collocare, ac in vestra inopia Christum pascere. Interim dum nos tuis, tuorumque precibus ex animo commendamus, hæc nostrum omnium vota minùs frustatum iri speramus. Neapoli die 4. Octobris 1532. Sic illi. *Nunc de Sapientiæ Monasterio à Maria Carafa (ut Theatinus Episcopus iusserat) instituto, aliquid audiamus.*

P. Ioannes Rhò & Soc. Iesu in var. virt. bistor. lib. 7. cap. 3. fol. 749.

5 Non vnus capitis, sed vniuersi Virginum Collegij, cui Neapoli à Sapientia præcipuè fama disciplinæ nomen est, laus ista iam erit; sanctum enim apud illas; quoties Medicus cellam intrat, toties veluti pudori nuptas, demisso in oculos atque ora peplo, se clepere, ne grauiori, quàm decumbant periculo, aspici possint. Existimauere huius principes Instituti, virorum oculis, quamquam senio frigidis atque caligantibus, quales plerumque Medicorum sunt, qui intra Virginum claustra admittuntur, malè nihilominus committi Virginitatem, tantùm illis inest iaculorum, ut non nisi morte finiantur. *Et n. 6.*

6 Et quidem tantus illas apud Virgines pudicitiaæ honos est, ut nimia in eius custodia Magdalena Carafa, mætrona clarissima, quæ apud eas viro soluta secessit, mihi minimè fuisse videatur. Decumbenti epistola erat exaranda, nec vires scribendo sufficiebant; obtulit ergo libentissimè operam, virgo ei assidua, & perquam familiaris: sed abnuuit Magdalena, caussata iniuriam esse Virginitatis, si Virginis manu ducti characteres virilibus oculis veluti violarentur. *Et lib. 1. num. 8. fol. 6.*

7 At Magdalena Carafa, si fortè inter colloquendum violatam ab impijs hominibus adamati Numinis Maiestatem, audisset, turbari primum, ac veluti improuiso attonitam malo pallere, ut amantem non negares; tùm subducere se ab aliorum consortio atque abditum in conclauem secedere, accuratisque precibus ac supplicijs diuinam iram diligentissimè criminosis deprecari. Nouerat Deum optimè amari, si eius charitati, vel inimicos ipsos commendamus, quibus dùm ignoscit, suo in amore triumphat Deus. *Vide lib. 3. cap. 2. n. 7. fol. 272. eiusdem industriam ut Christi Cruciatuum memoriam continuò retineret. Sed eius vitam ac gesta abundè fuscq; alij conscripserunt. Maria verò Carafa quæ celeberrimum illud Monasterium condidit, nos in lucem vitam edidimus.*

I *Persape' quidem & diu petierant à Carafa Neapolitani Proceres, ut Neapolim, hoc est, in Patriam suam ipse reuenteretur; ibique uti Venetijs fecerat, Clericorum Regularium Ordini à se recens fundato domiciliū figeret. Sed Carafa, vel quòd à Patriâ libenter abesset; vel quòd Campaniæ regionem, & Neapolim ipsam Lautrechi obsidione, & insequentibus ærumnis miserè afflictam sciret, eiusmodi petitioni agrè assentiebatur. Interea Ioannes Antonius Caracciolus Comes Oppidi, Vir munificentia & ceteris virtutibus ea ætate clarus, cellulas quasdam ad Monasterij formam sumptu edificatas propè Ædem S. Mariæ de Misericordia, Benedicto Titonio, eiusq; Sodalibus, qui religiosam vitam meditabantur, iam concesserat incolendās. Contigit autem ut Benedictus adhuc anceps quodnam institutum sibi ac suis seruandum præfigeret, excitus sanctitatis nostrorum Patrum fama, quæ Neapolim usque peruenerat, Venetias ire, & paucis diebus (ut quondam S. Hilarion apud B. Antonium fecisse legitur, omnem eorum vitæ rationem discere, eamque postmodum Neapoli in iam dicta Æde Misericordiæ scriuare statuerit. Sed Benedicto, postquam Venetias peruenit, ad eò placuit Tolentinatis domus secessus, & nostri Ordinis institutio, ut mutato repente consilio, non iam Neapolim redire, sed Venetijs cum nostris Patribus degere, & Clericus Regularis fieri optauerit atq; impetrauerit. Hic est ille Benedictus Titonius, qui postea Seuerus vocatus est, à seuerâ scilicet vitæ ratione, quam, in se piè seuiens, ad obitum usque tenuit. Comes itaque Oppidanus, spe sua quam de Titonio eiusque socijs conceperat frustratus, enixè petijt à Carafa, ut aliquot è suo Ordine Neapolim mitteret. Sed cum ille rem longiùs differret, Caracciolus, Primoresque alij Neapolitani, à Clemente VII. Pont. Max. quod cupiebant obtinuère. Opportunè enim accidit, ut per idem tempus, Patres de abeundo Neapolim ancipites, Christi Vicariū super ea re consuluerint; ut quid factò expediret, ipse perscriberet. Itaq; supremi Pastoris sacri Diplomate iussi sunt Patres Neapolim proficisci. Ant. Caracc. in coll. fol. 214.*

DISQUISITIO DECIMA.

Quomodo Theatinus Episcopus ac S. Caietanus à Pontifice Clemente non sine animo presagiente iussi fuere, ut Neapolim socios allegarent; & non unum sed plura etiam domicilia figerent in hac Vrbe?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in Apolog. inter. 15. n. 32. fol. 269. lin. 15.

2 **C**lemens quidem in illa Breui Epistola, qua Neapolitanam expeditionem laudat imperatque, ita cū Carafa, Caietano, cæterisq; loquitur:

CLE-

C L E M E N S P A P A V I I.

Venerabili Fratri Ioanni-Petro Episcopo Theatino, & dilectis
filijs Caietano Presbytero Vicentino, ac eorum socijs
Clericis Regularibus nuncupatis.

3 Venerabilis Frater, & dilecti filij, Salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis nuper fecistis, vos per hoc fermè quadrienniū, à nonnullis deuotis, etiam nobiles laicis ex Ciuitate Neapolitana crebris pulsatos precibus, ac demum ab ipsa Ciuitate publicis literis vehementiùs fuisse rogatos, vt illuc aliquot ex vestris Clericis mitteretis, qui Locum (*hic unum nominat*) in eadem Ciuitate iam nomini vestro cōstructum recipere, atque inibi Domino famulari valerent: Vosque itineris longinquitate ac difficultate deterritos, simul & de vobis ipsis humiliter sentientes, nec ad satisfaciendum illorum expectationi vos idoneos cognoscentes, haec tenens, illorum precibus acquiescere distulisse: sed cum hinc tam deuotæ Ciuitatis vel preces contemnere, vel deuotionem fraudare, vel certè liberalitatem aspernari, durum & inhumanum; illinc tanto vos itineri credere, tam longè posita Loca recipere, & quod maius est, tantam opinionem expectationemque sustinere, audax nimium & supra vires vestras vobis esse videatur hæretis in ancipiti, nec omninò vel quid statuatis, vel quod petentibus responsum detis inuenire potestis. Quapropter, diuino auxilio assiduis orationibus inuocato, ad nos tãdem confugiendum putastis, nobisque pro vestra in nos, & in hanc sanctam Sedem pietate, humiliter supplicare fecistis, vt quodcunque nobis super eo videretur, vobis paternè consulere, de solita Sedis Apostolicæ benignitate dignaremur. Nos igitur deuotioni vestræ satisfacere, quantum cum Domino possumus, cupientes, consultationi ac petitioni vestræ taliter respondemus. Quòd cum ex Domini præcepto, nos omni petenti tribuere, atque angarianti mille passus alia duo simul pergere debeamus: Cùmque nos Paulus Apostolus nō quæ nostra, sed quæ Iesu Christi sunt, quærere doceat: quemadmodum ipse non quod sibi esset vtile, sed quod multis vt salui fierent, se quæsisse testatur, debetis & vos aliquid laboris assumere, vt iuxtà Domini præceptum valeatis proximorum vtilitatibus inferuire. Quòd si qua vobis exponi contigerit, quæ vires grauare videantur, non debetis in virtute vestra confidere, sed in eo, qui diues est in misericordia, & qui dat omnibus affluenter, & non impropert, & dat verbum Euangelizantibus virtute multa. Quare ne vlteriùs sub ambiguitatis velamine latitantes perplexæ cogitationis æstuetis angustijs, vobis in virtute sanctæ Obedientiæ præcipiendo mandamus, vt aliquos ex vestris Clericis ad eandem Ciuitatem Neapolitanam quàm citiùs distinetis, qui Loca quæcunque oblata recipere, atque in ijs Diuino cultui & humanæ salutis seruiendo, iuxtà Clericalia Instituta & vestras laudabiles consuetudi-

tudines, Altissimo valeant in virtutum exercitio famulari; (*Videntur hic iussisse Pontificem, ut plura etiam Cœnobîa conderentur*) ne illius fidelissimæ Ciuitatis, quæ fidem Catholicam ab ipso Beatissimo Petro Apostolorum Principe, ut piè ibi creditur, acceptam semper constantissimè fidelissimèque seruauit, deuota desideria diutiùs differantur; nec tu frater Episcopo, Patriæ tuæ te amanti & roganti, defuisse videaris. Volumus autem, ut ibi omnibus ijs Priuilegijs, & gratijs gaudeatis, quibus alibi vobis per hanc Sanctam Sedem & per nos aut concessum est, aut concedetur in posterum, uti & potiri, & gaudere, contrarijs non obstantibus quibuscunque. Datum in Ciuitate nostra Bononiæ sub Annulo Piscatoris, die XI. Februarij MDXXXIII. Pontificatus nostri Anno decimo.

Blosius.

I *Decora autem & memoranda extitit in procinctu eius expeditionis Caietani responsio: cui cum à Carafa dictum esset, ut ipse sibi Socium quem cuperet eligeret; Egonè, inquit, Socium eligam quem malim? Immò oro atque obsecro hunc quem cernitis Christum confixum Cruci, (aderat quippè Crucifixi imago) vobis ut inspiret, illum mihi iungere Socium, qui meæ maximè omnium aduersus sit voluntati. Hac ille digna prorsus quæ posteri animo imprimant. Verumtamen contra quàm precatus est tunc semel euenit: faciente nimirum Deo, ut is eligeretur, non qui eius aduersaretur placitis, sed qui omnium promptissimus obediret: nam illi à Patribus datus est socius, Ioannes Marinonius Venetus, vir adèò virtutum omnium ornatus insignibus, ut neminem profectò eo præstantiorem Neapolim mittere potuissent. Anno igitur MDXXXIII. iij. Non. sextiles Caietanus & Ioannes Venetijs discesserunt. Romam cum peruenissent, illicò Clementem Pontificem adeunt, qui ut eos vidit Solis ardore torridos; Quò, inquit, abitis filij cum tanto vitæ discrimine in rabido hoc Canicula æstu? At satius nobis est, Caietanus respondit, vitam hanc negligere, quàm tua iussa vel momento, Pater sancte, morari. Miratus simul & delectatus obsequale promptitudine Pontifex, ac benignè eos contuitus, dimisit, Crucis signo abeuntibus benè precatus. Antonius Caracciolus in collectan. histor. fol. 219.*

DISQUISITIO VNDECIMA

S. Caietanus, à Theatino Episcopo missus, qua nam animi demissione se gessit? Quomodo Neapoli exceptus est? Qualem se Io. Antonio Caracciolo, Oppidano Comiti, opum & reddituum contemptorem ac osorem ostendit? In hac præclara Vrbe quid gessit? Capucinarum Monialium, quarum institutionem suaserat, an Confessiones audiuit? Conciones an ipse ad populum habuit?

P. Iu-

P. Iulius Nigronus d. Soc. Iesu in Hiflor. Difputat. nu. 33. fol. 61.

2 **I**N discessu B. Caietanus edidit memorabile illud exemplum humilitatis & indifferentiæ, recusans eligere socium pro suo arbitrato, quanuis illi à Carafa facta esset potestas.

Idemque P. Iulius Nigronus d. Soc. Iesu in Reg. 43. comm. Soc. Iesu nu. 29. fol. 748.

3 Nonnulli soli esse cupiunt in itinere, vt nulli subsint, cuius arbitratu viuant; vt socio, si sit senior, ne loco cedere, in hospicio, in rheda, in nauui cogantur; optima quæque appetentes. At hos sine dubio superbiæ spiritus inflat, & amor nimius commodorum; quorum illum cõprimere, hunc moderari est necesse. Contrario prorsus ducebatur spiritu bonus ille Vir Caietanus Thienæus, ex primis quatuor Conditoribus Ordinis Theatinorum: qui cùm ei facta esset potestas socium eligendi Neapolim Venetijs profecturo; Egone, inquit ad Præpositum, socium eligam quem malim? Oro atque obsecro hunc quem ternitis Crucifixum, vobis vt inspiret, illum mihi iungere socium, qui meæ maximè omnium aduersus sit voluntati. *Quamobrem, B. Caietano, eximia sanctitate præditus Ioannes datus est comes. Sed mox, ille quid Neapoli egregie præstiterit, audiendum.*

P. Ioannes Rhò d. Soc. Iesu de var. virt. histor. lib. 7. cap. 11. n. 12. fol. 858.

4 Ordiamur ab altero eius familiæ Principe, qui Pauperiem sibi nec immeritò putat esse gloriosissimam. Positis in Vrbe Venetiârũ noui Ordinis principijs, quæ reiectis in Deum curis bellissimè se dederant, iubetur à Carafa Thienæus Neapolim proficisci, atque in ea nouam stirpem pangere. Rapuit ad se animos ciuium ac Principum Thienæi virtus, quæ cùm egentissimum rerum omnium videret Oppidi Comes, & virtutem hominis suspiceret, census & fundos, quibus recentem familiam aleret; liberalissimè obtulit. Renuentem atque obijcientem bellè sibi in ea, quâ profitebatur, rerum omnium nuditate, røm Venetijs processisse, monebat Comes, non eadem omnium locorum esse ingenia; ad quæ succlamans Thienæus, At ego, inquit, alterum Neapolitanæ Urbis, Venetiarum alterum Ducem esse nesciebam. Verùm, quum obtrudendi, quæ non accipiebantur, nullum finem faceret Comes; veritus Thienæus, ne contentio illa paupertatis luminibus officeret; ea, quæ consecuta est, die, summò mane, quos secum habebat socios, cum suis talaribus, ac precum breuiario, domo, quam idem commodauerat Comes, exire iussit, clauisque remisit, multa cum gratiarum actione, iubens renunciari; velle Thienæum experiri, an Deus alius Neapoli esset, qui fidem suam liliorum ac volucrum fidei iussione obligatam pauperibus suis non seruaret. Hinc Thienæi

imaginibus addita lilia, vt quæ alijs candoris atque intaminatæ Virginitatis sunt ornamenta, spei in Deum reiectæ, nec falsæ, eidem (*ultra Virginitatem, quam satis in Thienæo compertam habemus*) sint argumenta. *Sed quid aliud præclare gessit, ac egregie præstitit Neapoli Thienæus?*

P. Ioannes Rbò d Soc. Iesu in progress. Ord. pag. 218.

5 Nosocomijs. (*Thienæus & Marinonius cum socijs*) Neapoli inseruiūt; atque moribundis cperam nauant---Ochinum Neapoli concionantem audit, ac detegit Caietanus---Migrant Neapoli ad D. Pauli. *Magna est omnium pietas ad D. Pauli adeuntium; & concursus ibi mysteria vsurpantium; & sacras, adde, audientium Conciones.* Ochinum deprehensum ad Casafam Cardinalem defert Caietanus. *Cùm verò constet, Thienæum Mariæ Longæ spiritualem Patrem atque Directorem fuisse, eidemque persuasisse vt Capucinarum Sanctimonialium Cænobium institueret, ac Dei iussis obtemperaret; quod præter Theatinos Scriptores, disertè narrant Casar Deengenius in Neapoli sacra pag. 161. & Fridericus Malaperius in vita M. Laurentiæ pag. 86. quæro hic an verè S. Caietanus, qui Capucinarum institutionem suaserat, Capucinarum Monialium Confessiones audiuit?*

P. Ioannes Rbò d Soc. Iesu interrog. 6. fol. 94. num. 24.

6 Cur Bouerio in---historia summa fide ac diligentia versanti non credam? *qui sub ann. 1538. num. 15. ait: Maria---Monasterium Virginum Tertij Ordinis S. Francisci---Apostolica auctoritate instituit: cuius à principio Clerici Regulares Congregationis Theatinorum, quos ipsa hospitio exceperat, ac domo quadam iuxta Hospitale donauerat, administrationi vacarunt. Et sub ann. 1542. num. 59. Tantam, inquit, è Cælo lucem hauriebat (Maria) vt cùm mulier inerudita esset, nec vllis vnquam literarijs studijs vacasset, scripturas tamen tam profundo ac catholico sensu intelligeret, ac interpretaretur, vt B. CAIETANVS, qui inter Clericorum Regularium, qui Theatini nuncupantur, Ordinis Fundatores adnumeratur, VIR THEOLOGVS, AC DE DIVINIS LITERIS BENEMERITVS, dùm Neapoli degeret, SPIRITVALEMQUE IPSIVS CVRAM AGERET, ex ipsius sermonibus, ad scripturas intelligendas plurimum se lucis hauisse fateretur. Et num. 63. Inter alios, inquit, huius Congregationis Patres, B. CAIETANVS THIENES, qui inter præclaros illius Institutores adnumeratur; PER QVATVOR CIRCITER ANNOS, MARIE, AC CETERIS MONIALIBVS SACRAMENTA ADMINISTRAVIT. Et num. 64. Maria, inquit, simul atque Religiosam vitam Professa, atque Apostolico Diplomate perpetua illius Monasterij Abbatissa constituta fuit, cùm Theatinos Patres ab illius SE CVRA ABDICASSE CERNERET,*

NERET , Capucinos in hanc operis sollicitudinem vocat. Ita Bouverius. Neque interim Caietanus, ut dixi, & in Vita Mariæ Carafæ clarissimè demonstravi, Sanctimonialium Sapientiæ sacras Confessiones audire prætermittebat. Nō ergo P. Ioannes Rhò constanter ac confidentissimè dicat in fol. 269. num. 35. nostris olim Patribus, ac Neapoli S. Caietani ævo, horum ministeriorum causa pedem efferre domo non licuisse. Sed quid laudatus citatusque à P. Rhò Auctor habeat, in fol. 228. & deinceps, adijciamus.

7. Ex eo autem die, quo (Maria) Ioannem-Petrum Carafam, & Bonifacium à Colle viderat, magno desiderio capta est, ut Neapoli domicilium figerent. Quocircà illi Carafa scripsit in hæc verba: Literæ tuæ, Domina, satis viriū habere potuissent, ad nos hinc permouendos, ut istuc veniendo, Diuinæ voluntati per te nobis ostēsæ obsequeremur. Sed quoniam id equidem nunc præstare non potui, visum est ad Septembrem usque differre, & videre interim, an DEVS mihi istuc veniendi vires & facultatem tribuat. Porro de mea in hac re voluntate debes tu quidem esse extra omnem dubitationem, non solum ob Patriæ meæ beneficium, cui seruire debeo, sed etiam ut tuo desiderio per nos satisfiat. Inde ortū est, ut exigentibus id à nobis Urbis istius Rectoribus, coacti simus mittere fratres nostros Caietanus & Ioannem, quos ab initio tuæ potissimum fidei commisimus, tibi que vni præcipuè commendauimus, nulla aliorum amicorum aut propinquorum facta mentione. Quapropter ex ea re cognoscere potuisti, quàm egregiè erga te affecti simus, & quàm fidenter in te vna, DEO id nobis inspirante, spem habeamus. Ego vicissim apertissimè cognoui, non frustra nos in te fidem collocasse: quia non excepisti iā dictos meos fratres, ut homines missos ab hominibus, sed ut Angelos sanctos à Diuino Numine delegatos: & pergis insuper fouere eos eximia charitate, nostrumque meritum & opinionem longè superante. Itaque cum nihil ambigere debeas de meo, in hac atque in omni alia re quam tibi gratam nouero, prompto animo, illud solummodò est reliquum, ut assiduis orationibus à Deo impetretur lumen, quo diuinam eius voluntatem dispicere atque exequi valeamus. Venetijs IV. Non. Maias. M. D. XXXIV. ----- Intereà Maria in sui ipsius mundique contemptu magis magisque proficiens, quemadmodum diū antè nempè anno sal. 1506. adiuuante Concionatore quodam Monopolitano è Dominicana familia, Insanabilium Nosocomium construere cœperat, ita nūc hortatu Caietani, qui eius Cōfessiones excipere solitus erat, Monasteriū sacris Virginitibus, ex instituto S. Clæræ, quæ Capucinæ dicuntur, exædificare, eoque constructo, se ipsam ex Voto, Diuinis Obsequijs perpetuò tradere meditabatur. Id consilium, quod Diuinitus (viti par est credere) afflata conceperat, cum Caietanus modis omnibus cuperet ut operi mandaretur, ab hac etiam Æde stabuli, cique attigua Domo abscedere constituit, ut Pa-

tribus indè abeuntibus, Mariæ Longæ inibi Monasterium construendi daretur opportunitas. Nàm iam diù antea, eo fine, stipe piorum aliquot hominum, qui Patrum erant amantissimi, coempta illa domus fuerat, & ea conditione Clericis Regularibus tradita, vt quodocunque, aut ad aliud domicilium intra Neapolim migrare, aut Neapoli prorsus abscedere contingeret, ea Domus Mariæ Longæ, & Sacris Virginibus exemplò cederet. Dùm discessionem igitur ex ea Æde parui stabuli adornarēt Patres, Neapolitani Proceres, multa animo designare loca, è quibus aliquod Nostris incolendum traderetur. Sed dùm consultando, & exortas difficultates expediendo tempus extrahitur, Caietanus, vt erat celso Vir animo, & nulli addiçtus loco, potiùs Neapoli cum tota familia penitùs abire, & Venetias reuerti decernit, quàm eam parui Stabuli domum, in qua Sacrarum Virginum Monasterium ædificandum erat diutiùs incolere. Itaque ipse & Petrus Veronensis, Præpositus, certi iam se Neapoli discessuros, Petrum Toletanum, Proregem, qui tùm Puteolis erat, ad eum, cùm vt illum, qui aliquid iam de hac Patrum cognitione audierat, de causis discessus certiorum facerent, tùm etiam, vt tãto Proceri, qui multa sibi atque reliquis Clericis Regularibus benevolentia signa ostenderat, gratias saltem agerent, qui referre non poterāt. Exponūt igitur Proregi causam suæ discessionis. Quòd, inquiunt, iam quatuor totos annos Neapoli mansimus, & ter mutatis sedibus, nullum adhuc certum aptumque locum naçti sumus, id, nisi fallimur, indicium non obscurum est, Deum nolle, hìc nos diutiùs permanere. Tuo itaque concessu, Præstantissime Princeps, statuimus, propediem his regionibus emigrare. Prorex hæc audiens ægrè tulit, religiosos ad eum viros, quorum virtute multa præclare gesta inaudiuerat, Neapoli, eo potissimum tempore, abscedere, quo eiusmodi hominum, non minùs vitæ exemplo, pollentium, quàm eloquio, ea Ciuitas maximè indigeret. Proindè explicatè respondet: Si Deus, vobis, Patres, videtur ostendisse hinc debere discedere, is ipse mihi suggerere videtur, me nulla ratione debere vos dimittere. Consistite igitur; nàm certè loca non deerunt. Ite autem & incolite Sancti Pauli Ædem. Curabimus nos interim, vt aduersa omnia, quæ obstare poterunt, quã primùm expediantur. Hoc accepto humanissimo responso, Patres, gratijs actis, Neapolim redeunt; admirati summam Dei Prouidentiam in eos maximè, qui rerum suarum minimè anxij, curam omnem sollicitudinemq; in ipsũ proijciunt. Prorex verò iam mandauerat Ioanni Mariæ Tolfio, Sanualentiniano Comiti, iuberet suo nomine Laicis Sodalibus Fratriæ S. Pauli, qui Sacellum in eo Templo & cubicula aliquot habebant, vt ea Patribus inhabitanda cederent. Post aliquot verò dies, anxius fortasse ne Caietanus alijque de obtinenda Paulina Æde ambigerent, neue iterum de discessu cogitarent, binas ad Patres, è Summa Vesuei Municipio Montis,

litte-

litteras dedit, rogans ne discederent, pollicensque se breui facturum, vt ea Ædes liberè ipsis traderetur. Quod profectò præstitum est egregiè. Nam Sacello Fratriæ extemplò potiti sunt Patres, & non multò post totius Templi, atque attiguæ domus, Vincentio Carafa S. R. E. Cardinali Neapolitano, & Scipione Tarracina, Abbate concedentibus, possessionem inierunt; Prorege, & Ciuitatis Magistratibus summa lætitia affectis, nam & hi, vt desiderium, quod retinendorum Neapoli Patrum habebant, re ipsa ostenderent, publico Ciuitatis nomine miserant Romam Ioannè Baptistam Perezium, qui cum Cardinalibus Neapolitano, & Theatino; de hac re diligentissimè ageret. Reuerso igitur Roma Perezio cum prospera rei expeditione, Patres Apostoli Pauli Basilicam libera & certam iam possessione adepti sunt XIV. Kal. Iunij M. D. XXXVIII. Est verò ea Basilica, Neapoli valdè insignis, ac frequenti populorum còkursu à prima eius structura apprimè celebris, vt potè ex publico Ciuitatis voto, eo prorsus loco, super euersum Dioscurorum Fanum à Christianis condita, vbi anno Salutis DCCII. Carolo Magno Rege, de Saracænis, qui illuc vsque irruerant, nobilem victoriam consecuta fuerat, die Conuersionis S. Pauli; vti Vaticanus M. S. Codex disertè docet. Hæc aliquantò fusiùs narrare libuit, vt Proregis, & Neapolitanorum Procerum erga Nostros singulare studium, & Caietani atque aliorum Patrum insignis virtus, quos vt ij in ea Vrbe retinerent, tantoperè laborauerint, palàm fieret. Et verò conceptæ ab his opinioni, Nostrorum probitas, eruditio, diligentia, re ipsa optimè respondit. Nam sub idem ferè tempus immanis morum atque animorum pestilens Neapolim inuasit, quæ Paulinorum (sic enim iam dicta Æde S. Pauli ibi deinceps vocati sunt) & Caietani cum primis, zelum Catholicæ fidei, virtutemq; declarauit. Rem altiuscule repetam, vt quanto in discrimine ea vrbs, ad eòque finitima ora fuerit, cognoscatur. Campania (vt & reliqua Italia) variè his annis quassata est bellis, adscitis ad vastitudinem, quasi non sola sibi exitium inferre sufficisset, exteris etiam & efferis nationibus. Verùm (quod deterius multò est) Hæretici homines Regiam Urbem Neapolim, à Petro ipso Apostolorum Principe fidei documentis institutam, Lutheriana labe inficere studuerunt. Nam primo Germani equites ad duo mille, & sex millia peditum, qui post direptam Romam eò conuolauerant, vt Lauthrecum obsidentem repellerent, impij dogmatis, quod Luthero propinante imbiberant, multa & nefaria exempla passim ediderunt. His postea aliò amandatis, vnus Ioannes Valdesius Hispanus, qui anno M. D. XXXV. Neapolim venit, longè maiorem mentium stragem dedit, quàm multa illa Hæreticorum militum millia. Hic enim litteris tinctus ijs, quæ ad còparandam eruditi opinionem satis vulgò essent; placido aspectu, quique innocentiam præ se ferret, comitate, suauitateque sermonis, teterrimam impie-

impieratē, incredibili vaframēto occultabat. Itaq; breui ad se traxit multos, his artibus illectos deceptosq; In his duo fuere, ceteris omnibus insigniores, & digna Coruo oua, Bernardinus Occhinus, & Petrus Mart. Vermilius, ambo Hæreticorū postea Antesignani. Bernardinus, magni concionator nominis, ostēratione asperrimi victus atq; indumēti, egregiæ sãctitatis famã sibi conciliauerat. Petrus verò Linguarū peritia excultus, in Cœnobio Sãcti Petri cui præerat, Epistolas Pauli Apostoli publicè exponendo, ad sensum hæreticorum dexterè peruertebat. Initium detegendæ impietatis à Nostris factum. Quippè Caietanus, perspicaci vir ingenio, rem odorari cœpit. Aduertit enim dogmata, quæ illi Satanicæ Reipub. Triumuii, de Purgatorijs pœnis, de Summi Pontificis potestate, de libertō hominum arbitrio, de reorum iustificatione, passim inspergebant, sapere nouitatem temerariam, atque aded detestabilem impietatem. Obseruaueratque Occhinum ab vsque anno M.D.XXXVI. quo in Æde S. Ioannis Maioris concionatus fuerat, ambiguis quibusdam dilemmatis, & obrectatione in Ecclesiasticos Magistratus, cœpisse Auditores nequissimis persuasionibus inescare. Hoc verò Anno M.D.XXXIX. nempe paulò post quàm Nostris Paulinam Ædem adepti sunt, is ipse Occhinus cilicino indumento, & raucis declamationibus, hoc est, instrumentis ad concitandam multitudinem, instructissimus, è Metropolitanis Templi pulpito, multò liberius apertiusque Lutheriana ferebat dogmata. Caietanus igitur, qui ad hos audiendos, obseruandosque, & ipse ire, & alios dedita opera mittere solitus erat, nihil iam cunctandum ratus, Cardinalem Theatinum, qui tùm Romæ, Paulum III. P. M. ad instituendum in ea Vrbe supremum Inquisitionis Magistratum magis magisq; sollicitabat, de ijs rebus atque hominibus impijs certior fecit; & Neapolitanos interim ipse monuit, vt porrò sibi cauerent. Denique conatus est modis omnibus Hypocrisis illis Laruam detrahere. Quocirca etsi illi sub ouina pelle Lupi, aliquot annos, cum magna Campaniæ pernicie, latitauerunt; tamen aliquando tandem, crescente nimirum in dies nequitiae suspitione, & patefactis promiscuis, & pudibundis virorum ac feminarum cœtibus, quos clanculum cœgebant, omnes, vt periculo præuerterent, quod sibi ab Vrbe imminabat, alius aliò aufugerunt. Ad fugæ istorum nunciū, Cardinalis Theatinus, missa ad Occhinum, è solis sacre scripturæ verbis contexta Epistola, qua demulcendo, qua increpando, conatus est reducere errantem ad Catholicas caulas. Sed frustra id fuit. Nam ille paulò post, relicta Italia, Tigurum Heluetiorum vnâ cum Cacomartyre conuolauit. Porrò Caietanus alijque nostrates, fugatis iam hostibus, magnã apud pios quoslibet gratiam inierunt: confluebatque ad B. Pauli Ædem è præcipua Nobilitate atque è popularibus innumera multitudo, vt inibi salutaria Pœnitentiæ atque Eucharistiæ Sacramenta perciperent, &

Caie-

Caietani ac Ioannis Marinonij sermones auscultarent, quos illi vicissim de rebus cœlestibus absque pompa quidem verborum, sed cum eximio prouentu virtutum habebant. Iamque Patres, cùm spectata in dies vitæ morumque sanctimonia, tùm studio humanæ salutis, quam dies noctesq; nullis parcentes laboribus, procurabant, tantam sibi potentiorum ac tenuiorum beneuolentiã conciliauerunt, vt tametsi rarissimè eos per Urbem cernerent, nihil tamen aut crebrius in ore, aut fixius in animo quàm Paulinos Patres haberent. Ii verò qui turmatim S. Pauli Templum adibant, ad eò sacri loci, & incolarum veneratione perfundebantur, vt veluti Numine tacti, non dico strepere, aut petulantius fabulari, sed ne hiscere quidem auderent. Itaque in maxima multitudine maximum silentium seruabatur. Admirabantur autem Templi decorem, & sacri Instrumenti mundiciem diligentissimè procuratam: Ritus Cerimoniaeq; compositè, & ordinatè peractas: Nouum sed à veteri æuo deductum sacras præces canendi modum: Patrum innocentiam, modestiam, grauitatem, quam fixis humi obtutibus, paucis verbis, sedato vultu, exporrecta ad omnia Religionis & charitatis officia voluntate, constantissimè, exhibebant. *Hæc ille; qui itè notat in const. par. 1. cap. 7. n. 3. ligneum illud sepimentum inter viros atque mulieres, à nostris Patribus in sacris adibus erigi solitum, ac iuxta normã veterum adinuentũ fuisse, vt honestius Dei verbum audirent ac sacris omnes mysterijs interessent. Vis rationem?*

P. Franciscus de Mendoza è Soc. Iesu in lib. 1. Reg. cap. 2. num. 17. annot. 19. sect. 1. fol. 408. col. 2. num. 10. edit. Lugd. fol. 426.

8 In primis Philo de vita contemplatiua narrat, solenne fuisse apud Essenos, qui viros ac mulieres in templo separabãt, & interiecto pariete tribus quatuorue cubitis in modum loriculæ assurgente distinguebant: vndè gemina sequebatur commoditas, vt omnes verbum Dei audirent; & se inuicem viri ac mulieres non viderent. Addit Clem. Rom. lib. 2. constit. cap. 61. non solùm sedendi loca viris ac fœminis in templis diuersa fuisse, sed etiam diuersas ingrediendi portas; vt mutuo ingredientium, egredientiumque occurso penitus sublato, vtriusque sexus pudori melius consuleretur. D. Ambrosius ad Virginem lapsam c. 6. obijcit eidem virgini illum locum tabulis septum, & à virorum consortio separatum, quem in templo obtinebat: cuius si illa meminisset, virgineum à se pudorem non abdicasset. D. Greg. Nazianz. in somnio de Anastasiæ templo, quod ipse Constantinopoli fixerat, significare videtur, fœminis in eo templo superiorem aliquem locum constitutum, ex quo audiendis concionibus vacarent. Sic enim ille canit:

*Denique virginei cætus, matronæ & honestæ
E rectis aures ad mea verba dabant.*

9 Legi in D. Chryfostomo, quamuis locum, cùm hæc scribo, nescio qua incuria perdiderim; sua fœminis ac viris loca, ligneis distincta metis, in templis attributa, vt & vtriusque sexus modestia, & ipsius templi reuerentia seruaretur. Quæ consuetudo iam olim in templo Hierosolymitano, imò & antequam templum extrueretur, in tabernaculo floruit; vt paulò inferiùs ad n. 22. inculcabo. Qua de re plura Baron. tom. 1. Annal. anno Christi 57. §. 228. Puto locum quem perdidit, hunc fuisse: Oportet in interiore pariete viros à mulieribus separari. Verùm, quoniam non vultis, necessarium esse Patres nostri putauerunt, ligneis parietibus separari. Ita D. Chryfostomus in *Matth. hom. 74.* Mox aliquot Venetijs datas Theatini Episcopi Epistolas colligamus.

1 Patenti (*Theatinorum Patrum illorũ Religio, cultus, & paupertatis Zelus*) ex Epistola, quam ab anno superioris seculi 34. hoc est ab instituta Theatina sodalitate decimo, Carafa Venetijs ad B. Caietanum Thienæum, Collegam & Adiutorem in moderanda hæc nascente Familia Neapolim scripsit: quam huc inferere opere pretium duximus, vt Carafa virtus ac pietas ampliùs elucefcat. Habebat siquidem hoc in more, ut Sanctorũ Patrum imitatus exẽpla, res sacras, haud profano eloquio, sed Spiritus Sancti, si dicere fas est, lingua, hoc est, ipsismet sacri Bibliorum textus verbis explicaret, ac veluti totidem stellis & gemmis infixis distingueret, exornaretque. Lud. Don. lo. cit. pag. 131. & 132.

DISQUISITIO DVODECIMA.

Quanta fuit Episcopus Theatinus auctõritatis apud S. P. N. Caietanum, qui eum per literas assidue consulebat? Aliquot alie eius Epistolæ recitentur.

P. Julius Nigronus de Soc. Iesu in *hist. disput. nu. 34. fol. 62.*

2 ERUITUR (*Theatini Episcopi auctõritas*) ex epistola valdè luculenta Venetijs data 1534. 18. Ianuarij ad Caietanum & socios Neapoli commorantes. Et

P. Augustinus Oldoinus de Soc. Iesu in *Vitis Rom. Pontif. loc. cit.*

3 Venetijs (*Carafa*) cùm esset, iubente Rom. Pontifice maximè studeat, vt Græcos à Schismate, & Hebræos à perfidia reuocaret: cùmque id faceret, cum Græcis Græcè, & cum Hebræis Hebraicè ac disertissimè loquebatur. Et supra; Cœtu virorum, inquit, sui Ordinis adaucto, seueriorem cum ijs vitam agens, Literas B. Caietano Thienæo Collegæ, & Adiutori in mo-

in moderanda nascente familia Neapolim scripsit: *Eandemque laudat ciuitate P. Ioannes Rhò fol. 260.*

Caetano Thienæo & Cæteris Fratribus Neapoli
commorantibus Salutem.

4 Fratres dilectissimi. Gratia vobis, & pax à Deo Patre, & à D. No-
stro Iesu Christo cum omnibus, qui diligunt aduentum eius. Literas ve-
stras ad XIV. primò, deindè ad XXII. Nouemb. datas, cum ijs, quas antea
vos dedisse scribitis, diuersis temporibus accepimus; & respondere vo-
bis non casu, aut negligentia, sed consultò distulimus, quòd in hac fami-
liolæ nostræ diuisione, præsertim in tam longa distantia, multa nobis ne-
cessariò prouidenda viderentur, quæ nisi assiduis precibus Domino com-
mendata, & diuturna meditatione digesta, nec non frequenti ac diligen-
ti examinatione discussa, effundenda non fuerant. Adde, quòd nè illud
quidem breuissimum literarum genus, hoc est: si valetis, nos valemus, ad
vos scribendum fuisse, exitus, ipse demonstrat: contigisset enim vos à no-
bis etiam nolentibus decipi; quandoquidem his diebus charissimus fra-
ter noster Bartholomæus Presbyter sanctissimè ac religiosissimè migra-
uit ad Dominum. Nunc autem dicimus illum, vnum ex omnibus nobis,
verè in Domino bene valere, quòd ita recessit à nobis, vt nos illum præ-
misisse, non amisisse putemus: reliquit enim nobis incredibile sui deside-
rium, & sanctæ ædificationis exemplum. Primùm, quòd apud nos irre-
prehensibiliter vixit, iugumq; Domini vsque ad mortem constantissimè,
libentissimèque portauit; tùm quòd in exitu, longè maior apparuit, quàm
quisquam illum existimare potuisset. Decessit enim ex non longa, licet
gravi ægitudine, catharro scilicet illo, quo, vt nescitis, iugiter infestaba-
tur, sed tunc longè quidem acrius quàm vnquam antea. Nam post into-
lerabilem dentium dolorem, & vnus molaris euulsionem, vis morbi ve-
hementer inualuit, ita vt febres ardentissimæ, atque omnia vicinæ mortis
indicia spem omnem corporeæ salutis auferrent: tùm verò Christi miles,
non tristis effectus est, sed quasi rediturus in patriam, totus ad Dei lau-
des, ad psalmos, ad hymnos, precesq; conuertitur; à quibus os illud sa-
crum vsque ad vltimum spiritum nūquam cessare visum est, nisi aut psal-
lentibus circa eum nobis, aut aliquid ex diuina lectione recitantibus,
quibus tamen ipse respondebat, aut præueniebat interdum. Quid illo
sancto viro in tanto corporis, atque omnium membrorum cruciatu, atq;
in ipso mortis agone, patientius? quid constantius? quid sapientius? quid
deuotius? Voluuntur per ora lacrymæ, dùm ista scribimus, & dicere de
illo, quæ institueramus, fletu interrumpente, non possumus. Quid vltra
quæritis? in sacratissima Dominicæ Natiuitatis nocte, venit ad Ecclesiã,
accepit sanctum Viaticum, in cuius fortitudine vsque ad Dei montem,
intrepidus pergeret: & brachijs fidei, complexus cum Symeone Puerum,

G g

dixit;

dixit: Nunc dimittis seruum tuum Domine secundum verbum tuum in pace. Et reuera factus est in pace locus eius, & consummatus in breui, expleuit tempora multa; raptus est ne malitia mutaret mentem eius, & ita raptus, vt postquam lecto decubuit, vix tribus noctibus circa eum, dispositis stationibus, vigilatum sit: & tandem Dominico die in festo sanctorum Innocentium, post vespervas Christi pugil, & athleta, extremi certaminis vnctione perfusus est; qui Sacramentum illud summa cum deuotione, & alacritate, quasi futurę Victorię insigne suscipiens, eadem nocte, hora circiter decima, inter choros sanctorum Angelorũ, Patriarcharum, & Apostolorum, victor abscessit. Mane autem facto, corpus Sacerdotalibus indumentis ornatum, in Ecclesia positum est, omnesque pro eo Hostiam salutarem obtulimus, illud Amos Prophetę interim dicentes: Festiuitates nostrę conuersę sunt in luctum, & cantica nostra in planctum. Deindę post vespervas, defunctorum Vigilię celebrantur, nec funus effertur, vsque ad diluculum sequentis diei, quo post Victimã salutis oblatam iustaque facta, reuersus est puluis in terram suam, vndę erat, & Spiritus ad Deum, qui dedit illum. Ergo & vos, fratres amantissimi, celebrate frequentes exequias, cumulate Altaria donis, plenosque calathos odoratis sanctarum precum floribus, super fratris tumulum, spargite; numquam illius apud nos intermoriatur memoria, qui viuit in Christo. Sed absterfis parumper lacrymis, ad vestras literas redeundum est; nec tamen ordinem exigite ab afflicto sene, mœrore, & fletibus consternato; cùm quidquid in buccam venerit, nunc satis esse oporteat: post autem, si vitam Dominus dederit, quod defuerit, repensabitur. Scribitis multa de Ecclesia, deq; loci istius qualitate & dispositione; ad quę omnia dicimus, placere nobis ea, quę de ipsius Ecclesię honestate pariter, & libertate scripsistis; quodq; nulla sit in ea superstitio, nulla sæculariũ feruitus; quod placida in ea solitudinis quiete fruamini; quod procul ab aura populari, procul à vulgi rumoribus latenter, silenterque viuatis; quod à paucis tantummodò deuotis amicis visitemini, nullusque ad vos profanus arbiter, nullus curiosus interpellator accedat. Item quod nulla vobis hypocritarum, nulla muliercularum blandimenta surrepant. Hęc verò nobis summoperè placere testamur, atque vtinam Dominus Iesus sic nos sibi viuere, sic sibi cohærere faciat, vt mundus nos vixisse non sentiat. De ædificio autem dicimus placere nobis, vt ea quę ad necessitatem pertinent, requiratis; vt scilicet sarta tecta habere possitis, vt cellulam quisque suam habeat, quod se tanquam in portum recipiat, simul vt reliquę officinę ad communia ministeria peragenda pro loci exiguitate non desint. Nam de Ecclesia nihil aliud dicimus, quàm vt molestissimum illud præ foribus operarum emporium, & publicus per Ecclesiam transitus, si fieri poterit, auertatur, quod nobis Seuerus noster non diffi-

difficile factu esse monstrauit. Hæc autem omnia sic accipienda esse dicimus, vt quamquam totus hic Mundus nobis exilium sit, specialiter tamen in ista Ciuitate vos aduenas, & peregrinos esse noueritis, & idcirco operæ pretium esse ducimus (quod & fieri cum Dei auxilio poterit) vt sic in omnibus, & cum omnibus conuersemini, tamquam istinc prope diem migraturi; nondum enim portas Ciuitatis intraftis: nec adhuc scire possumus, quid crastina die iussurus sit Dominus; quamquam ista non dicimus, vt pro locis intra Ciuitatem eligendis, vos debeat esse solliciti. Scimus enim, si vos istic Dominus esse voluerit, loca opportuna nobis intra mœnia, Dei benignitate, & ipsius Ciuitatis liberalitate, non defutura. Nam de ijs locis, quæ vobis dicebatis offerri, valde adhuc hæsitamus; quod in altero, antiquã illustris familię Domũ dedicare difficile sit. In altero verò, Ecclesiã ab harpijs auferre, nec illarum contractu fœdari, multò quidem difficilius. quamquam præter hæc, eadem Ecclesia, & si nobis & Apostolica reuerentia, & veneranda illa vetustate summoperè placeat, tamen in celeberrimo Urbis loco posita, tanta vndique sæcularium ædificiorum mole cõprimitur, vt locus ibi tolerabilis hospitij esse vix possit, honesti certè nullo modo possit. Quare vox Domini expectanda, & assiduis precibus, atq; intenta cordis aure captanda est: & nihilo minus quid interim vobis, de eisdem, vel alijs locis à quoquam dictum fuerit, ad nos diligenter scribendum curabit.

5 De duobus illis nobilibus Clericis, qui ad nos venire cupiebãt, nunc neque hic, neque istic nos illorum deuotioni satisfacere posse videmus: multa enim sunt, quæ nos rationabiliter mouent, eaque nunc dicere non est necesse; & tamen vt in aliquem commodioris congregationis portũ se conferant, genusque illud vitæ periculosissimum fugiant; suadendum putamus, ostendumque eis, in hac nostra paupertate, & personarum paucitate, delicatulos iuuenes absque maximis incõmodis, & laboribus non ferendis esse non posse: vt sic & ea, quæ vera sunt, non abscondatis, & eorum saluti meliùs consulere, atque in pace dimittere valeatis. De funestis illis nuptijs est quidem dolendum, sed minimè, in fœminea leuitate mirandum, quod scribitis; & nescio an eis succensendũ sit, apud quas nullus est rationi locus, sed totum furor possidet, nec dignæ, de quibus tot verba fecerimus: digna verò est Venerabilis Ancilla Christi, Mater nostra, de qua loquamur, & quã omni venerationis obsequio in Domino prosequamur; & tibi in primis gratias agimus charissime frater, pro sincera charitatis affectu, quem in eam, non modò istic præsens, sed nobis absens, tam crebris literis, tam diligenter, tam amanter, de ea scriptis ostendisti, sed ad causam illius Monasterij pro voto expediendam, in tempus valdè alienum incidimus, nec tamen destitimus in hac Pontificis absentia tentare si quid effici potuisset; & Veronensis noster, qui nos diligit,

ligit, quiq; vestras ad nos de eadē re literas, cum nostris habuit, ingenue
 fassus est, se absentem etiam in suis ipsius expeditionibus vix audiri. Sed
 cognito Pontificis. in Urbem reditu, iam aliquid tentare decreueram,
 eramque dubius animi, vtrum tu frater mittendus ad Urbem esses, an li-
 teris res agenda. Et certè vt tu accederes, magis sedebat animo; quod
 plurima essent, quæ nos ad id hortari viderentur, adè vt iam ad eundem
 Veronensem literas dederim, quibus apud eum agerem, vt te sanctissimo
 D. nostro per amicos suos studiosius commendaret, literasque super eo
 ad te Neapolim, vel ad Urbem mitteret, quas tu eisdem reddendas cura-
 res: Verùm in hoc paululum subsistendum duximus, & in tempus non ita
 multò longius, sed certè opportunius differendū. Te verò mi frater etiā
 atque etiam rogo, vt in illo monasterio à secularium seruitute liberando,
 eiusque vicinia purganda, illaque muliere, eiusdem monasterij vexatri-
 ce, inde abigenda, atque arcenda pro viribus labores; atque vtinam resi-
 piscat, antequam iram Dei, quam prouocat, suo magno malo experiatur.
 Supradictam verò matrem nostram, fidelem Christi Seruam consolare in
 Domino, & dicitis illi, si quid velit non à me, sed à Domino petat; nam &
 & ipse veniam ad vos, si Dominus iusserit, atque omnia faciam, quæ illā,
 teque, frater, velle intelligam. Et de formula Breuis, tentabo quid, adiu-
 uante Domino, in eo genere valeā, quid uè mihi per occupationes meas
 liceat, quæ me vix pauca hæc ad te sinunt scribere. Fratrem nostrum Pe-
 trum Presbyterum, intra cordis nostri penetralia iam pridem recepimus:
 Sed ne quid eius deuotioni deesse videatur, etiam ad expressam profes-
 sionem, quam vt dicitis, instanter offert, de communi fratrum consensu,
 nostro & totius Congregationis nomine admitti libentissimè volumus;
 & formam quam in similibus obseruare cupimus, donec melius aliquod
 ostenderit Dominus, ad vos cum his literis mittimus. De illo autem iuue-
 ne, qui de vxoris consensu, relinquere seculum cupiebat, & post sancta
 desideria, auctus est filio, quid dicam nescio, nisi quod multi Prophetæ,
 & Reges voluerunt videre quæ vos, fratres mei, videtis, & non viderūt,
 & audire quæ, intima cordis aure, vos auditis, & non audierunt. Non
 enim est in homine via eius. Et à Domino gressus hominis diriguntur. Et
 non volentis, neque currentis; sed miserentis est Dei. Nostrum verò in
 Christo Charissimum Comitem Oppidi, toto mentis affectu complecti-
 mur, & in eo quod pro nobis immeritis facit, Domino foeneratur: & quo-
 niam non sua, sed ipsum quærimus, in eo maximè gaudemus, quod nobis
 de eius fide ac deuotione scribitis. Quod verò Domui suæ disponere dū
 viuit & valet, & testamentum condere cupiat, nos valdè probamus; ne
 in mortis articulo, quando de sola anima cogitandum est, superflua &
 inutili rerum pereuntium sollicitudine distrahatur. Quid verò cui legare
 debeat, hoc certè nos benè consulere posse diffidimus. Illud dicimus, i. n.

hu..

huiusmodi in primis iustitiam esse seruandam, & neminem, eò quod iure sibi competat, pietatis obtentu, sine causa, esse fraudandum. Si quem læsimus, si cui damnum intulimus, seu damni causam, auxilio, consilio, fauoreue dedimus, largè resarciendum est; iuxta sancti illius Publicani exemplum, qui quadruplum reddidit: In ijs verò quæ voluntaria sunt, adhibito religiosæ discretionis examine, faciat quod voluerit; tantummodo oculus eius simplex, & rectus sit, vt nec tuba canat, nec hominum rumusculos aucupetur, nec in aliquo sinistra nouerit quid dextera faciat; nam eorum tantum operum remunerator est Dominus, quæ sui causa facta fuerint; eorum verò quæ ad huiusmodi gloriam fiunt, non remunerator, sed vltor est.

6 De duabus illis Religiosis mulieribus, idem per omnia sentimus, quod tu frater sentis: vt scilicet ab illo pauperum infirmorum ministerio, ad meliora & perfectiora proficiant; & Christum quem in pauperibus suscipere studuerunt, tandem in se ipso suscipiant. Audiant illum de humana superbia, & de fraudulenta sedulitate dicentem: Vulpes foueas habent, & volucres Cæli nidos, Filius autem hominis non habet, vbi caput suum reclinet, &c. *Hic loquitur de Maria Laurentia Longa, & Maria Ayerba, quibus S. Caietanus à confessionibus erat, & suaserat vt in Monasterium se reciperent. Multa tamen addit hic prætermittit, vbi suo zelo conqueritur de Officialibus & Rectoribus; qui Nosocomium illud, eo tempore, haud ritè quidem vt par fuisset administrabant. Et subdit: Dicit itaque tu frater charissimè ad easdem deuotas in Christo Sorores: Quid quæritis viuentem cum mortuis? Sinite mortuos sepelire mortuos suos. Quin potiùs Domini & saluatoris nostri sapientissimis consilijs acquiescant; illius saluberrimis monitis obtemperent, illius sacra sectentur vestigia, illius imitentur exempla. Egre dimur fines Epistolæ dum in singulis immoramur.*

7 Ioannem Bernardinum filium nostrum in Christo charissimum nos valdè amamus; & eius in nos amor est nobis in vestro ministerio iucundissimus: sed iam pridem ex multis officijs perspectus nobis & cognitus. Ad extremum quod de dirigendis literis in calce quæris epistolæ &c. *Hic multa alia prætermittimus, quæ habes in 1. to. Farrag. fol. 100. Et pergit.*

8 Scito etiam nos omnes, Christi gratia, in sancta pace, & tranquillitate viuere, & mutua charitate connexos, ab inuicem nõ posse discedere, magnoque omnium vestrum, ac tui in primis, charissime frater, desiderio nos teneri. Gregorium fratrem nostrum ad Diaconatus Ordinè promouimus, euecturi eum ad Sacerdotium si Christus iusserit. Iuuenè quendam Bergomensem annorum circiter triginta recepimus, nomine Simonem, quem priusquam reciperemus, longa dilatione fatigauimus, & vt illius perseuerantiam ac patientiam probaremus; simulque vt de eius natalibus, vita, & moribus, per fideles amicos certiores redderemur. In ho-
spita-

spitali Sanctorum Ioannis & Pauli, nostris inibi in Christo filijs Gubernatoribus studiosè eum commédauimus; ibi cùm diligentissimè se, fidelissimèque gessisset, ita vt ab omnibus ibidem conuersantibus summopere laudaretur, cùmque ad nos venire vehementissimè cuperet, instantissimèque rogaret, tandem illum hospitio recepimus, nec vltra progressi sumus, quanquam & ipse id assiduè flagitat, vt ad habitum admittatur, & nobis certè non indignus videtur, qui exaudiatur; sed hanc dilationem nihil illi nocituram putamus, eò quòd in omnibus domesticis laboribus libenter exercetur, & imperata facit, non secus atque vnus ex nostris, nec admiratione stupet; nec stupore languescit; & si caret litteris, non caret ad eas addiscendas ingenio. Theodoro nostro, paucorum mensium absentia, non nihil profuisse videtur: fert enim aliquantò leuiùs consueta certamina: sed vt nihil fuisset melius habiturus, certè quo minùs reduceretur à nobis vitari, sine maxima omnium bonorum offensione, non potuit: itaque quocunque res verterit, satis omnibus factum putamus; nam suis propinquis nihil potest esse modestius. Vos igitur illum specialiter iuuate precibus: dignus est enim, qui ab omnibus nobis ametur. Quid dicam de ceteris fratribus? quid de ipso Præposito? Dicit non potest, quantum me per illum seruum suum, perque reliquos Dominus consoletur. Vidisses in obitu fratris nostri ad ministeriorum obsequia omnes certatim ruere, fatagere, trepidare, discurrere; vt singulorum salus in eo periclitari videretur: post obitum verò præ lacrymis (pijs illis quidem & religiosis) omnium tristes ac tumentes oculos, nec posse quenquam alterum consolari; itaque vt verum fatear, vulnerauerunt cor meum iaculo dulcissimæ charitatis.

9 De rerum autem diuinarum, & aliorum operum assiduitate quid referam? certè non multa in hac paucitate requireres, ex ijs quæ à maiori fratrum numero fieri consueuerunt. Portant enim strenuè pondus diurni, nocturnique laboris, præfertim cùm à me parum admodum adiuuentur, quoniam iam ingrauescente ætate, non modò corpus, sed animus ipse me deficit. De amicis verò tam Venetis, quam exteris, nihil noui, quod magnoperè scire cupiatis, habemus. Soror nostra Capella cum tota illa Christi familia rectè valet. Prior Sanctæ Trinitatis Christo ministrare non cessat. Augustinus Amulius magno nos amore prosequitur: Venerius & Contareni non desunt; Maurocænus se sibi furatur interdum vt ad nos veniat.

10 De Zambone verò loqui non est necesse, cùm ita nos diligat, vt sine nobis vix putet se posse viuere: Quis verò poterit hoc tacitus præterire? (neque enim id, ne apud vos ambitiosum videatur, verendum est; cùm potius id dicendum sit, ne homines de nobis optimè meritos orationum vestrarum remuneratione fraudemus.) Princeps Reipublicæ Ve-

cæ Venetæ, qui maximarum rerum occupationibus, curisque distringitur, abiectiois nostræ pulverem obliuisci non potest. Itaque non semel eius beneficio, pauperū calefacta, ac refecta sunt viscera. Legatus Apostolicus & ipse non deest. Cæsaris Orator in nos humanissimus est. Beltranorum familia, literis, opibus, officijs, nos deuincire non desinit. Bartholinus noster oculos suos, si fieri posset, erueret, vt semper aliquid nobis impenderet. Sed ne panegyricum contexere videamur, omnes in commune Christo commendatos offerimus, & vos, vt pro omnibus oretis, hortamur. Mater Ioannis Presbyteri fratris nostri cum tota Domo sua rectè valet, & soror eius ab eâ quâ detinebatur infirmitate cõualuit. Timotheus Iustus frater noster, vos salutat in Domino. Extra hanc Urbē, primus, Reuerendus Veronensis occurrit, & Capellus, & Scaynus, cum reliquis Salodiensibus amicis, quorum tanta fides est, vt adhuc nos, non modò diligant, sed instanter inuitent, ac contra spem expectare non cessēt. Vicētini nostri nō desunt: præter paucos, quos mœstos esse audio: Iam enim Bapt. Cremenensis extra gremiū Religionis, apud Castellum Vastallam, ex longa ægritudine mortuus est, primo die mensis huius. Faciat Dominus misericordiam cum illo, & adijciat quod oratio non præsumit: Patauini nostri silent; Stella non lucet. Bergomensis Æmilianus noster, permittente Episcopo, reliquit Bergomum, & ducto secum quinque & triginta militum exercitu, Mediolanum petijt, vbi non dico quanto cum plausu exceptus sit: hoc tandem dicam, gratias mihi Illustris. Ducem Mediolani egisse per suos, qui hic sunt, qui cum eius literis ad me venerunt, quasi ego illuc Æmilianum miserim: & certè hic honor mihi sine causa defertur. Res Lauretana refrixit penitens, nec est amplius cur de illa loquamur. Iam fessus noctem insomnem duxi; vt te literis explerem. Vale in Domino vnâ cum fratribus, cum quibus pro nobis instanter oratè. Matrem & Sorores, & omnes nobis in Christo dilectos, & qui in Christo nos diligunt, saluta nostro nomine. Salutant te Præpositus, & cæteri fratres, atque omnes amici. Et si fortè vobis prolixiores fuisse videbimur, scitote nos nihil adhuc attigisse, eorum quæ vobis dicenda promissimus. Dabit Dominus & nobis quod dicamus, & vobis quod audiatis ex eo. Iterum Vale. Venetijs 18. Ian. 1534. ex Farr. 10. 1. fol. 164. Sed & alias duodecim epistolas, tunc temporis à Theatino Episcopo datas, et ex tabulario Neapolitano S. Pauli depromptas, ad aliam speciem hic exhibeo.

I. Monachis S. B. In Capitulo congregatis. Ex Farr. 10. 1. fol. 164.

II Reuerendi Patres in Christo honorandi, gratia vobis & pax à Deo Patre & Domino Iesu Christo in Spiritu Sancto amen. Congregatis vobis in vnum ad consulendum saluti filiorū vestrorū, oblatu est mihi D. Gratianus Maurocenus Venetus filius vester, & item meus; qui rediēs de Regione longinqua, pij Patris optat amplexus: quem ego vobis nullo
latenùs

latenus offerre aut commendare præsumerem, nisi spem non exiguam de Domini bonitate conciperem fore, vt hic filius noster, plus vobis, atque ad eò bonis omnibus, post lapsum, placiturus sit, quàm vnquam antea placuisset. Ascendit enim Dominus super occasum, & facit frequenter cum tentatione prouentum: & qui non venit vocare iustos sed peccatores ad pœnitentiam, plus in vnius peccatoris conuersione, quàm in multorum iustorum conuersione lætatur. Exemplo nobis esse poterunt tot peccatorum, publicanorum, ac meretricum greges; qui de filijs iræ & renebrarum, in filios adoptionis ac lucis subita conuersione mutati, sæpè Angelis Dei in Cælo gaudium præbuerunt. Quin etiam ipse Princeps Apostolorum, & Pastor Ecclesiæ, maculam negationis fletibus abluens, & trina illa cōfessione detergens, beator post felices lacrymas, & maior euasit. Quamobrem rogo vos Patres in Christo carissimi, vt Saluatoris nostri & Sanctorum Patrum vestigijs inhærentes, in suscipiendo, ac in spiritu lenitatis hoc vestro filio corripiendo, preces humilitatis nostræ, quas per R.P.D. Augustinum Abbatem sancti Nicolai in littore Veneto, ne vos longioribus literis obtunderem, porrigere malui, misericorditer audiatis, & me filium vestrum deditissimum; qui vobis multis iam nominibus debeam, hoc etiam beneficio cumuletis. Opto vos omnes, vnà cum Christi grege vobis credito semper in Domino bene valere, memores nostri in orationibus uestris. Venetijs 25. Augusti. 1530. R.P.V.

Obsequentissimus filius.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

II. Min. Generali Ord. PP. Minorũ Obseruantium. ex Farr. 10. 1. fol. 126.

13 Reuerende in Christo Pater, & Domine Obseruandissime. Redditæ mihi fuerunt literæ tuæ V. Idus datæ, in quibus de aduentu Prouincialis Ordinis Minorum me certiore faciens hortabaris, vt ipse ad III. idus vel ad xvij. kal. Vincentiæ adessem: vt iuxta Pontificis, ac Reuerendissimi Cardinalis mandatū ad componendas res Monasterij Leonici vnà vobiscum accederem. Ego verò mi Reuerende Pater, non modò Pontificis nutui, & illius Reuerendissimi Patris mandato, sed tuæ voluntati, pro tua in me pietate, libentissimè paruissimè, nisi cum honestissimarum occupationum ineuitabilis necessitas, tum corporis diuturno quodam languore contracta imbecillitas multipliciter obstitissent. Adeò vt non dicam, non ad præstitutum diem, qui iam præterijt; sed ne ad longioris quidem temporis maiores inducias de accessu meo certi aliquid audeam polliceri. Vndè necessariò mihi vtendum est ea venia, quam mihi idem sanctissimus Dominus, & Reuerendissimus Pater in suis mandatis indulgisse videtur. Vbi si omnes non potuissimus adesse, duorū præsentium auctoritatem sufficere voluerunt. Quod cum iam (Deo lente)

lente) factum sit; vt nec ego sine magno meo & multorum incommodo adesse possim; & vos duo iam conueneritis; & ij præsertim, quos maximè conuenisse oportebat; vobis omnem hanc prouinciam relinquimus: ac tibi inprimis, mi Reuerende Pater, qui hanc causam propè desperam, nonnullorum hominum cupiditate atq; improbitate obsesam, & oppugnatam, virtute, ac diligentia tua, cum magna eiusdem Reuerendissimi Cardinalis dignitatè, atq; huius inclyti Senatus gratia ab interitu reuocasti. Itaque mihi fortè inchoati, tibi verò perfecti huius operis palma debetur. Tu vocaberis ædificator sepium, auertens semitas iniquitatum. Te enim istic posuit Dominus, vt euellas, & destruas, & disperdas & dissipes, & ædifices, & plantes. Tuæ igitur prudentiæ fuerit ita rem transigere, vt supradictus Venerabilis Pater Prouincialis illius Reformationis opus per nouæ familiæ introductionem quàm celerrimè aggrediatur: & res perfecta hinc audita supradicti Reuerendissimi Cardinalis humanitatem, & tuam diligentiam, apud hoc illustrissimum Dominium efficiat gratiorem. Vale Venetijs 15. Sept. 1530. *Quòd Carafæ iusserit Pontifex, vt in Patrum Minor. Obseru. Reformationem incumberet, vide apud Sylum par. 1. lib. 4. pag. 130. & Caracc. in vita lib. 2. cap. 7.*

III. Sanctissimo Patri Clementi VII. Romam. ex Ferr. tom. 1. fol. 122.

B E A T I S S I M E P A T E R.

12 Heri vesperi Reu. in Christo Pater Episc. Polensis Sanctitatis V. in hac Vrbe Nūcius literas eiusdè Sāctitatis. V. mihi reddidit, plenas humanitatis & officijs, quibus me rei fideliter in causa fidei, & si nō satis adhuc feliciter gesset, Sāctitas Vestra cōmendandū putauit. Ego verò, Beatissime Pater, præclare mecum agi existimen, si hoc loco illud Euangelicū in me detorquerem. Scilicet, seruus inutilis sum: quod debui facere, feci. Sed si minùs id feci; certè quod ad me attinet, omnibus viribus elaborauit, vt facerem: & nisi pondus inclinati ac prope labentis Orbis ad casum atque ruinam omnia tam vehementer vrgeret, res iam ex Vestræ Sāctitatis omniumque fidelium sententia confecta esset. Sed quando ita comparatum est, ferimus interim quod est ferendum; & vasa iræ, Dei iudicio reseruamus, qui reddet vnicuique secundum opera sua. Quòd verò idem Reuerendus Pater, Sanctitatis Vestræ Nuncius, de me frequenter officiosèq; scripserit, sic accipio, vt fidei ac pietatis meæ erga Sanctitatem Vestram, atque istam sanctam Fidem testimonium, non . . . laudes, quas ille sibi ipsi detrahens in me congerit, non agnoscam. Etenim quod in hac causa, diligentia, labore, industria, dexteritate denique, atque auctoritate, fieri potuit, id omne aut ille fecit, aut ego eius consilio auxilioque feci: & quanquam dies mali sint, & instent tempora illa periculosa, quæ prædixit Apostolus; tamen aliquid adhuc futurum spero, vt ab hoc Duce, atque hoc inclyto Dominio, & Diuini honoris & Ecclesiasticæ auctori-

H h

tatis

tatis aliqua ratio habita esse videatur: id autem cuiusmodi sit, ex literis eiusdem Reuerendissimi Patris, Sanctitas Vestra intelliget. Reliquum est, vt Sanctitas Vestra certum sibi persuadeat, me nec tribulatione, nec angustia, nec fame, nec nuditate, nec persecutione, nec gladio, à sanctæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ deuotione, pietate, fide, separari aut abduci villo modo posse; vitamque mihi potius, quàm fidem atque obseruantiam erga Sanctitatem Vestram, acque istam sanctam Sedem vnquam defuturam. Opto Sanctitatem Vestram, semper in Domino bene valere, clauumq; tibi creditum ita regere, vt quotquot in eadem Ecclesiæ nauis sumus, optatæ tranquillitatis portu, te duce, feliciter potiamur. Venetijs die 13. Februarij 1531. S. V.

Humilis seruus.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

IV. Fratri Bartholomæo de Pisis Ord. PP. Prædic. ex Farr. to. 1. fol. 134.

14 Reuerende Pater, & nobis in Christi amore iunctissime. Superioribus diebus, redditæ mihi fuerunt literæ tuæ, nota quidè eruditionis tuæ, & pressi castigatiq; calami tui impressione signatæ: meis verò tam immodicis, quàm immeritis laudibus aded refertæ & cumulata, vt iurè mihi tanquam supposititæ atque adulterinæ suspectæ esse potuissent, nisi & amor in me tuus excusaret errorem, & agnita secretorum nostrorum colloquia, omne dubietatis ambiguum remouissent. Itaque & illas pro tuis accepi, & Deum in te loquentem veneratus sum: quò inspiratè iam imaginem depinxisti, non quam mihi similem esse noueras, sed cui me similem esse cupiebas: vt scilicet ego illam intuens, non qualis essem, sed qualis non essem, quantumque mihi deesset, videre potuissem: atque utinam quemadmodùm mihi fœditas mea, illa tua pulcherrima pictura detegitur, sic noster homo præcum tuarum intercessione in Christi imaginem reformetur. Et quoniam vir desideriorum sum, sed te videre, tecumque aliquid pro Christi gloria, proque fratrum salute loqui cupientem itineris longinquitas prohibet, ne dicam occupationes meæ, quibus tamen carere, omnia deserendo, meque ipsum penè fugiendo, non possum; idcirco fratrem nostrum charissimum Caietanum Presbyterum ad te mittendū duximus, quem videns, non me vnum tantum, sed conseruos meos, & filios tuos, qui mecum sunt, videre atque audire videberis. Vale & labores nostros, atque discrimina, quibus iam assiduo atque ancipiti bello premimur, tuis orationibus subleua. Venetijs 11. Sept. 1532.

Tuus in Christo filius.

Ioannes-Petrus Episcopus Theatinus.

V. Blosio Abbreniat. Clementi VII. deinde à Secretis. ex Farr. to. 1. fol. 47.

15 Reuerende Pater. Cùm onus illud humeris impar, Domino te nebras meas illuminante, deposui: & omnibus propter nomen Domini dere-

derelictis, extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ, putavi me non ultra vel tibi, vel cuiquam amicorum meorum molestum futurum. Verum, ut video, in te vno longè me fefellit opinio. Nam nec ego tibi postmodum aliqua in te, siue mei, siue amicorum causa, molestus esse desij. Nec tua mihi vnquã humanitas ac benevolentia defuit: quam & si semper in te non vulgarem perspexerim, nuper tamen in causa Neapolitani Monasterij Sororis meæ tam perspicuè sum expertus, ut nihil potuerit esse perspectius, nihil illustrius. Itaque tibi in primis pro ista tua rara virtute ac probitate, ut debeo, gratulor, nõ quòd tibi tanquã noua possessio, aut peregrina hæreditas nuper aduenerit, quippè quam semper habuisse, atque ex Matris vtero tecum extulisse videaris: sed quòd in isto agone versari, & cum istiusmodi ingenijs conflictari, nec de virtutis gradu aliquando deijci, magnæ admodum laudis sit. Deindè protuis in me, atque in eadem Sanctimoniali Sororem meam officijs humanissimè simul ac studiosissimè collatis, ago quas valeo gratias, sperans tibi cumulatissimè Dominum redditurum. Et quoniam multum tibi debere me fateor; pulchrum simul atque iucundum est; cui plurimum debeam, & eidè quotidie plurimum velle debere. Itaque ecce tibi rursus nouus negotiator aduenio, auro quidem atq; argento cum Petro vacuus, sed cælestis (ut spero) auxilij protectione suffultus, causam ad te afferens, iustitig, honestatis, religionisque plenissimam, & cui defuisse piaculum fuerit. Hanc Venerabilis P. Bonaventura Venetus Ordinis Minorum Obseru. Diuini Verbi celebr ac fidelissimus præco pijsimè ac religiosissimis moribus præditus, proptereaq; arctissima mihi fraternæ dilectionis necessitudine iunctus, qui tibi reddet has literas, prolixius ordinatiusque narrabit. Pero igitur à te, ut hunc Religiosissimũ Virum hic à me tibi traditum, fideique tuæ commendatum existimes, ut ex vniuersa illa B. Francisci familia neminem habeam, quem studiosius ac vehementius tibi sim cõmendaturus. Et quoniam aduersperascit, & albæ sunt iam regiones ad messem, & securis nobis tanquam infructuosæ arbori ponitur ad radicem, nec est tempore hoc aliquis Colonus qui nobis inducias impetret, præueniamus bonis operibus iram Iudicis, & thesaurizemus nobis thesaurũ bonum in futurum, & apprehendamus veram vitam. Nam mundus transit, & concupiscentia eius, qui autem sperat in Domino saluabitur. Vale: & me ut facis ama. Venetijs 3. Octobris 1532. Scripseram, & tantum non obsignaueram: cum mihi à te redditæ sunt literæ, Romæ ad 24. Septembris datæ, quæ me mirificè delectant, vel cõmemoratione amoris erga me tui, vel pollicitatione officij. Et quoniam causa Sororis meæ apud te, ut video, Patrono nõ indiget, & ego prolixius aliquatò quam ad te abbreviatorè deceat scripsisse iam videor; parcam nunc occupationibus tuis, & communium calamitatum deplorationem in tempus aliquod:

244 *CARAE LIT. AD ORD. PP. PRÆDICATORVM.*
opportuniùs differam . Iterum vale . Datum vt supra.

Tuus in Christo frater obsequentissimus.

Ioannes Petrus Episcopus Theatinus.

VI. Fratri Bartholomæo Spin. de Pisis Ord. PP. Prædic. de Observant.

ex Farrag. rom. 1. fol. 117.

16 Reuerende Pater, salue. Paulus frater tuus, & item noster, tibi Collegio iunctus, & nobis mutua charitate deuinctus, Patris vestri præcepto pariturus venit ad vos: quem ego hominem, nisi scirem tibi esse notissimum, & pro sua in te pietate gratissimum, tibi pluribus commendarem, quòd ita de virtute, de religione, nullatenus deesse possimus: nunc verò agam parcius, & tantum mihi sumam, quantum, non dicam per te, per quem quid mihi non liceat? sed per Patres vestros mihi licitum fore arbitrabor. Audio hunc ipsum fratrem vestrum, dum in vestro Veneto Monasterio, sub suauis Christi iugo suauissimè libentissimèque viueret, & à nonnullis oneribus sub quibus aliquandiù viribus imparibus inutiliter laborauerat, eorùdem Patrum vestrorum beneficio interim requiesceret, subito fulmine præcepti, quasi quodam turbine tempestatis abruptum, in Aquilanam Regni Neapolitani Ciuitatem esse relegatum: qui non tam molestè ferens quietem propriam perturbari, ac se periculis exponi, atque hyeme sæuiente, medijsque aquilonibus fugam suam vrgeri, quàm dolens imbecillitatem suam cuiusdam regiminis pondere prægruari; venit eiusdem Patris indulgentiam petiturus, vt ne se alijs præficiat, sed sub aliorum imperio ac regimine magis esse patiatur: quòd id & ad salutem aptius, & ad virium suarum mensuram accommodatius esse videatur: quo loco se esse velit minimè referre: esse paratum vbiq; sed sub obedientia viuere: non deesse plurimos in vestro Ordine, qui fortè alijs vtilius præesse, & velint & valeant: se se vix sibi ipsi satis esse posse: nec in suo ventre aquam illam in vitam æternam salientem ad eò exuberanter excrescere, vt in alios deriuetur: quin potiùs timere se, si ante lucem surrexerit, & lumen cæcorum, eruditor insipientium, magister infantium esse voluerit; id ipsum quod de Domini dignatione percepisset, ac de fonte Saluatoris iam peccatis nostris arescentè guttatim hausisset, videtur, se funditùs perditurum. Hæc ad me, cum pro nostra familiaritate peruenerint, existimaui, mearum esse partium aliquid uel ad te, cuius fidem exploratam & perspectam habeam, scribere: neque enim fortè ad alios ignotos ipse quoque ignotus scribendo proficerem. Nam & si nostrorum ueterum officiorum & nostræ in Ordinem uestrum pietatis monumenta non desint; tamen id quod in Exodo scriptum est, quotidie, non solùm in seculi hominibus, sed in Religiosorum quoque Congregationibus experimur: surrexisse uidelicet alium nouum Regem in Ægypto, qui nou nouerit Ioseph: ita vt de plerisque Religiosorum Collegijs, que mihi

mihî semper cara, & quibus ipse quondam carus esse consueueram, præfertiim ex quo, relictis negotijs secularibus, Domino militare cœpi, iurè possim cum eodè Domino dicere: Extraneus factus sum fratribus meis. Ergo ad te vnum scribendum duximus: teque oramus, obnixius, vt, si quid potes, adiuues nos; & hunc fratrem nostrum sic tua auctoritate tuearis; vt, si fieri potest, citius illum ad nos, hoc est ad vestrum vel Venetum vel Muranense Monasterium remittendum cuses. Et quoniam illum nec vulgariter diligimus, nec parum in eius fide ac diligentia conquiescimus; quædam illi ad te perferenda mandauimus, in quibus te aliquid efficere posse vchementer optamus; nam velle te, Christi causâ, absque vlla dubitatione confidimus. Vale & nos redama, tuisque orationibus adiuua. Caietanus & alij fratres te salutant in Domino. Venetiis 12. Ianuarij 1533.

Tuus frater in Christo qui te amat plurimum,

Io. Petrus Episcopus Theatinus.

VII. Clarissimo Domino Gasp. Contareno Patricio Veneto plurimum

Observan. ex Farr. 10. 1. fol. 108.

17 - Clarissime Domine. Superioribus diebus cum ad nos venisses Bartholomæam Scaynum Salodiensem; Virum opimum, & hominem innocentissimum rectoris sui cupiditate vexatû, per Præpositum nostrû, cui illius literas dederamus, tibi curauimus commendandum: & ne perfunctoria illa commendatio videretur, Magnifici Petri Gentilis tui plenam auctoritatis & gratiæ operam addidimus, qui mihi heri vesperi, suo nomine, vt solet, humanissimè officiosissimèq; respondit. Quod quidem opportunè accidit: nam Magnifico abeunte Petro, literæ ab eodem Bartholomæo venerunt; quibus omninò se vexatum ac perditû, rectoris sui furore & insana cupiditate conqueritû; nec vllum esse remedium, quin ab eo iniquissimè crudelissimèque iactatus; atque in dicta causa inauditus indefensusque damnetur, nisi vos Viri Clarissimi, atque Excellentissimi, quibus totius Reipublicæ summa commissa est, socios, subditos, supplicesq; vestros, è rapacissimorum luporum rabidissimis faucibus vel iam laceros semesosque eruatis. Iam enim nonnullos videtis, qui Magistratum adepti non ad regimen sibi prouinciam, sed ad prædam traditam putent: qui cum auro atque diuitiis nihil antiquius, nihil diuinius habeant, pecuniis vndique cumulandis tam ardentè intiant, vt ad eorum famem explendam, sitimque sedandam, nulla auri atque argenti vis satis esse posse videatur: sed illo quasi præludio exercitati atque edocti ad vestros thesauros inuadendos, vestrumque ærarium depeculandum expilandumque proficiant. Cui malo pro vestra prouidentia occurrere quæso vos Viri Excellentissimi, nec sinatis hanc pulcherrimam Rempublicam diuinitus constitutam, præclareque uobis à Maioribus uestris ser-

seruatam, ac traditam, quorundam perditorum Ciuium audacia ac cupiditate corrumpi. Ipsi enim scitis quot miserorum querimoniarum in auribus vestris assidue resonent: quot ad vestram iudicium de pecuniis repetendis nomina deferantur. Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate: ne si propulsare iniuriam cum debeamus omittimus, ipsi intulisse videamur. Nam per Isaiam Dominus Principes populi non tanquam fures, sed tanquam socios furum execratur ac damnat. Et in psalmo, si videbas, inquit, furem, currebas cum eo. Plura scribere me hominis innocentissimi, nec de nobis tantum, sed de religione, de virtute, de literis, de vestro denique imperio optime meriti, causa compelleret: sed occupationum tuarum rationem habendam duximus: & Michaeli amico charissimo, qui tibi reddet has literas, omnes in commune mandauimus, ut tibi nostro nomine causam virtutis, probitatis, innocentiarum, prolixius obnixiusque commendet. Vale Venetiis 17. Octobris 1533.

Tuis virtutibus deditissimus.

Io. Petrus Episcopus Theatinus.

VIII. D. Caietano Preposito Neapolim. ex Farrag. 10. 1. fol. 91.

18. Charissime frater, scribimus ad Matrem nostram de atrocissimo casu Patruelis nostræ: quæ ex diuite Matre familias, & Coniuge, & Domina, à suo crudelissimo Nepote, nocturnis insidijs in Arcem Mirandulæ ingresso, uno momento, & vidua, & orbata filio, & omnibus opibus denudata, viro ante eius oculos immanissime trucidato, filio non minori crudelitate necato, post innumeras plagas & acerbitates, & miserrimam captiuitatem, cum Nuru, & paruulis Liberis, saucia & afflicta retrusa est. Unde vix post dies aliquot illa truculentissima bellua à Cæsaris Legato adduci potuit, ut miserrimam foeminam, hiantibus vulneribus ægram, semiuivamque dimitteret: quæ in quodam Castello. Generi sui excepta, in extrema calamitate, atque intolerabili dolore versatur. Et recusabimus quo minus Omnipotens Deus super generationem hanc pessimam, atque impiissimam, iram suam effundat, atque eam exterminet deletaque de terra? Nam de Cælo, ac de libro vitæ iam pridem deleta, iamque Omnipotentis Domini sententia iudicata est. Quid enim de nostro infelicissimo seculo dicturi sunt posteritæ? si tamen de tam impijs ac sceleratis hominibus posteritas vlla supererit. Heu quæ pantheræ atque immanissimæ tigrides Hominem Clarissimum, Doctissimum, Innocentissimum, ante oculos Vxoribus pudicissimæ atque sanctissimæ à proprio Nepote, immo à sauiissimo aspide, nihil læso, sed sola dominandi cupiditate succensso, crudelissime immolatum, siccis oculis intueri potuissent! Horret animus, tremit manus, vox ipsa succiditur: nec possum ultra, dolore impediante, iam progredi. Oro te, frater, ut postquam fueris cum Matre loquutus, apud illius germanum fratrem, nostrum itidem Patruelem, atque
alios

alios, quos Mater ipsa suggeret, cum per te, tum per filium nostrum Ioā-
nem-Bernardinum, omnibus modis agere studeas, ne honestissima, atque
integerrima femina, cuius virtutibus omnes sui plurimum debent, in tā-
ta miseria deferatur. Et quanquam noster germanus frater ab ista Ciui-
tate nunc absit: tamen & nos ad illum scripsimus, & uos ad eum cum no-
stris literis, eorum omnium, quæ vobis scribimus, exempla fideliter mit-
tenda curabitis. Venetijs 18. Ianuarij 1534.

IX. N. N. ex Farrag. tom. 1. fol. 79.

19 Charissime frater, attulit mihi literas tuas hic portitor inter ipsa
Missarum sacra solemnia. Vndè statim redeūtes hæc ad te raptim scribi-
mus. Congressū scilicet illius rectissimi atq; ornatissimi Viri nō esse fugiē-
dum: præsertim cum se amicum profitens, ipse id etiam vehementer ex-
petat. Et vt nosti, Dominicis atque Apostolicis præceptis instruimur, di-
ligendos esse etiam inimicos, & benefaciendum ijs, qui nos oderunt, &
pro ijs, qui nos persequuntur, & calumniantur, orandum: nec malum pro
malo reddendum, vel maledictum pro maledicto, & magis benedicendū,
& in bono malum esse vincendum. Sed dices, ijs, qui malo sunt animo,
isthæc omnia, nugas, fabulas, & deliramenta videri. Primū, qui scis illos
hoc esse animo? deindè fac esse etiam peiore, quid? Nonne duodecim
sunt horæ diei? Et tu quis es, qui alienum seruum iudices, vtrum stet, aut
eadat? Sed vt ad vtrumque tibi remedia suppetant: fac in isto congressu,
fortem te atque constantem virum esse sentiat, nec vllis blanditijs, vllō-
ue artificio labefactandum, aut ab officio deducendum: qui potius quàm
te benignum in iniuriarum tuarum obliuione experietur, tam te iratum
timeat, si posthac vel apertè tibi negotium fecerit, vel per subdolæ pacis
fraudenta commercia, occultè tibi insidias moliat. Et quicquid hac
in re feceris, quidue de illo Christi milite audies, fac vt sciam. Vale & nos
dilige, quia nos te in Christo valdè diligimus. Venetijs 25. Iulij 1535.

X. Fratri Bartholomæo de Spin. Ordin. Prædic. Priori Prouincia
Calabria. ex Farrag. tom. 1. fol. 116.

20 R. Pater, salus tibi & pax. Cum hanc acceperis, puto te aliquid
iam audisse de dormitione Zachariæ fratris nostri: qui superioribus die-
bus ad Pontificem, vel purgandi sui gratia, & hæreticorum calumnijs re-
spondēdi, vel nouo suo Monasterio familiam à suis Superioribus impe-
trandi cum accessisset; & ab eodem Pontifice, clementer auditus, omni-
busq; negotijs ad vota confectis rediret, apud Pisaurum, breui febricula
correptus migravit ad Dominum, magno quidem cum omnium amico-
rum desiderio; quanto verò cum mœrore suorum dicere, non est necesse.
ipse enim nosti, quo nexu fraternæ charitatis deuincti inuicem teneban-
tur: quam uè concordēs & vnanimes fuerint in omnibus laboribus, peri-
culisque ferendis: quàm constantes contra omnes mundi sæuientis impe-
tus,

tus, immobilesq; perstiterint; nec ab inuicem separari ullis minis, aut terroribus ullis, blanditijs ac pollicitationibus aliquando potuerint. Et cum iam tandem in illam insulam quasi in portum aliquem delati esse viderentur; in ipso portu naufragium cum omnium mercium iactura fecerunt. Ego verò pro ea necessitudine, quæ mihi cum illis intercesserit, proque meo veteri ac propenso in Vestrum Ordinem studio, pauca hæc ad te scribere volui, vt scires te hodie vnum esse, qui tantæ calamitati succurrere, rebusque prope collapsis ac perditis opem ferre facillimè possis, si te huc ad nos quàm citò receperis, ac afflictas illorum fortunas tua auctoritate recreandas, atque tuendas, tua prudentia ad optatum & felicem cursum dirigendas, Christo adiuuante susceperis. Quod vt ceteris omnibus interim sepositis diligenter studiosèque facias, vehementer etiã rogo. Plura volentem scribere nuncij celeritas prohibet. Vale nostri memor in orationibus tuis. Venetijs XXII. Octobris 1535.

XI. Gaspari Contareno S. R. E. Cardinali Romam. ex Farr. to. 1. fol. 198.

Reuerendissime in Christo Pater, & Domine Obseruandissime.

21 Magister Martinus Taurisensis Ordinis Minorum Conuentualium, huius Prouinciæ Minister tibi reddet has literas, quas vt in eius cõmendationem scriberẽ, illius testata virtus, mihi summis grauissimisque temporibus perspecta, me compulit. Fuimus enim vnà, pro defensione sacrosanctæ Fidei, sæpiùs obiecti morsibus impiorum; cum is haberet Inquisitionis Officium: ego verò quorundam Hæreticorum causas, ex Apostolica delegatione, cognoscerem. Vbi quid narrem, qua fide idem Magister Martinus mihi adstiterit, qua diligentia ministrarit, quàm constãs ad fauores hominum fuerit, quàm icorruptus ad præmia, inuictus ad preces, intrepidus ad minas, infatigabilis ad laborem? Verè pretiosus labor in conspectu Domini: tametsi apud mûdi huius amatores vilis habeatur, nec tantùm vilis, sed parricidialis odij, atque acerbissimæ inuidiæ adedò plenus, vt nos qui Christum confessi sumus, ac pro Catholica Fide ceruices nostras obiecimur, nunc omni auxilio destituti venenatis canum nostrorum dentibus discerpendi quotidie relinquamur. Hostes verò Christi victores exultant, & habent fiduciam, quòd in os illud impurum etiam Iordanis influat, eò quòd viuificantur plerumque animæ, quæ non viuunt: & propter hoc laceratur lex, & non peruenit vsque ad finem iudicium; quia impius præualet aduersus iustum: & consolatur nos Dominus, qui nos omnibus hominibus odio futuros esse prædixit, nec tamen capillum de nostro capite perituro. Verum tamen liceat nobis vel apud amplitudinem tuam ista deslere, & eiusdem Magistri Martini virtutem & probitatem non vulgariter commendare: quem vt solita comitate suscipias, ac benignè meo quoque nomine audias, te etiam atque etiam rogo. Aderit & eiusdẽ Ordinis Magister Paduanus Liciensis, huius nunc Prouinciæ Inqui-

Inquisitor : qui & aliàs sapiùs , & hoc præfertim anno, non minimum virtutis suæ specimen dedit; cùm in hac Vrbe , in magna hominum frequentia Officium Prædicationis exercuit: vbi & erant docenda quæ re-
cta sunt, & eius Prædicatoris, qui illum immediatè præcesserat, erant abo-
lenda vestigia; quæ ille in hominum leuissimorum cordibus dulcium ser-
monum præstigijs demonstrata, non leuiter impressa reliquerat. Et hunc
igitur amplitudini tuæ suis meritis & meo nomine commendatum velim.
Plura medicere, ac de rebus fortasse non ingratis tecum familiariter col-
loqui, occupationum tuarum ratio simul, & amplitudinis tuæ reuerentia
prohibent. Verumtamen, & quæ nos verecundè reticemus, & longè
plura ac meliora, quàm pro nostra tarditate non capimus, ipse Spiri-
tus sanctus tibi suggerat: cuius Numine afflatus, eum te præstes, quem
nobis & tuum Genus & ante acta vita pollicetur. Vale memor nostri in
orationibus tuis. Venetijs 3. Iulij 1536.

XII. Sanctissimo Pontifici Clementi VII.

BEATISSIME PATER.

21 Optaueram diù compertæ Fdei Nuncium, qui aliqua, mea qui-
dem sententia ponderis non exigui Sanctitati Tuæ à me referret. Exora-
tus nunc frater Bonaventura Ordinis Minor. de Obseru. Minister, qui
has literas perfert, operã suam annuit. Vir quidem is est virtutum me-
rito cum paucis mihi carus, & qui præter Verbi Dei disseminandi stu-
dium, expiandorum præterea animorum munus summa cum integritatis
doctrinæque laude cùm Venetijs, tùm Neapoli, ac præcipuis plerisque
in Italiæ Urbibus obiuit. Plura, quæ Sanctitati Tuæ suggerat, cum ipso
communicavi. Ob hanc rem tuis pedibus aduolutus precor, obtestor-
que, vt qua me olim excipere beneuolentia solitus eras, illum audias fa-
ueasque perhumaniter ijs, quæ vel suo vel meo ipse nomine significaue-
rit: sciasq; præter honorem Dei, ac Sanctitatis Tuæ decus, famamque, ni-
hil nobis propositum. Demeruisse interim gratiam, ac benedictionem
tuam ego ipse, & fratres hi mei percipimus, rogamusque, vt Deus Maxi-
mus diù te Ecclesiæ suæ seruet incolumem. *Quæ verò fratri Bonaventuræ
rerum capita commendauit, scripsitque ad memoriæ subsidium Italicè, vt habes
in 1. to. Farrag. fol. 1. Latineque vertit. par. 1. hist. lib. 3. pag. 99. Iosephus
Sylos, hæc sunt.*

22 Romã, Deo auspice, ac Maiorum nutu concedes: vbi post adora-
tum Principis Apostolorum Templum, fusasque pro nobis preces, effe-
ctrices fidei literas Reuerendissimo Antistiti Francisco Vannuccio, San-
ctæ Mariæ Transtyberinæ Canonico, & Insanabilium Nosocomij Recto-
ri dabis. Vt primùm adeundi Pontificis facultas fuerit, libatis sanctissi-
mis de more osculis, benedictionem nobis impetrabis; habebisque qua-
sitissimas gratias pro singulari, qua vsus est in Sororis meæ Gynæceum,

beneuolentia. Secundùm hæc, aperies, hoc te munere fungi longè antea debuisse, ac pro rerum agendarum grauitate aures poscere proniores, ac beneuolentiores, cùm rara admodùm tempestiua nunciorum fides, nec tutum porrò sit literis agere. Quocirca prolixè orabis, vt cùm non exigua quidem Catholicæ rei, atq; Orbis pars hæc sit Venetiarum Vrbs, ac Pro- uincia, audire in præsens quid necessitas, ac tempus postulent ad animo- rum emendationem, fructumque, quæ est Sanctitatis suæ benignitas, non dedignetur. Et quia, vt ait Apostolus, sine fide impossibile est placere Deo, à fide auspicandum: monebisque labefactari hic cœptos nonnullorum mores, vitamque, contempta solenni quadragesimalis ieiunij obser- uantia, atque animorum expiatione: inspersam itidem plurimorum in- genijs, ac animis hæresum luem, sermonesque passim seri acatholicos: nec non teneri multorum manibus proscriptos hæreticorum libros. Hoc verò sciat potissimùm Pontifex, hanc siue hæresum, siue morum labem, gemino ab fonte existere, ac propagari: ab Apostatis, sui uidelicet insti- tuti desertoribus, & à Religiosis quibusdam uiris, qui à præclara, quam profitentur, disciplina, moribus abhorrent. Neque verò puto Beatissimū Patrem latere, flagitiosum illum Religiosorum hominum cœtum, insigni nuper quorundam pietate, studioque cœptum profligari, qui cùm corru- ptæ Religionis quendam, defunctum iam vita, ac suis malis artibus, præ- ceptorem audiuerint, vt ceu boni auditores, nomen, famamque Magistro suo cõcilient, hæretici sunt ad vnum omnes. Horū è numero est Galateus ille, cuius mihi anno præterito, quæstio fuit delegata: cùmque reum hæ- resis, ac deploratæ omninò spei comperissem, supremo in ipsum suppli- cio decretum fuit: & adhuc carcere detinetur, re infecta: causanturque Administrum, Sanctissimum Patrem nondum arma in eiusmodi vitiorum, atque hæresum portenta contorsisse; quarè neque sibi hac de re videri quicquam statuendum. Et quamuis constitutam de perditissimo homine pœnam sumere non abnuât, dilata nihilominùs res adhuc est. Huius por- rò Socius ille est, eiusdem farinae, atque Ordinis Bartholomæus, quem su- periore item anno Episcopus Polensis, Nuntius Apostolicus, ob pestilen- tissimos, quos pro concione errores profeminauerat, declamandi munere interdixit in Diui Hieremię Templo: cùmq; adflandi ea lue animos præ- structum sibi aditum cerneret, Augustam discessit, abiectoque turpiter ha- bitu, in Lutheranum impius transfuga euasit; iactatque magnificè vilissi- mum caput, se Romano Pontifici timori esse: præsertim, quòd fama est, curasse Pontificem, vt Iacobus Saluiatus ad illum scriberet, ac ipsummet breues litteras, nescio quas ad illum pariter dedisse. Quod quidem in ma- ximi mœroris causa ponunt boni omnes, dolentque vehemèter, deceptū ab ijs Pontificem fuisse, qui summa illum fide monere debuerant. Hære- ticos hæreticorum more accipiendos. Certè supremum Ecclesiæ antisti- tem

tem eò aliquando deuenisse, vt humaniter illos literis appellarit, ac beneficia interdum concefferit, etsi cum paucis ea quandoq; comitas processerit, passim tamen cernimus, hanc præcipuam viam esse, qua eorum scelus, ac numerus gliscat. Et iam superbè ipsi, ac disertissimè declamant, certam inijsse rationem, qua ad honores sibi, existimationemque viam sternant, Romanumque Pontificem demereantur. Quod enim uerò longè perniciosissimum, atque indignissimum. Horum etiam commilito, atque hæresum fax alia ille est frater Alexander, què Antistes Patauinus, quòd pleraque euouerit è superiore loco impia, in carcerem compegit: vbi detinetur quidem adhuc; quæstionem verò ferunt remissiùs haberi. Et quamuis è plerisque Ordinibus satis multi emerferint, suspectæ libatæ Religionis homines: attamen Antesignanus, ac signifer videtur hic esse, quem ipse noscis, Archihæreticus, qui longè, latèque, præclarisque in locis malum spargit, vt nisi Deus maturè adfit, pigere profectò Pontificem continget suæ in illum beneficentiæ, ac impunitatis, quam ille met superbè iactat. Et quidem edoceri omninò Sanctitatem suam necesse est, vt sibi tandem persuadeat, tot argumenta beneuolentiæ in proiectæ spei hæreticum, id modò tantùm efficere, vt malas ille artes suas, dolosq; expoliat, tegatque pulchriùs, atque adèò infensior reddatur Ecclesiæ hostis: & sibi quidem obstinationem augeat; Pontifici existimationem, nomenque imminuat; piorum verò lacrymas, sensumque doloris cumulet, dùm Sedis Apostolicæ obtentu ab hisce tenebrionibus sub vestimētis ouium circumuentos vident non paucos.

23 Supplicandus propterea anxius Pontifex est, ne tantam litterarum Apostolicarum copiam indulgeat, modumque imponat ministris, ne faciles adèò, pronique sint in ijs pro exigua quaque re expediendis. Quod ad Cancellariam spectat, sæpè monitus eius præceptor fuit, nec respuit. De plerisque alijs nullus inclamandi, incusandique finis. At frustra omnia. Demùm, vt rem conficiam, pro Dei gloria, pro sui muneris officio, afflictæ, diuulsæque Christianæ rei opem aliquam afferat Pontifex, vt excusatione vti quoquo pacto apud Deum possit. Et vt verum fatear, ea est hæc temporum ratio, vt assuetam premere, vetustamque viam, minùs opportunum videatur: verùm, sicuti graui bello incubate, nouis semper consilijs, ac munimentis cauetur malum; ita neque ingenti huic animorum discrimini, atque exitio indormiendum. Nouit præterea Sanctitas Sua, Quæstorum in hac Prouincia munus penes huiusce Ordinis fratres esse. qui rarò quidem in idoneum, ac parem muneri virum offendūt; cuiusmodi fuit frater Martinus Taruisinus, diligentia, ac fide, ac optimæ memoriæ Episcopi Polensis commendatione Sanctitati suæ notus, quem nunc officio defunctum, excepit nescio quis insigniter, vt ferunt, ineptus. Quare consulendum opportunè; & è re quidem esset, tùm locorum Or-

dinarios excitare; nàm consopita vbique virtus: tùm gnauos, prudētesq; viros hìc designare, aut Legatum aliquem, non auri, honorumque, si fieri potest, cupidum, mittere, qui labefactatum Apostolicæ Sedis decus, nomenque restituat: mulctetque, aut in fugam saltem agat perditos hosce Nouatores, qui quò se cumque recipient, suummet scelus importabunt, ac luculentum Christianæ pietatis testimonium, quæ improbos nunquã, nusquam admittit. At quia concipi solitam impietatis luem nouimus, aut publicis concionibus, aut librorum illecebra, ac scelerum, vitæque laxioris vsu à qua facillimè in hæresim gradus, videtur honestè quidem, ac sanctè, summoque cum animarum compendio cauere his omnibus Pontifex posse, ea certè ratione, quam memini quatuor abhinc annis eidem me inuisse: vt scilicet, cùm huic præcipiat Patriarchæ, tùm aliis alibi locorum Ordinarijs, adscitis præterea quibusdam è Religiosis viris, perspectæ virtutis, doctrinæque laude conspicuis, vt qui sacris concionibus, & confessionibus admoueri debent, vnà simul examinent perquàm diligenter: nec de eruditione tantùm, dicendique gratia, verùm de vitæ etiam ratione, fama que nominis inquirant: quique eo periculo admissi fuerint, ij nullo examinis, acceptæque facultatis pretio, obire id muneris dûtaxat possint. Quòd si qui res haud æqua æstimatione metiuntur, obniti præclaro operi tentauerint, arguere profectò illos Pontificem par est; vt qui consilij præstantiam minimè intelligunt. Nec Religiosorum Ordinum priuilegijs quicquam imminuitur, quando id à Pontifice statuitur, quod temporum necessitas, & pietas poscunt. Quod si dicunt, supremos Ordinum Moderatores curare hoc ipsum posse: ò præclaram opem, ac studium, fortunatosque, qui hæc sibi adiumenta pollicentur! Quid hac ipse de re noueris, Sanctitatem suam edocebis. At, timidiores fortasse alij, vbi non est timor, dicent, illiteratos, improbosque eos fratres, vbi se à concionandi, excipiendique fidelium confessiones munere decidisse, ac proinde præcisam lucri corrogandi spem omnem viderint, fore vt animum despondentes, ab Ordine, ac fide desciscant. Nauseam profectò mouent indigna prorsus hæc, ne dicam stultissima: eadem quippè ratione, siue irrationabili ignauia plura oporteret, quæ Pontificiam curam decet, prætermitti. Sed nec illud magni momenti est; Concionatorum nempè, & Confessariorù numerum ad paucos redactum iri. Nàm vtinam non tot essent, modò boni. Quamuis non hæc summo iure agenda; nec seueriùs, quàm par est, refecanda perindè ad viuum res, quin pro loci, ac temporis conditione aliquos admittant Censores, Catholicos quidem, litteris licet non insigniter imbutos. Hinc nimirum bonorum animi, quòd cernerent, Pontifici curæ esse animorum commoda, mirificè erigerentur: hæreticis obtrectandi materia, atque argumenta præciderentur: Religiosi cuiusque Ordinis viri repulsæ metu, litterarum studijs incumbentes, mores etiam suos com-

pone-

poſerent. Et verò non exiguum confequetur eam curam fructus: nàm vt Verbi Dei præcones, ceu rem ſatis compertam præteream; Confefsario- rum quidem munus, non modò non minoris, ſed eò pluris faciendum eſt, quò res communior, & in qua, ceu clandestina, nòn iſi poſt factum erum- pere interdum, ac lucere malum contingit: & ignauus inſuper quiſq; è vulgo id ſibi arrogat, vt planè fabellæ locum non occupet, quod mihi ſæpiùs narratum; nempè in plerisque Religioſorum Cœnobijs quosdam, nondum Sacerdotio initiatos, per ſummam ſeſe confidentiam, vt aliquid pecuniarù exculperent, audiendis confeſſionibus inſinuaffe. Mitto euul- gata Sacramenti contemptu crimina: factamq; grauiffimis ſcleribus, ac Pontificis ipſis excòmunicationibus indormiendi facultatè: quæ quidè Pontificum arma Confefsario- rum præſertim opera iam penè contemptui ac deridiculo ſunt. At ſciat velim Pontifex, pleroſque hìc melioris notæ viros ſemel in anno noxas ſuas confiteri; ac ſacram Synaxim adire ſo- litos: monitique ab amicis bonæ mentis, excuſant facilitatem, facultatè- que ſibi ipſis à Confefsarijs factam, ea agendi, quæ probi quique, frugiq; homines horrerent. Neq; verò commaculatam eorum Confefsario- rum, propter quos blaſphematur Verbum Dei, pudicitiam còmemorem. Sat fuerit meminiffe, prauos Urbis mores illorum maximè exemplo conua- leſcere: ac perſuaſerit ſemel ſibi Sanctitas ſua, hæc Confefsario- rum momenta maiora quidem eſſe, quàm vt hæc literæ explicent. Ac proindè cu- ret ſedulò diuinam gloriam, ac ſuam, harumque ſalutem animarum: ma- turetque hoc rebus remedium, quod certè facillimum, ac obuium, certæ- que, nec exiguæ utilitatis.

24 Iam verò, quod Apoſtatas meminimus, qui tandem exacto æuo fuerint, qui certè ſemper peſſimi, vt affirmet iureiurando Auguſtinus, ſceleſtius hiſ genus hominum offendiffe numquam; hæc quidem tempe- ſtate hoc paſſim cernitur, vt nullus Religioſum habitum exuat, quin fi- dem etiam eieret: nullique hæreſim aut ingenioſiùs commentantur, aut propugnant acriùs, aut amplificant ſtudioſiùs; domos quaſque ineuntes, adſtantes Monialium Cœnobijs impietatem. Ad hæc, cùm nimia Eccle- ſiæ liberalitate puerorum plerique, ac militum, tres interdum, ac quatuor Parœcias curent, vt quàm ampliffimos ab ijs fructus decerpant; toti in- eo ſunt, vt quàm nimium in earum cultu, atque adminiſtrorum penſione inſumant: cùmque qui minore, quàm Apoſtata, pretio procurationem licitentur, nullus reperiatur, ea illis nullo delectu Sacerdotia commen- dant. Qui in eam Eccleſiarum, animorumque adminiſtrationem ingreſſi, nimiùm quantùm diſcerpunt omnia, diuexantque: vt planè Chriſti ſan- guinis contemptù, cladè fidei, ſacrorumq; nundinationè nullus exquet ſermo. Et quia, etſi pietatem omnem, fidemque abdicauerint; longo ta- men Religionis vſu, quædam improbis modeſtiæ imago, & color, leuiſq; rituum,

rituum, ac literarum vmbra adhæserit, cùm horum ostentatione, ac specie, tùm illicio hæresum, quæ nouitate sua, licentiaq; perquam placent, fauorem vulgi, gratiamque demerentur Apostata. Vulgi verò nomine plausores, fautoresque eorum omnes appellauerim, quos enim uerò peccatorum nostrorum merito è vulgo eximunt mortales.

25 At enim, cùm execrandorum Apostatarum numerus aded excreuerit, vt penè remedium sit desperatum, nulla saltèm à Pontifice videtur obtendi posse, quo minùs ingenti huic malo posthac manum admoueat, ac proindè vt Christianæ rei bono, Deique gloriæ, ac suæmet in primis salutis consulat, oratum illum peruelis, vt cupidissimis illis Pœnitentiariæ Administris modum statuatur; caueatque, ne eorum compendia Catholicæ rei, animæque Sanctitatis suæ, tanto constent. Profectò indicenda, si fas esset, fidelibus capitatio, quam puto, omnes vtrò ex lutos, modò ablegentur, eliminenturq; tot pestes. Obtulit ille sese probatæ olim Religionis professus, grandæuus, Sacerdos, qui publica etiam munia in Cœnobio decennium obiuerat; & sunt qui ad videnos etiã annos alijs præfuerunt: deindè mali dæmonis instinctu è complexu Religionis diuulsus, in conspectum se fori seculari habitu dedit: interrogatusq; quæ isthæc monstra; respondet, Pœnitentiarum adnuisse; ob signata mox diplomata ostendit, quæ narrent, vi trusum in Monasterium fuisse, nec constante ætate, nec vnquam persistendi propositum adfuisse: tùm insanabili morbo correptum, & id genus nugas: re tamen propiùs, ac studiosius explorata, singillatim respondet, iniisse Ordinem maturum quidem æuo, sponte sua vouisse, libenterque in Cœnobio commoratum. Cur igitur desciderit interrogatus? hic quidem, quòd altercatus cum socio est; alter vt Maiorum inuidiam, hoc est, correctionem tempestiuè declinaret: ille confidentiùs, ac impudentiùs respondet, ea votorum Sacramenta, ac Monachatum mortalium inuentum esse, ac nullo quidem iure ijs adstringi: munitum se porrò ijs literis, vt fori quæstionè luderet. Pleriq; autem sunt, ac fortassè innumeri, qui Commissoriales, vt aiunt, ac subreptitias emunt ad habitum eiurandum literas, nec continuè vt executioni mandentur, curant; Deumque interea, ac Sedem Apostolicam rident. Atque hi quidem in Sacrorum, animorumque procuratione vbique dominantur; Monialium conscientijs plerisque in locis admouentur; aperiunt nonnulli ad puerorum rudimenta ludos litterarios; quidam in Magnatù domo sacrificant: atque ita modis, vijsque omnibus effundere venena sua student, quæ porrò dilui vi numinis ac Sedis Apostolicæ manu, curaque dumtaxat possunt. Et tu ipse, Pater, domestica addes satis multa: monebisque Sanctitatem suam, vt executionum huiusmodi nullam probet. Miserrimi namque hi Apostata vera iam narrant, fueruntque à Pœnitentiariæ Administris, adulterinis, spurijque ijs narrationibus lusi;

sed

sed placent modò doli, quòd ijs curta omninò fides, & conscientia.

26 Sperandum porrò, Pontifici potiùs, quàm alijs, fore à diuina Numinis bonitate accommodatam, vtilemque huic rerum necessitati mentem injiciendam; atque adedò ipse in eam curam incumbat necesse est, ac meminerit de seipso hìc agi ante alios; nec de rerum solummodò æternarum, momentisque animæ, verùm existimationis etiam, ac fortunarum. Videtur namque hoc in primis cum Lutheriana hæresi conuenire, quæ inter alia quidem monstra adstruit, Religiosorum votorum fidem nullam esse. Et verò si nulla quidem causa, delectuque passim hæc Religiosi Instituti, habitusque abdicandi facultas detur, quid est quod hæresi, ac Luthero faueat magis? Præcludatur igitur facilis hic se se excucullandi aditus, sitq; hæc penes Sanctitatem suam dumtaxat auctoritas, vt ea è Theologorum sententia, consultoque Canonum vtatur: cum illis nempe, quorum vel ætatis defectu, vel iure aliquo vota sunt abroganda; caueatque vt diligenti causæ examine, ac maiori quidem fide, quàm sit ea administratorum cupiditas, res peragatur. Quod verò ad eos attinet, qui iam descuiere; statuat saltem Sanctitas sua, vt ab omni prorsùs animorum procuratione ablegentur; nulla Monialium siue in spiritualibus, siue in temporalibus administratio commendetur; nec sacras earum confessiones excipiant, nec sermones habeant. Quo fanè eorum saluti non minimùm consultum erit. Præcisa siquidem lucri, honorumque spe omni, saltem vexatio intellectum dabit auditui. Nec illis modò, verùm alijs etiam, qui veluti arundo ventis agitata in Cœnobijs commorantur, ea legum ratio prodesset; qui quòd facili id negotio, paruoque censu obtineri, ac beneficijs insuper à Sede Apostolica, ac proinde à secularibus cumulari id genus hominum vident, vehementer ad eorum imitationem, abdicandamq; disciplinam incitantur. Quando autem summù Pœnitentiarium secundùm cor suù nacta modò est Sanctitas sua, certè cur tot illius Officij sanandis malis non sedulò incumbat, nullus est excusationi locus. Planè, bonus ille senex, cui parcat Deus, senectuti plus nimidò indulgit; de qua liceat dicere: Nemo immittit vinum nouum in vtres veteres, sed purgemus vetus fermentum, & exuamus veterem hominem. At quia rebus maximis impar est mens mortalium, ac sermo; illudque tantummodò nobis licet, vt opem à Deo, qui curare magna hæc potest, imploremus, hoc saltem Summo Antistiti nò tacendum. Ecclesijs nempe omnibus malè esse: idque partim nonnullorum Episcoporum indole, haud planè bona, nimiaque eorum cupiditate; partim quòd earum pleræque Pastoribus suis sunt destitutæ; vel quia alijs commendatæ, vel quia Antistites ipsi honorum, quàm par est, appetentiores, ijs vale dicto, ad Principum Aulas peregrinantur. Et sunt nonnulli, qui Ecclesiæ procuratione inepto credunt fraterculo; Episcopi titularis prætextu, quem

nouo

nouo quidem, inusitatoque omnibus retro seculis in ea significatione vocabulo, suffraganeum nominant; cum suffraganei comprouinciales Episcopi sint, qui à suffragijs in sui Archiepiscopi electione olim ferendis, suffraganei dicebantur. Huiusmodi verò Antistites, sacra quadam fame extimulati è Cœnobijs exilientes, videntur, haud tantùm posse è Sacrorum licitatione auri eradere, quantum pectora, animosque longè cupidissimos expleat: eaque propter vendēdis Ordinibus, quippe qui merces sunt venaliores, impensius student, & cum legitimis temporibus, tùm extra tempora non tantùm admittuntur, sed compelluntur etiam, vrgenturque omnes, animis quidem, quandoque & corpore cæci, surdi, muti, claudi; boni minimè, sed mali omnes, & malis artibus; idest, per simoniacam hæresim, vt impleatur Domus Domini fœce, ac sordibus: ita vt secularium, ac iam ferè cuiuscumque Ordinis Regularium Sacerdotum conditio in causa sit, vt Missas, sacrorumque officiorum cultum, atque Ecclesiasticam omnem dignitatem homines auersentur, de quibus dici sanè potest, Omnem escam abominata est anima eorum. Atque hinc quidem Nouatores nostra traducendi, irridendique finem nullum faciunt. Nec superbis oblocutionibus respondere, aut reponere quicquam possumus. Eò namque res euasit, vt latere turpitudine, ac lues minùs possit. Et meminisse quidem Sanctitas sua debet, cum primo sui Pontificatus anno seruū planè fidelem * Ordinibus ritè conferendis imposuisset, cauissetque, ne quis hac se in re immisceret, repertos nihilominùs fuisse istiusmodi Episcopos, qui nulla Pontificis reuerentia, metuq; obuios quosque, ineptosq; Romæ impudentissimè initiarent. Cōiectare hinc facile ipse potest, quid longinquis in locis accidat, quando media in Vrbe coram Sanctitatis suę maiestate id audeant improbi. Et hinc quidem ingenti cum populorum scandalo de eiusmodi persæpè rebus aliquid noui fert rumor. Notaturq; ante alios Episcopus Veliensis, quem aiunt, venditare se magnificè, factamque sibi à Sancta Sede facultatem præferre, initiandi vbique locorum extra tempora, quod & magno cum læsi Numinis, violatæque Ecclesiæ crimine impunè facit. Atque aded istius, aliorumque scelere luxuriare eiusmodi Sacerdotum segetem vbiq; cernimus, quorum sanè ineptiã, inscitiam, stuporemque nec ferre animus, nec scribere calamus valet. Præterquàmquod, vt lucrum festinent suum, ætatem vsque aded acerbã Ordinibus consecrant, vt Sacerdotum aliquot vix sextum, & decimum annum diceres excessisse; vt videatur planè communis hostis cum alijs artibus, tùm hac præcipuè catholici nominis cladem, atque exitium molitus. De habitu verò, ac tonsura Clericorum nihil dicendum, cum nullus iam aut leno, aut miles fronte sit aded perfriktus, ac impudens. Et verò, cum magna sit Dei longanimitas, non exigua profectò est mortalium patientia, qui æquo hæc animo ferunt. Nec sanè scio, vt crescentia hæc secu-

* Hic
de se
loquitur.

li vi-

li vitia tolerare potissimum Pontifex possit, quin ut suæ saltem conscientie consulat, in illa quoquo pacto animaduertat, quamuis nullum speret fructum consecuturum; at consequetur profectò magnus. Quare sumat vires, animosque, ac Deo duce rationem ineat aliquam, qua malis hinc consultum eat. Et quamquam publica, ac innumera penè alia Ecclesiæ commoda mentem aliò distrahant, intelligat nihilominùs necesse est, ut non minima ea est Pontificium curarum, ita neque postrema manu tractanda. Abroget Sanctitas sua facultates omnes, vel à se datas, vel ab Antecessoribus ad sacros Ordines promouendi, ac de ijs, qui deinceps contulerint, seuerè statuatur. Ob innumerabiles verò, qui initiati ea facilitate, delectuque reperiuntur, committat locorum Ordinarijs, ut Sacerdotes omnes ad examen cogant, suspensisque ineptis, idoneos admittant. De peregrinis insuper inquirant: non desunt quippè, qui Sacerdotium mentiuntur. Quod sanè quàm maximo, præcipuè huiusce Ciuitatis emolumèto cedit. Hac siquidem de causa restituet se se huic Ecclesiæ Patriarcha, à qua tamdiù cum sui, sui que gregis detrimento, omniumque Ordinum oblocutionibus abest. Iam quòd hæreticorum libros supra memorauimus, Sanctitatem suam admonebis, plerisque hinc in locis venales prostrare; & à multis quidem tam Religiosis Viris, quàm secularibus legi, partim contemptu legum, pœnarumque, partim licentiæ prætextu, quæ si vera esset, limitanda sine dubio, aut omninò foret reuocanda. Enimuerò huiusmodi penes se libros habere, aut legere, supremum plerumque exitiù creauisse, exploratum satis superque est. Non quòd insignis eorum eruditio, aut argumentorum robur id reuerà possit; sed quòd in debiliores, ac proniores eorum animos facilis ea doctrinæ lues illabitur: quippè & moribus etiam, vitæque conformis, & concolor. Neque verò ab ea istiusmodi facultates concedendi facilitate fructus promanare aliquis cernitur; nisi cum spectatissimis fortasse viris, Ecclesiasticis tantummodò, qui fidè, pietatem, doctrinamque singularem Sanctitati suæ probauerint, conceduntur. Cæterum, cuius fraterculo, ac temeritati in primis, damnabilique secularium curiositati, qui humanis litteris intumescunt, legendos eos passim libros permittere, nulla prorsus animorum fruges indè existit. Ac eorum quidem pars magna, quæ pestilentissima isthæc incitamenta manibus terunt, in apostasiam denique labuntur: multoque satius esset Sanctorum Patrum monumenta euoluere, quæ & fidem, & mores docent. Porro ex secularibus significarunt plerique mihi ea se legendi facultate fuisse donatos: at ipse, qui gentium indolem apprimè noueram, precatus enixè sum, ne vterentur. Sed frustra omnia: didicique experientia, melius illorum saluti consultum fuisse, si monitis paruissent. Quapropter scio ego, posse me iure omni Pontificem obsecrare, ne facultates hæc indulgeat, concessasque ante hac abroget; nam reuerà nullum inde, ut signifi-

atum est, compendium: cum horum temporum, ac Nouatorum hæreses peruetustæ omnes sint, ac diù ante ab Ecclesia egregiè profligatæ, fufeq; ac si quid porrò esset excutiendum, non est planè omnium. At relinquatur Pontifici, quod ad ipsum, sacrumque Senatam pertinet, vt maiori celebritate pro singulari sua prudentia, rerumque opportunitate, negotium curent: nec periclitetur passim catholicum nomen, ac fides, imperitissimorum tabularum patrociniò; qui quasi tutores Ecclesiæ, ingerunt se se, cum ipsi curatore indigeant.

27 Dicenda modò res est magni ponderis, in qua videntur quidem omnia, quæ superiùs diximus, comprehendì, cuius gratia, Episcopus Veronensis, & ego, vel ab anno præterito optabamus huiusmodi Nùcium Sãctitati suæ allegare. De statu scilicet Religionum agendum, à quibus siue salus, siue exitium Orbis pendet: salus quidem, si vetus illud primæuæ disciplinæ institutum floreat: exitium, quòd iam lapsum, deformatumq; sit. Et quamuis prostrati, accisique Ordines propemodùm omnes sint, de tua nihilominùs familia sermonem institues: tùm quia tua, quàm exteræ tibi exploratiora: tùm vt Sãctitas sua ab vna discat omnes; tùm denique quòd è re Pontificis, Christianæq; Reipublicæ tua magis Religio, quàm quæuis alia, & ob ingentem Religiosorum hominum numerum, & ob præclarum Paupertatis Euãgelicæ institutum. Sed heu, heu, quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum: infirmata est manus, & clausi quoque defecerunt, residuique consumpti sunt. Vastata est illa vinea Domini quondam electa, destructa est maceria eius, & vindemiât eam omnes, qui prætergrediuntur viam, non est botrus ad comedendum. At enim, etsi vulnus luculentum, præsentissimum tamen remedium est, & modò Sãctitas sua velit, facillimùm. Proindè suggeras illi velim perquam potes fideliter, me & fidem pro re hac, & caput oppignorare. Deligat nẽpè bonos, prudentesque tuæ Religionis viros: bonos, inquam, non specie tenus, & nomine, sed qui ad malorum tùm Religiosorum, tùm secularium inuidiam, & sunt re ipsa, & habètur boni. Viris hisce egregijs remedium, quod à me audiet, proponat: & mendax sim ego, nisi velut optimum, ac paratissimum ad probauerint. Quæ cum ita sint, intelligat Pontifex, quo se nexu, noxaque implicet, nisi maturè prospiciat: sciatque, rem eò processisse, vt ni prudẽter caueatur, truculentiora sint subindè monstra pertimescenda. Sed vt pauca nunc attingamus, cæteris cum Pontifici vacauerit, aut adlibuerit, enarrandis, duo præcipuè cauenda. Alterum ad tuẽdũ totius Congregationis corpus, ne maiore sui damno pessum eat, cumque ad eam, quæ deceret, pristinam disciplinam eniti minùs possit, saltem ne turpiùs peccet. Alterum, vt ijs consulatur, quibus & genius, & votum est, mores bonos excolere, qui pauciores omninò sunt. Primum quàm poterò breuiter, exequar. Administret Sãctitas sua Cõgregationem, salua,
ac in-

ac integra eius libertate; illibatis nempe legibus, immutatoque comitorum, ac cuiuscumque rei ordine; nec facile exarentur literæ Apostolicæ, quæ comitorum maximè locum, ac tempus mutant. Sunt namque plerique ambitiosiores, qui quòd videant Prouinciale Capitulum intemptiuè cogi, nec fauere suis votis, ac studijs tempus, dant operam, vt eminentis causis breues literas extorqueant, quibus aut festinèt, aut differant, aut ad sui commodum Comitiam aliquo pacto interuertant. Quæ verò antea per Prouinciam agitentur: vt discreti deligantur; vt diuexentur probi homines, mutanturque locorum præfecti, ac concionum, siue prælectionum prætextu, extra Prouinciam amendantur, si Sanctitas sua scire aueat, ipse narres. Quo loco, quæ partes tuæ sunt, de his, quæ ad Prouinciale Capitulum spectant, Pontificem rogatum velis. Quod verò ad eos attinet, paucos quidem, ac probos viros, qui quod Deo vouerunt, laudabile institutum factum, tectum, seorsim viuentes, volunt; planè id Pontifex nunquam negauerit. Quinimò etiam si id ipsi non efflagitauerint, posset, & deberet fortasse eos cogere. At quia ignarum vulgus dicet, posse quidem inter ipsos vitam quemque in omni virtutum laude ducere, ipse collato propiùs pede cum omnibus, tam bonis, quàm improbis contendam, huiusmodi esse nunc eius Congregationis statum, vt absque insigni quadam reformatione non modò Diui Francisci Regulam obseruare, sed neque de ea loqui quis possit: quod gentium omnium testimonio, sensuque manifestius longè est, quàm vt probari argumentis petat. At, rueret prorsus Ordo, si boni ab Sodalitate diuellantur. Certè, qui hæc sibi persuaserit, sciuerit ille alia quidem multa, huiusce tamen rei pondus videtur prorsus ignorare. Etenim poscit Religionis ratio, vt sint omnes vnanimis in domo, vt de primæua illa, felicique Religiosorum Sobole dicitur: Erat cor vnum, & anima vna: atque à dissimili hæc mixtura morum, ita nihil boni, sanctique expectandum, vt mali quidem non modò in bonam frugè non euadant, verùm deteriores in dies fiât. Itaque ad Orbis bonum, ad eorum, quæ memorauimus emédationem, ad vberiore, feliciorumque; optimorum Concionatorum, ac Confessariorum numerum, simul & hunc aditum, & misericordiæ viscera aperiat necesse est, Sanctitas sua egregijs, pijsque viris, qui sinceriores disciplinam, cultumque completi cupiunt: quorum sanè voces ad aures Numinis pro Sanctitatis suæ incolumitate, ac Sedis Apostolicæ dignitate perorabunt. Nec illorum dolos, ac deceptiones audiat, qui non quidem meliora afferunt, suadentque; sed Prædecessorum exempla premat, qui cum corruptam Religiosorum hominum communem rem diuino quodam lumine cernerent, nil priùs habuerunt, quàm vt in illa redintegrandam operam ponerent: hoc est, paucos illos viros vnà cogerent, qui absolutam Ordinis disciplinam, & posset, & percuperent obseruare: quorum postea exemplorum luce ad eandem

dem laudē reliquos inflammabant, vrgebantque. Vtque alios præteream, recolat Sanctitas sua, quid in vestro Ordine optimæ memoriæ Eugenius Pontifex confecit; quid nuper in Hispania in Prouincia Angelorum, quid in Lusitania, atque alibi factum. Postremò, quod rerum necessitate ductū Capitulum generale efflagitauerit duobus abhinc annis, vt loca quædam in singulis Prouincijs designentur, vbi veluti in Ciuitates refugij probæ mentis fratres sese reciperent, apertè declarat, in ea hominum multitudine, ac licentia, seruari instituta, moresque Patrum non posse. Et verò quam morum simplicitate, diuinæque gloriæ incremento, ac proximorum fructu in paucis, atque exiguis huiusce Prouinciæ Asceterijs Religiosorum vita niteat, haud pigeat Sanctitatem suam audire, ineatque rationem, qua illi caueat disciplinæ, ne lædatur, excindaturque. Et quamuis Ecclesiæ, atque Orbis commodum poscat, vt non tuæ solummodò Congregationi, sed alijs perindè omnibus optatissimum hoc Reformationis beneficium concedatur: vrgebis nihilominus tua, vtpotè quæ strictiore indigent disciplina, ob ingentem, vt diximus, numerum. Vtque faciliùs impetres, sistes in tua Prouincia, ac in tua saltem hac Vrbe; ac dummodò affulgere aliqua præclari operis spes cœperit, libeat ab hac Ciuitate, quæ rem optat ardentius, auspicari. Illorum præsertim procerum preces Sanctitati suæ denarres, tum Patris Generalis hac super re consilia, ac remedia; vt intelligat parua peti, & non nisi matura, ac confecta afferri negotia. Quo quidem in hac tantæ existimationis Prouincia initio, erit deindè Pontifici per facile ad alios non adeò magni nominis fructum vberrimū deriuare: nec par est, vt egregiam hanc laudem sinat sibi ab alijs præripi; sicuti neque præclara hæc in Deum merita contemnere. Enimuerò perfici ista omninò oportet: & iam Sanctitas sua eiusdem Congregationis, ac Patrum Capucinorum, tum aliorum in alijs terrarum locis impetus videt, qui vociferantur omnes, tumultuanturque; vna hac spe reformationis erecti; qui si semel votis suis senserint excidisse, nihil propius erit, quam vt desperationi permittant sese, quod auertat Deus: satis quippè, superque malorū est. Igitur opus Catholicæ Religionis per necessarium, perquā vtile. Clero, populis fructuosum, Ecclesiæ non insuetum, quæ præsentibus, quæ impendentibus propulsandis, arcendisque calamitatibus opportunum, capessere Sanctitas sua non pertimescat. Voluntatem enim timētium se faciet Dominus, & violenti Regnum Cælorum rapiunt. Deum Maximum precor, mi Pater, vt eam ipse à Pontifice, à Reuerendissimo Protectore, alijsque Patribus gratiam ineas, vt quæ rationum pondere, ac precibus, quæ ue tuis, aliorumque bonorum lacrymis petes, obtineas.

28 Ceterum, qui molestiora vsque dum profecutus sum, gratioribus finiam. Occurrit mihi, difficillimis quidem temporibus consueuisse Ecclesiam militarem aliquem Ordinem scribere, cuius professores pro Catho-

tholici nominis, Ecclesięque dignitate, aliorumque piorum operum propugnatione, strenuè militarent. Cuiusmodi duo illi Hierosolymitani Ordines fuere: scilicet Sancti Ioannis, & Sanctę Marię Hierosolymitanę, ad sanctissimorum Locorum munimentum, tutelamq; peregrinorum, qui ea salutatum aduentabant. Tales etiam plerisque in Hispania locis sacrę ad Maurorum frænnum phalanges. Fuere & D. Dominici auspicijs institutę, scriptęque copię, à Christo nuncupatę, in illos præsertim hæreticos, qui ea tempestate Ecclesiam diuexabant. Qui quidem militares hominum Coetus, quamuis diuersi inter sese moribus, in instituti sui cultum animati omnes, Deo, Sanctęq; Ecclesię operam suam probauerunt. Et quousq; stetit vitę inter ipsos innocentia, aderat eorum ausibus Deus; vnus persequeretur mille, & duo fugabant decem millia; crescebat bellicę laudis in dies fama, prælia summa felicitate administrabant, victorijs, spolijsque hostium aucti, quibus maximo terrori erant. At verò postea quàm amplitudo, & opes in luxum, pompamque, ac libidines degenerarunt, dilapsa legum obseruantia, ac virtus illa militaris; videturque læsi Numinis patientia illos deseruisse, ac permisisse trophęa hostium; sicque extra Rhodum sumus: cum alia ex parte præfati Ordinis Sanctę Marię Generalis Magister Lutherianis adhæserit. Porrò nostrorum temporum ratio, haud quidem superiori æuo est dispar: eademque fermè nobis calamitates, & clades. Eapropter, si Deus bonus eiusmodi subsidia admoueret, non mediocre profectò emolumentum res Christiana demeteret. Cùmq; omnia intuentis Dei prouidentia conclamatis maximè rebus maturè adlit, certiore Sanctitatem suam facimus, adflasse iam Cæli Numen generoso cuidam Viro præclaram mentem in Vrbe N. qui cum memorato illi Sanctę Marię Ordini nomen dederit, habitumq; ad viginti annos gestaauerit, Antistes insuper eiusdem Ordinis à Sede Apostolica renuciatus, geminæ præsit Ecclesię, quarum altera in ea est, quam diximus, Vrbe, altera in Ciuitate N. obstrictum se votorum religione videt, nec obseruare ea posse in illo rerum statu; quando corrupta iam Respublica præter externam habitus speciem prisçę obseruantię retinet nihil. Quare cum optet impensius quod semel vouit institutum, vehementer vrgere, fortunaque suas omnes, ac caput ipsum laborantis Ecclesię sospitati offerre; ad hæc, cum in partem magni operis aggregare & alios optimę indolis, excellentisque spiritus viros sibi persuaserit, qui hanc potiùs, quàm aliam vitę rationem malunt, Sanctitatem suam obsecrat, vt quę eius est, sanctęque Sedis prouidentia, ac benignitas, huic desiderio ad pristinum sese votorum, ac disciplinę cultum reformandi suffragetur. Ad quam etiam prisçimoris instaurationem adoptare eos possit, quos Deus excitauerit, Religiosęque militię, ac propulsandis Catholicę fidei aduersarijs apti fuerint: qui hospitalitati insuper, alijsque Christianis operibus vacent, sintque

que Sedi Apostolicę suis cum Ecclesijs, fortunisque immediatè obnoxij, easque omninò viuendi leges accipiant, quas Pontifex ipse imperauerit. Còmuni interim victu cùm è dictarum Ecclesiarum censu, tùm à quouis stipendio, oblataque fidelium pietate victitantes. Præfatæ verò Ecclesiæ sint Sodalitati perpetuò adnexæ. Porro, quod ad primam hanc vortorum nuncupationem spectat, Antistes aliquis, aut quiuis dignitate aliqua præsignis admittere supplicantis professionem queat. Habitum, & quæ pectore Crux pender, hoc est, qua esse forma, ac colore debeant; tùm precum numerum, ieiunia, moresq; alios ille idem Antistes, nutu eodem Apostolico, statuatur, temperetque. Postmodùm verò hic ipse, qui rogat, alios ad solemnia vota, expleto nimirum probationis anno, admittat, ac deinceps Successores alij post ipsum. At ne præfecturarum perpetuitas, ac mora interturbare rem comunè possit, cogi liceat Capitulum generale, quod Oratoris primùm abdicationem excipiat, mox per loca singula Priores singulos designet, ac præcipuè è Prioribus Magistrù, qui Sodalitium in Principe Vrbe moderetur; durentque per annum omnes, vel triennium, vel si Sanctitati suæ videbitur, eò amplius. Hisce verò Comitij eligi ante alios possit Orator ipse, ceu temperando, formandoque pulcherrimo operi oppidò opportunus, ac gnauus. Tu verò, mi Pater, da operã, vt intelligat Pontifex, sperare me, fore vt res quàm maximo Dei honori, suoque cedat, sitque fortissimum fidei, huiusque Prouinciæ munimentum: præsertim quòd Orator, ac Gens eius omnis, suæ Sanctitatis, ipsiusque Domus longè est studiosissimus: ac plerique. Viri nobiles præclara hac virtute excitati, erectique ad opus, diem hunc præstolantur, futurum enim uerò omnibus quàm lætissimum. Quare libellum ipse supplicem afferes, curabisque, vt obsignetur; tùm qui rem subinde expediat, maturè aderit. Vt autem fidem mihi Sanctitas sua habeat, roges etiam atque etiam. Res quidem magna, ac ponderis non exigui est, & nisi fastidium pertimescerem, adnumerarem hìc plura, ac præclara rei còmoda, quæ tamen dicentur in tempore, ac cerni etiam poterūt, si Pontifex adspiraauerit. Pauca hæc officij, ac fidei plena suggeras, mi Pater, implorata iterum benedictione, adoratisque osculo pedibus. *Hactenus Episcopus Theatinus, cuius uerbis citato in loco Sylos hæc addit: Vides eximij cuiusdam, flagrantisque animi in hoc Episcopi Theatini commentario specimen, Studiumque diuini honoris amplificandi, tuendaque religionis, atque Ecclesiastica maiestatis. Atque hæc quidè frequenter aliàs, nunc fusiùs scripsit: audiuitque admirabili humanitate, ac promissis auribus Pontifex, eorumque exemplaria efflagitauit, vt tempestiuam, salutaremque grauissimis malis adhiberet manum, ac commoda promoueret. Qua quidem rei Catholica sollicitudine, ac Zelo suæ ipsemet quieti, vt supra docuimus, Carafa insidiabatur, orij alioqui amantiissimus. Ita Sylos.*

DISQVI-

DISQUISITIONVM
 HISTORICARVM
 DE SANCTISSIMI
 PAULI PAPAE IV.
 INCVLPATA VITA,
 CLARORVM SCRIPTORVM E SOCIETATE IESV
 TESTIMONIIS AC ELOGIIS EXPLICATA,

AVCTORE D. FRANCISCO MARIA MAGGIO C. R.

P A R S S E X T A.

S I V E

Qualis fuerit Ioannes-Petrus Carafa in S.R.E. Cardinalium
 Collegium cooptatus.

I Agebat itaque Venetijs cum carissimis fratribus Carafa, ab omni Romana
 Aula ac fori strepitu non absens modò, sed penitus etiam alienus: Romanumque
 solum, velut curarum inanium feracem agrum adeò auersabatur, ut anno Christi
 1535. reuocanti eum ad Urbem Paulo eius nominis PP. Tertio, gratias quidem
 egerit, pro ut cū tanto Principe faciendū decebat: ac reditum nihilominus ad Curiam
 sollicitè deprecatus sit; quin & ad Vannucium amicum, & consodalem, literas dede-
 rit, ut se quæ erat apud Pontificem gratia excusatum iret, ne Romam pergeret. Eas
 verò hic subijcio, quòd spiritu Dei, ut & prior illa plena sine, ac etiam quòd cū
 nostrum præcipuè consilium sit in hoc Opore Carafam ad imitationem sibi similiñ,
 idest S.R.E. Pontificum & Cardinalium, Orbi spectandum proponere ac exhibe-
 re, & idè eius ingenium ac mores veluti ad viuum depingere, proprijsque colori-
 bus expressum perfectè delineare, neminem id melius ipsomet per has literas præsti-
 tisse putemus. Vt enim dixit Philosophus, Loquere, ut te videam; ita ego, & multò
 libentiùs dicerem: Animi tui sensa & cogitationes literis commenda, ut te ex his
 apicibus, quasi totidem lineis penicillo ductis cognoscam, atque dijudicem. Prima gi-
 tur Epistola ad Paulum III. summum Pontificem est huiusmodi: Sanctissime ac
 Beatissime Pater. Misit nuper ad me V. C. Latinus Iuuenalis Sanctitatis Vestrae
 humanissimas literas: ex quibus intellexi, & quæ de mea in Sanctitatem Vestra,
 acque in istam sanctam Sedem obseruantia ac pietate memorasset, & quæ benignis
 auri-

auribus Vestra Sanctitas paternè statuisset. Ego verò, Beatissime Pater, & omnes fratres mei, qui mecum Domino seruiunt, in primis Omnipotenti Deo gratias agimus, quòd talem Ecclesia sua Pastorem præfecerit, cuius ipse mentem Spiritu sancto impleat, & suæ imitanda mansuetudinis amore succendat. Cùm enim de eo scriptum sit, quòd excelsus est, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit: & quòd neminem libentiùs intuetur, quàm humilem, & quietum, & trementem verba sua; nos hæc eadem Sanctitatem Vestram fecisse videmus, cùm ex isto fastigio oculos ad tam ima deflexit, & hominem abiectum, atque in hoc angulo præ confusione latentem, sedentemque in puluere sordium, & testa durioris vitæ radentem saniem peccatorum, non dedignata est tam benignè respicere, tam affabiliter alloqui, tam humaniter ad sua atque istius sanctæ Sedis obsequia inuitare. Itaque literas illas, quanquam serò redditas, cum summo tamen cultu debite pietatis accepimus, & vocem in eis legitimi S. Ecclesiæ Pastoris agnouimus. Et quanuis hoc ipsum, cùm per amicos alios, tam per eundem Latinum iam pridem fecerimus, & si per imbecillitatem ac valitudinem mei corporis licuisset, ipsi coram id facere maluissimus; tamen ut nunc possumus, iterum proiecti, ad istos Beatissimos pedes, te in Patrem ac Dominum suspicimus, ac veneramur; & Dominum Nostrum Iesum Christum, cuius in terris vicem geris, in te suppliciter adoramus, omnem obedientiam & reuerentiam tibi tãquam vero Christi Vicario, & Beatissimi Petri Apostolorum Principis successori humiliter exhibentes, atque vsque ad mortem fideliter pollicentes. Et ne grauioribus Sanctitatis Vestre occupationibus improbiùs obstrepere videamur, scribimus ad carissimum fratrem nostrum Franciscum Vannucium, quo nobis nihil potest esse in Christi amore coniunctius, ut ipse omnium nostrum nomine, ipsos Beatissimos Pedes exosculans, Sanctitatis Vestre Benedictionem nobis impetret, & quæ his literis desunt, quoad licuerit, suppleat. Optamus Sanctitatem Vestram semper in Domino bene feliciterque valere, & sanctam Sedem Catholicam, omnibus aduersitatibus erroribusque sublatis per vniuersum suis auspicijs latiùs propagari. Datum Venerijs die 24. Aprilis 1535. Et ita quidem ad Paulum III. Carafa de reditu suo Romam nihil pollicitus, imò ne ad illuc redeundum iterato iussu Pontificis adigeretur, cum Vannucio sibi amicissimo diligenter egit.

Ludouicus Donius d'Attichy

Episcop. Aduensis in flor.

Card. subann. 1536.

fol. 136. nu. 19.

& 20.

DISQVI-

DISQUISITIO PRIMA.

Num Ioannes-Petrus Carafa unquam ad Dignitatem Cardinalitiam aspiravit? Quomodo se gessit euocatus à Paulo Tertio Romam? Statim iter arripuit, an ire recusavit? Præcepto num perrexit à Pontifice adactus?

Card. Sfortia Pallavicinus è Soc. Iesu in histor. Conc. Trid. lib. 14. cap. 9. num. 5.

2 **C**UM Tiaram dimisset, VENIT AD EVM PERQUISITVM
NON QUÆSITA PURPURA. Et

P. Augustinus Oldeinus è Soc. Iesu in Vitis Rom. Pont. in Paulo III. loc. cit.

Paulus Pontifex huius nominis III. TALEM VIRVM (Carafam) PIETATE ET DOCTRINA CELEBREM, EIVS CONSIPIO IN EMENDANDIS MORIBVS, ET CONCILIO CELEBRANDO VSVVS, Romam Venetijs accersiri iussit. At ille, à fori atque ab aula strepitu alienus, gratijs Paulo primò habitis, deindè ad Vannucium amicum & consodalem literas dedit deprecatus, vt se qua erat apud Pontificem gratia excusatum iret, ne Romam pergeret. Immodò ne ad illuc redeundum iteratò iussu Pontificis adigeretur, cum Vannucio sibi amicissimo diligenter egit his verbis: Latino Iuuenali secretario sanctissimi Domini Nostri, dum Venetijs esset, hortanti nos vt si quando à summo Pontifice Romam inuitaremur recusare nollemus, respondi: Quod pertinet ad meos Sodales, si quando Deus Pontifici inspirabit, vt nostrum hunc Ordinem Romam reuocet, numquam me repugnaturum, aut vlla ratione detrectaturum; immodò id quidem me probaturum valdè. Videri namque ORDINEM HVNC ROMANVM, ROMÆ SCILICET INSTITVTVM ATQVE AVCTVM, eò, hoc est, in Patriam debere reuerti, lucis ac reparationis tempore; vnde tenebrarum ac turbinum tempestate deturbatus fuit. Verùm quod ad me attinet, mihi crede, carissime frater, me ac vchementia quanta potui maxima iam dicto Iuuenali studuisse persuadere, id neque ad meam tranquillitatem ac pacem, neque ad summi Pontificis obsequia, neque ad Dei cultum aut honorem fore conducibile. Non repetam hoc loco, ne longior sim, quæ in hanc rem rationum momenta attuli----- Paulus tamen Romam Carafam accersit, & in Cardinalium Collegium reluctantem licet adlegit. Dignitatem enim hominibus, non homines dignitatibus exornare semper studuit Paulus. Quare IOANNEM-PE-TRVM ADVERSANTEM COMPVLT: quasi DIVINO COM-MOTVS SPIRITV, HVNC PONTIFICEM PRÆSAGIRET.

Presbyterum igitur Cardinalem titulo S. Clementis, vel ut alij volunt, S. Pancratij creauit. Rem hanc Onuphrius narrat his verbis: In Collegio suorum Clericorum dùm Carafa degeret, à Paulo III. per Pontificias litteras BIS ROMAM VOCATVS, BISQUE ILLE CONTRA, VENIRE ABNVENS, excusansque se modestè ac humiliter; tertio tandem obtemperauit: Urbemque ac Pontificem adiit, qui eius consilio in morum emendatione, & Concilij Generalis celebratione, quam adornauerat, vti volebat. Primo aditu breuissimè auditus est à Pontifice. Premonitus enim hic fuerat à nonneminè, vt si vellet eum retinere apud se, atque augere honoribus, nulla ratione permetteret, vt is pro se diceret, vt liberet: alioquì si Viri facundiæ locum daret, sentiret vtique sibi persuaderi, ne eum à suscepto vitæ proposito dimoueret.

3 Narrant-----rubeum Birretum ægrotanti Carafæ dono à Paulo Pontifice missum, clauo parieti infixo illius iussu impositum. Ex quibus constat, Carafam sacræ ac senatoriæ Purpuræ accessione, adèd non inflatum, lætatumuè, vt etiam longè deterius se deinceps habuerit; nec à solita paupertate, aut humilitatis professione discesserit. Quod Bernardini Fusciani, Bernardini Scotti, Thomæ Dardani, Bernardini Scardeonij, Marij Mattesilani, & Cyni Campani scriptis lucubrationibus constat: qui disertè tradunt, **ILLI INVITO PRORSVS ET RELVCTANTI SVMMVM HONOREM CARDINALATVS FVISSE DELATVM.** Idem falsus est Ianus Vitalis hoc Epigrammate:

*Cui radij occultæ radiant Virtutis, & equi:
 Cui forma, & facies cernitur apta Deo.
 Ardua qui semper meditatur, & ocia semper,
 Ceu pestes animi, desidiamque fugit.
 Cui nihil occultum fecit Natura, Deusque s
 Seu terræ quæras abdita, siue poli.
 Cuius in ore habitat dulcissima suada diserto,
 Omnia qui blando mitigat eloquio.
 Qui vanas prædiues opes, spinosaque mundi
 Mutauit leni commoda pauperie.
 Posthabitisque opibus cæci pellacibus orbis
 Thesaurum inuenit, diuitiasque Dei.
 Mox illi inuidit Princeps Romanus honores,
 Quos bona Paupertas integra semper habet.
 Inuitoque Caput Tyrium circumtulit Ostrum
 Et partem Curæ iussit habere suæ.*

4 Idem quoque tradit Onuphrius Panuinus his verbis: Ægrotauit interea Carafa grauissimè: & lethi penè metam attigit. Quocircà cùm Paulus eum Cardinalium numero vellet adscribere, fuere nonnulli, ij vidi-

delicet, quibus sancta hominis integritas non admodum cordi erat, qui ab ea mente Pontificem auertere conabantur; non viuenti iam, sed mortuo eam dignitatem obuenturam dictitantes. At ijs respondit Paulus sibi virtutem illam vel post funera decorandam. Itaque ab eo, haud ita multò post, augusta illa generosi iudicij maturitate, facillè superiores Pontifices antecedente, nobilissima illa nouem Cardinalium publicatione, qua, anno salutis MDXXXVI. IX. Cal. Ianuarij, Viros egregios & præstantissimos ex Optimatibus Ecclesiæ vndique conquisitos, in Senatum legit, cum ægotaret, habuit insigne Cardinalis, purpureum pileolum. Cùmque Pontifici, vti par erat, egisset gratias, conuersus ad suos; Appēdite, inquit, pileolum hunc ad illum clauum. Nullum enim ad Purpuram apparatus, nisi arctissimæ, & suspiciendæ Paupertatis, quam Theatini Patres obseruant, in ea domuncula erat cernere. Itaque Presbyter Cardinalis sancti Clementis creatus est: amplissimamque dignitatem, nullū ambitionis aut lætitiæ ne leue quidem indicium promens accepit. *Et ibid. in addit. Andr. Victor.*

5 *Paulus Pontifex, inquit, HOMINEM SANCTITATE ET DOCTRINA CELEBREM-----IN CARDINALIVM SENATVM RELVCTANTEM ADLEGIT. Ecclesiam olim dimissam, Pastore destitutam ei reddidit; & Die Dominico 2. Septembris 1537. in sacello Palatij S. Marci Pallium dedit. Hæc ille. Certumq; est, Carasam adeò Purpura non latatum, vt longè detrius se deinceps habuerit, visusque fuerit penè mortuus. Quod Bernardinus Fuscanus Carasæ vetus fidusque Cliens Io. Martino Aloysio scribens, significat, hunc in modum----- Adeò fui molestijs obrutus propter periculosam agritudinem Reuerendissimi Domini mei, vt nullam penè senserim lætitiã, ob delatum illi purpureum pileum: quippè quòd cùm eum domum vsque Summus Pontifex misit (rem in Vrbe prorsus insolitam) Carasa noster sepulchro propior quàm vitæ erat. Deindè verò Dominico die, in quem Peruigilium Christi Natalis incidit, 24. totas horas frigidus, & penè exanimis, deploratusque à me vt mortuus fuit. Sed (vt Deo placuit) me eum continuò calidis lineis confouente, rursus incaluit, reuixitque. Itaque renasci eum Deus voluit se nascente. Rem planè admirandam, & supra humanas vires-----Vale. Romæ 20. Ianuarij 1537. Ita Fuscanus. Ad hæc tradunt Caracciolus, Castaldus, & Sylos, adfuisse tunc quidem Thienæum, cùm ab intimo Pontificis cubiculario allata Theatino Purpura fuit; ac nutu gestuque, quoad licuit, egisset vt recusaret. Poruit id quidem Caietanus, cuius in animo pompa omnis ac fulgor dignitatis sorduerat, & eiusdem Carasæ indolem, ac sensus nouerat, ab amplissimis etiam honorum appellationibus egregiè abhorrentes. At integrum ipsi Carasæ non erat renuisse. Enimuerò, vt ineluctabili adactus vi fuerat, atque ad indignationem vsque, vt inquit Flauius, vt Romam adiret; ita eadem imperij auctoritate adstrictum, vt delatam infulam acceptaret, compertares est, multiplici Scriptorum fide firmata. De hac Cardinalium creatione Lazarus*

Bonamicus ad Cardinalem Sadoletum scripsit, his verbis: Quid enim post hominū memoriam, aut cogitatum sapientiū, aut gloriosius in Vrbe factum est? Non enim ex voluntate Principum, ut saepe in amplissimum Ordinem adserti: at sapientissimi, innocentissimi, clarissimi, & summa auctoritate præditi viri, euocati, rogati, facti sunt Cardinales. O præclara Comititia, ò his difficilissimis temporibus necessariam Pauli III. sapientiā, ac bonitatē singularē! Hæc ille. Vide D. Petrū Ricordatum Monachum Casinensem qui in hist. Monast. die 2. fol. 220. scribit Ioannem-Petrū Carafam sub Obedientiæ præcepto non vno Diplomate à Paulo III. coactum fuisse.

1 Presbyter Cardinalis renuntiatus, amplissimam hanc dignitatem, nullum ambitionis, aut letitiæ, ne leue quidem, indicium promens accepit, incorruptèque gessit——Ego ad ante propositos eius Virtutum Pracones nunc transeo. Ludouicus Donius loc. cit. fol. 138. num. 26.

DISQVISIŒIO SECVNDA.

Quomodo Ioannes-Petrus Carafa post collatam ei Dignitatem est appellatus? Quas ipse laudes ab omnibus, & quales à summis viris ex animo gratulationes accepit?

P. Siluester Petrasanctæ è Soc. Iesu de Symbolis Heroic. in Elog. famil.
§. 6. fol. LXX.

2 **P** R I M V S S V O S E C V L O D E P R E C A T O R P V R P V R Æ ;
N A M E A M O B L A T A M D I V R E C V S A V I T .

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

3 Collato tanto honore Theatinus in obeundis senatorijs muneribus intentus, ITA DOCTRINÆ ET SANCTITATIS FAMA FRVEBATVR, vt obloquentium calumnias facilè eludere videretur. Nàm vitæ innocentia, Religionis studio, & optimis moribus, multam eruditionem, præcellentem sacrarum literarum notitiam, facundiam verò insignem, in dicenda publicè sententia, & omni sermone, libertatem addiderat. Animo verò constans ac fortis, vt personæ suæ vbique bene memor, nec minis, nec precibus à dicta semel sententia recederet. Ad Carafam renunciatum Cardinalem Ioannes-Bernardinus Scotus, Sabinus, Cardinalis Tranensis ab Archiepiscopatu dictus, literas dedit sequentes.

4 Reuerendissime in Christo Pater & Domine, salutem. Qui de te optimè sentiunt, maximèque animi tui præstantiam, eruditionem, pietatemque nouerunt, non adedò tibi ob splendorem dignitatis istius, ad quam nuper

nuper vocatus es nesciens, significandam censent lætitiã suã, quã ipsi Ecclesiæ Christi potiùs gratulandum, quòd tam sapienter talem sibi consiliarium, tantumque adiutorium vltro elegit. Dicit vix potest quantum huic alacritatis ac spei bonorum animis adiectum sit, quòd ad Apostolicæ dignitatis gradum, optimi viri nostris temporibus quæri attrahi- que incipiant, more Ecclesiæ vetustissimo, ac ritu planè Apostolico; viri- que non vulgares, neque ambitiosi, vel ex sæculi fluctibus irruentes; sed ex portu monasterij, & in virtutibus exercitati, ac iam perfecti: qui iam olim abdicatis à se terrenis opibus, omnique affectu prauo relicto, diu in schola religionis ac virtutum gymnasio humiliter Christo seruierunt: ac demum à Deo vocati tanquam Aaron, ad religionis ipsius apicem humiliter ascenderunt, non aliud quidquam verbis aut moribus suis subiectã plebem docturi, quã quod ipsi antea didicissent. Speramus itaque te, cum talis sis, non tantum bonis profuturum, sed vitã & exemplo cæteris omnibus demonstraturum, quibus in rebus, quibusue in studijs potissimũ splendor Cardinalatus, ac dignitas ista consistat. Vnde postea hæretici carnalesque homines exemplo tuo plurimum vel emendentur, vel confundantur, videntes gregem Christi habere iam pastores suos, qui non quæ sua sunt quærant, sed quæ Iesu Christi. Ego si quid peccatoris oratio valere potest, omnesque fratres mei, pro salute & gloria tua sempiterna Dominum orare vix cessabo, Pater in Christo amabilissime, atque sanctissime. 1526. Reuerendissimæ Paternitatis tuæ seruus in Christo Bernardinus Presbyter.

6 Bernardinus quoque Scardeonius Patavinus, doctrina & pietate insignis, qui epistola sanè luculenta quã in fronte librorum septem- quos de Castitate conscripsit, quosque Carafæ Venetijs commorantis hortatu & consilio, utpotè ab eodem authoris rogatu recognitos, sub eius nomine in vulgus emisit, ita de ipsius laudibus præfatur: Haud obscura est vis ingenij tui, sanctitas morum, excellensque in omni literarum genere præstantia, & omnium humanarum, diuinarumque rerum, vniuersalis & absoluta cognitio. Vnde factum est, ut tibi ob Christi amorem extremis oris latitanti, diutiùs non licuerit occultari: neque ut cupiebas fas fuerit in sancta ac diu concupita vitæ tranquillitate cælesti ac diuinæ contemplationi vacare. Admirabilis illa quidem tua rerum omnium abdicatio, qua te spretis publicis muneribus, ad vitam priuatam contuleras; at nunc multò etiam mirabilior euocatio ad tam præcellsum fastigium dignitatis. Vtrobique sanè miraculum, & vtrumque (ut credi par est) ab vno eodemque Spiritu sancto diuinitus procuratum. Dei certè optimi maximi nutu factum est, ut quòd magis latebras quæreret, honores fugeres, opes ac potentiam sperneres, eò ad maioris dignitatis gradum euectus fueris: ut in maximo omnium mortalium, ac totius Orbis teatro, ve-

lut

lut super candelabrum positus, maius virtutis, ac Sanctitatis tuæ lumen ostenderes. Non sum equidem nescius, quæ tua constantia semper fuit, te qui iam pridem Episcopatum opesque ac honores tua sponte reieceras, non aliter amplissimam Cardinalatus dignitatem & delatas tibi vltro tanti honoris infulas suscepturum fuisse, nisi Pauli III. Pont. Max. præceptum, ac pij necessarijque laboris ratio persuasisset, & Reipublicæ Christianæ causa, fideique negotium compulisset. Vnde fit, vt sicut antea non deserueras opus Episcopi, sed opes: ita modò accitus hac diuina vocatione, non fastum neque gloriam, aut inane nomen suscipiendum putasti, sed molestiam, laborem, authoritatem, ac tuendæ Christianæ pietatis officium, cui in tota vita tibi semper incumbendum duxisti. Quare nemo bonus dubitat, id esse vrgeri religionis propositum, non remittere. Quod & olim quàm plurimos sanctissimos ac sapientissimos viros fecisse satis constat, quos in omnibus tu tibi iam ab ineunte ætate proposueras imitandos. Vale diu felix, & beatus in Domino. E Rusculo nostro Murellano in Patauinis 4. Nonas Octobris 1538.

7 Eundem summis laudibus extulit Marius Mattefilanus sui temporis Iuris peritorum facile princeps, qui libro de Guelphis & Ghibellinis parte 2. sic ait: Ioannes Petrus Carafa, vt exactiùs, quod animo agita uerat, re ipsa perficeret, nullaque cogitationum aut dignitatum humanarum procella posset deinceps mentem subuertere, Theatino Episcopatu se liberè abdicauit, atque adscitis aliquot viris eiusdem sancti propositi socijs, ad contemplationis arborem extendit manum; indèque suaues illos decerpit fructus, qui vltro sese ingerunt ijs qui mundanis soluti solitudinibus cupiunt eiusmodi delicijs saturari. Testantur id, perpetuòque restabuntur remota à rumoribus loca, ac proindè exercendæ perfectæ contemplationi valdè idonea, quæ vir ille, & Veronæ, & Venetijs incoluit, quibus adèò clarum religiosæ vitæ morumque specimen dedit, vt indè quisque liquidò nosse potuerit, nihil terrenum quicquam habuisse virium ad Carafam ab optimo eo instituto quod semel cœperat dimouendum. Verumtamen cùm diuina prouidentia statuisset, lucernæ fulgorem, qui ab æquabili sublimium eius actionum serie promicabat, non diutiùs sub modio latentem sinere, sed super candelabrum illud septiforme ponere, quod in templo Dei altissimum habet locum. Idcirco necesse fuit, vt ille præcipienti Summo Pontifici obediret, purpuramque sacram, cõtra quàm secum ipse deliberauerat, à Paulo III. vltro sibi delatam indueret. Quæ res bene feliciterque vertit: aliquot enim annorum exacto curriculo, ad Summum Pontificatum euectus est, ac ipso die quo Iesus Christus Dominus noster cælorum fastigium olim ascenderat, vt videlicet etiã candelabrum illud de tam sublimi loco Ecclesiam sanctam Orbemque vniuersum illuminaturum esse significaretur. O faustam diem, qua nunquam

quam feliciorē poterat Christiana religio exoptare! Nām vt compendio dicam, pietatis ille feruor atque deuotio, quæ Christianos decet, multis iam antea annis aut extincta penitus fuerat, aut certè refrixerat: inque eius locum, nefaria quæque vitia corruptas hominum mentes occupauerant. At vbi primū bonus iste Pastor excelsam Petri sedem adeptus est, zelo illo suo, & sincero Dei cultu, morbosos greges curauit, adhibuitque singulis corruptelis ea pharmaca, quæ temporum deprauata conditio requirebat.

8 Cynus verò Campanus, vir eiusdem ætatis eruditissimus ac disertissimus, in Panegyri, quā Paulo III. dixit hæc de Cardinali Carafa habet: O felicia nostra tēpora, quibus tam fortes, tam graues, tāq; liberales viri prodierunt! Alter enim, Carafa scilicet, modestissimus existens, dignitatem tam amplam, à tanto Principe liberalissimè oblatam, cuicumque alij iucundissimam futuram, sibi grauem ob tanti muneris onera, se indignū, quamuis dignissimus esset, putans, vt eā non acciperet, pro viribus obnixus est. Alter verò, Paulus nempè III. qui dignitates hominibus, non homines dignitatibus exornare semper studuit, ea qua fungebatur auctoritate, & potestate, aduersantem compulit, quasi diuino spiritu commotus, futurum hunc Pontificem Maximum prælagiret. Quæ res vti Principis illius felicitatem & nominis immortalitatem adauxit, qui quidem non tantū bene meritos viros ad summas extolleret dignitates, verū inuitos, & recusantes compelleret, ita quoque erga Ioannem-Petrum Carafam, omnium quidem prudentum, clarissimorumq; virorum opinionem concitauit, ita ad beneuolentiam omnes accendit, ita ad summam admirationem adduxit, **VT AB EO TEMPORE OMNI HONORE, IMPERIO, SUMMO DENIQVE SACERDOTIO,** quo nihil inter homines magnificentius excogitari potest, **VNO OMNIUM CONSENSU SEMPER FVERIT IUDICATVS.** Ecquis enim tempestate nostra inuentus est, qui Episcopatū & Archiepiscopatum ditissimos cum vita abstinentissima, pauperrima, & humillima commutarit? Ecquis honores & dignitates, quibus ille fulgebat, sponte sua abijciat, & ob Dei charitatem nihil magis faciat, quàm si in quendam hominum cōtemptum veniat, si rebus omnibus ad bene, commodeque viuendum opportunis, quibus maximè affluebat, se suaque diuino cultui addicens, ex lauta & commoda vita, in seueram & difficilem se transferat? Ecquis denique, ad supremum fere dignitatum apicem, ex summa humilitate euectus, honorificum Cardinalatus splendorem à se reiecit? Ecquis inuitus tandem productus? Porrò nisi ad antiquam illam Sanctorum Patrum memoriam recurramus, qui huiusmodi egregium sanctitatis, probitatis, & humilitatis exemplum ediderit, hoc excepto, prætereà inueniemus huiusmodi neminem. Accepit igitur tandem quod sibi à magno Paulo oblatum

tum est, non ignarus, Principibus obedientem esse oportere, ad eòque
**INGENTEM AMPLISSIMO PATRVM COLLEGIO
 SPLENDOREM ATTVLIT, VT SOL QUIDAM INTER SY-
 DERA REPENTE ORTVS VIDERETVR.** Tunc religionis fudamē-
 tis aliquantulū debilitatis, verū & solidū accessit firmamētum. Tunc qui
 de religione, de Republica Christiana, palam vel occultè malè sentirent,
 languescere & detineri. Tunc qui non tam priuatis quibusdam aduersari,
 quàm cum Superis ipsis bellum gerere videbātur, more Gigantum labe-
 factari & impelli. Tunc qui ad sectandam Hussensium, Valdésium, & eius
 generis portentorum impietatem, euertendamque religionem, vel noua-
 rum rerum cupidi, aut delirantes solliciti fuerant, mœrere, dolere, ingemi-
 scere, pallefcere. Tunc teterrimarum disputationum arma recondi. Tunc
 qui verbum quoduis minimum contra religionem vnquam protulisset,
 vel quoduis eiusmodi cogitasset, lingua & ingenio caruisse cupere: vere-
 bantur enim id quod postea felicissimè contigit, ne Cardinali Carafæ à
 Summo Pontifice ad infectandos Fidei Religionisque inimicos cura de-
 mandaretur. Qui timor cum maleficos non sefellisset, & huic in crudeles
 aduersarios fuisset demandatum imperium, is quamprimùm nobilem il-
 lam sanctissimorum septem Virorum congregationem, more Lacedæmo-
 niorum, & Atheniensium, Principis iussu instituit; ex qua tanquā ex equo
 Troiano, Doctores illi eximij, improbos, nefarios, religionisque contem-
 ptos adorirentur, & corripere. Quæ quales viros, cuius vitæ, cuius
 doctrinæ, quàm spectatè probitatis habeat, ex eo perspicui liquidò potest,
 quòd duo inde sanctissimi, subindè prouenere Pontifices. *Citatque demum
 P. Oldoinus Ioannem-Paulum Flauium, qui in oratione de Paulo IV. sic habet:*

8 In Sacrosanctum deindè Collegium cooptatus est à Paulo III.
 Pont. Max. **NON MODO SEMEL, ATQVE ITERVM, VE-
 RVM ETIAM ET TERTIO AD INDIGNATIONEM VSQVE
 VOCATVS:** quanuis nonnulli fucata illa ratione id dissuadere omni-
 nò conarentur, acersitus; Cui quidem maximas is semper gratias agebat;
 cuique se plurimùm debere, omnemque suam dignitatem acceptam re-
 ferri oportere planè fatebatur; Idque iurè, ac meritò. Nam præter alia
 fermè omnia, quæ ab illo Pontifice felicissimæ recordationis, benignè,
 sapienter, ac piè gesta sunt; cum summa omnium admiratione, ac cele-
 britate, lectissimos viros Cardinales creauit. Quodque magnoperè obser-
 uandum, valdeq; mirandum est: Ex ijs, tres summi viri, summi Pontifices
 còtinenter euaserunt. Vt hinc magistratū viris potiùs, quàm viros magi-
 stratu ornasse; suæque illius præstantissimæ virtutis, quoddam quasi se-
 minarium, posteris reliquisse videatur. Tùm verò hic postremus, quàm-
 diù Cardinalis extitit, quàm plurima grauitè, ac præclarè gessit, pro hu-
 iusce S. Sedis dignitate tuenda, & authoritate amplificanda: Ne dilatè

ora-

orationem meam, quæ posset esse infinita; neue illa longiùs repetam ex instituto meo, quæ vel in Britannia, vel in Hispania, vel alibi, varijs, magnisque muneribus obeundis, singulari integritate, ac prudentia perfecit. Quantùm verò illud est? quod in summo Pontifice deligendo nihil, aut certè parum de ijs laborans, quæ ad se ipsum separatim attinerent, publicæ vtilitatis studiosissimus, deterrima quæque constanter, ac seuerè cõfutauit; optima verò syncerè, omnique conatu semper comprobauit. Decet profectò in tanto viro incredibilem propè animi firmitudinem, & sumnum quoddam in hanc Sedem studium maximoperè admirari. Hinc enim illud est; quòd magnos illi honores tot summi Pontifici habuerūt. *Hactenus Flavius. Cùm verò Carafa Romam iret, hereretique apud Gibertum Veronæ, à quibus est salutatus? Venerabilis Hieronymus Æmilianus post visum Carafam, quomodò Verona discessit; perrexitque bene comitatus Salodium?*

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu in Febr. to. 2. fol. 258. col. 1.

9 Cùm (Æmilianus) Verona Salodium discedens vix ad Martinianos campos peruenisset, in nobilem planè comitatum incidit; Diuina scilicet Prouidentia illustrium virtutum exempli testes submitte. Salodio enim Veronam Stephanus Bertazolus Salodiensis Sacerdos, Bartholomæus, & Ioannes-Baptista Scaini fratres paullò ante aduenerant, vt veterem amicum Ioannem-Petrum Carafam, tum apud Matthæum Gibertum, Antistitem Veronensem commorantem, Romamque statim discessurum, officij causa consalutarent, & nescio quid negotij cum eo trāfigerent: quo mutuæ beneuolentiæ officio persoluto, Salodiensem Patriã repetebant.

I Nos sensim ad extollendum Carafæ fidei Zelum deducimur: qui non in eius tantummodò semper arsit pectore, sed multò quoque maiores emittere visus est flammæ, ex quo se Dei & Ecclesiæ beneficio purpuratum agnouit. Flagrauit itaque Carafa illo igne sacrosancto, quo accensus in Apostatas, Hæreticos, Schismaticos, aliosq; nostræ Religionis Hostes, Primus ac præcipuus Auctor fuit Paulo III. vt violatæ Fidei quæstionem aduersus eos institueret, quos tamen ubi respicerent, seueritatem benignitate ac mansuetudine temperans, ad eò blandè excipiebat, vt amantissimum Patrem inuenisse mirarentur, atque gauderēt, quem antè seuerum Iudicem, & acerrimum scelerum Vltorem expauerant. Solerti quoque prudentia tabidas oves distinguebat à lupis, ac tanquam Medicus peritissimus, opportuna pro vniuscuiusque personæ captu adhibebat remedia. Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Æduensis in flor. Card. to. 3. fol. 141. num. 32.

DISQUISITIO TERTIA.

Quo Authore S. Inquisitionis Tribunal à Paulo III. est institutum? Carafa ne hodie celebratur, quòd supremum hoc de Hæresibus Iudicium instituerit Cardinalis, & firmauerit Pontifex? Quomodò ob illud est appellandus?

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu in progress. Ord. fol. 220. ad Ann. 42.

2 **C**ARAFA AVCTOR PRÆCIPVVS CONGREGATIONIS INQUISITORVM à Paulo Tertio fundatæ. *Idemque tradit P. Iulius Cesar Bulengerus è Soc. Iesu in hist. sui temp. Et*

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Romanorum Pontif. in Paulo III.

3 PAVLO III. (Card. Carafa) AVTHOR FVIT, VT ROMÆ SVPREMVM SANCTÆ INQUISITIONIS TRIBVNAL, quod Christianæ Fidei Propugnaculum, & Principis Apostolorum Navis anchora à nonnullis dictum, CONSTITVERET: quod factum anno 1542. XII. Kal. Augusti. Cuius S. Officij Congregationis à Paulo III. institutæ Cardinalis Carafa Princeps fuit: qui ardeni sanctæ Fidei zelo flagrabat: atque Hæreticorum hostis acerrimus illi tuendæ & propugnandæ diligentissimam operam dedit: Pontificiamque potestatem insigni peccatoris robore defendit. *Et in addit. And. Viët. in Paulo IV. denuò à se typis impressa narrat: Cardinalem Theatinum hæretica lue in multis Italiæ Urbibus locisque grassante, Paulo III. vt Romæ S. Inquisitionis Tribunal, cui omnia alia subijcerentur, erigeret, consiliarium & auctorem fuisse. Item, Paulus III. inquit, grassantis Hæresis malis, Patribus in Consistorio aliquando patefactis, cuiusque sententiam exquisivit: ijs auditis, remedium à Cardinali Theatino ante mentis oculos constitutum indicavit; quod omnes sed in primis Io. à Toletio Cardinalis Compostellanus, vir pietate, zelo fidei, rerum vsu, & doctrina clarus, Cardinalis Theatini amicus probavit. Et in initio Panvainium refert ita in Pauli IV. vita scribentem: Pontifici Paulo III. (Cardinalis Theatinus) author in primis fuit, vt sanctæ Inquisitionis admodum necessarium Tribunal præstantissimis Patrū ad id munus Iudicibus lectis, Romæ institueretur. Hæc ille. Sed quàm hodie Ob id ipsum Tribunal Carafa laudetur, tradit*

P. Sfortia Pallavicinus Card. è Soc. Iesu in histor. Conc. Trid. par. 2. lib. 14. cap. 9. n. 5. editionis in fol. anni 1657. pag. 178. editioois in 4. anni 1664. pag. 527.

4 REDDIT (Paulum IV.) DIGNVM ÆTERNÆ LAVDIS IN-
QVI-

INQUISITIONIS TRIBVNAL : quod ab eius zelo primùm in Consi-
liarij auctòritate, deindè in potestate Principis præsentem vim in Italia,
& à quo Italia suæ fidei integritatem agnoscit . Et ob hoc salutare Opus
tantò nunc ipse benemerentior & honorabilior remanet, quantò tunc
malemeritus, & contumelia (*ab Hæreticis, hominibusque scelestis*) affectus
fuit. *Ob id ergo & si Paulus III. Diploma edidit, & Tribunal crexit, institutionis
tamen hæc laus Carafæ tam Cardinali quàm Maximo Pontifici adscribitur. Vnde*

P. Famianus Strada è Soc. Iesu de Bello Belgico dec. 1. lib. 2.

10 Romæ variatum : nam modò per consuetos vrbanosque Magi-
stratus administrata omnia : Quæsitòr extra ordinem nullus : modò plu-
res, sed sub vnius deindè regimine Purpuratorum Patrum: donec Ponti-
fex Paulus Quartus, instituto aliquorum ex ijs Patribus Collegio, quorù
suffragijs hæc controuersia finirentur; augustiori sãctiorique iudicio rem
in posterum Romæ stabiliiuit. Porro vt firmiùs hæc perstaret, metus qui
lictor est legum à principio intentatus, multæque ac pœnæ in contuma-
ces indictæ, atque exactæ. *Quomodo ergo appellandus est siue Cardinalis Thea-
tinus, siue Pontifex Paulus IV. aut eius simulacro quid inscribendum ?*

*P. Siluester Petrasancta è Soc. Iesu de Symbolis Heroic. in Elog. famil.
§. 6. fol. L X X.*

11 PRIMVS SVPREMI DE HÆRESIBVS IVDICII IN VR-
BE AVCTOR. *Quod meritò illi elogium dedit Cardinalis Sirletus.*

1 *Cùm per vniuersum Orbem integritatis ac doctrinæ specimen omnibus
præberet, à Paulo III. in solenni illa ac celebri nouem Cardinalium electione ex 1010
Orbe conquisitorum die 22. Decemb. 1536. S. R. E. Card. absens creatur tit. S. Pan-
cratii, dein ad titulum S. Mariæ trans Tyberim, mox ab eodem Pontifice ad titulũ
S. Clementis, & paulo post Theatinam Ecclesiam, quæ post eius renunciationem iã
fuerat Archiepiscopali dignitate decorata, Pontifice iubente recepit: hinc ad Episco-
patum Albanensem, & Sabinum translatus: ab Iulio Tertio Episcopus Cardinalis
Tusculanus, dein Ostiensis, ac Veliternus, & sacri Collegij Decanus creatus est.
Cùmque vacaret Neapolitana Ecclesia, ob resignationem à Raynuzio Farnesio
factam, eam Paulus III. contulit eidem Ioanni-Petro Cardinali die 9. Nouembris
1549. Bartholomæus Chioccarellus de Archiepiscopis Neapolitanis
fol. 329.*

DISQUISITIO QVARTA.

A quonam Cardinalis Carafa Archiepiscopus Neapolitanus creatus fuit? Neapolitanae Ecclesiae à Carolo V. Casare an possessum humanissime obtinuit? Num Iulij Tertij Summi Pontificis testimonio, constitit esse fabulas, quae illi malevoli ac summae eius integritatis ofores obijciebant?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Rom. Pont. in Paulo III. loc. cit.

2 **E**cclesiã olim dimissam, Pastore tunc temporis destitutam Paulus Tertius ei reddidit, & die Dominico 2. Septembris anni 1537. in Sacello Palatij S. Marci Pallio eundem ornauit. Ad S. Marię trans Tyberim titulum deindè translatus est. Tum Episcopatum Albanensem, mox Sabinensem, Tusculanum, ac Ostiensem progressu temporis obtinuit. Cùmque vacaret Neapolitana Ecclesia, ob resignationem à Raynutio Farnesio factam, eam Paulus Ioanni-Petro Cardinali Carafæ die 9. Nouembris anno 1549. contulit, vti ex monumentis Neapolitanis, ac Regesto Sacri Consistorij habemus. Ex illis enim hæc decerpimus: Apud S. Marcum 1549. die Sabbathi 9. Nouembris electus est Archiepiscopus Neapolitanus, Ioannes-Petrus Carafa, Archiepiscopus Theatinus, Cardinalis Sabinensis, per resignationem Raynutij Cardinalis de S. Angelo Farnesij cum pensione aureorum mille annuorum. Et Ecclesia Theatina data fuit Cardinali Bernardino Muffeio tit. S. Cyriaci in thermis. Idem quoque Paulus III. illi eò Apostolicas literas sequentes sub eodem die ei dedit:

Venerabili Fratri nostro Ioanni-Petro Episcopo Sabinensi S.R.E.
Cardinali Neapolitano nuncupato.

PAVLVS PAPA TERTIVS.

3 Venerabilis frater noster salutem, & Apostolicam benedictionem. Cùm nos hodie Ecclesiae Neapolitanae certò tunc expresso modo Pastoris solatio destitutæ, de persona tua de fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritate prouiderimus, teque illi in Archiepiscopum præferimus, & Pastorem. Nos ne dum litteræ Apostolicæ super prouisione, & præfectione huiusmodi expedientur, Ecclesia ipsa in spiritualibus, & temporalibus detrimenta aliqua sustineat, prouidere, ac tuorum exigente magnitudine meritorum, commoditati tuæ fauorabiliter consulere volentes, fraternitati tuæ, vt etiam litteris prædictis non expeditis vigore præsentium possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis, ac bonorum dictæ Ecclesiae Neapolitanae per te, vel alium, seu alios tuo nomine

mine apprehendere, & illius mensuræ Archiepiscopalis fructus, redditus, & prouentus percipere, nec non quæ iurisdictionis, & ordinis Pontificalis existunt, etiam cum delatione crucis, exercere liberè, & licitè valeas in omnibus, & per omnia, perindè ac si super eisdem prouisione, & præfectione litteræ Apostolicæ expeditæ fuissent, autoritate Apostolica prædicta tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Mandantes venerabilibus fratribus nostris vniuersis suffraganeis, ac dilectis filijs Capitulo, & vassallis ipsius Ecclesiæ, vt suffraganei tibi tanquam capiti obsequentes exhibeant tibi obedientiam, & reuerentiam debitas, & deuotas, ac Capitulum, & vassalli præfati tibi tanquam Patri, & Pastori animarum suarum intendentes, tua salubria monita, & mandata suscipiant humiliter, & efficaciter adimplere, ipsique vassalli consueta seruitia, & iura tibi ab eis debita integrè exhibere procurent, alioquin sententiam, siuè penam, quam ritè tuleris, seu statueris in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari, non obstantibus felicis recordationis Bonifacij Papæ VII, prædecessoris nostri, quæ incipit Iniunctæ, & quibusuis alijs constitutionibus, & ordinibus Apostolicis, & dictæ Ecclesiæ iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrarijs quibuscumque. Volumus autem, quod infra sex menses à data præsentium computandos litteras Apostolicas super prouisione, & præfectione prædictis sub plumbo in totum expedire, & iura Camera Apostolicæ, & alijs propterea forsan debitis persoluerè omninò tenearis, alioquin semestri huiusmodi elapso, præsentis, ac prouisio, & præfectio prædictæ nullæ sint, & esse censeantur eo ipso. Datum Romæ apud sanctum Marcum sub annulo Piscatoris die 9. Nouembris 1549. Pontificatus nostri anno sextodecimo.

4 At non potuit Cardinalis Archiepiscopus Possessionem adipisci propter oppositionem ei factam à Petro Toletano Regni Neapolitani pro Carolo V. Prorege. Cùmque paulò post sequutus esset Pauli Summi Pontificis obitus; ac in eius locum, & Sedem successerit Iulius Tertius, Cardinalis Pontificium Diploma datum die 21. Septembris 1550. obtinuit. *Sed verè ne Cardinalis Carafa Neapolitanum Regnum, Carolo V. Cesari ereptum, Paulo III. Pontifici tradere gestiebat? De huius calumniæ falsitate Iulius Pontifex quid Carolo V. Cesari scripsit?*

P. Sfortia Pallauicinus è Soc. Iesu S. R. E. Cardinalis in hist. Conc. Trid. par. 2. lib. 13. cap. 11. num. 10. Romane editionis in 4. pag. 425.

5 Iulius III. ----- honoratis verborum formis, in suo Diplomate, de ea accusatione apud Carolum, Cardinalem purgavit: nequaquam id credi posse affirmans, de homine ad quod sacris rebus applicito, & in lectione, contemplatione, & actione omninò defixo. *Et* *P. Au-*

P. Augustinus Oldoinus & Soc. Iesu in Paulo III. loc. cit.

6 **N**ovus Pontifex (*Iulius III.*) ea de re ad Carolū V. Regē has literas scripsit.

I V L I V S P A P A I I I .

Carissime fili salutem, & Apostolicam benedictionem.

7 **N**on parum admirationis, & molestiæ nuper accepimus, quòd venerabili fratri nostro Io. Petro Cardinali Neapolitano possessio suæ Ecclesiæ Neapolitanæ per tuos denegata fuerit, quâvis ipse **OMNIVM LAUDE, ET VIRTUTE ENITEAT**, & per cessionem pacifici possessoris illi Ecclesiæ præfectus sit, & procuratores eius litteras Apostolicas eidem tuis exhibuerint. Quòd fit ut idem Cardinalis, qui in præfectione Ecclesiæ Neapolitanæ priorem suam Ecclesiam Theatinam dimiserat, vtraque nunc frustratus remaneat, & ad extremam redigendus sit egestatem, nisi tua bonitas, & iustitia **CONTRA MALEVOLORVM CALVMNIAS** ei subuenerit. Qui sicut nobis relatum est, non videntes quomodò in tam perspicuo iure ei nocere via ordinaria possent, quin eandem Ecclesiam assequeretur, ad maledicentiam se conuertentes, ipsum Cardinalem apud tuos traducere infamiaeque aspergere non dubitarunt, tanquam ipse in proximo Neapolitano tumultu illud tuum Regnum nostro Prædecessori tradere cogitaerit, quod falsò ei obiectum esse, euentus docuit. Nec verò nos quid tale de hoc Viro audiimus, nec si audiuissemus credere potuissemus, nec tanta audacia in S.R.E. Cardinalem sacerdotio præditum, **PIETATE EXIMIVM**, grauique iam senio confectum cadere poterat, ut **QVI SACRÆ, VEL LECTIONI, VEL OPERATIONI, VEL MEDITATIONI FERRE SEMPER AFFIXVS EST**. Is tantam rem moliri, tantos motus concire, pertenuibus ipse facultatibus ausus esset? Non putamus fili carissime hæc tibi verisimilia visa esse, si modo audisti. Nihilq; **IN TOTA FABVLA HAC** te reperturum credimus, præter vanam calūniam hoc ipso tempore à maleuolis ob id confictam, ut ipsum Cardinalem à prædicta possessione excluderent. Cuius impij sui voti ne compotes per te fiant, tuæ bonitatis est prouidere; quòd error, maior est tuæ benignitatis sublimitas; & eò magis ad magnitudinem animi tui pertinet ora obloquentium, & detrahentium obstruere, & incompetos, ac vanos susurros non admittere, qui ab odijs, & malevolentia plerumq; oriuntur: semperque maxima fuerunt digni laude Prædecessores tui, Cæsares etiam Ethnici, qui huiusmodi maledicentijs aures in tantum non præbuerunt, ut etiam tota scrinia libellorum, & litterarum comburi iufferint, ne æui pernicijs per hæc pararetur. Quæ nos compluribus verbis idèd prosequuti sumus, quòd de protegenda dicti Cardinalis innocentia, & de illius Ecclesiæ vtilitate apud te promouenda laboramus, quàm

TALI

TALI PASTORE priuari vtique nollemus. Quem sanè nos illi Ecclesiæ, & Clero Neapolitano necessarium arbitramur, DOCTRINA, PRVDENTIA, PIETATE, AC MORVM GRAVITATE, ET EXEMPLARI VITA CONSPICVVM. Nec prætereà dubitamus, quin & sua ipse sponte, & hoc à te beneficio possessionis affectus, tibi, suo Regi, sinceram, & solidam fidem omni tempore exhibeat, nec locum vnquam vlli de se suspicioni præbeat, cum præsertim nos, nec illius, nec vllius tales motus, vel ausus, nostro tempore pro nostris viribus permisuri simus. Quamobrem fili carissime, cum huiusmodi possessio sine nostri, ac tui honoris diminutione, diutiùs differri nequeat, per illam, qua tu Deum, & Ecclesiam reuereris, pietatem, perque eam, qua nos te prosequimur benevolentiam, te & hortamur, & rogamus, vt primò ipsum Cardinalem virum quidem eminentem virtutibus, & omni laude cumulatam, in tuam gratiam recipere, deindè possessionem, quam sine tuo scitu, & voluntate ei denegatam fuisse credimus, ipsi Cardinali tradi facere sine alia mora velis, quòd & illa Ecclesia suo Pastore fruatur, nec diutiùs vacans maiora detrimenta sustineat, simulque vt iustitiæ, quam tibi cordi esse scimus, communique nostro honori consulatur. In quo rem tuæ eximæ pietati, ac officio consonam, Deoque Omnipotenti maximè gratam facies. Quàm verò etiam nos id à te optatum, & iucundum recepturi sumus, & si ex his litteris potest tua serenitas cognoscere, dicet tamen copiosius venerabilis frater Petrus Episcopus Fanensis Nuncius apud te noster, cuius verbis fidem præstare velis indubiam. Datum Romæ, &c.

8 Tandem Cardinalis Carafa Regio impetrato assensu, Archiepiscopatus possessionem accepit, per interpositam personam, scilicet Scipionem Rebibam, Siculum; quem & suum Vicarium nominavit: Eiusque opera, Ecclesiam illam rexit. *Hactenus P. Oldoinus. Sed quibus suam ipse Ecclesiam donarijs exornauerit, tradit disertè Sylos par. 1. lib. 8. pag. 313. his verbis: Quauis præcipua Cardinalis Theatinus cura ea fuerit, vt animos quidem purgaret, moresque bonos induceret; nihilo tamen minùs externum Ecclesiæ cultum ornatumque haud planè visus dissimulasse: tum quia instituta à se Religionis morè meminerat, ornandi perquam magnificè Tempora, curandique quasita suppellectili, ac instrumento; tum verò, quòd Aristitem id vel maximè decet, vt sua sponsa ad exaugendam formam, conciliandamque populorum venerationem, aurum ac gemma non desit. Neque enim par est, Regio quidem luxu nitere Prasulum conclauia, mensasque premi ac superbire celato auro, argentoque; ac in ipsismet parietibus spirare sumptuosi arguti que operis aulea; Ecclesias verò suas, sponsasque sordescere, ac nullis exuuijs ornamentisque squalere sacra. Id quod omni æuo sanctorum Aristitem exemplis, dictisque acriter vindicatum, Cardinalis Theatinus in primis abhorruit, passusque nunquam est, fulgere lectum, aut abacum, nudis aris. Ergo cum Neapolitanam Ecclesiam non eos sacri instrumenti, ac vestium cultu, quæ eius ampli-*

amplitudinem deceret, ornatam rescivisset; munera quidem sumptu, atque opere insignia ex intervallo ad illam misit: quosdam præcipuè solido ex auro Calices excellentis formæ, ac prisco ritu prægrandes; tum Sacerdotalia indumenta, attalici operis auro prætexta: lampadem item ex crystallo, mole ac pretio spectabilem, quam Respublica olim Veneta dono illi dederat. Hæseratque hic intimè Sponsæ adornandæ affectus, ut etiam in Pontifice purduraverit. Ipso namque è vivis sublato reperita in secretiore eius cubiculo pleraque ex auro argentoque ingentis ponderis ad sacrorum usum vasa, quæ Neapolitanæ Ecclesiæ destinaverat: ut in assertionibus, pro Alphonso Carafa Cardinali Neapolitano, quæ penes nos sunt, habetur. Hactenus Sylos. Eademque tradit Caracciolus in vita lib. 3. cap. 12.

I Eis (Pontificibus) si quid minùs rectum vellent, malorum hominum, ut fit, arte circumventis, ipse S. Apostoli Pauli exemplo, etiam in faciem, quoad opus esset, resistebat; servata semper debita sanctæ Sedi reuerentia. Sic enim Iulio III. Pontifici Maximo assentiri constanter recusavit, ne quidam de Hæresi delatus, & ferè conuictus, ut uadimonio dato dimitteretur è carcere. Iubenteque eodem Pontifice, ut id, tanquam supremus violatæ Fidei Censor ac Inquisitor, qua fungebatur auctoritate, tandem permitteret; Cubiculario, qui sibi eiusmodi mandatum significauerat, ita respondisse fertur: Dic meo nomine Summo Pontifici, nisi sanctum hoc Officiu rite ut par est & legitime sine ulla personarum acceptione exercendum curret, non impune id laturum Celeste Numen, cui magna inde inferretur iniuria: ac de annis, quibus aliàs in Romana Cathedra sessurus esset multos dempturum. Deinde Neapolitanæ Ecclesiæ ab ipsomet Paulo III. clauum tenere iussus, ex illius agro vitiorum ac Hæresum sentes, Valdesianæ in primis sectæ, quæ Campanis populis præsens animæ exitium allatura non dubitabatur, euulsi radicitùs. Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Eduensis in flor. Card. to. 3. fol. 144.

DISQUISITIO QUINTA.

Post Tribunal sanctæ Inquisitionis erectum, supremus ipse Quæstor quos habuit Cardinales Collegas? Eius Iudicij domum ac carcerem ipse primùm ædificauit, ac quibus opus erat instruxit? In Ecclesia Neapolitana quid præstitit? Quomodo ipsis Pontificibus summis, si quid minùs rectè fieri vellent, mira constantia, sed cum debita reuerentia, resistebat? Quomodo se gerere in Conclau solitus erat?

P. Iulius Nigronus è Soc. Iesu in histor. disp. fol. 19. lin. 18.

2 **A**ntonius Car. Card. eius Consanguineus veritatem bene notat. Paulo III. P. M. inquit, Auctor fuit, ut Tribunal S. Inquisitionis in Vrbe

Urbe cum amplissima potestate institueretur. Quæ res quàm faustè ac salutariter Vrbi Romæ, Italiæ, atque Orbi vniuerso cesserit, nemo non videt. Supremus Inquisitor is ipse factus est, habuitque Collegas Cardinales quatuor, videlicet S. Iacobi, Carpensum, Cortesium, & S. Crucis. Quanquam autem pauperrimis Cardinalium erat, suo tamen sumptu, Domum atque instrumentum, quod Magistratus administris opus esset, comparauit. Ad eò sacram hanc in hostes Hæreticos expeditionem accelerabat. Iulio III. Pont. Max. nunquam assentiri voluit, vt fraterculus quidam Hæreticus, vel vadimonio dato, carcere dimitteretur. Iubenteque identidem Pontifice, vt id permetteret, Cubiculario qui sibi eiusmodi mandatum significauerat, respondit: Dic meo nomine Summo Pontifici; nisi Sanctum hoc Officium ritè, vt par est, & legitimè exercendum curet, præter iniuriam quæ Deo infertur, non posse deinceps se, in ea Cathedra sedere, vbi nunc sedet. Cùm Neapolitanam Ecclesiam Archiepiscopus regeret, sectam illam Valdesianam, quæ Campanis populis exitium importatura timebatur, funditùs deleuit. *Et n. 8.*

3 Cardinalis tantum habebat auctoritatis atque ponderis, vt Summis ipsis Pontificibus in pretio atque existimatione esset maxima. In Conclauibus, quæ Sede vacante acta sunt, ipse cæteros Purpuratos ad eò auctoritate, & grauitate, maximè cùm Decanus fuit, superabat, vt Pontificem se habere, etiam Pontifice orbatis, videretur; tam liberè & ingenuè redarguebat publicè prauas quorundam artes captandi Pontificatus. Quo circa palam aliquando & prolixè dixit Cardinalibus, sibi significatù fuisse, quòd inter fratres surrexisset quidam Simon Magus: illi itaque se denunciare iram Dei. Neque verò de dicendi libertate remittebat timore vllò malevolentia inuidiaque, quam in se ea ratione concitaret, aut ne sibi his modis aditum ad Pontificatum Summum præcluderet. Eo enim erat zelo diuini honoris imbutus, vt præ illo quamlibet magnam dignitatem nihil propemodum faceret. *Hec ille, qui multò plura subiungit. Itaque vt suis in historijs par. 1. lib. 6. pag. 230. Sylos ait, ex amplissimo Senatu sex Purpurati Patres, vitæ innocentia, doctrinarum fama, atque omnigena virtutum fruge Excellentissimi, destinati; qui Religionis procuracionem, & causas, supremo iure, nullique obnoxia auctoritate sibi vendicantes, Orbis vniuersi Censores agerent, illibata Fidei cauèrent, impietatem inquirerent, vindicarentque; Ecclesie denique perduelles, contemptoresque sacrorum omnes emendarent, proscriberent, mulctarent. Extat penes nos Pontificium Diploma, Romæ datum, in quo inter Collegas, principe quidem loco, ceu Inuentor Operis, honestatur Cardinalis Theatinus, reliquorum, eiusque Congregationis, ac S. Officij Caput. Recensentur autem alij quinque hoc ordine: Ioannes Toletanus ex Ordine Prædicatorum, Cardinalis S. Sixti; Petrus Paulus Parisius, Cardinalis S. Balbinæ; Bartholomæus Guidiccionius, Cardinalis S. Casarij; Dionysius Lauretius, ex Ordine Seruorum, Cardinalis S. Mar-*

celli; Thomas Badia, Dominicanus, Cardinalis S. Siluestri. E quorum numero cum non post multò desiderari tres viderentur, suffecti & alij in eorum locum fuerunt. Nempè Marcellus, Cardinalis Ceruinus, qui postea Marcellus Pontifex; Franciscus, Cardinalis Sfondratus; & Pius Carpenfis, Cardinalis S. Priscæ. Munus grauissimum, ut maiori quadam cum dignitate administraret Cardinalis Theatinus, ac præcipua statim summo Quæstori auctoritas accederet; attributa illi Pontificia in Domo sedes. Erectoque inibi Tribunali Fidei iudicium, potestatemque exercere cum socijs cæpit. Tantus porrò Viro egregio ardor fuit operis inchoandi, ut statim ac foundationem Paulus Pontifex sanciuerit, nullo Pontificio ære ac subsidio expectato, quamquam tenuis illi census; opportunas nihilominus S. Officio Ædes de suo ipse conduxerit; carceres vectibus serisque communierit; compedes, catenas, ac perne necessaria quæque alia puniendæ impietati instrumenta curauerit. Huius verò tam salutaris, magnique Consilij Auctorem apud Pontificem fuisse, eiusque subinde administrationem singulari cum animi constantia, ac supra Eliam zelo suscepisse; pro beneuolentia, quam conciliare laudabile opus debuerat, inuidiam illi conflauit non exiguam. Enimuerò, ut nunquam expediri secures ac fasces non timuit criminum conscientias; metucere ab eo noui grauissimique Senatus supercilio uehementiùs cæpit improbitas: ac non modò Aulicorum vulgus, quibus, omnis iam penè modestia, ac mores boni sorduerant, verùm præcipua etiam quedam Romanæ Aula nomina visa Theatino quam maxime indignari. Quippè quedam seculi genijque licentia, siue contumelia, usurpare inter lusus passim sacra, ac veluti deridere assueuerant: ac proinde posse propiore ea censura notari ac plecti, haud quidem equo ferebant animo. Quocirca criminari effusè Auctorem Operis, ceu præpostero usus consilio, ipsammet Christianam libertatem adimeret; & quòd seueriùs, quàm ut præsentis mores ferrent, id esset inuentum; fore ut plus remedio quàm vulneribus Romana Respublica laboraret, deprædicabant. Hactenus Sylos. Quod & supra ex Cardinalis Pallaucini verbis innuimus.

I Ait Orlandinus (in Soc. hist. lib. 15. num. 4.) indignatum Cardinalem Theatinum ob Neapolitanum quendam adolescentem, cui nomen Octavius Caesar: quem in Societatem admissum Pater, qui Hectoris Pignatelli Montis Leonis Duciserat à secretis, ceu non solido quidem spiritu, sed iuuenili abreptus leuitate id consilij capeffiuisset, restitui sibi ac matri postulabat. Accersitus mox Romam fuit ab Ignatio adolescens, nuper authoratus: eòque confestim conuolauit Pater, qui compellatum Iulium Tertium Pontificem, rogauit impensius, iuberet rem ad examen reuocari: nempè si maturè quidem de se suæque vitæ rationibus statuisset filius, non eò se conuenisse, ut à laudabili instituto reuocaret; sin minùs consentaneum rationi esse, ut non ille detineatur, qui mentem non perindè constantem maturamque ad eam disciplinam attulisset. Negotium Cardinali Theatino à Pontifice demandatum, Viro, ut integerrimo, ita in eiusmodi spirituum morumque inspectione cum paucis sagacis-

gacissimo. Vix ille indolem iuuenis, eiusque consilij causas seriò expendit, cum in ita humano quodam instinctu atque impetu sodalitatem animaduertit: statimque restituendum Parentibus pronunciauit. Verùm quòd ab eo adolescentiæ flore spem cõcepissent non exiguam Patres, Pontifice exorato, ne discederet Octauius impetrarunt. Perdurauit is aliquãdiu in eo Religionis proposito: sed mox grauiore cum sui damno, nulloque Ordinis fructu disciplinam exiit: comprobauitque is exitus prudentissimi Cardinalis Theatini iudicium; & affectum etiam, quo Sodalitatem prosequabatur, cui nollet aggregatos, quos non solida in primis virtus, ac melior impetus ad eam instituti laudem non excitasset. Ioseph Sylos in hist. 1. par. lib. 4. pag. 137. & 138.

DISQUISITIO SEXTA.

S. Ignatius Ioannem-Petrum Carafam Venetijs an cognouerat? Idemque Carafa Cardinalis, beneuolo animo, Societatem an inuuit? Num idem Theatinus S. Franciscum Borgiam, Cardinalem fieri cupiebat? Hæreticum, qui subdolis artibus in Collegium se Romanũ intruserat, S. Ignatius Cardinali Theatino detectũ an consignauit? Romanum ipsum Societatis Iesu Collegium quo nam deinde in loco constructũ? num in ædibus, quas idẽ Cardinalis Theatinus inhabitauerat?

P. Petrus Ribadineyra de Soc. Iesu in Vita P. Ignatii Loyolę lib. 2. cap. 6.

2 **V**enetijs (Ignatius) cum Ioanne-Petro Carafa, qui postea Paulus IV. Pontifex Maximus appellatus est, consuetudinem habuit. Qui Episcopatu Theatino relicto ad Caietanum Vicentinum, Bonifacium Pedemontanum, & Paulum Romanum, homines Nobiles ac pios, se socium adiunxerat: à quibus originem eorum hominum Ordo traxit, qui Theatini vulgò dicti sunt; quòd Theatinus, vt diximus, Episcopus illius vitæ institutum complexus esset. A quibus vulgi errore, falsa Theatinorum in nos est appellatio cognomenque transfusum. Sed quo enim Carafa erat erga Societatem?

P. Franciscus Sacchinus de Soc. Iesu par. 2. histor. Soc. Iesu lib. 1. num. 30. fol. 5. editionis Antuerp.

3 Cõmemorauit (Paulus IV.) initio, suum perpetuum erga Societate studium satis perspectum inde vsque ab eo tempore, quo eius Consobrinus, Vincentius Carafa, Cardinalis Neapolitanus, per absentiam Pauli Tertij Pontificis, fuerat in Vrbe Legatus relictus: ac testes huius rei

quosdam in Vrbe nominabat. *Et ibid. nam. 70. fol. 14.*

4 In Hispaniam (cùm S. Franciscus) Cardinalem Theatinum officij causa salutaret; multa is de illo ad Cardinalatum euehendo egerat, si superesset Paulus Tertius; negans profectò permissurum, vt in Hispaniam illo cultu habituque reuenteretur. *Ita Sacchinus. Nunc Hæretici fraudem ac S. Ignarij facinus audiamus.*

P. Nicolaus Orlandinus è Soc. Iesu in histor. Societatis lib. 11. num. 7. fol. 249. edit. Antwerp.

5 Nec ab ipsis Hæreticorum insidijs nascenti Collegio licuit esse securo. Quippè anno insequenti proditus est domesticos intra parietes Hæreticus, qui latebat, à Philippo Malanchtone, alioque Hæreticorum Antesignano, eo Romam consilio summissus, vt res Societatis ac mores curiosis oculis exploraret, ex eaque nonnullos, si consequi posset, ad execrandum suum ac detestabile dogma traduceret. Hunc oris dignitas in robore commendabat iuuentæ (erat enim natus annos tres ac triginta) & vt erat apprimè versutus, bellè simulabat se esse Catholicum: admirabilique facultate sermonis atque congressus, in Societatem se se nostrâ intrusit. Ad tirocinium admissus obeundis suis ritè partibus nemini cedere: sæpe exomolegesim inter hebdomadam, sæpe sacram iterare synaxim, voluntarijs suum corpus plagis accipere, colere externa pietatis officia, totum se ad disciplinæ præscriptum, & Moderatorum nutum, vultumque fingere: nihil denique quod ad celandam sectam, & nefaria sua dissimulanda consilia pertineret, omittere. Cœnaculo instruendo præpositus socium sui muneris ac laboris adiunctum Oliuerium Manaræum habuit: quem ille, remotis iam arbitris, testibusque domesticis, vt peregrinis doctrinis abduceret, tentare non semel aggressus, crebrò cum eo de controuersis in Religione quæstionibus agitare: crebros de sacrarum imaginû usu, de Potestate Romani Pontificis, de fide & operibus, deque ijs denique rebus, in quibus minimè Catholicis cum Hæreticis conuenit, miscere sermones. Sensit Oliuerius post multa ac varia colloquia fœdis ac perniciosissimum opinionibus Socium, hominemque suspicatus Hæreticum, obseruare eius omnia dicta ac facta dissimulanter instituit: paucisq; diebus quinque & viginti exitialia dogmata à Catholicis abhorrentia, ex imprudentis ore collegit. Admonitus ea de re B. P. IGNATIVS, EVM SINE CVNCTATIONE AD SVMMVM HÆRETICÆ PRAVITATIS INQVISITOREM CARDINALEM IOANNEM-PETRV M CARAFAM, qui summum postea Pontificatum gessit, DEFERENDVM CVRAVIT. Is comprehensum hominem, & in custodiam inclusum, cùm suis se reus confessionibus indicasset, sententiamque mutasset, ne peccandi licentiam augeret impunitas, perpetuas ad

tri-

triremes & probrosa transtra damnauit. *Hoc accidit in Romano Collegio. At Collegium ipsum Societatis quo in loco constructum est, ac mirificè adauctum?*

P. Petrus Ribadineyra è Soc. Iesu in Vita P. Ignatii Loyolæ lib. 4. cap. 3. fol. 446.

6 Creuit hoc anno nostrorum numerus ad sexaginta: sequenti verò ad centum, quos cum domus capere commodè non posset, in latiores ædes anno 1556. immigrarunt. In ijs per annos fermè quatuor habitarūt, donec anno 1560. nobilissima atq; integerrima femina, Victoria Tolfia, Pauli III. Pontificis Maximi Sororis filia, nec expectantibus nobis, nec opinantibus, sedem tamen Collegio certam in Vrbe quærentibus, locum commodum, amplum, salubrem, ac maximè celebrem, præstanti liberalitate donauit. Quem nihil minùs quàm de nobis cogitans, in più vsum, ex Viri Camilli Vrſini Guardia Marchionis testamento parauerat: multisq; ædibus Pauli IV. Pontificis Maximi imperio ac potestate coniunctis, in insulam omninò redegerat: in quibus & ipsius Victoriæ domus est: & ea quam IPSE PAVLVS IV. EMIT, ET MVLTIS ANNIS CARDINALIS. cum esset habitauit. Hoc in loco vehementer multiplicatus est nostrorum numerus.

1 *Eximiam autem huiusmodi sanandorum hominum artem, atque ad bonam mentem reducendorum, & sæpe aliàs, & tunc maximè ostendit, cum Flaminium Forocorneliensem, depulso mentis corporisque morbo, salutem veram, quæ Deus est, restituit. Ludouicus Donius Episc. Aduësis in flor. Card. to. 3. fol. 141. num. 32. & 35.*

DISQVISITIO SEPTIMA.

Num Cardinalis Theatinus hominem decumbentem, voceque ac sensibus destitutum, & mori proximum, mirum in modum, orans integræ restituit sanitatis reduxitque deceptum ab Hereticis ad Catholicam Fidem? Cui nam ille sua statim oratione tantùm beneficium contulit?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 **M**arco Antonio Flaminio (quem plurics Card. Pallauicinus in sua historia laudat) Febri cum vitæ discrimine vexato, precibus sanitatem impetrauit. Quod ille tacere non potuit Hieronymo Turriano lib. 5. Carminum ita scribens:

*Quid piæ valeant preces, benignas
Vt Dei penetrent supremi ad aures,
Disce Candide Turriane: Febris,*

Et

*Et scæuus lateris dolor misellum
Tuum Flaminiu[m] furore tanto
Inuasere, Magistra ut ars medendi,
Et quisquis leuat ægra membra succus
Cederent: Capiti meo imminebat
Mors nigris tenebris operta: honorem
Supremum mihi funeris parabant.*

Infandum veteris sui Clientis

Cum casum miseratus ILLE NAGNVS

CARAFÆ, ITALIÆ DECVS CARAFÆ

AD CÆLVM GEMINAS MANVS TETENDIT

MVLTI CVM LACRYMIS DEVM SALVTE

ORANS PRO MEA : ET ECCE ACERBA FVGIT

FEBRIS, ET LATERIS DOLOR, REFECTÆ

VIRES, ET TENERI MÆI SODALES

CANTV ET LÆTITIA GRAVES QVERELAS

MVTARVNT, LACRYMASQVE : *amice dulcis,*

Dic laudes Superum benignitati,

Pro vita mihi restituta, & aura,

Qua vehor placida; QVOD ALMA PVLCHRI

SOLIS LVMINA CERNO; ID OMNE MAGNI

ACCEPTVM PRECIBVS REFER CARAFÆ.

3 Eminēbat inter seculi sui literatos plurium linguarum, & pangēdi carminis insigni peritia, ac probis aliouē vir moribus. Amabat eum Carafa ob ista virtutum semina, deceptumque Hæreticorum persuasione miserabatur ex animo. Instat, vrget: ille audit, sed non obaudit: ad eō deprauatorum sodalium contubernium mentem illi corruerat. At is nihilominus Deum pro salute clientis enixius orare; spem atque animum neququam despondere. Contigit verò commodum, vt ille ægritudinem incurreret, quam eō dolentiùs Carafa tulit, quò tardiùs resciiuit. Quippè & Flaminiu[m] decumbere, & haud procul à fine abesse, vno eodemque sciuit tempore. Adit itaque illic eō ad ægrotum, anxius, mœrensque: & vt vidit hominem supremo iam anhelitu palpitantem, imò corde indoluit geminam clientis vitam tanto subesse discrimini. Igitur nihil cunctandum ratus ad diuina confugit præsidia: & fixis humi genibus, valida & fidenti prece, VITAM A DEO ET SALVTEM MORIBVNDÒ HOMINI IMPETRAVIT. Obstupuerunt qui adstabant plurimi. Flaminius autem rem diuinitus in se gestam, vbi primùm conualuit, ad Hieronymum Turrianum scribens præclaro carmine celebrauit.

4 Vixit postea Flaminius annos aliquot. Anno verò 1550. cum iterum ægrotasset, ad illum moribundum Carafa, pressus licet profundo senio

nio, cum familia pedibus, Sacerdotem Panem Angelorum deferentem, prosequi voluit: præmonito Sacerdote, qua se ratione cum Flaminio gereret. Ad eum cum peruenisset, Carafa se post terga Sacerdotis abscondit, periculum facturus, num ægrotus Fidem Catholicam integrè ac strenuè fateretur. Ergo ante quàm sacro illum Viatico sacer minister instrueret, Fidem poposcit Catholicam. Ille extemplò symbolum recitat liberè professus se cum orthodoxa Romana Ecclesia omninò sentire. Tùm Carafa Sacerdoti ad aurem insuffurat, vt prætereà articulum transubstantiationis exposcat: veritus scilicet, ne qui humanioribus literis apprime delectabatur, vocem ab Ecclesia salubriter institutam, Hæreticorum more, qui putidè sunt elegantuli, paululùm exhorresceret. At ille qui iam didicerat, nihil esse elegatius quàm quod Christi sponsa probasset, illicò elata, vt poterat voce, Transubstantiationem reiterauit. His auditis exiliens Carafa præ gaudio, se se in conspectum illius dedit, **ASSEDIT-QUE AGENTI ANIMAM AD VLTIMUM VSQUE SPIRITUM.** Ad hunc itaque modum bonus senex clientem suum Christo conciliauit: **PLURIMOSQUE ALIOS FIDEI NAVFRAGIVM PASSOS REDVXIT AD PORTVM.**

I *Addita (Carafæ) clarissimi Ordinis Predicatorum tutela, quam Cardinalis Ioannes Saluiatus, quòd abesse publica legatione Roma diuiniùs oporteret, abdicauerat. Peculiari quidem in amplissimam Religionem studio ferebatur Cardinalis Theatinus; ad quam capeffendam non vno planè impetu prouocatus olim fuerat in ipso ætatis ac virtutis flore. Quapropter nihil prætermittendum putauit, quo tanti Ordinis, quem vnicè amabat, obseruantiam tueretur, atque amplificaret--- Præter insignem hanc Patrum Predicatorum tutelam; cui admotus curare officium quàm diligentissimè instituit: vt qui in eiusmodi Prouincijs obeundis, eximia opinione omnium haberetur, additum hoc ipso anno & aliud fuit Religiosorum hominum patrocinium. Nempè Eremitarum sancti Hieronymi, qui à B. Petro Gambacurta nuncupantur. Præerat his Cardinalis Sadoletus, qui quòd procurare Carperocense Sacerdotium coram oporteret, adesse muneri minùs poterat: abdicauitque eò libentiùs, quòd sciret Iam Cardinali Theatino amicissimo, ac Religiosæ disciplinæ longè peritissimo destinatum. Prouinciam haud grauatè suscepit Theatinus, in qua sanè nec suo instituto, neque Ordinis tutela vlla ex parte defuit. Sed aggressus diligentiore studio opus, plura confecit, quæ Congregationis ornamento ac fructui fuere. Enimuerò Præfecturas perpetuas, quæ, fraudata eximia aliorum virtute ac zelo, consensere inter paucos videbantur, statim aboleuit: æquissimum Religiosa in Republica imperandi genus existimans, si non aut torperent, aut insolescerent diuturnitate Moderatores; sed iucunda quadam vicissitudine resumerent vires atque animos, ac sincere se regi qui rexerant. Tum instaurare Congregationis obseruantiam cæpit, quæ*

obso-

obsoleuerat: inductis videlicet, ex suarum legum atque constitutionum præscriptio, priscis moribus. Ecclesiarum potissimum cultus ut refloresceret, sedulam planè operam posuit: conscripsitque ipse carimoniarum Commentariolum, cui in Ecclesiasticis functionibus adamussim conformarentur. Libellum hunc vidit Ant. Caracciolus inter Flaminij Philonardi schedas; in quo peculiaris insuper quadam forma, qua publica Religionis Vota conciperent, scripta cernebatur. Undè luculenter constat, illud etiam Cardinalem Theatinum in animum induxisse, ut sua Fidei ac tutelae commendati Religiosi viri illi, qui non dum se Votorum sacramento obstringebant, solenni ritu, reliquarum Regularium Sodalitatum more, profiterentur. Quod obtinere ipse cum non potuisset, Pius Pontifex V. postmodum iussit, confecitque quod ille innuerat. Joseph Sylos in hist. par. 1. lib. 6. pag. 218.

DISQVISITIO OCTAVA.

An Ordinis Patrum Prædicatorum, tum Eremitarum S. Hieronymi, atque Germaniæ, Cardinalis Theatinus Protector fuit? Urbis an Visitator? Ungariæ ne Regnum, ac Frisingensem Episcopatum defendit? An Præfectus fuit sacra Pœnitentiariæ & Congregationis Concilij? Præclarè ab eo gesta si quæ sunt alia referantur.

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 **D**ominicani Ordinis, & Eremitarum sancti Hieronymi Cardinalis Theatinus Protector, Germaniam quoque fidei tutela defendit----- Urbis Visitator institutus multa ad Dei Gloriam præstitit. De Romana Urbis Visitatione, pag. 316. hæc Sylos ait: Patrum Princeps cum esset, accessere amplissimæ item cura, ac penè Pontificium ipsum onus in ipsum incubuit. Enimverò Pontifex, cui urgente iam in senium ætate, molestiora esse cæperant aula negotia, quique sua etiam sponte amœnioris quidem erat genij, quàm ut frangi occupationibus pateretur: Theatinum quippè integerrimum, ac maxime administrationi parem, imponere summo iure Urbana rei, ipsumque alterum penè Pontificè constituere decrevit. Libet à Pontificijs ijs literis, quibus isthæc illi tributa autoritas, pauca excerptare, quæ sic habent: Nos considerantes, quòd tu, qui **GENE-
RIS NOBILITATE, LITERARVM SCIENTIA, ET RE-
RVM EXPERIENTIA POLLES, AC INTEGRITATE MO-
RVM, ET SINGVLARI IN DEVM PIETATE CORAM
OMNIBVS REFVLGES; INGENIOQVE ET DEXTERITA-
TE PLVRIMVM PRÆSTAS;** securitati, quietoque, & pacifico sta-
tui dictæ Urbis, ac bonæ directioni, & Regimini Ecclesiarum, Monaste-
riorum, Hospitalium, & piorum locorum, nec non subleuationi carcera-
torum, & miserabilium personarum, ut præfertur, oppressarum intendere
facilè

facile poteris, & eximiè scies, ac studiosè voles: motu simili & ex certa nostra Scientia &c. *Expendere officij sui partes cepit Cardinalis Theatinus: inductosque in Urbem prauos mores cum abolere omnes cogitaret; ab ijs initium sumendum sibi persuasit, quos & absoluere publica impunitas, & damnare bonorum Zelus maxime videbatur. Illud planè reprehensibile, ac indecorum, quòd Quadragesima, ac reliqua per annum ieiunia pauci iam obseruabant; ut prostare Venalia, nulla temporum ratione, metuque legum, uerita ubique edulia cernerentur. Indignam sacra Vrbe consuetudinem delere, quòd edita passim decreta minimè potuissent, publica ipse multa aggredi rem voluit. Semel namque, multo stipatus satellitio, sacraque cum Inquisitionis administris circumire ex inopinato cauponas, ac fora cepit: tum quidquid inibi carniū, ac volucrum, ciborumque istiusmodi vendebatur, auferri iussit; mulisque clitellarijs, quos inanes plerosque duci curauerat, impostum, per Urbis nosocomia distribui. Iucundissimum tunc sanè Romæ spectaculum fuit, improuiso eo turbine decuti fora, asportari inter populorum plausus, & cauponum vociferationes prapostera exculemia, ditarique damnata ea copia pauperum Xenodochia.*

3 Sacræ Pœnitentiariæ Præfectus, & Sacræ Congregationis Concilij, cam primus rexit. Pœnitentiariæ Congregatio, ut Virgilius Rosarius in suis commētarijs notat, in ipsius Cardinalis Theatini domo cogeatur. Eò namque conueniebant ex amplissimo Senatu Sanctacrucius, Crescentius, Polus, Ardinghellus, & Antistites quinque, scilicet Episcopus Forosempronianus, Capiferrius, Pontificis Datarius; Fabius Peregrinus, sacra tum Pœnitentiariæ Regens; Philippus Archintus, Episcopus Biturigenis; & Romana Urbis Vicarius. De Concilij verò Congregatione par. 1. lib. 7. Iosephus Sylos hæc habet: *Ut quedam Tridentini Concilij cum Romana Sede & Cathedra consensus, concentusque esset; Purpuratorum Patrum, eorum nempe, qui doctrinarum præsidjs, atque integritate morum excellere maxime videbantur, Congregationem Romæ excitauerat sapientissimus Pontifex: in qua curari ac transigi maturius ea negotia Romæ possent, quæ à Tridentino Conuentu in dies nunciabantur; atque hinc ea monita submitterentur, quæ visa quàm opportunissima fuissent. Appellata hæc porrò fuit Congregatio Concilij, conscriptiq; in ea fuere Cardinales omninò nouem: nempe Ioannes-Baptista de Monte, Marcellus Ceruinus, Parisius, Cortesius, Badia, Crescentius, Guidiccionius, Polus, & Carafa; qui aliquandiu eiusdem amplissimi Cæus Caput fuit: & cum Pontifex, quo presenti haberi mos erat, aut valetudine, aut negotiorum mole distinebatur, quò minùs interesset; in edibus Cardinalis Theatini cogi solitum affirmat Ioannes Baptista Caracciolus, Episcopus Venafranus. Et verò eius Congregationis Præfectura collata Cardinali Theatino iure merito fuit, cum ob insignia solidiorum literarum studia, ac Patrum omnigenam eruditionem: tum quia amplificandæ orthodoxæ Religionis, insectandæque Lutherianæ impietatis Zelo incitatissimus planè erat: tum denique quòd Pontificiarum partium studiosissimus in tuenda Romana aucto-*

ritate totus aderat. Enimverò allegati Tridentum, qui Concilio summo iure præsent, tres ex ea, quam diximus, Congregatione, Augusti Patres fuere; Viri, qua Studiorum splendore, quâ innocentia fama celebratissimi: scilicet, Marcellus Ceruinus, Ioannes-Baptista de Monte, & Reginaldus Polus: quorum ut Ceruinus Pontifici ut æquum erat adhærebat: ita Polus Casari: nam tertius prudenti ac fortasse intempestiva quadam solertia utebatur, ut neque Pontificem laderet, neque Casarem. Iam quod Cardinali Theatino idem cum Ceruino animus ac mens esset; illum Congregationi Concilij impositum, hoc etiam nomine, Pontifex voluit: ut uterque, Tridenti ille, hic Romæ, supremæ Insulæ potestatem, maiestatemque Romani Capituli propugnarent. Et verò, quia in Ecclesiæ magnitudinem, ac sacrorum Principis dignitatem, usque adeò incumbere Cardinalis Theatinus, amabatur à Pontifice impensius: qui quæ ad Concilij Patres, Legatosque, perscribi oporteret, non alij persepe committebat. Hactenus ille. Eademque habes apud Caracciolum lib. 3. cap. 8. qui item scribit cap. 7. quanto is labore procurauerit firmatam anno 1544. Christianorum Principum Pacem: uti Hercules Sadoletus, Cardinalis Sadoleti Nepos, disertè in suo Poemate narrat.

4 Vngariæ Regnum in suam fidem recepit. De Vngariæ Regni Patrocinio sub an. 1551. pag. 307. hæc Sylos: Eam sibi porrò excellentis prudentiæ summæque apud Pontificem auctoritatis famam, non modò Romæ, verum etiam foris, atque apud longè scerrarum distitas gentes comparauerat Cardinalis Theatinus: ut eius se se fidei, ac patrocinio committere Vngarorum Proceres hoc anno decreuerint. Florentissima ea olim Gens, Regni longè clarissimi opulentia, fortissimorum Regum uirtute, Procerum nobilitate ac indole, splendore opum, ac ipsa Religione fuit. Perdurasset profectò ea Regni felicitas sub Ferdinando Austriaco, cuius fascibus, post Ioannis Vaiuodæ Regis fata, pactis cum eo conditionibus, accedere Pannoniæ imperium ritè debuit. At eius ut frenum excuterent, accersitus Aulicorum potius quàm Regiæ consilij Solimanus: qui punica usus fide, aliorum dissidia suos in triumphos uertit: occupatoque dolo ac uti toto penè Regno, pulcherrimam illam Cæli ac soli faciem fœdauit, mores ac regiones corruptit: inductaque statim cum barbarorum Imperio tyrannis, ac præalta barbaries. Quæ pars Regni immunis ab ea clade, ac seruitute fuit, metuere ab efferata Gentis propinquitate, ac lue videbatur: ac præcipuè Catholica Religioni cauit; quam ut quæsto insigni quodam præsidio tuerentur, amplificarentque Vngarorum Proceres, neminem profectò inter Romanos Patres inspexere, quem Theatini uirtus, atque amplitudo non anteiret; ac proinde qui complecti diligentiore quidem studio, maiorique auctoritate conuulsam Pannoniam posset, nullum esse existimarunt. Ergo litteras ad illum sigillis omninò quatuor, & viginti, ad eius Regni Procerum numerum, obsignatas, conscripsere: quibus & Gentis calamitatem, & partem felicitatis, si in suam ipse reciperet clientelam, explicantes; rem Vngaricam, distractæque potissimum apud ipsos Religionis ne-

tium, ac patrocinium commendarunt. Pertulit has illi litteras Paulus Gregoriauecz, Electus Zagabria Antistes, Vir quidem egregia virtute, ac præstantia morum insignis; qui quo loco in eo Regno fides, ac sacra essent, & quàm opportuna præstantissimi Viri tutela afflictis adeò rebus accideret, voce etiam disertè docuit: incitauitque Theatinum, ut curas magno operi, manumque adijceret. Neque verò oblata is demerenda amplissima segetis occasione visus labori, ac studio suo pepercisse. Quauis enim innumeris penè alijs, grauissimisque Aula curis distractus, Procerum nihilominus, Regnique postulatis, ac votis apprimè respondit; ut nihil omninò prætermiserit, quo augere fidem orthodoxam, cauere populorum incolunitatè, ac demereri omni officiorum genere eam gentem posset. Extant verò eius Regni litteræ, quas meminimus, inter ea scriptorum monumenta, quæ Episcopus Philonardus ab illata Carafis clade eripuit, seruanitque, ceu paucas è naufragio tabulas; ut aliàs monuimus.

§ Ac Episcopatum Frisingensem. De eo Sylos pag. 310. hac habet: Frisingia siquidem, quæ amplissima in Germania Prouincia est, Episcopatum in suam accepisse clientelam, ac fidem, compertum habemus. Quare & hoc maximè nomine, & quòd totius etiam Germania patrocinijs, vti significauimus, vices Romana in Aula administrabat; Leo, Frisingensis Episcopus, litteras, sequenti anno ineunte, ad illum composuit, quibus eius operam in amplissimo eo sacerdotio, Pontificis autoritate, nutuque ineundo, poscit; utque restitui suis opibus, ac splendori Ecclesiam illam curaret, etiam, atque etiam rogat. Iam, ut qua integritatis, ac iustitiæ fama apud exteros esset Theatinus, lector intelligat; libet hanc epistolam ex parte exscribere, quæ sic habet. [Reuerendissime in Christo Pater, & Domine, Domine, & Princeps illustris. Cùm Nuncium meum ad Curiam pro capienda confirmatione electionis, nuper ad Ecclesiam Frisingensem, per obitum prædecessoris vacantem, canonicè, & solenniter de me, licet indigno, factæ ablegaturus essem; ideòque inquirerem, quinam è vestro sacrosancto Senatu laudibus iustitiæ, prudentiæ, atque humanitatis essent cum primis celebres; Reuerendissima, & Illustris Paternitas Vestra, vel primo loco est eo mihi nomine indicata. Ad eam igitur, tanquam Aristidem alterum, in prædicto negotio supplex confugio, ut illa causæ summam æquitatem beneuolè considerare, & notissimam huius Ecclesiæ nuditatem, & inopiam salubri suo suffragio subleuare clementer dignetur. Faciet in eo Reuerendiss. & Illustris Paternitas Vestra rem Deo cum primis gratam, supradictæ Ecclesiæ vtilem iuxta, & necessariam, & planè suis quoque virtutibus dignam: meque hoc tam insigni beneficio ita deuinciet, ut in omni vita nihil sim tanto animi desiderio exoptaturus, quàm referendæ gratiæ qualemcumque occasionem mihi aliquando oblatam iri. Reuer-

rendissimæ, & Illustri Paternitati Vestræ me, vt Cappellanum deuotum, simul cum vniuerso Clero eiusdem Frisingensis Ecclesiæ quàm humillimè commendans. Datum Frisingæ die 16. Martij 1552. Complexus libèter est hæc Leonis Frisingensis Antistitis, eiusque Ecclesiæ negotia, & commoda Cardinalis Theatinus; curauitque apud Pontificem peregrinè. *At Henrici Angliæ Regis causam quibus Augustis Patribus Paulus discutiendâ commiserat?*

P. Sfortia Pallauicinus è Soc. Iesu S. R. E. Cardinalis in hist. Conc. Trid. lib. 4. cap. 7. editionis in fol. pag. 369. & editionis in 4. pag. 397.

6 Pontifex Henrici (*Angliæ Regis*) infanda aded scelera in Confessorio retulit--- & Cardinales digniores elegit, qui de hoc deliberarent: fuereque Ghinucius--- Campegius--- Contarenus--- & Carafa, ob iudiciû & zelum æstimatissimus, atque Regum in Aulis, Angliæ præsertim, versatus. *Hactenus Card. Pallauicinus. An de Reformatione insigne etiam Opusculum edidit?*

P. Vincentius Fassari è Soc. Iesu in epist. ad Fr. M. M. an. 1664.

7 Paulum IV. ante Pontificatum sanctitatis nota insignem fuisse nulli dubium est. Verèque de eo in vita Papius Massonius habet: Suscepto Cardinalatus honore ita functus est, vt nemo meliùs. Et Marcus Mátua Patau. in Tractatu de Concilio: Est Igitur ex his, inquit, qui laboranti Ecclesiæ succurrere, Cardinalis Theatinus, vir Sanctissimus, literis cum Græcis, tum etiam Latinis, & Hebraicis, aded pariter eruditus, sacrarumque literarum lectione supra modum exercitatus, vt illo ipso satis ornata esse possit Respublica Christiana, etiamsi omnibus alijs esset penitùs destituta. Sic ille. Scio eundem Cardinalem Romam accersitum fuisse, vt inducendæ seuerioris disciplinæ leges accuratè perscriberet. At tunc Opus edidit, de quo Hieronymus Henninges Hæret. to. 4. Theatri Genealogici fol. 1085. sic ait: Ioannes-Petrus Carafa ad Paulum III. Papani de emendanda Ecclesia librum scripsit. *Is liber anno 1538. ab Antonio Blando Camera Impressore typis editus est: & dein secundo tomo Conciliorum Germanicæ Editionis insertus: habetque vt subdit Caracciolus in vita lib. 3. cap. 2. & Sylos in histor. par. 1. lib. 6. fol. 196. & 197. hæc capita. I. De Ordinatione Clericorum. II. De collatione Beneficiorum & Episcopatum. III. De Constitutione Pensionum. IV. De Pactis super Beneficijs. V. De seruanda Clementina super filijs Presbyterorum. VI. De Expectatiuis. VII. De Incompatilibus. VIII. Quod Cardinalibus non commendentur Episcopatus, sed dentur omnibus æuales redditus. IX. Ne Episcopi & Curati absint à suis Ecclesijs, nisi cum licentia, & breui spatio. X. De reuocandis Cardinalibus ad Curiam. XI. De impedimentis, quæ inferuntur Episcopis, in gubernatione ouium suarum. XII. De Conuent. abolendis, & Præ-*

dicatoribus, & Confessoribus examinandis. XIII. Ne Legati ac Nuntij lucrentur ex usu clauium. XIV. De Cura Monialium auferenda à Conuent. XV. De Disputationibus publicis, & librorum impressionibus. XVI. De Colloquijs Erasmi. XVII. De Apostatis repellendis. XVIII. De Quæstionibus sancti Spiritus, & sancti Antonij. XIX. De dispensatione constituti in sacris. XX. Item de alijs dispensationibus. XXI. Contra absolutionem Simoniaci. XXII. Contra licentiam testandi. XXIII. De Confessionalibus, Indulgentijs, & Votorum commutationibus. XXIV. Contra commutationes voluntatis Testatorum. XXV. Contra Sacerdotes sordidos celebrantes. XXVI. De honoribus meretricum cohibendis. XXVII. De Inimicitijs componendis. XXVIII. De Hospitalibus, Viduis, & Pupillis. Et verò, inquit Sylos, ut bonis omnibus pergratum, ita flagitiosis, Hereticis præcipue, qui sensere illicò, quæuis, tormentumque superstitioni, corruptisque moribus admoueretur, non minimum molestiæ ac formidini id emendandæ Ecclesiæ consilium fuit. Quocirca moliri & ipsi machinas ac scriptiones suas. Hi fuerunt Lutherus ipse, scelerum sentina & fax, & doctor Sturmus. Ille Germanicè, hic Latinè scripsit. Vterque cum nihil sani doctique haberent, quod funderent, maledictis acrioribus, in Romanam Aulam, ac Sacra, scate-re Commentarios suos inurbanè ac impiè voluere: recepto nimirum Hereticorum usu, quibus idem pectori ac stylo inest liuor; ac destitutas suo pondere rationes iniuriarum lenocinio subornant, ut suis imponant. Hæc ille. De eò emendationis opere viri docti ex Societate Iesu quid sentiunt?

P. Antonius Posssevinus è Soc. Iesu in apparatu sacro §. Editiones Conciliorum fol. 342.

8 Coloniae iterum studio Laurentij Suriij editi sunt tomi quatuor Conciliorum. Postea Surianæ editioni successit Veneta. Atque cum de hac editione sustulissent aliquot Opuscula, inter quæ erat Reformatio quædam tempore Pauli III. Pont. Maximi, quæ in alia editione fuerat, quæue alibi non reperiuntur, id incommodè cecidit. Valent enim ad veritatem & ingenuitatem S. Apostolicæ Sedis indicandam; & ad rationem remediaque cadenti disciplinæ Ecclesiasticæ adhibenda.

I Magnanimitatis Apostolicæ facinus edidit, cum sanctæ Sedis honori consulens, eam aduersus primarios quosque. Principum ministros intrepidè propugnauit. Vbi enim-- cuiusdam Orator nonnulla in Consistorio-- de conuocatione ac celebratione Synodorum generalium, quæ maiestati & potestati Ecclesiasticæ contraria uidebantur, in medium attulisset; Cardinalis Carafa in medium exurgens, opponensque se murum pro domo Dei, & resumendum sibi verbum ratus, sic Pontificem affatus est: Non est, inquit, tuum, ò Beatissime Paule, qui Iudex omnium sedes, rei propositæ respondere. Lex enim seu Magistratus non disputat, sed iubet: verum mihi, qui inter hos Patres solam ætatis habeo prærogatiuam, incumbit, pro veritatis & Ecclesiæ causa, quæ impugnatur, dicere. Moxque submisso poplite, subiunxit Pontifici: lube
me

me Domne benedicere. Qui elata manu, & signo Crucis factò annuens, Carafa Cardinali loquendi facultatem tribuit, his verbis: Dominus sit in corde tuo & in labijs tuis. Tum ille, quia erat eximia facundia, nec minore doctrina præditus, Oratoris argumenta, tanquam araneorum telas nullo negotio dirupit; eorumque Concilij negotium, qua de re tunc agebatur, ad Romanum Antistitem, summũ Christi Domini in terris Vicarium---pertinere, solidissimè, gravissimè, & efficacissimè, audientibus & stupentibus cunctis probavit----Sanè tanta fuit authoritatis apud omnes, statamque vim *(et)* animi gravitatem præ se tulit in omni vita sua decursu, ut cum adhuc inter Theatinos, qui ab eo nomen acceperunt, versaretur, dimisso iam Episcopatu, ac Verona apud Matthæum Gibertum præstantissimum Episcopum, sibi que in primis amicissimum, fortè diuersaretur, Veneto cuidam Patritio illius Urbis Præfecto, qui Excommunicationis, in quam inciderat, absolutionem in Episcopo aut ade Sacra petere, & solemni ritu obuinere detrectabat, publicè obuius, & rei cõscius, primo hominis aspectu nihil dubitans, terribili obtutu, voceque, illum ita compellavit: Heus tu, inquit, genua flecte, & ab Episcopo tuo veniam pete. Quibus ille territus verbis extemplò paruit---In conclauibus porrò, seu Cardinalium Comitijs Sede vacante habitis, ipse tanto interuallo ceteros Patrum authoritate superavit, ut Pontificem se habere etiam Pontifice orbatis videretur. Ipse enim contra sanctorum Patrum statuta, & antiquorum Canonum Regulam, graviter peccantes publicè ac liberè redarguebat: inuehique solcebat in prauas quorundam artes captandi Pontificatus, ad eò ut aliquandò palàm, frequente ipsorum Cardinalium cœtu, dicere non sit veritus, significatum sibi fuisse, surrexisse inter fratres, hoc est è medio sacri Collegij, quendam Simonem Magum: quod si ita esset, denuntiare se illi ex tunc iram Dei capiti eius proximè impendentem. Neque verò de illa animi sui sensum aperiendi libertate aliquid remittebat unquam timore ullo malevolentie, aut inuidiæ, quam in se ea ratione concitaret, aut ne sibi his modis aditum ad summum Pontificatum præcluderet. Eo siquidem erat igne diuini honoris accensus, ut præ illo quamlibet magnam dignitatem fastidiret, ac nihili propemodùm faceret. Ludouicus Donius d'Attichy Episc. Æduensis in flor. Card. to. 3. pag. 143. & 144.

DISQUISITIO NONA.

Quanta fuit Cardinalis Carafæ authoritas apud omnes? Narretur iterum quod Verona cum illius Urbis Rectore ac Episcopo Giberto patrauerat. Oratorem in Consistorio quomodò olim ac disertissimè confutauit? An meruit sudorè ut Pontifex propria illi manu detergeret?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu loc. cit. in Paulo III.

2 **F**Vit in eo non modò zelus Fidei, ac Religionis tuendæ propagandæque ardentissimus; sed etiam tantæ authoritatis apud omnes, tan-

tantamque oris & animi grauitatem præ se tulit in omni vitæ suæ decursu, vt cùm adhuc inter Theatinos versaretur, ac Veronæ apud Matthæum Gibertum, præstantissimum Episcopum, sibi que in primis amicissimum fortè diuersaretur; Veneto cuidam Patritio, illius Urbis Præfecto, qui in Excommunicationis laqueum inciderat, absolutionem in Episcopo aut æde Sacra petere, & solemnè ritu obtinere detrectabat; publicè obuius, & rei conscius, primo hominis aspectu nihil dubitans, terribili obtutu voceque, illum ita compellarit: **HEVS TV, inquit, GENVA FLECTE, ET AB EPISCOPO TVO VENIAM PETE.** Quibus ille territus verbis extemplò paruit. Solebatque postea fateri, se Theatini Præsulis percussum imperio ad eam demissionem Ecclesiasticæ Indulgentiæ implorandæ deuenisse. *Et supra; Pontificiam, inquit, potestatem insigni pectoris robore defendit.* Cùm aliquando Orator quidam Magni Principis nonnulla, quæ Ecclesiasticæ Maiestati, & potestati aduersari videbantur, in Consistorio pronunciaffet; Pontificem summum huic Oratori respondere par non est, dixit Carafa: id ad me, qui Concilij cœtui præsumptinet. Et submisso poplite, ijs verbis, Iube Domne benedicere, pronunciat; cùm Pauli dexteram signum Crucis efficientem aspexisset; & linguam, Dominus sit in corde tuo & in labijs tuis, dicentè audiuiisset; *Latine, doctè ac disertè, magna loquendi libertate Oratoris argumenta confutauit: & Concilij negotium ad Romanum Antistitem summum, Christi Vicarium, non autem ad terrenarum ditionum Principes, qui filij non magistri eius sunt, pertinere, MAGNA AVDIENTIVM ADMIRATIONE ostendit. Hactenus P. Oldoinus. Idemque traditur in additione Andreae Victorelli ab eo rursus impressa. Et*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu de varijs virt. histor. lib. 1. cap. 2. num. 1. fol. 150.

3 Quum sacro in Purpuratorum Patrum Conuentu, coram Pontifice, Magni cuiusdam Principis Legatus ferociùs, quàm pro sacri Senatus Maiestate, & Pontificis ac Patrum sanctitate, locutus videretur, assurgens (*Cardinalis Carafa*) atque à Pontifice impetrata venia dicendi, liberrima, (*semperque Latina*) oratione, Legati audaciam castigauit, ac ne porrò hiscere auderet, pudorem incussit: **MERVITQVE VT FRON- TIS SVDOREM PONTIFEX,** dimisso Senatu, **PROPRIA DETERGERET MANV;** grandi si hoc ageretur apud homines mercede: sed altiora Carafa sequebatur. Nimirum, vt lenimentis lenta redeat valetudo, ita præciso abruptoque reprehensionum genere serpentibus grauioribusque morbis, veluti cauterio, obuiam eundum est. *Capita habita à Cardinali Theatino disertissimæ orationis narrat Caracciolus lib. 3. cap. 8. & Sylos par. 1. lib. 8. pag. 297. ubi, Pontifex, ait, vt finem dicendi fecit Cardinalis Theatinus, sua ipse manu manatè fronte ac vultu sudorem absterfit. Tum ad*

ad Nepotes suos: Mirabilem hunc virum, inquit (hac ab illo appellatione Theatinum nominatum narrat Panuinius) honestare pro meritis dignisque honoribus, ut votum esset, cumulare ipse nequeo: vobis eximia hac virtus, animique magnitudo relinquatur amplificanda. Quo non obscurè monere eos voluit, ut dignissimum summa Insula caput, ad id ipsi fastigij dignitatisque postea prouocarent.

I Præclaro suo instituto, ac singulorum profectui consultum iri putarunt Somasceni Patres, si in Theatinos, eorumque Ordinem abirent: unumque cum illis, & corpus, & mens esset. Cæpta res agitari inter illos seriùs: utque nostras leges, & iuendique rationes propiùs, atque accuratiùs inspicerent; quandam nostræ administrationis, morumque formam anno præterito à Bernardino Schotto, qui Præpositum Venetæ Domus agebat, efflagitarunt; qui compositis ad eos litteris, quæ penes nos sunt, pauca illa nostrarum Constitutionum capita, ac veluti semina, quæ scripta olim ad Episcopum Gibertum memorauimus, confestim misit; quibus perlectis, in capessendo nostro Instituto animum mirificè obfirmarunt. Quare, cum grauisimum negotium expediri, nisi à tota Congregatione non posset, opportuna rei peragenda, huius anni Comitia, quæ haberi Venetijs sciebant, existimarunt; utque cæpta iam esse intellexere, quatuor illic è primæ notæ ac nominis Patribus coactos unà Nostros conuenere: ac proposito communi suæ Congregationis consilio, votoque, summis precibus rogare, ut qui coniuncti iam animo, affectuque erant, necti unâ, eademque disciplina, admitti in nostram familiam contingeret. Causam prolixius perorarunt; eo potissimum incitamento, quod sicuti cum ingenti sui ipsorum compendio futuram eam coniunctionem, nexumque pro certo habebant; ita non dubitarent, & in rem etiam Theatinam fore: cerè adauctis copijs, iunctisque unâ viribus, atque animis, cum proximorum saluti, cum diuinæ gloriæ, fructuosius, ac generosius, utramque disciplinam militaturam. Pergrata Nostri ea Patrum religiosissimorum uoluntas fuit, & qui negotium non exigui quidem momenti esse intelligebant, ac maius profectò, quam ut posset breui, atque à solis ipsis confici, responderunt, persuasum habere se, communem, magnamque in utrumque Ordinem ab ea unione utilitatem deriuaturam; sed rem esse diutiùs examinandam, nec sine Patrum, qui Neapoli commorabantur, consultatione, quos probè de re Somascena certiores reddi oportebat. Permitterent igitur, ut negotium mora, & consilio explorarent; quicquid subindè decreuissent, nunciaturos. Res verò, ut luculentius, atque ad historiæ fidem constet, libet hic Venetorum Patrum ad Neapolitanos, quas modò laudauimus, litteras recitare, quarum autographum in Neapolitano Paulinæ Domus Tabulario habetur. — Ergo post nonnulla, quæ pertractata inter ipsos memorantur, hæc statim Patres. [Inerea temporis peruenere huc quatuor è primoribus Somascena Congregationis Patribus, qui suorum omnium nomine petiere, atque enixius rogarunt, ut eos complecti, atque inter nos ipsos admittere placeret; causasque adnumerarunt quàm plurimas, quibus fore, ut res diuino honori, animorum utilitati, ac utriusque Sodalitatis adiumento

mento cederet, nobis ipsi persuaderemus. Decevere autem ex ijs Sacerdotibus, & Clericis plerique ad omnem regularis instituti amissam vitam, moresque exigere, conceptis publicè Religionis votis: utique facilius impetrent, modum aliquem, ac imperamentum educationi puerorum statuere: tum, è suis domicilijs illa retinere, aut deserere, quæ visa nobis fuerint: ea denique præstare omnia pollicentur, quæ nobis sederint: idque tanta animi demissione, quantam enarrare prolixius fuerit. Paucis responsurum: putare & nos, id è re futurum veriusque Congregationis: sed excuti studiosius oportere, atque ea omnia diligenter inspicere, & curare, quibus confici, ac firmari gravissimum negotium possit. Efflagitandam præterea diximus vestrum omnium sententiam, quos de commodis, fructuque, quem ipsi in rem communem promanaturum prædicant, condoceseri necesse est; quod enim uerò præstari minus posse existimamus, antequam è Nostratis aliquis de eorum domicilijs, de instituto, de statu rerum accuratè edoctus, vos postea moneat. Eapropter statuimus, fratrem nostrum Bernardinum presbyterum, & Ioannem Antonium, una cum quibusdam ex ijs Patribus adlegare, ut eius Congregationis loca, præcipue Ticinensem videant: ubi sacram Ædiculam, ac domicilium excitatum scimus, ita ut excerpere iam Dei cultus, & communis disciplina Nostratum more possit; atque eò iam nonnullos ex ijs Sacerdotibus, & Clericis, qui obstringi uotorum sacramento in animu induxere, conuenisse; & cum ijs secularem quendam Sacerdotem, prædiuitem, qui pijs operibus addictus, de construenda, amplificandaque domo cogitat. Ac proinde sperare se Patres non exigua, affirmant: præsertim cum plerisque iam relictis domicilijs, in opportunioribus consistant, in educandis, formandisque pueris non admodum multis, occupatis; quorum qui sacris Ordinibus idonei uidentur, ad Dei cultum erudiuntur. Esse porro ex ijs quam plurimos præclaræ omninò indolis, præstantisque ingenij, Græcis, Latinisque litteris haud mediocriter initiatos, Theologia, sacraque Scripturæ studijs adiuuandos. Hac in præsentibus habuimus, quæ monere, uos duximus: nunciaturi, quæ nobis Bernardinus noster in dies significauerit, ut una consuleret, ac ferre sententiam uestram possitis. Joseph Sylos in hist. par. 1. lib. 7. pag. 250.

DISQUISITIO DECIMA.

Num Cardinalis Carafa Hieronymum Æmilianum, Venerabilem Somaschæni Ordinis Fundatorem, Romam euocauit, ut Orphanorum & puel-
larum domicilium institueret? Somaschenam deinde Congrega-
tionem cur & quomodo cum Theasina coniunxit?

Data ab eo literæ recitentur.

P. Ioannes Bollandus è Soc. Iesu 8. Febr. fol. 260. col. 2. num. 63.

2 **C**Um per eos dies à Ioanne-Petro Carafa iam Cardinali, cui (Hieronymus) se totum, ut antea dixi, permiserat, literas accepisset,

P p

qui-

quibus Romam perbenignè inuitabatur, vt ea in Vrbe, alijsque Pontificiæ ditionis Ciuitatibus, eadem charitatis officia exequeretur; suoque exemplo multos ad eandem pietatem excitaret (nullum enim adhuc Romæ institutum erat Orphanorum domicilium, nullum puellarum) ille quadam die, communi oratione cum alijs perfoluta, ita de Cardinalis Carafæ voluntate ad eos retulit; vt diceret se, eodem tempore, diuersis planè locis, à duobus accersiri, Romam quidem à Carafa, à Domino autem in Cælum. Tùm adiecit: Sed Cæleste iter Romano haud dubiè breui præferetur. Quod ab eo dictum non sine certa futuri euentus præsentior, non multò post res ipsa comprobauit. *Et ibidem fol. 219. num. 10.*

3 Postmodùm cum Hieronymus Aemilianus sanctè e vita cessasset, (verba sunt Barbosæ) Ioannes Petrus Carafa, Cardinalis Theatinus vniuit Theatinorum Congregationem cum hac Somaschensi, vt piorum Operum curam suscipiat, eaque omnia pietatis munia peragat: quod Somaschensi in virtute sanctæ Obedientiæ præcipitur, vt in suis literis est videre sub Dat. Romæ in proprijs Ædibus VIII. Nouembris MDXLI. Eas literas exhibet Sylos lib. 7. hist. in quibus hac verba leguntur:

4 Venerabiles fratres in Domino æternam salutem. Scripserunt ad nos nuper dilecti nobis in Christo Augustinus, & alij Clerici, ac deuoti Laici, qui in plerisque istius Prouinciæ locis operibus pietatis intenti, curam præcipuè educandorum in Dei timore, & in bonis artibus pauperum orphanorum sollicitè susceperunt, nos magna cum instantia requirentes, vt nos illos in nostros agnoscere, ac suscipere vellemus, neque eorum spem, quam ab exordio inceptiois suæ in nostro præsidio collocassent, frustrari pateremur. Quandoquidem illorum operum fundamenta nostris auspicijs iacta essent, nosque ad eos tùm, cum Venetijs effemus, bonæ memoriæ Hieronymum Aemilianum, nostrum in Christo dilectissimum fratrem, destinasse; quos Duce eadem opera, & cœpta, & ita, Domino fauente, aucta sint, vt non absque multarum animarum profectu Domum Dei grato odore repleuerint: quin etiam nonnulli ex eis de virtute in virtutè ambulantes, eòsque, Domino inspirante, progressi sint; vt ad nostrum regulare Institutum conuolare desiderent, seque penitè sub iugo eiusdè Regulæ diuinis obsequijs mancipare. Accessit ad hæc etiam Venerabilis fratris nostri, presbyteri Bernardini Sabinesis de illorum vita, & moribus, deque studio deuotionis, ac feruore charitatis, nec non etiam de vestro iudicio fida relatio, quæ apud nos meritò plurimùm valuit; & vt magis ex animo huic negotio incumberemus, effecit. Quare in primis nobis visum fuit, vt idem Presbyter Bernardinus, frater noster, iuxta præscriptū vestrum, Neapolim pergeret, & fratrum nostrorum, qui ibi Domino famulantur, super hac re sententiam exploraret: sed cum intrà paucos dies indè rediens, de vnanimi eorundem fratrum consensu ad nos litteras attulit-

tulisset; nos omnipotenti Deo gratias agentes, & de eius benignitate sperantes, de his rebus omnibus Sanctissimum D.N. consulendum duximus, vt qui Dei vices gerit in terris, eiusdem Dei, & Domini nostri super hac re voluntatem suo nobis oraculo aperiret. Quamobrem idem Sanctissimus in Christo Pater, & D.N.D. Paulus, diuina prouidentia Papa Tertius, viuæ vocis oraculo nobis hoc negotium demandauit, & vt illud in nostram fidem reciperemus, iniunxit; atque vt vos hortarer in Domino; & nihilominus nomine, & auctoritate Sanctitatis suæ, vobis in virtute sanctæ Obedientiæ præcipiendo, mandarem, vt eorundem piorum operum curam pro Dei amore, & pro sanctæ Sedis reuerentia, vos suscipere deberetis, & illis ita diligenter intendere, vt ex vestro regimine eadem opera de bono in melius cum salute animarum, & cum diuini Nominis honore procedant. Et cum vos de his omnibus, quæ circa eadem opera, experimento didiceritis, nos certiores reddere curabitis, idem Sanctissimus D.N. ex nostra fideli relatione intelligat, quid sit super toto hoc negotio per Sanctitatem suam, & per eadem sanctam Sedem Apostolicam statuendum. Nos igitur cupientes in omnibus, vt debemus, eiusdem Sanctissimi Domini Nostri parere mandatis, hoc onus in nos, confisi de diuini auxiliij largitate, suscipimus; & vos omnes, fratres carissimi, hortamur in Domino, sed & vobis, auctoritate nobis tradita, in virtute sanctæ Obedientiæ præcipiendo, mandamus, vt supradictorum piorum operum, & personarum, in eis quomodolibet pro tempore seruentium, curam, & administrationem suscipere debeatis; & ex eisdem personis, si qui Clerici, vel Laici ad vestram professionem, Domino vocante, aspirauerint, qui tamen vobis secundum Deum videbuntur idonei, illos ad probationem, & professionem recipere; & tam ex illis, postquam probati fuerint, quam ex vobis ipsis idoneos rectores, & gubernatores eligere, qui administrandis supradictis pijs operibus, & in sinceritate fidei, & sanctitate morum educandis, & erudiendis iuuenibus præponantur, ac pro eorundem iuuenum qualitate, & ingeniorum diuersitate, siue in litterarum studijs, siue in mechanicis artibus dirigendis, & instituendis, viros in primis fideles, & honestos, & earum rerum peritos, constituere, vel conducere; & tam illis, quam cæteris personis seruentibus supradictis curam, & administrationem in temporalibus, & spiritualibus diligentem impendere, & illis omnibus Ecclesiastica Sacramenta ministrare: & omnibus priuilegijs, tam vobis, quam illis hætenus concessis, vel in posterum concedendis, vti, potiri, & gaudere, vt liberè, & licitè possitis, & valeatis, eadem Apostolica auctoritate, nobis specialiter tradita in hac parte, vobis concedimus, & indulgemus, contrarijs non obstantibus quibuscumque. Datum Romæ in Ædibus nostris die octaua Mensis Nouembris MDXLVI. Hæc ibi: quibus à Barbosa summam descriptis, succenset ei Sylos, quòd de

hac Ordinum coniunctione, inquit, perindè loquatur, ac si non ipsi Soma-
scheni summis precibus cum nostris egerint, vt reciperentur. Quod Bar-
bofa non negat: sed vt lectori minùs necessarium omittit. Ita P. Bollandus.

I Cardinalis Theatinus corruptam iã Ochini mentem nõ uno, vt innuimus,
testimonio didicerat: verùm vt tanti nominis ac dignitatis virum rescivit, à suo
tandem Ordine, atque à Fide, ad Hæreticorum partes descivisse, ac misisse post pau-
lò impiam de fugæ suæ consilio ad Pontificem Apologiam, in qua contumeliarum
plaustra in Romanam Fidem, in summum Christi Vicarium, in Catholicum no-
men effunderet: commiseratus precipitem viri casum, mentisque ab alienationem
epistolam ad ipsum lucubrauit, dignam planè, quam aut ipsemet, aut Chrysostomus
exarasset. Nàm præter eximium, ardentemque Fidei Zelum, quo reuocare ad suam
frugem impium transfugam, ac desertorem Religionis studet, quæ suis è sacra Scri-
ptura verbis, admirando quodam genere eloquentiæ, ac sermone planè disertio acer-
rimoque, illum prolixius increpat monetque. Ne egregia hac lectorem paranesi frau-
demus, illam hic ex Ioanne-Baptista Tuso exscripsimus. Ioseph Sylos in histor.
par. 1. lib. 6. pag. 213.

DISQUISITIO VNDECIMA.

*Ad Bernardinum Ochinum Cardinalis Carafa num epistolam scripsit, vt ad
sanio rem mentem, Romanamque Fidem, à qua descivuerat, mulcendo
ac deterrendo reduceret? An demum Ochinus errores suos
eieravit, & in odium fidei interfectus fuit
ab Hæreticis?*

P. Ioannes Rhò è Soc. Iesu interrog. 6. fol. 94.

2 **C**VR Bouerio, in Ochiniana historia, summa fide ac diligentia
versanti, non credam? Qui sub ann. 1543. num. 32. fol. 542. de Ber-
nardino sic habet: Certum est, Hæretico illum Spiritu exagitatum, cum pri-
mùm Catholicæ Fidei nuncium remisit, in Geneuensem Urbem se fuga
recepisse: atque indè cum Apologiam illam, dira conuitia aduersus Ro-
manam Ecclesiam euomentem ad Pontificem misisset: plerosque ex
Catholicis Viris compulit, vt in eam stylum perfringerent. Inter quos
IOANNES-PETRVS CARAFA, TVNC S. R. E. CARDINA-
LIS, qui deindè Pontifex fuit, Pauli IV. nomine nuncupatus, PARÆ-
NETICAM EPISTOLAM, OMNI PIETATE REFERTAM,
STYLO ELEGANTIORI AD EVM SCRIPSIT---his verbis.

3 Quid tibi in mentem venit, ò Bernardine? Quis te Domini malus,
velut reprobum olim Israeliticum Regem, arripuit spiritus? Pater mi,
Pater

Pater mi, currus Israel, & auriga, quem paulò ante, quasi in spiritu, & virtute Eliæ ascendentem mirabamur in Cælum; quid modò cum curribus, & equis Pharaonis descendentem dolemus in Infernum? Quomodò cecidisti Lucifer, qui manè oriebaris? Quomodò obscuratù est aurum, & mutatus est color optimus, argentum tuum versum est in scoriam, vinù tuum mixtum est aqua: Vinea Dei electa, vinca deliciofa, vinea fertilis, quæ suauissimos botros profcrebas, quomodò conuerfa es in amaritudinē vitis alienæ? Expectatus vt faceres vuas, quid tam acidas fecisti lambruscas? Qui dulcissimos filios tuos inebriabas, quomodò acetum, & amarissimum fel propinas? Qui nutriebaris in croceis, quomodò amplexatus es stercora? Quid orbatum lugemus, & sterilem, quem innumerabilium videbamus Patrem lætantem filiorum? Totus ad te confluebat Italicus populus, totus inter vbera tua morabatur. Tu terram prodidisti, tu populum occidisti. O delire senex, quis te fascinavit, vt alterum tibi confingeres Christum, quem à Catholica Ecclesia non didicisti? Vt te ad aliud conuerteres Euangelium, quod ab vberibus matris tuæ non suxisti? Tu signaculum similitudinis, tu præco Altissimi, tu tuba longè latèq; sonans, tu plenus doctrina, tu decorus scientia, tu Cherubin, extinctus, & protegens, tu in delicijs Paradisi fuisti; posuit te Dominus in monte sancto suo, posuit te in lucernam super candelabrum, posuit in salem populorum, posuit columnam in templo suo, posuit te custodem in vineis, posuit te pascere gregem populi sui: & eleuatum est cor tuum in decore tuo, perdidisti sapientiam tuam in altitudine superbiæ tuæ, in multitudine iniquitatum tuarum polluisti sanctificationem tuam, proiecisti sermones eius retrorsum, conuertisti te ad idola domus Israel, libasti Baalim, factus in laqueum, & in scandalum vniuerso mundo: idcirco proiecit te in terram, & quasi fal infatuatum emisit foras, vt conculceris ab hominibus: omnes, qui viderunt te; omnes, qui te audierunt, obstupescunt super te, quia nihil factus, & nihil eris, morte incircumcisorum morieris in terra aliena. O, inquam, delire senex, an non cognoscis, has omnes propheticas voces in te esse completas? Has non ignoras vir doctissimus; hæ nō te latent, virum in sacris litteris eruditum. Ah quàm magnus eras, Bernardine, in oculis omnium; si in oculis tuis paruus esse voluisses. Ah quā pulcher eras, & speciosus; nisi speciem ipse tuam adamasses, nisi vmbra ipse tuam captare contendens, veram pulchritudinem, teque ipsum miserè demersisses. Confectum illud sacrum tuum rude, rubentes pileos, & Pontificum mitras superabat; nuditas tua, purpurea, pretiosaque operimenta vincebat; nobile illud stratum tuum in crate, ac tabulis, mollissimis cubilibus deliciosius poterat æstimari; profunda illa tua, & admiranda paupertas omnes terræ diuitias possidebat; exaltata erat in mundo, & vsque ad Cælos gloria tua: modò traditus in reprobum sensum, factus es

in

in derisum omni populo, canticum eorum tota die. Vt quid tam malè propter te hodiè audit Euangelicum ministerium? Tam malè tractatur Monasticum nomen? An non pudet, senem ab infantia Christianum, à pueritia Deo dicatum, ad tantam insaniam deuenisse, vt in graui hac etate tua ea vel facere, vel dicere, non erubescas, quæ nec Ethnici faciunt, nec Publicani? Tu extremam iam paupertatem semel & secundò professus; modò pecuniam contrectas, modò auro suffarcinaris, modò pauperis pœnitet Christi? Tu antiqua, consuetaque Ordinis tui abstinentia minimè contentus, nouum tibi, ac sectatoribus tuis viuendi rigorem induxeras, longiores vigilias, acriores inedias, asperius indumentum, duriora ieiunia, humilioris corporis nuditatem, arctiorem denique rerum omnium egestatem. Hæc tu Magister induxisti; hæc tu in prouecta iam, & senili ætate probasti; nulla hic adolescentiæ excusatio, nullus errori relinquitur locus. Modò repentina leuitate, sacrilega mutatione, non dexteræ Excelsi, sed inuidiæ Diaboli, proficcta fraude procedis, seculari habitu, nobilibus vestimentis: modò sacra irrides, modò ieiunia abrogas, modò continentiam culpas, modò absque dierum selectu, vel reuerentia, quibuscumque pinguibus saginaris: modò extremam eructas cœnam, & crudum pauonem in balnea portas: toto ætatis tuæ tempore facie liuida, proluxa barba, veste pannosa, seuerâ pollicitus vitâ; nûc vngueta redoles, nûc voluptati indulges, nûc bacchanalia viuis. Multa bona opera mundo ostēdisti, multos ab erroribus reuocasti, multos cōtinēter viuere docuisti, multis piâ largitionem persuasisti, multos ad meliorē vitæ frugem induxisti: nunc quidquid ædificasti, destruis; quicquid parasti, amittis; nunc quantum in te est, malo tuo exemplo, omnes ad vomitum compellis; & qui tam peruersè, & impudenter peccas, multò sanè deterius quod peccas, excusas; & dum ad ea, quæ malè agis, tuæque turpitudini patronus accedis, magis quàm eras peccator, efficeris. Detur timori Romani Pontificis, quòd peccasti; detur sanguini, quòd ad Schismaticas partes commigrasti: certè maledicentiæ tuæ virus, & impium excusationis tuæ venenum, nulla simulatio protegit, nulla causa falsa defendit. Pudet me, (mi Pater, vbi Catholicus esse volueris, semper venerande) pudet omnes candidos Christianæ veritatis cultores, ea de te ipso iactante audire, quæ nullus vnquam aduersarius ausus esset infringere; scribis enim in illis tuis præclaris, quæ vulgò circumferuntur, Apologeticis litteris, hætenus te Christiano populo velatum Christum prædicasse: deinceps verò verum illum, ac liberum producturum te, comminaris. Quid est, quod loqueris, Pater? An non vides, tuiste teneri laqueis? tuis pedicis irretiri? Quæ vnquam saxa, quæ Cruces, quis parricidarum culleus, quæ asinaria mola in caput tuum, in tuam ceruicem, in tuum sufficient supplicium? An putas, te impunè iam dudum Christianum populum illudere potuisse, qui

An-

Antichristum pro Christo prædicaueris? qui Pharisæicum fermentum pro sacra doctrina, qui pharmacum pro vero lacte propinaueris? Siccine simplicem gregem infecisti? Siccine innocètes oues, carnifex, sermonum tuorum lenocinio ad lanienam attraxisti? Et quam fidem tibi posthac adhibendam sperare possis, qui impijssimis mendacijs auditores tuos seduxeris? qui tamdiù panem pollutum porrexeris? Qui tamdiù diuinum Verbum adulteraueris? Vides ad quod saxum impingis? Vides quàm profundam tibi præparas foueam? Vides quàm ex diametro in verticem tuum iniquitas tua descendit? Attende, obsecro, quàm malè tibi non constas, quàm periculosè teipsum mutas: Si veritatem tibi esse constabat apud Lutherum; si Petrum, & Paulum, eorumque Ecclesiæ successores non rectè videbas ambulare in sinceritate Euangelij; si quæ in populis prædicabas, non secundùm Catholicam fidem esse sciebas; cur tamdiù siluisti? Cur Dei veritatē in iniustitia detinuisti? Cur in stercore ipso tuo computruisti? Cur impiè Hieroboam in illis tuis vitulis aureis omnem Israel peccare fecisti? An putas, strophis hisce tuis nobis illudere, & ne veram præuaricationis tuæ causam agnoscamus, cornicum, vt veteri dicitur proverbio, nobis oculos infigere? Quin potius cum B. Rege confiteris? quin vociferaris? Hactenus Ecclesiæ vera prædicaui; hactenus in sana doctrina perseueraui; hactenus Catholicum sensum gustavi; hactenus talentum mihi creditum benè dispensaui: nunc superbia mutauit cor meum; nunc lumen oculorum meorum non habeo; nunc fœnum agri, vt bos, comedo; nunc rationabilem exutus mentem, cum feris, & bestijs habito. Quis non videt? quis non intelligit, quo spiritu ductus sis in desertum, vt tenteris, & vincaris à Diabolo? Dùm magnus haberes in Ecclesia, dùm Principes audiunt, dùm te populi admirantur, dùm nobiles te prædicant, & Italiae Ciuitates; tua latet hypocrisis incorruptum verbum, quod disseminas. Vbi sanctissimus Pontifex te citat, vbi conscientia tua te accusat, vbi iniquitas pœnam formidat: nunc primùm nudum te agnoscis, nunc primùm ad aliud Euangelium te conuertis. Vides, in te non hæere mandatum, sentis malè factum figmentum; si malè locutus es, pœnitentiâ testimoniū perhibe de malo: asperge te cinere, accinge te sacco, induere cilicio, in ieiunio, fletu, & plâctu, teque pœnitentem ostende. Videat populus, què seduxisti; videat Ecclesia, quam decepisti, quòd iniquitates tuas agnoscis, quòd peccatum tuum contra te est semper. Hanc pœnitentiæ formam vel tuus ipse bonorum operum antiquator, Euangelicus Epicurus, Lutherus, negare non potest: tam in Israelitico Rege, & Niniuitis, quàm in cæteris omnibus pœnitentiam omnium arbiter Deus approbavit. Nunc verò verè tibi induendus erat saccus, què vt iactâter fortalsè assumpseras, sic proculdubio temerariè dimisisti; nunc dura subeunda erat eremus, vbi & Pontificis ultionem euitares, & diuinam aduersùs te indignationē

pla-

placares. Tu verò spreto religioso cultu, diuiso genitricis vtero, confractis sponsæ tuæ vberibus, abrogatis sacris cærimonijs, relictis patrijs legibus, confugisti ad Assyrios, defecisti ad Babylonios, conuersus es ad Balach, & fecisti tibi præputium iuxtà ritum gentium, vt dimices contra matrem tuam, vt exprobres populum Israel, & maledicas Ecclesiæ Dei, vt summo Pontifici detrahas. Accessisti ad gétem Apostatricem, ad Domum exasperantem, ad populum incredulum, ac rebellem, vbi crapulæ, & ventri indulgeas, vbi incestuosa matrimonia iungas, vbi deneges, vbi Christum iterum crucifigas, inconsutilem eius tunicam scindas, & partem ex ea cum impijs militibus facias, vbi Euangelicam libertatem, iuxtà quod dixit B. Apostolus, in occasionem carnis conuertas. Matrem, quæ te genuit, reliquisti; ex eius ore mel, & lac suauissimum suscepisti; nunc aperis contra eam os tuum; exaltas, & exacuis contra eam linguam tuam, leuas contra eam calcaneum tuum. Heu, heu, Pater mi, quid fecisti nobis sic? tantum ne potuit indignatio? tantum ne valuit ambitio? verè astra nō sunt munda in conspectu Dei, & in Angelis suis reperit prauitatem. An non satius erat tibi in exilium, & in carcerem ire, quàm Ecclesiam Dei confundere? An non præstabat mortem ipsam oppetere, quàm Dei legem derelinquere? quàm sacra vota infringere? quàm solennia instituta violare? Vt quid tanto Orbis totius scandalo, tanta animarum pernicie, tanto existimationis tuæ dedecore, caniciem tuam cum dolore deducis ad inferos? Adhuc in auribus nostris resonant illæ tuæ luculentissimæ conuersiones de continentia bonis, de Sacrorum deuotione, de ieiuniorum obseruantia, de mirificis Sanctorum præconijs, de monasticis laudibus, de paupertatis honore. Adhuc ante oculos nostros appares nudis pedibus, pannosus, & horridus, adhuc alges, adhuc esuris, adhuc fitis, adhuc nudus existis; & inter epulas, & comestiones, delicias, & cubilia, inter mollia strata, inter vulgares tabernas, inter ebrios, inter incestuosos, inter blasphemos, inuerecundus Apostata videri sustines? Vbi illæ tuæ voces magnificæ de mundi contemptu, de persecutionum beatitudine, de constantia in aduersis? Vbi acerrimæ illæ tuæ inuersiones contra bonorum cupiditates, contra ambitionum vanitates, & insanias falsas? Confusa sunt omnia, & cassa sunt omnia. Vbi tu ipse, qui prædicabas non furandum, furaris; qui non mœchandum, mœcharis; qui abominabaris Idolum, & sacrilegium facis? Vbi tu ipse Magister, totum id operis destruis, quod antea docebas. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum? vt nocte fleam, vt luce plorem baculum Ecclesiæ fractum, magistrum populorum obcæcatum, pastorem in lupum conuersum, sapientem patrem in reprobum sensum commutatum, Christi præconem diabolum effectum. Quis magnum suscitet Samuelem? Quis mansuetum Dauidem exhibeat, qui Absalonem lugeat infelicem? Quis proferat Euangelicum patrem,

qui

quàm meretricibus reuertētē prodigū filiū recipiat? Si fortè surgas, si fortè ad eū redeas, & dicas: Pater, peccaui in Cælū, & corā te iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me, sicut vnum de mercenarijs tuis. An non tibi melius existimas reuerti ad Patrem tuum, ad domum genitricis tuæ, vbi abundas panibus, quàm in longinqua ad eò regione pascens porcos, mori? Quid tibi in barbaris gentibus? quid tibi cum alienigena nutrice? quid tibi cum nouerca? Quid in externis ædibus? quid cum praua, & adultera? quid cum muliere meretrice, quæ etiam proprium oppressit, & uiuentem veræ matris filium conatur diuidere? Agnosce vbera, quæ te lactauerunt; agnosce vocem vocantis, vocem plorantis, uocem in Rhama, vocem ab excelso clamantis: Reuertere, dilecte mi, & assimilare capræ, hinnuloque ceruorum super montes Bethel, super montes aromatum. Non poterit obliuisci mater infantem suum; non poterit Pater contineri, quin occurrat, quin amplectetur, quin osculetur, quin proferat stolam primam, & occidat vitulum saginatum. Mitescet super te virga summi Pontificis, vbi mitescat in te furor sacrilegi erroris. Senties indulgentem Patrem, vbi te Catholicum exhibeas filium: moueat te sanctorum chorus, moueant fratrum tuorum preces, moueant filiorum lacrymæ. Noli ipsos decipere, noli ipsos paruifacere, pro quibus mortuus est Christus. Leua in circuitu oculos tuos, & vide quos in Christo genuisti, quos dulcissimo lacte nutriti, quos solido cibo pauisti: omnes isti congregati sunt, & venerunt tibi, venerunt orationibus, venerunt votis, venerunt obsecrationibus, vt piè suscipiant, vt in humeros suos gaudentes imponant, vt ad dominicum gregem lapsum pastorem reducant; vt visa tua resipiscencia, gratias Altissimo referant, pijsissimæque voce decantent: Pater noster perierat, & inuentus est; mortuus fuerat, & reuixit. Oportebat te, ò frater Bernardine, qui veritatem profiteris, ad militiæ tuæ libertatem veritatis testimonio non abuti: & Scripturæ auctoritates ad erroris redargutionē assumere, nō ad firmandā impietate peruertere; ne eius soliditatis leuissimas sermonū tuorū nebulas existimares: vt clarissimo Solis iubare facile dissipari non posse, vana tibi persuasione præsumeres. Quid namque tibi cum pastoris voce, qui iam lupus dignosceris? An non rapinam arbitraris nostrorum tibi virorum surripere testimonia? Vocat te Romanus Pontifex, vocat te Christi Vicarius, vocat te Caput Ecclesiæ; nihil adhuc cōminatur, vim nullam intentat. Tu ad vocantis vocem, nuditatis tuæ conscius te abscondis? Tu à facie Domini Deitui fugis? Tu Principi populi Dei maledicis? Tu contumeliosus Semei in Regem tuum saxa conuertis, & super hæc omnia, Euangelicam tibi sententiam arrogare non erubescis? Si me persecuti sunt, & vos persequentur: sic tibi blandiris, ò Bernardine; sic bellè tibi, tuisque decantas, si me persecuti sunt, & vos persequentur? Quasi non idem licet furibus, & homicidis; quasi martyrem fa-

ciat pœna, non causa? Quid ad perditos, & prauos homines, quod ad magnos Apostolos dictum fuit? Quid ad sicarios, & latrones, quid ad sacrilegos, & adulteros, quod ad humiles, & Religiosos viros, quod ad fideles, & Deo caros, diuinum promulgauit Oraculum? Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Quos vos? Vos discipulos meos, vos electos meos, vos imitatores meos, vos Vicarios meos, vos Præpositos Ecclesiæ meæ, vos persequentur; vos inquam, humiles, vos obedientes, vos sanam doctrinā tenentes, vos à fortissima pœna non recedentes. Ecce de quibus Veritas dicit; ecce de quibus bonus Pastor prædicit, qui me persequentur. Qui sic dixit, qui ad tales, ac tantos dixit, non utique ad vos dixit, non vos designauit, vos seductores, vos apostatas, vos rebelles, vos ebrios, vos incestuosos, vos sacrilegos, vos Christianos Epicuros: vos, qui meritò à pijs Præsulibus, ac Principibus, persecutionem patimini, non propter iustitiā, sed propter scandala vestra, propter duritiam vestram. Vos igitur iustè salutaris gladius obruncat, vos iustè pia medica manus à sano corpore refecat, de quibus nequaquam dictum est, & vos persequentur; alioquin cauendum erit Christianis Principibus, ne sceleratum quempiam occidant, ne reum aliquem omninò sua sententia condemnent: impleantur fora sceleribus, domus homicidijs, viæ latrocinijs, valeat lex Cornelia, dormiat Iulia, ne Euangelicæ comminationi obnoxij fiant, ne audiantur cum Bernardino acclamantes, si me persecuti sunt. Cauendum ergò erat ipsi Petro, ne durum quidpiam moliretur in Ananiam, & Saphiram. Cauendum & Paulo, ne Corinthium incestuosum sathanæ traderet in carnis interitum; ne Magistri sententia eis obijceretur, si me persecuti sunt? Quas igitur cornicaris, quas obijcis nubes, quas ad populum phaleras, ut de te, tuisque sectatoribus credi velis ad se non dictum, si me persecuti sunt. An non fortasse non minus te aliquid existimas magnis Apostolis? Num ad signa tua rugiunt dæmones? Num ad vmbra tuam sanantur infirmi? Ut verum de te asseras dictum, si me persecuti sunt. Non te persequitur quæ odit peccata, non homines; quæ omnibus laxat vbera, quæ nulli gremium claudit; non persequi potest Ecclesia in te Christum, qui longè à Christo recessisti: non te persequatur ambitio tua, non te persequatur iniquitas tua, & nullum habebis aduersatē, nullum senties persequentem. Sit vna fides, & erit vna pax; sit vna in Ecclesia confessio, & vna amicitia ratio. Tolle vitulos aureos, tolle excelsa; non sint Roboam, & Hieroboam; Hierusalem & Samaria; sit vnum ouile, ut vnus pastor: & simul tolles, si me persecuti sunt, & vos persequentur. Hæc Parænetica Epistola tanta pietate ab Eminentissimo Viro conscripta cum Ochinum non hominem, sed ex homine in hæreticam pecudem, omni rationis nedum veræ Religionis sensu carentem mutatum offendisset; nihil ab eo præterquam risus atque hæreticæ insanix furores extorsit----- Verùm illud

illud nobis prætereundum non est, quod de extremis ab Ochino gestis, haud ingrata fanè memoria, tam ab exteris Scriptoribus, quàm à priscis Ordinis monumentis, ac fide dignis testimonijs traditum accepimus: quæ Ochinum in extremo vitæ discrimine, Hæreses omnes Genève recantasse, ac tandem pugionibus interfectum, pro Fide occubuisse testantur. *Rem verò gestam prolixè narrat fol. 350. Bouerius. Ipsum adi. Sed tradita hætenus Cardinalis Epistola aliquot alias eius temporis, in lectoris gratiam, ne cum plerisque alijs intereant, huc adijcimus.*

I. Generali Magistro Patrum Prædicatorum. Ex Farr. 10. 1. fol. 67.

4 Admodùm Reu. Pater. Post reditum Sanctissimi Domini Nostri ex Conuentu Nicænsi; cui ego corporis infirmitate detentus interesse non potui, cum non modica animi mei lætitia intellexi quàm pias & religiosas cogitationes tibi Spiritus sanctus immiserit, vt saltem te isto grauissimo officij tui fasce leuares simul, & pauperulam Beatissimi Patris Dominici familiam multis incommodis, propter absentiam & pressuram tuam vexatam atque afflictam, ab interitu quodammodò liberares. Hoc certè erat illud vnicum tot ac tam diuturnis malis remedium, quod in primis ipse sanctissimus Dominus Noster agnouit, & tibi ex Germania suis literis intimauit: hoc est, quod Dominus meus Reuerendissimus Cardinalis de Saluiatis eiusdem familiæ Protector tibi ex Nicæa scripsit. Hoc inquam est, quod non modo ipse Prædicatorum Ordo, sed omnes Religiosi, & omnes boni, atque vniuersa Christi Ecclesia iam pridem à te expectare, atque adedò exposcere, ac efflagitare videbantur. Quid enim aliud, vel ad pietatem religiosius, vel ad hominum opinionem laudabilius, vel ad eiusdem Ordinis calamitatem subleuandam utilius facere potuisses? aut quo alio argumento clariùs ostenderes, ex isto tuo Magistratu, non quæ tua sunt, sed quæ Iesu Christi, omni ratione quæsisse? Neque verò iuxta quorundam hominum impietatem ne lac ipse comederes, & lanis operireris, voluisti gregem Domini dispergere, sed temet ipsum statuisti offerre pro ouibus vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Nam cum omnis Prælatio, non eorum qui præsumunt, sed subditorum causa à Deo constituta sit, nimis profectò peruersè ac præposterè locus superior occupatur, cum is qui præest, quauis ex causa officij sui munus implere, & subditis prodesse non potest. Quamobrem tibi in primis gratulor, qui isto tuo prudentissimo ac religiosissimo consilio, & ætati tuæ & tranquillitati simul & saluti, nec non Ordinis tui extremæ iam necessitati prospicere decreuisti. Et eidem Ordini identidem gratulor, quòd tandem in pristinam libertatem ac dignitatem per te restituendus esse videatur, ita vt absque vlla perturbatione & acceptam ignominiam deleat, & suo regimini, iuuante Domino, liberè prouideresse posse confidat. Perge igitur quæso te, & ea, quæ in tam pio ac Religio-

so Opere agenda sunt, magno & volenti animo effice, vt & tua virtus, atq; animi tui moderatio apud sanctissimum Dominum Nostrum, atque apud nos non vulgariter commendetur; & totus Prædicatorum Ordo profecto tibi plurimum debere fateatur. Quæ autem te facere oporteat, & quæ nos in hoc facienda ceseamus, cum per literas R.P. Protectoris Ordinis, tum per Venerabilem F. Vincentium Ficcizanum, Priorem Conuentus Perusini de eiusdem Ordinis Obseruantia Regularis huius Romanæ Prouinciæ, quem pro hoc specialiter ad te duximus destinandum, tibi prolixius innotescant. Illos itaque audies, & alterius scriptis, atque alterius dictis eam fidem adhibe, quam nobis ipsis, si te præsentibus alloqueremur, adhibendam putares. Vale in Domino, & ora pro me. Romæ VII. Augusti 1538. Tuus in Domino fil. Cardinalis S. Xisti. *Meminit de his literis Sylos in histor. par. 1. lib. 6. pag. 218. ¶ Caracciolus in Pauli IV. vita. lib. 3. cap. 3. Eratque tunc, vt obseruo, Magister Ordinis F. Ioannes de Fenario, cui Carafa persuadebat ut sese Magistratu abdicaret, quod vt breue eorundem Magistrorum Chronicon ait: Francisco Christianissimo Regi Francorum, vel propter verbum (vt dicebatur) liberius prolatum & repetitum suspectus, vel propter depositionem Priorissæ Prulliani contra quorundam Procerum Regni voluntatem infensus, vel ob aliam quæ nos latuit causam, iussus est non exire septa Conuentus Terosani. Sic ibi. Sed fortasse antequam literas Theatini Cardinalis acciperet, vitam cum morte religiosissime commutauit.*

II. Cardinali Alphonso Lusitania. Ex Farr. 10. 1. fol. 145.

5 Illustrissime ac Reuerendissime Domine Obseruandissime. Erat Officij mei pro mea erga Serenissimum Regem, fratrem tuum, & erga tuam Amplitudinem pietate, de ijs, quæ hic aguntur, & sæpe ad te & diligenter perscribere. Sed ista rerum omnium perturbatio, in qua nostrorū peccatorum merito, versamur; & vt video, nisi Dei benignitas occurrat, versabimur, ita deiecit animum meum: ita me ab omni actione non auertit solum, sed deterruit, vt totus iam conuersus sim ad detestandam industriam meam, qua sub sole studiosissime laboraui. Vndè cessauit, renouitque cor meum ultra laborare sub sole; & dixi cum Propheta: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Sed quoniam corpus quod corrumpitur, aggrauat animam; & funes peccatorum circumplexi sunt me; & hoc saxum, quoad Christus voluerit, vel ingratum mihi voluendum est: feremus, eodem Christo adiuuante, quod est ferendum. Et interim charissimi Doctoris Fariæ, qui apud nos rerum vestrarū, magna cum dexteritate ac dignitate, negotia gerit, crebris de te deque fratre tuo colloquijs, nostras ærumnas non mediocriter consolabimur: quodque illi coram de nostro erga vos obsequio pollicemur, etiam tibi hoc..... fidei nostræ chirographo promittimus. Et vt verbis Prophetis dicā, si oblitus fuero vestri, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua mea

mea faucibus meis; si non meminero vestri; si non proposuero vos in principio lætitiæ meæ. Vale decus Præsulum: meque Serenissimo Fratri tuo addi&tissimum Clientem tuo favore concilia: ac de ijs, quæ Petrus Dominicus attulit, deque ceteris omnibus, quæ postmodum subsecuta sunt, quod quidem ad me pertineat, eiusdem charissimi Do&toris literis fidem adhibe. Iterum vale. Romæ 26. Octobris 1543. Illustriss. ac Reuerendissimæ D.V. Seruus Io. Petrus Carafa Cardinalis Theatinus.

6 III. *Similes de eius seculi calamitatibus querelas perscripserat ad Iacobum Sadoletum S.R.E. Cardinalem; qui epistolarum lib. 13. fol. 568. disertissime illi respondit his verbis: Ioanni-Petro Carafa S.R.E. Cardinali &c. Maxima cum animi mei lætitia legissem tuas literas (significabant enim humanitatem, & beneuolentiam erga me tuam, quam in alleuando fidei meæ onere adhibuisses, quod ego tuum in primis erga me officium à tua virtute & prudentia postulaueram) nisi eadem ad me literæ detulissent querelam quandam multarum molestiarum, quas sustines, & non obscurum indicium doloris tui, quem video tibi in animo exortum, propter temporum calamitates, quibus & intus & extra sic premimur & vrgemur, vt consolationem vllam vix possit quisquam quanuis sapiens inuenire. Sed ego qui ad dandum tibi consilium aptus non sum, tamen confido te, cum te metipsū respexeris, nec ex ijs quæ extra te, sed quæ in te ipso sunt expenderis, multas reperturum ad te consolandum vias. Omnino cuncta, & ab impetu hostium infesta, & seditionis, ac sectis, quæ inter nos ipsos ardent, graui-ter vexata sunt: animis præsertim hominum, qui vbique sunt, his temporibus ac moribus vehementer infensis. Sed tamen in quo culpa nostra non est, id animo æquo omnes ferre debemus. Sed non ingrediar ad disputandum, neque tibi meam sapientiam ostentabo, quæ prorsus nulla, magisque ea mihi abs te est mutuanda. Quod partium est mearum, & mei muneris, id facere conabor: vt tibi agam pro tuo erga me singulari merito gratias, quas equidem habeo, agoque maximas: teque obsecro, vt quæ restant ad res illius Monachorum Ordinis, qui meæ fidei crediti sunt, constituendas; eodem quo instituisti consilio prudentiaque gubernes: quo quidem nihil mihi accidere potest gratius. Vale. Carpent. II. Nonas Septembris 1539.*

7 IV. *Accidit autem, dum Ioannes-Petrus Cardinalis Theate moraretur, ex Sylo par. 1. fol. 198. vt inter Carolum V. & Galliarum Regem Franciscum de Insubria Principatu acerrime dimicantes, cum quadam essent sancita induciæ; Paulus III. in longioris amicitia, solideque pacis spem erectus, maximos eos Principes, vt secum vna in colloquium venirent, adhortaretur; destinata conuentui sede, velut opportunissima, Nicia, Prouinciæ in Gallia Vrbe. Ac re quidem constituta, Cardinalis Theatinus augere & ipse eo in itinere Pontificis comitatum, ac pompam statuit. Et adnuit Pontifex, qui perspecta abunde tanti viri eruditione ac eloquentia,*

tia, iuuari non minimùm posse intelligebat in ijs rerum grauissimarum consulario-
 nibus; cùm de componendo Catholico Orbe, ac fœderatis iunctisque uiribus de effun-
 denda in communem Christiani nominis hostem armorum vi, agi deberet. Verùm
 interceptus morbo cùm viam iam corripuisset, prosequi abeuntem Pontificem mini-
 mè potuit: excusauitque mox literis valetudinem, quas Populi Comiti Nepoti, qui
 ad Caroli Augusti Aulam adibat, eratque Paulo item Tertio carus, perferendas
 dedit. Scripsit præterea ad Imperatorem ipsum epistolam planè disertam, qua cum
 illo agit quàm facundissimè; rogatque vt pronis in pacem auribus, tot bellorum mo-
 tibus Orbem dirè uerberatum commiseraretur: Italiam potissimùm spectaret, cuius
 maximè in sinum Potentissimorum Principum odia ac tela impingi, tanta cum pie-
 tatis clade, ac præcipui sanguinis impendio, uidebantur. Viæ me commiseram,
 inquit, ingenti quidem desiderio, vt debitum tuæ magnitudini, ac serui-
 tutis meæ Officium Maiestati tuæ persoluerem. At qui me repenti inua-
 sit morbus, reuocare gradum compulit. Verùm cùm in tuæ Maiestatis ob-
 sequium isthuc se se conferat illustis Populi Comes, Nepos meus; quod
 ipse coram præstare minùs potui, per illum quidem, ac literis agere con-
 stitui. Quocirca officium, quod sui meoque nomine conabitur Comes, ro-
 go vehementiùs, vt gratum acceptumque habeas, ea scilicet beneuolen-
 tia, qua sua olim, dum inter seruos tuos in Aula agerem, complecti, atque
 honestare solitus eras. *Ac paucis inieriectis sic pergit:* Et quoniam frui Maie-
 statis tuæ præsentia, atque vt peroptaueram, alloqui nõ est datum, liceat
 saltem literis precari te, vt reputare tecum ipse velis, in hoc cum sanctis-
 simo Pontifice, Gallorumque Rege congressu, omnium in Maiestatem
 tuam oculos, animosque intentos iam esse: miserrimam præcipuè, diuul-
 samque Rempublicam Christianam tot tantisque calamitatibus, quæ
 ipsam penè confecerunt, exorare à te infimis precibus, obortisque lacry-
 mis, opem, pietatemque. Age Serenissime Inuictissime Imperator; subeat
 aliquando incendatque generosum pectus ingentium malorum commi-
 seratio. Heu, nullibi iam non mortalium cruor exundat: at quorsum isthæc
 laniena? Deletæ passim Vrbes, excisæ Prouinciæ, polluta Tempa, prosti-
 tuta Matronarum pudicitia: atque inter hæc, conscelerata, ac nouissimis
 supplicijs digna capita, non impunè modò, sed pretio grassantur. Quod-
 que me angit pulsatque grauiùs, illud porrò est; explicari quotidie, extol-
 lique magnificentiùs, ab cruentissimis hisce nostris prælijs inferni hostis
 vexilla: atque hinc Hæreticorum confidentiam, & contumaciam, hinc In-
 fidelium perfidiam, Christianorum turbis, ac dissensionibus inualescere
 in dies magis magisque: ita vt nisi Dei Bonitas, tuæque Maiestatis virtus
 tempestiuè aderit, nil propiùs est, quàm vt in Turcarum triumphum præ-
 damque concedamus. Nos verò, qui internuncij, Pacisque inter Deum
 hominesque interpretes sumus, vt iam exarmare iram Numinis, ipsum-
 que ad pietatem flectere valeremus. At pronunciare illud quidem possu-
 mus:

mus: Omnes declinauimus, inutiles facti sumus; non est qui faciat bonū, non est vsque ad vnum. Nulla vsquam Religio, nulla Numinis reuerentia, nullus diuinarum humanarumque legum timor. Nam & si Romanus Pontifex erigere rem Christianam, ac refarcire morum damna, indictis quā Reformatione, quā Concilio, quam diligentissimè, curauerit: frustra nihilominus omnia; quando sine Maiestatis tuæ ope, atque in publicæ amplissimæque pacis sanctionem suffragio, ab hac improbitate ac contumacia temporum, honesti sanctique aliquid impetrare, actum agere omninò est. Sanctitas sua profunda iam senectute, defectisque penè viribus imbecillior, longum iter cum sui incommodo, vt accisis Ecclesiæ rebus coram auxilium impleret, suscipere non dubitauit. Ades, Clementissime mi Domine, faueas, sis, quæso te, solatio ac præsidio impensiùs efflagitanti: ita Maiestatis tuæ vota, successusque omnes, ac tantarum palmarum, omniumque Barbarorum victricem stirpem tuam secundet ac fortunet Deus, eo nimirum Imperij incremento, ea vitæ diurnitate, atque incolumitate, qualem optares, voueresq; ipse, cui me, Gratia Maiestati- que tuæ deuotissimum ex animo commendo. Populi die 25. Maij 1538.

V. Capucinis Sanctimonialibus Neapolitanis. Ex Tuso in suppl. fol. 34.

8 Ioannes-Petrus Carafa miseratione Diuina tituli S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis, Venerabilibus & Religiosis Mariæ Longæ Modernæ & pro tempore existenti Abbatissæ, nec non Monialibus nunc & pro tempore existentibus Monasterij cōstruendi Ordinis S. Claræ Neapolitanæ Ciuitatis salutem in Domino sempiternam. Noueritis, quòd hodie sanctissimus in Christo Pater & D. N. Dominus Paulus Diuina Prouidentia Papa III. ad preces nostras, quas vestro Nomine Suæ Sanctitati porreximus, vobis & Abbatissæ in dicto vestro Monasterio pro tempore existenti, ac Monialibus prædictis, vt Confessorem vobis possitis eligere Presbyterum secularem, vel cuiusuis Ordinis etiam mendicantium Regularem; qui vestris Confessionibus diligenter auditis, vobis absolutio- nis beneficium impendere, & pœnitentiam iniungere valeat salutarem, ac etiam Sacramenta omnia vobis, tam in vita, quàm in mortis articulo, ministrare: quin etiam Moniales profiteri volentes recipi facere, & velū Professionis illarum, extra claustra benedicere: & intus per te Maria Soror, vel per Abbatissam suprascriptam profitentibus imponatur. Sed & Visitationis officium in vos & vestrum quamlibet, ad crates tamen absque ingressu eiusdem Monasterij, liberè exercere, & omnia alia & singula facere, quæ Confessores vel Visitatores Monialium eiusdem Ordinis S. Claræ secundum Regulam, Constitutiones, etiam laudabilem ipsarum, consuetudinem facere possunt & valent, de solita Sedis Apostolicæ benignitate concessit pariter & indulgit, Nobisque viuæ vocis oraculo demandauit, vt de huiusmodi concessionis gratia fidem Vobis per has nostras

stras literas faceremus, non obstantibus in contrarium facientibus quibuscunque: Et propterea præsentibus manu nostra subscriptas, & nostri sigilli appensione munitas fieri fecimus: per quas omnibus supradictis, ad animarum vestrarum, & aliarum Monialium in dicto Monasterio pro tēpore existentium pacem & tranquillitatem testimonium perhibemus. Datum Romæ in Palatio Apostolico in Domo nostræ residentię sub Anno à Natiuitate Domini Millesimo quingentesimo trigesimo octauo, die verò decima Mensis Decembris, Pontificatus eiusdem Sanctissimi D. N. D. Pauli Diuina Prouidentia Papæ III. anno IV. Ita est Ioannes-Petrus Cardinalis qui supra manu propria. Ioannes Bernardinus Tuscarus de mandato.

VI. Thomæ Sanctellæ Clerico Theatino. Ex Farr. 10. 1. fol. 165.

9 Ioannes-Petrus Carafa, miseratione diuina tit. S. Sixti S. R. E. Presbyter Cardinalis Theatinus nuncupatus, Archiepiscopus & Comes Theatinensis dilecto nobis in Christo Thomæ Sanctellæ, Clerico Theatino salutem in Domino sempiternam. Vitæ ac morum honestas, aliaque laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus personam tuam ex fide dignorum testimonijs iuari percepimus, nos inducunt, vt tibi reddamur ad gratiam liberales. Cùm itaque, sicut accepimus, perpetua Cappellania S. Saluatoris sita in Ecclesia nostra Theatina, quæ de iure Patronatus Laicorum Nobilium videlicet dilectorum filiorum, Iacobi ac Ioannis-Baptistæ, & Scipionis de Valignano, vt dicitur, existit: quã quondam Stephanus Raufei, vltimus possessor, dùm viueret obtinebat, per obitum eiusdem extra Rom. Curiam vita functi, aut aliàs certo modo vacet ad præsens, & vacare noscatur, ad quam sic vacantem Nobis per dictos Patronos infra tempus debitum præsentatus fuisti. Nos igitur præmissorum meritorum tuorum intuitu, tibi specialem gratiam facere volentes, præsentationem eorundem Patronorum in personam tuam factã, tanquam idoneam & sufficientem admittimus, & admittendam duximus &c.

VII.

10 *Illud præcipue non dissimulandum, ex Sylo par. 1. lib. 6. pag. 199. quòd cùm cognouisset, potētiore quosdam Procerum, sparsosque per Theatina Diocesis Oppida Dynastas-----eò iam licentiæ deuenisse, vt inferre Clericis contumelias, eorumque bona aut proscribere, aut usurpare, libertatique Ecclesiarum detrahere non dubitarent; cauere confestim malo, atque opportunè, strenuèque consulare statuit. Quapropter vt parem crimini timorem incuteret, ac solenni quadam pœnarum veluti pompa terreret vehementiùs sacrilegos; Bullam in die Cœnæ Domini, illi omninò similem, quam maximi Pontifices grandi quodam apparatu rituque hac ipsa die Romæ pronunciant, in id gentes sacrorum contemptores reosque euulgauit. Et verò res supra Antistitum infulas ac dignitatem fuit, digna profectò generosiore Cardinalis Theatini indole, ac Zelo; quo sanè adultæ iam Dynastarum impoten-*

potentia mirificè fræni. Extat apud nos Bulla, quæ euulgata Mense Aprilis fuit sequentis anni quo item Carafam reuerti Romam conigit. Hactenus Sylos.

I Constat plurium Scriptorum testimonio ac fide prænunciatos Carafæ publicæ rei Christianæ fascès: idque non modò paulò ante quàm Pontifex renunciaretur: verùm cum nondum lucem aspexisset, ac multis etiam retro seculis: ut liceat comprehendere, quàm maturus terrarum Calique Præfecturæ accesserit, quem tanò ante Maximum Antistitem tempora consignarunt aut præoptarunt. Et quidem assolet Diuinum Numen, quæ maxima in terris sunt, priusquàm eueniant, luce quadã præuia indicare ac polliceri. Regna præsertim cum Rectores mutant, persæpe Cæli aut hominum linguam prædixisse exploratum est. Pontificum verò historias euoluenti occurret non semel præsignificata plerisque, haud dubijs quidem indicijs, summæ Potestatis insignia. Et prætermisiss plane multis, de Gregorio quidem Septimo, Sanctissimo Pontifice, illud compertum habemus, cum puer adhuc ad Patris pedes, dolantis ligna, fuit nanque fabri lignarij filius, aliquandò luderet; ex ijs, quæ caderent segmentis efformasse casu elementa litterarum, quas nondum nouerat, quibus una iunctis, redditum illud regij Psaltis: Dominabitur à mari usque ad mare. Quo visus, si bimet ipse, dictante, siue ductante manum Numine, amplissimæ Dominationis, quam adeptus subindè est, uaticinium conscripsisse. Fuit hic Gregorius natione Tuscus, Cluniacensis primùm Monachus, Hildebrandus nomine, postèa Pontifex, sua uir tempestate ingenio, fama que summus; celebrioris præsertim sanctitatis, quæ diuino adflatum Numine futura etiam intueri solitum, narrat apud Baronium Guiglielmus Malmesburiensis, eius seculi scriptor. Atque hūc quidem Hildebrandū, eximia uirtute celebratissimum, quem sibi puer Romanum Principatum prædixit, prænunciasse item Ioanni-Petro Carafæ, ac marmori ad posteritatis documentum commendasse, habetur ex Iulij Antonij Sanctori, amplissimi perindè et grauissimi Cardinalis Sanctæ Seuerinæ litteris, ad amicum datis: quem docet, repertum per antiquum marmor cum hac inscriptione : QVINQVAGESIMO QVINTO TERTIO A MARTIO I. PETRVS POST CRVCEM SEDEBIT PONT. MAX. PETRI DIES ATTINGENS, DE QVO QUIDEM CVM SECVLI SVI PONTIFICVM GESTA SIT SVPERATVRVS, HILDEBRANDVS DIVINO HOC AFFLATV PRÆSAGIENS, HAC POSTEROS MEMORIA COMMONEFECIT. AN. D. M. L. Cuius quidem uaticinij ea uidentur esse explicatio. Anno Domini supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto, Maio mense, qui à Martio est tertius, Ioannes-Petrus Carafa Romanus Pontifex inaugurabitur post Cardinalem Sanctæ Crucis; huius siquidem tituli appellatione Marcellus Secundus vocabatur. Annos Petri attinget, eius uidelicet ætatis, quæ etsi minùs constet, scriptoresque variè adnotarint; colligitur nihilominus intra annum octogesimum sextum excessisse: ac proindè proximè ad illã accessisse Pauli Quarti

euum, qui annum quartum supra octogefimum vixit. Hunc verò Hildebrandum, eundem illum fuisse, quem paulò ante memorauimus, & prophetiæ spiritus, quo claruit & qui notatur annus quinquagesimus supra millesimum, quo ille floruit, luculenter declarat. ----- Celeberrimus in Pontificum serie delineanda Abbas Ioachimus fuit, ac de Cardinali Theatino hac scripsit: [Extollet arbor fractus suos, erit mitis, & iustus, schismate laborabit, & vincet.] Enimverò Capriliæ natus est Theatinus, quod Oppidum arbores undique, ac sylvæ circumcingunt. Ad eò mitis ingenij, ut habet Antonius Cardinalis Carafa: ad eò iustus, ut acerrimus scelerum vindex, atque insectator fuerit. Schismate verò etsi minùs laborauerit; schismatis nihilominùs quoddam genus, ac facies fuit, initum quorundam in eius electionem fædus. Et quòd Campano bello capta Oppida fidelitatis sacramentum futuro Pontifici dicere cogentur; id omninò Pontificiæ authoritati dissentaneum videri potuit. Propiùs verò ad Paulum Quartum D. Nicolai Tolentinatis, quod habetur in Bibliotheca Vaticana, prasagium accessit. Ait quippè: [Seuerus Iudex in senectute sua, gladio, & carcere disperdet impia.] Quid aptius? nam seueritatem quandam ore ipso, ac supercilio prætulit, in perditissimos Nouatores, scelestosque homines vehemens. Tùm prouecta admodum atate, ac propè octogenarius Orbis procurationi ad morus, bellum pro tuenda Romana Sedis magnitudine gessit, quod ad gladium pertinet: Sacra Inquisitionis Domum construxit, quod ad carceres &c. Ioseph Sylos in hist. par. 1. lib. 8. pag. 318. & 319.

DISQVISITIO DVODECIMA.

Num Ioannes-Petrus Cardinalis Carafa prædictus fuit futurus esse Pontifex Summus? Num fore ipse se Pontificem Romanum prædixit? S. Malachiæ Vaticinia, ac de Pontifice Angelico, & duodecim Apostolicis Viris, Vrsula Benincasæ, ac Catharinæ Palmeriæ, Theatinarum Virginum Oracula recitentur. Et num Theatina Sanctimonialia aptiori nomine Regulares Clericæ dici debeant?

P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Vitis Romanorum Pontif. in Paulo IV.

2 **M**ulta de Pauli (sive Ioannis-Petri Carafæ) Pontificatu Præsagia numerantur. Ac primum illud est, quod Ioannes-Paulus Flavius in oratione de Paulo IV. narrat his verbis: QUAMPLVRIMA GRAVITER AC PRÆCLARE GESSIT, PRO HVIVSCE S. SEDIS DIGNITATE TVENDA, ET AVTHORITATE AMPLIFICANDA. ----- Decet profectò in tanto Viro incredibilem prope animi firmitudinem, & summum quoddam in hanc Sedem studium maximoperè admirari. Hinc enim illud est; quòd magnos illi honores tot Summi Pontifices habuerunt

runt. Eundemque quàm libentissimè, quàm sæpissime, quasi diuinum quoddam Oraculum exaudierunt. Quod Marcelli II. sanctissimi Viri, de cuius virtute ac meritis nemo satis dignè vnquam loquètur, grauiſſimo testimonio confirmatum est. Quandoquidè is cùm primùm Pontifex Maximus renunciatus esset, **H VNC VNVM PRÆCIPVE IN GRAVISSIMIS REBVS ADMINISTRANDIS CVM HONORIFICENTISSIMA AVTHORITATE SIBI TANQVAM SOCIVM DELEGIT, HVNC CONSVLEBAT, HVNC PLVRIMI FACIEBAT.** Cùmque (quod maximè memorandum est) ipse Marcello iam Pontifici Maximo significatum esset, hunc Cardinalem domicilium (vt fit) non ita commodum sortitum fuisse: **CEDEMVS NOS (inquit) EX HOC LOCO, VT NE TANTO VIRO DESIT LOCVS.** Quasi ita faturum diuinus ille sanè animus præfagiret. Itaque **OMNES, VNO ORB, VNO CONSENSV, ASSEVERABANT, HVNC DECANVM ESSE vestri Ordinis SINGVLARE. QVODDAM COLVMEN, ATQVE ORNAMENTVM.** Quare vniuerso Cœtu comprobante, propter maximæ eius merita, legitimo ritu Pontificia potestate tandem exornatus est. In ditius quidè decursu, nisi fortè in difficillimam, ac turbulentissimam temporum, quæ vix medicinam ferre possent, iniquitatem incidisset, multò sanè plura ac præstantiora suæ summæ virtutis monimenta Orbi Christiano reliquisset. Nullis tamen vnquam conditionibus, nulla temporis angustia, nullo vel vitæ ipsius discrimine, nullo denique humano affectu adduci vnquam potuit, vt quæ ad S. R. E. Catholicæ dignitatem ac Mæstatem pertinere intelligeret, vilo pacto immui pateretur. Fuit enim ita obfirmato constantique animo in rebus honestis conficiendis; vt neque illum vlla vnquam ambitio, neque libido, neque voluptas à proposito consilio abstraxerit, aut re inchoata, quam ipsemet rectam esse arbitraretur, persequenda euocarit. *Hactenus Flavius. Pergitque P. Oldoinus.*

II IPSE PRÆTEREA CARAFA SE SVMMVM PONTIFICEM FVTVRVM PRÆDIXISSE VISVS EST, cùm (vt author est Onuphrius) ad suos conuersus, qui Marcello II. quinquagesimū quartum ætatis annum vix agente, atque aded longè se iam octogenario iuniore Pontificatum adepto, de Theatini supremo Præsularu planè desperabant; **CONFIDITE, inquit, NON DVM VENIT HORA MEA.** Lapſa ea vox in præſagium vertit: nam intra duos menses, & ille sanctè obiit; & iste in eius locum susceptus est. Cùm verò Conclauæ Cardinales ingrederentur, monuit Theatinum Mendozius Orator, vt omnem quidè cogitationem de Pontificatu adipiscendo desereret, proptereà quòd primo loco à Cæsare exclusus esset. Cui is, nihil molestia affectus, & magna animi constantia, voceque ac vultu graui respondit: **IMPERATOR**

(de quo semper is summa cum reuerentiâ loquebatur) IMPEDIMENTO ESSE NON POTEST, QVIN SI ME DEVS VELIT, IN PONTIFICEM MAXIMUM EVADAM. ET ID LVCRO MIHI ERIT, ET BENE VERTET, VT EAM DIGNITATEM TVNC ACCEPTAM REFERAM VNI DEO. *Hactenus P. Augustinus Oldoinus. Et quidem inclytus Cæsar, atque ipse in primis Catholicus Hispaniarum Rex, Philippus Secundus, quanto in pretio Carafam habuerit ac dilexerit, in secundo tomo dicemus. Nunc S. Malachiæ, à quo Ioannes-Petrus noster prædictus fuisse dicitur, cuncta ex ordine Vaticinia adijciantur.*

P. Henricus Engelgræue è Soc. Iesu in lucis Euangelicæ par. 3. in Festo Cathedræ S. Petri Editionis Coloniensis fol. 79. col. 1.

12 Successionem hanc vsq; ad supremum Orbis diem, spiritu Prophetico, obscuris symbolis, de facto luculenter comprobatis, iam inde à quingentis seculis posteris consignauit S. Malachias Archiepiscopus Ardinacensis, qui obiit Anno Christi 1148. die 2. Nouembris.

Ex Castro Tyberis, Cælestinus II. origine Tiphernas, Inimicus Expulsus, Lucius II. familia Caccianemica.

Ex magnitudine Montis, Eugenius III. ex Oppido Montis Magni.

Abbas Suburranus. Anastasius IV. ex Abbate S. Rufi, familia Suburna.

De Rore albo. Adrianus IV. Rurali familia, ex Oppido S. Albani.

Ex tetto Carcere. Victor IV. Cardin. in Carcere Tulliano.

Via Transtyberina. Callistus III. Card. S. Mariæ Transtyberim.

De Pannonia Tuscia. Paschalis III. Vngarus, Card. Tusculanus.

Ex Anfere custode. Alexander III. familia Paparona.

Lux in Ostio. Lucius III. Card. Ostiensis.

Sus in Cribro. Urbanus III. Cribellus, cuius insignia sus.

Ensis Laurentij. Gregorius VIII. cuius insignia enses, Card. S. Laurentij.

De Schola exier. Clemens III. Romanus, domo Scholari.

De Rure Bouensi. Cælestinus III. familia Bouensi.

Comes signatus. Innocentius III. Comes Signiæ.

Canonicus de Latere. Honorius III. Canonicus Laterani.

Auis Ostiensis. Gregorius IX. insignia Aquila, Cardinalis Ostiensis.

Leo Sabinus. Cælestinus IV. cuius insignia Leo, Cardinalis Sabinus.

Comes Laurentius. Innocentius IV. Comes Fliscus, Card. S. Laurentij.

Signum Ostiense. Alexander IV. Comes Signiæ, Card. Ostiensis.

Hierusalem Campania. Urbanus IV. Campanus, Patriarcha Hierosolymitanus.

Draco depressus. Clemens IV. cuius insignia Aquila draconem vnguibus premens.

Angui-

- Anguinus vir.* Gregorius X. Vicecomes; insignia Anguis.
Concionator Gallus. Innocentius V. Gallus Ord. Prædicatorum.
Bonus Comes. Adrianus V. Orobonus Comes Fliscus.
Piscator Tuscus. Ioan. XXI. Petrus Card. Tusculanus.
Rosa composita. Nicolaus III. dictus Compositus, familia Vrsina, cuius insignia Rosa.
Ex Telonio liliacei Martini. Martinus IV. cuius insignia lilia, thesaurarius S. Martini Turonensis.
Ex Rosa Leonina. Honorius IV. Sabellus; cuius insignia rosa à leonibus gestata.
Picus inter escas. Nicolaus IV. Picenus, patria Esculanus.
Ex Eremita celsus. Cælestinus V. ex Eremita Pontifex.
Ex Vndarum benedictione. Bonifacius VIII. Benedictus Caietanus, cuius insignia vndæ.
Concionator Patereus. Benedictus XI. Nicolaus Ord. Prædicatorum.
De Fessis Aquitanicis. Clemens V. Aquitanus, cuius insignia fessæ.
De Simone Osseo. Ioan. XXII. familia Ossa sutoris filius.
Coruus Schismaticus. Nicolaus V. Corbarius Antipapa.
Frigidus Abbas. Benedictus XII. Abbas fontis frigidi.
De Rosa Atrebatensi. Clemens VI. Atrebas, insignia Rosæ.
De Montibus Pammachij. Innocentius VI. Card. tit. Pammachij, cuius insignia sex montes.
Gallus Vicecomes. Urbanus V. Gallus, ad Vice-Comites Mediolanenses Nuncios &c.
Nouus de Virgine forti. Gregorius XI. Belfortis cognom. Card. tit. S. Mariæ Nouæ.
De Cruce Apostolica. Clemens VII. de Luna Card. SS. XII. Apostol. cuius insignia Crux.
Luna Cosmedina. Benedictus XIII. de Luna Card. B. M. V. de Cosmedin.
Schisma Barchinonum. Clemens VIII. Antipapa, Canonicus Barchionensis.
De Inferno pregnanti. Urbanus VI. Pregnans, natus in loco qui infernus dicitur.
Cubus de Mixtione. Bonifacius IX. Thomacellus, cuius insignia Cubi.
De Meliore Sydere. Innocentius VII. dictus Cosmatus de Melioratis, cuius insignia Sydus.
Nauta de Ponte nigro. Gregorius XII. Venetus, Præses Ecclesiæ Nigropontanæ.
Flagellum Salis. Alexander V. Archiepiscopus Mediolani S. Ambrosij; illius insignia sol, qui, vt in nummis antiquis videre est, cum flagello.
Ceruus Sirena. Ioannes XXIII. Card. S. Eustachij cum ceruo, Bononiæ Legatus Neapolitanus.

Corona

Corona Veli aurei. Martinus V. Colonna, cuius insignia Columna cum Corona, Card. S. Georgij ad velum aureum.

Lupa caelestina. Eugenius IV. Canonicus Cælestinus, Episcopus Senensis.

Amator Crucis. Felix V. Dux Sabaud. Amadeus, cuius insignia Crux.

De Modicitate Læna. Nicolaus V. Lunensis, humili genere.

Bos pascens. Callistus III. insignia Bos pascens.

De capra & albergo. Pius II. Secretarius Cardinalium, Capranici & Alberti.

De Ceruo & Leone. Paulus II. Præses Ecclesiæ Seruiensis, Cardinalis S. Marci, qui leo dicitur.

Piscator Minorita. Sixtus IV. Piscatoris filius, Minorita.

Præcursor Sicilia. Innocentius VII. Ioannes-Baptista, Aulicus Regis Siciliæ.

Bos Albanus in portu. Alexander VI. cuius insignia Bos, Card. Albanus & Portuensis.

De paruo hominẽ. Pius II. Piccolhominus.

Fructus Iouis iuuabit. Iulius II. insignia Quercus, arbor Iouis.

De Craticula Politiana. Leo X. Laurentij Medices filius, Pontiani Discipulus.

Leo Florentius. Adrianus VI. Florentij filius, insignia Leo.

Flos pilei agri. Clemens VII. Medices Florentinus, cuius insignia Boli & Lilia.

Hyacinthus Medicorum. Paulus III. Farnesius; insigne, Lilia cærulea, Card. SS. Cosmæ & Damiani Medicorum.

De Corona Montana. Iulius III. antea dictus Ioannes-Maria de Monte.

Fruementum floccidum. Marcellus II. cuius insignia Fruementum floccidum, breui Pontificatu.

De Fide Petri. Paulus IV. antea dictus Petrus Carafa. *Sed illustre hoc Vaticinium pleniùs explicandum. Ne dum enim Ioannis-Petri nomen, sed & cognominis Caram-Fidem ostendit. Tum insignem exprimit Zelum Fidei, obseruantiam illam in Diuum Petrum, atque in Deum singularem fiduciam ab eodem Apostolorum Principe commendatam, qua mirifice in eius pectore exarsit. Pergit Malachias.*

Æsculapij pharmacum. Pius IV. Ioannes-Angelus Medices.

Angelus Nemorosus. Pius V. Michael ex Oppido Boschi.

Medium corpus Pilarum. Gregorius XIII. cuius insigne, medius draco gestans Cardinalis pilas Pij IV. à quo creatus est Cardinalis.

Axis in medietate signi. Sixtus V. qui axẽ in medio leonis pro insigni habet.

De Rore caelesti. Urbanus VII. Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, vbi manna legitur.

Ex Antiquitate Urbis. Gregorius XIV. vtroque Parente antiquissimæ familiæ, ipse antiquitatum Urbis restaurator.

Pia

Pia Ciuitas in Bello. Innocentius IX. Nemo huc vsque explicauit.

CruX Romulea. Clemens VIII. cuius insigne trabs argentea, tribus segmētis interstincta ad modum Crucis Pontificis Rom.

Vndosus Vir. Leo XI. Paralyti obnoxius.

Gens Peruersa. Paulus V. Nemo explicauit.

In tribulatione Pacis. Gregorius XV. sub quo Imperium maximè turbatum nunquam huc vsque respirauit.

Lilium & Rosa. Urbanus VIII. Florentinus, cui Vrbi lilium pro insigni; ipsi & rosis amicissimæ apiculæ. Cæterum respici ab Octauo videtur Urbanus IV. cuius insignia lilium & rosa.

Iucunditas Crucis. Innocentius X. cuius insignia Columba suauem pacis oliuam gestans, electus festo S. Crucis.

Montium Custos. Alexander VII. cuius insignia Montes, quibus sydus Cæleste, velut oculus vigil & custos supereminet, iuxta illud: Stellæ dederunt lumen in custodijs suis. *Baruch. 3.*

Sydus Olorum. Clemens IX. *Quod ad eius Patriæ insigne alludere dicunt: ni pro albis ac sydereis Cygnis, cum nonnemine, Theatinas Eremiticolas Sanctimoniales tunc temporis institutas intelligas, opertas vestibus candidis ac cæruleis, qui colores in eius tessera gentilitia inspiciuntur.*

De Flumine Magno. Clemens X. *Idque ad Cæleste signum ita nuncupatum alludit, in quo sex sydera iniquius cæteris præstantiora emicare, quæ insignia illi gentilitia effingunt. Cæterum hæc 27. supersunt.*

I. Bellua Infatiabilis.	XIV. Vir Religiosus.
II. Pœnitentia Gloriosa.	XV. De Balneis Etruriæ. <i>Luce extant</i>
III. Rastrum in Porta.	XVI. CruX de Cruce.
IV. Flores circumdati.	XVII. Lumen in Cælo.
V. De Bona Religione.	XVIII. Ignis Ardens.
VI. Miles in Bello.	XIX. Religio Depopulata.
VII. Columna Excelsa.	XX. Fides Intrepida.
VIII. Animal Rurale.	XXI. PASTOR ANGELICVS.
IX. Rosa Umbriæ.	XXII. Pastor & Nauta.
X. Vrsus Velox.	XXIII. Flos Florum.
XI. Peregrinus Apostolicus.	XXIV. De Medietate Lunæ.
XII. Aquila Rapax.	XXV. De Labore Solis.
XIII. Canis & Coluber.	XXVI. Gloria Oliuæ.

XXVII. In persecutione extrema S. R. E. sedebit Petrus II. Romanus, qui pascet oues in multitudine tribulationibus: quibus transactis Ciuitas septicolis diruetur, & Iudex tremendus iudicabit populum suum. Hucusque meritissimus de S. R. E. Archiepiscopus & Primas Hiberniæ S. Malachias, Monachorum gloria, melliflui Doctoris Bernardi amicissimus. *Hactenus Engelgrauæ ex Arnoldi Vvionis Ordinis S. Benedicti ligno vitæ pag. 307. &*

Ga-

Gabrielis Bucolini hist. vniuers. Sed his ego Vaticinijs, quanuis id, quod ad Ioannem Petrum Carasam attinet egregium sit (vt sincerè fatear) agrè admodum adducor vt fidem habeam. Vereor enim ne ab aliquo sint conficta, & sancto Viro falsò attributa. Nam prima sunt clariora, & omnia ex nomine, vel cognomine, vel titulo sumpta. Posteriora non item. Sed tamen facile post creatum Pontificem aliquid in eius aut vita aut tesserà aut Patria est inuenire, quod ad ea verba aut symbola quadret. Vt vt sit. De Pastore illo Angelico qua aetate futurus sit multorum Oracula ac planè vaticinia non concordant. Vis tamen eius virtutes ac conditiones audire?

P. Cornelius à Lapide è Soc. Iesu in Apocalyp. cap. 20. fol. 289.

13 Pastor Angelicus admirandæ humilitatis, sapientiæ, & sanctitatis erit: habebitque duodecim Apostolos instar Christi, cum quibus reformabit, & pristino sub Apostolis splendore restituet Ecclesiam. Ita se legisse Cornelius attestatur in Codice B. Amedei, qui in Vaticana Bibliotheca asseruatur. Sed de Pastore hoc Angelico, & duodecim Apostolicis viris eius ministris, vir quidam probitate vitæ insignis me interrogauit, epistola quam subiicio.

P. Vincentius Fassari è Soc. Iesu ad D. Fr. M. M. Cler. Reg.

14 Gaudio quidem exundo, ac cum Simeone decanto: Nunc dimittis Seruum tuum Domine, quia viderunt oculi mei salutare tuum. Nam sanctæ illius Renouationis oracula iam video plenè omnia comprobari. Sed Paternitatem Tuam etiam atque etiam rogo, vt Venerabilis Matris Vestræ Vrsulæ Benincasæ Prædictiones de Pontifice Angelico, de Sanctimonialibus Eremiticis, ac duodecim Apostolicis Viris, qui toto Orbe demum dispersi, in Mundi Renouationem studiosissimè procurandam incumbunt, diligenter exscribat ac mihi tradat. Nam vicissim ego alias cum Tua Paternitate communicabo, quæ quicquid à Vestra Matre prædictum, mirificè comprobant & confirmant. Sed peto, cur Dei Seruam verè Theatinam appellitetis? &c. Ita ad me olim P. Vincentius, vir quidem non modò egregiè Scholasticis disciplinis imbutus, quæ diu in Collegio Panormitano professus est, sed & summa vitæ integritate, ac virtutibus omnibus ornatissimus: cuius innumeras epistolas velex Melita, vel Messana, vel Panormi ex tyrocinio Societatis acceptas, in volumen compactas veluti tanti viri insigne monumentum diligenter asseruo. Quidquid tamen illi rescripsi vt eius petitioni omninò respondeat, summarim hic eodem caractere subiicio. Et quidem de Pontifice Angelico Mater Nostra Vrsula Benincasa multa prædixit, quæ luci danda non arbitramur. Vide à nobis editam eius vitam par. 1. lib. 3. cap. 2. fol. 317. De Eremiticis verò Monialibus & Apostolicis viris, plura etiam Volumina extant; sed & vnã tantum prædictionē sufficere huc adijcere descriptam ab eius Nepiæ Catharina Palmeria, quæ sic habet:

15 Prope Sanctimonialium Eremum, Clericorum Regularium Domus est instruenda, qui non plures futuri sunt, quàm duodecim Sacerdotes: eritque ijs à vulgo inditum Nomen: PADRI TEATINI RITIRATI, hoc est, Patres Theatini in Recessu versantes. Quos, ait Dominus, ego mihi seligo Sacerdotes, similiter ac delegi olim Apostolos, ut ijs arcana mea patefaciam: super his requiescam: & sancto Spiritu replebuntur. Imminetia hi Vrbi mala prospicient: & à me exorabunt ut parcam: & fructum ingentem ferent: eruntque veluti ærumnarum Urbis auscultatores: & tam Prorex quàm Antistes, in rebus arduis consilij eorundem vtentur. Quin etiam Summus Pontifex, difficilibus in rebus sententiam ipsorum exquiret. Me etenim clarè illis ostendam. Eruntque veluti indigentibus panis, afflictorum consolatores, & obscuris in rebus veluti lampades. Ceterùm ipsi veluti tot accensa funalia coram me & hominibus erunt. Et propter grandia Opera, quæ faciã ego per ipsos, vocari poterunt perfecti Apostoli, Doctores, & cari mihi familiares: & omnibus per fugio crūt. Et quanquam peculiari Nomine, *Theatini Ritirati*, dicendi sunt; ut Animas tamen iuuent, propriæ quietis obliuiscuntur: & petentibus consilia non negabunt. Immodò etiam minimè requisiti edicent, quod ipsis à meo spiritu demonstrabitur. Et hi duodecim Patres curam suscipient huiusce Congregationis ac Templi, quod meo iussu excitatum est, vbi ego meam gloriam indicabo. Et ipsi ac Virgines Eremicolæ quies mea erunt: & eorundem exemplo multi Religiosi Viri congregabuntur: & ab ipsis Christiani Orbis innouatio exorietur. *Hæc in compendio Vitæ Vrsulæ Benincasæ, quod Italicè luci dedimus par. 1. cap. 12. num. 74. fol. 125. in Epistolis Catharina Palm. die 5. Januarij mensis num. 13. fol. 526. & in secessu ad Exercitia Spiritualia à me Romæ typis impresso cap. 2. S. 4. num. 37. fol. 116.*

16 Ceterùm ille idem P. Vincentius, cur Vrsulam Benincasam & eius Virgines Theatinas appellitemus, interrogat. Cui respondeo, Matrem nostram Theatinam iurè ac meritiò nuncupari, quòd Theatinam Professionem emisit, quòd à pueritia sua Theatinum habitum induit, & quòd Theatinam se esse pluries ex Dei iussu testata est, ut Latine ac Italicè in eius Vita luculenter ostendimus. Quòd si Theatinum ei nomen in sacris hisce Virginibus non arridet; sciat me Luca Holstenij viri Eruditissimi sententiam approbare; qui ut in compendio vitæ Vrsulæ Benincasæ tradidi par. 1. cap. 8. n. 37. nostras Virgines atque Sanctimoniales appellandas esse cõsebat proprio Nomine Clericas Regulares. Admiraris Virgines ac Mulieres dici Clericas? An non alio, Regulares Canonice, nuncupantur? Vis Clericas fuisse olim ostendam? Vide Gabrielem Pennottum Canonicum Regularem in historia tripartita lib. 3. cap. 39. Vide Ioannem le Paige Præmonstratensem in bibliotheca lib. 1. se. 16. vbi fuisse olim Virgines Clericales, siue ut in titulo habet, Clericas Sanctimoniales demonstrat. Vide Sigebertum Gemblacensem in Chronico sub ann. Dom. 826. vbi disertè tradit in Concilio Aquisgranensi factam fuisse reformationem Monachorum, & etiam Clericorum, & Clericaliũ.

Sanctimonialium regulas quasdam factas. *Et demum Iustinianus Imperator in nonnullis Constitutionibus, inquit: Si quis rapuerit vel sollicitauerit, vel corruperit Ascetiam, vel Diaconissam, vel Monacham, vel mulierem religiosam vitam habentem, bona ipsius & eorum, qui huius sceleris communi-
one contaminati sunt, Religioso loco vindicentur, Monasterio &c. Ascetę
verò & Ascetrię, (vicitato in loco Præmonstratensium Bibliotheca declarat)*
idem profus erant cum Clericis & Mulieribus Clericalibus regulari-
ter viuentibus : de quibus Philo in lib. *de vit. suppl.* & Eusebius lib.
2. *histor. Eccl. cap. 16. & 17.* quiq; à B. Marco in primitiua Ecclesia instituti
dicuntur. *Sed de his rursus ac opportuniùs alibi Disquisitionem instituemus.*

17 *Et hæc habui, quæ de Io. Petro Car. vel Episcopo, vel Clericorũ Regula-
rium Conditore, vel Cardinali, meo labore comperta atq; digesta prælo subiicerem,
plerumque omnia bona fide è Clarorum Scriptorum Soc. Iesu libris excerpta; cetera,
quæ Pontifex insigniter edidit ac patrauit, in altero Volumine complexurus. An
verò hæc lucem laudemq; demereantur, cum ipse discernere non sufficiam, æquum
Iudicem, Censoremq; perquiro: ut animi pendens, eius arbitrio ac iudicio statuam,
num præstet meum hoc Volumen celari potius & abscondi, an publici iuris fieri, &
Augustorum Patrum, sapientia virtuteq; præstantium, perspicacissimis oculis exhi-
beri. Cum nihil omninò cupiam, nisi Deo primò gloriam, Io. Petro nominis clarita-
tem atq; sanctitudinis famam, & pijs lectoribus aliquã utilitatẽ afferre. Itaque ex
toto terrarum Orbe, illustrissimum Virum & Antistitem deligo, generis nobilitate
præclarũ, animi ornamentis insignem, sapientia, prudentiaq; ac vita ad eò integritate
cõspicuũ, ut Io. Petrũ ipsũ basilicè repræsenter à summis Pontificibus sapius accersitũ:
quippe quẽ cũ omniũ laude sapientissimus Pontifex Clemẽs X. Cubiculo suo præfectũ ad-
ministrũ elegit, ut eius opera & fide, horis penè singulis, vti possit, bono totius Reipub-
licæ Christianæ. Ad illũ ergo, hisce meis literis, mitto & dirigo Volumen hoc meũ.*

ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO D.
D. ALEXANDRO CRESCENTIO, ROMANO PATRITIO,
Patriarchæ Alexandrino, Cubiculo Pontificio Præfecto &c.

ILLUSTRISSE AC REVERENDISSE DOMINE.

Mitto tibi Ioannem-Petrũ Carafam, vnà cum S. Caietano, Theatini
planè Ordinis Conditore, vtcunq; à me hoc Volumine expressũ
& illustratum, vt tua præsertim manu & authoritate ad Augustos Patres,
& ad Beatissimum ipsum Clementem X. cuius Apostolicam Sedẽ, & vni-
uersi Orbis Tiaram & Fasces, si dignum, Vir prudentissime ac sapientif-
sime, iudicaueris, iutroducas. Venerabilis quippè Mater Nostra D. Ursu-
la Benincasa, Congregationis & Eremitarum Virginum Theatinarum Funda-
trix, vt Dei Legationem obiret, istuc olim profecta, & Gregorium XIII.
alloquuta, cum admirabili ter illo mentis excessu correpta esset, ab Diuo
Philippo Nerio, cui Pontifex vnice demandauerat eius curam, in tuam
Crescentiorum, antiqua Generis Claritate Virtuteque præstatiũ Do-
mũ inclusa est. Idque ad eò bene vertit, vt diligentissimè examinata, ho-
noricèque

obranis,

norificè ab Vrbe dimissa, & ab Diuo Philippo Clericali etiam Pileo coronata, suæ virtutis ac sanctitudinis famam longè inde latèquæ in omnè mundi angulum explicauerit. Quòd si id Matrì Nostræ tam feliciter accidit apud Tuos; spero fore vt idem obueniat Ioanni-Petro Carafæ Cõfundatori Nostri Ordinis apud Te; qui legendis eius gestis atq; virtutibus, vt es in sacris literis ac studijs versatissimus, plurimùm oblectaris. Cur verò ad Te illum direxerim, plures causæ, grauesque omnes quidem fuere, & & princeps ac potissima hæc fuit: quòd Religiosi Ordinis Conditorem, cui nam tutiùs ac prudentiùs putem, quàm religiosissimo Antistiti, ac nostri Ordinis amantissimo, commendadum, & sanctitudine celebrem, obitq; grauibus muneribus ac legationibus illustrissimũ, ad rãta quidè innocentia præditũ, virtutumque omnium meritis ac fulgoribus Præsulem exornatum, vt in Aulis Principum diu versatus, omnium ad te ora & oculos cum admiratione conuertas. Immo eximium Cardinalem, qui suffragatione omnium in Põtificem Romanum euasit, ad eum mitto, quem totus penè Orbis hodie Christianus flagrantissimè expectat, à tam sapienti & immortalis famæ Pontifice, renunciatum Cardinalem audire. Deindè multis ego nominibus munus hoc qualecunque tibi offerre debebam. Nam cum istuc elapso anno cum Duce Segorbiæ, huius Regni Prorege, & Catholici Regis Caroli Secundi Oratore, profectus essem; per illum, cui à confessionibus eram, multa Theatinis Sanctimonialibus gratias & priuilegia deposcebam. Domum nostram, sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, & immaculatè Conceptæ Virgini sacram, atq; secessui destinatã (cuius tu olim, cum Neapoli esses, à me & Excellentissima Proregina rogatus initium prouexisti) vehementissimè instabam vt sanctissimus Põtifex approbaret. Tum petebam, nostro Ordini facultatem conferret, vt vbiq; locorum ac gentium, Conceptæ Virginis Scapularium, à nostra Matre Vrsula Benincasa susceptum, & toti terrarum Orbi ex eius oraculo impertiendum, ritè benedicere atq; distribuere posset. Quæ tu omnia, supplicibus libellis benignissimè acceptis, atq; Beatissimo Patri statim exhibitis, facillè vt optaueram impetrasti. Quo circa ingratis mihi notam inurerem, si hæc publicè non faterer, & si tuo Volumen amplissimo Nomini non inscriberem, neque illud tibi meritissimo & ornatissimo Antistiti destinarem, vt subseciuis horis euoluas, & quomodò dignũ censeas, aut supprimendum, aut euulgandum, vt vel prorsus intereat, vel perpetuum extet erga te meæ gratitudinis & obseruantia Monimētum. Moneatque lectores meos, vt continuò Deum laudent, atque Deiparam; ac subindè illi ore ac corde decantent: **LAVDETVR SANCTISSIMUM EVCHARISTIÆ SACRAMENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIE VIRGINIS PV-
RITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.**

SYLLABVS RERVM OMNIVM.

QVÆ IN PRIMO HOC VOLVINE
CONTINENTVR.

A

A Brahamus Bzouius confutatur
pag. 29. ¶ 30.

Antonius Caracciolus laudatur 40. ¶
67.

Antonius Card. Carafa extinguit incen-
dium 51. ¶ 42. Mulierculas fugat
43. ¶ 44. Quomodo ad Cardi-
nalatum ascenderit 45. Dei gloriam
quam respiceret 46. Praefectus libel-
lis supplicibus 48. Custos Bibliotheca
Vaticanae 49. Percarus Principibus
Christianis ac Pontificibus 51. Ma-
ronitarum Patronus 52. Pijsime
obit 53.

Apostoli an psallerent? 118. An victu
emendicarent 161. Quae illis tunica
ac pallium esset 202.

Apostolicus an sit Clericorum Regula-
riam Ordo 66. 80. 81. ¶ c. S. Augu-
stinus Apostolicum Ordinem instau-
rauit 65.

Arnoldus Vvion laudatur 30.

Astrologi quam in Carafa genitarum
obseruent 26.

B

B Artholomaeus Chioccarellus errat
in Paulo IV. 31.

Benedictus Tiionius Venetias obit
222. Clericorum Regularium Ordi-
ni nomen dat ibidem.

F. Bonauentura Ordinis Minorum Mi-
nister à Carafa ad Clementem VII.
allegatur 249.

C

S Caietanus Venetis Xenodochium
excitat 211. Ab Hereticis captus
suspenditur ac carceri mancipatur
201. Neapolim allegatus recusat
eligere sibi Socium 224. ¶ 225.
Datur illi comes Ioanes Marinonius
Venetus ib. Oppidani Comitibus Mo-
nasteriū deserit 226. Cur eius ima-
ginibus lilia addantur ib. Ochinum
concionantem audit ac detegit ib.
Mariae Longae ac Capucinarū Mo-
nialiū Confessiones excepit ib. Lau-
datur 71. Diui Pauli Monasterio à
Prorege donatur 228.

Cantio simplex à Clericorum Regula-
riam Ordine renouata 121. A Pa-
tribus Societatis admissa ib. Diu
olim in vsu fuit 122.

Carafaorum familia Neapoli primas
tenet 1. 4. 65. Ex Vngaria ¶ Rus-
sia originem trahit ib. An descendat
ex Sigismundis 3. Quid de ea cen-
suerit Paulus IV. 4.

Clemens VII. Carafa ¶ socijs indul-
get ut trium Votorum Professionem
emittant 73. sub immediata Aposto-
lica Sedis subiectione 74. Ut Missas
¶ Diuina Officia pro libito sibi con-
dant ib. Ut Breuiarium ¶ Missa-
lem librum emendent 75. Ut gau-
deat prerogatiuis ac priuilegijs Ca-
nonicorū Reg. Lateranensiu 74. ¶

161.

161. *Carafa mandat ut absente* 3.
Giberto visitet Veronensem Eccle-
siam 104. & 105. *Nostros cogit,*
ut Neapolim veniant 223.
- Clemens X. nostris indulget ut parua*
Conceptionis Scapularia benedicere
ac distribuere possint 145. *Nostros*
approbat Eremiticam domum 195.
- Christi vestes an atra fuerint* 112. *E-*
xempla Christum imitantium Mo-
nachorum ac Virginam 113. *An*
Christus uixerit ex mendicatis 161.
Apostolos quo nam modo uiuere in-
stituit ib. Eius tunica & palliū 102.
Eius barba ib. Eius habitus Clerico-
rum Regularium Ordini quam con-
formis 103.
- Clericorum Regulariū. Ordo non Apo-*
stolicus sit 66. 80. 81. & seq. *Illi*
qualia sint Tēpla & sacraia 162.
Clerici Regulares Prouidentia Diui-
ne assertores 66. *Quae scriptura loca*
eorundem paupertatem suadeant.
 162. 163. & seq. *Clericos Regulares*
qui nam Ordines fuerint imitati
 103. *Alij praeter Theatinos Clerici*
Regulares sine addito appellari non
possunt 79. *Clerici Regulares cur*
Theatini appellati 96. *Apostolorum*
institutum iterum inuexerunt in Or-
bem 80. *Studijs literarum initio an*
incubuerint 196. & 220.
- Clerici Regulares tempore Apostolorum*
 82. *tempore B. Crescentis* 84. *S. Cy-*
priani ib. S. Prosperi Aquitanici 85.
S. Siluestri ib. S. Eusebij ib. S. Basi-
lij ib. B. Martini 86. *S. Chrysoctomi*
 88. *S. Hieronymi* 89. *S. Augustini*
 81. & 89. *S. Innocentij Papae* 90.
S. Gregorij Magni 92. *Ledradi*
Lugdunensis Episcopi 93. *Iuonis*
- Carnotensis* 81. & 94. *Gerardi*
Doctōris Parisiensis 94. *S. Caietani*
 & *Ioannis-Petri Carafae* 95.
- Clerus qualis fuerit ante Theatinū Or-*
dinem conditum 78.
- S. Crucis exaltata die quomodo noster*
Ordo sit conditus 78. *S. Crucis insi-*
gne cur nostri Patres assumpserint
 102.
- Comitia Generalia cur tertio quoque*
anno in nostro Ordine celebrantur
 116.
- Communicatio Ordinis quid importet*
 188. & seqq.
- Compendiosa Chronica constitutionibus*
Patrum Predicatorum adiecta con-
futantur 29.
- Constantinus Caietanus cofutatur* 30.
 & 31.
- Cucullos cur non feramus* 113.

D

D *Aemones ut psalmodum cantus*
expellat 120.

Diomedes Carafa Pauli IV. Auus lau-
datur 22.

F. Dominicus Maria Marchesius con-
futatur 30.

Domni praenomen cui tribuendum 114.
Cur nostri Sacerdotes ac Moniales
Domni & Domnae appellentur ib.

E

E *Remita cur nostri Patres Venetijs*
audirent 198.

Eremiticam domum cogitat Episcopus
Theatinus 193. & 194. *Sed Ro-*
manum Monasterium non deserere
 195. *Eandem domum nostrorum*
secessui constitutam Clemens X. ap-
probauit 196.

Euangelia nostri Patres cur manu ge-
starent ac quotidie legerent 108.

Quam

Quàm id veteres vsurparint 110.
& 111.

F

Fundatorum nostri Ordinis nomina
cognomina & patriæ 77. & 78.
Cur in nostro Ordine plures sint 72.
Cur duo tantùm insigniores ib. Cur
ali j dicendi sint Socij 73. 76. & 77.

G

Gerardus Magnus Cooperator
Clericorum Regularium 77.

H

Hieronymus Æmilianus spiritua-
lem sibi ducem Carasam eli-
git 207. & 208. Obtemperat eius
nutui 209. & 210. A S. Caietano
excitatum Xenodochium admini-
strat 215. Carasam Veronæ salutat
Romam iturum 273.

Hieronymus Magius vir eruditissimus
de Carasa commentariolum edidit
56. Eius opera 57. Insignis Veneto-
rum Architectus in clade Cypria quã
operam nauavit ib. Constantinopoli
à Turcis strangulatus occubuit ib.

P. Hippolythus Marraccius laudatur
138. & 139.

I

Ieiunant Clerici Regulares in Christi
Domini Aduentu 130. Cur quarta
feria à carnibus abstinent, & sexta
item ieiunant 131. 132. & seq. Cur
secunda & tertia feria ante Cineres
vide in fol. correct.

S. Ignatius suum Ordinem cur Societa-
tem Iesu appellauit 80. Cur Venetijs
cum Clericis Regularibus egit 213.
Cur Carasa illi non fuit 211. He-
reticum in suo Collegio deprehensum
ad Cardinalem Theatinum defere
ac illi tradit 284.

S. Inquisitionis author Carasa apud
Paulum III. 273. 274. 275. &
280.

Ioannes-Antonius Caracciolus Oppidi
Comes nostros exoptat 222. Suos il-
lis census attribuere satagit, sed recu-
sat Caietanus 125.

Ioannes-Antonius Pratus laudatur à P.
Rhò 68.

Ioannes-Petrus Carasa non dum natus
prænunciatur fore Pontifex summus
26. & 27. quo anno editus 27. &
28. Natus sine dolore ac nixu Ma-
tris ib. Quis ei frater quæue Sorores
28. Eius indoles & educatio 29. Nū
S. Dominici habitum induerit ib. An
S. Seuerini Monasterio nomen dede-
rit 30. Quæ nam illi puritas & eru-
ditio literarum 31. 35. 37. 38. 59.
Ecclesiæ Neapolitanæ Canonicus
60. A Cardin. Oliuero eius Patruo
quàm diligeretur 31. 37. Iulio II.
percarus 35. Quàm in verbis pru-
dens & cautus ib. Librorum quàm
studiosus 36. Episcopatum cur recu-
sauit ib. Legatur Neapolim ad ex-
cipiendum Regem Catholicum 36.
38. Romæ Nosocomiū excitat 220.
Creatur Episcopus Theatinus 38.
& 60. Legatur in Angliam 36. 37.
& 60. Regio Sacello præficitur ib.
De Henrico VIII. Anglorum Rege
quid diceret 36. & 37. Carolo V.
Cæsari gratus ib. Cooptatur inter
eos, qui à secretioribus cõsilijs illi erãt
37. & 60. A Margarita Austriaca
postulatus 38. Reuocatur ab Ha-
driano Pontifice Romam 39. Incen-
dium quàm mirificè extinxit ib. &
40. Idem præstitit ob eius memoriã
Antonius Card. Carasa 41. Visitat
Thea-

- Theatinam Ecclesiam* 55. *Cur & quomodo se se infulis abdicarit* 55. 56. 199.
- Ioannes-Petrus Carafa Clericorum Regularium Ordinem excitaturus S. Caietanum cōuenit & ab eo supplex excipitur* 67. & 68. *Facultates in egenos distribuit* 55. *Socios sibi adsciscit* 56. *An prudenter hoc egerit* 57. *Cur Clericorum Regularium Ordinem excitet* 58. 59. *Iuxta primitiua Ecclesie rationem viuere cœpit ib.* *Quæ sibi ac suis proposuit instituta* 61. *Cur Theatinum cognomen nostris adhasit* 59. *Cur voluit Deus nouam Religionem institui* 62. & 63. *Eius Ordo ab Apostolis originem trahit* 64. *Primus Cleri Reformator & Apostolici Ordinis Restitutor est dictus* 65. & 66. *Laudatur ab Orlandino* 66. *à Lancicio* 67. *à Bouerio* 189. *Vno eodemque tempore ipse & Caietanus Ordinis fundationem moliebantur* 66. *Ordinis approbationem efflagitat* 69. *Instituatur solemniter Ordo in Basilica Vaticana* 55. & 70. 78. *Deligitur ipse omnium caput* 71. *Cur duo sint nostri Ordinis Conditores, quisue ipsorum maior atque præstator* 72. 73. 76. 77. *Quale illi fuit in condenda Congregatione propositum* 77. *Qualis esset ante cōditum nostrum Ordinem Clerus* 78. *Noster Ordo sub S. Augustino non militat* 95. *Cur Theatini appellemur* 95. *Non Theatini Episcopi consensione illud Nomen accepimus* 97. *Ita dicimur breuioris sermonis gratia* ib. *Qui post nostrum Ordinem sunt sequuti Theatini appellatur* ib. *Etiam Patres Societatis Iesu* 98. *Cur Christi Domini Euangelia quotidie nostri legerent* 108. *Erga illa Ioannes-Petrus quomodo afficeretur* 110. *Cur nostri in Ordine vellent sedalium paucitatem* 109. *Cur nigris utamur vestibus* 112. *Cucullos cur non feramus* 113. *Cur Domini vocemur* 114. 115. *Cur sit nobis tēporaneus, non perpetuus magistratus* 115. *Cur tertio quoque anno Comiticia celebremus* 116. *Cur psallamus in Choro* 117. *Lucra cantus enumeratur* 119. *Damones expelli psalmodum cantu* 120. *Dei prouidentia implorari* ib. *Cur stando & non sedendo psallamus* 120. & 121. *Cur cātu simplici utamur* ib. *Cur in tēplo unā omnes oremus* 128. & 129. *Cur ieiunemus in Christi Domini Aduentu* 130. *Cur quarta abstineamus à carnibus, & sexta feria ieiunemus* 131. *Mons Pietatis quomodo pro mortuis institutus* 136. & 137. *Quale Cōceptionis Scapulariū habemus* 138. *Quanta solemnitate Neapoli benedictum ac distributum* 147. *Quæ sint nostri Ordinis Priuilegia* 157. 258. *Societatis Iesu Priuilegia nostro Ordini conferuntur* 161. *De Palla, qua in Missæ Sacrificio utuntur Clerici Regulares* 160. *Num alij eadem vii possint* ib. *Qualis sit Theatinorum paupertas* 161. *Quæ nam sacra Scripturæ loca Theatinā paupertatem suadeant* 162. *Quæ Sanctorum exempla promptam Dei Prouidentiam cuiuslibet ostendat* 177. & seq. *Etiam ijs qui in solitudine vitam agunt* ib.
- Ioannes-Petrus Carafa Capucini Ordinis fundationem quam inuit* 188. & 189.

189. Cogitat Eremiticam domum
 193. ¶ 194. sed Romanum Monasterium non deserere 196. Nunc Clericis Regularibus Clemens X. Domum Eremiticā approbat 196. ¶ 197. Carafa in Urbis clade milites nefarios increpat 200. Vnā cum socijs à militibus captus carceri mancipatur 198. 199. 201. ¶ 202. E carcere dimittitur 203. Veluti nube tectus ib. ¶ 204. Venetijs quā vitæ Regulam observaret ib. A Clemente VII. iussus visitat Veronensē Ecclesiā 203. Quomodo Urbis Rectorem suo sermone prostravit 106. 294. ¶ 295. Spiritus Dux à Hieronymo Æmiliano deligitur 207. 208. 209. 210. Venetijs quæ ipse præclare gessit 212. Xenodochiū à S. Caietano excitatum pristino splendori restituit 213. Quam zelo fidei flagraret 215. Quam vitam asperam duceret 216. 217. Grecos coceret ib. Hereticum Patavio expellit ib. Rogatur à Neapolitanis Septem-Viris ut huc socios mittat 220. S. Caietanum ¶ Ioannem Marinonium allegat 224. & seq. Eius literæ ad Mariam Longam 227. An nostri ipso Ordinis initio Divini Verbi prædicationi ¶ studijs literarum incumberent 159. 160. 220. ¶ 231.
- Ioannes-Petrus Carafa purpuram recusat 265. 268. Bis Romam vocatus bis abnuat, tertio tandem precepto compulsus obtemperavit 266. 272. Birretum illi domum à Pontifice mittitur 266. Penè mortuus cū nascente Christo reuixit 267. Primus suo seculo deprecator purpuræ dictus 268. Cardinalis quos Episcopatus habuerit 275. 276. Neapolitana Ecclesiæ Antistes renuntiatur à Paulo III. 275. Iulij III. ad eum literæ 276. ad Carolum V. 278. Neapolitana Ecclesiæ cultum adauget 279. Missa ab eo donaria 280. Resistit Iulio III. ne Hereticus è carcere dimittatur ib. ¶ 281. Eius autoritas in cōclauibus ib. Domum S. Inquisitionis, ¶ suo ipse sumptu comperat quidquid est opus 281. ¶ 282. Prædicat cuiusdam Nouitij Societatis Iesu exitum 283. Fauet Societati ib. S. Franciscum Borgiam Cardinalē desiderat 284. S. Ignatius Hereticum in suo Collegio deprehensum ad eum defert ib. Eius domus eidē Collegio attributa 285. Marcum Antonium Flaminiū miro modo sanitati restituit 285. 286. Ageni animam adstat 287. Ordinis Prædicatorum ¶ Eremitarum S. Hieronymi patrocinium suscipit 287. ¶ 288. Romana Urbis Visitor ib. Summa à Pontifice Iulio autoritate donatur ib. Sacra Pœnitentiaria Præfectus 289. ¶ sacra Congregationis Concilij ib. Iscærus cogebatur in eius domo 289. Cur ipse non Tridentum à Pontifice missus 290. Vngariæ Regnum in suam fidem recipit ib. Germaniam ac potissimum Frisingiam protegit 291. Deligitur ut de Henrici Angliæ Regis causa deliberet 292. De emendanda Ecclesia librum edii ib. Eius libri capita recensentur 292. ¶ 293. In consistorio Oratorem cōfutat 293. 294. ¶ 295. Illi sua manu Pontifex sudorem abstergit ib.

ib. Hieronymum Æmilianum euocat Romam vi Orphanorū & puellarum domicilium exciret 297. & 298. Vnit Theatinorum Congregationem cum Somaschensi 298. Scribit ad Bernardinum Ochinum Apostatam luculentam Epistolam 300. & seq. Hortatur F. Ioannem de Fenario, ut Magistratum Ordinis PP. Predicatorū deponat 307. De temporum iniquitate conqueritur 308. Carolum V. Cesarem adhortatur 310. Capucinis Sanctimonialibus impetrat à Paulo III. facultatem, ut quem malint, approbatum sibi Confessarium eligant 311. In die Cænæ Bullam euulgat 312. Prænunciatur futurus esse Pontifex summus 27. 313. & seq.

P. Ioannes Rhò tacet nostri Ordinis Priuilegia & historias 161. Nostris exprobrat quòd in Monte Soracte locū optarint 198.

P. D. Ioseph Sylos defenditur 30. confutatur 28. et 40.

L

Litera Ioannis-Petri Carafe ad S. Caietanum & socios Neapoli cōmorantes 232. & seq. ad Mariam Laurentiam Longam 227. ad Benedictinos Patres in Capitulo congregatos 239. ad Ministrum Generalem Ordinis Minorum 240. ad Clementem VII. 241. 249. & seq. ad F. Bartholomæum de Pisis Ordinis Predic. 242. 244. 247. ad Blossium Abbreviatorem 242. & 243. Ad Gasparem Contarenum 245. ad S. Caietanum Præpositum 246. ad Anonymum 247. ad Gasparē Contarenum Cardinalem 248. ad Pau-

lum III. & Vannucium 263.

Litera Ioannis-Petri Carafe Card. ad Clericos Regulares de eorundem cōiunctione cum Somaschensis 298. et 299. ad Bernardinum Ochinum Apostatam 300. ad Magistrum Ordinis Predicatorum 307. ad Card. Alphonsum Lusitanæ Regis fratrem 308. ad Cardinalem Sadolecum 309. ad Carolum V. Cesare 310. ad Mariam Laurentiam Longam & Capucinas Sanctimoniales 311. ad Thomam Sanctellam 312.

Litera ad Carafam Ciuitatis Neapol. 220. Bernardini Scotti 268. Bernardini Scardeonij 269. Frisingensis Episcopi 291. Iacobi Card. Sadoleci 309.

Lutherus audita nostri Ordinis fundacione quid dixerit 77.

M

MAgdalena Carafa celebratur 221.

Marcellus Gazella Caietanus cū Carafa Romam vocatur 39. 60.

Marius Mattesilanus Carafam laudat 271.

Matthæus Gibertus fundacionem nostri Ordinis iuuat 70.

Mōs pietatis pro mortuis à Clericis Reg. institutus laudatur 136. & 137.

N

NEapolitana Ciuitas nostrates cupit & rogat 220.

O

Oliuerij Card. Carafe gesta & merita recensentur 31. 32. 33. 34. 36. Vocatur à Iulio II. beate memorie ac S. Sedis columna 35.

Onuphrius Panuinius confutatur 28.

Oratio mētalis cur fructuosius fūdatur in tēplo 128. Tt Pal-

P

Palla qua in Missæ sacrificio utuntur Clerici Regulares num alijs utri possint 160.

D. Petrus Paulus Nobilionus Præpositus Generalis laudatur.

Priuilegia Patrum Theatinorum 157. 158. 159.

Professionem Monialium Abbatissa suscipiat, & eis velum imponat 311.

Prophetiæ V. Vaticinia.

Prouidentia Dei Sanctorum exempla nobis ostendunt 177. SS. Francisci & Dominici ib. & 178. B. Petri Regalati ib. Cuiusdam filij Regis & S. Brigide V. 179. S. Macrinæ 180. B. Rogerij Ab. 181. S. Theodosij Cœnobiarchæ 182. & 183. S. Alexandri 184. S. Apollonij Abb. 185. Ioannis Alexandrini 186. Quæ nobis Christi verba promittant 187. etiã in Eremito degentibus ib.

Prudentia Carasæ qualis & quanta fuerit 189. 205. 211.

Psalmodia cur in sacris Ordinibus instituta 117. Num ab Apostolis usurpata ib. & 118. 119. An psalmos etiam populus olim in Ecclesia decantaret 118. Cantus Ecclesiastici rationes & causæ 123. 124. 125. 126. 127. R

Regulam Theatino Ordini quis impertijt 103.

Regula Religiosorum diuinitus inspirata 104. Regula quid significet, & quibus nominibus appellata ib. & 106.

Regule approbate an sint quatuor 107. An Clerici Regulares habeant Regulam approbatam 106.

Respublica Christiana qualis esset cum

nostrer Ordo institutus fuit 190. 191. 192. S

Sacerdotes ac Moniales Theatinorũ cur Domni & Dõne uocentur 114. Sapientia Moniales commendantur, quòd coram Medico aut alijs uultũ uelent 221.

Scapularium immaculatæ Cõceptionis quid sit 138. Diuinitus Ursule Benincasie datũ 139. Qui nã illud susceperint 140. 141. 142. 143. 144. Clerici Reg. illud benedicere & distribuere possunt 145. Quanta primum solemnitate tradiderint 147. Societatis Patres Theatini appellati 98. multis in locis 99.

Somasenorũ Patrũ instantia ut Theatino cum Ordine coniungantur 296. 297. T

Tesseræ multorum Ordinum recensentur 102.

Theatini nostrates cur appellati 97. Patres Soc. Iesu 98. & 99. Seuerius castigatiũsque uiuentes 99. qui diuina Mystera frequentant 100.

Theatinus nũcupatur à demone. S. Franciscus Borgia 100.

Theatinorũ nomen quid significet 100.

Theatini quasi diuini 101. Theatina Religionis laudes 218. V

Vaticinia de Carasæ Pontificatu 27. 314. 315.

Vaticinia ipsius Io. Petri Carasæ 190. 219. 282. & 283. 315. & 316.

Vaticin. S. Malachia 316. 317. & seq.

Venetijs nostri PP. quem primò locũ habuerint 104. & 106. Quã ibi Regulam obseruarint 104. Quid in caritate ac pestilitate præstiterint 106. Vita luxum castigarunt 208.

AVCTO-

A V C T O R I S A D M O N I T I O .

Lector aduerte, in elogijs Ioannis-Petri Carafæ, aliorumque illustrium Virorum ac Virginum, quæ hoc libro complexus sum, nonnulla me obiter attingere, quæ sanctitatem ipsis videantur adscribere: perstringo nonnunquam aliqua ab ijs gesta, quæ cum vires humanas superent, miracula videri possunt, præfagia futurorum, arcanorum manifestationes, reuelationes, illustrationes, & si quæ sunt alia huiusmodi; beneficia item in miseros mortales, eorum intercessione, diuinitus collata: demùm illis sanctimoniam videor appellationem tribuere. Verùm hæc omnia ita meis lectoribus propono, vt nolim ab illis accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, atque approbata; sed tanquam, quæ à sola suorum Auctorum fide pondus obtineant; atque adeò non aliter quàm humanam historiam. Proindè Apostolicum S.R. & vniuersalis Inquisitionis Decretum An. 1625. editum, & An. 1634. confirmatum integrè atque inuiolatè iuxta declarationem eiusdem Decreti à Sanctiss. D.N.D. Urbano Papa VIII. An. 1631. factam seruari à me omnes intelligant: nec velle me vel cultum, aut venerationem aliquam per has meas narrationes vlli arrogare, vel famam & opinionem sanctitatis inducere, seu augere, nec quicquam eius existimationi adiungere, nullumque gradum facere ad futuram aliquando vllius Beatificationem & Canonizationem, aut miraculi comprobationem; sed omnia in eo statu à me derelinqui, quem seclusa hac mea lucubratione obtinerent, non obstante quocunque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui S. Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit, & ab ea in omni sua scriptione & actione dirigi.

Ego D. Franciscus Maria-Magus C. R.

LAVDETUR SANCTISSIMUM EVCHARISTIÆ SACRAMENTUM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OMNIBVS B. MARIE VIRGINIS PROVIDENTIA, PVRITAS, ET IMMACVLATA CONCEPTIO.

ERRA-

ERRATA.	CORRIGE;
Fol. 30. lin. 11. <i>Dominicani</i>	Dominicano
31. l. 6. <i>edit.</i>	edit.
45. l. 28. <i>quam</i>	quam
l. 32. <i>quod</i>	quod
46. l. 6. <i>est</i>	est
52. l. 9. <i>sustentandis</i>	sustentandis
59. l. 31. <i>Payua</i>	<i>Payua</i>
73. l. 24. & <i>communi</i>	& in communi
77. l. 31. <i>Quano</i>	<i>Quano</i>
83. l. 24. <i>Thrapcutz</i>	Therapentz
85. l. 7. <i>suus</i>	suus
l. 39. <i>alij</i>	alij
86. l. 15. <i>Clericos</i>	Clericos
87. l. 8. <i>habitu</i>	habitu
90. l. 32. <i>peruenerint</i>	<i>peruenerint</i>
92. l. 16. <i>cum Deo</i>	cum Deo
98. l. 6. <i>Theatinus</i>	<i>Theatinus</i>
101. l. 37. <i>adspiratum</i>	<i>adspiratum & inaspiratū</i>
108. l. 16. <i>commentationum</i>	<i>commentationum</i>
109. l. 24. <i>Christi</i>	<i>Christi</i>
114. in tit. <i>CVS</i>	<i>CVR</i>
116. l. 3. <i>facile ne ac</i>	<i>facile ne an</i>
127. l. 9. <i>Regum</i>	<i>Regem</i>
131. l. 26. <i>inuitamentum</i>	<i>inuitamentum</i>
l. 39. <i>Carusianentes</i>	<i>Cartusianes</i>
136. l. 23. <i>pareretur. pateretur. Hac ille. Vis demum causam cur feria 11. ante Cineres Quadragesimali ieiunio ordiamur? Quid S. Pontifex Telephorus sanxit?</i>	<i>pareretur. pateretur. Hac ille. Vis demum causam cur feria 11. ante Cineres Quadragesimali ieiunio ordiamur? Quid S. Pontifex Telephorus sanxit?</i>
P. Augustinus Oldoinus è Soc. Iesu in Telephoro Anno D. 139.	

Hic, vt septem hebdomadibus proximè ante Pascha solè-
ne Ieiunium à cunctis Christianis obseruaretur, quod
Quadragesimam vocamus, post Apollolos inuixit. Ita-
que ex S. Telephoro Quadragesima ieiunium à Quin-
quagesima inchoare debemus: quod non cunctis uniuersè
prescribit, sed tantum Clericis. Cognoscite, inquit,
à nouis, & à cunctis Episcopis in hac sancta & Apolto-
lica Sede congregatis, statutum, vt septem hebdoma-
das ple nas, ante sanctum Pascha, omnes Clerici, in for-
te. in Domini vocati, à carne ieiunent. Tum rationem
affigens, ait: Quia sicut discreta debet esse vita Cleri-
corum à Laicorum conuersatione, ita & in ieiunio de-
bet fieri discretio: & sicut hi amplius (sunt applicati di-
uini cultus, & familiares Domini dicuntur Saluato-

ris; ita moribus & conuersatione atque sanctitate de- bent esse distincti. Has ergo septem hebdomadas om- nes Clerici à carne & delicijs ieiunent: & hymnis, & vi- gilijs, & orationibus Domino inhære diu noctuque studuant. Ad finem epist. to. 3. Epist. Decret.	
140. l. 1. & 2. <i>largerentur</i>	<i>largerentur</i>
151. l. 33. <i>excrementia</i>	<i>excrementicia</i>
l. penult. <i>quod si</i>	<i>quod sic</i>
156. l. 36. <i>Diptychis</i>	<i>Dyptichis</i>
161. l. 23. <i>paupertate</i>	<i>paupertate</i>
l. 32. <i>renuntiet</i>	<i>renuntiet</i>
170. l. 12. <i>Cz lites</i>	<i>Cz litem</i>
l. 31. <i>abbreviata</i>	<i>abbreviata</i>
171. l. 37. <i>peruersitas</i>	<i>peruersitas</i>
173. l. 35. <i>existimemus</i>	<i>existimemus</i>
180. l. 4. <i>latentes</i>	<i>latentis</i>
186. l. 13. <i>exemplum</i>	<i>Exemplum Ioannis Ale- xandrini</i>
205. l. 18. <i>oportuna</i>	<i>opportuna</i>
212. l. penult. <i>ante illa verba. sed S. Pater &c. reponi debet quicquid in fol. 213. asterisco signatum est.</i>	
223. l. 28. <i>passus</i>	<i>passus</i>
225. l. 27. <i>ostendumque</i>	<i>ostendendumque</i>
241. l. 19. <i>ex Ferr.</i>	<i>ex Ferr.</i>
257. l. 14. <i>huiusce</i>	<i>huiusce</i>
278. l. 25. <i>affixus est. Is</i>	<i>affixus est, is</i>
l. 26. <i>ausus esset?</i>	<i>ausus esset</i>
l. 31. <i>quod error</i>	<i>quod enim</i>
l. 32. & <i>eò magis</i>	<i>eò magis</i>
283. l. 30. <i>enimo</i>	<i>animo</i>
292. <i>linea prima secunda tertia quarta & quinta alio charactere imprimenda sunt.</i>	
298. in tit. <i>AD PP. SOMASCHENSES cõr. DE RB SOMASCHENSI.</i>	
302. l. 18. <i>extremam</i>	<i>hesternam</i>
308. l. 10. <i>Tolosani</i>	<i>Tolosani</i>
309. l. 22. <i>Seditionis</i>	<i>Seditiosis</i>
l. ult. <i>abundè</i>	<i>abundè</i>
310. l. 1. & 2. <i>consulationibus</i>	<i>consultationibus</i>
l. 19. <i>sua olim</i>	<i>sua olim</i>
318. l. 22. <i>Hyacinthus</i>	<i>Hyacinthus</i>
319. l. 16. <i>Patria</i>	<i>nescio quod</i>
l. 22. <i>effingunt.</i>	<i>effingunt. Vel quod Roma in lucem editus fuit, cum syber latius inundaret.</i>
322. l. 36. <i>introducās.</i>	<i>introducās.</i>

LAVDETVR SANCTISSIMVM EVCHARISTIÆ SACRA-
MENTVM; ET SIT BENEDICTA SEMPER AB OM-
NIBVS B. MARIÆ VIRGINIS PROVIDENTIA,
PVIRITAS, ET IMMACVLATA
CONCEPTIO.

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE

*Sia lodato il santissimo Sacramento: e benedetta la Purità, e immacolata
Concezione della santissima Vergine.*

BREVE NOTIZIA DELL' ABITINO O SCAPOLARE

Dell'immacolata Concezione, benedetto da' PP. Chericci
Regolari.

I

NA delle Grazie singolari, concedute dal Signore alla Nostra Città di Napoli, è che S. D. M. l'abbia fatta degna di fondare in essa, a beneficio vniuersale del Mondo, il primo e Real Monistero delle Teatine Romite della immacolata Concezione, in quella fortunata Montagna, che riceuè ab antico vn celeste indizio e presagio di questa fant' opera, col nome e titolo di *S. Eremo*: doue salì ad abitare e operar le sue marauiglie la Nostra Venerabil M. Orsola Benincasa, che vi gittò le tre Pietre per le sue tre future Fondazioni, con dire, *Hic Locus*, al luogo della Congregazione; *Sanctus est*, a quello, doue poi fù fondato l'Eremo; *Vbi orat Sacerdos*, doue in questi tempi s'è fatta la Casa de' dodici Sacerdoti.

- 2 Per queste Teatine Romite, sequestrate affatto dal Mondo col quarto Voto di non parlar mai con persona di fuori, fù dal Signore e dalla santissima Vergine l'anno della nostra salute 1616. manifestata la Regola, e prescritto anche l'Abito: cioè la tonaca bianca, e il mantello e scapolare cilestro, cò promessa, che chi l'hauesse portato addosso perseverando in quel sato luogo, sarebbe stata cò ispezial grazia favorita da Dio, e aiutata a bé morire cò buona còtrizione delle sue colpe, e ripiena di amor diuino, cò tutti i santissimi Sacramenti: e che dirittamente farebbe volata al Cielo, o liberata in breue dalle pene del Purgatorio. Disse il benedetto Signore molte altre cose di più; dopo le quali soggiunse, che delle medesime grazie sarebbero stati fatti partecipi tutti coloro, o secolari o Religiosi, che sotto gli abiti loro, in forma picciola, a onore della immacolata Concezione, portassero addosso con diuozione infino alla morte il medesimo Scapolare. Onde si vide allora vna gran moltitudine di Angioli, che l'haueuano addosso, e l'andauano distribuendo a' fedeli in ogni luogo, per segno di ciò che doueua essere in processo di tempo, aiutando il Mondo cò esso. Della qual cosa si fa menzion ne gli elogj della V. M. Orsola Benincasa, stampati in Roma l'anno 1654. e nelle Disquisizioni storiche date a luce l'anno 1668. nella prima parte al fine della decima, con tali parole: *Quicumque seculares, & Religiosi viri, aut planè mulieres, paruim*

V u

idem

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

idem aique *caruleum Scapularium ferrent*, Bonorum illorum omnium participes essent, quæ in honorem immaculatæ Conceptionis B. Mariæ V. se se Dominus collaturum esse promiserat. Et tunc Dei serua circumspexit innumerabiles Angelos Scapularia induitos, & eisdem onustos, uniuersum terrarum Orbem excurrere, ut illum iuuarent, atque omnibus opem ferrent, qui carulea hac Scapularia deuotè susciperent; plane ingens à Deo in Vita & in morte auxilium, ac in Purgatorio igne leuamen, si pie cum eodem decederent, accepturi. Del che si vede oggi vna bellissima dipintura nel muro del Chiostro dalla parte di fuori, presso alla Chiesa delle Romite. Onde perciò la Nostra Madre, fatti alcuni Scapolari di questa forte, e benedetti prima dal Sacerdote, li dispensò di sua mano a Cavalieri e Matrone, che diuotamente li riceuerono e portarono addosso: come ben nota il P. Ippolito Maracci de' Padri Cherici Regolari della Madre d'Iddio nella difesa di S. Caterina al capitolo nono, con dire della medesima nostra Madre, predetta da quella Santa, e nata ancora dal suo legnaggio: *Hæc paruulum ac caruleum Scapulare, tanquam immaculatæ Conceptionis tesseram, multis sua manu dedit, propria sub veste gestandum: tum ijs, qui illud deuotè haberent ac ferrent, fore promisi, ut in Vita & in morte insignem Dei paræ opem experirentur.*

3 Perciò da quel tempo infino al presente, s'è dato sempre questo santo Abitino a onore della immacolata Concezione, quasi a tuttigli Eccellentissimi Signori Vicerè e Vicereine di Napoli, che hanno portata e introdotta la stessa diuozione in Ispagna: a molti Principi e Principesse, Vescou, e Prelati d'Italia. In Roma, a D. Diego d'Aragona, Duca di Terranoua, Ambasciadore di Spagna. Al Signor Principe e Principessa Borghesi, Ludouisi, e Sauelli; e a tre grandi ed Eminentissimi Cardinali, per lettere pietà e bontà di vita segnalatissimi: de' quali fù il primo Pierluigi Carafa, che a 2. di Agosto del 1653. co' soliti preghi e cerimonie, il riceuè dall'autore: e tutti gli altri ordinatamente sono registrati nel rolo con la fede e sottoscrizione del P. D. Giouambattista Lanfranchi, oggidì Vescouo d'Auellino, che glielo diede. Il qual Rolo e Registro fù incominciato nel 1648. dal P. D. Carlo Loffredo, oggi Vescouo di Molfetta che n'è stato grandemente diuoto Propagatore: e vi è segnato il primo di tutti Monsignor D. Diego Garzia de Trasmiera, Apostolico Inquisitore della Sicilia, venuto allora in Napoli dalla Città di Palermo, per promouer le fòdazioni della M. Orfola.

4 Nè di poco numero sono state le persone Religiose di diuersi Ordini, che hanno instantemente rechiesto, e diuotamente pigliato questo santo Abitino. Tra le quali non è da tacerfi il P. Fra Placido di S. Teresa, Scalzo Carmelitano, gran Teologo, e di molta bontà, che diè a luce nel-

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

ce nella Germania vn Compendio Latino della vita e virtù della detta Madre, da lui nomata nel foglio 266. *Sanctitatis admirabile portentum, huic seculo nostro concessum &c.* Il quale a 9. d'Agosto del 1659. ricercò questo Abitino dalla Città di Brusselles, con vna lettera di questo tenore: *Maximi beneficij loco reputabo, si mihi V. P. immaculatae Conceptionis Scapularium mitteret: quod usque ad mortem gestare propono, maxima cum animi mei consolatione. Idem ardentem exoptat Dominus Michael &c.* E non hauendo sopra ciò riceuuto risposta, scrisse di nuouo nel principio del 1660. alla maniera che segue: *Post ultimas, quas ad Vestram Reuerentiam dedi, petebam cum Domino Michael Inneerts, registrari in Confraternitatem Conceptionis Immaculatae: & exigebam, vt mitterentur nobis duo Scapularia eiusdem Confraternitatis: & haectenus nihil recepi responsi. Rogo iterum & enixè rogo, vt mittere dignetur &c.* Onde per soddisfare a vn desiderio così pio, e compiacere vn Religioso di tanto merito, che sempre con ardentissime lettere rinnouaua le istanzie, gli si mandò facultà, che benedicendo egli priuatamente gli Scapolari della Concezione, con benedizione simile à quella de gli Scapolari della Madonna del Carmine, tutti coloro che da lui diuotamente li riceuessero, fossero isso fatto aggregati alla Religion Teatina, e partecipi delle sue Opere, e de' suoi Beni. Della qual cosa ci rendè grazie con tali parole: *Duas à Vestra Reuerentia recepi, unam die 8. Februarij, qua mihi scribit, Reuerendissimum Patrem Vestrum Generalem mihi, ad vestram instantiam, licentiam concessisse, vt quotquot à me Scapularijs vestri Ordinis donati fuerint, qua benedicere potero, omnium bonorum Operum participatione fruantur, ac si in vestrum ipsi Ordinem adscripti essent. De quo maxima beneuolentiae signo, & Reuerendissimo D. Vestro Generali gratias ago quàm maximas, corde genuflexus, ab eo sanctam Benedictionem exoptulans: & Vestrae Paternitati gratias etiam ago, pro tanti beneficij munere impetrato. Quotquot reperiam huius sacri Scapularij immaculatae Conceptionis desiderio accensos, illos libenter donabo, nomine Reuerendissimi Vestri Generalis &c.* E per soddisfarli di più alla diuozione di tutti, si diè con tale occasione la medesima facultà nelle Spagne, in Portogallo, e nell'Indie ad altri Religiosi.

5 E stata però non poca la marauiglia, nè la consolazione leggiera dell'hauer risaputo in questi tempi, che la Madre D. Anna Battinelli, Segretaria della Serua d'Iddio, dopo la morte di lei, mandò di suo ordine vna copia di tutta la manifestazione dell'Eremo alle Madri del Venerabil Monistero della santissima Trinità, preuedendo, che da quel luogo doueua vscire la prima Superiora delle sue Teatine Romite. Onde letta che l'ebbero, s'accesero in modo tutte quelle Signore Madri alla diuozione di questo sì segnalato Istituto, che vollero da quel tempo medesimo l'Abitino della immaculata Concezione,

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

al modo che si vedrà nelle attestazioni seguenti.

- 6 *Io D. Maria Maddalena Orsina, Proposta del Venerabil Monistero delle Teatine Romite della immacolata Concezione, essendo comandata da' miei Superiori a far fede con giuramento dell' Abitino ò Scapolare della immacolata Concezione, che riceue il anno 1648. mandatomi dalla Reuerenda Madre D. Anna Battinella, Vergin della nostra CongregaZion Teatina, attesto à tutti con la presente, ch' essendo io nel Venerabil Monistero della santissima Trinità dell' Ordine del P. San Francesco: e tenendo noi affetto e corrispondenza con le dette nostre Madri della CongregaZione; e hauendo inteso la diuozione, ch' era al detto santo Scapolare, che fù dato dal Cielo alla nostra Venerabil M. Orsola, hebbi grandissimo gusto di ricauerlo: e l' hò sempre portato con grandissimo affetto e diuozione sopra di me. Il che essendo la verità, ne chiamo Dio e la Beatissima Vergine in testimonio; oggidì dieci d' Aprile dell' Anno 1671. nel nostro Venerabil Monistero dell' Eremo Teatino della immacolata Concezione. Io D. Maria Maddalena Orsina sopradetta confermo come sopra.*
- 7 *Io Suor Maria Beatrice di Sangro, Abadessa del Monistero della santissima Trinità del terZ' Ordine di San Francesco d' Assisi di questa Città, dichiaro con la presente fede, come anni sono, hauendo il nostro Monistero affetto e particolar diuozione alla CongregaZione della Venerabil M. Orsola Benincasa: e tenendo noi corrispondenza con la Segretaria D. Anna Battinelli, hebbero da essa relazione della fondaZione, che doueua farsi delle Romite, e dell' Abito, ch' era stato loro prescritto: e che a onore della santissima Concezione si daua il medesimo Scapolare in forma piccola. Onde anche noi per diuozione il vollimo riceuerlo: e l' hebbero mandato dalla stessa Madre Segretaria nell' anno 1648. e l' habbiamo portato: e si tiene con molta diuozion dalle Monache. Il che essendo la verità, hò fatto la presente, sottoscritta di mia propria mano, e sigillata col nostro solito sigillo. Napoli 3. di Settembre 1671. Io Suor Maria Beatrice di Sangro, Abadessa del Monistero della santissima Trinità affirmo vt supra.*
- 8 *Essendo adunque così dilatata la diuozion di questo santo Abitino, non solamente in questa Città, ma eziandio nelle Spagne; l' Eccellentissimo Signor D. Pietro Antonio Raymondo Folch già d' Aragona, Duca di Segorbe e di Cardona, Vicerè e Capitan Generale di questo Regno, dopo hauer finito di fabbricare il santo Eremo, e introdotto le prime Romite nel Monistero con Cappella Reale, e con Salua ancor Reale di tutte l' artiglierie, insieme col suono a festa di tutte le campane delle Chiese di Napoli, al primo di Febbraio del 1669. acceso della diuozion di questo santo Abitino, volle ancor' egli con molto affetto ricauerlo dalle mani del suo Padre Confessoro della stessa Religion Teatina, nell' Ottaua dell' Assunzione della santissima Vergine l' anno 1670. facendo anche di sua mano scrittura, con cui protesta di volerlo portare addosso, e ritenere infino alla morte: per esser fatto con esso*
par-

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

partecipe delle *sante Oraçioni delle Romite, e di tutta la Religion Teatina, come vn di loro, e diuoto figliuolo del B. Gaetano, e della Venerabil M. Orsola Benincasa.* E lo stesso a 25. del Mese fè l'Eccellentissima Signora Vicereina, facendo di sua man propria vna somigliante protestazione e scrittura. Il che stimolò quel Signor Vicerè a ptocurare con tanto affetto e zelo la canonizzazione di S. Gaetano, che all'arriuo del Decreto della sacra Congregazione de' Riti di potersi canonizzare, tutto colmo di giubilo intimò Cappella Reale nella Basilica di San Paolo, a cantare il *Te Deum Laudamus*, con lo sparo di tutte l'artiglierie. Predicò allora lo stesso Padre: il quale ampiamente spiegando gl'instituti e prerogatiue della Religion Teatina, trattò del medesimo Scapolare delle Romite distribuito a' fedeli a onore della immacolata Concezione.

9 Ma di ciò il Signor Vicerè non contento: e desiderando che la diuozione al santo Abitino si spargesse con più feruore per ogni luogo: e in particolare ciò che da' Padri si faceua priuatamentè, che potesse anche nell'auuenire farsi da essi con autorità della sãta Sede Appostolica nelle pubbliche Chiese; essendo andato in Roma Ambasciadore di Vbbidenza a nome del nostro Cattolico Rè delle Spagne Carlo II. diè memoriale alla Santità di Nostro Signore Clemente X. per mezzo di Monsignor' Alessandro Crescenziò, Patriarca d'Alessandria, suo Maestro di Camera: e con Breue spedito a 30. di Gennaio dell'anno 1671. ottenne benignamente, che' Padri Cherici Regolari potessero benedire e distribuire a tutti i fedeli dell'vno e dell'altro sesso i piccoli Scapolari turchini della Concezione: concedèdo però prima nel medesimo Breue alle dette Madri Romite, delle quali è lo Scapolare, tutti i Priuilegj, Grazie, Prerogatiue, e Indulgenze, che godon le Monache della Concezione nella Città di Toledo: e di poter recitare i Giouedì, e Sabati non impediti, gli Vficj del santissimo Sacramento, e della Concezione. Onde ritornato il Signor Vicerè da quella solennissima ambasceria al Gouerno di Napoli: fatta che fù la Canonizzazione de' cinque Santi, e con ispezial Decreto fatto e confermato di nuouo dalla sacra Congregazione de' Riti, di San Gaetano nel primo luogo; eccitò gli animi di tutta questa Città a ratificar di nuouo l'elezione e istanza, che in altri tempi haueuano fatta, di chiederlo per lor Protettore. Il che prestamente fù fatto con tal consentimento, feruore, e allegrezza di tutti, ch'in tutte le Piazze de' Cavalieri, nell'Ottine del Popolo, e nel Capitolo de' Signori Canonici, con singolar marauiglia mai non vi fù la discrepanza d'vn Voto. Onde dato anche l'assenso dall'Eminentissimo Sig. Cardinale Arciuescouo, Innico Caracciolo, fù San Gaetano dalla sacra Congregazione e dal Papa con giubilo vniuersale dichiarato Protettore di Napoli, al modo che dall'an-

no

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

no 1624. era stato dichiarato il B. Andrea della stessa Religione.

10 Fatto adunque vn vago stendardo con la gran Signora dipinta, che daua a San Gaetano lo Scapolare della sua immacolata Concezione, il qual poi si tenne spiegato nell'aria della piazza della Basilica di San Paolo, si diè principio alle allegrezze e solennità della festa con noue Mercoledì celebrati con ricchi apparati, e con quattro Cori di musica, e con Prediche di quel medesimo Padre, che predicò la prima volta dopo la Cappella Reale di San Gaetano: il qual sempre nel fine de' suoi sermoni trattaua, con molto applauso del popolo, di questo santo Abitino, e della immacolata Concezione in varie maniere attestata e professata dalla Religion Teatina. E fatta poi la solenne Processione per la Città, con vn'altra Salua Reale di tutte l'artiglierie; la Domenica tra l'ottaua della festa di S. Gaetano, il Signor Vicerè tenne vn'altra Cappella Reale nella stessa Basilica di San Paolo: in cui celebrò solennemente la Messa il P. D. Gregorio Reyna, Preuosto di quella Casa: dopo la qual, volle S. E. che si facesse la solenne Benedizione de gli Abitini. Onde seduto il P. Preuosto all'altare, lo stesso Padre che predicato haueua in tutti i giorni della Nouena, lesse dal Presbitero la facultà conceduta alla Religion Teatina dal santissimo Padre Clemente X. ciò che dal santo Scapolare si dinotaua: e che per essere incorporati alla Religione di San Gaetano, e fatti partecipi de' suoi beni, bisognaua diuotamente riceuerlo, e portarlo infino alla morte: astenersi in tutti i Mercoledì dalla carne se non erano infermi, secondo l'vso della Religion Teatina, e il cottidiano istituto delle Romite; o confessarsi e comunicarsi in quella settimana, o fare almeno la comunione spirituale: confessarsi e comunicarsi nella festa del santissimo Sacramento e della immacolata Concezione e Purificazione della santissima Vergine: e recitare ognindì alcuna diuozione alla gran Signora; e spesso pronūziar con diuoto affetto quelle parole: *Sia lodato il santissimo Sacramento, e benedetta la Purità e immacolata Concezione di Maria Vergine.* Ciò letto che fù, benedì gli abitini il P. Preuosto: e diè prima il suo all'Eccellentissimo Signor Vicerè: il qual più fiate con molta edificazione di tutti lo strinse al petto e alla bocca con grandissima tenerezza: e poi si diè a tutto il suo Real Consiglio Collaterale, e nel medesimo tempo a tutti i Signori Eletti della Città, e a tutti i Cauallieri di titolo, venuti quella mattina ad assistere nella Basilica di San Paolo: nè può basteuolmente spiegarsi l'ardentissima brama che ne mostrauano tutti. E perciocchè la Chiesa di S. Maria de gli Angioli era tutta dentro e fuori solennemente apparsa di bellissime dipinture, di vaghe macchine, e di ricche tapezzerie, celebrandosi in essa con nobilissime iscrizioni ed eruditi componimenti la medesima

ma

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

ma festa di San Gaetano; nel dì dell'Assunzione della santissima Vergine, celebrò il P. D. Vincenzo del Giudice Preuosto di quella Casa: il qual solennemente ancor'esso, assistendo l'Eccellentissimo Signor Vicerè con molti cori di musica, benedì gli Abitini della immacolata Concezione: e dato il suo primieramente all'Eccellentissima Signora Vicereina, distribuì tutti gli altri a vn gran numero di Signore di Napoli, che in quel dì concorsero alla festa di quella Chiesa.

11 Haueuano molti de' Padri Teatini portato addosso questo santo Abitino per lo spazio di venti e trent'anni: perciocchè nel 1648. l'haueua preso con molto affetto e diuozione tutto il Nouiziato della Casa de' Santi Apostoli: ma parue ora conueniente, ch'essendosi dispensato pubblicamēte a gli altri fedeli; così ancor'essi tutti i Padri Teatini lo riceuesero con qualche solennità. E toccando per ragione uolezza la funzione al P. D. Pietro Paolo Nobilione, or Consultore, e già Preuosto Generale di tutto l'Ordine (il qual cooperando al feruore del Signor Vicerè haueua dato principio al santo Eremo delle Monache, e al Ritiramento de' Padri) fù a gloria della santissima Vergine, e della sua immacolata Concezione, questa solenne Benedizione intimata per gli noue di Settembre. Nel qual dì, non potendo ritrouarsi presente il Signor Vicerè per alcune sue graui occupazioni, venne ad assisterui l'Eccellentissima Signora Vicereina, con vn gran numero di Signore. E fatta che fù la benedizione all'altare, prese il P. D. Pietro Paolo, che celebraua, il primo di tutti lo Scapolare dalle mani del P. Ordinario, D. Giouan Damiano: e poi accostandosi a due a due processionalmente all'altare, il riceuerono tutti gli altri, Sacerdoti, Cherici, e Laici, Professi, e Nouizj con molta diuozione; e con tanta edificazione di tutti, che ognindì secolari e religiosi lo bramano, e vengono o mandano a ricercarlo con grandissime istanze.

12 Cò segnalato però affetto l'hāno richiesto alcune Madri Domenicane di S. Maria della Sapiēza fondate dalla Venerabil Madre Maria Carafa, Sorella del nostro santissimo Pontefice Paolo Quarto. E di bel nuouo le Madri Francescane della santissima Trinità, alle quali fù dato nella festa della immacolata Concezione a gli otto di Dicembre da vn Padre Teatino, che faceua loro le prediche dell'Auento. Le Signore anche del Ritiro fondato dalla Principessa di Mondragone, seguendo lo spirito della lor Fondatrice, che fù allieua e figliuola della Religion Theatina, il dì della Purificazione della santissima Vergine di questo anno l'ebbero benedetto, e diuotissimamente il riceuerono, facendo tutte l'Oblazione di lor medesime alla Madonna di Purità con tali parole: *Santissima Vergine Maria; Immacolata Madre dell'altissimo Dio, sourana Imperadrice di tutte le creature,*
etc-

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

e benignissima Auuocata de' peccatori; io N. N. in questo solenne dì, consecrato alla vostra gloriosa Purificazione, dinanzi alla santissima Trinità, Padre Figliuolo e Spirito Santo, e di tutta la Corte del Paradiso, massimamente di San Michele Arcangiolo, Principe della celeste Miliζia, di San Pietro Apostolo Principe della Chiesa, del diletto Discepolo San Giouanni, del vostro sposo San Giuseppe, de' vostri Genitori S. Gioachino e S. Anna, del Santo Padre Gaetano, e del Santo Angiolo mio Custode: penita con vero dolore delle mie colpe, v' inuoco e adoro, come Madre e gran Signora di Purità: e mi dedico in questo sacro Ritiro, a onor vostro, per serua e schiaua del vostro dolcissimo Figliuolo Giesù: a cui offerisco e dono il mio Amore, e tutto il Cuor mio: acciocchè rimanga purificata col vostro aiuto da tutti gli affetti e sozzure delle cose terrene. E desiderosa di viuere e di morire sotto il manto della vostra Protezione, riceuo oggi il santo Scapolare delle Teatine Romite, a onore della vostra Immacolata Concezione: acciocchè in tal modo aggregata e unita a tutta la Religion Teatina, sia fatta partecipe di tutti i meriti de' Padri e fratelli, e delle Vergini e Monache di tutto l'Ordine de' PP. Chericci Regolari; e uiua e moia in grazia del vostro Figliuolo Giesù, e debba cantare in tutta l'eternità: Sia lodato il santissimo Sacramento, e benedetta la Purità e immacolata Concezione di Maria Vergine. Amen. Alla stessa maniera l'han riceuuto le Signore del Tempio delle Scorziate, e altri Monisterj e Conferuatorj. E in vn libro Spagnuolo intitolato, *la Pobreza enriquecida en el Hospital de los Pobres mendigos de baxo del titulo di S. Pedro y S. Genaro*, composto in Napoli, dal Signor Dottor Giuseppe Pandolfi Eletto del Popolo, al foglio 83. si legge vna conclusione, che tradotta nel nostro Italiano è di questa maniera: *A 23. di Novembre del 1671. Congregati i Signori Governatori del Real' Ospitale de' Poveri mendici di basso del titolo di San Pietro e di San Gennaro nella solita camera dell' Udienza si propose dal Signor Dottor Giuseppe Pandolfi, Eletto del fedelissimo Popolo, e vno de' detti Governatori, come la pietà e diuozione dell' Eccellentissimo Signor D. Pietro Antonio Ramon Folch de Cardona, già d' Aragona, Duca di Segorbe e di Cardona, Vicerè di questo Regno di Napoli, hauendo fondata questa san' Opera così grata a Dio, e a gli huomini: doue infino a oggi si sustentano ottocentocinquanta poveri: e hauendola arricchita così di beni temporali, come anche di virtù, d' vn tesoro d' indulgenze, e di molte prerogatiue ottenute da Sua Santità con Breui e Bolle. Il medesimo Eccellentissimo Signor desidera che tutti i poveri presenti e futuri di qualunque sorte, stato, e condizione, che stanno e che staranno in questa santa opera, riceuano anch' essi la diuozione dello Scapolare benedetto della immacolata Concezione: nel qual sia impressa la santissima Vergin nostra Signora con le insegne della sua sempre immacolatissima Concezione, e col Bambin Giesù nelle sue braccia, nella medesima forma, che si vede la sua statua fatta dalla Reuerenda Madre Orsola Benincasa nella sua Chiesa di basso al Monte di San Martino. La quale statua ogni anno si venera con*
molto

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

molto ossequio da questa fedelissima Città, e particolarmente dal fedelissimo Popolo e Piazza, per hauer si cletta la detta Gran Signora per particolar Protettrice, e Auuocata, in tutte le sue necessità e pericoli. E ancora nel medesimo Scapolare sia il ritratto di S. Gaotano, che stia inginocchiato a' piedi della Vergine, pregando per noi altri. Il che s'è concesso a tutta la Religione de' Teatini, a istanza del medesimo Eccellentissimo Signor, per la Santità di Papa Clemēte X. E dopo con molta pompa e apparato con Cappella Reale nella Chiesa di San Paolo Maggiore riccuuto dal detto Eccellentissimo Signore, dalla fedelissima Città, da tutto il Baronaggio, e anche da tutti i Ministri e Tribunali. Col quale Scapolare sta comunicata la partecipazion di tutta la Religion Teatina a chi loriceue. Intesa la detta proposizione da' detti Signori Gouvernatori, tutti han votato senza alcuna difficoltà, che si diauo grazie a S. E. dal medesimo Signor' Eletto del Popolo della memoria che tiene del continuo in fauorir questa santa e Real Casa così di Ricchezze vmane, come ancora diuine: e che in detta conformità da oggi auanti tutti i poveri riceuti in questo Reale Ospizio: così le Monache, e le fanciulle del Collegio, come tutte le Donne e fanciulle del Conseruatoio grande, i poveri accasati, gli huomini sciolti, i fanciulli, e tutti quei che da oggi auanti si riceueranno, confessati e comunicati vadano con ripartimento in più d'una volta, con modestia e diuozione a una delle Chiese de' Reuerendi Padri Teatini a riceuere il detto santo Scapolare, pregando i molto Reuerendi Padri Superiori, che gliel benedicano e diano con le solite cerimonie d'una tal funzione. E per le persone che non possono andare in dette Chiese, come son le Monache, o altri che terranno legittimo impedimento, o a coloro che non si permette l'uscire da quell'Ospizio, che si compiacciano i detti molto Reuerendi Padri Superiori di mandare alcuno di loro al detto Ospizio a dare il detto santo Scapolare, acciò che il riceuano tutti: e che si compiacciano ancora darlo a tutti i Signori Gouvernatori presenti e futuri. E a' Ministri del detto Real Ospizio, che terrano la diuozion di riceuerlo. E che in questa conformità si supplichì a S. E. d'interporre i suoi fauori co' detti molto Reuerendi Padri, acciò che faccian la detta carità di dispensare a' sudetti una tanto santa diuozione. Imperocchè hauendola impetrato S. E. è douere che si dia a tutti del detto Ospizio, come fondato e stituito da S. E.

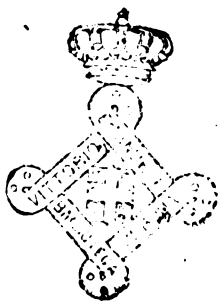
In questa medesima conformità S. E. il domandò a' detti Padri Teatini, i quali con molta carità hanno già incominciato a concedere il detto santo Scapolare a' poveri del detto Real Ospizio, e tutta via profeguono a darlo.

- Giuseppe Pandolfi.)
- Giuseppe Castaldo.)
- Giuseppe d' Ambrosio.) Gouvernatori.
- Flaminio Spiezic.)
- Marco Antonio Tizano.)

NOTIZIA DELLO SCAPOLARE DELLA CONCEZIONE.

Allo stesso modo, in molte altre Città del Regno, s'è dato il santo Abitino con la maggior solennità e pompa che si poteua, nel celebrarsi la festa di San Gaetano, con parati, musiche, giouchi di fuoco, o Saluē Reali di tutte le artiglierie. E lo stesso s'ode che si vada facendo in molte altre Prouincie, a onore della immacolata Concezione della Santissima Vergine, nel modo che affermaua la nostra Madre, che doueua essere in tutto il Cristianesimo.

**SIA LODATO IL SANTISSIMO SACRAMENTO:
E BENEDETTA LA PVRITÀ, E IMMACV-
LATA CONCEZIONE DELLA SAN-
TISSIMA VERGINE.**

Laboratorio
Restauro
Pandimiglio
ROMA

1969

